

הכשרה חברה לביטוח בע"מ ("החברה")

דוח תקופתי לשנת 2016

תוכן העניינים

חלק 1- תיאור עסקי התאגיד

5	הגדרות
	1. חלק א' - תיאור ההתפתחות הכללית של עסקי החברה
7	1.1 פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה
10	1.2 תחומי פעילות החברה
18	1.3 השקעות בהון החברה ועסקאות מהותיות במניותיה
18	1.4 חלוקת דיבידנדים
	2. חלק ב' - תיאור עסקי החברה לפי תחומי פעילות
19	2.1 ענף ביטוח רכב חובה
19	2.1.1 מוצרים ושירותים
22	2.1.2 תחרות
22	2.1.3 לקוחות
24	2.2 ענף ביטוח רכוש
25	2.2.1 מוצרים ושירותים
25	2.2.2 תחרות
26	2.2.3 לקוחות
27	2.3 ענף ביטוח כללי אחר
27	2.3.1 מוצרים ושירותים
32	2.3.2 תחרות
32	2.3.3 לקוחות
34	2.4 ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
34	2.4.1 מוצרים ושירותים
46	2.4.2 תחרות
48	2.4.3 לקוחות
50	3. חלק ג' - ענפי ביטוח שלא נכללו בתחום הפעילות
	4. חלק ד' - מידע נוסף ברמת כלל החברה
51	4.1 מגבלות ופיקוח על פעילות החברה
60	4.2 חסמי כניסה ויציאה עיקריים לפעילות החברה
62	4.3 גורמי הצלחה קריטיים
63	4.4 השקעות
66	4.5 ביטוח משנה
81	4.6 הון אנושי
86	4.7 שיווק והפצה
89	4.8 ספקים ונותני שירותים
90	4.9 רכוש קבוע
92	4.10 עונתיות
92	4.11 נכסים לא מוחשיים
93	4.12 מימון
95	4.13 גורמי סיכון
96	4.14 הסכמים מהותיים והסכמי שת"פ
96	4.15 תחזיות והערכות לגבי עסקי החברה
	5. חלק ה' - משטר תאגידי
97	5.1 דירקטורים חיצוניים
97	5.2 מבקרת הפנימית הראשית

98	5.3	רו"ח מבקר
99	5.4	אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי
100	5.5	היערכות ליישום משטר כושר הפירעון לפי דירקטיבה Solvency II

חלק 2- דוח הדירקטוריון על מצב עסקי התאגיד

חלק 3- דוחות כספיים ליום 31 בדצמבר 2016

חלק 4- פרטים נוספים על התאגיד

חלק 5- נספחים

חלק 1

תיאור עסקי התאגיד

מידע צופה פני עתיד בדוח זה

בדוח זה כללה החברה מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, תשכ"ח-1968. מידע כאמור כולל, בין היתר, תחזיות, מטרות, הערכות ואומדנים המתייחסים לאירועים או עניינים עתידיים, אשר התממשותם אינה וודאית ואינם בשליטת החברה. מידע צופה פני עתיד בדוח זה יזוהה בדרך כלל באמירות כמו "החברה צופה", "החברה מצפה", "החברה מעריכה", "החברה מאמינה", "בכוונת החברה", "החברה בוחנת", "החברה מתכננת", וביטויים דומים. מידע צופה פני עתיד אינו מהווה עובדה מוכחת והוא מבוסס רק על הערכתה הסובייקטיבית של הנהלת החברה, אשר הסתמכה בהנחותיה, בין השאר, על ניתוח מידע כללי, שהיה בפניה במועד עריכת דוח זה, ובכללו פרסומים ציבוריים, מחקרים וסקרים, אשר לא ניתנה בהם התחייבות לנכונותו או שלמותו של המידע הכלול בהם, ונכונותו לא נבחנה על-ידי הנהלת החברה באופן עצמאי. בנוסף, התממשותו ו/או אי התממשותו של המידע הצופה פני עתיד אינה וודאית והיא תושפע מגורמים אשר לא ניתן להעריכם מראש והם אינם מצויים בשליטת החברה, ובכללם, גורמי הסיכון המאפיינים את פעילות החברה כמפורט בדוח זה וכן מההתפתחויות בסביבה הכללית ובגורמים החיצוניים המשפיעים על פעילות החברה המתוארים בדוח זה. לפיכך, על אף שהנהלת החברה מאמינה שציפיותיה, כפי שמופיעות בדוח זה, הינן סבירות, הרי שקוראי דוח זה מוזהרים בזאת, כי התוצאות בפועל בעתיד עלולות להיות שונות מאלו שהוצגו במידע צופה פני עתיד המובא בדוח זה. מידע צופה פני עתיד המופיע בדוח זה מתייחס אך ורק למועד בו הוא נכתב, והחברה אינה מתחייבת לעדכן או לשנות מידע זה ככל שמידע נוסף בקשר למידע כאמור יגיע לידיעתה.

פרק זה לדוח התקופתי כולל את תיאור עסקי החברה והתפתחות עסקיה, כפי שחלו במהלך שנת 2016 (להלן: "שנת הדוח" או "תקופת הדוח"). את פרק א' - תיאור עסקי התאגיד של דוח זה, יש לקרוא יחד עם החלקים האחרים של הדוח התקופתי, לרבות הביאורים לדוחות הכספיים.

עסקי הביטוח ומונחים מתחום הביטוח

עסקי החברה הינם בתחומים הדורשים ידע מקצועי רב אשר במסגרתו מקובלים מונחים מקצועיים רבים החיוניים להבנת עסקי החברה. על מנת להביא את תיאור עסקי התאגיד באופן בהיר ככל שניתן, הובא תיאור עסקי החברה תוך שימוש הכרחי במונחים מקצועיים אלו, בצירוף הסבר ובאור בהירים, ככל שניתן. התיאור המובא לגבי מוצרי הביטוח והכיסויים הביטוחיים המתוארים בדוח זה הינו לצרכי דוח זה בלבד והתנאים המלאים והמחייבים הם התנאים המפורטים בתוכניות הביטוח, והוא לא מהווה ייעוץ ולא ישמש לצרכי פרשנות תכניות הביטוח. דוח זה, ביחס לעסקי הביטוח של החברה, ערוך בהתאם לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (פרטי דין וחשבון), התשנ"ח-1998 ובהתאם לחוזרי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון לעניין תיאור עסקי התאגיד בדוח התקופתי של חברות ביטוח. החוזרים קבעו את מבנה הדיווח והמידע שייכלל בדוח התקופתי של חברות ביטוח. פרק זה מהווה חלק בלתי נפרד של הדוח התקופתי ויש לקרוא את הדוח התקופתי כולו כמקשה אחת, לרבות הביאורים לדוחות הכספיים.

מהותיות המידע הכלול בדוח תקופתי זה, לרבות תיאור עסקאות מהותיות במהלך שנת הדוח, נבחנים מנקודת ראותה של החברה, כאשר בחלק מהמקרים הורחב התיאור מעבר לשנת הדוח בכדי ליתן תמונה מקיפה של הנושא המתואר.

תיאור עסקי התאגיד הכלול בחלק זה נערך, בין היתר, בהתאם לחוזר שפרסמה רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון בעניין פרסום דוחות כספיים של חברות ביטוח מיום 20 בינואר 2014 והעדכון לחוזר זה מיום 26 בינואר 2015.

הערכים הכספיים הנקובים בפרק זה הינם, בדרך כלל, (זולת כאשר צוין אחרת) באלפי ש"ח.

הגדרות

לנוחות הקורא, בדוח זה למונחים הבאים תהיה המשמעות המופיעה לצידן:

מבטח וחברה מנהלת כהגדרתם בחוק הפיקוח.	-	"גוף מוסדי"
המינוח המקובל לדמי רישום, דמי פוליסה, דמי היטל ודמי אשראי.	-	"דמים"
הסכומים שמשלם מבטח למבטח על-פי חוזה הביטוח (פוליסה), שאינו חוזה השקעה.	-	"דמי ביטוח"
הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון והמפקח/ת על הביטוח.	-	"הממונה" ו/או "המפקח/ת על הביטוח" ו/או "המפקח/ת"
תאגיד המבטח משתמש ברכב מנועי שלא השיג כיסוי ביטוחי באופן ישיר אצל מבטח.	-	"הפול"/"ביטוח שיורי"
חוזר מס' 2015-9-31 של הממונה "מדיניות תגמול בגופים מוסדיים – תיקון".	-	"חוזר מדיניות תגמול בגופים מוסדיים – תיקון"
חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה - 1975, המגדיר את הכיסוי הביטוחי לפוליסת ביטוח חובה לרכב הנדרשת על-פי הוראות פקודת ביטוח רכב מנועי.	-	"חוק הפלת"ד"
חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה - 2005.	-	"חוק העיסוק הפנסיוני"
חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א - 1981.	-	"חוק הפיקוח"
חוק חוזה הביטוח, התשמ"א - 1981.	-	"חוק חוזה הביטוח"
חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה - 2005.	-	"חוק קופות גמל"
חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016.	-	"חוק תגמול לנושאי משרה"
תהליך אישור הצעת הביטוח וקביעת הפרמיה, בהתאם להנחות אקטואריות, לנתונים המפורטים בהצעת הביטוח ולמידע נוסף שברשות המבטח.	-	"חיתום"
כמשמעותו בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (עיסוק בייעוץ פנסיוני ובשיווק פנסיוני), התשס"א - 2005.	-	"מוצר פנסיוני"
פקודת ביטוח רכב מנועי (נוסח חדש), התש"ל - 1970.	-	"פקודת ביטוח רכב מנועי"
מבוטחים פרטיים יחידים או לקוחות עסקיים קטנים, עימם מתקשרת חברת הביטוח על בסיס פרטני.	-	"פרט"
עודף הכנסות על הוצאות בענפי רכב חובה וחבויות אשר נזקף לסעיף תביעות תלויות ומשתחרר רק כעבור 3 שנים לרווחי החברה.	-	"צבירה"

קופת הגמל לקצבה כמשמעותה בחוק קופות גמל, אשר אינה פוליסת ביטוח, המהווה מכשיר חיסכון המיועד לשלם לחוסך בו לאחר פרישתו קצבה חודשית למשך כל חייו, ובנוסף לבטחו מפני מוות (שארים) ומפני אובדן כושר עבודה (נכות).	-	"קרן פנסיה"
קבוצת אנשים (הקשורים בדרך כלל במקום עבודה משותף, או בהשתייכות לארגון כלשהו או ביחסי ספק-לקוח עם תאגיד או ארגון כלשהו), עימם מתקשרת חברת הביטוח בהסכם אחד המבטח את כל המשתתפים לקבוצה (ולא בהתקשרויות פרטניות עם יחידי הקבוצה).	-	"קולקטיב"
קופת גמל כמשמעותה בחוק קופות גמל שאינה קרן פנסיה, המהווה מכשיר חיסכון "טהור" שבו הכספים הנחסכים והתשואה עליהם משולמים לחוסך בהגיעו לגיל הפרישה, למעט קופת גמל להשקעה.	-	"קופת גמל"
קופת גמל כמשמעותה בחוק קופות גמל המאפשרת לציבור החוסכים לחסוך כספים באפיק חיסכון הוני ללא הטבות מס בהפקדה. הכספים בקופה כאמור ניתנים למשיכה בכל עת על ידי העמית, והוא יהיה זכאי לפטור ממס רווחי הון במידה ויחליט לקבל כספים אלו כקצבה.	-	"קופת גמל להשקעה"
יתרת סיכון המוטלת על המבטח לאחר העברת חלק מהסיכון למבטח המשנה.	-	"שייר"
סכומים שיש לשלם בקרות מקרה ביטוח על-פי תנאי הפוליסה.	-	"תגמולי ביטוח"
חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס 3) התשס"ח – 2008.	-	"תיקון מס' 3 לחוק קופות הגמל"
"תקנות הביטוח הלאומי (היוון) (תיקון), התשע"ו-2016".	-	תקנות הביטוח הלאומי (היוון) ו/או "המלצות ועדת וינוגרד"
תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (הון עצמי מינימאלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח - 1998.	-	"תקנות הון המינימאלי"
תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (העברת כספים בין קופות גמל), התשס"ח – 2008.	-	"תקנות הניוד"

1. חלק א' – תיאור ההתפתחות הכללית של עסקי החברה

1.1 פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה

1.1.1 פרטי החברה

הכשרה חברה לביטוח בע"מ (להלן: "החברה"), התאגדה בחודש דצמבר 1994, והינה חברה איגרות חוב (כהגדרת המונח בחוק החברות, התשנ"ט – 1999).

למועד הדו"ח¹ אין לחברה החזקות בחברות פעילות אחרות למעט החזקתה בכל הון המניות של פנינת אפרידר בע"מ (להלן: "פנינת אפרידר")².

נכון למועד הדו"ח, בעלי המניות בחברה הינם: אלעזרא החזקות בע"מ (להלן: "אלעזרא החזקות"), (5.11%), הכשרה החזקות בטוח בע"מ (להלן: "החזקות ביטוח"), (53.6%), אפרידר החברה לשכון ולפתוח ישראל בע"מ (להלן: "אפרידר"), (34.67%), מר אלי אלעזרא, (1.87%), הגב' איריס טרמצי, (3.53%) והגב' אתי אלישקוב, (1.21%).

1.1.2 מבנה החזקות

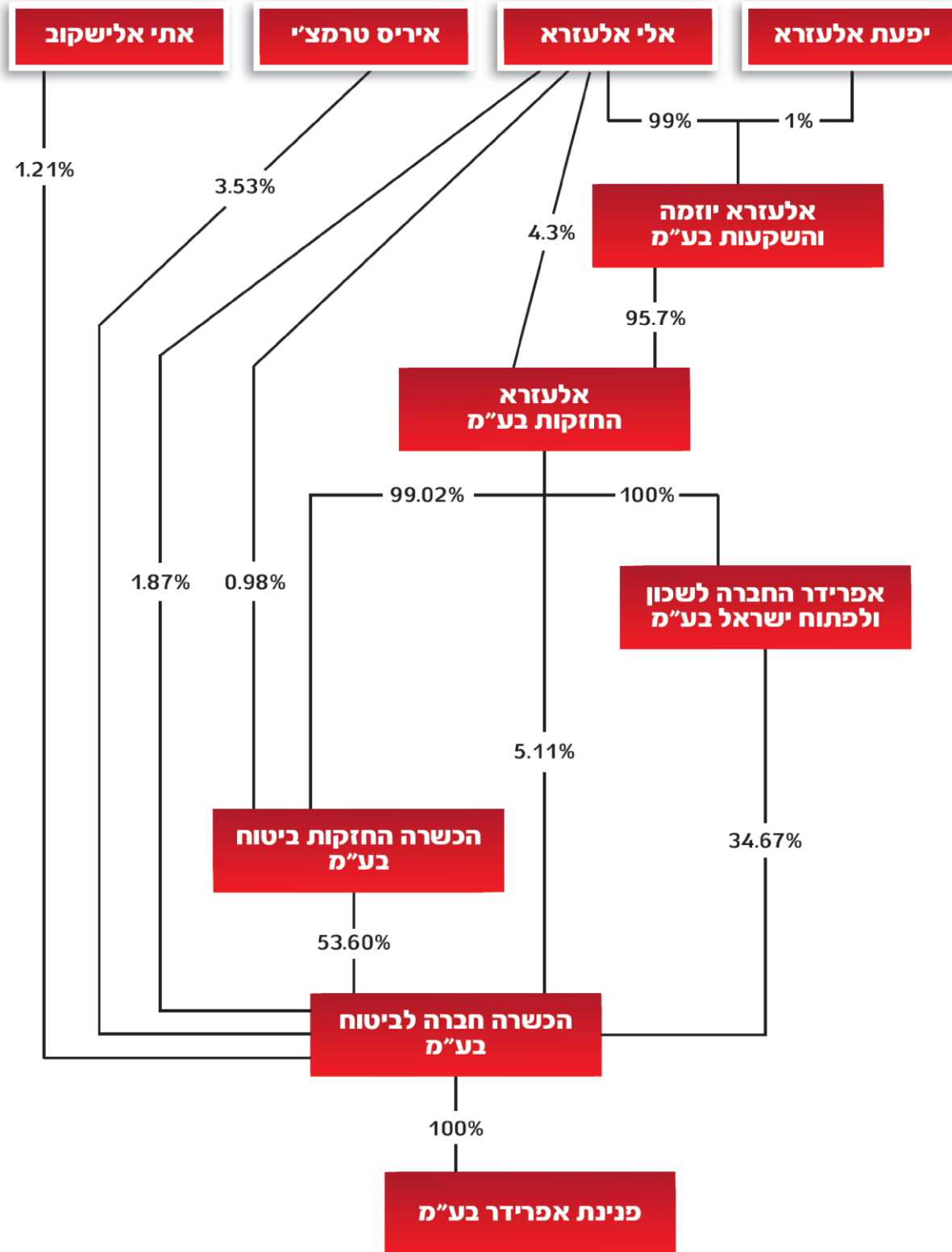
להלן תרשים מבנה החזקות בחברה:

---

¹ לחברה החזקות נוספות בחברות לא פעילות.

² חברה פרטית שהתאגדה בישראל ביום 24 בפברואר 2009. למועד הדו"ח מחזיקה פנינת אפרידר בנכס מקרקעין יחיד בעיר אשקלון.

בהקשר זה, יצוין, כי בחודש נובמבר 2016, החזקות ביטוח ביצעה פדיון מוקדם מלא לאגרות חוב (סדרה ד') שלה ובכך חדלה מלהיות תאגיד מדווח והפכה לחברה פרטית, על מנת שמבנה החזקות בקבוצה יעלה בקנה אחד עם הוראות החוק לקידום התחרות ולצמצום הריכוזיות, התשע"ג – 2013.

1.1.3 כללי

בהתאם להודעת הפיקוח על עסקי ביטוח (ענפי ביטוח), התשמ"ה-1985, לחברה רישיונות לעסוק בענפי הביטוח הבאים: ביטוח חיים מקיף, ביטוח מפני תאונות אישיות, ביטוח מפני מחלות ואשפוז, ביטוח אחריות מעבידים, ביטוח כלי רכב חובה, ביטוח רכב מנועי-רכוש (עצמי וצד ג'), ביטוח כלי טייס לרבות אחריות כלפי צד שלישי, ביטוח כלי שיט לרבות אחריות כלפי צד שלישי, ביטוח מקיף לדירות ולבתי עסק, ביטוח מטענים והובלה, ביטוח מפני אחריות כלפי צד שלישי, ביטוח מפני אובדן רכוש, ביטוח חקלאי, ביטוח הנדסי, מתן ערבויות, ביטוח מפני אחריות למוצרים פגומים וביטוח מפני סיכונים אחרים.

על-פי נתונים שהתפרסמו במסגרת הדוחות הכספיים של חברות הביטוח ליום 30 בספטמבר 2016, להכשרה ביטוח כ-5.4% משוק הביטוח הכללי בארץ, וכ-2.9% משוק ביטוח החיים לא כולל ביטוחי בריאות.

ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכמו סך הנכסים המנוהלים על-ידי החברה בכ-10,999 מיליוני ש"ח, כדלקמן: כ-6,127 מיליוני ש"ח במסגרת חוזי השקעה תלויי תשואה (משתתף); כ-1,262 מיליוני ש"ח במסגרת חוזי השקעה שאינם תלויי תשואה (נוסטרו חיים); וכ-3,610 מיליוני ש"ח במסגרת נוסטרו אלמנטארי.

1.2 תחומי פעילות החברה

כפי שיפורט להלן, לחברה שני תחומי פעילות עיקריים כדלקמן:

1.2.1 תחום ביטוח כללי (אלמנטארי)

תחום זה מתחלק לשלושה תתי תחומי פעילות עיקריים (ענפים) כדלקמן:

1.2.2 ענף ביטוח כללי רכב חובה

להלן פרטים אודות מאפיינים כלליים והסדרים ספציפיים הנוגעים לענף רכב חובה:

(א) כללי

הפעילות בענף זה³ כוללת מתן כיסוי ביטוחי מפני נזקי גוף בלבד. על-פי פקודת ביטוח רכב מנועי, כל אדם המשתמש ברכב (או המתיר לאחר להשתמש בו) חייב להחזיק בפוליסה בת תוקף המכסה בהתאם לפקודת ביטוח רכב מנועי את בעל הרכב והנוהג בו מפני כל חבות שהם עשויים לחוב לפי חוק הפלת"ד, ומפני חבות שהם עשויים לחוב בשל נזק גוף שנגרם כתוצאה משימוש ברכב מנועי לנהג הרכב, לנוסעים ברכב, או להולכי רגל שנפגעו על-ידי הרכב כתוצאה משימוש בו.

בנוסף, בענף ביטוח רכב חובה מונהגת פוליסה תקנית שנוסחה נקבע בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאי חוזה לביטוח חובה של רכב מנועי), התשי"ע-2010⁴.

(ב) תעריפים דיפרנציאליים (משתנים ומותאמי סיכון) ופיקוח על התעריפים

בענף רכב חובה פועל גוף שהוקם לפי תקנות ביטוח רכב מנועי (הקמה וניהול של מאגר מידע), התשס"ד-2004, שהינו אחראי לניהול מאגר מידע ולהפקת דוחות אשר ישמשו, בין השאר, להערכת הסיכונים בענף ביטוח רכב חובה, ולקביעת עלות הסיכון הטהור אשר על בסיסו נקבע תעריף, המכונה "תעריף הבסיסי" אשר ממנו נגזרים תעריפי ביטוח החובה.

כמו כן, העקרונות לקביעת תעריפי ביטוח רכב חובה מוסדרים, בין היתר, בהוראות חלק 2 בשער 6 הוראות לביטוח כללי בקודקס. בהוראות אלו נקבעו הפרמטרים בהם יוכל מבטח לעשות שימוש לצורך קביעת התעריפים, הנהלים שעל פיהם נדרש מבטח לנהוג בכל הקשור לאישור דמי הביטוח, התעריפים המרביים שרשאי מבטח לגבות ואופן אישורם על ידי המפקחת על הביטוח (להלן: "תעריף דיפרנציאלי").

הפרמטרים לקביעת התעריף הדיפרנציאלי כוללים, בין היתר, נפח מנוע; מין, ו/או גיל הנהג הצעיר ביותר הנוהג ברכב דרך קבע; ותק רישיון נהיגה של הנהג הצעיר ביותר הנוהג ברכב דרך קבע; מספר תביעות קודמות ו/או מספר פסילות רישיון בשלוש שנים האחרונות של כל הנוהגים דרך קבע; מספר כריות אוויר ברכב והימצאותן של טכנולוגיות בטיחות ברכב. השימוש בפרמטרים (ככל שמשתמשים בהם) נועד להתאים את פרמיית הביטוח לסיכון המבוטח.

בהקשר זה, יצוין כי בחודש אוגוסט 2016, פורסם חוזר משתנים בענף רכב חובה. החוזר כאמור מהווה תיקון להוראות החוזר המאוחד בענף ביטוח רכב חובה ומטרתו לעדכן את

³ ענף ביטוח לפי דרישות פקודת רכב מנועי.

⁴ נוסח הפוליסה הינו מחייב ועל מבטח מוטל האיסור לשנות את נוסח הפוליסה התקנית או תעודת הביטוח וכן את סדר הסעיפים שבפוליסה התקנית, יחד עם זאת, מבטח רשאי להוסיף נספח הרחבות לגבי היקף הכיסוי הביטוחי.

המשתנים בענף רכב חובה. הוראות החוזר חלות על דמי הביטוח בפוליסות שנכנסו לתוקף החל מיום 1 באוקטובר 2016.

כמו כן, בחודש ינואר 2016, פורסם תיקון נוסף להוראות החוזר המאוחד בענף ביטוח רכב החובה, שתחולתו מחודש מרץ 2016. במסגרת תיקון החוזר כאמור, עודכנו תעריפי דמי הביטוח השיורי לכלי רכב פרטיים ומסחריים, באופן שמפחית משמעותית את עלות ביטוח החובה שנמכר על ידי ה"פול". כן, נעשה שימוש במשתנים נוספים לקביעת התעריף, אשר לא נעשה בהם שימוש קודם לכן על ידי ה"פול". בנוסף, במסגרת התיקון בוטלה האפשרות לקבוע דמי ביטוח נטו ייחודיים לציי רכב וקולקטיבים, (בחודש נובמבר 2016, פרסמה הממונה תיקון נוסף הקובע כי ביטול האפשרות כאמור יחול רק לגבי קולקטיב), וכן ביטול מנגנון הצמדת דמי החובה למדד והרחבת האפשרות להחזר דמי ביטוח לנהגים זהירים בתום תקופת הביטוח (המשמשת כתמריץ בגין היעדר תביעות). בנוסף, ניתנה הוראה על הסרתה, באופן זמני, של מגבלת התעריף, על פיה עבור מאפיינים זהים, דמי הביטוח בענף רכב החובה לא יעלו על 90% מדמי הביטוח נטו שמציג ה"פול", עד לסוף שנת 2016. לאחר עתירה שהוגשה לבג"צ על ידי איגוד חברות הביטוח וה"פול", בוטלה ביום 2 באוגוסט 2016 הוראת המגבלה באופן רשמי. ביום 29 בספטמבר 2016, פורסם חוזר 2016-01-15 במסגרתו עודכנו דמי הביטוח לכלי רכב פרטיים בביטוח השיורי. העדכון נועד לשקף בצורה טובה יותר את דמי הביטוח ביחס לסיכון המבוטח, וכן את השלכות המלצות ועדת וינוגרד על תעריפי הביטוח ברכב החובה. החוזר חל על כל הפוליסות שתקופת הביטוח בהן מתחילה ביום 1 בינואר 2017. בהמשך לכך, עדכנה החברה את תעריפי ביטוח רכב החובה לשנת 2017 וקיבלה את אישור הפיקוח לכך. החברה מבצעת מעקב שוטף אחר השינויים בתמהיל ובשיעורי הפרמיה. לפרטים אודות המלצות ועדת וינוגרד ראו סעיף 1.2.2 (ו) להלן.

החברה פעלה להתאמת תעריפי רכב חברה באופן התואם את הוראות הקודקס והמשקף פרופיל סיכון ההולם את ההוראות כאמור. עם זאת לשינויים כאמור, תתכן השפעה על תמהיל תיק ביטוח חובה של החברה וכפועל יוצא על רווחיותה בענף זה.

יובהר כי הערכת החברה הינה בגדר מידע צופה פני עתיד המבוסס על המידע המצוי בידיה במועד פרסום הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מן התוצאות המוערכות, בין היתר, לאור התנהגות המתחרים והלקוחות.

ביטוח שיורי (הפול) (ג)

מטרת הביטוח השיורי הנה לספק ביטוח חובה, לבעלי רכב מנועי ברמת סיכון חריגה שחברות הביטוח המסחריות אינן מעוניינות לבטחם.

חלקה של החברה בביטוח השיורי עמד בשנת 2016 על כ-8.3%, בדומה לשנת 2015.

בהמשך לאמור בסעיף 1.2.2 (ב) לעיל, החברה עדכנה את תעריפי ביטוח רכב החובה לשנת 2017 וקיבלה את אישור הפיקוח. תעריפי החברה נקבעו בהתאם לדרישות הפיקוח על בסיס תעריפי הסיכון של הפול.

לפרטים אודות תיקונים נוספים להוראות החוזר המאוחד בענף ביטוח רכב החובה והשפעתם על פעילות החברה בענף זה ראו גם סעיף 1.2.2 (ב) לעיל.

קרנית (ד)

הקרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים (להלן: "קרנית"), הנה תאגיד שהוקם על-פי חוק הפלת"ד, שתפקידו לפצות נפגע הזכאי לפיצויים מכוח חוק זה ואין בידו לתבוע פיצויים מאת חברת הביטוח בשל קרות אחד מהמקרים הבאים: הנהג האחראי אינו ידוע, אין לנהג ביטוח רכב או חובה או שהביטוח אינו מכסה את החבות, מבטח כלי הרכב נמצא בפירוק או שמונה לו מנהל מורשה. נכון למועד הדוח, חברות הביטוח מעבירות לקרנית 1%

מהפרמיות נטו בגין פוליסות רכב חובה⁵, ובנוסף מעבירות חברות הביטוח לקופות החולים באמצעות קרנית אחוז השתתפות בסך של 9.4%, מסך כל התשלומים הנגבים ממבוטח בענף רכב חובה בגין העברת האחריות הביטוחית למתן שירותים רפואיים לקופות החולים⁶.

בחודש אפריל 2016, פורסם ברשומות חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון מס' 25) התשע"ו-2016. התיקון לחוק כאמור קובע, בין היתר, כי במידה ומצאה הממונה שבחשבון קרנית קיים סכום העולה על הנדרש לשם מימון פעולותיה והבטחת יציבותה רשאית היא, בהסכמת שרת משרד המשפטים, להורות לקרנית להשיב סכומים אלו למבוטחים בענף ביטוח רכב מנועי, במישרין או בדרך אחרת שתקבע. בהמשך לתיקון לחוק הפלת"ד כאמור, פרסמה הממונה ביום 29 בספטמבר 2016, חוזר ביטוח שכותרתו "השבת כספים מקרנית לציבור המבוטחים", אשר קובע הוראות להשבת סכום כסף עודף לציבור המבוטחים בביטוח רכב מנועי, באמצעות מנגנון שמוצג בחוזר. הוראות החוזר חלות על פוליסות ביטוח רכב מנועי, שמועד תחילתן בין ראשון בינואר 2017 ובין 31 בדצמבר 2018. כמו כן, בחודש נובמבר 2016, פרסמה הממונה חוזר הקובע הוראות לעניין מתכונת דיווח לממונה בדבר השבת הכספים מקרנית לציבור המבוטחים, ובכלל זה, כללים לעניין קבצי הדיווח, הפרטים שנדרשת חברת ביטוח לדווח, אופן הגשת קבצי הדיווח לקרנית, וכן בקרות של קרנית על הדיווחים.

(ה) תביעות שיבוב של המוסד לביטוח לאומי

בהתאם לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב) תשנ"ה - 1995, במקרה בו שילם המוסד לביטוח לאומי (להלן: "המל"ל") לזכאי לגמלה, בעילה המהווה עילה גם לחייב צד שלישי לשלם פיצויים לאותו זכאי לפי פקודת הנזיקין, או לפי חוק הפלת"ד, רשאי המל"ל לתבוע מאותו צד שלישי פיצוי על הגמלה ששילם או שהוא עתיד לשלם. הצד השלישי רשאי לנכות מהפיצוי את הגמלאות המשתלמות או שעתידות להשתלם מאת המל"ל. בשנת 2013 גובש נוסח חדש של הסכם שיבוב בין איגוד חברות הביטוח לבין המל"ל, המסדיר את זכות השיפוי של המל"ל כלפי חברות הביטוח ומונה, בין היתר, את רשימת המקרים בהם זכאית החברה לדחות את דרישת השיבוב של המל"ל ואת שיעורי השיפוי הנדרשים על ידו. בחודש אוגוסט 2015 התקשרה החברה בהסכם חדש עם המל"ל. עיקר ההסכם הוא שההסכם הקודם יחול על כל הדרישות התלויות ועומדות של המוסד לביטוח לאומי וכן על כל דרישה של המוסד לביטוח לאומי בעתיד. כל צד רשאי לבטל את ההסכם בהודעה מראש של 90 יום. החברה שומרת רזרבות לפי דרישות ההסכם החדש. בהתאם להוראות חוק ביטוח לאומי, מוטלת חובה על חברת ביטוח לדווח למל"ל על כל תביעה בה ניכתה או הייתה רשאית לנכות תגמולי מל"ל מכל סוג, בין לפי הסכם פשרה ובין לפי פסק דין, אשר המל"ל רשאי לתבוע ממנה. החוק כאמור קובע כי הדיווח ישלח למל"ל בתוך שישים ימים מיום כריתת הסכם הפשרה או מיום פסק הדין או מיום ביצוע הניכוי – לפי המוקדם מבניהם, וכן קובע את פרטי הדיווח. אי דיווח מצד חברת הביטוח יביא להארכת תקופת התיישנות זכות התביעה של המל"ל, כך שתקופת התיישנות תחל ביום קבלת הדיווח או ביום בו נודע למל"ל על ההליכים בין הנפגע לחברה - לפי המוקדם, והיא עלולה להגיע עד חמש עשרה שנים מיום אירוע התאונה.

⁵ בהתאם להוראות צו פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (מימון הקרן)(תיקון), התשס"ג-2003.

⁶ בהתאם להוראות צו פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (מימון עלות אספקת שירותים), התש"ע-2009.

(ו) המלצות ועדת וינוגרד ותקנות הביטוח הלאומי (היוון), תשל"ח-1978 ("תקנות היוון")

בחודש יוני 2014 מונתה ועדה ברשות השופט בדימוס אליהו וינוגרד, שתפקידה לבחון את גובה שיעור ריבית ההיוון שבה משתמש המל"ל בבואו לחשב את סך כל קצבאות הנכות שישלם במקרה של פגיעה לצורך גבייתן בסכום אחד מעת חברות הביטוח או לצורך היוון לפי בקשת נפגע. הועדה המליצה, ביו היתר, על שינוי גובה ריבית היוון משיעור ריבית של 3% שהייתה נהוגה ב-30 השנים האחרונות בעת היוון תקבולי המל"ל, לשיעור ריבית של 2% על רקע ירידת הריבית בשנים האחרונות, וכן על עדכון התשלומים לפי תוחלת החיים הנוכחית, הגבוהה יותר.

בהמשך להמלצות ועדת וינוגרד, פורסמו ברשומות בחודש יוני 2016, תקנות הביטוח הלאומי (היוון) (תיקון), התשע"ו-2016 אשר אימצו את המלצותיה, אך בחודש אוגוסט 2016, פורסם באתר משרד האוצר ששר האוצר החליט בתיאום עם שר הרווחה כי יבוטל התיקון האמור לתקנות ההיוון אשר היו אמורות להוריד את שיעור ריבית ההיוון וכתוצאה מכך להעלות את תעריפי ביטוח החובה לרכב.

בחודש ספטמבר 2016, פורסם ברשומות תיקון נוסף אשר במסגרתו נדחה תוקף התיקון לתקנות ההיוון ליום 1 באוקטובר 2017 ("מועד התחילה"), כך שהוראותיו יחולו על חישוב ערך מהוון הנעשה ממועד התחילה ואילך. כאמור לעיל, התיקון לתקנות ההיוון אמור להוריד את שיעור ריבית ההיוון וכתוצאה מכך להעלות את תעריפי ביטוח החובה לרכב. להמלצות הוועדה השפעה ישירה על גובה הקצבאות, וכפועל יוצא השפעה על גובה התשלומים שעל החברה לשלם למל"ל.

כמו כן, יתכן ששינוי שיעור ריבית היוון התשלומים על ידי המל"ל יאומץ על ידי בתי המשפט בתביעות של נזקי גוף וכתוצאה מכך יגדלו הסכומים להם יהיו הנפגעים זכאים מהחברה.

להערכת החברה, יישום המלצות ועדת וינוגרד על ידי החברה בהתאם לתיקון לתקנות ההיוון, יגרמו להגדלת ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח של החברה בענף רכב חובה בסך של 48.7 מיליון ש"ח ברוטו. לפרטים נוספים אודות השפעת המלצות ועדת וינוגרד על תוצאות החברה ראה סעיף 3 לדוח הדירקטוריון, וביאור 33 לדוחות הכספיים.

יצוין כי המידע המופיע בסעיף זה לעיל, הינו בגדר מידע צופה פני עתיד המבוסס, בין היתר, על מצב פעילותה של החברה כיום. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מן התוצאות המוערכות, לרבות באופן מהותי מזה שנחזה כאמור, כתוצאה מגורמים שונים, שהעיקריים שבהם הינם שינויים רגולטוריים החלים על החברה, וכן מכך שהתפתחות התביעות בעתיד תהיה שונה משמעותית מהערכות החברה.

(ז) מאגר מידע לאיתור הונאות ביטוח וטיפול בהונאות בענף רכב חובה

הקמת מאגר מידע לטיפול בהונאות ביטוח בענף ביטוח רכב חובה, מוסדרות בתקנות ביטוח רכב מנועי (הקמה וניהול של מאגרי מידע), התשס"ד-2004. המאגר, המרכז מידעים מכל חברות הביטוח, משמש לצורך זיהוי חשדות למקרי הונאה בתביעות רכב חובה וכן למניעת הונאות ביטוח בתהליך החיתום בפוליסות רכב-חובה.

(ח) הסדרים לחלוקת נטל הפיצויים בין המבטחים :

הסדר קל כבד - בהתאם לצו הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים (הסדרים לחלוקת נטל הפיצויים בין המבטחים) תשס"א-2001: בתאונת דרכים שבה מעורבים רכב כבד אחד או יותר ורכב קל אחד או יותר, ישלמו המבטחים של הרכב הכבד למבטחים של הרכב הקל, 50% מהפיצויים בגין נזקי הגוף.

הסדר רכב אופנוע - בהתאם לחוק הפלתי"ד (תיקון מס' 20) התשס"ח – 2008: בתאונת דרכים שבה מעורבים אופנוע אחד או יותר ורכב אחר אחד או יותר שאינו אופנוע, ישלמו המבטחים של הרכב האחר למבטחים של האופנוע, 75% מהפיצויים בגין נזקי הגוף שהמבטחים של האופנוע חייבים בתשלוםם עקב התאונה לרוכבי האופנוע (לא כולל פיצויים לנפגעים מחוץ לרכב).

הסדר לחלוקה כאשר נפגע אדם מחוץ לכלי הרכב - בהתאם לסעיף 3 (ב) לחוק הפלתי"ד: בתאונת דרכים בה היו מעורבים מספר כלי רכב, ונפגע אדם מחוץ לכלי הרכב, יהיו המבטחים של הרכבים חייבים כלפיו ביחד ולחוד ובינם לבין עצמם יישאו בנטל החיוב בחלקים שווים. כלי רכב ייחשב כמעורב בתאונת דרכים לעניין זה, אם בעת התאונה היה מגוע בינו לבין כלי הרכב האחר או בינו לבין הנפגע.

עתודות (ט)

תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (חישוב עתודות בביטוח כללי), התשע"ג-2013 והוראות פרק "מדידה, הון וניהול נכסים והתחייבויות" בקודקס הרגולציה קובעים את אופן חישוב העתודות בביטוח כללי. הפרק כולל, בין היתר, הנחיות למדידה של התחייבויות ביטוח כללי, ובכלל זה, הוראות לעניין עתודות ביטוח, נוהג מיטבי לחישוב עתודות ביטוח בביטוח כללי לצורך דיווח כספי, קיבוץ ענפים, קביעת גובה העתודה בגין פוליסות שנמכרו בפרקי זמן הסמוכים ליום המאזן ובגין סיכונים לאחר יום המאזן.

החברה יישמה לראשונה את ההסדרה דלעיל החל מהדוחות הכספיים לשנת 2014. עתודות עודף ההכנסות על הוצאות שהייתה נהוגה לתקופה של שלוש שנים בוטלה. בהתאם לכך: (א) החברה ביטלה את יתרת עודף ההכנסות על הוצאות בשייר לפני מס למועד; (ב) ההתחייבויות הביטוחיות בביטוח כללי שחושבו על ידי האקטואר, חושבו כך שהן תהיינה הולמות לכיסוי התחייבויות המבטח, דהיינו שקיים סיכוי סביר למדי ("fairly likely") - כי ההתחייבויות הביטוחיות שנקבעו יספיקו לכיסוי התחייבויות המבטח. לגבי תביעות תלויות בענפי חובה וחבויות הבחינה של "סיכוי סביר למדי" כוונה לאומדן הסתברות של 75% לפחות.

לפירוט נוסף ראה ביאור 33 (ה) (2) לדוחות הכספיים של החברה.

1.2.3 ענף ביטוח כללי רכב רכוש

להלן פרטים אודות מאפיינים כלליים והסדרים ספציפיים הנוגעים לענף רכב רכוש:

כללי (א)

ביטוח רכב רכוש (CASCO) הידוע גם בכינוי "ביטוח מקיף" ואו "ביטוח צד ג'", הינו ביטוח רשות והוא הביטוח הוולונטרי הנפוץ ביותר במסגרת הביטוח הכללי. ביטוח רכב רכוש כולל כיסוי נזקי רכוש לרכב המבוטח ונזקי רכוש שהרכב המבוטח עלול לגרום לצד ג'. כאמור, השיקול האם לערוך ביטוח רכב רכוש נתון בידי בעל כלי הרכב והוא אינו מחויב לערכו על-פי הדין. עם זאת, לעתים מחויב בעל הרכב לערוך ביטוח מכוח הסדרים חוזיים, בעיקר חוזי אשראי ומימון.

(ב) הפוליסה התקנית

הפוליסה בחוזה לביטוח רכב פרטי⁷ (נזקי רכוש ונזקי רכוש של צד ג') מעוגנת בתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו - 1986 (להלן: "הפוליסה התקנית"). נוסח הפוליסה התקנית מחייב וניתן רק להיטיב את תנאיה ולהוסיף עליהם הרחבות לגבי היקף הכיסוי, הסיכונים, הרכוש והחבובות המבוטחים.

כ-75% מכלי הרכב המבוטחים בחברה בביטוח רכב רכוש הינם רכבים פרטיים (לרבות רכב מסחרי עד 3.5 טון) ומבוטחים בפוליסה התקנית. כל כלי הרכב האחרים מבוטחים בביטוח רכב רכוש בפוליסה אחרת אשר אינה כפופה לנוסח הפוליסה התקנית.

(ג) תעריף אקטוארי דיפרנציאלי (משתנה ומותאם סיכון)

התעריף לביטוח רכב רכוש הינו תעריף אקטוארי דיפרנציאלי (משתנה ומותאם סיכון), הכפוף לאישור המפקחת על הביטוח. תעריף כאמור נקבע על בסיס מספר פרמטרים הכוללים, בין היתר: דגם הרכב; נפח מנוע; שנת ייצור; כמות נהגים ברכב; מין וגיל הנהגים; ניסיון תביעות העבר וכיוצ"ב.

(ד) היחידה למלחמה בגניבות רכב של משטרת ישראל

בשנים האחרונות פועלת היחידה המשטרתית למניעת גניבות רכב (להלן: "אתג"ר") אשר נועדה להגביר את המלחמה בגניבות הרכב. 40% מפעילות היחידה ממומנת על-ידי גורמים חיצוניים הכוללים את איגוד חברות הביטוח וחברות ההשכרה והליסינג ו-60% מפעילות היחידה ממומנת על-ידי המדינה. פעילותה של יחידת אתג"ר תורמת לירידה במספר גניבות הרכב. בנוסף, שיעור גניבות הרכב מושפע גם מהמצב הפוליטי וממגבלות רגולטוריות שנועדו לנטרל את התמריץ לגניבות רכב. על-פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, קטן מספר גניבות הרכב בחודשים ינואר עד דצמבר 2016 (כולל), בשיעור של כ-0.8% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד.

1.2.4 ענף ביטוח כללי אחר

ענף ביטוח כללי אחר, כולל מגוון רחב של כיסויים ביטוחיים, הנחלקים בחברה לשני תתי ענפים עיקריים:

(א) ביטוח רכוש, נסיעות לחו"ל ותאונות אישיות

ביטוחי רכוש מיועדים להעניק למבוטח כיסוי כנגד נזק פיזי לרכושו, וכוללים ביטוחי דירוח, בתי עסק, ביטוחים הנדסיים, הובלת מטענים וביטוח עבודות קבלניות. סיכונים עיקריים המכוסים בפוליסות רכוש הינם סיכונים אש, התפוצצות, פריצה, רעידת אדמה ונזקי טבע. ביטוחי הרכוש כוללים ביטוח נזקים ישירים, קרי נזקים שנגרמו ישירות לרכוש וביטוח נזקים עקיפים, קרי נזקים תוצאתיים כגון אובדן רווחים, קלקול סחורות וכו'. על-פי רוב, תקופת הביטוח הינה לשנה, ותביעות בגין הפוליסות מתבררות בסמוך לקרות מקרה הביטוח ולכן ענף זה נחשב ענף בעל "זנב תביעות קצר". כמו כן, תחת קטגוריה זו נכללים כיסויים ביטוחיים שאינם באופיים ביטוחי רכוש או חבובות, כגון ביטוח תאונות אישיות ומחלות לזמן קצר (כיסוי בגין נזקי תאונה גופנית למבוטח על-ידי גורם חיצוני) וביטוח נוסעים לחו"ל.

⁷ "רכב פרטי" – רכב פרטי כהגדרתו בפקודת התעבורה [נוסח חדש] (להלן: "הפקודה") לרבות רכב מסחרי כהגדרתו בפקודה שמשקלו עד 3.5 טון ולמעט אופנוע.

ביטוח חבויות (ב)

ביטוחי חבויות מעניקים למבוטח כיסוי בגין חבותו כלפי צד שלישי, וכוללים ביטוחי אחריות כלפי צד שלישי, אחריות מעבידים, אחריות מקצועית (לרבות אחריות דירקטורים ונושאי משרה), ביטוח נאמנות עובדים ואחריות המוצר. על-פי רוב, תקופת הפוליסה הינה לשנה, אך משך בירור התביעות הנו ארוך יותר בממוצע לעומת ביטוחי הרכוש, בשל מורכבות הבירור העובדתי והמשפטי, פרק הזמן שבין מועד התגבשות החבות והנזק ובין מועד הגשת התביעה, ובשל תקופת ההתיישנות הארוכות יותר בהשוואה לביטוחי הרכוש ולכן נחשב ענף זה כענף בעל "זנב תביעות ארוך".

בשנת 2016 היווה תחום הביטוח הכללי כ-60.4% מכלל הכנסות החברה, כאשר ביטוח רכב חובה היווה כ-35.2% מכלל הכנסות החברה בתחום הביטוח הכללי, ואילו ביטוח רכב רכוש היווה כ-34.4% מכלל הכנסות החברה בתחום הביטוח הכללי.

1.2.5 תחום ביטוח חיים וחיסכון טווח ארוך

1.2.5.1 כללי

להלן פרטים אודות מאפיינים כלליים הנוגעים לתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח:

ביטוח החיים כולל שתי פעילויות עיקריות – ביטוח סיכונים הקשורים לחייו של אדם, וניהול חיסכון לטווח ארוך (בדרך כלל לגיל פרישה). הסיכונים המבוטחים המרכזיים הנם מוות, תוחלת חיים ארוכה (קצבה), אובדן כושר עבודה, נכויות ומחלות קשות.

בשל מרכיב החיסכון הכלול בו מהווה ביטוח החיים אחד משלושה מכשירים עיקריים של חיסכון ארוך טווח בנוסף לקרנות פנסיה וקופות גמל. בהתאם לנתוני משרד האוצר, נכון ליום 30 בספטמבר 2016, שווי כלל נכסי החיסכון לטווח ארוך הינו כ-910 מיליארד ש"ח כאשר מתוכם סך החיסכון המנוהל בפוליסות משתתפות ברווחים עומד על כ-253 מיליארד ש"ח.

הפעילות בתחום ביטוח חיים בחברה כוללת שילוב של מכירות חדשות ופוליסות קיימות שנמכרו ממועד תחילת פעילות החברה ועד היום. רווחיות הענף מושפעת מהתנהגות רבת שנים של היבט ההכנסות, היבט האירועים הביטוחיים, היבט תגמול הסוכן, הוצאות התפעול ושינויים רגולאטורים. הכנסות מפוליסה נרשמות לאורך כל חי הפוליסה, כאשר מרבית הוצאות השיווק נרשמות ומשולמות בסמוך למכירת הפוליסה וברמה החשבונאית נפרדות לאורך חי הפוליסה. שילוב אלמנטים זה, יוצר מערכת שבה רווחיות הענף תלויה באירועי מכירה בעבר ובהווה, בהמשכיות בעתיד של תשלומי הפוליסה, בהתפתחות אירועים ביטוחיים ושינויים רגולאטורים כגון מדיניות הפיקוח לניוד כספי החיסכון.

פוליסות ביטוח החיים מוצעות ללקוח במגוון מוצרים וכוללות אפשרות של שילוב בין כיסוי ביטוחי (כגון כיסוי מפני מוות, מפני אבדן כושר עבודה וכן כיסויים אחרים), יחד עם חיסכון לגיל פרישה אותו יכול הלקוח לפדות בעת הפרישה, או במועד אחר. המבוטח יכול לבחור, אם כן, את ההרכב המתאים לו בפוליסות האמורות לעיל, בין הכיסויים הביטוחיים (להלן: "ריסק") ובין הצבירה הכספית לגיל פרישה (להלן: "חיסכון"). בעקבות תיקון מס' 3 לחוק קופות הגמל, החל מיום 1 בינואר 2008 לא ניתן לבחור בין סכום הוני לבין סכום קצבתי, והחיסכון לגיל פרישה הינו חיסכון קצבתי בלבד, למעט חיסכון באמצעות קופת גמל להשקעה.

הפוליסות בעלות מרכיב החיסכון נחלקות למספר סוגים מרכזיים, הנבדלים באופן השקעת הכספים על-ידי חברות הביטוח, סוגי הכיסויים ודמי הניהול או הוצאות שגובות חברות הביטוח. לפרטים לגבי המוצרים ראה סעיף 2.4.1 להלן.

במהלך השנים האחרונות בוצעו רפורמות משמעותיות אשר השפיעו על התחרותיות, השקיפות והננידות בתחום החיסכון ארוך הטווח, בין היתר, ביטול מקדם הקצבה, אפשרויות ניוד בין מוצרים פנסיונים שונים, רפורמת קרן ברירת המחדל, מחשבון דמי הניהול ועוד.

ענף ביטוח הבריאות בחברה נכלל בתחום ביטוח החיים וחיסכון ארוך הטווח, למעט ביטוחי נסיעות לחו"ל, וקולקטיבים לזמן קצר אשר נכללים בתחום הכללי (אלמנטארי) תחת ענף כללי אחר (בשל אופיים של ביטוחים אלו הנעשים לזמן קצר של עד שנה).

1.3 השקעות בהון החברה ועסקאות מהותיות במניותיה

למיטב ידיעת החברה, בשנים 2015-2016, ועד למועד פרסום הדוח, לא בוצעו השקעות בהון המניות של החברה ו/או עסקאות מהותיות במניות החברה, מחוץ לבורסה, על-ידי בעלי עניין בה.

1.4 חלוקת דיבידנדים

1.4.1 מועדי וסכומי דיבידנדים שחולקו בשנים 2015-2016

מועד התשלום	דיבידנד למניה	סה"כ דיבידנד (באלפי ש"ח)	אסמכתא
מרץ 2015	0.0274840 ש"ח	5,000	2015-01-069751
מאי 2015	0.1209299 ש"ח	22,000	2015-01-043407
מאי 2016	0.1154331 ש"ח	21,000	2016-01-037485

1.4.2 מדיניות חלוקת דיבידנד

בחודש אוגוסט 2016 החליט דירקטוריון החברה לאמץ מדיניות חלוקת דיבידנד. בהתאם למדיניות, החברה תפעל במגמה להכריז על חלוקת דיבידנד מיתרת רווחיה הראויים לחלוקה, כפי שעולה מדוחותיה הכספיים המאוחדים, הסקורים או המבוקרים של החברה, בשיעור אשר לגביו מתקיימים התנאים המצטברים להלן: א) לאחר ביצוע החלוקה יש לחברה יחס הון עצמי מוכר להון עצמי נדרש (להלן: "יחס כושר פירעון") בשיעור של לפחות 115% לפי תקנות ההון עצמי; ב) לאחר ביצוע החלוקה יש לחברה יחס כושר פירעון לפחות בשיעורים הנקובים במכתב המפקחת על הביטוח מיום 10 באוגוסט, 2016 (שה. 11905-2016), לפי תרגיל ההערכה הכמותי המעודכן ליישום משטר כושר פירעון חדש (IQIS 5), או לפי הנחיות ליישום הנדבך הראשון במשטר כושר פירעון חדש, לפי העניין, כשהוא מחושב ללא הוראות מעבר.

בעת החלטתו בדבר החלוקה, דירקטוריון החברה יתחשב בשיקולים עסקיים, לרבות תוכנית ההשקעות של החברה, מצבה הפיננסי, עמידתה בדרישות רגולטוריות והוראות הדין ומגבלות המוטלות עליה ועניינים נוספים.

אין לראות במדיניות האמורה התחייבות של החברה לבצע חלוקת דיבידנד וכל חלוקה כאמור תידון בנפרד בדירקטוריון החברה אשר רשאי להחליט גם כי לא יחולק דיבידנד כלל. דירקטוריון החברה יהיה רשאי לבחון מעת לעת את מדיניות חלוקת הדיבידנד ולשנותה לפי שיקול דעתה הבלעדי.

לפרטים אודות מגבלות והנחיות בנושא חלוקת דיבידנדים, ההון העצמי הנדרש וההון העצמי של החברה ראה ביאור 14 (הון עצמי ודרישות הון) לדוחות הכספיים של החברה.

חלק ב' – תיאור עסקי החברה לפי תחומי פעילות

2.

תחום ביטוח כללי

ענפי הפעילות העיקריים בתחום ביטוח כללי

כאמור לעיל, תחום הביטוח הכללי נחלק בחברה לשלושה ענפים עיקריים, ענף רכב חובה הכולל ביטוח רכב חובה בלבד, ענף רכב רכוש הכולל ביטוח רכב עצמי וצד ג' וענף כללי אחר הכולל: ביטוחי רכוש, ביטוחים מפני תאונות אישיות ומחלות לתקופה קצרה וביטוחי חבויות. המאפיין את תחום הביטוח הכללי הוא שהביטוחים הינם קצרי מועד לתקופות של עד שנה ועיקר הכיסוי על-פי הפוליסות הוא בהתאם לשיעור הנזק שנגרם למבוטחים.

לפרטים נוספים אודות המאפיינים הכלליים של תחום זה ראה סעיף 1.2 לעיל.

2.1 ענף ביטוח רכב חובה

2.1.1 מוצרים ושירותים

2.1.1.1 תיאור מוצרים שירותים עיקריים וכיסויים ביטוחיים

הענף כולל מוצר אחד המעניק כיסוי ביטוחי, מכוח פקודת ביטוח רכב מנועי, לבעל הרכב והנוהג בו מפני כל חבות שהם עשויים לחוב לפי חוק הפלתי"ד ומפני חבות אחרת שהם עשויים לחוב בשל נזק גוף שנגרם על-ידי או עקב השימוש ברכב מנועי לנהג הרכב, לנוסעים בו או להולכי רגל שנפגעו על-ידי הרכב כתוצאה משימוש בו.

2.1.1.2 שווקים עיקריים מגמות ושינויים בביקוש ובהיצע

מרבית חברות הביטוח בישראל פועלות בענף זה המאופיין בביקוש קשיח, במוצר אחיד, בתחרות מחירים משמעותית ובשקיפות מחירים לצרכן באמצעות האפשרות לערוך השוואת תעריפים באתר האינטרנט של רשות שוק ההון ביטוח וחיסכון. הביקוש בענף ביטוח חובה מושפע, בין היתר, גם מהגידול ההולך וגובר במספר כלי הרכב בישראל.

בהתאם לנתוני משרד האוצר, חל בשוק ענף ביטוח רכב חובה קיטון של כ-7.7% בהיקף דמי ביטוח ברוטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 לעומת התקופה המקבילה אשתקד.

בהתאם לנתוני משרד האוצר, ישנו מעבר מרווח כולל להפסד כולל בענף רכב חובה מרווח כולל של 880 מיליון ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2015 להפסד כולל של 159 מיליון ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016. בשנת 2015 נרשם רווח כולל על סך של כ-822 מיליון ש"ח, גידול של כ-27 מיליון ש"ח בהשוואה לשנת 2014 בה הסתכם הרווח הכולל בענף בכ-795 מיליון ש"ח. התוצאות הני"ל הושפעו באופן מובהק מהשוני ברווחי ההשקעות במהלך אותן שנים אשר נבע מהתנודות בשוק ההון ומיישום המלצות ועדת וינוגרד במהלך שנת 2016 כמפורט בסעיף 1.2.2 (ו) לעיל.

2.1.1.3 להלן נתונים לגבי התפלגות הרווח בשייר לפי שנות החיתום (באלפי ש"ח):

שנה/תקופה	רווח (הפסד) בגין שנת חיתום שוטפת	רווח (הפסד) בגין השנים הפתוחות	שנת החיתום שהשתחררה בשנת הדיווח	רווח (הפסד) בגין שנת החיתום שהשתחררה בשנת הדיווח ¹	התאמות בגין שנות החיתום שהשתחררו בשנים הקודמות ³	פעילות שלא נכללת בחישוב העתודות ²	סה"כ רווח (הפסד) שדווח ¹
*2016	17,151	-	-	-	-	-	(5,000)
*2015	17,551	-	-	-	-	-	66,091
2014	-	-	2011	62,296	362	17,542	80,200

*החל משנת 2014 החברה החלה ליישם את הוראות הנהוג המיטבי, כמפורט לעיל.

1. לפירוט בדבר פרמיות ותוצאות הענף ראה סעיף 4.1.3.2 לדוח הדירקטוריון.
2. הרווח בגין הפעילות שלא נכללה בחישוב העתודות נובע מההפרש בין ההכנסות מהשקעות המשמשות לחישוב סכום הצבירה, בשיעור של 3% ריאלית, לבין הכנסות מהשקעות בפועל, בקיזוז מהוצאות שעל פי הכללים לא ניתן לזקוף לצבירה.
3. התאמות הנובעות משינוי בהערכה אקטוארית של תביעות תלויות בגין שנים קודמות ומהשינויים ברווח ההשקעתי בגין עתודות אלו. ההתאמות בגין שנים קודמות מתייחסות לשנות חיתום עד וכולל 1994, שכן עבור השנים 1995-2009 לחברה ביטוח משנה בשיעור 100%.
4. פרמיות ותוצאות הענף ראה סעיף 4.1.3.2 לדוח הדירקטוריון.

2.1.1.4

שינויים מהותיים הצפויים בחלקה של החברה בשווקים העיקריים

כאמור בסעיף 1.2.2 (ב) לעיל, החברה עדכנה את תעריפי ביטוח רכב החובה לשנת 2017 וקיבלה את אישור המפקחת לכך. החברה מבצעת מעקב שוטף אחר השינויים בתמהיל ובשיעורי הפרמיה. החברה אינה צופה לשינוי מהותי בחלקה בענף זה.

לפרטים נוספים אודות הערכת החברה בקשר עם הוראות התיקון לחוזר המאוחד בענף רכב חובה ראה סעיף 1.2.2 (ב) לעיל.

2.1.1.5

מוצרים חדשים

כאמור לעיל, בענף זה קיים מוצר אחד.

2.1.2 תחרות

2.1.2.1

פירוט תנאי התחרות ונתח שוק

מרבית חברות הביטוח בישראל פעילות בענף ביטוח רכב חובה אשר מאופיין בתחרות עזה. חברות הביטוח הגדולות העוסקות בענף זה הינן בעיקר: איילון חברה לביטוח בע"מ (להלן: "איילון"), מגדל חברה לביטוח בע"מ (להלן: "מגדל"), הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן: "הראל"), הפניקס חברה לביטוח בע"מ (להלן: "הפניקס") ומנורה חברה לביטוח בע"מ (להלן: "מנורה") אשר, חלקן הכולל בסך דמי הביטוח ברוטו בענף עומד על כ-54% על-פי נתוני הדוחות הכספיים לתשעת החודשים הראשונים של 2016.

בענף ביטוח רכב חובה כמעט ואין משמעות לגודל החברה, והתחרות על המחיר הנה כמעט מוחלטת. מבטוח יכול לקבל מידע על גובה הפרמיות בביטוח חובה על-ידי כניסה לאתר האינטרנט של המפקחת על הביטוח והקלדת נתוני הרכב והנוהגים בו.

ענף רכב חובה מאופיין בנאמנות לקוחות נמוכה ורגישות גבוהה למחיר ומכאן שחלקה של החברה בשוק יכול להשתנות לפי קצב השינוי של תעריפי חברות הביטוח, אשר מביא תנועה של לקוחות לפי מחיר נוכחי. היות והכיסוי הביטוחי בענף ביטוח חובה הינו אחיד, אזי התחרות בין חברות הביטוח מתמקדת בעיקר בתעריף ובשירות.

כמו כן, בעבר, בדרך כלל, רכשו מבטוחים ביטוח רכב מקיף וביטוח רכב חובה באותה חברת ביטוח. כיום עם התגברות התחרות בענף רכב חובה מתרבים המקרים בהם ביטוח רכב חובה נרכש בחברת ביטוח אחת וביטוח רכב רכוש בחברת ביטוח אחרת.

בנוסף, מידי שנה, החל משנת 2015 מפרסמת המפקחת מדד שירות למוצרי הביטוח המרכזיים בישראל (להלן: "מדד השירות"). המדד מציג את המוצרים המרכזיים בפעילות חברות הביטוח על בסיס השוואה בין שלושה נדבכים: 1. תשלום תביעות - אחוז התביעות שאושרו ושולמו, ומהירות הטיפול בהן; 2. טיפול בפניות - מידת שביעות הרצון של לקוחות מטיפול החברה בפניות אליה; 3. תלונות ציבור - שקלול התלונות שהוגשו ונבדקו ברשות שוק ההון; 4. זמן מענה טלפוני - שיעור השיחות שנענו תוך 3 דקות. מטרת פרסום המדד הינה לאפשר למבטוחים להשוות בין רמת השירות של חברות הביטוח בנוגע למוצרי ביטוח שונים, ומשמש כלי להגברת השקיפות וקידום התחרות בשוק הביטוח.

להערכת החברה, פרסום המדד בתדירות שנתית עשוי להגביר את התחרות בשוק הביטוח, ובכלל זה, בענף רכב חובה, והחברה פועלת למצב את עצמה כאחת

מחברות הביטוח המובילות בשוק הביטוח במתן שירות ללקוחותיה בענף זה ומשקיעה משאבים רבים לשיפור תודעת השירות לטובת לקוחות החברה.

על-פי נתוני ה"פול", חלקה של החברה בפרמיות בגין ביטוח רכב חובה בשנת 2016, הסתכם לכ-8.3% בדומה לשנת 2015, ובשנת 2014 לכ-8.6%.

לפרטים אודות השפעת הוראות התיקון לחוזר המאוחד בענף רכב חובה על התחרות בענף רכב חובה ראה סעיף 1.2.2 (ב) לעיל.

2.1.2.2 מתחרים משמעותיים

המתחרים המשמעותיים לפי חלקם הכולל בסך דמי הביטוח ברוטו בענף הינם: מגדל, הראל, איילון, הפניקס ומנורה.

תיאור התמודדות החברה עם תחרות

שיטות ההתמודדות של החברה עם התחרות הנן מעקב מתמיד אחר התעריפים על-פי תוצאות, תוך בדיקה מתמדת עד כמה ניתן לשנות את התעריף על-פי פרמטרים מוכרים (נפח מנוע, גיל נהגים, ותק נהיגה, מערכות בטיחות הקיימות ברכב, הרשעות קודמות וכיוצא באלה), וכן נקיטת פעולות שוטפות לשיפור מתן השירות שניתן למבוטחים. בנוסף, החברה פועלת במסגרת האמצעים המותרים בדיון על מנת לחזק את נאמנות הסוכנים כלפיה, במקרים בהם הפרש המחירים בין תעריפי החברה לתעריפי החברות האחרות אינו מהותי.

2.1.3 לקוחות

2.1.3.1 כללי

החל משנת 2004 מיושם בחברה תעריף דיפרנציאלי המסייע להתמקד בסוגי מבוטחים בעלי רמת סיכון נמוכה ולהגדיל את רווחיות הפעילות בענף. ככלל, השימוש בתעריפים דיפרנציאליים מגביר את החשיבות שיש בפילוח נכון של האוכלוסייה, ובהתקשרות עם מבוטחים הנמנים על הפלחים המתאימים יותר לביטוח רכב חובה. בשנת 2016, תמהיל הלקוחות של החברה בענף רכב חובה מורכב מ-75.1% מבוטחים פרטיים ולקוחות עסקיים קטנים. מתוכם מהווים מבוטחי אלבר כ-16.3%. שאר המבוטחים הינם ציי משאיות, ציי אוטובוסים מוניות ואחרים. בשנת 2015, תמהיל הלקוחות של החברה בענף רכב חובה היה מורכב מ-78.3% מבוטחים פרטיים ולקוחות עסקיים קטנים, מתוכם היוו מבוטחי אלבר כ-16.2% נוספים מסך הביטוחים, שנחשבים כאגד של לקוחות עסקיים קטנים.

התפלגות פרמיות ברוטו מלקוחות*

2014	2015	2016	
20.9%	13.4%	11.9%	ציי רכב גדולים וקולקטיבים גדולים ⁸
79.1%	86.6%	88.1%	יתר המבוטחים**
100%	100%	100%	סה"כ

* הנתונים הנקובים מתבססים על מועדי תחילת הביטוח

** בעיקר מבוטחים פרטיים

2.1.3.2 תלות בלקוחות

בתקופת הדיווח, אין לחברה לקוח אחד אשר היקף הפרמיות שהתקבל ממנו עלה על 10% מסך כל הכנסות החברה במאוחד.

2.1.3.3 ותק והתמדת לקוחות ושיעורי חידושים

בשנים 2016, 2015 ו-2014, שיעור החידושים בענף ביטוח רכב חובה עמד על כ- 63.8%, 58.5% ו-55.9% בהתאמה, במונחי פרמיות מהפוליסות שהיו בתוקף בשנה קודמת. להלן פרטים אודות ותק לקוחות בענף ביטוח רכב חובה במונחי מחזור הפרמיות לשנת 2016, באחוזים:

שנת ותק	פוליסות חדשות	שנה	שנתיים	שנה שלישית ומעלה	סה"כ
התפלגות ותק לקוחות	48.2%	20.6%	11.2%	20.0%	100%

שיעור הלקוחות המבוטחים גם בביטוחי רכב רכוש (בנטרול עסקת אלבר) מהווים במונחי פוליסות בשנים 2016, 2015 ו-2014 כ-65.6%, כ-50.2% וכ-51.0% מסך הפוליסות של ענף הפעילות בשנים הרלוונטיות.

8 בפרק זה, "ציי רכב גדול" משמעו קבוצת רכבים המונה לפחות 1,000 כלי רכב או לחילופין מהווה לפחות 1% מהפרמיות בתחום זה, שהינה בבעלות אחת, ו"קולקטיב גדול" משמעו קבוצת מבוטחים המונה לפחות 1,000 כלי רכב או לחילופין מהווה לפחות 1% מהפרמיות בתחום זה, כאשר הרכבים אינם בבעלות אחת, אלא בבעלות הפרטים הנמנים עליו.

2.2 ענף ביטוח רכב רכוש

2.2.1 מוצרים ושירותים

2.2.1.1 תיאור מוצרים ושירותים עיקריים וכיסויים ביטוחיים

החברה משווקת ביטוח רכב רכוש הכולל כיסוי לנזקי רכוש לכלי הרכב המבוטח ולנזקי רכוש שיגרום כלי הרכב המבוטח לצד שלישי (ביטוח מקיף). תנאי הפוליסה התקנית כוללים, בין היתר, כיסוי למקרה גניבה, אש, תאונה, מעשה זדון, נזקי טבע, נזקי רכוש שנגרמו לצד ג' ועוד.

בחברה ניתן לרכוש פוליסות ביטוח רכב רכוש הכוללות כיסוי מקיף מלא, כיסוי מקיף ללא נזק עצמי (כיסוי לנזקי רכוש שנגרמו לצד ג' בלבד), כיסוי מקיף ללא כיסוי לנזק עצמי במקרה תאונה וכיסוי מקיף ללא כיסוי למקרה גניבה; וכן הרחבות שונות לכיסוי כגון כיסוי לסיכוני רעידת אדמה, מהומות ושבתות וכן שירותים נלווים, כגון: שירותי גרירה, רכב חילופי למקרה תאונה או גניבה ותיקון שבר שמשות רכב.

2.2.1.2 שווקים עיקריים ומגמות ושינויים בביקוש בהיצע

מרבית חברות הביטוח בישראל פועלות בענף זה המאופיין בביקוש קשית, במוצר אחד, בתחרות מחירים משמעותית ובשקיפות מחירים לצרכן באמצעות האפשרות לערוך השוואת תעריפים באמצעות אתרי אינטרנט מסחריים שונים המציעים שירות זה בחינם. הביקוש בענף ביטוח רכב רכוש מושפע, בין היתר, גם מהגידול ההולך וגובר במספר כלי הרכב בישראל.

בהתאם לנתוני משרד האוצר, חל בשוק ענף ביטוח רכב רכוש גידול של כ-10.6% בהיקף דמי ביטוח ברוטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 לעומת התקופה המקבילה אשתקד.

כמו כן, בהתאם לנתוני משרד האוצר, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 הסתכם ההפסד הכולל בענף ביטוח רכב רכוש בכ-114.9 מיליוני ש"ח בהשוואה להפסד כולל של כ-36.6 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. בשנת 2015 הסתכם ההפסד הכולל בכ-36.6 מיליוני ש"ח, בהשוואה לשנת 2014 בה עמד הרווח הכולל על כ-269 מיליוני ש"ח. התוצאה בשנת 2014 הושפעה בעיקר משיפור בתוצאות החיתומיות שנרשם במרבית החברות. לעומת זאת, בשנים 2015 ו-2016 נרשמה הרעה בתוצאות החיתומיות בעקבות גידול בשכירות מקרי האובדן הגמור ובגידול בעלויות התיקונים של הרכבים.

הרווחיות בענף מושפעת, בין היתר, ממספר גניבות כלי הרכב. גידול במספר הגניבות מגביר את האינטרס לבטח מפני גניבות רכב, אך גם מגדיל את מספר התביעות בענף, ולפיכך משפיע לרעה על הרווחיות. על-פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, קטן מספר גניבות הרכב בחודשים ינואר עד דצמבר 2016 (כולל), בשיעור של כ-0.8% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד.

2.2.1.3 שינויים מהותיים הצפויים בחלקה של החברה בשווקים העיקריים

החברה פועלת בענף מתוך אסטרטגיה של העדפת רווחיות על פני נתח שוק ולכן לא ניתן לצפות שינויים עתידיים בחלקה של החברה בענף.

2.2.1.4 מוצרים חדשים

בתקופת הדוח לא פותחו מוצרים חדשים בענף זה.

2.2.2 תחרות

2.2.2.1 פירוט תנאי התחרות ונתח שוק

התחרות בענף רכב רכוש הינה עזה. דבר שניתן לייחס הן לעובדת העדר שוני בכיסוי הביטוחי בין החברות השונות והן לפעילותן של חברות ביטוח ישיר. מרבית חברות הביטוח בישראל פעילות בענף ביטוח רכב רכוש והתחרות באה לידי ביטוי בעיקר בהוזלת תעריפים ובמתן הנחות מיוחדות. במסגרת ציי הרכב והקולקטיביים קיימת תחרות עזה במיוחד.

חברות הביטוח הגדולות העוסקות בענף זה הינן בעיקר: הראל, הפניקס, אי.די.אי חברה לביטוח בע"מ (להלן: "ביטוח ישיר") מנורה ומגדל. אשר לפי נתוני הדוחות הכספיים לתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016, חלקן הכולל בסך דמי הביטוח ברוטו בענף עומד על כ-62%.

כאמור לעיל, בחודש מאי 2015 פרסמה המפקחת מדד השירות המאפשר למבוטחים להשוות בין רמת השירות של חברות הביטוח בנוגע למוצרי ביטוח שונים ומהווה כלי להגברת השקיפות וקידום התחרות בשוק הביטוח.

להערכת החברה, פרסום המדד בתדירות שנתית עשוי להגביר את התחרות בענף רכב רכוש.

על-פי הנתונים המפורסמים לציבור במועד הדוח, פלח השוק של החברה בענף ביטוח רכב רכוש, נכון ליום 30 בספטמבר 2016, הינו כ-5.1%, בעוד בתקופה המקבילה אשתקד פלח השוק של החברה הסתכם לכ-5.6%.

2.2.2.2 מתחרים משמעותיים

המתחרים המשמעותיים לפי חלקם הכולל בסך דמי הביטוח ברוטו הינם הראל, מנורה, הפניקס, מגדל וביטוח ישיר.

2.2.2.3 תיאור התמודדות החברה עם התחרות

להלן תפורטנה דרכי ההתמודדות של החברה עם התחרות:

(א) בענף ביטוח רכב רכוש, מתמקדת התחרות בעיקר בתעריפי הביטוח, בשירות המוענק על ידי החברות למבוטחיהן, בשיעורי העמלות שמעניקות החברות השונות לסוכני הביטוח ובפילוח נכון של אוכלוסיית הנהגים ותמחור הפוליסות המוצעות להם.

(ב) החברה מתמקדת בטיוב מתמיד של התיק, במטרה להביא לעלייה ברווחיות. האמצעים העיקריים להגשמת מטרה זו הם פילוח נכון של אוכלוסיית הנהגים, התאמת תעריפי הפוליסות המוצעות ומשיכת מבוטחים מועדפים באמצעות תעריפים אטרקטיביים ושיווק ממוקד. בנוסף, מתמקדת החברה בשימור פוליסות קיימות (חידושים) מתוך הבנה שהכרות החברה עם מבוטחים אלו משפרת את יכולת החיתום בגינם.

במקביל החברה פעלה בשנים 2011-2016 לשיפור השרות הניתן למבוטחים ולסוכני החברה.

(ג) בענף הרכב הכבד התחרות דומה, אולם שיטת קביעת התעריף הנה בקביעת מיון (אחוז) משווי הרכב.

2.2.3 לקוחות

2.2.3.1 כללי

לקוחות החברה בענף ביטוח רכב רכוש הינם לקוחות פרטיים, לקוחות עסקיים, קולקטיביים וציי רכב.

בחברה מיושם תעריף דיפרנציאלי המושתת על מספר פרמטרים הכוללים, בין היתר: קוד דגם; שנת ייצור; סוג מיגון; כמות נהגים ברכב; גיל וותק הנהגים; ניסיון תביעות העבר וכיוצא"ב וזאת מתוך הנחה כי פרמטרים אלה מהותיים בהערכת הסיכון, ובהתאם לכך בקביעת הפרמיה, וכן כי פילוח באמצעות פרמטרים אלה מסייע להתמקד בסוגי מבוטחים בעלי רמת סיכון נמוכה ולהגדיל את רווחיות הפעילות בענף.

ככלל, השימוש בתעריפים דיפרנציאליים מגביר את החשיבות שיש בפילוח נכון של האוכלוסייה, ובבחירת הפלחים המתאימים יותר לביטוח רכב רכוש. בשנים 2014, 2015 ו-2016 נמשכה ההקפדה על תמהיל הלקוחות, באופן הנותן העדפה ברורה לסוגי מבוטחים בעלי רמת סיכון נמוכה בתיק. ככלל, בחלוף השנים השוק נותר יציב יחסית בגודלו, אולם תקופת מיתון עשויה להוביל לירידה במספר הפוליסות הנרכשות, בצמצום הכיסויים הביטוחיים, להחרפת התחרות בענף, בעיקר בדרך של הורדת תעריפים, וכן להשפיע במישור של התנהגות המבוטחים, קרי ריבוי תביעות ביטוח, לרבות הגשת תביעות במועד מוקדם יותר, דרישת סכומי ביטוח גדולים יותר (הגדלות נזק), ואף גידול במספר מקרי ההונאה.

2.2.3.2 התפלגות פרמיות ברטו מלקוחות*

2014	2015	2016	
6.3%	6.4%	12.6%	ציי רכב גדולים וקולקטיבים גדולים*
93.7%	93.6%	87.4%	יתר המבוטחים**
100%	100%	100%	סה"כ

* הנתונים הנקובים מתבססים על מועדי תחילת הביטוח

** בעיקר מבוטחים פרטיים

2.2.3.3 תלות בלקוחות

לחברה אין תלות בלקוח בודד בענף ביטוח רכב רכוש. לא קיים לקוח שהכנסות החברה ממנו מהוות 10% או יותר מסך הכנסותיה.

2.2.3.4 ותק והתמדת לקוחות ושיעורי חידושים

בשנים 2016, 2015 ו-2014, שיעור החידושים בענף ביטוח רכב רכוש עמד על כ- 86.1%, כ-73.9% וכ-73.8%, בהתאמה, במונחי פרמיות מהפוליסות שהיו בתוקף בשנה הקודמת.

להלן פרטים אודות ותק לקוחות בענף ביטוח רכב רכוש במונחי מחזור הפרמיות לשנת 2016, באחוזים:

שנות ותק	פוליסות חדשות	שנה	שנתיים	שנה שלישית ומעלה	סה"כ
התפלגות ותק לקוחות	32.2%	28.0%	13.4%	26.5%	100%

בענף ביטוח רכב רכוש, שיעור הלקוחות המבוטחים גם בביטוחי רכב חובה, מהווים במונחי פוליסות בשנים 2016, 2015 ו-2014 כ-87.9%, כ-77.1% וכ-75.6%, בהתאמה מסך הפוליסות של ענף הפעילות בשנים הרלוונטיות.

2.3 ענף ביטוח כללי אחר

2.3.1 מוצרים ושירותים

2.3.1.1 תיאור מוצרים ושירותים עיקריים וכיסויים ביטוחיים

בחברה נמכרים מרבית מוצרי הביטוח הכללי המוכרים בשוק הביטוח. כך נמכרים כיסויים ביטוחיים בענפי דירה, מבנה ותכולה, משכנתא, עם/בלי כיסוי בגין רעידת אדמה, עם/בלי כיסוי בגין נזקי צנרת; בענפי בתי עסק – ביטוחי רכוש וחבויות; על-פי תחומי פעילות – קבלנים, משרדים, חנויות וכן ביטוחי חבויות – צד שלישי וביטוחי אחריות מסוגים שונים. כמו כן נמכרות פוליסות כלליות כגון תאונות אישיות ונסיעות לחו"ל.

להלן פירוט אודות המוצרים והשירותים העיקריים בענף זה:

(א) ביטוחי רכוש

(1) ביטוחי דירות

בענף הביטוח הכללי, במגזר הפרטי בולט מקומו של ביטוח הדירות, לרבות פוליסות ביטוח הנרכשות בעת קבלת הלוואה לרכישת דירה מתאגיד בנקאי מקום בו הנכס משועבד כנגד קבלת הלוואה.

ביטוחי הדירות כוללים ביטוח למבנה ו/או לתכולת דירות מגורים המבוסס על ביטוחי רכוש בתוספת ביטוחי חבויות הקשורים לדירת המגורים נשוא הפוליסה (אחריות כלפי צד שלישי ואחריות מעבידים לעובדי משק בית).

הכיסוי הבסיסי בענף ביטוחי הדירות כפוף לתנאי סף הקבועים במסגרת הפוליסה התקנית המוגדרת בתקנות הפיקוח על עסקי

ביטוח (תנאי חוזה לביטוח דירות ותכולתן), תשמ"ו-1986 ("תקנות ביטוח דירה"). כמו כן, תעריפי המוצר מפוקחים ומאושרים על-ידי המפקח על הביטוח. הכיסוי בפוליסות אלה כולל גם כיסוי לנזקי צנרת ומים ולנזקי רעידת אדמה, למעט אם המבוטח בחר שלא לרכוש כיסוי בגין נזקים אלו.

בעקבות תיקון לתקנות ביטוח דירה אשר נכנס לתוקף בחודש יולי 2015, במסגרתו עודכנו תנאי הרחבת סיכוני מים ונוזלים אחרים, כך שיכללו נזקים שמקורם בצד שלישי וכן סתימה של דוודים וצנרת, פרסמה הממונה בחודש נובמבר 2016, את חוזר 2016-1-21 שעניינו תיקון להוראות החוזר המאוחד בענף ביטוח דירה. מטרת החוזר הינה להסדיר את תחום נזקי המים באופן שיספר את השירות שיקבל מבוטח בקרות מקרה ביטוח על פי ההרחבה כאמור.

החברה מרחיבה פוליסות דירה בקשת רחבה של כיסויים (דברי ערך, מכשירים אלקטרוניים, תאונות אישיות למשפחה, כלי ירייה ועוד). תעריפי הביטוח נגזרים מתמהיל התכולה, קומת המגורים, קיום מיגונים למניעת פריצה וסכום הביטוח, כאשר לעניין קיום מיגונים יובהר, כי בהתאם להנחייתה של המפקחת, עצם קיומם של מיגונים כאמור אינו מהווה תנאי מוקדם לקיומו של הכיסוי הביטוחי. כחלק משירותי הפוליסה, מאפשרת החברה ללקוחות חדשים להעריך את תכולת דירתם על-ידי מעריך מומחה (סוקר) ועל חשבונה, והערכה זאת מהווה את הבסיס לקביעת סכומי הביטוח בפוליסה.

(2) ביטוחי בתי עסק

ביטוח בתי עסק הינו ביטוח רכוש, מבנה ותכולה, המשמש לצרכים עסקיים מפני סיכוני אש וסיכונים נלווים (כגון: כיסוי מפני פריצה, נזקי טבע, התפוצצות, רעידת אדמה). כיסוי זה ניתן להרחבה גם לכיסוי נזק תוצאתי, דהיינו אבדן רווחים. החברה מציעה ביטוח זה, בדרך כלל, עם כיסויי חבויות ותאונות בתוכניות מטריה שונות (קרי, תכניות המשלבות כיסויים ביטוחיים שונים) ובמסלולים ייעודיים לפי עיסוקם של עסקים שונים.

(3) ביטוחים אחרים

בנוסף לביטוחי הרכוש והחבויות, משווקים על-ידי החברה גם ביטוחי עבודות קבלניות (למשך תקופת הפרויקט), ביטוח ציוד מכני הנדסי, ביטוח נגד שבר מכני, ביטוח מלאי בקירור, מטענים בהעברה ואחריות המוביל, כספים בהעברה ובכספת, ביטוח נאמנות עובדים, טרקטורים חקלאיים, ציוד אלקטרוני, ביטוחי נסיעות לחו"ל, ביטוחי תאונות אישיות ומחלות וקולקטיבים לזמן קצר ורבים אחרים.

ביום 1 בינואר 2017, פרסמה הממונה את חוזר 2016-1-26 שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד בפרק ביטוח נסיעות לחו"ל. תכלית התיקון לקודקס, הינה מתן הנחיות בדבר אופן ניסוח תוכניות

ביטוח נסיעות לחו"ל ואופן שיווקו, וכן להסדיר את אופן כתיבת פוליסות ביטוח נסיעות לחו"ל והסדרה כוללת של הפוליסה ביחס להתאמת סכומי הביטוח ליעד הנסיעה, מבנה תוכנית הביטוח תוך קביעת רובדי ביטוחי ראשוני שעליו ניתן להוסיף הרחבות שונות.

להערכת החברה התאמת ובניית הפוליסה מחדש, לאור ההסדרה האמורה, יוביל לתמחור מחדש של הפוליסה בהתאם לסיכונים המבוטחים. בנוסף, לדעת החברה, הגבלות החיתום החדשות במוצר כנדרש בהסדרה החדשה, אף עלולה להשפיע על רווחיות המוצר והגדלת עלויות התפעול.

הערכת החברה הינה בגדר מידע צופה פני עתיד המבוסס על המידע המצוי בידיה במועד פרסום הדוח.

בנוסף, בחודש אפריל 2016, פרסמה הממונה הכרעה עקרונית בעניין אופן שיווק פוליסות תאונות אישיות. במסגרת ההכרעה כאמור נקבעו, בין היתר, הוראות ספציפיות לתיקון ליקויים בשיווק פוליסות תאונות אישיות, ובכלל זה, הודעות למבוטחים והשבת פרמיות כדין במקרים מסוימים, וכן המצאת דוחות ודיווחים לממונה.

ביטוחי חבויות (ב)

כללי (1)

ביטוחי חבויות מיועדים לכיסוי חבותו על-פי דין של מבוטח בגין נזק שהמבוטח עלול לגרום לצד שלישי כלשהו. סוגי ביטוח החבויות העיקריים הינם: ביטוח אחריות מעבידים, ביטוח אחריות כלפי צד ג', ביטוח אחריות מקצועית, ביטוח חבות המוצר וביטוח נאמנות עובדים. הפוליסות בביטוחי חבויות מונפקות בד"כ לפרק זמן של שנה (למעט פוליסות עבודות קבלניות שתקופת הביטוח בהן כתקופת הפרויקט). עם זאת, קצב התנהלות התביעות בענף זה ארוך יותר ועשוי להמשך מספר שנים, וזאת ממספר סיבות: הנזק המכוסה בפוליסה נגרם לצד שלישי שאינו המבוטח בפוליסה, פרק הזמן אשר עובר בין מועד קרות האירוע נשוא התביעה לבין מועד התגבשות החבות והנזק והגשת התביעה ארוך יחסית. במקרים רבים מדובר בבירור עובדתי ומשפטי מורכב יחסית, הן ביחס לחבות המבוטח והן ביחס להיקף הנזקים, תקופת ההתיישנות בגין עילת התביעה ארוכה יותר מתקופת ההתיישנות המקובלת בענף ביטוח רכוש.

בחלק מביטוחי החבויות (בעיקר אחריות כלפי צד שלישי ואחריות מעבידים) הכיסוי הוא על בסיס אירוע, דהיינו הכיסוי ניתן לאירועים אשר קרו במהלך תקופת הביטוח והתביעה יכולה להיות מוגשת לאחר תום תקופת הביטוח כפוף לתקופת ההתיישנות הקבועה בחוק. בביטוחי חבויות אחרים (בעיקר אחריות מקצועית ואחריות המוצר) הכיסוי הוא על בסיס המועד של הגשת התביעה, דהיינו הכיסוי ניתן לתביעות אשר הוגשו במהלך תקופת הביטוח גם אם העילה נוצרה קודם לתחילת תקופת הביטוח.

(2) ביטוח אחריות מעבידים

מטרתו של כיסוי זה, להגן על מעביד מפני חבות שהוא עלול לחוב בגין נזק שנגרם ברשלנותו לעובד מעובדיו תוך כדי ועקב עבודתו (פוליסה על בסיס מועד האירוע). הכיסוי בפוליסות אלו ניתן מעל לסכומים שבהם נושא המוסד לביטוח לאומי המטפל בתאונות עבודה. גבול האחריות בפוליסות מסוג זה קבוע מראש בחלק מן המקרים, אך ניתן לרכוש גבול אחריות גבוה יותר, בהתאם להערכת המבוטח את החשיפה שלו לנזקים אשר עלולים לקרות לעובדיו. הכיסוי כולל גם חבות בגין מחלות מקצוע.

כיסוי זה נמכר הן במסגרת פוליסה עצמאית ובודדת (כיסוי לאחריות מעבידים), והן כחלק מפוליסת מטרייה.

(3) ביטוח אחריות כלפי צד שלישי

מטרתו של מוצר זה, להגן על המבוטח מפני חבות, שהוא עלול לחוב, בגין נזק שנגרם ברשלנותו כלפי צד שלישי כלשהו, לרבות נזק תוצאתי הנובע מכך ואשר התרחש במהלך תקופת הביטוח (פוליסה על בסיס מועד האירוע). הכיסוי מותאם לפעילותו של המבוטח וגבול האחריות בפוליסה נקבע על-ידי המבוטח, לפי שיקול דעתו, בהתבסס על רמת הסיכון אשר לדעתו הוא חשוף אליה. מוצר זה נמכר הן במסגרת פוליסה עצמאית ובודדת (כיסוי לאחריות כלפי צד ג' בלבד), והן כחלק מפוליסת מטרייה.

(4) ביטוחי תבויות אחרים

במסגרת ביטוחי החבויות קיימים גם מוצרים אחרים, ובכלל זה פוליסות לביטוח אחריות מוצר ביטוח אחריות מקצועית וביטוח נאמנות עובדים. בניגוד לביטוחי החבויות הקודמים, הכיסוי במוצרים אלו ניתן עבור תביעות שהוגשו (אך לאו דווקא אירוע) במהלך חיי הפוליסה, אף שבדרך כלל בפוליסה קיימת גם התייחסות למועד קרות האירוע.

2.3.1.2 שווקים עיקריים מגמות ושינויים בביקוש ובהיצע

על פי נתוני משרד האוצר בענפי ביטוח אחר חל גידול של כ-1.8% בדמי הביטוח ברוטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016, בהשוואה לתקופה המקבילה בשנת 2015. בענפי ביטוח הרכוש לא חל גידול ובענפי החבויות חל גידול של כ-5.1% בהשוואה לאשתקד. בשנת 2015 חל קיטון של כ-0.5% בדמי הביטוח ברוטו בענפי ביטוח אחר בהשוואה לשנת 2014, אשר נבע בעיקר מקיטון של כ-1.87% בענפי ביטוח הרכוש וגידול של כ-2.2% בענפי החבויות.

תוצאות ענף ביטוח כללי אחר מושפעות בעיקר מעוצמת התחרות בענף, קיבולת מבטחי המשנה ותנאי ההסכמים עמם, תנודות בנזקים שאירעו ותנודות בשוקי ההון. על פי נתוני משרד האוצר בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 עמד הפסד הכולל לפני מס בענפי ביטוח אחר בשוק הביטוח על כ-11 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח כולל של כ-342 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. בענפי

חביונות נרשם הפסד כולל שהסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 בכ- 586 מיליון ש"ח, בהשוואה להפסד כולל של כ-61 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. בענפי ביטוח הרכוש נרשם גידול ברווח הכולל של כ-265 מיליון ש"ח והוא מסתכם לכ-575 מיליון ש"ח.

להערכת החברה, שיעור הפריצות, שריפות ונזקי מים לדירות ובתי עסק וכן נזקים הנגרמים עקב פגעי טבע עשויים להשפיע על הביקוש בענפי ביטוח הרכוש.

כמו כן, תקופת מיתון עשויה לגרום לירידה במספר הפוליסות הנרכשות ולצמצום הכיסויים הביטוחיים הנרכשים על ידי מבוטחים.

2.3.1.3 להלן נתונים לגבי התפלגות הרווח בשייר בביטוחי חביונות לפי שנות החיתום (באלפי ש"ח):

שנה/תקופה	רווח (הפסד) בגין שנת חיתום שוטפת	(הפסד) בגין השנים הפתוחות ¹	שנת החיתום שהשתחררה בשנת הדיווח	רווח בגין שנת החיתום שהשתחררה בשנת הדיווח ¹	התאמות בגין שנות החיתום שהשתחררו בשנים הקודמות ³	פעילות שלא נכללת בחישוב העתודות ²	סה"כ רווח (הפסד) שדווח ¹
2016	7,228	-	-	-	-	-	(15,660)
2015	(4,326)	-	-	-	-	-	1,230
2014	(5,539)	(5,539)	2011	(227)	(8,530)	1,842	(12,454)

*החל משנת 2014 החברה החלה ליישם את הוראות הנוהג המיטבי, כמפורט לעיל.

1. לפירוט בדבר פרמיות ותוצאות הענף ראה סעיף 4.1.3.2 לדוח הדירקטוריון.
2. הרווח בגין הפעילות שלא נכללה בחישוב העתודות נובע מההפרש בין ההכנסות מהשקעות המשמשות לחישוב סכום הצבירה, בשיעור של 3% ריאלית, לבין הכנסות מהשקעות בפועל, בקיזוז מהוצאות שעל פי הכללים לא ניתן לזקוף לצבירה.
3. התאמות הנובעות משינוי בהערכה אקטוארית של תביעות תלויות בגין שנים קודמות ומהשינויים ברווח ההשקעתי בגין עתודות אלו.

2.3.1.4 שינויים מהותיים הצפויים בחלקה של החברה בשווקים העיקריים

החברה פועלת באופן עקבי במטרה לצמוח בענפי ביטוח הרכוש והגדלת חלקם בתמהיל הפרמיות של החברה. יחד עם זאת, בדומה ליתר ענפי הביטוח הכללי, החברה אינה סימנה לעצמה יעד של נתח שוק מסוים וזאת כפועל יוצא מאסטרטגיית העדפת רווח על פני נתח שוק.

2.3.1.5 מוצרים חדשים

בתקופת הדוח לא פותחו מוצרים חדשים בענף זה.

תחרות 2.3.2

פירוט תנאי התחרות ונתח שוק 2.3.2.1

התחרות בתחום ביטוח כללי אחר מושפעת משני גורמים – דרישות ולחצי המבוטחים (המסתייעים לעתים ביועצי ביטוח) וההסכמים שיש לכל חברה (ותנאיהם) עם מבטחי המשנה. התחרות מאופיינת בהורדת המחירים המתבצעת על-ידי החברות.

כמו כן, מחשבון ביטוח דירה המוצג באתר האינטרנט של הפיקוח ומאפשר לציבור להשוות בין פוליסות לביטוח דירה של חברות שונות, עשוי להגביר את התחרותיות בענף ביטוחי דירות ולהשפיע על גובה הפרמיה ורווחיות חברות הביטוח בענף זה.

חברות הביטוח המובילות העוסקות בביטוח רכוש הינן בעיקר: כלל, הראל, הפניקס, מגדל ומנורה, חלקן הכולל בסך דמי הביטוח ברוטו בענף עומד על כ-68% על-פי נתוני הדוחות הכספיים לתשעת החודשים הראשונים של 2016. על-פי הנתונים המפורסמים בציבור נכון למועד הדוח, נכון ליום 30 בספטמבר 2016, סך חלקה של החברה בפרמיות רכוש אחר מסך השוק הינו כ-4.1% זאת בהשוואה לכ-3.9% בתקופה המקבילה אשתקד.

חברות הביטוח המובילות העוסקות בביטוח חבויות הינן בעיקר: הראל, איילון, הפניקס, מגדל ומנורה, חלקן הכולל בסך דמי הביטוח ברוטו בענף עומד על כ-73.2% על-פי נתוני הדוחות הכספיים לתשעת החודשים הראשונים של 2016. על-פי הנתונים המפורסמים בציבור נכון למועד הדוח, נכון ליום 30 בספטמבר 2016, סך חלקה של החברה בפרמיות חבויות אחרים מסך השוק עמד על כ-4.4% זאת לעומת כ-3.7% בתקופה המקבילה אשתקד.

מתחרים משמעותיים 2.3.2.2

המתחרים המשמעותיים לפי חלקם הכולל בסך דמי הביטוח ברוטו הינם כלל, הראל, איילון, הפניקס, מגדל ומנורה.

תיאור התמודדות החברה עם תחרות 2.3.2.3

גודלה של החברה בינוני באופן יחסי ל"חברות הגדולות" בתחום אשר להן יש הסכמי ביטוח משנה "נוחים" יותר המאפשרים תמרון תחרותי טוב יותר. יכולתה של החברה להתמודד מושפעת מהאמור, ועל כן היא פונה לפלח עסקים בתחומים מצומצמים בו היכולת לזכות בתחרות מושפעת בהרבה מקרים מיכולתם של סוכני החברה, ומשימור הקשר שלהם עם הלקוח.

לקוחות 2.3.3

כללי 2.3.3.1

לקוחות החברה הינם בעיקר לקוחות פרטיים ולקוחות עסקיים קטנים ובינוניים. אין לקוח מהותי בתחום הפעילות.

תמהיל תיק החברה בביטוח כללי אחר גדל בשנים האחרונות מבחינת הרכבו, היקף הפרמיות וכמות המבוטחים, יחד עם זאת, מרבית המבוטחים נותרו בעלי עסקים קטנים ובינוניים. תקופת מיתון עשויה לגרום לירידה במספר הפוליסות הנרכשות, לצמצום הכיסויים הביטוחיים, להחרפת התחרות בענף, וכן להשפיע על

התנהגות המבוטחים, קרי ריבוי תביעות ביטוח, לרבות הגשת תביעות במועד מוקדם יותר, דרישת סכומי ביטוח גדולים יותר (הגדלות נזק), ואף גידול במספר מקרי ההונאה.

2.3.3.2 התפלגות פרמיות ברטו מלקוחות

החברה לא ביטחה בשלושת השנים האחרונות מפעלים גדולים ו/או קולקטיבים גדולים¹⁰.

2.3.3.3 תלות בלקוחות

לחברה אין תלות בלקוח בודד בתחום ביטוח כללי אחר. לא קיים לקוח שהכנסות החברה ממנו מהוות 10% או יותר מסך הכנסותיה.

2.3.3.4 ותק והתמדת לקוחות ושיעורי חידושים

שיעור החידושים בתחום ביטוח כללי אחר הינו גבוה יחסית בשל התאמת הפוליסות לצורכי הלקוחות, התמחות חברות הביטוח ונטיית הלקוחות להתמיד בהתקשרות עם חברת הביטוח. בענף ביטוחי הדירות עמד שיעור החידושים בשנים 2016, 2015 ו-2014 על כ-83.0%, כ-85.9% וכ-87.5%, בהתאמה (במונחי פוליסות בשנה השוטפת מהפוליסות שהיו בתוקף בשנה הקודמת).

להלן פרטים אודות ותק לקוחות בביטוחי דירות במונחי פוליסות לשנת 2016 באחוזים:

שנות ותק	פוליסות חדשות	שנה	שנתיים	שנה שלישית ומעלה	סה"כ
התפלגות ותק לקוחות	31.0%	20.1%	14.2%	34.7%	100%

¹⁰ בפרק זה, "מפעלים גדולים" או "קולקטיבים גדולים" משמעם מבוטח המהווה לפחות 5% מהפרמיות בתחום זה.

תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

2.4 ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

ענפי הפעילות העיקריים בתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח בחברה כולל בתוכו את ענף ביטוח חיים מקיף (משולב בחיסכון) וענף ביטוח חיים - סיכון בלבד (ריסק). פוליסות ביטוח החיים מוצעות ללקוח במגוון מוצרים וכוללות אפשרות של שילוב בין כיסוי ביטוחי (כגון כיסוי מפני מוות, מפני אבדן כושר עבודה וכן כיסויים אחרים), יחד עם חיסכון לגיל פרישה אותו יכול הלקוח לפדות בעת הפרישה, או במועד אחר. המבוטח יכול לבחור, אם כן, את ההרכב המתאים לו בפוליסות האמורות לעיל, בין הריסק ובין החיסכון.

2.4.1 מוצרים ושירותים

2.4.1.1 תיאור מוצרים ושירותים עיקריים וכיסויים ביטוחיים

להלן פירוט המוצרים והשירותים בתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח:

ביטוח מנהלים – מקורו בהפרשות המעסיק והעובד להבטחת הזכויות הסוציאליות של עובד שכיר לפיצויים, תגמולים ולביטוח אבדן כושר עבודה. בגין ההפרשות הנ"ל ניתן לרכוש חיסכון לעת הפרישה: לתוכנית לא משלמת קצבה, לתוכנית משלמת קצבה, תכנית המשך (לתגמולים ופיצויים אישית) או משולב, ביטוח למקרה מוות ולאובדן כושר עבודה. קהל היעד הינו עובדים ומעסיקים הרוכשים ביטוחי מנהלים לתגמולים ופיצויים כחלק מהסכמי העבודה שביניהם.

ביטוח לעצמאים – פוליסות אלו מוכרות עפ"י תקנות המס במקרה שנרכשות בתוכנית לעצמאים ומקורו בהפקדות המבוטח שייעודן הבטחת צבירה לגיל פרישה ושיפור הכיסוי הביטוחי.

ביטוחי פרט – ביטוח המבוסס על פוליסות אישיות הנרכשות באופן רצוני כדי לצבור חיסכון לגיל פרישה או כדי לשפר את הכיסוי הביטוחי. הפרמיות בגין פוליסות אלו לא נהנות מהטבות מס, למעט זיכוי בשיעור מסוים מהפרמיה המשולמת עבור כיסוי במקרה מוות כאמור בסעיף 45 לפקודת מס הכנסה (נוסח חדש), התשכ"א - 1961.

להלן יפורטו סוגי פוליסות ביטוחי החיים והבריאות העיקריים שמשווקת החברה ואשר שווקו בעבר על-ידה:

פוליסת ביטוח "עדיף" בסיסי – עד לשנת 2004, שיווקה החברה פוליסת ביטוח "עדיף" בסיסית בה הפרמיה מפוצלת בין מרכיב הריסק למרכיב החיסכון (80% חיסכון ו-20% ריסק עבור הביטוח הבסיסי).

פוליסת ביטוח מעורב – עד לשנת 2004, שיווקה החברה פוליסת ביטוח מעורב, המשלבת ביטוח ריסק וחיסכון.

פוליסת ביטוח "מסלולית" – פוליסת ביטוח שהחליפה החל משנת 2004 את פוליסות הביטוח "עדיף" בסיסי ו"מעורב" המפורטות לעיל. עניינה של הפוליסה הינה הפרדת הריסק והחיסכון והיא מגבילה את שיעור העמסות ההוצאות

שהחברה יכולה להטיל¹¹, הכול בהתאם להנחיות המפקחת. הפוליסה משווקת הן כפוליסת ביטוח מנהלים במסלול התגמולים והפיצויים (מסלולית מנהלים) והן כפוליסת ביטוח פרט (מסלולית פרט), וזאת עקב מבנה העמלות השונה בפוליסות ביטוח מסוג "מסלולית", המבוססת בעיקר על פריסת העמלות לאורך חיי הפוליסה.

פוליסת ביטוח "שי" - באפריל 2007 החלה החברה לשווק פוליסות ביטוח מסוג "שי". פוליסות אלו הותאמו לקווים המנחים של חוזרי המפקחת ואופיינו בסדרת מסלולי מקדמי גמלה המגלמים בתוכם את תוחלת החיים וכן תוכניות המשך לקצבה בפוליסות הוניות כחלק מהערכות החברה לביטול המסלולים ההונים. בהשוואה לפוליסות מסוג "מסלולית", השינויים העיקריים הינם: גידול מגוון אפשרויות למשיכת קצבה על-ידי המבוטח בתום תקופת הביטוח; אפשרות הבטחת מקדמי הקצבה גם על החיסכון ההוני; גידול מגוון אפשרויות השקעה, לרבות התאמת סיכוני ההשקעה לגיל המבוטח והתקופה עד גיל פרישה. דמי ניהול מהצבירה אשר יורדים בהתאם לוותק הפוליסה ולגובה הצבירה בפוליסה. לאור הסדרת מקדמי הקצבה כמפורט להלן, הפוליסות כאמור שווקו עד ליום 31 בדצמבר 2012.

"Best Invest" – במקביל למוצרי "שי" השיקה החברה במהלך המחצית השנייה של שנת 2007, סדרת מוצרים המשלבת בין פעילות הביטוח של החברה לפעילות ניהול השקעות של מספר בתי השקעות. המוצר הינו פוליסת חיסכון, ללא מרכיב ריסק ביטוחי. ההשקעות אשר מנוהלות על-ידי בתי ההשקעות מחולקות לסלי ההשקעות המנוהלים בשיטת ניהול תיקים, קרי מנהל התיק קובע את תמהיל החזקות במוצרים הפיננסיים השונים על-פי ההגדרות שבכל אחד מסלי ההשקעות אותם בחר המבוטח.

כיסוי לביטוח אבדן כושר עבודה – כיסוי זה מבטיח תשלום גמלה, לאחר תקופת המתנה (חודש אחד או 3 חודשים או 6 חודשים) ממועד אבדן כושר עבודה (מלא או חלקי), עד גיל פרישה. כיסוי זה נמכר בעיקר ככיסוי נוסף לפוליסות הנזכרות לעיל. ביטוח זה היווה כ-3.9% מהמכירות החדשות של פוליסות ביטוח חיים בשנת 2016 לעומת שיעור מכירות של כ-3.6% בשנת 2015 וכ-4.0% בשנת 2014. לפרטים בדבר אסדרה חדשה של פוליסות לביטוח אבדן כושר עבודה ראו סעיף 2.4.1.2 (יד) להלן.

פוליסת ביטוח ריסק – המבטיחה תשלום חד פעמי או תשלום קצבה לשארים במקרה מוות ופוליסות ביטוחי נכות מתאונה או מחלה, המבטיחים תשלום חד פעמי במקרה של נכות, כפונקציה של שיעור הנכות. גם פוליסות ביטוח אלה נמכרות בדרך כלל כפוליסות נלוות לפוליסות הנזכרות לעיל. ביטוחים אלה (כולל ריסק משכנתאות) היוו כ-11% מהמכירות החדשות של פוליסות ביטוח חיים בשנת 2016 בדומה לשנת 2015 וכ-12% בשנת 2014. שמה של הפוליסה האמורה השתנה לפוליסת "מגן 1" ול-"מגן 5" וכן בוצע עדכון בתנאי הפוליסה וחל שינוי בתעריפים שפוצלו לפי קבוצות סכומי ביטוח.

פוליסת ביטוח ריסק משכנתא – המבטיחה לבנק (המלווה) את החזר יתרת ההלוואה שטרם סולקה במקרה מות המבוטח (הלווה). בחלק ניכר מפוליסות אלה נוסף כיסוי לאובדן כושר עבודה, המבטיח את החזר ההלוואה כאשר מאבד

¹¹ בפוליסות מסוג "מסלולית", שיעור ההעמסות הינו ברמה של כ-20%-12% לעומת שיעור העמסות הגבוה בעשרות אחוזים בהשוואה לפוליסות ששווקו עד דצמבר 2003.

המבוטח את כושר עבודתו. ביטוחים אלה היוו כ-3.4% מהמכירות החדשות של פוליסות ביטוח חיים בשנת 2016 לעומת שיעור מכירות של כ-5% בשנת 2015 ושל כ-6% בשנת 2014.

פוליסת ביטוח "בריאותית" וביטוח "מחלות קשות" "בריאות למשפחה" - המבטיחות למבוטח קבלת פיצוי כספי ו/או שיפוי בהתאמה בגין ניתוח ובגין חולי במחלה קשה, בהתאמה. לאור הנחיות המפקחת על הביטוח, שיווק פוליסת "מחלות קשות" הופסק בחודש פברואר 2016. בחודש מאי 2016 שיווק המוצרים אושר מחדש, כאשר המוצרים המעודכנים אושרו בהתאם להנחיות המפקחת. לפירוט נוסף ראו סעיף 2.4.1.3 להלן.

פוליסה למענך - פוליסה ייחודית בענף המעניקה כיסוי לאובדן כושר היכולת לביצוע עבודות בתחום משק הבית.

הכי סיעוד - פוליסות לביטוח סיעודי המקנות פיצוי חודשי למבוטח לתקופות תשלום שונות: 3 שנים, ל-5 שנים, 8 שנים ולכל החיים. לפוליסות שני תעריפים, האחד – פרמיה קבועה לכל חיי הפוליסה והשני – משתנה מדי 5 שנים לפי גיל המבוטח. פוליסות אלו שווקו עד לחודש יוני 2014.

מגן לסיעוד - פוליסה לביטוח סיעודי המקנה פיצוי חודשי קבוע למבוטח לתקופות תשלום שונות: ל-5 שנים, 10 שנים ולכל החיים. לפוליסה פרמיה קבועה לכל אורך חייה. החברה החלה למכור את המוצר בחודש פברואר 2014.

מגן לסיעוד פלוס - פוליסות לביטוח סיעודי המקנות פיצוי חודשי קבוע למבוטח לתקופות תשלום שונות: ל-5 שנים, 10 שנים ולכל החיים. בנוסף, מקנה פיצוי חודשי כפול במקרה של אשפוז במוסד סיעודי. לפוליסה פרמיה קבועה לכל אורך חייה. החברה החלה למכור את המוצר בחודש פברואר 2014.

פוליסה משפחה בטוחה - פוליסה המעניקה כיסוי ביטוחי בתחום תאונות אישיות והנותנת כיסוי רחב בריסקים, מוות מתאונה, נכות מתאונה ואשפוז בשל תאונה בלבד. הפוליסה הופסקה לשיווק בחודש דצמבר 2014 והוקמה פוליסה חלופית בשם "משפחה בטוחה פלוס" הכוללת את הכיסויים המפורטים לעיל ובנוסף אפשרות לרכוש פיצוי יומי למקרה אובדן כושר עבודה, כמפורט להלן:

פוליסה משפחה בטוחה פלוס - פוליסה לביטוח תאונות אישיות בדמי ביטוח קבועים. הפוליסה כוללת שישה כיסויים, מוות, נכות, אשפוז, כוויות, סיעוד ושברים בשל תאונה, המאוגדים בתוך שלוש חבילות כאשר ההבדל ביניהן הוא בסכומי הביטוח המוצעים בכיסויים בכל חבילה. החברה החלה למכור את המוצר בחודש פברואר 2015.

פיצוי יומי בשל אי כושר מתאונה הינו נספח לפוליסות "משפחה בטוחה פלוס", הנותן פיצוי יומי בגין אי כושר זמני כתוצאה מתאונה, חלקי ומלא, לעסוק בעיסוק שבו עסק המבוטח. הנספח נמכר רק בפוליסות מסוג "משפחה בטוחה פלוס". החברה החלה למכור את המוצר בחודש פברואר 2015.

עמיד למנהלים ועובדים שכירים/ עצמאיים - תכנית ביטוח חיים משולבת בחיסכון לגיל פרישה עם מקדמים שאינם מגלמים הבטחת תוחלת חיים, מכוחה זכאי המבוטח, בין היתר, לקבלת קצבה חודשית למשך כל חייו ולהבטחת קצבה חודשית למוטביו כל תקופת זמן שיקבע.

עתיד 60 פלוס למנהלים ועובדים שכירים/ עצמאיים - תכנית ביטוח חיים משולבת בחיסכון לגיל פרישה עם מקדמים מגלמים הבטחת תוחלת חיים, המיועדת למצטרפים שהינם מגיל 60 ומעלה בלבד, מכוחה זכאי המבוטח, בין היתר, לקבלת קצבה חודשית למשך כל חייו ולהבטחת קצבה חודשית למוטביו כל תקופת זמן שיקבע.

בסט אינווסט למנהלים ועובדים שכירים/ עצמאיים - תכניות הכוללות חיסכון בלבד לגיל פרישה עם מקדמים שאינם מגלמים הבטחת תוחלת חיים. כספי החיסכון מנוהלים על ידי בתי השקעות על פי בחירת העמית לאורך כל חיי הפוליסה. התוכנית מבטיחה לעמית קבלת קצבה חודשית למשך כל חייו וקבלת קצבה חודשית למוטביו למשך כל תקופת זמן שיקבע.

בסט אינווסט 60 פלוס למנהלים ועובדים שכירים/ עצמאיים - תכנית לחיסכון בלבד לגיל פרישה למצטרפים מגיל 60 ומעלה בלבד עם מקדמים המגלמים הבטחת תוחלת חיים, המיועדת למצטרפים שהינם מגיל 60 ומעלה בלבד. ההשקעות כספי החיסכון מנוהלים על-ידי בתי השקעות על פי בחירת העמית לאורך כל חיי הפוליסה. התוכנית מבטיחה לעמית קבלת קצבה חודשית למשך כל חייו, וקבלת קצבה חודשית למוטביו למשך כל תקופת זמן שיקבע.

מגן לעתיד - תכנית הכוללת כיסוי ביטוחי למקרה מוות. לפי התכנית במקרה מוות של המבוטח ישולמו תשלומים חודשיים למוטבים בהתאם לסכום ביטוח שנקבע מראש ע"י המבוטח, ממועד הזכאות ועד תום תקופת הביטוח בפוליסה היסודית. לתכנית כאמור ניתן לרכוש הרחבה לסכום הביטוח (מגן לעתיד פלוס). הרחבה זו כוללת, בין היתר, אפשרות שסכום הביטוח ישולם באופן שוטף לפוליסה ע"י החברה בקרות מקרה ביטוח בשיעורים מסוימים לפי תנאי ההרחבה וכספים אלו יחסכו בפוליסה וישולמו למוטבים במלואם בגיל פרישת המבוטח.

שווקים עיקריים מגמות ושינויים בביקוש ובהיצע

2.4.1.2

שווקים עיקריים

בהתאם לפרסומי המפקחת, הנכסים בענף ביטוח חיים בשוק הביטוח הישראלי ליום 31 לדצמבר 2016 הסתכמו בכ-355.9 מיליארד ש"ח, מתוכם כ-269.5 מיליארד ש"ח נכסים בתיק ביטוח חיים החדש (הפוליסות המשתתפות ברווחים משנת 1991), לעומת 330.8 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015, מתוכם כ-247.7 מיליארד ש"ח נכסים בתיק ביטוח חיים החדש. דהיינו גידול של כ-25.1 מיליארד ש"ח בסך הנכסים וגידול של כ-21.8 מיליארד ש"ח בנכסי הפוליסות המשתתפות ברווחים.

על-פי נתוני הדוחות הכספיים לתשעת החודשים הראשונים של 2016 סך הפרמיות שהורווחו ברוטו בענף ביטוח חיים הסתכמו לכ-19.2 מיליארד ש"ח לעומת כ-17.9 מיליארד ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווחיות בביטוח חיים מבוססת בין היתר, על התוצאה המצרפית של המרכיבים הבאים לאורך חיי הפוליסה: המרווח הפיננסי בתיק ביטוח חיים מבטיח תשואה או דמי הניהול הנגבים מהצבירה בפוליסות משתתפות ברווחים, הפער בין הפרמיה הנגבית לכיסוי סיכונים והוצאות לבין עלותם בפועל, קנסות פדיון, אורך חיי הפוליסה וכן התשואות בשוק ההון.

על פי הדוחות הכספיים ההפסד הכולל מעסקי ביטוח חיים בשוק ביטוחי החיים בתשעת החודשים הראשונים של שנת הדוח הסתכם בכ-738.1 מיליון ש"ח לעומת הפסד של כ-155.5 מיליון ש"ח אשתקד. הסיבה המרכזית לגידול בהפסד בתשעת החודשים הראשונים של שנת הדוח הינה סביבת הריבית שהשפיעה על חישובי ריביות היוון גימלא.

שינויים ומגמות כלליים

(א) הרחבת השקיפות לגבי מוצרים פנסיוניים ודמי הניהול

בשנים האחרונות מבקשת הממונה לעודד את השקיפות לגבי מוצרים פנסיוניים ולאפשר השוואה ביניהם על בסיס אחיד באמצעות פרסום הוראות המטילות חובות שונות על גופים מוסדיים, ובכלל זה, שליחת דוחות שנתיים ורבעוניים למבוטחים, פרסום תשואות תיק ההשקעות, הצגת דמי ניהול, מידע ספציפי שחובה על כל גוף מוסדי לכלול באתר האינטרנט, וכן באמצעות פרסום השוואתי של מוצרי החיסכון הפנסיוני באתר האוצר, בין היתר, באמצעות מערכות ה-"גמל נט", ה-"ביטוח נט" ומערכת ה-"פנסיה נט".

נכון למועד פרסום הדוח, דמי הניהול השנתיים המרביים הנגבים בביטוחי מנהלים שאינם מבטיחי תשואה הינם עד 1.05% מהיתרה הצבורה בחשבונו של כל עמית ועד 4% מההפקדות השוטפות. מקבלי קצבאות זקנה והשארים משלמים עד 0.6% מהנכסים העומדים כנגד התחייבויות הקופה כלפיהם.

בתחילת שנת 2016, השיקה המפקחת על הביטוח "מחשבון דמי ניהול", המאפשר לחוסכים להשוות בין שיעורי דמי הניהול במוצרים הפנסיוניים השונים ("מחשבון דמי ניהול"). למיטב ידיעת החברה, נכון למועד הדוח, מחשבון דמי הניהול משקף את דמי הניהול המרביים הקבועים בדיון.

להערכת החברה מחשבון דמי הניהול עשוי בעתיד להגביר את התחרותיות בביטוחי המנהלים, ולאור האמור לעיל, עשוי להשליך על שיעור דמי הניהול העתידיים.

המידע המופיע בסעיף זה לעיל, הינו בגדר מידע צופה פני עתיד המבוסס, בין היתר, על מצב פעילותה של החברה כיום. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מן התוצאות המוערכות, לרבות באופן מהותי מזה שנחה כאמור, כתוצאה מגורמים שונים, שהעיקריים שבהם הינם שינויים רגולטוריים החלים על החברה, וכן מכך שהתייחסות שאר חברות הביטוח למחשבון דמי הניהול תהיה שונה משמעותית מהערכות החברה.

(ב) מחשבון תעריפים בתכניות לביטוח חיים ובריאות

בתקופת הדוח הממונה השיקה שני מחשבונים חדשים המוצגים באתר האינטרנט של רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון: (א) מחשבון תעריפי ביטוח חיים; ו-(ב) מחשבון להשוואת ביטוח בריאות. מטרת המחשבונים הינה לאפשר לציבור המבוטחים להשוות בין התעריפים של חברות הביטוח,

כאשר במחשבון הבריאות ניתן גם להשוות בין הכיסויים הביטוחיים הכלולים בפוליסות הבריאות של חברות הביטוח השונות.

להערכת החברה, פרסום המחשבוניס כאמור באתר האינטרנט של הממונה מאפשר למבוטחים לבצע השוואה יעילה בין תעריפי חברות הביטוח, ויגרום להגברת התחרות בענפים אלו ועשוי להשפיע על נתח השוק של החברה בענפים אלו. הערכת החברה הינה בגדר מידע צופה פני עתיד המבוסס על המידע המצוי בידיה במועד פרסום הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מן התוצאות המוערכות, בין היתר, לאור התנהגות המתחרים בענפים אלו ותדירות ומידת השימוש של הלקוחות במחשבוניס ככלי השוואה נפוצים ושכיחים בין חברות הביטוח.

עידוד החיסכון למטרות קצבה

(ג)

מדיניות רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון מתבטאת בעידוד מכשירי חיסכון פנסיוני באפיקים קצבתיים, בהם מקבל המבוטח/העמית תשלום חודשי (קצבה), המהווה תחליף שכר לאחר פרישה. יחד עם זאת, חשוב לציין, כי במסגרת תיקון 15 לחוק קופות גמל הותר לציבור החוסכים לחסוך כספים באפיק חיסכון הוני באמצעות קופת גמל להשקעה. יודגש כי החברה אינה משווקת קופות גמל להשקעה. להערכת החברה, הפוליסות להשקעה של החברה אינן מהוות מוצר תחליפי לקופת גמל להשקעה והיא איננה צופה כי תגרם השפעה על היקף גיוס הכספים במסגרת פוליסות החיסכון.

הערכת החברה הינה בגדר מידע צופה פני עתיד המבוסס על המידע המצוי בידיה במועד פרסום הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מן התוצאות המוערכות.

גידול במודעות הצרכנים והתגברות התחרות

(ד)

עם הגברת השקיפות לציבור, שינוי מבנה הבעלויות בענפי הפנסיה וקופות הגמל וכניסתם של יועצים בלתי תלויים, גדלה בשנים האחרונות מודעות הצרכנים לאפיקים הפנסיוניים והתגברות התחרות בין הגופים הפועלים בתחום החיסכון ארוך הטווח. התגברות התחרות באה לידי ביטוי בשיווק אגרסיבי יותר, בניסיון לשפר את איכות השירות הניתן ללקוחות, בשיווקם של מוצרים חדשים, ובניסיון לרכוש לקוחות חדשים ולשמר לקוחות קיימים על בסיס התשואות המושגות בתיק ההשקעות.

ניוד החיסכון הפנסיוני

(ה)

תקנות הניוד הפנסיוני מסדירות את המעבר בין מוצרי החיסכון הפנסיוני השונים – קופות גמל, תכניות לביטוח חיים וקרנות פנסיה. התקנות כאמור, מאפשרות לצרכנים לעבור בין מוצרי החיסכון הפנסיוני או להחליף את הגוף המוסדי המנהל של החיסכון בגוף מוסדי אחר, בכל עת, ללא צורך בתשלום בעת העברת הכספים בין המוצרים ובהתאם להעדפתם, במטרה להגביר את התחרות, ולגרום להתייעלות במוצרים הפנסיוניים ולשיפור השירות הניתן לצרכנים. העיקרון המנחה בתוכנית הניוד הפנסיוני הוא כי ניתן יהיה לנייד את כספי החיסכון בין תכניות קצבתיות ומתכניות הוניות לתכניות קצבתיות, אך לא ניתן יהיה לנייד מתכניות קצבתיות לתוכניות הוניות, וזאת בהתאם למדיניות הממשלה

לעודד אפיקים קצבתיים על פני אפיקים הוניים, כפי שבאה לידי ביטוי גם בתיקון מס' 3 לחוק קופות גמל.

לפרטים אודות אסדרה חדשה בדבר ניווד פוליסות ביטוח מנהלים הכוללות מקדמי קצבה המגלמים הבטחות תוחלת חיים ראו סעיף 2.4.1.2 (ט) להלן.

הסדר פנסיה חובה

(ו)

צו הרחבה לביטוח פנסיוני מקיף במשק שפורסם מכח חוק הסכמים קיבוציים, התשי"ז-1957, מטיל על והמעבידים במשק חובת עריכת ביטוח פנסיוני מקיף לכלל השכירים במשק. נכון למועד פרסום הדוח, שיעור ההפרשות של העובד והמעביד משכר העובד עומד על 18.5%.

בחודש פברואר 2016, נחתם בין נשיאות הארגונים העסקיים ובין הסתדרות העובדים הכללית החדשה הסכם קיבוצי כללי (מסגרת) להגדלת הפרשות לביטוח פנסיוני במשק. במסגרת ההסכם הקיבוצי הוסכם על הגדלת שיעורי ההפקדות לכלל העובדים והמעסיקים במשק בשתי פעימות (יולי 2016 וינואר 2017), כך שהחל מיום 1 בינואר 2017 עומד שיעור ההפקדות הכולל כמפורט להלן: 6% לרכיב תגמולי העובד, 6.5% לרכיב תגמולי המעביד ו- 6% לרכיב הפיצויים.

בנוסף, בחודש יוני 2016, פורסם תיקון מס' 16 לחוק קופות גמל. תיקון 16 קובע כי על אף הוראות תיקון 12 לחוק כאמור אשר מטרתו הייתה להשוות את שיעור ההפקדות של המעסיק עבור העובד למוצרים פנסיוניים ללא תלות בסוג המוצר הפנסיוני, במקרה בו נקבעה בדין או בהסכם התניה שלפיה שיעור ההפקדה עומד על שיעור מסוים משכרו של העובד וכולל תשלום של המעסיק לרכישת ביטוח אכ"ע בשיעור הדרוש להבטחת 75% משכרו של העובד או בשיעור של 2.5% משכרו כאמור (לפי הנמוך), ושיעור ההפקדה לפי הדין או ההסכם עומד על שיעור נמוך יותר, לא יראו בהתניה כאמור התניה של מעסיק לגבי שיעור ההפקדה עבור עובד לסוג מסוים של מוצר פנסיוני ובלבד שהעובד יהיה זכאי לשיעור הפקדה שלא יפחת משיעור של 6.5%.

מסלקה לחיסכון לטווח ארוך ומבנה אחיד להעברת מידע ונתונים

(ז)

הקמת מסלקה פנסיונית מרכזית נועדה לשכלל את שוק החיסכון הפנסיוני, להגביר את השקיפות למבוטחים ולהסדיר את העברת המידע בין השחקנים השונים בשוק זה.

בחודש ספטמבר 2016, פורסמה עמדת ממונה בעניין העברת מידע למסלקה הפנסיונית ושימוש במידע שהתקבל באמצעותה בנוגע להיקף המידע וסוגי השימוש המותרים במידע עבור גוף מוסדי ובעל רישיון.

כמו כן, בחודש ינואר 2017, פורסמו כללי מערכת של המסלקה הפנסיונית המסדירים את ביצוע הסליקה באמצעות המסלקה הפנסיונית. במסגרת הכללים כאמור, נקבע כי החל מחודש ינואר 2017, יפתח לקהל הרחב שירות אשר במסגרתו תחולל המסלקה הפנסיונית פעולות בנקאיות להעברת כספים מחשבון העו"ש של המעסיק או המייצג אל חשבון העו"ש של הקופה, וכן תצרך את המידע הרלוונטי לדיווח השוטף לגופים המוסדיים באמצעות ממשק המעסיקים.

בנוסף, בחודש נובמבר 2016, פרסמה הממונה חוזר בעניין מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני. החוזר קובע מבנה של "רשומה אחודה", אשר תשמש את הגופים המוסדיים, בעלי הרישיון, מעסיקים וצרכני מידע נוספים בתחום החיסכון הפנסיוני, במסגרת הפעולות העסקיות השונות המתבצעות ביניהם ועידכון לחוזר כאמור בעניין ממשק מעסיקים פורסם במרס 2017. בחודש ינואר 2017, פרסמה הממונה טיוטת חוזר באותו עניין המסדיר את העברת המידע והנתונים בתחומים ממשק אחזקות, ממשק אירועים וממשק פיזויים.

להערכת החברה יישום מלא של פעילות המסלקה צפוי להוביל להגברת השקיפות בענף ומכאן להגברת התחרות בו שכן השימוש ההולך וגובר במסלקה יקל על המבוטחים בבחירת ובחינת המוצרים הפנסיוניים הרלבנטיים אליהם. בנוסף לאמור, ניתן לצפות להקלת הפעילות של יועצים פנסיוניים בכלל ובנקים בענף הפנסיוני בפרט.

הפקדת תשלומים לקופת גמל

(ח)

רשות שוק ההון ביטוח וחיסכון הסדירה עניין זה באמצעות תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופת גמל) (תשלומים לקופת גמל), התשע"ד-2014 (להלן: "תקנות התשלומים") הקובעות את אופן הפקדת תשלומים לקופת גמל, העברת דיווח על הפקדת תשלומים לקופת גמל ודיווח תקין על הפקדת תשלומים אשר חיוני לרישום זכויות העובד כנדרש במערכות המידע של החברה, וכן באמצעות החוזר בעניין תשלומים לקופת גמל המהווה נדבך משלים להוראות שנקבעו בתקנות התשלומים. בתקופת הדוח בוצעו תיקונים לחוזר כאמור בנוגע לדיווחים שלא בהתאם לתקנות התשלומים ולמנגנון השבת תשלום שהופקד ביתר.

בהמשך לאמור לעיל, בחודש יוני 2016 פורסם ברשומות תיקון לתקנות התשלומים כך שלגבי מעסיקים של מעל 100 עובדים התקנות חלות מיום 1 בפברואר 2016 (בגין שכר ינואר 2016) לגבי מעסיקים של למעלה מ-50 עובדים ועד 100 עובדים חלות התקנות מיום 1 בפברואר 2017; לגבי יתר המעסיקים יחולו התקנות מיום 1 בפברואר 2018, בכפוף לחריג הקבוע בתקנות לגבי מעבידים המעסיקים עד 5 עובדים ובתנאים האמורים בתקנות ביחס לחריג זה.

עדכון לוחות דמוגרפיים והסדרת מקדמי קצבה בביטוח חיים

(ט)

עקב פרסום נתונים בדבר השיפור בתוחלת החיים, פורסמה אסדרה בעניין מקדמי קצבה שעיקרה הטלת איסור על מכירת תכניות ביטוח חיים חדשות הכוללות מקדמי קצבה מובטחים, למעט במקרים מסוימים, כגון מכירה לאדם שמלאו לו לפחות 60 שנה במועד המכירה ובתנאים מסוימים שנקבעו בהסדרה. בהקשר זה, חשוב לציין, כי בחודש אוגוסט 2016, פרסמה הממונה אסדרה חדשה בעניין שיווק פוליסות ביטוח חיים הכוללות מקדמי קצבה המגלמים הבטחת תוחלת חיים הקובעת חריגים למגבלה כאמור. באסדרה החדשה נקבעו הוראות נוספות אשר מאפשרות לשווק תכניות ביטוח חיים משולבות בחיסכון תלויות תשואה עם מקדמי הבטחת תוחלת חיים למבוטח שיש לו פוליסת כאמור, אשר מבקש לבצע ניווד, וכן הוראות לעניין שימור פוליסות ביטוח חיים עם מקדמי הבטחת תוחלת חיים.

להערכת החברה, האסדרה החדשה המאפשרת לחברת ביטוח לשווק תכניות ביטוח חיים עם מקדמי הבטחת תוחלת חיים למי שיש לו פוליסה קיימת או פוליסה מנוידת, אשר מבקש לנייד את כלל הכספים באותה פוליסה לפוליסה עם מקדמי הבטחת תוחלת חיים חדשה, עשויה לגרום להגברת התחרות בין חברות הביטוח בפוליסות מסוג זה, ותוצאה מכך להשפיע על נתח השוק של החברה. הערכת החברה הינה בגדר מידע צופה פני עתיד המבוסס על המידע המצוי בידיה במועד פרסום הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מן התוצאות המוערכות, בין היתר, לאור התנהגות המתחרים והלקוחות.

מסלולי השקעה בקופות גמל

(י)

בסוף שנת 2015, פרסמה אסדרה המתאימה את רמת הסיכון של מסלולי ההשקעה בהם מושקעים כספי החוסכים למאפיינים של כל חוסך וחוסך לרבות גילו (המודל הציליאני). בחודש אוגוסט 2016, פרסמה הממונה חוזר המעדכן את האסדרה בעניין מסלולי השקעה בקופות גמל ומתאימה גם לקופת גמל להשקעה.

בחודש ינואר 2016 אושר מודל מסלול השקעה תלוי גיל, הכולל בתוכו 3 מסלולי השקעה בניהול החברה: מסלול לבני 50 ומטה, מסלול לבני 50-60 ומסלול לבני 60 ומעלה. בנוסף אושרו המסלולים הבאים: מסלול מקבלי קצבה אשר הינו מסלול למבוטחים אשר מקבלים קצבת פרישה בלבד, מסלול הלכה הכפוף להיתר עסקה הנערך על ידי ועד ההלכה.

הרפורמה בעיסוק הפנסיוני

(יא)

במסגרת חוק קופות גמל וחוק העיסוק הפנסיוני נקבעו הוראות המסדירות, בין היתר, את זכות הבחירה של העובד בנוגע לזהות הסוכן הפנסיוני, מגבלות על סוכנים פנסיוניים למתן שירותי תפעול למעביד שלגבי עובדיו הם מעניקים גם שירות של שיווק פנסיוני, אילוץ סוכנים פנסיוניים לבחור האם לקבל את התשלום מהלקוח או לקבל עמלה מהגוף המוסדי, וכן איסור על גופים מוסדיים להעניק טובת הנאה לסוכנים עבור שיווק מוצרים, למעט עמלת הפצה.

החברה נערכה לתשלום עמלה לבעלי הרשיון, תוך תשלום מהצבירה על פי מנגונים אשר הוסדרו בהסכמי ההתקשרות עם הסוכנים.

בהקשר זה, יצוין, כי בחודש ינואר 2017, פרסם תיקון 20 לחוק קופות גמל הקובע כי עמלת ההפצה לא תחושב בזיקה לדמי הניהול הנגבים מהמבוטח. הוראות התיקון כאמור יכנסו לתוקף בתחילת חודש אפריל 2017 (בסעיף זה להלן: "תיקון 20").

כמו כן, בסוף חודש פברואר 2017, פרסמה הממונה "היעדר זיקה בין דמי ניהול לבין עמלת הפצה – נייר התייעצות לציבור" במסגרתו הזמינה את הציבור להביא בפני רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון את עמדתו בנוגע לתגמול העומד בהוראות תיקון 20. במסגרת המסמך הציגה הממונה ארבעה מודלים עיקריים לתגמול סוכנים, ובכלל זה, מודל תשלום עמלה לסוכן ישירות מחשבונו הפרטי של הלקוח, בין אם כסכום חד פעמי או כתשלום חודשי קבוע, וכן מודל תשלום עמלה לסוכן בשיעור אחיד מכל

הגופים המוסדיים כשיעור קבוע מסך הצבירה וההפקדות, ללא קשר לגובהם של דמי הניהול.

(יב) חוזר הוראות לניסוח תכניות ביטוח

החוזר האמור כולל רשימה של הוראות שיש לכלול אותם בתכנית ביטוח והוראות שאין לכלול אותם בתכנית ביטוח והוא פורסם בהמשך לתיקון לעמדת הממונה בעניין עקרונות לניסוח תכנית ביטוח, שעניינו עקרונות שמטרתם להנחות את המבטח בעת ניסוח תכנית ביטוח, כך שלא תכלול תנאים מקפחים ותהיה פשוטה וברורה. בהתאם לאמור החברה ביצעה התאמה למוצרים הפנסיוניים הבאים: עתיד/ עתיד 60 פלוס למנהלים ועובדים שכירים; עתיד/ עתיד 60 פלוס לעצמאים; בסט אינווסט/ בסט אינווסט 60 פלוס למנהלים ועובדים שכירים; בסט אינווסט/ בסט אינווסט 60 פלוס לעצמאים. בחודש מרס 2017, פרסמה הממונה עידכון לחוזר כאמור אשר מטרתו בעיקר לצמצם את השימוש של מבטחים בניסוח של חוזה הביטוח באופן אשר גורם להגבלת יכולת המבוטח לממש את הזכויות המוקנות לו בפוליסה.

(יג) רפורמת קרן ברירת מחדל

במסגרת הרפורמה כאמור, הממונה ערכה מכרז ובו נבחרו שתי קרנות הפנסיה שהציעו את דמי הניהול הנמוכים ביותר כקרנות ברירת מחדל. החברות הזוכות במכרז הינן: מיטב דש והלמן אלדובי. הקרנות הללו ישמשו כל עובד שלא בחר באופן אקטיבי במוצר פנסיוני אחר, אלא אם המעסיק יערוך בעצמו מכרז לעובדיו.

החברה בוחנת את ההשפעה הכוללת של רפורמת קרן ברירת המחדל על הכנסות החברה ועל רווחיותה אשר בשלב זה איננה ניתנת להערכה, במיוחד לאור השפעתן המצטברת של רפורמות נוספות בתחום החיסכון הפנסיוני שנכנסו לתוקף בשנים האחרונות ו/או שנמצאות בהליכי חקיקה ואשר נועדו להגביר את התחרות, השקיפות והניידות בתחום החיסכון הפנסיוני.

(יד) קווים מנחים לעניין תכנית לביטוח מפני אבדן כושר עבודה

בחודש ספטמבר 2016 פורסם חוזר קווים מנחים לעניין תכנית לביטוח מפני אובדן כושר עבודה, הקובעת הוראות לעניין תנאים לביטוח אבדן כושר עבודה ומבנה פוליסה מודולרי באופן שבו מבנה התכנית יכלול תכנית בסיסית שאליה ניתן יהיה לצרף את הנספחים הכלולים בחוזר ואשר מרחיבים את הכיסוי הבסיסי, לפי בחירת המבוטח. הנוסח החדש של הפוליסות על פי החוזר, יחל בחודש מאי 2017.

החברה נערכת לישום הוראות החוזר.

(טו) כללים לתפעול מוצר פנסיוני

בחודש ינואר 2017, פורסם עדכון לחוזר כללים לתפעול מוצר פנסיוני, המתייחס לתנאים בהם העוסק בשיווק פנסיוני ובגוף קשור בו יהיו רשאים לתת שירותי תפעול למעביד שעבור עובדיו הם נותנים שירות שיווק פנסיוני. סעיף 3 (ב) לחוק העיסוק הפנסיוני קובע כי יש לגבות מהמעסיק

דמי סליקה בכל חודש בעבור כל עובד של המעסיק. דמי הסליקה ידווחו לגוף המוסדי על ידי העוסק בשיווק הפנסיוני והגוף המוסדי יקזז את התשלום מהעמלה המשולמת לסוכן הביטוח הפנסיוני.

הכללים מפרטים את אופן התשלום, ומועדי הדיווח לגוף המוסדי, וכן התייחסות למוצרים הפנסיונים השונים ואופן הפחתת דמי הניהול. החוזר יכנס לתוקף ביום 1 ביולי 2017, ונקבעו בו מנגנוני דיווח לפי תקופות בהתאמה.

בהקשר זה, יצוין, כי בחודש נובמבר 2016 פורסמה טיוטת הבהרות להוראות החוזר כאמור, הקובעות, בין היתר, כי עוסק בשיווק פנסיוני או גוף קשור בו הנותנים שירותי תפעול למעביד בעבור עובדיו או חלק מהם, מחויבים לגבות דמי סליקה מהמעביד על פי החוק, בעבור כל עובד לגביו ניתנים שירותי תפעול, בין אם ניתן עבור העובד שיווק פנסיוני על-ידי נותן שירותי התפעול ובין אם לאו, וכן כי הפחתת דמי הסליקה מתוך עמלת ההפצה לסוכן תבצע בגין דמי הסליקה שמשולמים על ידי המעסיק המסוים בעבור העובד המסוים וכי ההפחתה כאמור תבצע מתוך כלל עמלות ההפצה המשתלמות לסוכן בשל כלל המוצרים הפנסיונים המתופעלים של העובד.

על החברה להיערך תפעולית ליישום הוראות החוזר עד ליום ביצוע ההפחתה בפועל ביום 15.8.17.

החברה בוחנת את ההשפעה הכוללת של האסדרה כאמור לעיל על הכנסות החברה ועל רווחיותה אשר בשלב זה איננה ניתנת להערכה, במיוחד לאור השפעתן המצטברת של רפורמות נוספות בתחום החיסכון הפנסיוני שנכנסו לתוקף בשנים האחרונות ו/או שנמצאות בהליכי חקיקה ואשר נועדו להגביר את התחרות, השקיפות והניידות בתחום החיסכון הפנסיוני.

שינויים מהותיים הצפויים בחלקה של החברה בשווקים העיקריים

בתחום החיסכון ארוך טווח, החברה רשמה בשנת 2016 גידול של כ-21% בהשוואה לשנת 2015, כאשר סך הפרמיות הסתכמו בכ-720.6 מיליון ש"ח. יחד עם זאת, ברבעון האחרון נרשם קיטון של כ-4.4% בפרמיות אשר הסתכמו בכ-161.8 מיליון ש"ח, לעומת כ-169.3 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. החברה צופה שמגמת הגידול בפרמיות ובפיקדונות פיננסיים על בסיס חד פעמי תימשך וזאת לאור הטמעת מוצרי החיסכון החדשים של החברה בקרב סוכני הביטוח ודרכם לקהל המבוטחים. החברה נערכה לשינוי שחל במוצרי חסכון ללא מקדם קצבה באמצעות השקת מוצר "מגן לעתיד", אשר מעניק פתרון רחב מקיף ומהווה תחרות לקרנות הפנסיה. המוצר מציע קצבה חודשית ושחרור מפרמיה, אשר מהווה מענה הולם אל מול פנסיית שארים בקרנות הפנסיה. כמו כן, החברה מבצעת שדרוג בכל הפוליסות ללא מרכיב חסכון המשוקות על ידה וזאת על מנת להגדיל מכירות ונתח שוק בדגש על מוצרי סיכון, סיעוד, תאונות אישיות ומשכנתאות כתחום מוביל.

בנוסף, בעקבות האסדרה החדשה בדבר ניווד פוליסות ביטוח מנהלים הכוללות מקדמי קצבה המגלמים הבטחת תוחלת חיים כאמור בסעיף 2.4.1.2 (ט) לעיל, המאפשרת למבוטח המעוניין בכך, לבצע ניווד, החברה ביצעה היערכות לקליטת

פוליסות ביטוח חיים עם מקדמי קצבה קבועים למבוטחים אשר יבקשו לנייד אותן אל החברה. התכנית האמורה הועברה לאישור הממונה ונכון למועד כתיבת דוח זה, טרם התקבל אישור הממונה.

הערכת החברה בקשר עם הרפורמה המאפשרת לשווק תכניות ביטוח חיים עם מקדמי קצבה קבועים למבוטח שיש לו פוליסה כאמור, הינה בגדר מידע צופה פני עתיד המבוסס על המידע המצוי בידי החברה במועד הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מן התוצאות המוערכות במיוחד לאור רמת התחרות שתיווצר בשוק ובמיוחד לאור אגרסיביות מדיניות השימור אשר תונהג על ידי החברות המתחרות.

בתחום הפיננסים והחיסכון הטהור, החברה רשמה צמיחה משמעותית של כ-39% בתקבולים ממכירת פוליסות "בסט אינווסט", אשר הסתכמו ב-1,227.1 מיליון ש"ח לעומת 891.8 מיליון ש"ח אשתקד (התקבולים לא נרשמו לפרמיה, אלא כתקבול בגין חוזה השקעה). בעקבות צמיחה זו, יתרת הצבירה בגין פוליסות "בסט אינווסט" גדלה באופן משמעותי וסכום דמי הניהול הקבועים שהחברה גבתה בתקופת הדוח בגין פוליסות בסט ומסלולית עמד על כ-33.7 מיליון ש"ח לעומת 28.6 מיליון ש"ח אשתקד. בכוונת החברה להמשיך לצמוח בתחום הפיננסים באמצעות המשך חיזוק הפעילות במוצר "בסט אינווסט". לפרטים בדבר אסדרה חדשה אודות קופות גמל להשקעה והערכת החברה בדבר השפעתה על פוליסות ההשקעה של החברה ראו סעיף 2.4.1.2 (ג) לעיל.

להסבר בדבר גידול בפרמיות בתחום זה ראה סעיף 4.1.3.1 לדוח הדירקטוריון.

2.4.1.3 מוצרים חדשים

(א) בחודש מאי 2016 החלה החברה למכור את פוליסת הבריאות החדשה – "מגן לבריאות". הפוליסה הינה שם גג לכל כיסויי הבריאות המשווקים בחברה, בהתאם לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאים בחוזה ביטוח לניתוחים וטיפולים מחליפי ניתוח בישראל), התשע"ה-2015, לחוזר הממונה בעניין אי תלות בין כיסויים בביטוח בריאות פרט, וכן לאסדרה נוספת בתחום הבריאות, וכלולים בה, לפי בחירת המבוטח, הכיסויים המפורטים להלן.

(ב) **מגן לניתוחים ולטיפולים מחליפי ניתוח בישראל** – המקנה למבוטח כיסוי לניתוחים ו/או לטיפולים מחליפי ניתוח, לרבות ייעוץ אגב ניתוח. הכיסוי בחברה מוצע למבוטח הן ככיסוי מלא והן ככיסוי משלים שב"ן.

(ג) **מגן לניתוחים ולטיפולים מחליפי ניתוח בחו"ל** – המקנה למבוטח כיסוי לניתוחים ו/או לטיפולים מחליפי ניתוח בחו"ל, לרבות כיסוי להוצאות נלוות הכרוכות בביצוע ניתוח או טיפול מחליף ניתוח בחו"ל.

(ד) **מגן להשתלות ולטיפולים מיוחדים בחו"ל** – המקנה למבוטח כיסוי לרשימת השתלות ולהוצאות נלוות הכרוכות בביצוע השתלה, או אפשרות לקבלת פיצוי כספי חלף השתלה, וכן מקנה למבוטח כיסוי לטיפולים מיוחדים בחו"ל, שהינם חיוניים ו/או מצילי חיים ביסודם.

(ה) **מגן לתרופות** – המקנה למבוטח כיסוי לתרופות שמחוץ לסל התרופות הממלכתי, לרבות תרופות יתום ו/או תרופות בהתוויה שונה מהמצב הרפואי

שבעבורו הן הוכרו בסל התרופות. ניתן לרכוש הרחבה לכיסוי לתרופות בייבוא אישי ולאבחון גנומי.

(ו) **אמבולטורי ייעוציים ובדיקות רפואיות** – מקנה למבוטח קשת שירותים אמבולטוריים, לרבות ייעוץ רפוא מומחה, בדיקות אבחנתיות ועוד.

(ז) **מחלות קשות** – בחודש מאי 2016 בעקבות הנחיות המפקחת, פוליסת "מחלות קשות" עודכנה והוכנסו לפוליסה מספר רב של מחלות שלא היה להן כיסוי בפוליסה בנוסח הקודם שלה. כמו כן, המחלות חולקו לארבע קבוצות בהתאם לסוג ואופי המחלה וכן נוספה אופציה לממש פעם נוספת את הכיסוי הביטוחי בתנאים מסויימים, בניגוד לפוליסה הקודמת לפיה בעת קרות מקרה ביטוח ומימוש הפיצוי הפוליסה הייתה מתבטלת.

בנוסף להשקת פוליסת מגן לבריאות הרחיבה החברה את קשת המוצרים בביטוח סיעוד והחלה למכור בחודש מאי 2016 ביטוח סיעודי משלים המיועד בעיקרו למבוטחים בביטוח סיעוד בקופות החולים.

(ח) **מגן משלים לסיעוד** – פוליסה לביטוח סיעודי המקנה פיצוי חודשי קבוע למבוטח לאחר תקופת המתנה בת 5 שנים. הפוליסה בעיקרה מיועדת לאוכלוסייה המבוטחת בביטוח סיעודי בקופות החולים ומהווה המשך הכנסה למבוטח לאחר תום תקופת התשלום בקופות החולים שהינו 5 שנים. לאחר תקופת ההמתנה ישולם הפיצוי לכל חיי המבוטח. החברה החלה למכור את המוצר בחודש מאי 2016.

(ט) **מגן משלים לסיעוד פלוס** – פוליסה לביטוח סיעודי המקנה פיצוי חודשי קבוע למבוטח לאחר תקופת המתנה בת 5 שנים. הפוליסה בעיקרה מיועדת לאוכלוסייה המבוטחת בביטוח סיעודי בקופות החולים ומהווה המשך הכנסה למבוטח לאחר תום תקופת התשלום בקופות החולים שהינו 5 שנים. לאחר תקופת ההמתנה ישולם הפיצוי לכל חיי המבוטח. בנוסף, הפוליסה מקנה פיצוי חודשי כפול במקרה של אשפוז במוסד סיעודי. החברה החלה למכור את המוצר בחודש מאי 2016.

תחרות 2.4.2

פרוט תנאי התחרות ונתח שוק 2.4.2.1

תחום החיסכון ארוך הטווח עובר בשנים האחרונות שינויים הגורמים להתגברות התחרות. התחום הפך משופע במוצרים חליפיים העונים על הצורך בחיסכון לגיל הפרישה. תכנית משרד האוצר להגברת התחרות בשוק החיסכון הפנסיוני צמצמה את ההבדלים בין מוצרי החיסכון הפנסיוני, והגבירה את השקיפות של גופים מוסדיים כלפי החוסכים. הגברת השקיפות היוותה ומהווה קו מנחה בפעולות ההסדרה של האוצר בשנים האחרונות ופעולות האסדרה המתוכננות ממשיכות באותו האופן לרבות ביחס לתשלום עמלות לסוכנים. לפרטים בדבר טיוטת תקנות המגבילה את שיעור העמלה המרבי שניתן לשלם לסוכנים בגין ביטוח חיים הנרכש אגב הלוואה לדיור ובדבר תיקון 20 לחוק קופות גמל הקובע כי עמלת ההפצה לא תחושב בזיקה לדמי הניהול הנגבים מהמבוטח, וכן לנייר התייעצות לציבור שפירסמה הממונה בקשר עם בחירת מודל תגמול לסוכנים ראו סעיף 4.7.5.3 (ב) להלן וסעיף 2.4.1.2 (יא) לעיל, בהתאמה.

רפורמת ועדת בכר אשר הפרידה את קופות הגמל וקרנות הנאמנות מהבנקים ואפשרה להם להיכנס לתחום הפצת מוצרים פנסיוניים במטרה להוות גורם מחולל תחרות לאור יכולת הפריסה הארצית והנגישות ללקוחות. מספר רפורמות אחרות, כגון, הגברת השקיפות בנוגע לדמי הניהול, תקנות הניוד והאסדרה החדשה בדבר ניווד פוליסות ביטוח מנהלים הכוללות מקדמי קצבה קבועים, מחשבון דמי הניהול ומחשבוני תעריפי ביטוח חיים ובריאות כאמור לעיל, רפורמת קרן ברירת המחדל, וחובת השימוש במסלקה הפנסיונית גרמו אף הן להגברת התחרות בענף.

לפרטים אודות הערכת החברה בנוגע להשפעת השקת מחשבון דמי ניהול ומחשבוני תעריפי ביטוח חיים ובריאות על התחרות בתחומי הבריאות, החיים והחיסכון ארוך טווח ראו סעיפים 2.4.1.2 (א) ו- (ב).

בנוסף, מדד השירות שפורסם בשנת 2015, מאפשר למבוטחים להשוות בין רמת השירות של חברות הביטוח בנוגע למוצרי ביטוח שונים, ומהווה כלי נוסף להגברת התחרות בשוק הביטוח, ובכלל זה בתחום ביטוחי הריסק (אובדן כושר עבודה וחיים).

הערכת החברה הינה בגדר מידע צופה פני עתיד המבוסס על המידע המצוי בידיה במועד פרסום הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מן התוצאות המוערכות, בין היתר, לאור התנהגות המתחרים בתחומים אלו ותדירות ומידת השימוש של הלקוחות במדד השירות ככלי להשוואה בין חברות הביטוח.

בישראל ישנן 23 חברות ביטוח¹², מתוכן 10 חברות ביטוח פעילות בתחום ביטוח החיים. חמש הקבוצות הגדולות בענף ביטוח החיים (המחזיקות גם בקרנות פנסיה ובקופות גמל) הן קבוצת הפניקס, קבוצת כלל, קבוצת מגדל, קבוצת הראל וקבוצת מנורה-מבטחים. על-פי הנתונים המפורסמים בציבור במועד הדוח, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 החזיקו הקבוצות האמורות בנתח שוק משותף של כ-93% מהפרמיות בביטוח חיים.

סך חלקה של החברה בפרמיות ביטוח חיים מסך המשק ליום 30 בספטמבר 2016 הינו כ-2.9% גידול של כחצי אחוז בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. בהקשר זה, חשוב לציין, כי החברה מתמקדת בעיקר במכירות פרט ולא פועלת עם קולקטיבים גדולים.

2.4.2.2 מתחרים משמעותיים

עיקר התחרות בתחום הינה מול 10 חברות ביטוח הפעילות בענף, כאשר נכון ליום 30 בספטמבר 2016 הכשרה הינה החברה השישית בגודלה בענף. חמשת החברות הגדולות מהוות את עיקר התחרות מול החברה. התחרות בענף אגרסיבית והיא באה לידי ביטוי, בין היתר, בגובה העמלות והמענקים שהמתחרים משלמים לסוכנים.

כמו כן, לחברה מוצרי חסכון טהור אשר התחרות בגינם הינה הן מצד חברות ביטוח והן מצד בתי השקעות.

יובהר כי על אף הגברת התחרות החברה סיימה את שנת 2016 בקצב מכירות חדשות הדומה לאשתקד וזאת ללא הבטחת מקדמי קצבה, וזאת, בין היתר,

¹² על פי נתוני משרד האוצר.

באמצעות המוצר "מגן לעתיד". מגן לעתיד נתפס כמוצר מהפכני חדשני שמצליח לתת פתרון מקצועי הולם לחסרונות הקיימים למול קצבת השארים בקרנות הפנסיה.

2.4.2.3 תיאור התמודדות החברה עם תחרות

החברה נערכת להתמודד עם התחרות הגוברת בענף בעיקר באמצעים הבאים:

- (א) מתן מענה על הצרכים המשתנים בענף על ידי עידוד מוצרי הפוליסות ללא מרכיב חסכון בדגש על פוליסות סיכון, סיעוד ובריאות.
- (ב) החברה פועלת למיצובה הראוי לנוכח החזון הדיגיטלי אשר מושתת על העקרונות שהנחילה המפקחת על הביטוח.
- (ג) החברה מקדישה מאמצים רבים לשיפור השירות ללקוח הקצה.

2.4.3 לקוחות

2.4.3.1 כללי

לקוחות החברה כוללים לקוחות פרטיים וקולקטיביים.

התפלגות פרמיות ברוטו מלקוחות*

2014	2015	2016	
71.1%	69.2%	74.5%	עמיתים שכירים
28.9%	30.8%	25.5%	מבוטחים פרטיים
0%	0%	0%	קולקטיביים
100%	100%	100%	סה"כ

* הנתונים הנקובים מתבססים על מועדי תחילת הביטוח

2.4.3.2 תלות בלקוחות

לחברה אין תלות בלקוח בודד בתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח. בין השנים 2014-2016 לא היה לחברה לקוח בביטוח חיים שהכנסות החברה ממנו היו למעלה מ-10% או יותר מהכנסות החברה.

2.4.3.3 ותק והתמדת לקוחות ושיעורי פדיון וביטולים

למוצרי חיסכון, קיימים בחברה 2 מסלולים עיקריים, מסלול שמצליב בין חיסכון לטווח ארוך ומרכיב סיכון בתוך פוליסה (סכום ביטוח למקרה מוות, או פוליסה עם מקדם קצבה או ללא מקדם בתום תקופת הביטוח) ומסלול חיסכון טהור, ללא מרכיב ביטוחי. המבוטח מפקיד סכומים (שוטפים או חד פעמיים) וזכאי בכל רגע לפדות (בסט אינווסט פרט). בהתאם, הצגת אחוז פדיון מהעתודה הממוצעת מוצגת תוך הפרדה בין 2 מסלולים אלה.

להלן פירוט אודות שיעור הפדיונות מהעתודה הממוצעת בביטוח חיים (בשנים 2014-2016, ללא בסט אינווסט פרט, אשר מוצג בתחתית בנפרד כאמור לעיל):

2014	2015	2016
4.3%	4.05%	4.7%

בסט אינווסט פרט*

2014	2015	2016
17.6%	18.0%	24.8%

* החברה החלה בשיווק מוצר זה בסוף שנת 2007.

שיעורי ביטול בביטוחי בריאות

בשנת 2016 שיעור הביטולים בביטוחי בריאות עמד על כ-8.0% ובביטוח מוצר סיעודי עמד על כ-11.4%.

3. חלק ג' – מידע נוסף אודות ענפי ביטוח שלא נכללו בתחומי הפעילות – אין

4. חלק ד' – מידע נוסף ברמת כלל החברה

4.1 מגבלות ופיקוח החלים על פעילות החברה

רגולציה ופיקוח – כללי

פעילות החברה בתחומים השונים כפופה להוראות הדין הכללי כמו גם להוראות הדין הספציפיות החלות על כל אחד מתחומי הפעילות של החברה המפורטים לעיל.

להלן תיאור קצר של הוראות דין החלות על החברה לרבות חוקים, תקנות, חוזרים וטיטות אשר להם השלכה מהותית על עסקי החברה ופורסמו במהלך תקופת הדוח ועד לסמוך למועד פרסום הדוח ולא תוארו בחלקים אחרים של הדוח.

הגוף המפקח על עסקי הביטוח של החברה הינו רשות שוק ההון, ביטוח חיסכון במשרד האוצר. כמו כן, בהיות החברה תאגיד מדווח ולאור העובדה שאגרות החוב שלה מוחזקות בידי הציבור, כפופה החברה לדיני ניירות ערך ומפוקחת בהקשר זה על-ידי רשות ניירות ערך. בנוסף החברה כפופה להוראות דיני החברות החלות על חברות אגרות חוב.

4.1.1 חוקים ותקנות עיקריים החלים על עסקי הביטוח

(א) חוק הפיקוח – חוק הפיקוח מסדיר, בין היתר, את סמכויותיה של הממונה, תפקידיה ואמצעי האכיפה העומדים לרשותה. בחודש אוגוסט 2016, פורסם ברשומות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (תיקוני חקיקה), התשע"ו-2016. במסגרת החוק כאמור, נקבע, בין היתר, כי תוקם רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון אשר תהיה עצמאית בהפעלת סמכויותיה לשם מילוי תפקידיה, וכי שר האוצר, באישור הממשלה, ימנה ממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון לתקופת כהונה אחת של חמש שנים. בנוסף, נקבע בחוק האמור כי תפקידיה של הרשות יהיו כמפורט להלן: שמירה על עניינם של המבוטחים, העמיתים ולקוחות הגופים המפוקחים; הבטחת יציבותם וניהולם התקין של הגופים המפוקחים; קידום התחרות בשוק ההון, הביטוח והחיסכון ובמערכת הפיננסית ועידוד חדשנות טכנולוגית ועסקית, וכן כי בביצוע תפקידיה תביא הרשות בחשבון את המדיניות הכלכלית של הממשלה ובתחום החיסכון הפנסיוני ובתחום ביטוח הבריאות והסיעוד תפעל הרשות בהתאם למדיניות הממשלה בהחלטותיה.

(ב) חוק חוזה הביטוח - חוק חוזה הביטוח, על תיקונו, מסדיר בעיקר את מערכת היחסים שבין המבטח והמבוטח, לרבות מעמדו של סוכן הביטוח. בחודש נובמבר 2016, פורסם ברשומות חוק חוזה הביטוח (תיקון מס' 8), התשע"ז-2016. במסגרת התיקון כאמור, תוקן סעיף 28א לחוק חוזה ביטוח אשר קובע את סמכות בית המשפט לפסוק ריבית מיוחדת, כפיצוי, אם חברת הביטוח לא שילמה את תגמולי הביטוח שלא היו שנויים במחלוקת בתום לב במועדים הקבועים בחוק כאמור. בתיקון הוגדל שיעור הריבית שבית המשפט יוכל לפסוק למבוטח לתקרה של עד פי עשרים מהריבית הקבועה בהגדרה "הפרשי הצמדה וריבית" בחוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א-1961 (לעומת פי שלושה לפני התיקון). בנוסף, הורחבה הגדרת "ביטוחים אישיים", בגינם ניתן לקבל את הפיצוי האמור, כך שתכלול ביטוח מפני מחלות ואשפוז וביטוח לפי דרישות פקודת רכב מנועי.

(ג) חוק תגמול בכירים - בחודש באפריל 2016, פורסם ברשומות חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג),

התשע"ו-2016. בחוק נקבעה מגבלת שכר לנושאי המשרה בגופים פיננסיים עד לסכום של 2.5 מיליוני ש"ח, וכן כי מעבר לרף זה לא יוכרו הוצאות השכר של החברה לצורכי מס. כמו כן, נקבע כי עובד בתאגיד פיננסי לא יוכל לקבל תגמול העולה על פי 35 מעלות השכר של העובד בעל השכר הנמוך ביותר בתאגיד.

4.1.2 חקיקה כללית

FATCA - החוק לאכיפת מיסים בחשבונות זרים (Foreign Account Tax Compliance Act) (להלן: "FATCA") - חוק זה הינו גלובאלי וחל על פעילות כל המוסדות הפיננסיים הזרים בכל העולם, ונוגע למכלול הפעילות של חברות פיננסיות ובכללן חברות ביטוח וחברות מנהלות של קופות גמל וקרנות פנסיה. בהתאם להוראות החוק מחויבים מוסדות פיננסיים זרים לזהות חשבונות אשר שייכים לאזרחים אמריקאים או חשבונות השייכים לחברות בבעלות משמעותית של אזרחים אמריקאים ולמסור מידע אודות חשבונות אלו ל-IRS. החברה ביצעה היערכות במטרה לעמוד בהוראות הדיווח בהתאם להוראות החוק.

4.1.3 הוראות לעניין מבוטחים

(א) **צירוף לביטוח**

בחודש יוני 2016 פרסמה הממונה את **חוזר צירוף לביטוח**. החוזר עוסק בדרך התנהלות חברות וסוכני ביטוח בעת צירוף לביטוח, הוספת כיסוי או חידוש. החוזר כולל, בין היתר, הוראות להתאמת הביטוח המוצע לצורכי המועמד, אופן ביצוע שיווק ביטוח באופן יזום וקבלת אישור המועמד לשיווק זה, מסירת מידע טרם כריתת חוזה הביטוח ולאחריו לרבות הנחיות בנוגע למבנה הנדרש לדף פרטי הביטוח, קבלת הסכמת המועמד לביטוח לכריתת החוזה, חובות תיעוד ובקרה, וכן, הוראות בנושא השוואה וביטול של פוליסה מקורית. בחודש מרס 2017, פורסם תיקון לחוזר כאמור שמטרתו לאסור על ביצוע נהגים שאינם ראויים, מצד גופים מוסדיים, בקשר עם הליך צירוף לביטוח.

להערכת החברה, תיקון החוזר מצריך את המשך ההערכות התפעוליות של החברה במסגרת יישום הוראות החוזר ויישומן. הערכת החברה בקשר לחוזר צירוף לביטוח, הינה בגדר מידע צופה פני עתיד המבוסס על המידע המצוי בידי החברה במועד הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מן התוצאות המוערכות.

(ב) **בירור ויישוב תביעות וטיפול בפניות ציבור**

בחודש יולי 2016, פרסמה הממונה חוזר שעניינו **בירור ויישוב תביעות וטיפול בפניות ציבור**. מטרת החוזר הינה קביעת מתווה וכללים ברורים בידי הגופים המוסדיים במסגרת יישוב תביעות, לאור ההשפעה על מימוש זכויותיו של התובע ויכולתו לבחון את דרכי הפעולה העומדות בפניו בשלבים השונים של ההליך. בחודש נובמבר 2016, פרסמה הממונה תיקון לחוזר כאמור, אשר מטיל על גוף מוסדי חובה לבצע הליך תחקור והפקת

לקחים במקרה בו ליקוי שמוצף אגב בירור פניית ציבור בגוף המוסדי מצביע על היותו ליקוי מערכת. כמו כן, בחודש פברואר 2017, פורסמה עמדת ממונה שעניינה הבהרה לחוזר כאמור בעניין בדיקה מחודשת של זכאות. עמדת הממונה קובעת באופן מפורש כיצד על חברות הביטוח לבצע בדיקה מחודשת של זכאות התובע לקבלת תגמולי ביטוח, בהתאם להוראות החוזר כאמור. בנוסף, בחודש מרס 2017, פורסם תיקון נוסף לחוזר כאמור. מטרת התיקון הינה לאסור על נהגים בעייתיים של גופים מוסדיים בקשר עם הליך בירור ויישוב התביעות הנערך על ידיהם.

(ג) חתימה ממוחשבת

בחודש אוגוסט 2016, פרסמה הממונה חוזר בעניין **חתימה ממוחשבת**. מטרת החוזר הינה לאפשר את אימות זהותו של הלקוח ואת אופן אבטחת תוכן המסמכים המועברים מהלקוח אל הגוף המוסדי באמצעים טכנולוגיים, וזאת על מנת לייעל את תהליכי העבודה ולשפר את מהימנות המידע בשוק. הוראות החוזר חלות על כל בעלי הרישיון ועל כל הגופים המוסדיים.

(ד) בחודש ספטמבר 2016, פרסמה הממונה תיקון לחוזר בעניין דוח שנתי ודוח רבעוני

לעמיתים ולמבוטחים בגוף מוסדי. מטרת החוזר הינה לקבוע, בין היתר, מתכונת דוח שנתי ודוח רבעוני למוצרי ביטוח חיים ולהרחיב את חובת הגילוי המוטלת על גופים מוסדיים על מנת שהדוח ימשמש בעתיד כלי מעקב ובקרה יעיל למבוטחים על מוצרים אלה. בחודש פברואר 2017, פרסמה הממונה עידכון נוסף לחוזר כאמור.

(ה) ממשק אינטרנטי לאיתור מוצרי ביטוח

בחודש אוקטובר 2016, פרסמה הממונה חוזר בעניין **ממשק אינטרנטי לאיתור מוצרי ביטוח**. מטרת החוזר הינה לאפשר למבוטחים לאתר בקלות ובמהירות מידע לגבי התיק הביטוחי שלהם אצל כל חברות הביטוח ולבחון את תנאי מוצרי הביטוח שברשותם.

(ו) אחזור מידע אישי

בחודש פברואר 2017, פורסם חוזר "**אחזור מידע אישי**" שמטרתו לקבוע הוראות שיאפשרו הנגשת המידע האישי עבור המבוטחים. בהתאם לחוזר, על חברות הביטוח לאפשר למבוטחים להעביר אליהן מידע בכלים טכנולוגיים. בחוזר מפורטות הוראות בדבר אזורי מידע אישי של מבוטחים, וסוג המידע שחברות הביטוח צריכות לכלול באתרי האינטרנט ובאפליקציות הטלפון החכם הניתנים כשירות למבוטחיהן. החוזר יכנס לתוקף ביום 30 במרס 2017.

(ז) ביטול פוליסת ביטוח

בחודש פברואר 2017, פרסמה הממונה חוזר בעניין **ביטול פוליסת ביטוח**. מטרת החוזר הינה ולהנגיש למבוטח את פעולת ביטול הפוליסה באמצעות קביעת הוראה אחידה המחייבת את חברות הביטוח להציע למבוטח מגוון דרכים לביצוע הביטול והגדרת הפעולות הנדרשות לביצועו אשר בהתקיימן, תבוטל הפוליסה.

(ח) **הוראות לניסוח תכניות ביטוח**

בחדש מרס 2017, פרסמה הממונה חוזר בעניין הוראות לניסוח תכניות ביטוח. מטרת החוזר הינה בעיקרה לצמצם את השימוש של מבטחים בניסוח של חוזה הביטוח באופן אשר גורם להגבלת יכולת המבוטח לממש את הזכויות המוקנות לו בפוליסה.

4.1.4 הוראות לעניין ניהול סיכונים וסיכוני ניהול ותפעול

(א) **ניהול המשכיות עסקית והיערכות לשעת חירום**

בחדש יולי 2016, פרסמה הממונה נייר עמדה בנוגע לממצאי ביקורות בנושא המשכיות עסקית - תרגיל אוקטובר 2015. נייר העמדה סוקר את ממצאי התרגיל כאמור, ובפרט את ההבדל בין יישומים חסרים בגופים המוסדיים לבין יישומים ראויים. בנוסף, בחודש אוגוסט 2016, פרסמה הממונה הוראות בעניין ניהול המשכיות עסקית והיערכות לשעת חירום. המסמך כולל הנחיות לתרגיל המשכיות עסקית בעת מלחמה כוללת אשר נערך בחודש נובמבר 2016.

(ב) **ניהול סיכוני סייבר בגופים מוסדיים**

בחדש אוגוסט 2016, פרסמה הממונה חוזר בעניין ניהול סיכוני סייבר בגופים מוסדיים. מטרת החוזר הינה לקבוע עקרונות להגנה על נכסי הגוף המוסדי במטרה להבטיח את שמירת זכויות המבוטחים על ידי שמירה על סודיות, שלמות וזמינות נכסי המידע, מערכות המידע, התהליכים העסקיים ופעילותו התקינה של הגוף המוסדי. החוזר מגדיר, בין היתר, את העקרונות לניהול סיכוני סייבר בגוף מוסדי ואת החובה של גופים מוסדיים לנהל סיכונים אלו בהתבסס על עקרונות הגנת סייבר.

(ג) **ניהול סיכונים בגופים מוסדיים**

בחדש אוגוסט 2016, פרסם עדכון רביעי (וסופי) לעמדת ממונה שכתרתה "ניהול סיכונים בגופים מוסדיים - סקירה רוחבית במבט השוואתי". המסמך סוקר את הממצאים שנאספו על ידי הממונה בנושא ניהול סיכונים בחברות הביטוח בעקבות בדיקה רוחבית שנערכה בחברות הביטוח (מטרת הבדיקה הייתה לקבל תמונת מצב לגבי תשתית ניהול הסיכונים). המסמך קובע את עמדת הממונה ביחס לממצאים מסוימים שעלו בבדיקה כאמור וביחס ליישום ראוי של הוראותיה בתחום ניהול הסיכונים.

4.1.5 הוראה הנוגעת לניהול השקעות ואשראי של גופים מוסדיים

בתקופת הדוח ועד לסמוך למועד פרסום הדוח פורסמה הוראות הנוגעת לניהול השקעות ואשראי כדלקמן:

(א) **סלי השקעה**

בחודש מאי 2016, פרסמה הממונה חוזר שעניינו **ניהול השקעות באמצעות סלי השקעה**. במסגרת החוזר, נקבעו, בין היתר, כללים לניהול סלי השקעות סחירים ושאנים סחירים על ידי מספר משקיעים מוסדיים הנמנים על אותה קבוצת משקיעים.

(ב) **חשבון מפצל**

בחודש אוגוסט 2016, פרסמה הממונה חוזר בעניין **עבודה באמצעות חשבון מפצל**. מטרת החוזר הינה לקבוע הוראות לאופן פעילות משקיעים מוסדיים בחשבון מפצל (חשבון מרכז שבאמצעותו מפוצלות פעולות בניירות ערך עבור מספר חשבונות), וכן לקבוע הוראות לפיצול עסקאות בנכסים לא סחירים בין מספר גופים מוסדיים.

(ג) **כללי ההשקעה**

בחודש ספטמבר 2016, פרסמה הממונה עדכון לחוזר שפורסם בחודש פברואר 2016, בעניין **כללי ההשקעה החלים על גופים מוסדיים**. במסגרת העדכון כאמור, עודכנו ההוראות המסדירות מתן הלוואות של הגופים המוסדיים, השאלת ניירות ערך והשקעה בנכסי חוב לא סחירים. במסגרת העדכון יתאפשר לגוף מוסדי לבצע העמדת הלוואות המהוות ליווי פיננסי כהגדרתו בחוק המכר דירות, לצורך מימון פרויקטים של בנייה, שלא במסגרת החריג של ה-3% והוראות החוזר מגדירות את התנאים בהם גוף מוסדי צריך לעמוד על מנת להעמיד את ההלוואות האמורות. במסגרת העמדת הלוואה כאמור, יוכל גוף מוסדי להסתמך על מודל הדירוג של הבנק ובלבד שעקרונותיו של מודל הדירוג יאושרו על-ידי ועדת השקעות של הגוף המוסדי לפחות אחת לשנה.

(ד) **פיקוח על פעילות השקעות**

בחודש אוקטובר 2016, פורסמה עמדת הממונה בעניין **פיקוח על פעילות השקעות**. מטרת נייר העמדה הינה להציג פרקטיקות נאותות ופרקטיקות לקויות שהתגלו בביקורות שנערכו בגופים מוסדיים. נייר העמדה מתמקד בעיקר בפעילות ועדת ההשקעות, אך מתייחס גם לאורגנים אחרים של הגוף המוסדי.

(ה) **ליווי פיננסי**

בחודש ינואר 2017, פרסמה הממונה את חוזר בעניין **ליווי פיננסי**. מטרת החוזר הינה לקבוע כללים שיחולו על גוף מוסדי כאשר הוא מממן פרויקט בנייה בשיטת ליווי פיננסי, כלומר, בשיטה בה עומד חשבון פרויקט, אשר אליו אמורים כספי רוכשי הדירות להיות מופקדים, ואשר ממנו (מחשבון הפרויקט), אמור הגוף המוסדי לאפשר שחרור כספים

לקבלן לצורך ביצוע הבניה, כך שנמנעת זליגת כספים מחוץ לפרויקט ומובטחת זכותם של רוכשי הדירות לקבל ערבות בנקאית או בטוחה אחרת בגין התשלומים שהעבירו לקבלן.

4.1.6 הוראות לעניין מדיניות דיווח חשבונאי וכללי דיווח והצגה ודיווחים שיש למסור לממונה

בתקופת הדוח ועד לסמוך למועד פרסום הדוח פרסמו הוראות נוספות שעניינן מדיניות דיווח חשבונאי וכללי דיווח והצגה ודיווחים שיש למסור לממונה כדלקמן:

(א) IFRS

בחודש ינואר 2016, ובחודש ינואר 2017, פרסמה הממונה את חוזר ביטוח 2016-1-2 וחוזר ביטוח 2016-1-24, בהתאמה שעניינם **עדכון הנחיות בדבר מבנה הגילוי הנדרש בדוחות הכספיים של חברות ביטוח בהתאם לתקני הדיווח הבינלאומיים (IFRS)**. מטרת החוזרים כאמור הינה לעדכן את הוראות הגילוי כאמור שנקבעו בחוזר ביטוח 2010-1-4.

(ב) הוראות הדיווח למפקח על תעריפים בתכניות לביטוח חיים

בחודש יוני 2016, פרסמה הממונה את חוזר 2016-1-8 שמטרתו לתקן את **הוראות הדיווח למפקח על תעריפים בתכניות לביטוח חיים** שנקבעו בחוזר ביטוח חיים 2015-1-24.

(ג) חלוקת דיבידנד

בחודש אוגוסט 2016, פרסמה הממונה מכתב שעניינו **חלוקת דיבידנד על ידי חברת ביטוח**. מטרת המכתב הינה לקבוע כללים לחלוקת דיבידנד על ידי חברת הביטוח וזאת במסגרת ההיערכות למשטר כושר פירעון מבוסס Solvency II. לפרטים נוספים ראה סעיף 1.4.2 לעיל וביאור מס' 14 לדוחות הכספיים.

(ד) דיווח שנתי אודות פרמיות ועמלות

בחודש אוקטובר 2016, פרסמה הממונה את חוזר 2016-10-9 בעניין **דיווח שנתי על פרמיות, פוליסות ותשלום עמלות של גופים מוסדיים**. הוראות החוזר כאמור מסדירות את הדוחות שעל גופים מוסדיים להגיש לממונה לגבי היקף הפעילות בשוק ההפצה, ובכלל זה, היקף הפרמיות המועברות אליהם, דמי עמילות ועמלות ההפצה שנרשמה בגין זכאות לסוכני ביטוח במערכות הגוף המוסדי.

(ה) העברת קבצי מידע באמצעות כספות

בחודש מרס 2017, פרסמה הממונה חוזר בעניין **העברת קבצי מידע באמצעות כספות**. החוזר מפרט את הדרישות מגופים מוסדיים לצורך שימוש בכספת המאפשרת שמירה על חיסיון המידע.

4.1.7 הוראות הנוגעות לתחום ביטוח כללי

בתקופת הדוח פורסמו הוראות נוספות הנוגעות לתחום ביטוח כללי כדלקמן:

כתבי שירות

בחודש דצמבר 2015, פרסמה הממונה חוזר בעניין הנהגת כתבי שירות ואופן שיווקם אשר נכנס לתוקף ביום 30 ביוני 2016. מטרת החוזר הינה לקבוע כללים להנהגת כתבי שירות ולאופן שיווקם. החברה פועלת להתאים את כתבי השירות המשוקות על ידה להוראות החוזר, על פי לוחות הזמנים שנקבעו בו.

4.1.8 הוראות הנוגעות לתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

בתקופת הדוח ועד לסמוך למועד פרסום הדוח פורסמו הוראות נוספות הנוגעות לענף ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח כדלקמן:

(א) **הוראות לתכניות ופוליסות ביטוח בריאות**

בחודש ינואר 2016, נוסף לקודקס הרגולציה חלק 3 בשער 6 שכותרתו "הוראות לתכניות ופוליסות ביטוח בריאות". החלק כאמור כולל הוראות ייחודיות לעניין תכניות ופוליסות בריאות והוא נכנס לתוקף בתחילת מרס 2016.

(ב) **איסור הלבנת הון**

בחודש אוגוסט 2016, פרסמה עמדת הממונה בעניין ממצאי ביקורת רוחב בנושא איסור הלבנת הון בחברות ביטוח הכוללת דגשים וממצאים נוספים שנתגלו בחברות ביטוח, בנוסף לממצאי ביקורת הרוחב בנושא שפורסמה ביום 13 באוגוסט 2014, ומטרתה ליצור אחידות ביישום הוראות החוק והצו וכן לשפר את התנהלות החברות בנושא. בהקשר זה, יצוין, כי בחודש מרס 2017, פרסמה טיוטה חדשה של צו איסור הלבנת הון (חובת זיהוי, דיווח וניהול רישומים של מבטחים, סוכני ביטוח וחברות מנהלות למניעת הלבנת הון ומימו וטרור), התשע"ז-2017.

4.1.9 טיטות מהותיות של המפקח, שאינן מפורטות בחלקיו האחרים של הדוח אשר פורסמו בתקופת הדוח ועד בסמוך למועד פרסום הדוח

בנוסף לחוזרים שנסקרו בתחומי הפעילות הספציפיים של החברה, פורסמו בתקופת הדוח ועד בסמוך למועד פרסום הדוח טיטות אשר עשויות להיות להן השפעה מהותית על החברה, כמפורט להלן:

(א) **הגבלות על מינוי וכהונה של בעלי תפקיד מרכזי בגוף מוסדי**

בחודש ינואר 2016, פרסמה טיטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (הגבלות על מינוי וכהונה של בעלי תפקיד מרכזי בגוף מוסדי), התשע"ו-2016. מטרת טיטת התקנות כאמור הינה להגביר את האפקטיביות של מנגנוני בקרה ופיקוח בגוף המוסדי, לצמצם פוטנציאל לניגודי עניינים בפעילותם, לחזק את עצמאות גוף מוסדי ובעלי תפקיד מרכזי בו ולהבטיח את מהימנותם של בעלי תפקיד מרכזי. במסגרת טיטת

התקנות, מוצע, בין היתר, לאסור על בעל שליטה בגוף מוסדי, או קרובו, לכהן כבעל תפקיד מרכזי באותו גוף מוסדי, למעט כהונה כדירקטור, לקבוע כי לא ימלא אדם תפקיד מתפקידיו של בעל תפקיד מרכזי בגוף מוסדי, אלא אם כן מונה לתפקיד כדן, וכן לקבוע כי לא יפגע אדם בשיקול הדעת העצמאי של בעל תפקיד מרכזי.

(ב) חלוקת חיסכון פנסיוני בין בני זוג שנפרדו

בחודש אפריל 2016, פורסמה טיוטת תקנות חלוקת חיסכון פנסיוני בין בני זוג שנפרדו, התשע"ו-2016. הטיטא מפרטת אודות הבקשה לרישום, קליטתה ורישומה במקרה של חלוקת חיסכון פנסיוני בין בני זוג שנפרדו.

(ג) התנהלות מבטח במהלך חיי הפוליסה

בחודש ספטמבר 2016, פרסמה הממונה טיוטת חוזר בעניין התנהלות מבטח במהלך חיי הפוליסה. מטרת טיוטת החוזר היא לרכז במסמך אחד את הוראות אופן התנהלות המבטח בממשקים שבינו לבין המבוטח, להגן על המבוטח ולצמצם את פערי הידע שבינו לבין המבטח בשלבים השונים בחיי הפוליסה.

(ד) תשלום עבור שימוש במערכת סליקה פנסיונית מרכזית

בחודש ספטמבר 2016, פרסמה הממונה טיוטה לתיקון חוזר תשלום עבור שימוש במערכת סליקה פנסיונית מרכזית. מטרת החוזר הינה לקבוע הוראות לגבי דמי שימוש שאישרה הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון לגבות ממשתמשים במערכת סליקה פנסיונית מרכזית. בחודש מרס 2017, פורסמה טיוטת שנייה לחוזר כאמור אשר מטרתה לבטל את מנגנון הזיכויים אשר נקבע בחוזר, במקביל להפחית את המחיר המרבי שייגבה מבעל רישיון בגין בקשת באופן חד פעמי מכלל הגופים המוסדיים או מאדם הפונה למסלקה באופן עצמאי, ל-20 ש"ח במקום 28 ש"ח.

(ה) ביטוח הלוואה לדיור במקרה אבטלה

בחודש ינואר 2017, פורסמה ברשומות הצעת חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תיקון – ביטוח הלוואה לדיור במקרה אבטלה), התשע"ז-2017. מטרת הצעת החוק הינה לקבוע כי הממונה תקבע הוראות לביטוח הלוואה לדיור במקרה שהלווה מאבד את מקור פרנסתו, כך שהפוליסה תכסה את תשלומי המשכנתה בתקופת האבטלה לה זכאי הלווה בתוספת 3 חודשים נוספים; וכן, לאסור על הבנק להתנות את מתן ההלוואה ברכישת אותו ביטוח.

(ו) משיכת כספים מחשבון של עמית שנפטר עם יתרה נמוכה

בחודש ינואר 2017, פרסמה הממונה טיוטת חוזר בעניין משיכת כספים מחשבון של עמית שנפטר עם יתרה נמוכה. טיוטת החוזר מסדירה מקרים שבהם יתאפשר תשלום כספי עמית או פנסיונר שנפטר ללא דרישת המצאת צו ירושה או צו קיום צוואה, שכן

הליך הוצאת צו כאמור כרוך בעלויות כספיות שלעתים קרובות עולות על גובה החיסכון הצבור בחשבון העמית או הפנסיונר או על הסכום העומד לזכות מוטביו.

גביית דמי טיפול בהלוואות (ז)

בחודש ינואר 2017, פרסמה הממונה טיוטת עמדה בעניין **גביית דמי טיפול בהלוואות**. לפי הוראות הטיוטה כאמור, על הגופים המוסדיים לחדול לאלתר מגביית כספים כאמור עבור העמדת הלוואות מכל סוג על ידי הגוף המוסדי או עבור הטיפול בהן, או לאפשר גביית כספים אלו על ידי צד שלישי.

4.2 חסמי כניסה ויציאה עיקריים לפעילות החברה

4.2.1 חסמי כניסה

חסמי הכניסה העיקריים של תחומי הפעילות השונים של החברה קבועים בהוראות הדינים הרלוונטיים המחייבים קבלת רישיונות והיתרים.

4.2.1.1 רישיונות והיתרים

בהתאם לחוק הפיקוח, עיסוק בביטוח מחייב מתן רישיון מבטח ("רישיון מבטח"). החזקה של יותר מחמישה אחוזים מסוג מסוים של אמצעי שליטה במבטח מותנית בקבלת היתר להחזקת אמצעי שליטה מאת המפקח ("היתר החזקה"), ושליטה במבטח או בסוכן תאגיד מותנית אף היא בהיתר מאת המפקח ("היתר שליטה"). ניהול קופת גמל מחייב אף הוא קבלת רישיון.

כמו כן, הוטל איסור על רכישה המביאה להחזקה מהותית בתחום החיסכון לטווח ארוך.

לעניין היתר לשליטה ולהחזקת אמצעי שליטה שניתן למר אלעזרא בהכשרה ביטוח ראה סעיף 4.2.2.2 להלן.

4.2.1.2 הון עצמי

לשם עיסוק בפעילות ביטוחית נדרשת החברה לעמוד בדרישות הון מינימאלי. לפירוט בנושא דרישות ההון הרגולטוריות החלות על החברה ואופן עמידת החברה בהן ראה ביאור 14 לדוחות הכספיים של החברה.

4.2.1.3 מומחיות ידע וניסיון

הפעילות הביטוחית והפיננסית של עסקי החברה, דורשת ידע מקצועי ממוקד, בעיקר בתחומי האקטואריה וניהול סיכונים כמו גם היכרות עם שוקי התחום, לרבות שוק ביטוח המשנה. כמו כן, לצורך קביעת תעריפים וחיתום של עסקים חדשים, יש משקל רב לצבירת ניסיון ואגירת מידע אקטוארי בעל בסיס נתונים רחב.

4.2.1.4 גודל מינימאלי (מסה קריטית)

פעילות המערכות הביטוחיות של החברה וההשקעות הרבות אותן מבצעת החברה, לרבות לצורך עמידה בדרישות הרגולטוריות המשתנות, כרוכה בעלויות תפעול קבועות גבוהות ולפיכך מחייבת היקף הכנסות מינימאלי.

4.2.2 חסמי יציאה

4.2.2.1 פעילות הביטוח

פירוק או חיסול של עסקי ביטוח של מבטח כפופים לפיקוחו של המפקח על הביטוח אשר רשאי להורות למבטח לפעול בדרך מסוימת בחיסול העסקים או לפנות לבית המשפט, בבקשה למתן צו שהפירוק יהיה בידי בית המשפט או בפיקוחו.

מיזוג, פיצול, הפסקת ניהול או פירוק מרצון מחייבים קבלת אישור מראש של המפקח. הליכי פירוק או חיסול של עסקי ביטוח של מבטח כפופים לפיקוחו של מפקח, אשר רשאי להורות למבטח על דרכי פעולה מסוימות לצורך יישום הפירוק או החיסול כאמור.

בעסקי ביטוח חיים והפנסיה וכן בעסקי ביטוח כללי בענפים המאופיינים כ"זנב ארוך" – הפסקת הפעילות כרוכה בהסדר להמשך הטיפול במימוש כל זכויות המבוטחים/ עמיתים (Run-Off).

4.2.2.2 היתר השליטה

בהתאם להוראות הדין, החזקת אמצעי שליטה ושליטה, במבטח, כפופים לקבלת היתר מאת הממונה. בחודש אוקטובר 2006, העניק הממונה, למר אלי אלעזרא, היתר לשליטה ולהחזקת אמצעי שליטה (כהגדרתם בסעיף 1 לחוק הפיקוח,¹³ בחברה (להלן: "ההיתר לשליטה").

בהתאם לתנאי היתר השליטה, כל שינוי בשרשרת השליטה בחברה, מצריכים את אישורו המוקדם של הממונה, כך שלאורך השנים בוצעו תיקונים בהיתרי השליטה לאור שינויים במבנה ההחזקות. היתר השליטה האחרון ניתן ביום 20 במרס 2012. בהיתר נקבעו, בין היתר, התנאים העיקריים בדבר הוראות לשמירת שרשרת השליטה במבטח¹⁴ ואי מתן זכות לצד ג' בשרשרת השליטה בחברה.

כמו כן, במסגרת היתר השליטה ולצורך קבלתו, התחייב מר אלעזרא להשלים בכל עת את ההון העצמי הנדרש של החברה עד לסכום הקבוע בתקנות ההון המינימאלי

¹³ "אמצעי שליטה" בתאגיד: (1) זכות ההצבעה באסיפה כללית של חברה או בגוף מקביל של תאגיד אחר; (2) הזכות למנות דירקטור בתאגיד, ולענין זה: (א) יראו את מי שמינה דירקטור בתאגיד כבעל הזכות למנותו; (ב) חזקה על תאגיד שנושא משרה בו נתמנה לדירקטור בתאגיד אחר, ועל מי ששולט באותו תאגיד, שהם בעלי הזכות למנותו; (3) הזכות להשתתף ברווחי התאגיד; (4) הזכות ליתרת נכסי התאגיד בעת חיסולו, לאחר סילוק חבויותיו.

¹⁴ בהתאם להוראות היתר השליטה כל שינוי בשרשרת ההחזקות בחברה בהתאם לתרשים המפורט בסעיף 1.1.2 לעיל מצריך את אישורו המוקדם של הממונה.

או כל תקנה או דין אחרים שיבואו במקומם, אך ההתחייבות לא תעלה על הנמוך מבין 50% מההון הנדרש או 130 מיליון ש"ח (צמוד למדד אוקטובר 2005).

4.3 גורמי הצלחה קריטיים

להערכת החברה, הגורמים הבאים יכולים להיחשב כגורמים בעלי השפעה קריטית על פעילות החברה:

4.3.1 גורמי הצלחה כלליים: שינויים במצב המשק, התעסוקה ושוק ההון; דרישות רגולטוריות, רבות פיקוח על תעריפים; התחרות בתחום; נאמנות לקוחות ושימור התיק; דגש על לקוחות איכותיים בתחום התביעות והתשלומים; איכות ניהול ההשקעות, לרבות ניהול סיכונים פיננסיים; ערוצי הפצה, כולל יכולתם להגביר ביקושים וליצירת שווקים חדשים והגדלת גיוס סוכנים חדשים; מגוון המוצרים והיכולת להתאים את המוצרים לתנאי השוק וצרכי הלקוח, כולל מתן פתרונות משולבים; איכות השירות למבוטחים, עמיתים ולקוחות אחרים וכן לסוכנים; מיצוב החברה כחברה בעלת פתרונות ייחודיים בתחום ביטוח החיים וחיסכון לטווח ארוך, תוך יצירת מותג שיחזק את מעמדה התחרותי; שימור ורכישת הון אנושי איכותי; רמת המחשוב והטכנולוגיה; יעילות התפעול ורמת הוצאות התפעול, השיווק והמכירות והפעלת בקרה יעילה.

4.3.2 גורמי הצלחה בביטוח כללי: איכות החיתום – דהיינו לקוחות נושאי הסיכון הנמוך יותר; זיהוי נכון ורציף של עלויות הסיכון ותימחורן בפועל; טיפול נכון בצמצום עלויות האירועים הביטוחיים; איכות האקטואריה על פיה נקבעים התעריפים; איכות מבטחי המשנה וההסכמים עמם; איכות ניהול ההשקעות; איכות הגבייה; איכות ניהול התביעות; יעילות התפעול ורמת הוצאות התפעול והשיווק; יכולת החברה לשפר הסכמים עם הספקים בתחום (ספקי שירותי בריאות שונים, עורכי דין, חוקרים וכיו"ב).

4.3.3 גורמי הצלחה בביטוח חיים: פיתוח מוצרים בעלי רווחיות גבוהה המאפשרים חדירה לנישות חדשות ושיווקן בהיקף גדול; שינויים במערך המחשוב המאפשר שירות איכותי לסוכנים ולמבוטחים; גיוס סוכנים ומשווקים בעלי איכות שימור תיק גבוהה והתמקצעות בתחומים ספציפיים כגון פיננסיים; איכות האקטואריה על פיה נקבעים התעריפים; איכות מבטחי המשנה וההסכמים עמם; איכות ניהול ההשקעות; איכות הגבייה; איכות ניהול התביעות; יעילות התפעול ורמת הוצאות התפעול והשיווק; פיזור גיאוגרפי של סוכנים ומשווקים; ניוודים ורמת דמי הניהול.

4.4 השקעות

4.4.1 מבנה ניהול השקעות ואשראי

4.4.1.1 כללי

דירקטוריון החברה מתווה את מדיניות ההשקעה הכוללת של החברה. בהתאם לחוק הפיקוח ותקנות השקעה הישנות מונו שתי ועדות השקעה. האחת, ועדה לניהול תיק ההשקעות של כספים לכיסוי התחייבויות תלויות תשואה (כספי מבטחים – בתיק המשתתף) והשנייה, ועדה להשקעת ההון העצמי של המבטח ולהשקעת כספים לכיסוי התחייבויות הביטוחיות שאינן התחייבויות תלויות תשואה (כספי ביטוח כללי, הון ועודפי הון). ועדות השקעה אלו קובעות את המדיניות הספציפית של כספי הנוסטרו וכספי המשתתף.

4.4.1.2 ניהול אשראי

כחלק מהיערכותה ליישום הוראות שפרסם הממונה בשנים האחרונות שעניינם אופן ניהול אשראי על-ידי גופים מוסדיים, קיימה החברה מספר דיונים במסגרת דירקטוריון החברה ובמסגרת ועדות ההשקעה של החברה (נוסטרו ומשתתף) (להלן: "**ועדות ההשקעה**") לצורך יישום הוראות המפקח ופעלה ליישומן. בהתאם החברה פועלת על פי נהלים מוסדרים לניהול אשראי שאושרו במוסדות החברה הרלוונטיים, ובהתאם להוראות הדין. כמו כן, דירקטוריון החברה אישר מסגרת כללית המסדירה את תהליך הזיהוי והטיפול בחובות בעייתיים, והחברה מינתה מרכז חובות בעייתיים האחראי על ביצוע תהליך הערכת מצב חוב בחברה.

4.4.2 ניהול ההשקעות

4.4.2.1 התחייבויות שאינן תלויות תשואה

כספי ההתחייבויות הביטוחיות לסוגיהן מושקעים בנכסים שונים וזאת בהתאם לאופי ההתחייבויות וכפוף להוראות תקנות ההשקעה. ההשקעות בחברה מבוצעות במקביל להתחייבויות הביטוחיות, תוך שמירה על מדדי פיזור סיכון ומח"מ (משך חיים ממוצע) בהתאם לתקנות כאמור. רוב ההשקעות כנגד התחייבויות בענפים בעלי "זנב ארוך" (חיים, רכב חובה, חבויות) הינן לתקופות של מח"מ עד 5 שנים. וועדה ההשקעות קבעה במדיניותה כי לפחות 50% מההשקעות הינן השקעות צמודות למדד.

ההשקעות מבוצעות במגוון מכשירי השקעה בארץ ובח"ל הן בהשקעות מסורתיות כגון: מניות, אגרות חוב ממשלתיות, אגרות חוב קונצרניות סחירות ולא סחירות,

אג"ח קונצרני ייעודי המוחזק לפדיון, אג"ח ממשלתיות, והן בהשקעות אלטרנטיביות כגון: נדל"ן וקרנות השקעה.

4.4.2.2 התחייבויות תלויות תשואה

התחייבויות אלו מושקעות במגוון מכשירי השקעה בארץ ובחו"ל הן בהשקעות מסורתיות כגון: מניות, אגרות חוב ממשלתיות, אגרות חוב קונצרניות וממשלתיות, והן בהשקעות אלטרנטיביות כגון: נדל"ן, קרנות השקעה וקרנות גידור.

החברה החלה לשווק בתחילת שנת 2004 פוליסות בהן מרכיב החיסכון מופקד במסלולי השקעה שונים לבחירת הלקוח. ללקוח עומדת בחירה בין מספר מסלולי השקעה: מסלול מתמחה במניות אשר הרכיב המנייתי בו הינו 75% ומעלה, מסלול אג"ח ממשלת ישראל בו 75% ומעלה מהנכסים מושקעים באג"ח ממשלתי, מסלול תלוי גיל, אשר בנוי משלושה מסלולים: (1) מסלול השקעה שמדיניות ההשקעות בו מתאימה לחוסכים שגילם אינו עולה על 50 שנה; (2) מסלול השקעה שמדיניות ההשקעות בו מתאימה לחוסכים שגילם לפחות 50 שנה ואינו עולה על 60 שנה; (3) מסלול השקעה שמדיניות ההשקעה בו מתאימה לחוסכים שגילם לפחות 60 שנה. נכסי המסלולים מושקעים באפיקים שונים כגון מניות, אג"ח ממשלתי וקונצרני, כאשר החלוקה הפנימית והסיכון מותאמים לגיל החוסך. בנוסף החברה מציעה מסלול שקלי טווח קצר ומסלול הלכה אשר ההשקעות בו מבוצעות עפ"י כללי ההלכה היהודית. מדיניות ההשקעה מוצהרת של ועדת ההשקעות אושרה על ידי דירקטוריון החברה ומתפרסמת לפחות אחת לשנה.

4.4.3 מידע אודות התפלגות הנכסים המנוהלים - הרכב ההשקעות

4.4.3.1 כללי

על מנת להשיג פיזור בתיק ההשקעות, חלק מהתיק מושקע בניירות ערך, נדל"ן ותעודות סל בארץ ובחו"ל. תיק הנוסטרו כולל מרכיב נמוך יחסית של מניות בהשוואה לתיק המשתתף. בשנת 2016 מדיניות הוועדה הייתה השקעה של עד 10% במניות כאשר בפועל רוב השנה התיק היה בעל מרכיב נמוך יותר של מניות. בתיקי המשתתפות קרן י' והמסלולים הכלליים הרכב התיקים כולל מרכיב מניות גדול יותר כאשר בשנת 2016 גבולות שיעור החשיפה למניות היו 34%-46% וגבולות שיעור החשיפה לאג"ח קונצרני היו 24%-36%.

4.4.3.2 התחייבויות שאינן תלויות תשואה

מדיניות וועדת ההשקעות לשנת 2016 לגבי רכיב המניות כללה השקעה במניות עד למקסימום של 10% ובפועל רכיב המניות היה נמוך יותר. נכון לחודש דצמבר 2016, רכיב המניות בארץ ובחו"ל יחד הינו מתחת ל-4.5%, וקיים רכיב משמעותי של אג"ח ממשלתי, רכיב של אג"ח קונצרני המוחזק לפדיון, וכן מרכיב של כ-28% בנדל"ן. כמו כן לפחות 50% מהתיק מוחזק בנכסים צמודי מדד.

4.4.3.3 התחייבויות תלויות תשואה

התשואות בשוק ההון משפיעות ישירות על החוסכים באמצעות פוליסות הביטוח המשתתפות ברווחים. בניגוד לתיק הנוסטרו, שמגבה בין היתר, את עתודות הביטוח הכללי, תיק המשתתפות ברווחים הינו לרוב בעל מח"מ דינאמי הנקבע בין היתר ע"י וועדת ההשקעות. לתנדודיות בשיעורי הריבית השפעה על שווי התיק, כפי שבאה לידי ביטוי במחירי האג"ח הממשלתי. כמו כן תיק זה בעל מרכיב גבוהה יותר של מניות. נכון לחודש דצמבר 2016 מרכיב ההשקעה במניות היווה כ-41% מכלל הנכסים בקרן י ובתיקים הכלליים וכלל הן מניות בארץ והן בחו"ל. מרכיב האג"ח הקונצרני (בעיקר בישראל) היווה כ-30%.

4.4.3.4 התפלגות הנכסים המנוהלים של החברה

כספים תלויי תשואה (במילארדי ש"ח)	נוסטרו (במילארדי ש"ח)	
6.1	4.9	החברה
6.1	4.9	סה"כ

לרגולציה חדשה בנושא ניהול השקעות ואשראי בשנת 2016 ועד למועד הדוח ראה סעיף 4.1.5 לעיל.

4.4.4 השקעה בחברות מוחזקות

לחברה אין פעילות השקעה מהותית בחברות מוחזקות.

4.4.5 מדיניות ניהול השקעות פומבית

מדיניות ניהול ההשקעות של החברה מוצגת באתר האינטרנט של החברה בכתובת:
https://www.hcsra.co.il/aboutUs/financialData/Pages/2010_policy.aspx

4.5 ביטוח משנה

4.5.1 כללי

להלן יפורטו סוגי הסדרי המשנה הנפוצים בחברה:

4.5.1.1 ביטוחי משנה יחסיים

כוללים ביטוחי "מכסה" ("Quota Share" או "חלק מוגבל") וביטוחי מותר ("Surplus" או "עודף"). ביטוחי המכסה הם ביטוחים שבהם החלוקה היחסית בין מבטחי המשנה השונים לחברת הביטוח זהה בכל הפוליסות שבענף מסוים. לפי יחס זה מחלקים הן את החשיפה, הן את הפרמיה והן את התביעות. במקביל, בביטוחי המותר "SURPLUS" חברת הביטוח מגדירה מראש מהי רמת הסיכון המרבית שהיא מוכנה ליטול (בשייר) לגבי כל פוליסה/סיכון ויתרת הסיכון בכל פוליסה מועברת למבטחי המשנה. יתרת הסיכון יכולה להשתנות בכל פוליסה ומכאן שחלקו היחסי של כל מבטח עשוי להשתנות לגבי כל פוליסה.

4.5.1.2 ביטוחי משנה לא יחסיים

כוללים ביטוחי הפסד יתר ("Excess of Loss") וקטסטרופה ("Catastrophe") שמטרתם הינה הגנה על שייר החברה. ביטוח הפסד יתר הוא ביטוח המכסה תביעות או אירועים מעל לסכום מסוים שנקבע מראש, דהיינו, הביטוח מכסה תביעה בודדת גבוהה או אירוע בו מעורבים מספר סיכונים. כל סכום תביעה הנמוך מהסכום שהוגדר מראש (השייר) יכוסה על-ידי חברת הביטוח.

4.5.1.3 ביטוחי משנה פקולטטיביים

ביטוחי משנה הנערכים לכיסוי סיכונים מיוחדים הגלומים בפוליסות ספציפיות. בדרך כלל יבוטחו עסקים בביטוח מסוג זה כאשר סכום הביטוח עולה בהיקפו על קיבולת ביטוחי המשנה הרגילים, או כאשר הסיכון מוחרג מהחוזה עם מבטח המשנה.

4.5.2 מדיניות החשיפה למבטחי משנה

ביטוחי המשנה של החברה נערכים על בסיס שנתי או רב שנתי, בהתאם לתחום הפעילות.

4.5.2.1 ביטוח כללי: בביטוח כללי לטווח קצר (רכוש, אש, דירות, הנדסי) מדיניות החברה ליצור פיזור רחב ומשמעותי וזאת באמצעות פנל רחב של מבטחי משנה¹⁵, תוך

¹⁵ כאשר הנחת העבודה של החברה היא כי אינה מתקשרת עם מבטח משנה שדירוגו נמוך מ-(A).

בדיקה שוטפת של הדירוג וחוסנו של כל מבטח משנה בצורה פרטנית והקפדה על החלק המוקצה לכל מבטח משנה.

בביטוחים לטווח הקצר ולטווח הארוך (כגון ביטוחי חבויות) החברה מתקשרת רק עם מבטחי משנה שדירוגם הינו A- ומעלה, תוך בדיקת חוסנם, ובכל מקרה חלקם לא יעלה על 50% למבטח משנה בודד.

4.5.2.2 **ביטוח חיים**: ביטוחי חיים ובריאות הנם באופיים ביטוחים לטווח ארוך. לפיכך, מבטחי המשנה נבחרים בקפידה על-פי התמחותם המקצועית בסוגי הביטוחים המשווקים על-ידי החברה, תוך התייחסות ליכולתם לעמוד בהתחייבויות לטווח ארוך. בביטוחי המשנה בביטוח חיים החברה אינה מתקשרת עם מבטחי משנה המדורגים ברמה נמוכה מ-(A).

פרטי ההתקשרות מול מבטחי המשנה (סוג חוזה, שייר, חלוקה בין מבטחי משנה) מועברים בכל שנה למפקח על הביטוח.

החברה רוכשת ביטוחי משנה במרבית תחומי הפעילות הן בביטוח חיים והן בביטוח כללי. בכל אחד מהענפים מותאם כיסוי ביטוח המשנה לאופי הסיכון ורמתו. ענפי הביטוח בחברה מבטחים הן בביטוח יחסי והן בביטוח לא יחסי. כאמור לעיל, הביטוח היחסי מחלק את הסיכון בין חברת הביטוח למבטחי המשנה, ואילו הביטוח הלא יחסי, מגן על החברה מפני אירועים יוצאים מן הכלל ומעל השייר שהיא נוטלת על עצמה (קטסטרופות).

בחלק מהענפים שייר החברה מכוסה בביטוח Excess of Loss או Catastrophe כנגד נזקים משמעותיים/קטסטרופה דוגמת אירועי טבע, רעידת אדמה ו/או הצטברות מקרי מוות הקשורים לסיכונים מלחמה וכיוצא באלה. במקרה של פשיטת רגל של מבטח משנה ואי יכולת לגבות ממנו תשלום החבות של מבטח המשנה תחול כולה על חברת הביטוח. למיטב ידיעת החברה, לתאריך הדוח, אין אף מבטח משנה עמו קשורה החברה אשר הינו בקשיים כלכליים.

להרחבה בנושא מדיניות החשיפה של החברה למבטחי המשנה בתחום ביטוח החיים – ראה סעיף 4.5.8 להלן.

4.5.2.3 **סיכון קטסטרופה** משמעו חשיפה לסיכון שאירוע בודד בעל השפעה רבה (קטסטרופלי) כגון אסון טבע, מלחמה, טרור, נזקי טבע או רעידת אדמה, יביא להצטברות נזקים בהיקף גבוה שיחולו על שייר החברה וייצרו נזק כלכלי משמעותי לחברה ולחוסנה. אירוע הקטסטרופה המהותי אליו חשופה החברה בארץ הינו רעידת אדמה. לצורך כימות וחישוב רמת ההגנה, החברה נעזרת

במודלים המנתחים את הסיכון ומצביעים על אחוז ההגנה אותו היא נדרשת לרכוש.

בשנת 2016, גודל ההפסד המרבי הצפוי בעסקי ביטוח כללי, כתוצאה מהחשיפה לנזק בודד גדול או הצטברות נזקים בשייר בגין אירוע גדול במיוחד (כדוגמת רעידת אדמה), בהסתברות של נזק מרבי (MPL) של כ-1.8% היה כ-139 מיליון US \$, מהם כ-1.5 מיליון US \$ שייר עצמי.

לשנת 2017, גודל ההפסד המרבי הצפוי בעסקי ביטוח כללי, כתוצאה מהחשיפה לנזק בודד גדול או הצטברות נזקים בשייר בגין אירוע גדול במיוחד כגון רעידת אדמה משמעותית בהסתברות נזק מרבי (MPL), של כ-1.8% הינו כ-148 מיליון US \$ ברוטו, מהם כ-1.5 מיליון US \$ יהיו בשייר עצמי.

4.5.3 ביטוח משנה- ענף רכב חובה

4.5.3.1 הסדרי ביטוח משנה עיקריים

החל מתקופת הדוח, רכשה החברה ביטוח משנה מסוג Quota Share בענף זה. בשנת 2016, שיעור ביטוח המשנה עמד על 45.5% בענף זה. בשנת 2017 שיעור ביטוח המשנה עומד על 70.5%.

בנוסף, כדי להגן על השייר החברה רוכשת הגנה על השייר מסוג Excess of Loss ומטרתו להגן על החברה עד לגבול של 400 מיליון ש"ח לתביעה בכל תביעה העולה על 4 מיליון ש"ח (הכיסוי בפועל נבנה ברמה של שני רבדים). מחיר הביטוח/ההגנה נקבע כמחיר של כל רכב כפול מספר כלי הרכב המבוטחים בכפוף לניסיון תביעות עבר. ביטוחי ההגנה על השייר (הפסד יתר) נרכשים ללא קשר לפרמיה הנגבית מהמבוטחים אלא על-פי מספר כלי הרכב המבוטחים כפול הסכום פר כל רכב, כפי שסוכם בין מבטחי המשנה לחברה.

להלן טבלאות המפרטות את חלקם של מבטחי המשנה השותפים בכיסוי ביטוח המשנה על בסיס Excess of Loss לצורך כיסוי ההגנה לפעילות רכב החובה של החברה:

בהתאם למדיניות ניהול הסיכונים של החברה לשנת 2016, החברה ממשיכה לרכוש הגנות לביטוח החובה, במבנה Excess of Loss בגובה של 396 מיליון ש"ח מעל שייר של 4 מיליון ש"ח. נכון למועד פרסום הדוח, מחיר ההגנה של חוזה ה- Excess of Loss לשנת 2017 לא הושפע מהמלצות ועדת וינוגרד, אך ככל שהמסקנות ייושמו על ידי החברה, להערכת החברה יחול גידול במחיר הכיסוי.

הערכת החברה הינה בגדר מידע צופה פני עתיד המבוסס על המידע המצוי בידיה במועד פרסום הדוח.

במקביל החברה פועלת להגדלה והרחבת קבוצת מבטחי המשנה לצורך פיזור וצמצום הסיכון, כמפורט להלן:

S&P or AM Best	שיעור %	שם מבטח המשנה
A	5.00	Amlin Re Europe
A+	3.00	Ascot Synd 1414
A	10.00	AWAC
A+	6.00	Barbican Syndicate 1955
A	10.00	Catlin Re Switzerland
AA	10.00	CCR
A-	3.00	GIC
A-	רובד 1 - 5.00	Helvetia
A	3.50	Korean Re
A+	8.50	Markel Syndicate 3000
A+	5.00	Novae Synd 2007
A-	10.00	Odyssey Re
AA-	14.00	R + V
A+	רובד 1 - 7.00 רובד 2 - 12.00	XL Re Europe
		סה"כ 14 חברות

החברה התקשרה בעסקה עם מבטח משנה במסגרתה רכשה, בתוקף ליום 30 בספטמבר 2008, ביטוח משנה לסיכון של כלל התביעות התלויות שבשייר החברה במסגרת עסקי ביטוח רכב חובה בלבד שלה, בגין השנים 1995 עד 2005 כולל, וכן ביצעה עדכון להתקשרות זו במסגרתה רכשה החברה ביטוח משנה לסיכון בגין התביעות התלויות בשייר החברה במסגרת עסקי רכב חובה שלה בגין השנים 2006-2009.

בנוסף, לעסקאות הנ"ל, החברה חתמה בחודש מרץ 2016 על עסקאות LPT נוספות במסגרתן העבירה חלק מהסיכון של התביעות התלויות לשנות החיתום 2010 – 2015 למספר מבטחי משנה.

להרחבה בנושא, ראה ביאור 20 לדוחות הכספיים של החברה.

4.5.3.2 מבנה העמלות

מכיוון שהחווה לגבי רכב חובה הוא חווה הגנה על שייר החברה הרי שאין עמלות.

4.5.3.3 מבטחי משנה שחלקם בפרמיה מהווה 10% או יותר מסך הפרמיה בשנת הדוח

לחברה מבטחי משנה, שחלקם בפרמיות ביטוח משנה בענף ביטוח רכב חובה בשנת הדוח מהווה 10% או יותר כדלקמן:

פרמיית ביטוח משנה באלפי ש"ח	שיעור הפרמיה מסך הפרמיות המועברות ברכב חובה (באחוזים)	דירוג לפי S&P	שם מבטח המשנה
2,310	14	-AA	R + V
1,650	10	-A	Odyssey Re
1,605	10	A	AWAC
1,672	10	AA	CCR
1,650	10	A	CATLIN SWITZERLAND

4.5.3.4 שינויים מהותיים בהסדרי ביטוח משנה

בתקופת הדוח חלו שינויים מהותיים בהסדרים עם מבטחי משנה בענף רכב חובה בהשוואה לשנים קודמות, כמפורט בסעיף 4.5.3.1 לעיל.

4.5.3.5 מגבלות ותקרות כיסוי

בחוזים מסוג עודף הפסדים, החברה לא הגיעה לתקרות שנקבעו בתקופה המדווחת ואין לה תביעות תלויות בהיקף המתקרב למגבלות שנקבעו.

4.5.3.6 שינויים מהותיים בהסדרי ביטוח משנה לאחר מועד הדוח

בתקופה שמעבר לתאריך הדוח, החברה לא ביצעה שינויים מהותיים בהסדרים עם מבטחי משנה.

4.5.4 ביטוח משנה- ענף רכב רכוש

4.5.4.1 הסדרי ביטוח משנה עיקריים

ענף רכב רכוש מאופיין הן בפיזור גיאוגרפי גדול והן בסטיית תקן קטנה יחסית בתביעות. בנסיבות אלה, בחרה החברה להשאיר את מלוא החשיפה של החברה בגין תביעות פוטנציאליות על שייר החברה ללא צורך בשיתוף מבטחי משנה. יחד עם זאת, החברה נוהגת להגן על שייר החברה מפני קטסטרופות כגון נזקי טבע,

רעידות אדמה וכו' באמצעות רכישת ביטוח משנה מסוג Excess of Loss בגובה של 1,800,000 דולר מעל השתתפות עצמית בגובה 200,000 דולר. לשנת 2016 עלות רכישת הגנה זו מחושבת על-פי מכפלת הפרמיה הנגבית על-ידי החברה ממבוטחיה באחוז מסוים שנקבע עם מבטחי המשנה.

להלן רשימת מבטחי המשנה הגנה וחלקם בכיסוי זה לשנת 2016:

שם מבטח המשנה	שיעור %	דירוג S&P
Hannover Re	20	AA-
R + V	25	AA-
AAIC	20	A-
Odyssey Re	20	A-
BERKLY	10	A+
Central Re	5	A
סה"כ 6 חברות	100	

4.5.4.2 מבנה העמלות

רכב רכוש נרשם כולו בשייר והחברה קונה הגנות על השייר. לפיכך אין עמלות.

4.5.4.3 מבטחי משנה שחלקם בפרמיה מהווה 10% או יותר מסך הפרמיה בשנת הדוח

שם מבטח המשנה	דירוג לפי S&P	שיעור הפרמיה מסך הפרמיות המועברות ברכב רכוש (באחוזים)	פרמיית ביטוח משנה באלפי דולר ארה"ב
Hannover Re	AA-	20	35
R + V	AA-	25	42
AAIC	A-	20	34
Odyssey Re	A-	20	34
BERKLY	A+	10	17

4.5.4.4 שינויים מהותיים בהסדרי ביטוח משנה

בתקופת הדוח לא חלו שינויים מהותיים עם מבטחי משנה בענף רכב רכוש בהשוואה לשנים קודמות.

4.5.4.5 מגבלות ותקרות כיסוי

לחברה הגנה על השייר ברכב רכוש באמצעות רכישת הגנה בגובה של עד 2,000,000 דולרים, כאשר מתוכם נשארים 200,000 דולרים על השייר. בחוזים מסוג עודף הפסדים, החברה לא הגיעה לתקרות שנקבעו בתקופה המדווחת ואין לה תביעות תלויות בהיקף המתקרב למגבלות שנקבעו.

4.5.4.6 שינויים מהותיים בהסדרי ביטוח משנה לאחר מועד הדוח

בתקופה שמעבר לתאריך הדוח, החברה לא ביצעה שינויים מהותיים בהסדרים עם מבטחי משנה.

4.5.5 ביטוח משנה- ביטוח כללי אחר

4.5.5.1 הסדרי ביטוח משנה עיקריים

להלן פרטים בדבר ביטוחי המשנה אשר נרכשו על-ידי החברה בביטוח כללי אחר:

(א) רכוש – ביטוח אש וסיכונים נלווים

לחברה התקשרויות בביטוחי משנה המספקים מענה לכל הפעילויות הקשורות לביטוח רכוש/אש, ובו כלולים מגוון ענפי הכיסויים המשתייכים לענף האש כמפורט: פעילות עסקית/מסחרית/ תעשייתית, ביטוחי דירות, ביטוח משכנתאות – (ביטוח המבנה) כספים/רכוש במעבר וביטוח נאמנות עובדים.

בשנת 2016 לחברה היה חוזה שאפשר לה קיבולת של עד 35 מיליון דולר (ארה"ב) ביחס לכל פוליסה בהתאם לצרכי החברה. במקביל הוגדל שייר החברה. בענפי אש רכוש לחברה חוזה ביטוח משנה המאגד בתוכו ארבעה סקטורים: (1) אש מסחרי עסקי; (2) סחורה במעבר – כספים – נאמנות (כיסוי נלווה לביטוחים העסקיים); (3) דירות; (4) משכנתאות.

נכון לשנת 2017 לחברה חוזה המאפשר לה קיבולת של עד 40 מיליון דולר (ארה"ב) ביחס לכל פוליסה בהתאם לצרכי החברה.

להלן פירוט מבטחי המשנה בשנת 2016, דירוגם וחלקם מתוך סך חלקם של מבטחי המשנה (מבטחי המשנה משתתפים בכל ארבעת הסקטורים):

Am Best or S&P דירוג	שיעור %	שם מבטח המשנה
AA	1.50	C.C.R
A+	14.00	Scor
A	7.50	Amlin Re Europe
A	1.50	Aspen Re
A-	1.00	Polish Re
A	2.00	Helvetia
A-	10.00	Odyssey Re
A-	1.50	Sava Re.

Am Best or S&P דירוג	שיעור %	שם מבטח המשנה
A	5.50	Korean Re
A-	5.00	GIC
A	3.00	Catlin Re Zurich
A	5.00	China Re
A	1.00	Central Re
A	2.50	American Std. Ins. Co.
A+	1.50	MS Frontier Re
A-	1.00	Triglav Re
A +	12.50	Everest Re
AA-	3.50	Hannover Re
A +	4.00	DEVK
AA-	10.00	R + V
A	1.00	Mapfre Re
AA-	2.50	Tokio Millenium Re
A+	3.00	XL Re Europe
	100%	סה"כ 23 חברות

(ב) ביטוח אש עסקי/מסחרי – sector 1

הביטוח בנוי כחווה ביטוח משנה מסוג Surplus כאשר גובה ה-CAPACITY (ברוטו) של החווה בתקופת הדוח הינו 35 מיליון דולר, השייר המרבי של החברה הנו 500,000 דולר ומעבר לכך חלקם של מבטחי המשנה. חווה זה אפשר בתקופת הדוח קבלת עסקים לביטוח עד סכום ביטוח של 35 מיליון דולר פר עסק (לעסקים בהם סכום הביטוח עולה על סכום זה, יש פתרון פרטני משולב חוזי ופקולטטיבי).

נכון לשנת 2017 לחברה חווה המאפשר לה קיבולת של עד 40 מיליון דולר (ארה"ב).

(ג) ביטוח נאמנות – כספים – רכוש במעבר – sector 2

סקטור זה נלווה לחווה האש העסקי שיעודו מתן פתרונות נדרשים לצרכי המבוטחים בענפי העסקים/תעשייה/שירות. ביטוח זה נשען על חווה ביטוח משנה יחסי מסוג Quota Share לחווה כאשר ה-Capacity הוא 500,000 דולר ארה"ב, מתוכו שייר החברה 25% והשאר מבטחי משנה.

(ד) ביטוח דירות – sector 3 ו-מבנה משכנתאות – sector 4

לחברה חוזה ביטוח משנה מסוג Quota Share לביטוח אש דירות ומשכנתאות (מבנה) בגובה של עד מיליון דולר. חוזה זה מאפשר קבלה לביטוח של דירות ומשכנתאות בהן סכום הביטוח אינו עולה על 1 מיליון דולר (לדירות בהן סכום הביטוח גבוה ממיליון דולר קיים פתרון במסגרת חוזה האש). שייר החברה הינו 50% וחלקם של מבטחי המשנה הינו 50%.

(ה) ביטוח הנדסי

לחברה חוזה ביטוח משנה מסוג יחסי בגובה של 25 מיליון דולר כשמתוכו שייר החברה המרבי באופן יחסי לא יעלה על 500 אלף דולר והשאר חלקם של מבטחי המשנה. חוזה זה מאפשר ביטוח (שבר מכני/קבלנים /אלקטרוני/ציוד כבד וכו') עד גובה של 25 מיליון דולר ארה"ב (לעסקים בתחום ההנדסי בהם סכום הביטוח עולה על סכום זה ניתן פתרון במסגרת פרטנית).

להלן רשימת מבטחי המשנה ביטוח הנדסי, דירוגם וחלקם בשנת 2016 מתוך חלק מבטחי המשנה:

שם מבטח המשנה	שיעור	דירוג S&P
CCR	2.00	AA
MS Frontier Re	7.00	+A
Everest Re	7.00	+A
Mapfre Re	2.50	A
R + V	16.00	-AA
DEVK	4.00	+ A
Scor	14.00	+A
Triglav Re	2.00	-A
Helvetia	2.00	A
Catlin Re Zurich	3.50	A
Amlin Re Europe	5.00	A
AWAC	2.50	A
Odyssey Re	10.00	-A
Sava Re.	2.50	-A
Korean Re	5.00	A
GIC	7.00	-A
China Re	5.00	A
XL Re Europe	3.00	+A
סה"כ 18 חברות	100.0	

(ו) חוזה הגנה על שייר החברה – רכוש בפני רעידת אדמה/נוקי טבע - שנת 2016

חשיפה לאסונות/קטסטרופות (כגון רעידת אדמה) הינה קריטית לגבי כל מבטח. כדי להגן על עצמה רכשה החברה חוזה הגנה על שייר החברה שמטרתו הגנה על פעילות החברה בענפי הרכוש וההנדסה. חוזה זה שאמור להגן עליה בפני קטסטרופות נשען על מספר מודלים אשר נבחנו ובחנו את הצרכים כפוף למבנה התיק כולו. בשקלול הפרמטרים, הסבירות לנזק המרבי אחת לכ-300 - 350 שנים עשוי להיות בגבולות של כ-1.8% מכלל החשיפה בשייר החברה דהיינו 137.5 מיליון דולר מתוכם 1.5 מיליון דולר השתתפות עצמית.

להלן פירוט מבטחי המשנה שהשתתפו בחוזה ההגנה לשנת 2016, דירוגם וחלקם מתוך חלק מבטחי המשנה:

שם מבטח המשנה	שיעור ב-%	דירוג S&P
Hannover	15.00	AA -
Trans Re	8.00	A+
QBE	5.00	A+
GIC	10.00	A-
Everest Re	11.00	A+
XL Re Europe	6.00	A+
Devk	2.00	A+
Odyssey Re	5.00	A-
SCOR	7.50	A +
Chaucer	7.00	A +
Catlin Switzerland	3.00	A
AWAC	2.50	A
Amlin Re Europe	2.00	A
SIRIUS	5.00	A-
Axis Re	5.00	A+
American Std Ins. Co.	2.50	A
Aspen	1.50	A-
Fubon – L2, AAIC – L2	2.00	A
סה"כ 19 חברות	100.0	

(ז) חבויות משנה

ענף החבויות כולל כיסויים ביטוחיים לנזקים שיגרמו לצד שלישי, חבות מעבידים, חבות מוצר וחבות מקצועית. לחברה חוזה ביטוח משנה מסוג Excess Of Loss שמשמעותו היא, כי שייר החברה יהיה בגובה של 300 אלפי דולר ארה"ב (כ-1.2 מיליון ש"ח) והשאר הגנה של מבטחי משנה עד לגובה של 10 מיליון דולר (כ-40 מיליון ש"ח).

להלן פירוט מבטחי המשנה אשר השתתפו בחוזה חבויות בשנת 2016:

Am Best Or S&P	שיעור	שם מבטח המשנה
AA	10	C.C.R.
-AA	47	Munich Re
+A	16	Everest Re
A	10	AWAC
A	17	XL Catlin
	100%	סה"כ 5 חברות

4.5.5.2 מבנה העמלות

חוזי החברה מחולקים לחוזים יחסיים וחוזים שאינם יחסיים. מבטחי המשנה משלמים עמלה בגין החוזים היחסיים בגובה ממוצע כמפורט: ביטוחי אש (רכוש) ממוצע של 22.5% ובביטוח הנדסי 27.5%; בחוזים שאינם יחסיים ונקנים לצורך הגנה על השייר אין עמלה ממבטחי משנה.

4.5.5.3 מבטחי משנה שחלקם בפרמיה מהווה 10% או יותר מסך הפרמיה בשנת הדוח

לחברה שני מבטחי משנה שחלקם בפרמיות ביטוח משנה בענף ביטוח כללי אחר בשנת הדוח מהווה 10% או יותר כדלקמן:

פרמיית ביטוח משנה באלפי ש"ח	שיעור הפרמיה מסך הפרמיות המועברות בביטוח כללי אחר (באחוזים)	דירוג לפי S&P	שם מבטח המשנה
14,247	11.8	AA -	SCOR
13,917	11.5	A+	Everest Re

- 4.5.5.4 שינויים מהותיים בהסדרי ביטוח משנה
בתקופה שמעבר לתאריך הדוח, החברה לא ביצעה שינויים מהותיים בהסדרים עם מבטחי משנה.
- 4.5.5.5 מגבלות ותקרות כיסוי
ראה פירוט בסעיף 4.5.5.1 לעיל.
- 4.5.5.6 שינויים מהותיים בהסדרי ביטוח משנה לאחר מועד הדוח
בתקופה הדוח, לא בוצעו שינויים מהותיים בהסדרים עם מבטחי משנה בתחום ביטוח כללי אחר.
- 4.5.6 חשיפה מבטחי משנה לרעידת אדמה
להלן תיאור חשיפת מבטחי המשנה לרעידת אדמה:
- 4.5.6.1 חוזים יחסיים
בביטוחים של סיכוני (רכוש) אש וביטוח הנדסי (בעיקר קבלנים וצמ"ה) שהינם על בסיס של חוזים פרופורציונאליים הסכומים המצרפיים של סכומי הביטוח מגיעה לסכום גבוה מאד. ביום 31 בדצמבר 2016, הסכום המצרפי בחוזים יחסיים אילו הגיע לסך של כ-21,941,660,971 US מתוך זה 14,044,138,248 US היה חלקם של מבטחי המשנה ובשייר 7,897,522,724 US.
- היות ומבטחי המשנה "מוגבלים" ביכולת הקצאת ההון (למול הסיכון הנלקח על ידם והכדאיות הכלכלית שלהם), הם תוחמים את גבול אחריותם (EVENT LIMIT) לרמה של 5.0% ממצרף חלקם בסיכון בחוזים היחסיים. מאידך, באותם עסקים (בעיקר כאילו בהם סכומי הביטוח מאד גבוהים או סיכונים שאותם החברה אינה מעוניינת לכלול תחת החוזה היחסי) נבנה כיסוי פרטני (FACULTATIVE). בכיסוי שכזה מגבלת ה-EVENT LIMIT אינה קיימת ומבטח המשנה נושא באחריות של 100%.
- 4.5.6.2 חוזים שאינם יחסיים - Excess of Loss
החברה קנתה לעצמה בנוסף הגנה מפני סיכון של רעידת אדמה או אסון טבע משמעותי שיכולים לחול על שייר החברה וזאת עפ"י מודלים שהצביעו על הגנה נדרשת ברמת נזק מרבי (MPL) של כ-1.8% מהחשיפה בשייר, השווה כ-139 מיליון דולר, כשמתוכם עדיין כ-1.5 מיליון דולר ראשוניים יחולו על השייר. לחברה קיימת אפשרות להגדלת הסכום שבחשיפת מבטחי המשנה בשיעור נוסף של 10%.

להלן ריכוז תוצאות ביטוח המשנה בביטוח כללי לפי תחומי הפעילות וענפים (באלפי ש"ח) :

שאר ענפי חבויות			שאר ענפי רכוש			רכב רכוש			רכב חובה			
2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	
8,259	14,253	13,918	94,506	98,103	105,699	874	1,420	1,614	17,069	18,030	870,897	פרמיות ביטוח משנה ¹
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	855,087	פרמיה בגין מכירת תיק חובה ²
4,262	(5,007)	1,179	18,858	8,605	26,273	874	(570)	(503)	(1,583)	5,448	(32,625)	רווח (הפסד) ביטוח משנה ³

(1) הגידול בפרמיות ביטוח משנה בענף רכב חובה נובע מעסקת ביטוח משנה, לפרטים נוספים ראה באור 20 לדוח הכספי השנתי של החברה.

(2) לעניין עסקת ביטוח משנה, ראה באור לדוח הכספי השנתי של החברה.

(3) המעבר מרווח להפסד בענף רכב חובה נובע מהרעה בהתפתחות התביעות בשנות חיתום ישנות בעלות לפוליסה, אשר השפיעה על חלקם של מבטחי המשנה בעסקות רכב חובה (לפרטים נוספים על העסקאות, ראה באור 20 לדוח הכספי השנתי של החברה). השיפור ברווח בשאר ענפי הרכוש נובע משיפור חיתומי בעקבות קיטון בתביעות המשולמות. בנוסף, מוין ענף צד ג' קבלנים לענפי החבויות (לפרטים נוספים ראה באור 33 לדוח הכספי השנתי של החברה).

סך הכול			
2014	2015	2016	
120,708	131,706	992,128	פרמיות ביטוח משנה
-	-	855,087	פרמיה בגין מכירת תיק חובה
22,412	8,476	(5,676)	רווח (הפסד) ביטוח משנה

בביטוח רכוש כללי התפלגות הפרמיות כדלקמן :

רכוש כללי אחר			
2014	2015	2016	
87,689	95,392	99,742	פרמיות ביטוח משנה יחסי
6,817	7,220	7,571	פרמיות ביטוח משנה לא יחסי
94,506	102,612	107,313	סה"כ פרמיות ביטוח משנה

4.5.8.1 הסדרי ביטוח משנה עיקריים

החברה רוכשת ביטוחי משנה בגין מרכיב הסיכון בפוליסות ביטוח חיים (סיכוני מוות, נכות, אובדן כושר עבודה, מחלות קשות וביטוח סיעודי ובריאות). היקף פרמיות ביטוח משנה בביטוח חיים של החברה הוא כ-15% מהפרמיה השוטפת.

ביטוח משנה לכיסוי סיכוני מוות, נכות, אובדן כושר עבודה וביטוח סיעודי נערך בהסכם ביטוח משנה מסוג Surplus. ביטוח משנה לכיסוי מחלות קשות ובריאות נערך בהסכם ביטוח משנה מסוג Quota Share. כמו כן, קיימים גם ביטוחי משנה פקולטטיביים, הנערכים לכיסוי סיכונים הגלומים בפוליסות ספציפיות.

4.5.8.2 מבנה העמלות

מבטחי המשנה משלמים 2 סוגי עמלות: עמלה תלוית מכירות או היקף תיק (עמלה שוטפת) ועמלה תלוית רווח (השתתפות ברווחים).

בשנת הדוח, עמד סך עמלת ביטוח משנה על כ-48% מסך הפרמיה למבטח משנה.

מבטחי משנה שחלקם בפרמיה מהווה 10% או יותר מסך הפרמיה בשנת הדוח

לחברה שלושה מבטחי משנה, שחלקם בפרמיות ביטוח משנה בביטוח חיים בשנת הדוח מהווה 10% או יותר כדלקמן:

שם מבטח המשנה	דירוג לפי S&P	פרמיית ביטוח משנה באלפי ש"ח
Munich	-AA	23,577
Partner	-AA	59,315
Scor	+A	16,819

4.5.8.3 שינויים מהותיים בהסדרי ביטוח משנה

החל מיום 1 בדצמבר 2014, חתמה החברה על הסכם עם מבטח משנה בדרוג (A-) בדבר העברת 85% מפרמיית סיכון המוות בגין כלל מבטחיה, למבטח המשנה כנגד תשלום פרמיית משנה. כמו כן, יתבצע החזר תביעות בגובה 85% וכן השתתפות ברווחים. עלות 85% מהתביעות בשייר של החברה יועמס על מבטח המשנה, בהתאם לחלקו היחסי של תקופת הביטוח.

בעקבות חתימת ההסכם, החברה חשופה, במקרה שבו גובה התביעות בשייר עולה על הפרמיות בשייר, רק ל-15% מסיכון המוות בשייר בגין מבטחיה. העלות השנתית המשוערת של החוזה אינה מהותית.

4.5.8.4 מגבלות ותקרות כיסוי

בחוזה מסוג Surplus לביטוח מקרה מוות התקרה הינה כ-15 מיליון ש"ח ברמת המבוטח ובחוזה מסוג Surplus בביטוח אי כושר עבודה, תקרת הכיסוי הינה כ-72 אלפי ש"ח, ברמת המבוטח.

4.5.8.5 שינויים מהותיים בהסדרי ביטוח משנה לאחר מועד הדוח

לא חלו שינויים מהותיים בהסדרי ביטוח משנה לאחר מועד הדוח.

4.5.9 להרחבה בנושא ביטוח המשנה ראה ביאור 20 לדוחות הכספיים של החברה.

4.6 הון אנושי

4.6.1 מצבת עובדי החברה

בחברה יו"ר דירקטוריון פעיל ומנכ"ל, וכן עובדים שונים המשרתים את ענייני החברה בכל תחומי הפעילות (כגון עובדי מערכות מידע, כספים וכיו"ב) או בעניינים אחרים שאינם קשורים לתחומי הפעילות דווקא (כגון עובדי לוגיסטיקה). להלן מצבת עובדי החברה נכון ליום 31 בדצמבר בשנים 2015-2016:

סה"כ		מטה, מחשב ואחרים		ביטוח חיים		ביטוח כללי		תפקיד
31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	
1	1	1	1	-	-	-	-	יו"ר דירקטוריון
1	1	1	1		-	-	-	מנכ"ל
12	9	8	7	1	1	3	1	משנה למנכ"ל וסמנכ"ל
17	15	5	6	5	5	7	4	מנהלי אגפים/ מחלקות
8	8	0	0	3	3	5	5	אקטוארים
421	413	119	126	129	133	173	154	אחרים
460	447	134	141	138	142	188	164	סה"כ

בשנת 2016 קטנה מצבת העובדים בכ-13 תקנים וכיום עומדת על 447 עובדים לעומת מצבת עובדים של 460 עובדים בשנת 2015. הקיטון במצבת העובדים נובע מהחלטת הנהלת החברה במהלך שנת 2016 ליישם תכנית התייעלות שכללה, בין היתר, ביצוע שינויים ארגוניים וביניהם איחוד שלוש מחוזות של החברה לכדי מחוז אחד, התאמת תקנים לצורכי החברה, וצמצום הצמרת הניהולית של החברה.

לפירוט אודות נושאי המשרה בחברה, ראה תקנה 26 ו-26א לחלק הפרטים הנוספים.

4.6.2 הטבות וטיבם של הסכמי העסקה

כל העובדים בחברה, לרבות נושאי המשרה הבכירה, מועסקים על-פי הסכמי עבודה אישיים, בהם נקבעים תנאי העסקה והתנאים הנלווים. מערכת השכר והתגמול לעובדי החברה מבוססת בעיקרה על התאמה בין רמת התגמול לתפקודו של העובד, לניסיונו ולתרומתו למערכת. בחברה ישנם עובדים הזכאים לקבל בonus ועמלות, מעבר לשכרם, לרבות בין נושאי המשרה הבכירה. בחברה מתבצעים תהליכי הערכת עובדים אחת לשנה. התחייבויות החברה בגין סיום יחסי עובד מעביד מכוסות במלואן, בפוליסות ביטוח של החברה ו/או פוליסות בחברות אחרות ו/או מופרשות בספרי החברה.

4.6.3 הכשרה והדרכות

החברה נוהגת לערוך השתלמויות מקצועיות לעובדיה ולסוכניה מעת לעת, בהתאם להתפתחויות החלות בתחומי הביטוח השונים. כמו כן, החברה מפעילה תכנית הדרכה שנתית המתקיימת לאורך השנה כולה במסגרתה עוברים העובדים הכשרות וקורסי רענון מקצועיים.

4.6.4 תגמולים לנושאי משרה

ביום 9 באוקטובר 2016, אישרה האסיפה הכללית של בעלי מניות החברה את מדיניות התגמול של נושאי המשרה לשנים 2016-2018, כמפורט בדיווח מיידי שפרסמה החברה ביום 9 באוקטובר, 2016 באתר הבורסה (אסמכתא מספר 2016-01-061581). אישור האסיפה הכללית התקבל לאחר שוועדת התגמול ודירקטוריון החברה אישרו את מדיניות התגמול. להלן מסגרת התגמול שנקבעה:

4.6.4.1 חברי דירקטוריון החברה וחברי הוועדות מטעם הדירקטוריון לא יהיו זכאים לתגמול מעבר לקבוע בהוראות תקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), תש"ס-2000. ככל שתהיה כוונה להעניק לדירקטור ו/או חבר ועדה שכר החורג ממדיניות תגמול זו, יש צורך בקבלת אישור הדירקטוריון מראש ובנפרד, זאת לאחר קיום דיון בוועדת התגמול, ובכפוף לנימוקים מיוחדים שיירשמו.

4.6.4.2 חברי הדירקטוריון יהיו זכאים לרכיב קבוע בלבד בהתאם לקבוע בחוזר "מדיניות תגמול בגופים מוסדיים – תיקון".

4.6.4.3 התגמול שיחולק לכל אחד מנושאי המשרה ינוע בטווח שבין שתיים עד חמש משכורות חודשיות, זאת בכפוף להתקיימות התנאים המצטברים המפורטים להלן:

(א) התשואה נטו על ההון לאחר התגמול להלן לא תפחת מ-15% על ההון לתחילת שנה.

(ב) העלות הכוללת של התגמול למנכ"ל החברה, נושאי המשרה ויתר עובדי החברה לא תעלה על 10% מהרווח השנתי לפני מס.

4.6.4.4 נושאי המשרה בחברה (למעט יו"ר הדירקטוריון) עשויים להיות זכאים למענק שנתי בגובה של עד 4 משכורות חודשיות, בכפוף לעמידה ביעדים מיוחדים שנקבעו מראש על ידי דירקטוריון החברה.

4.6.4.5 בהתאם להוראות חוק תגמול לנושאי משרה, עלות השכר המירבית הכוללת את הרכיב הקבוע והרכיב המשתנה לנושאי משרה בחברה לא תעלה על 2.5 מליון ש"ח.

4.6.4.6 כמו כן, בהתאם להוראות חוק תגמול לנושאי משרה, היחס שבין ההוצאה החזויה, לפי עלות משרה מלאה, בשל תגמול לנושא משרה בחברה לבין ההוצאה בשל התגמול הנמוך ביותר בחברה, לפי עלות משרה מלאה, במישרין או בעקיפין, לעובד החברה, יהיה קטן מ-35.

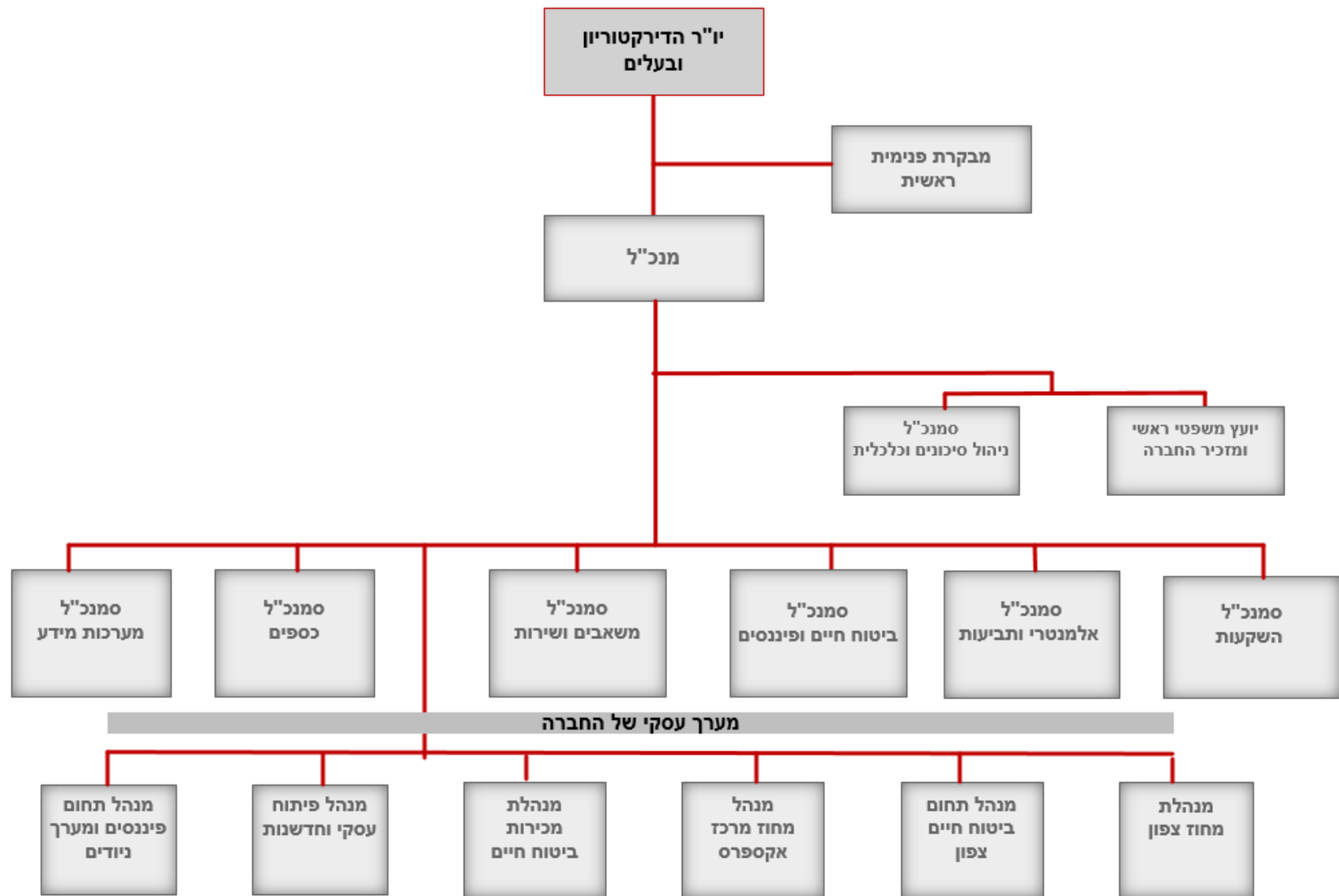
4.6.4.7 בחודש אוקטובר 2016 הותאם הסכם העסקתו של יו"ר הדירקטוריון לקבוע בחוק תגמול לנושאי משרה, כך שהעלות השנתית לא תעלה על סכום של 2.5 מיליון ש"ח ולחוזר "מדיניות תגמול בגופים מוסדיים – תיקון" שקובע כי הסכם העסקתו של יו"ר הדירקטוריון יכלול מרכיב קבוע בלבד.

מדיניות התגמול המלאה של החברה לשנת 2017 מוצגת באתר האינטרנט של החברה בכתובת www.hcsra.co.il.

לפירוט תנאי העסקתם של נושאי המשרה הבכירה בחברה, ראה תקנה 21 לחלק הפרטים הנוספים.

4.6.5 מבנה ארגוני

בעמוד הבא מוצג תרשים המבנה הארגוני של החברה:

4.7.1 כללי

פעילות השיווק וההפצה נוגעת לכל תחומי הפעילות של החברה. השיווק וההפצה בחברה מתבצע באמצעות שני ערוצים עיקריים: סוכני ביטוח ומכירה באופן ישיר בתחום ביטוח החיים (לצורכי שימור לקוחות בלבד).

הרוב המכריע של פעילות השיווק וההפצה של החברה (למעלה מ-99%) נעשה על-ידי סוכני ביטוח. מוצרי הביטוח נחלקים לקטגוריות של מוצרים הנובעים מתוך צורך מודע של הצרכן ונרכשים לרוב כתוצאה מצורך בסיסי של הלקוח הפוטנציאלי, כגון פוליסות לרכב רכוש, דירה, ולעיתים פוליסות לביטוח מקרה מוות. קטגוריה נוספת כוללת מוצרים שלרוב מוצעים ללקוח פוטנציאלי ומבוססים על העלאת צורך ביטוחי ובנייה של מסגרת המקטינה סיכון ללקוח כגון ביטוח עסק, נסיעות לחו"ל ותאונות אישיות.

להערכת החברה, מעורבות סוכני הביטוח בהפצת המוצרים מניעה כיום את ענף הביטוח ומעמיקה את מודעות הצרכנים לצרכים ביטוחיים ולאפשרויות גידור הסיכונים האישיים הן ברמת הרכוש האישי והעסקי שלהם והן ברמת הביטחון הכלכלי בעת מצוקה בריאותית או מוות.

בצד הנעת גלגלי ענף הביטוח על-ידי הסוכנים, קיימים מערכי מכירה באופן של שיווק ישיר וסוכנויות בבעלות חברות ביטוח אחרות.

החברה מבססת את פעילותה על ערוץ ההפצה של הסוכנים. החברה פעילה כיום מול מאות סוכני ביטוח. חלק מכריע בפעילות הסוכנים אינו מושתת על עבודה עם חברת ביטוח אחת אלא מבוסס על היצע של מוצרים של מספר חברות. היצע זה מאפשר לסוכן לתת פתרון ביטוחי מלא ללקוחותיו וכן לעמוד ברמת תחרות מחירים.

הוצאות השיווק וההפצה באמצעות הסוכנים מתורגמות לתשלומי עמלות בגין מכירת מוצרי החברה. סוכני הביטוח מתוגמלים על מכירות המבוצעות בפועל, ובכך מתאפשר לחברה לתמחר את מוצריה ועלויות השיווק שלהם בהתבסס על מכירה בפועל. בנוסף, החברה עורכת לסוכניה כנסים מקצועיים ומעודדת אותם למכירות בהתאם להוראות הדין.

בשנת 2016 התמקדה החברה בהטמעת מותג החברה (אותו השיקה לראשונה בשנת 2011) ובמותג ה"בסט אינווסט" ובחזוקם ותמשיך לעשות זאת בשנים הקרובות.

4.7.2

שיווק והפצה - ענף ביטוח רכב חובה4.7.2.1 דרכי שיווק והפצה ומבנה עמלות

שיווק ומכירת פוליסות ביטוח רכב חובה נעשה באמצעות סוכנים. עבור שירותי הסוכנים משולמות לסוכנים עמלות בשיעורים משתנים. שיעור העמלה נקבע בחלקו על-פי המוצר ובחלקו מותנה בהיקף התפוקה של הסוכן.

יחסי העמלות מפרמיות ברוטו בענף רכב חובה היא כדלקמן:

2014	2015	2016	
4.5%	4.0%	4.1%	יחסי עמלות ברוטו

4.7.2.2 תלות בערוצי הפצה וערוצי הפצה מהותיים

לחברה אין תלות בסוכן מסוים אחד שלה, ואין לחברה סוכנים שההכנסות המתקבלות באמצעותם עולות על 10%.

4.7.3 שיווק והפצה - ענף ביטוח רכב רכוש

4.7.3.1 דרכי שיווק והפצה ומבנה עמלות

שיווק ומכירת פוליסות ביטוח רכב רכוש נעשה באותם ערוצים בהם נעשה שיווק ומכירת פוליסות ביטוח רכב חובה ומוצרי ביטוח אחרים.

שיעור עמלות ממוצע מפרמיות ברוטו בענף הפעילות ביטוח רכב רכוש :

2014	2015	2016	
17.1%	17.1%	16.3%	יחסי עמלות ברוטו

4.7.3.2 תלות בערוצי הפצה וערוצי הפצה מהותיים

לחברה אין תלות בסוכן מסוים אחד שלה, ואין לחברה סוכנים שההכנסות המתקבלות באמצעותם עולות על 10%.

4.7.4 שיווק והפצה - ענף ביטוח כללי אחר

4.7.4.1 דרכי שיווק והפצה ומבנה עמלות

שיווק ומכירת פוליסות ביטוח כללי אחר נעשה באותם ערוצים בהם נעשים שיווק ומכירת ביטוח רכב חובה ורכב רכוש, כלומר, בעיקר באמצעות סוכני ביטוח כמתואר לעיל.

להלן שיעור העמלות מפרמיות בתחום הפעילות ביטוח כללי אחר :

2014	2015	2016	
18.9%	18.5%	18.0%	יחסי עמלות מפרמיות ענפי רכוש
18.4%	18.5%	18.0%	יחסי עמלות מפרמיות ענפי חבויות

4.7.4.2 תלות בערוצי הפצה וערוצי הפצה מהותיים

לחברה אין תלות בסוכן מסוים אחד שלה, ואין לחברה סוכנים שההכנסות המתקבלות באמצעותם עולות על 10%.

4.7.5 שיווק והפצה- ענף ביטוח חיים

4.7.5.1 דרכי שיווק והפצה ומבנה עמלות

שיווק ומכירת פוליסות ביטוח חיים נעשה כמעט אך ורק באמצעות סוכנים, כאשר הסוכנים משווקים ומוכרים גם פוליסות ביטוח כללי וגם פוליסות ביטוח חיים. הסוכנים המוכרים פוליסות ביטוח כללי של החברה בהיקפים גדולים אינם בהכרח הסוכנים המוכרים פוליסות ביטוח חיים בהיקפים גדולים.

פוליסות ביטוח החיים של החברה משוקות באמצעות מערך הסוכנים. עבור שירותי התווך של הסוכנים משולמות להם עמלות בשיעורים משתנים. שיעור העמלה נקבע על-פי סוג המוצר, היקף התפוקה של הסוכן, רווחיות תיק הביטוח של הסוכן ובהתאם למשא ומתן ספציפי ומאפיינים נוספים של כל סוכן. בביטוח חיים, עובדים סוכני החברה ברובם, מול מנהלי המכירות, המועסקים על ידה ומשמשים כמנחים בנושאי המכירות ובפתרון בעיות שוטפות.

העמלה המשולמת נקבעת כשיעור מסוים שנקבע מול הסוכן בהתאם להיקף הפעילות שלו בכל פוליסה. במהלך חיי הפוליסה עולה הצבירה ולפיכך העמלות המשולמות בגין מוצרי חיסכון פרט מתוך דמי הניהול בגין הצבירה בדרך כלל יהוו בעתיד את חלק הארי של עמלות הסוכן ותשלום העמלה בגין דמי הניהול על הפרמיה יהפוך להיות פחות משמעותי. בגין מוצרים פנסיוניים העמלות כיום משולמות כנגזרת מהפרמיה ואף לעיתים כאחוז מהצבירה.

שיעור העמלות המשולמות לסוכנים ביחס לכל סוגי ביטוח החיים והחיסכון לזמן ארוך הנזכרים לעיל משתנה, והן משולמות באופן חודשי. חלקן משולם כמקדמות בשנה הראשונה לחיי הפוליסה. לפרטים בדבר אסדרה חדשה ביחס לעמלות הסוכנים בתחום הפנסיוני ראו סעיף 2.4.1.2 (יא) לעיל.

שיעור העמלה הממוצע מהפרמיה המשונתת החדשה, בשנה הראשונה עומד על 16.5% בשנת 2016, ובשנים 2015 ו-2014 על 16.9%.

להלן יחסי עמלות מפרמיות בתחום ביטוח חיים:

2014	2015	2016	
18.0%	19.8%	19.0%	יחסי עמלות ברוטו

4.7.5.2 תלות בערוצי הפצה וערוצי הפצה מהותיים

לחברה אין תלות בסוכן מסוים אחד שלה, ואין לחברה סוכנים שההכנסות המתקבלות באמצעותם עולות על 10%.

4.7.5.3 שינויים מהותיים בדינים המתייחסים לעמלות

(א) בחודש אוגוסט 2016, פרסמה הממונה חוזר בעניין **התקשרות גוף מוסדי עם בעל רישיון**. מטרת החוזר הינה לבצע התאמה בין נהלי העבודה שנקבעו בחוזר 2004/14 "התקשרות מבטח עם סוכן ביטוח" לטיפול בדמי הביטוח המשולמים למבטח באמצעות סוכן ביטוח, לכל הסכם התקשרות בין בעל רישיון וגוף מוסדי.

(ב) **דמי עמילות מרביים בביטוח חיים אגב משכנתה**

בחודש אוגוסט 2016, פרסמה הממונה את **טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דמי עמילות מרביים בביטוח משנה אגב הלוואה לדיור) (תיקון) התשע"ו-2016**. התיקון המוצע קובע כי שיעור העמלה המרבי שניתן לשלם לסוכנים בגין ביטוח חיים הנרכש אגב הלוואה לדיור לא יעלה על 20% מהפרמיה השוטפת המשולמת עבור הביטוח. בנוסף, בשנה הראשונה לביטוח חיים אגב הלוואה לדיור ניתן יהיה לשלם עמלת היקף בשיעור מרבי של עד 60% מהפרמיה המשולמת באותה שנה ובלבד שהפוליסה לא בוטלה במשך 6 שנים מיום תחילתה. אם בוטלה הפוליסה כאמור, יוחזר חלק מעמלת ההיקף ביחס לתקופה שנותרה עד תום 6 שנים מיום תחילת הפוליסה.

(ג) **מעורבות תומך מכירה בהליך שיווק ומכירה של מוצר ביטוח**

בחודש מרס 2017, פרסמה הממונה טיוטת חוזר שנייה בעניין **מעורבות תומך מכירה בהליך שיווק ומכירה של מוצר ביטוח**. הטיוטה מסדירה את אופן הפעלתם של תומכי מכירה שאינם מחזיקים ברישיון סוכן ומבצעים פעולות אגב מכירת מוצר ביטוח עבור מבטח או סוכן. הוראות הטיוטה, קובעות, בין היתר, כי פוליסה שנמכרה ע"י תומך מכירה, לא תיכנס לתוקף עד לקבלת אישור יזום ע"י הלקוח, וכי לקוח שצורף לביטוח על ידי תומך מכירה יהיה רשאי לבטל הצטרפות ולקבל חזרה את הפרמיות ששילם עד שישה חודשים ממועד הצירוף לביטוח.

(ד) **ייפוי כוח לבעל רישיון**

בנובמבר 2016, פרסמה הממונה חוזר בעניין **ייפוי כוח לבעל רישיון**. מטרת החוזר היא לשפר את יכולתם של בעלי רישיון לבצע ייעוץ פנסיוני ושיווק פנסיוני מקיף עבור לקוחותיהם, והוא קובע, בין היתר, מבנה אחיד לטופס ייפוי כוח, באמצעותו יוכל לקוח לייפות את כוחו של בעל רישיון לקבל מידע אודות החיסכון הפנסיוני המנוהל עבורו בגוף מוסדי או להעביר בקשות בשמו.

(ה) **עמלות הפצה**

בחודש נובמבר 2016, פרסמה טיוטת **תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (עמלות הפצה) (תיקון), התשע"ז-2016**. הוראות טיוטת התקנות מאפשרות תשלום עמלת הפצה ליועץ פנסיוני בגין הפצת ביטוח מנהלים ובגין הפצת קופת גמל להשקעה, והן קובעות כי תגמול בעל רישיון יהיה בדרך של תשלום כספי בלבד.

(ו) **מסמך הנמקה**

בחודש פברואר 2017, פרסמה הממונה חוזר בעניין **מסמך הנמקה**. החוזר קובע נוסח אחיד למסמך ההנמקה, שיימסר ללקוחות על ידי יועץ או סוכן שיווק פנסיוני אגב הליך ייעוץ או שיווק פנסיוני. בנוסף, הוראות החוזר משתנות חובות שונות על גוף מוסדי, ובכלל זה, קובעות כי גוף מוסדי יעביר לכל סוכן ביטוח פנסיוני את המידע אודות גובה התגמול שלו הוא זכאי בעבור שיווק כלל המוצרים של אותו גוף מוסדי, לפי הפילוח בחוזר כאמור; קובעות איסור על צירוף לקוח למוצר אלא לאחר שהגוף המוסדי קיבל לידיו העתק חתום מהמסמכים המפורטים בחוזר על ידי הלקוח; וכן חובת עריכת בדיקות מדגמיות ובחינה האם צירוף לקוחות על ידי סוכן פנסיוני מסוים בוצע בהתאם להוראות החוזר.

לפרטים בדבר איסור תשלום עמלת הפצה בזיקה לדמי הניהול ראו סעיף 2.4.1.2 (יא) לעיל.

4.8 ספקים ונותני שירותים

4.8.1 כללי

החברה קשורה עם ספקים שונים בתחומי עיסוקיה כגון ספקי שירותי בריאות, עורכי דין, חוקרים ומומחים רפואיים, שמאים, חברות גרירה, ספקי חלפים וספקי חומרה ותוכנה.

בנוסף, החברה מתקשרת עם ספקים שונים לשם מתן שירותי פיתוח, תחזוקה ושירותים נוספים, הן לטווח ארוך והן לטווח קצר. אופן ההתקשרות עם הספקים כולל התקשרות במחיר קבוע לפרויקט, התקשרות לפי שעות והתקשרות במחיר רישיון שימוש בתוכנה. החברה קשורה עם ספקים שונים אשר מבצעים עבודה שירות הכולל בין השאר פיתוח ותחזוקה של מערכות מידע או תשתיות בפעילות מזדמנת ו/או שוטפת במשרדי החברה או משרדי הספק. מטבע הדברים, במסגרת עבודת הספקים, הם צוברים ידע ייחודי אשר עלול לעיתים ליצור תלות, בטווח הקצר בספק זה או אחר וזאת, בין היתר, מאחר והחלפת נותני שירותים בתחום מערכות מידע כרוכה בעלויות ובזמן.

4.8.2 ספקים ונותני שירותים- ענף רכב חובה

החברה נושאת, ככל מבטח, בהוצאות הכרוכות במקרה הביטוח המבוטח בפוליסה. לצורך זה, החברה קשורה בהסכמים עם ספקים שונים הקשורים בענף ביטוח רכב חובה, כגון ספקי שירותים נלווים לסילוק תביעות ביטוח בתחומים שונים בהם נכללים עורכי דין, חוקרים ומומחים רפואיים. לחברה אין תלות בספק כלשהו בענף זה.

4.8.3 ספקים ונותני שירותים- ענף רכב רכוש

החברה התקשרה עם ספקי שירות שונים למתן שירות ללקוחותיה, כגון: שירותי גרירה, מתן רכב חליפי למקרה תאונה או גניבה, תיקון שמשות הרכב ומתן מכשירי שמע חליפי. בכל ההסכמים נקבעו תעריפים,

על בסיס שנתי או תקופתי, אותם משלמת החברה לנותן השירותים. אין בהסכמים אלה כמויות מינימאליות או סכומי מינימום. לחברה אין תלות בספק כלשהו.

4.8.4 ספקים ונותני שירותים- ענף ביטוח כללי אחר

החברה קשורה בהסכמים עם מספר ספקים בתחום ביטוח כללי אחר כגון שמאים, חברות לביצוע תיקונים, חברות למתן שירותי דרך וכיוצא באלה. לחברה אין תלות בספק כלשהו.

4.8.5 ספקים ונותני שירותים- תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

החברה קשורה עם ספקים שונים בתחום ביטוח חיים, כגון רופאים, מכונים רפואיים, ייעוץ לעניין גביה וממשקים וכיוצא באלה. לחברה אין תלות במי מספקיה בתחום ביטוח החיים.

4.9 רכוש קבוע

4.9.1 רכוש קבוע מהותי

הרכוש הקבוע של החברה, שאינו רכוש המיועד להשכרה, הנו כדלקמן:

זכויות חכירה למשרדים בשטח של כ-668 מ"ר ב"מרכז שקמונה" בחיפה שיתרת עלותו המופחתת ליום 31.12.2016 הסתכמה ב-7,020 אלפי ש"ח.

חמש קומות עליונות, חלק מקומה שנייה וחלק מקומת המסחר בבניין ברחוב המלאכה 6 בעיר חולון, אשר משמשות את החברה לפעילותה אשר שווין ליום 31.12.2016 הינו 109,982 אלפי ש"ח.

שיפור במושכר, כלי רכב, ריהוט משרדי וציוד מחשב שיתרת עלותם המופחתת ליום 31.12.2016 הסתכמה ב-7,556 אלפי ש"ח.

4.9.2 השקעות במערכות מחשב

לחברה מערכות מידע הכוללות חומרה, תוכנות שעלותן המופחתת ליום 31.12.2016 היא כ-63,209 אלפי ש"ח. החברה השקיעה בתוכנה ובמחשבים בשנת 2016 כ-31,433 אלפי ש"ח. סך ההוצאות השוטפות של החברה בגין מערכות מידע עמדו על כ-23,657 אלפי ש"ח. אגף מערכות מידע של הקבוצה מספק את כלל שירותי מערכות מידע לארגון באמצעות עובדי חברה ועל-פי הצורך גם באמצעות קבלני משנה וספקי תוכנה שונים. מרכז המחשבים של החברה נבנה מחדש בתקנים גבוהים ופועל בבניין החברה בחולון. החברה מפעילה אתר גיבוי לשעת חירום בבית IBM, בפתח תקווה וכולל שרתי אחסון, שרתים וציוד מחשב המאפשר המשכיות עסקית במקרה שהאתר הראשי יוצא מכלל פעולה.

המערכות המרכזיות של החברה הן:

4.9.2.1 מערכת הליבה בביטוח חיים הינה מערכת מפיתוח עצמי של החברה. המערכת פועלת על

תשתית UNIX ואורקל ותשתית של MS DYNAMIC CRM. בשנים האחרונות, מתבצע

שדרוג המערכת לטכנולוגית net. מערכת ביטוח חיים מנהלת מבוטחים, פוליסות, מוצרים, כיסויים, חיתום, הסכמי סוכנים, עמלות, גבייה, פדיונות ותביעות והיא מחוברת למסלקה הפנסיונית.

4.9.2.2 מערכת הליבה בביטוח כללי, מושתתת על מוצר של חברת קומטק מקבוצת מלם תים. המערכת מנהלת מבוטחים, סוכנים, עמלות, גבייה, תשלומים ותביעות. בשנה האחרונה מתבצע תהליך לשדרוג מערכת הגבייה המושתתת על המערכת של חברת קומטק.

מערכות הליבה הביטוחיות נתמכות על-ידי מערכות שונות לניהול מסמכים ותהליכי עבודה, מערכות לניהול סיכונים ואקטואריה, BI, מערכות פיננסיות ומוצרי תוכנה מוכרים ומוכחים בשוק המיושמים בחברה.

החברה מחזיקה אתר ואפליקציה למבוטחי החברה המאפשרים לצפות במידע האישי. כמו כן, לחברה ישנו פורטל לסוכני החברה אשר מאפשר מידע זמין ונוח וכן שולחן עבודה מתקדם לסוכן.

4.9.3 להרחבה בנושא רכוש קבוע ראה ביאור 6 לדוחות הכספיים של החברה.

4.10 עונתיות

ככלל, ההכנסות בחברות ביטוח בענף ביטוח כללי ברבעון הראשון גדולות מההכנסות ביתר הרבעונים כתוצאה מחידוש הביטוח בעסקים רבים בתחילת השנה. כמו כן, בחודשי החורף שיעור התביעות גבוה יותר.

בענף ביטוח חיים, בשל סיום שנת המס, חודש דצמבר מתאפיין בהפקדת סכומי כסף גבוהים, על-ידי שכירים ועצמאיים המפקידים פרמיות במסגרת שכרם בכדי למצות את הטבת המס בגין ההפקדה. בנוסף, מעסיקים משלימים חובות בגין שנת המס או מפקידים הפקדות חד פעמיות המשויכות רובן ככולן לחוב ותק פיצויים.

להלן התפלגות הפרמיות (כולל דמים) לפי רבעונים לשנים 2014, 2015 ו-2016 (באלפי ש"ח ובאחוזים) בביטוח כללי (רכב חובה, רכב רכוש וכללי אחר):

2014		2015		2016		
סה"כ הכנסות		סה"כ הכנסות		סה"כ הכנסות		
באלפי ש"ח	%	באלפי ש"ח	%	באלפי ש"ח	%	
364,075	35.4%	358,955	33.7%	398,545	36.2%	רבעון ראשון
211,430	20.6%	222,625	21.3%	238,171	21.7%	רבעון שני
223,082	21.7%	247,973	23.3%	224,206	20.3%	רבעון שלישי
229,421	22.3%	232,836	21.7%	238,323	21.8%	רבעון רביעי
1,028,008	100%	1,062,389	100%	1,099,245	100%	סה"כ

להלן התפלגות הפרמיות לפי רבעונים לשנים 2014, 2015 ו-2016 (באלפי ש"ח ובאחוזים) בביטוח חיים:

2014		2015		2016		
סה"כ הכנסות		סה"כ הכנסות		סה"כ הכנסות		
באלפי ש"ח	%	באלפי ש"ח	%	באלפי ש"ח	%	
156,937	28.3%	140,702	23.6%	156,148	21.7%	רבעון ראשון
130,744	23.5%	133,461	22.4%	192,542	26.7%	רבעון שני
123,003	22.1%	152,312	25.6%	210,140	29.2%	רבעון שלישי
145,403	26.1%	169,334	28.4%	161,813	22.4%	רבעון רביעי
556,087	100%	595,809	100%	720,643	100%	סה"כ

4.11 נכסים לא מוחשיים

4.11.1 קניין רוחני

לחברה מספר סימני מסחר רשומים על שמות חברות ומוצרי ביטוח.

החברה משתמשת לצורך פעילותה בתוכנות בבעלותה ו/או שנרכשו רישיונות לשימוש בהן. החברה מפתחת באמצעות עובדיה ובאמצעות ספקיה תוכנות לשימוש עצמי שיש לה בהם זכויות יוצרים. לפירוט בעניין ראה סעיף 4.9.2 לעיל.

4.11.2 מאגרי מידע

החברה מנהלת מאגרי מידע החיוניים לניהול עסקי החברה על פי חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981.

4.11.3 להרחבה בנושא נכסים לא מוחשיים ראה ביאור 4 לדוחות הכספיים של החברה.

4.12 מימון

4.12.1 החברה מממנת את פעילותה מהון עצמי, מהתחייבויות בגין כתבי התחייבות נדחים לבנקים ומאגרות חוב. החברה נוהגת לגייס כתבי התחייבות נדחים מעת לעת בהתאם לצרכי ההון שלה הנובעים מתקנות ההון המינימאלי. כתבי ההתחייבות הנדחים משמשים ברובם כהון משני בחברה. כל התחייבויות החברה הנן לזמן ארוך.

4.12.2 שיעורי ריבית

להלן פרטים אודות הלוואות ממקורות בנקאיים וחוץ בנקאיים של החברה ליום 31.12.2016 שאינן מיועדות לשימוש ייחודי בחברה:

שיעור ריבית ממוצע	כתבי התחייבות (אלפי ש"ח)	
5.75%	85,000	מקורות בנקאיים
5.70%	127,867	כתבי התחייבות נדחים סחירים (אגרות חוב (סדרה 1))
3.85%	39,437	כתבי התחייבות נדחים סחירים (אגרות חוב (סדרה 2))

4.12.3 כתבי התחייבות נדחים סחירים – אגרות חוב (סדרה 1)

לפרטים בדבר כתבי התחייבות נדחים סחירים – אגרות חוב (סדרה 1), ראו סעיף 9 לדוח הדירקטוריון וכן באור 18 לדוחות הכספים.

4.12.4 כתבי התחייבות נדחים סחירים – אגרות חוב (סדרה 2)

לפרטים בדבר כתבי התחייבות נדחים סחירים – אגרות חוב (סדרה 2), ראו סעיף 9 לדוח הדירקטוריון וכן באור 18 לדוחות הכספים.

4.12.5 כתבי התחייבות נדחים מתאגידים בנקאיים

להלן פירוט ביחס לכתבי התחייבות נדחים, אשר הונפקו על-ידי מוסדות בנקאיים לחברה (אלפי ש"ח):

מועד פירעון	ריבית נקובה	מועד קבלה	סכום קבלה
¹⁶ 01.07.2021 (בתשלום אחד במועד האמור)	6.7% צמוד מדד	27.06.2013	20,000
¹⁷ 01.07.2021 (בתשלום אחד במועד האמור)	פריים+4.4%	27.06.2013	40,000
¹⁸ 26.03.2020 (בתשלום אחד במועד האמור)	4.59% ריבית קבועה	26.03.2015	25,000

4.12.6 מסגרות אשראי - אין.

4.12.7 דירוג אגרות החוב (סדרה 1) של החברה

לפרטים בדבר דירוג אגרות החוב (סדרה 1) של החברה, ראו סעיף 9 לדוח הדירקטוריון.

4.12.8 דירוג אגרות החוב (סדרה 2) של החברה

לפרטים בדבר דירוג אגרות החוב (סדרה 2) של החברה, ראו סעיף 9 לדוח הדירקטוריון.

4.12.9 מגבלות אשראי – אין.

4.12.10 גיוס מקורות נוספים

להערכת החברה, בשנה הקרובה היא עשויה להידרש לגייס הון משני ו/או שלישוני ו/או להחליף הון משני קיים בהון משני ו/או שלישוני בעל מח"מ ארוך יותר כחלק מניהול ההון השוטף של החברה, במסגרת דרישות ההון הרגולטוריות.

¹⁶ קיימת לחברה אופציה לפדיון מוקדם של הלוואה בתאריך 01.07.2018.

¹⁷ קיימת לחברה אופציה לפדיון מוקדם של הלוואה בתאריך 01.07.2018.

¹⁸ קיימת לחברה אופציה לפדיון מוקדם של הלוואה בתאריך 26.03.2018.

4.13 גורמי סיכון

4.13.1 להלן טבלת גורמי הסיכון של החברה ומידת השפעתם על עסקי החברה:

דירוג הסיכון - השפעת גורמי הסיכון על החברה			גורמי סיכון	סיווג הסיכון
נמוכה	בינונית	גבוהה		
		X	האטה כלכלית בישראל	סיכוני מקרו
		X	סיכוני שוק	
	X		סיכוני אשראי	
		X	מבטחי משנה	סיכונים ענפיים
		X	סיכונים ביטוחיים	
	X		סיכוני קטסטרופה	
	X		רמת שימור תיק	
	X		תחרות בשוק	
		X	רגולציה	
	X		סיכוני נזילות	סיכונים מיוחדים לחברה
		X	תלות בענף הרכב בביטוח כללי	
		X	הלימות הון	
	X		סיכונים משפטיים	
	X		סיכונים תפעוליים	
		X	תלות במערכות מידע	
	X		פגיעה במוניטין	

מידת השפעתם של גורמי סיכון המפורטים בטבלה על עסקי החברה, מבוססים על סמך הערכת הנהלת החברה, בהתחשב במאפייני פעילותה נכון למועד פרסום דוח זה.

לפירוט נוסף בנושא ניהול הסיכונים בחברה, ראה ביאור 33 לדוחות הכספיים.

4.14 הסכמים מהותיים והסכמי שת"פ

4.14.1 הסכמים מהותיים

לחברה הסכמים מהותיים עם מבטחי המשנה Munich Re, Amlin Re, XL, Berkshire Hathaway Partner במסגרתם רכשה ביטוח משנה לסיכון בגין התביעות התלויות בשייר החברה במסגרת עסקי ביטוח רכב חובה בלבד. בנוסף לחברה הסכם מהותי בגין עסקת QS בענף רכב חובה עם מבטחי המשנה Amlin Re, XL ו-Swiss Re.

4.14.2 הסכמי שיתוף פעולה אסטרטגיים

נכון למועד הדוח, לחברה אין הסכמי שת"פ אסטרטגיים מהותיים.

4.15 תחזיות והערכות לגבי עסקי החברה

לפרטים בנושא האסטרטגיה העסקית של החברה ראה סעיף 6 לדוח הדירקטוריון.

5. חלק ה' – משטר תאגידי –

5.1 מידע אודות דירקטורים חיצונים

נכון למועד פרסום הדוח, דירקטוריון החברה מונה 7 דירקטורים מתוכם 3 דירקטורים חיצוניים. בשנת 2016 לא היו שינויים שחלו בכהונת הדירקטורים החיצונים. לאחר תקופת הדוח, ביום 18 בפברואר 2017, מונה מר יצחק עמר כדירקטור חיצוני בחברה במקומו של מר יעקב דיין שסיים את כהונתו השלישית כדירקטור חיצוני בחברה.

לפרטים נוספים אודות הדירקטורים החיצונים של החברה ראה תקנה 26 לחלק הפרטים הנוספים.

5.2 גילוי בדבר מבקרת הפנימית הראשית בחברה

5.2.1 פרטי מבקרת הפנימית הראשית ותחילת כהונתה

ביום 3 באוקטובר 2011 מונתה הגב' רחל זוזוט וקנין לכהן כמבקרת הפנים של החברה. בנוסף, בתקופת הדוח כיהנה הגב' זוזוט וקנין כמבקרת הפנימית הראשית של חברת האם של החברה - החזקות ביטוח, אשר חדלה בחודש נובמבר 2016 מלהיות תאגיד מדווח והפכה לחברה פרטית. בכך חדלה הגב' זוזוט וקנין מלכהן כמבקרת הפנימית של חברת האם.

הגב' זוזוט וקנין הינה בעלת שני תארי M.A, תואר במדעי המדינה במגמה לממשל ומדיניות ציבורית בתוכנית לימודי ביקורת פנימית וציבורית ותואר נוסף במנהל ותכנון החינוך. בעלת תואר LLB במשפטים ובעלת תואר BA במדעי החברה והרוח. הגב' זוזוט וקנין הוסמכה כעורכת דין בשנת 2006 והינה חברה בלשכת עורכי הדין בישראל ובלשכת המבקרים הפנימיים בישראל. בחודש אוקטובר 2015 מונתה הגב' זוזוט וקנין לסגנית נשיא לשכת המבקרים בישראל. לגב' זוזוט וקנין ותק של כתשע שנים כעורכת דין מוסמכת וותק של שמונה שנים בעבודת ביקורת.

5.2.2 החזקות בניירות ערך

למיטב ידיעת החברה, מבקרת הפנים אינה מחזיקה בניירות ערך של החברה או של גוף הקשור לחברה.

5.2.3 ניגודי עניינים

למיטב ידיעת החברה למבקרת הפנים אין קשרים עסקיים מהותיים או קשרים מהותיים אחרים עם החברה או עם גוף קשור אליה.

5.2.4 יחסי עבודה ותפקידים נוספים

מבקרת הפנימית הראשית הינה עובדת החברה ואינה משמשת בתפקיד נוסף על הביקורת הפנימית, למעט תפקידה בתקופת הדוח כמבקרת הפנימית הראשית של החברה האם, כמצוין לעיל.

5.2.5 היקף העסקה

היקף העסקת הביקורת הפנימית נקבע בכל שנה, במסגרת אישור תכנית הביקורת, בהתחשב בהנחיות חוזרי המפקח על הביטוח. בשנת 2016 בוצעו 15,398 שעות ביקורת. כל שעות הביקורת הושקעו ביחס לחברה בלבד.

<u>שנה</u>	<u>מספר שעות</u>
2016	15,398
2015	13,154
2014	12,760

5.2.6 תגמול

עובר למינויה של הגבי' זוזוט וקנין, תגמול המבקר הפנימי נעשה, בין היתר, בדרך של תעריף המורכב מעלות לשעת עבודה, מוכפל במספר השעות שהושקעו. החל ממועד מינויה של המבקרת הפנימית שהינה עובדת החברה, התגמול הינו על בסיס חודשי בהתאם למקובל בחברה. בשנת 2016 העלות בגין הביקורת בחברה שבוצעה באמצעות מחלקת הביקורת הפנימית בחברה וגורמי מיקור החוץ הסתכמה לסך של כ-2,211 אלפי ש"ח כולל מע"מ ועלות מעבידים. להערכת הדירקטוריון תנאי התגמול של המבקרת הפנימית אין בהם כדי ליצור חשש של השפעה על שיקול דעתה המקצועי של המבקרת.

5.3 גילוי בדבר שכר רואה חשבון מבקר

5.3.1 שם המשרד ותחילת כהונה

רואי החשבון המבקרים של החברה הינם משרד קוסט, פורר, גבאי את קסירר רואי חשבון אשר מכהנים בתפקיד החל מיום ייסודה של החברה. השותף המטפל מטעם משרד קוסט, פורר, גבאי את קסירר הינו רו"ח יאיר קופל.

5.3.2 שכר

להלן יפורט שכר רואי החשבון (לא כולל מע"מ) עבור שירותים שניתנו על ידם בשנים 2015-2016 ומספר שעות הביקורת שהושקעו:

2016					2015				
שכר (אלפי ש"ח) לא כולל מע"מ					שכר (אלפי ש"ח) לא כולל מע"מ				
סה"כ	אחר	מיסים	שירותים נלווים לביקורת	שירותי ביקורת	סה"כ	אחר	מיסים	שירותים נלווים לביקורת	שירותי ביקורת
1,284	-	122	140	1,022	1,256	-	108	135	1,013
שעות					שעות				
סה"כ	אחר	מיסים	שירותים נלווים לביקורת	שירותי ביקורת	סה"כ	אחר	מיסים	שירותים נלווים לביקורת	שירותי ביקורת
6,325	-	281	763	5,281	5,780	-	246	613	4,921

5.4 אפקטיביות הבקורות הפנימית והנהלים על דווח הכספי והגילוי של החברה

5.4.1 בקורות ונהלים לגבי הגילוי:

לאור פרסום חוזרי המפקח, בהתאם להוראות סעיף 302 ו-404 של ה-SOX Act, החברה פועלת ליישום שוטף של ההוראות ובכללן, בחינה של תהליכי עבודה והבקורות הפנימיות המבוצעות. החברה אימצה את מודל הבקרה הפנימי (COSO) ופועלת במסגרתו.

הנהלת החברה, בשיתוף מנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של החברה, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של החברה. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל החברה וסמנכ"ל הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של החברה הן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח את המידע שהחברה נדרשת לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

5.4.2 בקרה פנימית על דיווח כספי:

במהלך התקופה המכוסה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2016, לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה על דיווח כספי.

5.5 היערכות ליישום משטר כושר הפירעון לפי דירקטיבה Solvency II

להלן פרטים בדבר התקדמות החברה בהיערכות ליישום הוראות ה-Solvency II ("הדירקטיבה"):

5.5.1 כללי

היערכות ארגונית - בהתאם לדרישת חוזר הפיקוח מונה צוות היגוי האחראי ליישום הוראות הדירקטיבה. הצוות בראשותו של מנהל הסיכונים מורכב מאנשי כספים, אקטואריה, ניהול סיכונים ויועצים חיצוניים.

היערכות הדירקטוריון - נערך דיון בדירקטוריון החברה בדבר היערכות החברה ליישום הדירקטיבה, מונתה וועדת דירקטוריון לעניין זה ואושרה תכנית היערכות רב שנתית של החברה ליישומה: היערכות ארגונית, הקצאת משאבים ליישום תכנית ההיערכות, לוחות זמנים לביצוע הסקר הכמותי ואישורו.

5.5.2 היערכות החברה בתקופת הדוח

בחודש אפריל 2016, פרסמה הממונה הנחייה לביצוע תרגיל IQIS5 לשנת 2015 הכוללת מספר שינויים ועדכונים לעומת IQIS4. עיקרי השינויים בבהנחייה מתייחסים לייצוב עקומי ריבית חסרת סיכון באמצעות אקסטרפולציה עד לנקודת Ultimate Forward Rate, הרכב הון מוכר, דרישת הון פחותה להשקעה בתשתיות (הון וחוב), התאמת דרישת הון בגין חברות מנהלות וכן עדכון נוסחת חישוב דרישת הון בגין סיכון פרמיות ורזרבות בביטוח כללי. ה-IQIS5 הינו הסקר הכמותי האחרון לפני יישום משטר כושר פירעון חדש המושתת על הוראות הדירקטיבה וחברות הביטוח נדרשו להגישו במהלך חודש אוגוסט 2016. את תוצאות התרגיל הגישה החברה לממונה ביום 18 באוגוסט, 2016 בהתאם למתכונת שנקבעה.

בחודש ספטמבר 2016, פרסמה הממונה הנחיית גילוי בגין Solvency II בדוחות הכספיים של חברות ביטוח. במסגרת הנחיית הגילוי כאמור נקבעו הוראות לעניין הגילוי הנדרש בגין משטר כושר פירעון מבוסס Solvency II בדוחות הכספיים של חברות ביטוח, ובין היתר, לעניין יחס כושר הפירעון של מבטח שחושב במסגרת IQIS5.

יודגש כי למודל במתכונתו הנוכחית רגישות גבוהה מאד לשינויים במשתני שוק ואחרים ולפיכך דרישות ההון המשתקפות ממנו עשויות להיות תנודתיות מאד. ביום 20 ביולי, 2016 נערך דיון בישיבת דירקטוריון של החברה בנוגע לתוצאות התרגיל. פרוטוקול הדיון הועבר לממונה בהתאם למתכונת שנקבעה.

בנוסף, בחודש פברואר 2017, פרסמה הממונה חוזר בעניין הוראות ליישום משטר כושר פירעון מבוסס Solvency II. הדירקטיבה כוללת בחינה מקיפה של סיכונים להם חשופות חברות ביטוח וסטנדרטים

לניהולם ומדידתם, ומבוססת על שלושה נדבכים: נדבך ראשון כמותי שעניינו יחס כושר פירעון מבוסס סיכון; נדבך שני איכותי, הנוגע לתהליכי בקרה פנימיים, לניהול סיכונים, לממשל תאגידי ולתהליך הערכה עצמי של סיכונים וכושר פירעון (ORSA); ונדבך שלישי הנוגע לקידום משמעת שוק, גילוי ודיווח.

למעט מספר היבטים אשר הותאמו לשוק בישראל, הוראות החוזר מבוססות על הנדבך הכמותי לפי הדירקטיבה והוראותיה הנלוות, ככל הניתן, וזאת כדי לשמור על אחידות ולאפשר גם הכרה בשקילות משטר הפיקוח בישראל למשטר באירופה.

בחוזר נקבע כי חברת ביטוח תקיים משטר כושר פירעון כלכלי בהתאם להוראות החוזר ונספחיו מבלי לגרוע מחובתה לקיים את הוראות תקנות הון עצמי מינימאלי והוראות הממונה שניתנו מכוחן, וכן כי במקביל רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון תפעל לתיקון התקנות כאמור, כך שהוראותיהן לעניין הון עצמי מינימלי נדרש לא יחולו על חברות ביטוח שהוראות החוזר חלות עליהן, וזאת לאחר שתחברת הביטוח תקבל את אישורו של הממונה לאחר ביצוע ביקורת על יישום הוראות החוזר בדוחותיה הכספיים השנתיים.

לפירוט נוסף ראה באור 14 לדוחות הכספיים של החברה וסעיף 4.1.2 לדוח הדירקטוריון על מצב עסקי התאגיד של החברה.

המידע בדבר הגירעון/עודפי ההון של החברה המופיע בסעיף זה לעיל, הינו בגדר מידע צופה פני עתיד המבוסס, בין היתר, על הוראות הדין ומצב פעילותה של החברה כיום. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מן התוצאות המוערכות, לרבות באופן מהותי מזה שנחזה כאמור, כתוצאה מגורמים שונים, שהעיקריים שבהם הינם שינויים רגולטוריים החלים על החברה, וכן התממשות כל או חלק מגורמי סיכון המתוארים בסעיף 4.13 לעיל.

הכשרה חברה לביטוח בע"מ

סמנכ"ל כספים	מנכ"ל	יו"ר הדירקטוריון
דוד סלמה	שמעון מירון	אלי אלעזרא

חולון, 29 במרס, 2017

חלק 2

דוח הדירקטוריון על מצב עסקי התאגיד

תוכן עניינים		
	1. תיאור החברה	
3	1.1 מבנה ארגוני	
3	1.2 תחומי פעילות	
4	1.3 אירועים מהותיים שאירעו במהלך תקופת הדוח	
4-5	2. התפתחויות ושינויים מהותיים בסביבה המאקרו כלכלית בשנת הדוח	
6-8	3. אירועים מהותיים בתקופת הדו"ח	
	4. הסברי הדירקטוריון למצב עסקי התאגיד	
9-25	4.1 מידע כספי לפי תחומי הפעילות	
25	4.2 תזרים מזומנים	
26	4.3 מקורות מימון	
26-27	5. חשיפה לסיכוני שוק ודרכי ניהולם	
	6. יעדים ואסטרטגיה עסקית	
28-29	6.1 האסטרטגיה העסקית של החברה ויעדיה העיקריים	
29	6.2 תכניות החורגות ממהלך העסקים הרגיל בשנה הקרובה	
	7. היבטי ממשל תאגידי	
30	7.1 דיווח על דירקטורים בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית	
30	7.2 גילוי בדבר שיעור הדירקטורים הבלתי תלויים	
30	7.3 מדיניות התאגיד בנושא מתן תרומות	
30	7.4 אחריות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי	
30	7.5 היערכות החברה ל-Solvency II	
30-32	7.6 עסקאות זניחות	
32-34	7.7 שינויים בהרכב הדירקטוריון ובמצבת נושאי משרה בכירה	
	8. גילוי בקשר עם הדיווח הפיננסי של התאגיד	
34	8.1 אומדנים חשבונאיים קריטיים	
34	8.2 אירועים לאחר תאריך המאזן	
35-36	9. גילוי ייעודי למחזיקי אגרות החוב	
37	10. פרטים נוספים	
37	11. פרטים אודות תעודות התחייבות שנפרעו במלואן בשנת הדיווח	

הכשרה חברה לביטוח בע"מ

דוח הדירקטוריון ליום 31 בדצמבר 2016

פרק זה בדוח התקופתי, העוסק בדין וחשבון הדירקטוריון כולל מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח – 1968. מידע צופה פני עתיד הינו מידע בלתי וודאי לגבי העתיד המבוסס על אינפורמציה הקיימת בחברה במועד הדו"ח וכולל הערכות של החברה או כוונות שלה נכון למועד הדו"ח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מן התוצאות המוערכות או המשתמעות ממידע זה. במקרים מסויימים, ניתן לזהות קטעים המכילים מידע צופה פני עתיד על ידי הופעת מילים כגון: "החברה מעריכה" "החברה סבורה" וכדומה, אך ייתכן כי מידע זה יופיע גם בניסוחים אחרים.

יש לקרוא את הדוח התקופתי, על כל חלקיו, כמקשה אחת.

הכשרה חברה לביטוח בע"מ (להלן: "החברה" או "הכשרה ביטוח") מתכבדת להגיש את דוח הדירקטוריון על מצב עניני התאגיד לתקופה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016. דוח זה סוקר את השינויים העיקריים בפעילות החברה בשנת 2016 (להלן: "תקופת הדוח"). הדוח נערך בהתאם להוראות הפיקוח ומתוך הנחה שבפני המעיין מצוי גם דוח תקופתי זה והדוחות הכספיים המצורפים, שאליהם יבוצעו הפניות מתאימות במקומות הרלוונטיים.

1. תיאור החברה

1.1 מבנה הארגוני של החברה:

לתיאור ראה סעיף 1.1.2 לפרק תיאור עסקי התאגיד.

1.2 תחומי הפעילות של החברה:

החברה פועלת במסגרת שני תחומי פעילות עיקריים:

(א) תחום הביטוח הכללי הכולל שלושה ענפי פעילות עיקריים: ענף רכב חובה, ענף רכב רכוש וענף ביטוח כללי אחר הכולל את יתר תחומי הביטוח הכללי שאינם רכב. עיקר פעילותה של החברה הינו בתחום הביטוח הכללי, בעיקר בענף רכב רכוש וענף רכב חובה.

(ב) תחום ביטוח החיים והחיסכון לטווח ארוך המתמקד בעיקר בחיסכון (במסגרת פוליסות ביטוח לסוגיהן וקופות גמל) לתקופת פרישה וכן בכיסויים ביטוחיים של סיכונים שונים כגון: מוות, נכות, אובדן כושר עבודה, ביטוח בריאות המזכה בפיצוי כספי בגין מחלות קשות ועוד.

להרחבה ראה סעיף 1.2 לפרק תיאור עסקי התאגיד.

1.3 אירועים מהותיים שאירעו במהלך תקופת הדוח:

לשינויים מהותיים שאירעו במהלך תקופת הדוח ראה סעיף 3 להלן.
לשינויים מהותיים שאירעו לאחר תאריך המאזן ועד ליום פרסום דוח זה, ראה סעיף 8.2 להלן.

2. התפתחויות ושינויים מהותיים בסביבה המאקרו כלכלית בשנת הדוח:

להלן תיאור תמציתי, של מגמות, אירועים והתפתחויות בסביבה המאקרו כלכלית של החברה שיש להם או צפויה להיות להם השפעה על החברה.

2.1 סביבה כללית

מצבו הכלכלי, הפוליטי והביטחוני של המשק הישראלי ותשואות שוק ההון בארץ ובעולם משליכים על עסקי הכשרה ביטוח ותוצאות פעילותה בתחומים שונים. השלכות שיכולות לבוא לידי ביטוי, בין היתר, בהיקף תביעות הביטוח המוגשות לחברה, בתשואות תיק הנוסטרו של החברה ובתשואות תיקי העמיתים. בנוסף, לרמת התעסוקה והשכר במשק השפעה על היקף הפעילות בעסקי ביטוח החיים והחיסכון לטווח ארוך.

על פי פרסומי הלמ"ס¹, בשנת 2016 על פי תחזית שגיבשה חטיבת המחקר של בנק ישראל² צפוי התוצר לצמוח בכ 3.8%, וצמיחת התוצר לנפש צפויה לצמוח בכ-1.8%.
אבטלה - על פי סקר כוח אדם שמבצעת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ואשר עודכן בחודש ינואר 2017, שיעור הבלתי מועסקים במשק מתוך כוח העבודה (מנוכה עונתיות) עמד בחודש דצמבר 2016 על 4.3%.

מעבר לסיכון הביטוחי, חשופה החברה גם לסיכונים שוק³ (MARKET RISK). סיכון זה נובע משינויים במדדי שוק או מחירי שוק. החשיפה לסיכון זה נובעת מהרכיבים שלהלן:

1. **שיעור ריבית** - סיכון זה נובע משינויים בשיעורי ריבית אשר משפיעים על שווי השוק של הנכסים בתיק הנוסטרו החברה. הסיכון עלול לגדול כאשר קיים שוני בין מח"מ הנכסים למח"מ ההתחייבויות, וכתוצאה מהפרשי עיתוי בין מועד מדידת הנכסים וההתחייבויות.

2. **שער חליפין** - סיכון זה נובע מתנודות בשערי חליפין למטבעות שונים בהם יש לחברה אחזקה בנכסים (מניות, אג"חים, נדל"ן).

3. **שינוי בשיעור האינפלציה** - מבטחים הפועלים בתחום ביטוח החיים, חשופים לסיכונים אינפלציה ודפלציה. האינפלציה מלווה לעתים קרובות בעליית שיעור הריבית המורידה את ערך התוצאה של ההשקעות. במקרה של דפלציה, או במידה ואינפלציה נמוכה מאוד נמשכת, שיעורי הריבית נוטים לרדת. לרשות המבטחים עומדות מספר דרכים אפשריות להקלת סיכון האינפלציה: לגוון את השקעותיהם ולהשקיע בנוסף לנכסים,

¹ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה- חשבונות לאומיים, אומדן לשנת 2016 פורסם בינואר 2017, www.cbs.gov.il

² בנק ישראל – התחזית המאקרו-כלכלית של חטיבת המחקר, פורסם בינואר 2017 www.boi.org.il

³ ההגדרה לקוחה מתוך פרסום של משרד האוצר - אגף שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

גם בנכסי קומודיטי, בנדל"ן ובאגרות חוב צמודות מדד. על פי מדיניות ההשקעות של החברה לפחות 50% מסך נכסי תיק הנוסטרו אלמנטארי יהיו צמודי מדד ולפחות 70% מתיק הנוסטרו חיים. לעליית המדד תהייה השפעה חיובית על הנכסים הצמודים בתיק. פער המח"מ בתיק לא יהיה יותר מ-1.5 שנים של נכסים מול התחייבויות. סיכון השוק שחברות הביטוח חשופות אליו עולה ככל שהמתאם בין התשואה בשווקים הפיננסיים לבין התשואה על ההון העצמי גבוה יותר. תשואה זו מושפעת מהכנסות החברה מדמי ניהול, ואלו מושפעות מביצועי השוק, כיוון שחברות הביטוח גובות דמי ניהול מהחיסכון המצטבר בשיעורים שונים בהתאם לסוגי הפוליסות ששווקו לאורך שנות החיתום. לדוגמה, בגין פוליסות מסוג משתתף ברווחים שהופקו עד סוף שנת 2003 נגבים מסכום החיסכון המצטבר דמי ניהול בשיעור 0.6% וכן עמלה בשיעור 15% מהרווח הריאלי.

2.2 מגמות בשער חליפין, אינפלציה וריבית בשנת 2016⁴

האינפלציה וציפיות האינפלציה: במהלך שנת 2016, ירד מדד המחירים לצרכן ב-0.2% (זו השנה הקלנדרית השלישית ברציפות שהמדד שלילי). רכיב הדיור מתוך המדד היה חיובי עם עלייה של 1.6%, אך איכזב ביחס לציפיות ששררו בשוק בתחילת השנה. גם השנה חלה ירידה ברכיב המזון בהשוואה לשנים קודמות. שיעור השינוי במחיר הדלק התמתן במהלך השנה. בנק ישראל צופה כי בשנת 2017 האינפלציה תסתכם ב-1%. צפי אינפלציה לעשר שנים הנגזר משוק ההון עומד על 1.5% (מתחת למרכז יעד - האינפלציה של בנק ישראל).

שער חליפין: במהלך שנת 2016, במונחי שער החליפין הנומינלי אפקטיבי נרשם ייסוף ביחס לדולר של כ-1.6%, וייסוף ביחס לאירו של כ-5.45%.

ריבית: הריבית במשק במהלך שנת 2016 נשארה ללא שינוי ברמה של 0.1% ששוררת במשק מחודש פברואר 2015. חטיבת המחקר של בנק ישראל צופה כי לקראת סוף שנת 2017 הריבית במשק תעלה (על פי הציפיות הנגזרות מעקום המק"מ, ניכר כי שוק ההון אינו צופה העלאה במשך כל שנת 2017).

2.3 התפתחויות בסביבה הכלכלית לאחר תאריך המאזן

המדדים העיקריים בארה"ב שברו שיאים חדשים לאחר בחירתו של דונלד טראמפ לנשיא. מדד ה-S&P500 עלה מתחילת השנה בכ-4.7% לאחר עלייה של 9.5% בשנת 2016. הנאסד"ק עלה בכ-7.6% מתחילת השנה. החששות מבחירתו של טראמפ התחלפו באופוריה של המשקיעים אשר תולים תקוות ברצונו של טראמפ להפחית מיסים ורגולציה לחברות האמריקאיות ולהרחבה פיסקאלית משמעותית. נראה כי סקטור הפיננסיים הוא המרוויח הגדול בינתיים מצעדים אילו. מדד ה-DAX עלה בכ-3.4% מתחילת שנה. מדד ת"א 35 ירד בכ-4.4% מתחילת השנה ומדד ת"א 90 עלה בכ-8.7% מתחילת השנה. השקל ממשיך במגמת ההתחזקות למרות הפרשי הריביות לטובת הדולר.

⁴ בנק ישראל – התחזית המאקרו כלכלית של חטיבת המחקר, ינואר 2017, www.boi.org.il

3. אירועים מהותיים בתקופת הדו"ח:

- **יישום מסקנות ועדת וינוגרד** - לפירוט אודות תקנות ביטוח לאומי (היוון) (תיקון), התשע"ו-2016, בדבר היוון קצבאות אובדן הכנסה והשפעתן על החברה, ראו באור 33(ה) לדוח הכספי של החברה מיום 31 בדצמבר, 2016.
- **התקשרות החברה בעסקת ביטוח משנה** - להתקשרות החברה בהסכמי ביטוח משנה עם מספר מבטחי משנה בתקופת הדוח, ראו באור 2 לדוח הכספי של החברה מיום 31 בדצמבר 2016.
- **רכישת מתחם עסקים** - ביום 4 בפברואר, 2016, התקשרה החברה בהסכם לרכישת זכויות בעלות במקרקעין באזור התעשייה אשדוד (בשם כספי הנוסטרו וכספי המשתתף, בחלקים שווים) מאת צד שלישי שאינו קשור לחברה ו/או לבעל השליטה בה (להלן: "המוכר"). על המקרקעין מצויים בניין משרדים לתעשייה עתירת ידע (הדורש השלמת הליכי רישוי) הכולל קומת קרקע מסחרית ברמת גמר וחמש קומות משרדים ברמת שלד מחופה זכוכית וחניון תת קרקעי אליו צמודה תחנת תדלוק וכן מתחם פאוור סנטר אשר מרבית שטחיו מושכרים לבתי עסק שונים (בניין המשרדים, תחנת הדלק והמרכז המסחרי להלן: "הממוכר"). בהתאם לבדיקות שערכה החברה, ההכנסות התפעוליות השנתיות (NOI) החזויות מהממכר בתפוסה מלאה ללא המשרדים עומדות על כ-16 מליון ש"ח. על פי הוראות ההסכם, רכשה החברה את הממכר לרבות מלוא זכויות והתחייבויות המוכר על פי הסכמי השכירות אשר נחתמו בקשר לשטחים בממכר בתמורה לסך של כ-248.5 מליון ש"ח, בתוספת מע"מ כדון. בכוונת החברה להשלים את פיתוחו של בניין המשרדים והחניון התת קרקעי ולשם כך נקבעו בהסכם הוראות בדבר שיתוף פעולה בין החברה לבין המוכר לצורך חידוש היתר הבניה ביחס למבנה זה. (לפרטים נוספים ראה דיווח מיידי שפרסמה החברה באתר המאיה ביום 7 בפברואר, 2016, אסמכתא מספר 2016-01-024100).
- **אישור נוסח תשקיף מדף** - ביום 25 במאי, 2016, אישר דירקטוריון החברה נוסח תשקיף מדף אשר פורסם באתר המאיה ביום 26 במאי, 2016, מספר אסמכתא: 2016-01-035580.
- **אישור קבלת תיק ביטוחי** – ביום 29 באוגוסט, 2016, נחתם הסכם בין החברה לאלטשולר שחם חברת ביטוח בע"מ (בסעיף זה להלן: "אלטשולר שחם") להעברת התיק הביטוחי והפיננסי של אלטשולר שחם לידי החברה בהתאם לתנאים הקבועים בהסכם. התיק הביטוחי כולל העברת תיק ריסק (פטירה) בשווי 8.5 מיליון ש"ח פרמיה משוננת ותיק פיננסים בשווי 350 מיליון ש"ח צבירה. העברת התיק הושלמה ביום 1 בינואר, 2017 (לפרטים נוספים ראה דוח מיידי שפרסמה החברה באתר המאיה ביום 30 ביוני, 2016 (מספר אסמכתא: 2016-01-070975) וביום 29 באוגוסט, 2016 (מספר אסמכתא: 2016-01-112441) וביום 1 בינואר, 2017 (מספר אסמכתא: 2017-01-000681)). בפועל, ביום העברת תיק הפיננסים של אלטשולר שחם לידי החברה, התקבל סכום של כ-283 מליון ש"ח.
- **שערוך נכס נדל"ן** - בחודש דצמבר 2013 הושלמה עסקה לרכישת מלוא זכויות הבעלות על מגרש מסחרי בקו חוף המרינה בעיר אשקלון (להלן: "מגרש 17"). בתקופת הדוח נערכה

הערכת שווי למגרש 17 ולפיה נקבע כי שווי של הנכס הינו 151,720 אלפי ש"ח. בהתאם להערכה זו רשמה החברה בתקופה של שנים עשר חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר, 2016 רווח מעליית ערך נדל"ן להשקעה בסך של כ-4.4 מליון ש"ח לפני מס ובסך של כ-3.4 מליון ש"ח לאחר מס. (להרחבה אודות אופן שערך הנכס, ראו באור 8 לדוח הכספי של החברה).

▪ **שערוך נכס נדל"ן** – בחודש אוגוסט, 2017, פורסמו תיקונים מספר 107 ו-108 לחוק התכנון והבניה העוסקים בעידוד התיירות וחובת מתן הקלה לתוספת יחידות דיור. בעקבות התיקונים האמורים, באשר למגרש שטרם נבנה בעת הגשת תוכנית, בסמכות ועדה מקומית לקבוע כי 20 אחוזים מהשטח הכולל המותר לבניה על המגרש ישמש למגורים. בהתאם, החברה מקדמת תביעה של כ-500 יחידות דיור, בנוסף לתביעה לצורכי מלונאות ומסחר מלווה טיילת. כתוצאה מכך, החברה רשמה רווח בסך של כ-31 מליון ש"ח משערוך מגרשים 21, 26 ו-27 שבבעלותה. (להרחבה אודות אופן שערך הנכס, ראו באור 8 לדוח הכספי של החברה).

▪ **אישור תנאי כהונה והעסקה של מנכ"ל החברה** - ביום 27 ביולי, 2016 אישרה האסיפה הכללית (לאחר אישורם של דירקטוריון החברה וועדת התגמול בחברה) את תנאי הכהונה והעסקה של מנכ"ל החברה - מר שמעון מירון. מנכ"ל החברה יהיה זכאי למשכורת בסך של 78,000 ש"ח (ברוטו) לחודש צמוד למדד המחירים לצרכן של חודש יולי 2016, כאשר העלות הכוללת של השכר (רכיב קבוע ורכיב משתנה) לא תעלה על סכום של 2 מיליון ש"ח (לא כולל מס שכר). העלות החודשית אשר תנבע לחברה בגין העסקתו של מר מירון (כולל התנאים הנלווים להעסקתו) עומדת החל מחודש אוגוסט 2016 על סך של כ-117,000 ש"ח לא כולל מס שכר. (לפרטים נוספים ראה דיווח מיידי שפרסמה החברה באתר המאיה ביום 27 ביולי, 2016, אסמכתא מספר 091525-01-2016).

▪ **אישור תנאי כהונה של יו"ר דירקטוריון החברה** - ביום 9 באוקטובר, 2016, אישרה האסיפה הכללית (לאחר אישורם של דירקטוריון החברה וועדת התגמול בחברה) את תנאי העסקתו של יו"ר הדירקטוריון ובעל השליטה בחברה - מר אלי אלעזרא. במסגרת תנאי העסקתו, החל מיום 12 באוקטובר 2016, יהיה זכאי מר אלעזרא למשכורת חודשית בסך של כ-137 אלף ש"ח (ברוטו), כאשר העלות השנתית הכוללת של השכר לא תעלה על סכום של 2.5 מיליון ש"ח ותורכב מרכיב קבוע בלבד (לא כולל מס שכר) והכל בהתאם לקבוע בחוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016 ולקבוע בתיקון חוזר מס' 31-9-2015 של הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון "מדיניות תגמול בגופים מוסדיים - תיקון". הסכם העסקתו של מר אלעזרא הינו לתקופה בת 5 שנים (עד ליום 11 באוקטובר, 2021) והוא ניתן לסיום בכל עת על ידי מר אלעזרא או החברה, בהודעה מראש של 180 יום (לפרטים נוספים ראה דיווח מיידי שפרסמה החברה באתר המאיה ביום 9 באוקטובר, 2016, אסמכתא מספר 061581-01-2016).

▪ **מדיניות תגמול לנושאי משרה בחברה** – ביום 9 באוקטובר 2016 אישרה האסיפה הכללית של בעלי מניות החברה נוסח של מדיניות תגמול לנושאי משרה בחברה – נוסח מדיניות התגמול מפורסם באתר האינטרנט של החברה.

- **דירוג** – ביום 10 בנובמבר, 2016 פרסמה חברת הדירוג מידרוג בע"מ דוח דירוג לפיו הותירה על כנו דירוג A3 לאיתנות הפיננסית של החברה וכן הותירה על כנו דירוג Baa2 לכתבי ההתחייבות הנדחים שהנפיקה החברה.
- **התקשרות עם אלבר שירותי מימונית בע"מ** (להלן: "אלבר") - ביום 28 בדצמבר, 2016 אישר דירקטוריון החברה את התקשרות החברה עם אלבר, חברה פרטית המוחזקת בעקיפין על ידי מר אלי אלעזרא, בעל השליטה בחברה, במסגרתה תרכוש אלבר מהחברה פוליסות מסוג ביטוח רכב חובה בעבור רכבי הליסינג, ההשכרה והרכבים התפעוליים (המשמשים להובלת רכבים) הנמצאים בבעלותה. להערכת החברה היקף ההתקשרות השנתי יעמוד על סך של כ-32 מליון ש"ח (לפרטים נוספים ראה דיווח מידי שפרסמה החברה באתר המאיה ביום 28 בדצמבר, 2016, אסמכתא מספר 2016-01-144361).
- **חלוקת דיבידנד** – לפרטים בדבר חלוקת דיבידנד שבצעה החברה במהלך תקופת הדוח – ראו סעיף 1.4.1 לפרק תיאור עסקי התאגיד.
- **לפרטים אודות התפתחויות של תובענות ייצוגיות** – ראו באור 35 לדוח הכספי של החברה מיום 31 בדצמבר 2016.

4. הסברי הדירקטוריון למצב עסקי התאגיד

4.1 מצב כספי

4.1.1 להלן נתונים עיקריים מהדוחות על המצב הכספי (במיליוני ש"ח):

31.12.2015	31.12.2016	
373.5	367.2	סה"כ הון עצמי
3,057.8	3,245.5	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
4,953.8	6,081.2	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
696.1	1,305.1	התחייבויות אחרות
8,707.7	10,362.5	סה"כ התחייבויות
4,676.7	5,571.9	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
2,579.2	2,360.2	השקעות פיננסיות אחרות
1,825.3	3,067.6	נכסים אחרים
9,081.2	10,999.7	סה"כ מאזן

4.1.2 הון עצמי

ההון העצמי של החברה הסתכם לתאריך הדוח לסך של כ-367.2 מליון ש"ח לעומת סך של כ-373.5 מליון ש"ח ליום 31 בדצמבר, 2015. הקיטון בהון העצמי בתקופת הדוח נובע מרווח כולל בתקופת הדוח בסך של כ-14.7 מליון ש"ח, בקיזוז חלוקת דיבידנד בסך של 21.0 מליון ש"ח.

ההון העצמי של החברה ליום 31 בדצמבר 2016, כמוגדר בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח – 1998, על תיקוניהן ("תקנות ההון") גבוה בכ-6.1 מליון ש"ח מההון העצמי המינימלי הנדרש המתחייב לפי התקנות הנ"ל.

לפירוט נוסף בדבר דרישות ההון הקיימות ראה באור 14 לדוחות הכספיים השנתיים של החברה.

בחודש פברואר, 2017 פורסמו והועברו לועדת הכספים של הכנסת הוראות ליישום משטר כושר פירעון מבוסס Solvency II (להלן בסעיף זה: "ההוראות המעודכנות"). ההוראות המעודכנות נועדו לכוון משטר כושר פירעון חדש לחברות ביטוח בישראל. זאת, בהתבסס על הוראות דירקטיבה EC/2009/138, המכונה "Solvency II" (להלן: "הדירקטיבה"), שאומצה על ידי האיחוד האירופי ומיושמת החל מינואר 2016 בכל המדינות החברות בו. הדירקטיבה כוללת בחינה מקיפה של סיכונים להם חשופות חברות ביטוח וסטנדרטים לניהולם ומדידתם, ומבוססת על שלושה נדבכים: נדבך ראשון כמותי שעניינו יחס כושר פירעון מבוסס סיכון, נדבך שני איכותי, הנוגע לתהליכי בקרה פנימיים, לניהול סיכונים, לממשל תאגידי ולתהליך הערכה עצמי של סיכונים וכושר פירעון (ORSA) ונדבך שלישי הנוגע לקידום משמעת שוק, גילוי ודיווח.

בכוונת הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן: "הממונה") לפרסם הנחיות לעניין ניהול הון וקביעת יעד הון פנימי, לעניין סקר פערים שעל חברות הביטוח יהיה לבצע ביחס למערך ניהול הסיכונים, הבקורות והממשל התאגידי ונייר התייעצות לקידום תהליך להערכה עצמית של סיכונים וכושר פירעון.

ההוראות המעודכנות מבוססות על הנדבך הכמותי לפי הדירקטיבה והוראותיה הנלוות, תוך התאמה לשוק בישראל. הנדבך הכמותי ייושם בישראל החל מ-30 ביוני 2017. יחד עם זאת, חברות ביטוח תידרשנה לעמוד, בשלב זה, גם במשטר הקיים לפי תקנות ההון.

בהתאם לדירקטיבה קיימות שתי רמות של דרישות הון: (1) ההון הנדרש לשמירה על כושר הפרעון של חברת ביטוח (להלן: "SCR"). ה-SCR רגיש לסיכונים ומבוסס על חישוב צופה פני עתיד על בסיס ההנחיות ליישום משטר כושר הפרעון החדש. דרישה זו נועדה להבטיח התערבות מדויקת ועתית של רשויות הפיקוח; (2) רמה מינימלית של הון (להלן – MCR או "סף הון").

ההוראות המעודכנות כוללות הוראות דיווח לממונה במקרים בהם החברה אינה עומדת או חוששת שלא תעמוד ברמות ההון האמורות וכן הוראות להגשת תוכנית להבטחת עמידתה ברמות ההון האמורות.

בהתאם לחוזר, סף ההון יהיה שווה לסכום הנדרש לפי תקנות ההון אך לא יותר מ-45% מה-SCR ולא פחות מהגובה מבין 25% מה-SCR או סכום הנגזר מגובה עתודות ביטוח ופרמיות כהגדרתן בהוראות המעודכנות. החוזר כולל, בין היתר, הוראות מעבר ליישום Solvency II, המבוססות על הדירקטיבה שעיקרן: (א) עמידה בדרישות ההון (SCR) - ההון הנדרש לכושר פירעון של חברת ביטוח בתקופה שתחילתה ביום 30 ביוני, 2017 וסיומה ביום 31 בדצמבר, 2021 (להלן – "תקופת הפריסה") לא יפחת מהשיעורים הבאים שיחושבו על נתוני: (1) הון נדרש לכושר פירעון בתקופת הפריסה ליום 30 ביוני 2017, לא יפחת מ-60% מ-SCR; (2) הון נדרש לכושר פירעון בתקופת הפריסה שיחושב על נתוני 31 בדצמבר 2017, לא יפחת מ-65% מ-SCR; (3) הון נדרש לכושר פירעון בתקופת הפריסה שיחושב על נתוני 31 בדצמבר 2018, ועל נתוני 30 ביוני 2019, לא יפחת מ-70% מ-SCR; (4) הון נדרש לכושר פירעון בתקופת הפריסה שיחושב על נתוני 31 בדצמבר 2019, ועל נתוני 30 ביוני 2020, לא יפחת מ-80% מ-SCR; (5) הון נדרש לכושר פירעון של חברת ביטוח בתקופת הפריסה שיחושב על נתוני 31 בדצמבר 2020, ועל נתוני 30 ביוני 2021, לא יפחת מ-90% מ-SCR; (6) הון נדרש לכושר פירעון של חברת ביטוח שיחושב על נתוני 31 בדצמבר 2021 ואילך, לא יפחת מ-SCR; (ב) דרישת הון מוקטנת על סוגים מסוימים של השקעות המוחזקות ע"י המבטח בכל מועד דיווח, כאשר דרישה זו תלך ותגדל באופן הדרגתי במשך 7 שנים עד שדרישת ההון בגין השקעות אלו תגיע לשיעורה המלא.

כחלק מההיערכות ליישום המודל, בוצעו, על פי הנחיית הממונה, מספר תרגילים (IQIS) סימולציות של השפעת הדירקטיבה על הונו של המבטח בהינתן תמהיל העסקים והמאזן הקיימים שלו) שמטרתם לכייל את המודל. התרגיל האחרון שבוצע התייחס ליום 31,

בדצמבר 2015 (להלן IQIS5) והיה מבוסס על תקנות סופיות והנחיות טכניות ליישום שפרסמה הנציבות האירופית וכן על חוזר הנחיה לביצוע שפרסמה המפקחת בחודש אפריל 2016.

על פי תרגיל IQIS5 שביצעה החברה, המבוסס על תמהיל ההשקעות וההתחייבויות הביטוחיות ליום 31 בדצמבר, 2015, לחברה יחס כושר פירעון בשיעור של 112% וזאת בהתחשב בהוראות המעבר הנוגעות להגדלה הדרגתית של דרישות ההון בגין סיכון מניות. ללא התחשבות בהוראות המעבר, לחברה יחס כושר פירעון בשיעור של 107%.

תוצאת תרגיל IQIS 5 האמורה לעיל מבוססת על הנחיות IQIS 5 ואיננה מעודכנת להוראות השונות בנושאים מסוימים מההנחיות ליישום IQIS 5. ההוראות הסופיות, לאחר אישורן על ידי ועדת הכספים, עשוי לכלול שינויים נוספים בחלק מסעיפיהן לעומת ההנחיות ששימשו בחישוב IQIS 5.

כפוף לאמור לעיל, תוצאת תרגיל IQIS5 מהווה אינדיקציה מסוימת להשפעת משטר כושר פרעון מבוסס סולבנסי II ומשקפת בעיקר, דרישות הון גבוהות יותר ביחס לדרישות ההון הקיימות בגין סיכונים פיננסיים (הן בתיק הנוסטרו והן בתיק המשתתף) וביטוחיים (בין היתר אריכות חיים, ביטולים ותחלואה).

הסכומים לעיל אינם כוללים את השפעת פעילות החברה במהלך שנת 2016 ותוצאותיה על תמהיל ההשקעות וההתחייבויות הביטוחיות וכן השפעות אקסוגניות כגון שינוי של עקום הריבית חסרת הסיכון ושינויים רגולטוריים המשפיעים על הסביבה העסקית.

יודגש כי למודל, במתכונתו הנוכחית, רגישות גבוהה מאוד לשינויים במשתני שוק ואחרים ולפיכך מצב ההון המשתקף ממנו עשוי להיות תנודתי מאוד.

כאמור על פי הנחיית הממונה, בוצעו מספר תרגילים המהווים סימולציות של השפעת הדירקטיבה על הונו של המבטח שמטרתם לכייל את המודל ולהתאימו. אי לכך, ייתכן שהתוצאות בפועל יהיו שונות מתוצאות התרגילים. יחד עם זאת, וכמפורט לעיל, החברה נערכת לעמידה במשטר ההון החדש בהתאם לאינדיקציות המתקבלות מתוצאות התרגילים.

בחודש אוגוסט 2016 פרסמה הממונה מכתב בדבר חלוקת דיבידנד על ידי חברת ביטוח (להלן - "המכתב") הבא במקום מכתב קודם מחודש דצמבר 2011. בהתאם למכתב, חברת ביטוח לא רשאית לחלק דיבידנד אלא אם לאחר ביצוע החלוקה יש לחברה יחס הון עצמי מוכר להון עצמי נדרש ("יחס כושר פרעון") בשיעור של 115% לפחות לפי תקנות ההון הקיימות (טרם ההפחתה בגין הקלה שניתנה בגין הפרש מקורי המיוחס לרכישת פעילות של קופות גמל וחברות מנהלות) ויחס כושר פירעון בשיעורים הנקובים להלן לפי תרגיל הערכה הכמותי המעודכן ליישום משטר כושר פרעון חדש (IQIS5), או לפי הנחיות ליישום הנדבך הראשון במשטר כושר הפרעון החדש, כשהוא מחושב ללא הוראות המעבר. יחס כושר הפרעון הנדרש, לאחר ביצוע החלוקה, יהיה לפחות בשיעורים הבאים: (1) עד וכולל הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר, 2017 – 115%; (2) עד וכולל הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר, 2018 – 120%; (3) החל מהדוחות הכספיים ליום 31 במרס, 2019 – 130%.

תרגיל IQIS5 כמפורט לעיל, משקף יחס כושר פרעון בשיעור של כ-107% כשהוא מחושב ללא הוראות מעבר. שיעור זה נמוך מיחס כושר הפרעון הנדרש על פי המכתב כאמור. על פי יחס כושר הפרעון המצוין לעיל, מנועה החברה מחלוקת דיבידנדים עד אשר יחס כושר הפירעון שלה יעלה על הנדרש.

4.1.3 רווח והפסד- נתונים עיקריים דוחות כספיים מאוחדים (במיליוני ש"ח):

לרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר			לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר				
השינוי באחוזים 2016/2015	2015	2016	השינוי באחוזים 2016/2015	2014	2015	2016	
							בטוח כללי
							פרמיות שהורווחו ברוטו
2.4	266.4	272.8	5.2	988.3	1,042.8	1,097.5	
(15.1)	231.8	196.9	(82.5)	871.7	916.9	160.2	פרמיות שהורווחו בשייר***
(67.0)	(1.0)	(7.7)	**	92.1	60.1	(2.9)	רווח (הפסד) כולל לפני מס ממגזר ביטוח כללי
							ביטוח חיים וחיסכון לטווח ארוך
							פרמיות שהורווחו ברוטו
(4.6)	169.6	161.8	20.9	556.1	596.1	720.6	
(18.3)	146.3	119.5	23.8	502.3	494.5	612.2	פרמיות שהורווחו בשייר
4.7	15.0	15.7	12.7	37.0	42.6	48.0	הכנסות מדמי ניהול בביטוח חיים
**	4.4	(1.1)	*	6.9	(3.9)	2.4	רווח (הפסד) כולל לפני מס ממגזר ביטוח חיים
**	3.4	(8.8)	**	99.0	56.2	(0.5)	סה"כ רווח (הפסד) ממגזרי פעילות
							פריטים שלא יוחסו למגזרי הפעילות
							רווחים מהשקעות נטו, הכנסות מימון והכנסות אחרות
25.6	4.3	5.4	0.1	27.3	18.0	18.1	
33.3	(0.3)	(0.4)	150.0	(1.4)	(1.4)	(3.5)	הוצאות הנהלה וכלליות
-	-	-	(100.0)	7.7	1.0	-	הכנסות משערוך רכוש קבוע, קרן הון ויאס 19
-	-	-	-	(0.9)	-	-	הוצאות בגין נטישת רכוש קבוע
24.0	(2.5)	(3.1)	6.3	(13.8)	(12.8)	(13.6)	הוצאות מימון
325.0	3.6	15.3	202.0	18.9	4.8	14.5	סה"כ רווח כולל לפני מס מפריטים שלא יוחסו
8.6	7.0	6.4	(75.4)	117.9	61.0	14.0	רווח כולל לפני מס
16.2	6.8	7.9	(63.3)	77.3	40.1	14.7	סה"כ רווח כולל, נטו ממש

*מעבר מהפסד לרווח. **מעבר מרווח להפסד. *** להרחבה בנושא עסקאות ביטוח משנה, ראה באור מספר 20 לדוחות הכספיים של החברה.

תוצאות התפתחות הרווח הכולל:

במסגרת מגזרי הפעילות בהם עוסקת החברה (מגזר ביטוח כללי, מגזר ביטוח חיים) הסתכמו התוצאות ממגזרי הפעילות בשנת 2016 בהפסד כולל לפני מס בסך של כ-0.5 מליון ש"ח בהשוואה לרווח כולל לפני מס בסך של כ-56.2 מליון ש"ח בשנת 2015 ובהשוואה לרווח כולל לפני מס בסך של כ-99.0 מליון ש"ח בשנת 2014. ברבעון הרביעי של שנת 2016 הסתכמו התוצאות ממגזרי הפעילות בהפסד כולל לפני מס בסך של כ-8.8 מליון ש"ח בהשוואה לרווח כולל לפני מס בסך של כ-3.4 מליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

המעבר מרווח להפסד בשנת הדוח לעומת התקופות המקבילות אשתקד נובע ממגזר ביטוח כללי בו יושמו תקנות ביטוח לאומי בדבר היוון קצבאות ביטוח לאומי אשר הפחיתו את שיעור ריבית היוון הקצבה השנתית מ-3% לשיעור של 2%. בעקבות תקנות אלו, החברה ביצעה הפרשה בסך של כ-34.3 מליון ש"ח בשייר (להרחבה אודות תקנות ביטוח לאומי בדבר היוון קצבאות אובדן הכנסה, ראו באור 33(ה) לדוחות הכספיים השנתיים של החברה) וכן מהרעה חיתומית בענפי צד ג' וחבות מעבידים כתוצאה מהגדלת ההתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-24 מליון ש"ח בעקבות המשך מגמת ההחמרה בעלויות לשנות החיתום הישנות והמשך הגידול בשיעור הנזקים בסך ההתפתחויות הסופיות (Ultimate) (לפירוט נוסף, ראו באור 33(ה) לדוחות הכספיים השנתיים של החברה). בנוסף, בתקופת הדוח נרשמה הרעה חיתומית בענף רכב חובה בעיקר בעקבות התפתחות התביעות בשנות החיתום הישנות, וכן מהמשך הרעה חיתומית בענף רכב רכוש. השפעת הסעיפים הללו קוזזה חלקית על ידי גידול בהכנסות מהשקעות, בין היתר, לאור שערוכי נכסי נדל"ן בסך של כ-35.0 מליון ש"ח (להרחבה אודות שיעור הנכסים, ראו סעיף 3 לעיל וכן באור 8 לדוחות הכספיים השנתיים של החברה) ומשיפור חיתומי בענפי הרכוש האחרים. במגזר ביטוח חיים נרשם שיפור ברווחיות בעיקר כתוצאה מגידול בהשפעות מסיכון (פרמיות ריסק בניכוי תביעות בשייר) ומעלייה בגביית דמי ניהול הקבועים על ידי החברה.

הרווח הכולל לפני מס מסעיפים שלא יוחסו למגזרי פעילות הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ-14.5 מליון ש"ח, בהשוואה לרווח בסך של כ-4.8 מליון ש"ח בשנת 2015 ורווח בסך של כ-18.9 מליון ש"ח בשנת 2014. הרווח הכולל לפני מס מסעיפים שלא יוחסו למגזרי פעילות הסתכם ברבעון הרביעי של שנת 2016 לסך של כ-15.3 מליון ש"ח, בהשוואה לרווח בסך של כ-3.6 מליון ש"ח אשתקד. העלייה ברווח בתקופת הדוח וברבעון הרביעי של שנת 2016 לעומת התקופות המקבילות אשתקד, נובעת בעיקר משערוך רכוש קבוע שנוקף לרווח כולל אחר.

בתקופת הדוח הסתכם הרווח הכולל לפני מס לסך של כ-14.0 מליון ש"ח לעומת רווח בסך של כ-61.0 מליון ש"ח בשנת 2015 ורווח בסך של כ-117.9 מליון ש"ח בשנת 2014. ברבעון הרביעי של שנת 2016 הסתכם הרווח הכולל לפני מס לסך של כ-6.4 מליון ש"ח לעומת רווח בסך של כ-7.0 מליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

4.1.3.1 ניתוח מגזר פעילות ביטוח חיים וחסכון לטווח ארוך:

שינוי באחוזים	מליוני ש"ח	ביטוח חיים
פרמיות שהורווחו ברוטו		
20.9	720.6	2016
7.2	596.1	2015
	556.1	2014
(4.5)	161.8	10-12/2016
	169.6	10-12/2015
רווח כולל לפני מס		
-	2.4	2016
-	(3.9)	2015
	6.9	2014
-	(1.1)	10-12/2016
	4.4	10-12/2015

נתונים עיקריים מהדוחות הכספיים בדבר רווחי השקעות ותשואות למבוטחים

להלן פרטים בדבר אומדן סכום רווחי ההשקעות, נטו שנוקפו למבוטחים בפוליסות תלויות תשואה ודמי ניהול המחושבים בהתאם להנחיות המפקח על הביטוח, על בסיס התשואה והיתרות של עתודות הביטוח:

10-12/2015	10-12/2016	1-12/2014	1-12/2015	1-12/2016	
מיליוני ש"ח					
74.4	72.0	122.5	25.3	124.9	רווחי (הפסדי) השקעות שנוקפו למבוטחים לאחר דמי ניהול
15.0	15.7	37.0	42.6	48.0	דמי ניהול

התשואות הנומינליות בפוליסות המשתתפות ברווחים בשל פוליסות שהוצאו משנת 1992 ואילך (קרך י') היו כדלקמן:

10-12/2015	10-12/2016	1-12/2014	1-12/2015	1-12/2016	
%	%	%	%	%	
2.24	1.7	4.08	1.98	2.69	תשואה ברוטו
0.15	0.15	0.6	0.6	0.6	דמי ניהול קבועים
0.34	0.28	0.53	0.34	0.36	דמי ניהול משתנים
1.75	1.26	2.93	1.08	1.72	תשואה נטו למבוטח

התשואות הנומינליות בפוליסות שהוצאו משנת 2004 ואילך (במסלול ההשקעה "מסלולית כללית") היו כדלקמן:

10-12/2015	10-12/2016	1-12/2014	1-12/2015	1-12/2016	
%	%	%	%	%	
2.14	1.73	5.11	1.86	2.81	תשואה ברוטו
0.20	0.21	0.85	0.81	0.83	דמי ניהול קבועים
1.93	1.51	4.23	1.04	1.96	תשואה נטו למבוטח

ניתוח מגזר פעילות ביטוח חיים וחיסכון לטווח ארוך

בשנת 2016 הסתכמו התוצאות ברווח כולל לפני מס בסך של כ-2.4 מליון ש"ח בהשוואה להפסד כולל לפני מס בסך כ-3.9 מליון ש"ח בשנת 2015, ורווח כולל לפני מס בסך כ-6.9 מליון ש"ח בשנת 2014.

המעבר מהפסד לרווח בענף ביטוח חיים בתקופת הדוח בהשוואה לאשתקד נובע בעיקרו משיפור שחל בהשפעות מסיכון (פרמיית ריסק בניכוי תביעות בשייר) בסך של כ-16 מליון ש"ח הנובע בעיקר מהעובדה שפרמיית הריסק עלתה משמעותית. בנוסף, בתקופת הדוח נרשם גידול של כ-5 מליון ש"ח בגביית דמי ניהול קבועים בהשוואה לאשתקד, שמקורו בגידול התיק הביטוחי ותיק החיסכון הטהור (בסט אינווסט). כמו כן, בתקופת הדוח הוגדלו העתודות אקטואריות בסך של כ-4 מליון ש"ח בעיקר בגין עדכון שיעור מימוש גמלא, בהשוואה להגדלת העתודות בסך של כ-10.5 מליון ש"ח בגין עדכון מקדמי אובדן כושר עבודה שבוצע אשתקד. מנגד, בתקופת הדוח חלה עלייה בסכום העמלות המשולמות לסוכנים אשר לא נזקפו להוצאות רכישה נדחות (עמלות נפרעים) בסך של כ-18 מליון ש"ח וזאת בשל הגידול בתיק הביטוחי ותיק החיסכון הטהור (בסט אינווסט). בתקופה הדוח נרשמה ירידה במרווח הפיננסי בסך של כ-2.5 מליון ש"ח שנובעת בעיקרה מירידה במדד המחירים לצרכן בשיעור של 0.3% בתקופת הדוח בהשוואה לירידה בשיעור של 0.9% אשתקד. בנוסף, בתקופת הדוח, עקב תזויות בריבית בשווקים, עודכנו לוחות הריבית להיוון העתודות בפוליסות עם אופציה לגמלא עתידית ופוליסות מבטיחות תשואה, כך שהעתודות הביטוחיות הוגדלו בתקופת דוח בסך של כ-1.2 מליון ש"ח בהשוואה לקיטון בעתודות הביטוחית אשתקד בסך של כ-0.4 מליון ש"ח.

המעבר מרווח להפסד בשנת 2015 לעומת 2014 נובע בעיקרו מגידול בעתודה לתביעות אובדן כושר עבודה בעקבות מחקר של מבטחי משנה בנושא מקדמי תביעות בתשלום בסכום של כ-10.5 מליון ש"ח וכן מקיטון בסכום גביית דמי ניהול משתנים בסכום של כ-3.0 מליון ש"ח. מנגד, חלה עלייה בגביית דמי ניהול הקבועים, כתוצאה מגידול בתיק, בסכום של כ-8.6 מליון ש"ח.

ברבעון הרביעי של שנת 2016 הסתכמו התוצאות בהפסד כולל לפני מס בסך של כ-1.1 מליון ש"ח בהשוואה לרווח כולל לפני מס בסך של כ-4.4 מליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. המעבר מרווח להפסד ברבעון הרביעי לעומת הרבעון המקביל אשתקד נובע בעיקרו מירידה במרווח הפיננסי בסכום של כ-2 מליון ש"ח וזאת עקב ירידת שיעור מדד המחירים לצרכן

שירד ברבעון אשתקד בשיעור של 0.7% לעומת ירידה מתונה יותר ברבעון הרביעי של שנת 2016 שעמדה על שיעור של 0.4%. כמו כן, חלה עלייה בעמלות הנפרעים אשר קוזזה עקב עלייה בדמי הניהול הקבועים והעלייה ברווח מהשפעות מסיכון.

הפרמיות שהורווחו ברוטו בשנת 2016 הסתכמו לסך של כ-720.6 מליון ש"ח בהשוואה לסך של כ-596.1 מליון ש"ח בשנת 2015 וסך של כ-556.1 מליון ש"ח בשנת 2014, גידול של כ-20.9% וגידול של 7.2%, בהתאמה. ברבעון הרביעי של שנת 2016 הסתכמו הפרמיות שהורווחו בסכום של כ-161.8 מליון ש"ח בהשוואה לסך של כ-169.6 מליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, קיטון של כ-4.6%.

בשנת הדו"ח חל גידול בפרמיות בביטוח חיים, זאת בעקבות עלייה במכירות החדשות ברמה המשוננת, עובדה שהגדילה משמעותית את תיק הביטוח המשוננת בשיעור של כ-13.1% בהשוואה לאשתקד. בשנת 2015 בהשוואה לשנת 2014 חל גידול בפרמיות בביטוח חיים, זאת בעקבות עלייה במכירות החדשות ברמה המשוננת, עובדה שהגדילה משמעותית את תיק הביטוח המשוננת בשיעור של כ-18% בהשוואה לשנת 2014. הקיטון בפרמיות ברבעון הרביעי של השנה לעומת אשתקד נובע בעיקר מקיטון בפרמיות חד פעמיות.

כמו כן, במוצרי החיסכון הטהור חל גידול בהפקדות, בעיקר במוצר "בסט אינווסט פרט", שההפקדות בגינם הסתכמו בתקופת הדוח לסך של כ-1,233.5 מליון ש"ח בהשוואה להפקדות בסך של כ-891.5 מליון ש"ח אשתקד, הפקדות שאינן נוקפות לפרמיה בדוח הכספי. כתוצאה מגביית כספים אלו יתרת צבירת תיק "בסט אינווסט" צמחה משמעותית וחל גידול בגביית דמי הניהול הקבועים בפוליסת בסט ומסלוליות בסכום של כ-5.0 מיליון ש"ח בתקופת הדו"ח בהמשך לגידול אשתקד בסכום של כ-8.4 מליון ש"ח. שיעור הפדיונות ביחס לממוצע עתודות ביטוח חיים ברוטו ליום 31 בדצמבר 2016, ליום 31 בדצמבר 2015 וליום 31 בדצמבר 2014 הינו כ-4.7%, כ-4.1% וכ-4.3%, בהתאמה.

חלוקת הרווח מעסקי ביטוח חיים

ראה באור 17 לדוחות הכספיים של החברה, בדבר חלוקת פעילות החברה בענף ביטוח חיים.

להלן מספר הסברים עיקריים

הבאור כולל ניתוח של עסקי החברה בביטוח חיים בחתך של מוצרים בעלי מרכיב חיסכון לפי שנות חיתום שונות ומוצרים שאינם כוללים מרכיב חיסכון, תוך הפרדה בין פוליסות פרט לפוליסות קבוצתיות. כמו כן, הבאור מציג את המרווח הפיננסי הכולל דמי ניהול לשנים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2016, 2015 ו-2014, בסך של כ-51.0 מליון ש"ח בשנת 2016, סך של כ-44.0 מליון ש"ח בשנת 2015 וסך של כ-37.3 מליון ש"ח בשנת 2014.

ההפסד הכולל מפוליסות שהופקו עד שנת 1990 (בעיקרן מבטיחות תשואה ומגובות באג"ח ח"ץ), הסתכם לסך של כ-15.1 מליון ש"ח לעומת הפסד כולל בסך של כ-2.0 מליון ש"ח אשתקד והפסד בסך של כ-6.3 מליון ש"ח בשנת 2014. הגידול בהפסד הכולל בתקופת הדוח בהשוואה לאשתקד נובע מעדכון שיעור לקיחת הגמלא בסך של כ-4 מליון ש"ח, מקיטון

במרווח הפיננסי בסך של כ-2.5 מליון ש"ח ומעדכון לוחות הריבית להיוון העתודות בפוליסות עם אופציה לגמלא עתידית ובפוליסות מבטחות תשואה בסכום של כ-1.2 מליון ש"ח. בנוסף בתקופה הדוח חל גידול אקטאורי בפריסת ההפרשה לתוחלת חיים בסכום של כ-3 מליון ש"ח בהשוואה לאשתקד.

הקיטון בהפסד הכולל בשנת 2015 למול שנת 2014 נובע מעדכון הנחות בחישובי עתודות אקטואריות אשתקד (ראה באור 33(ה)1) לדוחות הכספיים).

הרווח הכולל מפוליסות שהופקו עד שנת חיתום 2003 (משתתפות ברווחים) הסתכם בסך של כ-7.1 מליון ש"ח לעומת רווח כולל בסך של כ-1.4 מליון ש"ח אשתקד ורווח בסך של כ-12.7 מליון ש"ח בשנת 2014. הגידול ברווח בתקופת הדוח לעומת התקופה המקבילה אשתקד נובע בעיקרו מגביית דמי ניהול משתנים בסך של כ-5.4 מליון ש"ח לעומת גביית דמי ניהול משתנים בסך של כ-5.0 מליון ש"ח בשנת 2015 וגביית דמי ניהול משתנים בסך של כ-8.0 מליון ש"ח בשנת 2014. כמו כן, בתקופת הדוח נרשמה ירידה בתביעות בשייר בסך של כ-3.2 מליון ש"ח בהשוואה לאשתקד.

הרווח הכולל מפוליסות מסוג משתתף ברווחים משנת החיתום 2004 ואילך, הסתכם בסך של כ-4.2 מליון ש"ח לעומת הפסד כולל בסך של כ-2.9 מליון ש"ח אשתקד והפסד כולל בסך של כ-6.9 מליון ש"ח בשנת 2014. המעבר מהפסד לרווח בתקופה הדוח בהשוואה לאשתקד והקיטון בהפסד בשנים 2015 ו-2014, נובעים בעיקרם מגידול בתיק הביטוחי ובמרכיב הריסק הגלום בפרמיות, אשר כתוצאה מכך נרשם גידול ברווח מהשפעות מסיכון וגידול בגביית דמי הניהול הקבועים.

הרווח הכולל מעסקי סיכון הנמכרים כפוליסה בודדת הסתכם בסך של כ-2.8 מליון ש"ח לעומת רווח כולל בסך של כ-0.4 מליון ש"ח אשתקד ורווח כולל בסך של כ-7.0 מליון ש"ח בשנת 2014. הגידול ברווח בתקופת הדוח למול אשתקד נובע בעיקרו מגידול בפרמיית ריסק בניכוי התביעות בשייר. הקיטון ברווח בשנת 2015 למול שנת 2014 נובע בעיקרו מגידול בתביעות בשייר.

ההפסד הכולל המוצג בסיכון קבוצתי הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ-0.3 מליון ש"ח בהשוואה להפסד כולל בסך של כ-0.9 מליון ש"ח שנרשם בכל אחת מהשנים 2015 ו-2014. החברה פועלת לסיום ההתקשרויות עם כל הקולקטיבים בתיק הביטוח.

בפוליסות סיעוד אישיות בתקופת הדוח נרשם רווח בסך של כ-1.5 מליון ש"ח, בהשוואה להפסד שנרשם אשתקד בסך של כ-0.3 מליון ש"ח והפסד בסך של כ-0.1 מליון ש"ח שנרשם בשנת 2014. המעבר מהפסד לרווח בתקופת הדוח למול אשתקד נובע מגידול בפרמיות שנגבו. הגידול בהפסד בשנת 2015 למול שנת 2014 נגרם כתוצאה מגידול בתשלומים ובהתחייבויות הביטוחיות במוצר זה.

בפוליסות סיעוד קולקטיביות נרשם איזון בתוצאות הכספיות בתקופת הדוח בדומה לאשתקד ובדומה לשנת 2014. יצוין כי לחברה לא קיים עוד תיק פעיל לפוליסות מסוג זה.

בפוליסות בריאות הרווח הכולל בתקופת הדוח הסתכם לסך של כ-2.3 מליון ש"ח בהשוואה לרווח כולל בסך של כ-0.4 מליון ש"ח אשתקד ובהשוואה לרווח כולל בסך של כ-1.4 מליון ש"ח בשנת 2014. הגידול ברווח בתקופת הדוח לעומת אשתקד נובע בעיקר מגידול

בהכנסות מפרמיות שנגבו במוצר "משפחה בטוחה". הקיטון ברווח בשנת 2015 לעומת שנת 2014 נבע בעיקר מגידול בתשלומים ובהתחייבויות במוצרים אלו. בבאור 17 לדוחות הכספיים מוצג פילוח עתודות הביטוח בשני פילוחים: פילוח לפי חשיפה ביטוחית המפרט את התחייבויות החברה בחלוקה של ערכי פדיון קצבתי או הוני ובחלוקה למרכיבי סיכון אחרים ופילוח לפי חשיפה פיננסית (מבטיח תשואה או משתתף ברווחי השקעה).

לגבי החשיפה הפיננסית של החברה ראה באור 17 לדוחות הכספיים.

4.1.3.2 ניתוח תחום ביטוח כללי לפי ענפים (רכב חובה, רכב רכוש וביטוח כללי אחר):

הצגה שנתית (במיליוני ש"ח):

% מסה"כ		% שינוי		לשנה שנסתיימה ב-31 בדצמבר			
2015	2016	2014/2015	2015/2016	2014	2015	2016	
רכב חובה							
35.3	35.2	(9.4)	3.0	413.7	375.0	386.4	פרמיות ברוטו
38.4	(452.3)	(10.0)	-	396.7	357.0	(484.5)	פרמיות שייר
		(17.6)	**	80.2	66.1	(5.0)	רווח (הפסד) כולל לפני מס
רכב רכוש							
35.6	34.4	12.2	0.1	337.0	378.3	378.6	פרמיות ברוטו
40.5	352.0	12.1	0.0	336.2	376.9	377.0	פרמיות שייר
		**	(63.4)	6.8	(20.8)	(7.6)	רווח (הפסד) כולל לפני מס
				74.7	82.3	81.5	ברוטו Loss ratio באחוזים
				75.0	82.0	107.8	שייר Loss ratio באחוזים
				101.9	111.9	81.3	ברוטו Combined ratio באחוזים
				102.3	111.7	107.6	שייר Combined ratio באחוזים
ביטוח כללי אחר:							
ענפי חבויות							
9.4	10.8	14.9	9.3	94.8	108.9	119.0	פרמיות ברוטו
9.7	98.1	14.8	11.0	82.5	94.7	105.1	פרמיות שייר
		*	**	(10.1)	2.9	(15.7)	רווח (הפסד) כולל לפני מס
ענפי רכוש אחרים							
19.7	19.6	9.7	7.5	182.4	200.2	215.2	פרמיות ברוטו
11.4	102.2	11.1	7.2	92.0	102.2	109.5	פרמיות שייר
		(21.7)	113.4	15.2	11.9	25.3	רווח כולל לפני מס
				49.8	60.4	50.2	ברוטו Loss ratio באחוזים
				41.8	51.2	47.9	בשייר Loss ratio באחוזים
				73.2	86.2	69.4	ברוטו Combined ratio באחוזים
				72.8	83.0	71.2	בשייר Combined ratio באחוזים
סה"כ							
100	100	3.3	3.5	1028.0	1,062.4	1,099.2	פרמיות ברוטו
100	100	2.6	(88.5)	907.3	930.7	107.1	פרמיות שייר
		(34.7)	**	92.1	60.1	(2.9)	רווח (הפסד) כולל לפני מס

*מעבר מהפסד לרווח **מעבר מרווח להפסד

הצגה רבעונית (במיליוני ש"ח):

% מסה"כ		% השינוי בין הרבעונים	לרבעון שהסתיים ב 31 לדצמבר		
2015	2016	2016/2015	2015	2016	
רכב חובה					
36.3	37.1	4.7	84.4	88.4	פרמיות ברוטו
39.4	27.6	(40.4)	79.9	47.7	פרמיות שייר
		**	21.7	(13.4)	רווח (הפסד) כולל לפני מס
רכב רכוש					
36.3	35.7	0.7	84.4	85.0	פרמיות ברוטו
41.6	49.0	0.4	84.2	84.6	פרמיות שייר
		*	(18.3)	1.1	רווח (הפסד) כולל לפני מס
			89.6	77.2	ברוטו Loss ratio באחוזים
			89.8	105.4	שייר Loss ratio באחוזים
			135.7	77.7	ברוטו Combined ratio באחוזים
			136.2	106.2	שייר Combined ratio באחוזים
ביטוח כללי אחר					
ענפי חבויות					
11.1	12.3	13.1	25.9	29.3	פרמיות ברוטו
9.8	12.7	10.8	19.8	21.9	פרמיות שייר
		*	(1.7)	0.5	רווח (הפסד) כולל לפני מס
ענפי רכוש אחרים					
16.4	15.0	(6.3)	38.1	35.7	פרמיות ברוטו
9.2	10.7	(1.1)	18.7	18.5	פרמיות שייר
		*	(2.7)	4.0	רווח (הפסד) כולל לפני מס
			51.3	36.2	ברוטו Loss ratio באחוזים
			51.5	47.9	בשייר Loss ratio באחוזים
			84.9	52.8	ברוטו Combined ratio באחוזים
			124.8	83.7	בשייר Combined ratio באחוזים
סה"כ					
100	100	2.4	232.8	238.3	פרמיות ברוטו
100	100	(14.8)	202.6	172.7	פרמיות שייר
		(670.5)	(1.0)	(7.7)	רווח (הפסד) כולל לפני מס

*מעבר מהפסד לרווח **מעבר מרווח להפסד

ניתוח ענפי פעילות ביטוח כללי (רכב חובה, רכב רכוש וביטוח כללי אחר)

ההכנסות מפרמיות ברוטו בשנת 2016 הסתכמו לסך של כ-1,099.2 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של כ-1,062.4 מיליון ש"ח בשנת 2015 וסך של כ-1,028.0 מיליון ש"ח בשנת 2014. גידול של כ-3.5% ו-3.3% בהתאמה. ההכנסות מפרמיות ברוטו ברבעון הרביעי של שנת 2016 הסתכמו לסך של כ-238.3 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של כ-232.8 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, גידול של כ-2.4%. הגידול בהכנסות מפרמיות בשנת הדוח לעומת השנים 2015 ו-2014 והגידול ברבעון הנוכחי לעומת הרבעון המקביל אשתקד, נובעים בעיקר מגידול בהיקף הפעילות בענף העסקים.

התוצאות מענפי פעילות ביטוח כללי בשנת 2016 הסתכמו בהפסד כולל לפני מס בסך של כ-2.9 מיליון ש"ח בהשוואה לרווח כולל לפני מס בסך של כ-60.1 מיליון ש"ח בשנת 2015 ורווח לפני מס בסך של כ-92.1 מיליון ש"ח בשנת 2014.

ברבעון הרביעי של שנת 2016 נרשם הפסד כולל לפני מס בסך של כ-7.7 מיליון ש"ח בהשוואה להפסד כולל לפני מס של כ-1.0 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

המעבר מרווח להפסד בתקופת הדוח לעומת אשתקד נובע בעיקר מיישום תקנות ביטוח לאומי בדבר היוון קצבאות ביטוח לאומי אשר הפחיתו את שיעור ריבית היוון הקצבה השנתית מ-3% לשיעור של 2%. בעקבות התקנות הללו, החברה ביצעה הפרשה בסך של כ-34.3 מיליון ש"ח בשייר (להרחבה אודות תקנות ביטוח לאומי בדבר היוון קצבאות אובדן הכנסה, ראו באור מס' 33(ה) לדוחות הכספיים השנתיים של החברה). בנוסף, קיימת הרעה חיתומית בענף רכב חובה בעיקר בעקבות התפתחות התביעות בשנות החיתום הישנות. כמו כן, ענף רכב רכוש ממשיך להציג הפסדים חיתומיים בתקופת הדוח הנמוכים מהפסדיו החיתומיים אשתקד כתוצאה מתחילת מהלך של טיוב התיק. בענפי צד ג' וחבות מעבידים נרשמה הרעה חיתומית כתוצאה מהגדלת ההתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-24 מיליון ש"ח בעקבות המשך מגמת ההחמרה בעלויות לשנות החיתום הישנות והמשך הגידול בשיעור הנוקים בסך ההתפתחויות הסופיות (Ultimate) (לפירוט נוסף, ראו באור מס' 33 לדוחות הכספיים השנתיים של החברה). השפעת הסעיפים הללו קוֹזְזָה חלקית על ידי גידול בהכנסות מהשקעות, בין היתר, לאור שערוכי נכסי נדל"ן (להרחבה אודות שערך הנכס, ראו סעיף 3 לעיל וכן באור 8 לדוחות הכספיים השנתיים של החברה) ומשיפור חיתומי בענפי הרכוש האחרים. הקיטון ברווח בשנת 2015 בהשוואה לשנת 2014 נובע בעיקר מקיטון בהכנסות מהשקעות ומהרעה התוצאות החיתומיות בענף רכב רכוש.

הגידול בהפסד ברבעון הרביעי של שנת 2016 לעומת אשתקד נובע בעיקר מהרעה חיתומית בענף רכב חובה בעיקר בעקבות התפתחות התביעות בשנות החיתום הישנות, אשר קוֹזְזָה חלקית על ידי גידול בהכנסות מהשקעות לאור שערוכי נכסי נדל"ן.

יצוין כי בתקופת הדוח ובשנים 2015 ו-2014 החברה מיישמת באופן שוטף את הוראות הנוהג המיטבי.

לפירוט ראה ניתוח מגזרי הפעילות בהמשך.

ענף פעילות רכב חובה

ההכנסות מפרמיות ברוטו בענף פעילות רכב חובה הסתכמו בשנת 2016 בכ-384.6 מליון ש"ח לעומת כ-375.0 מליון ש"ח בשנת 2015 וכ-413.7 מליון ש"ח בשנת 2014. גידול של כ-3.0%, וקיטון של כ-9.4%, בהתאמה. ברבעון הרביעי של שנת 2016 הסתכמו ההכנסות מפרמיות ברוטו בכ-88.4 מליון ש"ח לעומת כ-84.4 מליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, גידול של כ-4.7%. בתקופת הדוח וברבעון הרביעי של שנת 2016 נרשם גידול בהכנסות מפרמיות בהשוואה לתקופות המקבילות אשתקד. בנטרול חידוש קולקטיב אשר חודש ברבעון הרביעי של שנת 2016, במקום חידושו בתחילת שנת 2017, הרי שבתקופת הדוח נרשם קיטון בהכנסות מפרמיות בהשוואה לאשתקד הנובע מטיוב התיק. הקיטון בהכנסות בפרמיות בשנת 2015 בהשוואה לשנת 2014 נובע מירידה בכמות הפוליסות ושחיקת התעריפים בשל התחרות העזה אשר שררה בענף.

תוצאות ענף הפעילות הסתכמו בשנת 2016 בהפסד כולל לפני מס בסך של כ-5.0 מליון ש"ח לעומת רווח כולל לפני מס של כ-66.1 מליון ש"ח בשנת 2015 ורווח כולל לפני מס בסך של כ-80.2 מליון ש"ח בשנת 2014. המעבר מרווח להפסד בתקופת הדוח לעומת אשתקד נובע מיישום תקנות ביטוח לאומי בדבר היוון קצבאות ביטוח לאומי אשר הפחיתו את שיעור ריבית היוון הקצבה השנתית מ-3% לשיעור של 2%. בעקבות תקנות אלו, החברה ביצעה הפרשה בסך של כ-27.9 מליון ש"ח בשייר (להרחבה אודות תקנות ביטוח לאומי בדבר היוון קצבאות אובדן הכנסה, ראו באור 33(ה) לדוחות הכספיים השנתיים של החברה). בנוסף, קיימת בתקופת הדוח הרעה חיתומית בענף בעקבות התפתחות התביעות בשנות החיתום הישנות. ההשפעות האמורות קוזזו חלקית על ידי גידול בהכנסות מהשקעות בעיקר לאור שערוכי נכסי נדל"ן ומהכנסות מעמלות ביטוח משנה בשנת החיתום השוטפת לאור עסקאות QS עם מבטחי משנה. הקיטון ברווח בשנת 2015 לעומת שנת 2014 נובע בעיקר מירידה בהכנסות מהשקעות שיוחסו לענף לעומת אשתקד ומהגדלת הרזרבות הביטוחיות בגין שנת החיתום השוטפת וכן מהרעה בתוצאות ה"פול".

ברבעון הרביעי של שנת 2016 הסתכמו התוצאות בהפסד כולל לפני מס בסך של כ-13.4 מליון ש"ח לעומת רווח כולל לפני מס בסך של כ-21.7 מליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. מעבר זה מרווח להפסד נובע מהרעה חיתומית בענף בעקבות התפתחות התביעות בשנות החיתום הישנות אשר קוזזה חלקית על ידי גידול בהכנסות מהשקעות לאור שערוכי נכסי נדל"ן ומהכנסות מעמלות ביטוח משנה בשנת החיתום השוטפת לאור עסקאות QS עם מבטחי משנה.

הפסדי הפול הקטינו את הרווחים בשנת 2016 בכ-34.4 מיליוני ש"ח בהשוואה לכ-23.4 מיליוני ש"ח בשנת 2015 ולכ-16.6 מיליוני ש"ח בשנת 2014.

ענף פעילות רכב רכוש

ההכנסות מפרמיות ברוטו בענף פעילות רכב רכוש הסתכמו בשנת 2016 בסך של כ-378.6 מליון ש"ח לעומת סך של כ-378.3 מליון ש"ח בשנת 2015 וסך של כ-337.0 מליון ש"ח בשנת

2014. בדומה לאשתקד וגידול של כ-12.2% בשנת 2015 בהשוואה לשנת 2014. ברבעון הרביעי של שנת 2016 הסתכמו ההכנסות מפרמיות ברוטו בכ-85.0 מליון ש"ח לעומת כ-84.4 מליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. בדומה לרבעון המקביל אשתקד.

בתקופת הדוח וברבעון הרביעי של שנת 2016 הכנסות מפרמיות זהות להכנסות בתקופות המקבילות אשתקד. בנטרול חידוש קולקטיב אשר חודש ברבעון הרביעי של שנת 2016, במקום חידושו בתחילת שנת 2017, הרי שבתקופת הדוח וברבעון הרביעי של שנת 2016 נרשם קיטון בהכנסות מפרמיות בהשוואה לתקופות המקבילות אשתקד הנובע מטיוב התיק. העלייה בהכנסות מפרמיות בשנת 2015 לעומת שנת 2014 נובעת מגידול במספר הפוליסות, מעדכון תעריפים ומשינוי תמהיל הרכבים. על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ("הלמ"ס") מספר גניבות הרכב בתקופת הדוח נמוך בכ-1% ביחס לאשתקד.

תוצאות ענף פעילות רכב רכוש הסתכמו בשנת 2016 בהפסד כולל לפני מס של כ-7.6 מליון ש"ח, לעומת הפסד לפני מס בסך של כ-20.8 מליון ש"ח בשנת 2015, ורווח לפני מס בסך של כ-6.8 מליון ש"ח בשנת 2014. ברבעון הרביעי של שנת 2016 הסתכמו התוצאות ממגזר הפעילות ברווח כולל לפני מס בסך של כ-1.1 מליון ש"ח לעומת הפסד כולל לפני מס בסך של כ-18.3 מליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. הקיטון בהפסד בשנת 2016 והמעבר מהפסד לרווח ברבעון הרביעי של שנת 2016 בהשוואה לאשתקד נובע מטיוב התיק שהקטין את ההפסד החיתומי וכן מגידול ההכנסות מהשקעות שיוחסו לענף. המעבר מרווח להפסד בשנת 2015 בהשוואה לשנת 2014 נבע בעיקר מגידול בתשלומים בעקבות גידול בשכירות מקרי האובדן הגמור, עלייה בגניבות ובעלויות העבודה במוסכים שהביא גם לרישום לראשונה של עתודה לפרמיה בחסר.

ביטוח חבויות

בתקופת הדוח הסתכמה הפרמיה ברוטו במגזר ענפי החבויות בסך של כ-119.0 מליון ש"ח לעומת סך של כ-108.9 מליון ש"ח בשנת 2015 וסך של כ-94.8 מליון ש"ח בשנת 2014. גידול של כ-9.3%, וגידול של כ-14.9%, בהתאמה. ברבעון הרביעי לשנת 2016 ההכנסות מפרמיות ברוטו הסתכמו לסך של כ-29.3 מליון ש"ח לעומת סך של כ-25.9 מליון ש"ח אשתקד. גידול של כ-10.8%. הגידול בהכנסות מפרמיות בתקופת הדוח וברבעון הרביעי של שנת 2016 לעומת התקופות המקבילות אשתקד נובע מגידול בענף עסקים, במסגרתו נרכשים כיסויים ביטוחים מסוג חבויות. החברה אינה משווקת פוליסות מסוג חבויות Stand alone.

ההפסד הכולל לפני מס בענפי החבויות לשנת 2016 הסתכם לסך של כ-15.7 מליון ש"ח לעומת רווח כולל לפני מס בסך של כ-2.9 מליון ש"ח בשנת 2015 והפסד כולל לפני מס בסך של כ-10.1 מליון ש"ח בשנת 2014. המעבר מרווח להפסד בשנת 2016 בהשוואה לאשתקד נובע בעיקר מהרעה חיתומית בענפי צד ג' וחבות מעבידים כתוצאה מהגדלת ההתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-24 מליון ש"ח שבוצעה כבר ברבעון השני של שנת 2016 בעקבות המשך מגמת החמרה בעלויות לשנות החיתום הישנות והמשך הגידול בשיעור הנזקים בסך

ההתפתחויות הסופיות (Ultimate) (לפירוט נוסף, ראו באור 33(ה) לדוחות הכספיים השנתיים של החברה) וכן מיישום תקנות ביטוח לאומי בדבר היוון קצבאות ביטוח לאומי אשר הפחיתו את שיעור ריבית היוון הקצבה השנתית מ-3% לשיעור של 2% (להרחבה אודות תקנות ביטוח לאומי בדבר היוון קצבאות אובדן הכנסה, ראו באור 33(ה) לדוח הכספיים השנתיים של החברה), בעקבות תקנות אלו, החברה ביצעה הפרשה בסך של כ-6.3 מליון ש"ח בשייר העצמי. המעבר מהפסד לרווח בשנת 2015 לעומת שנת 2014 נובע בעיקר משיפור חיתומי וירידה בהתפתחות התביעות.

תוצאות ענף פעילות חבויות ברבעון הרביעי של שנת 2016 הסתכמו לרווח כולל לפני מס בסך של כ-0.5 מליון ש"ח לעומת הפסד כולל לפני מס בסך של כ-1.7 מליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

בביטוחי הרכוש (ללא רכב)

ההכנסות מפרמיות ברוטו במגזר פעילות ביטוחי הרכוש (ללא רכב) הסתכמו בתקופת הדוח לסך של כ-215.2 מליון ש"ח, לעומת סך של כ-200.2 מליון ש"ח בשנת 2015 ולסך של כ-184.5 מליון ש"ח בשנת 2014. גידול של כ-7.5% וגידול של כ-9.7%, בהתאמה. ברבעון הרביעי לשנת 2016 הסתכמו ההכנסות מפרמיות לסך של כ-35.7 מליון ש"ח לעומת סך של כ-38.1 מליון ש"ח אשתקד. קיטון של כ-6.3%. העלייה בהכנסות מפרמיות בתקופת הדוח לעומת התקופות המקבילות בשנים 2015 ו-2014 נובעת ממהרחבת הפעילות בענפים אלו. הרווח הכולל לפני מס בתקופת הדוח הסתכם לסך של כ-25.3 מליון ש"ח לעומת רווח כולל לפני מס בסך של כ-11.9 מליון ש"ח בשנת 2015 ורווח כולל לפני מס בסך של כ-15.9 מליון ש"ח בשנת 2014. הרווח הכולל לפני מס ברבעון הרביעי של שנת 2016 הסתכם לסך של כ-4.0 מליון ש"ח בהשוואה להפסד בסך של כ-2.7 מליון ש"ח אשתקד. הגידול ברווח בשנת הדוח לעומת התקופות המקבילות אשתקד והמעבר מהפסד לרווח ברבעון הרביעי של שנת 2016 לעומת אשתקד, נובעים בעיקר משיפור חיתומי. כמו כן, ברבעון הרביעי של שנת 2015 הושפעו התוצאות החיתומיות בענף מנזקי סופה, אשר נזקיה הגדילו את התשלומים בשייר. על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ("הלמ"ס") חלה בתקופת הדוח ירידה של כ-5.5% בפריצות לבתי עסק ודירות ביחס לאשתקד.

4.2 תזרימי מזומנים ונזילות

בשנת 2016 חלה עליה בסכום המזומנים ושווי המזומנים בסך של כ-58.0 מליון ש"ח. תזרימי המזומנים שנבעו מפעילות שוטפת הסתכמו בכ-113.9 מליון ש"ח, תזרימי המזומנים ששימשו לפעילות השקעה הסתכמו בכ-34.9 מליון ש"ח שעיקרם רכישת רכוש קבוע וכן רכישת נכסים לא מוחשיים (תוכנה), ותזרימי המזומנים ששימשו לפעילות מימון הסתכמו בכ-21.0 מליון ש"ח אשר שימשו לחלוקת דיבידנד.

4.3 מקורות מימון

- 4.3.1 החברה מממנת את פעילותה מהון עצמי ומהתחייבויות בגין כתבי התחייבות נדחים לבנקים ומכתבי התחייבות נדחים שחירים. החברה נוהגת לגייס כתבי התחייבות נדחים מעת לעת בהתאם לצרכי ההון שלה הנובעים מתקנות ההון.
- 4.3.2 החברה הנפיקה לציבור שתי סדרות של כתבי התחייבות נדחים – אגרות חוב (סדרה 1) ואגרות חוב (סדרה 2) אשר הוכרו בידי החברה כהון משני מורכב. נכון למועד תקופת הדוח קיימים במחזור 122,401,000 ש"ח ע.נ. אגרות חוב (סדרה 1) - 40,000,000 ש"ח ע.נ. אגרות חוב (סדרה 2). לפרטים נוספים ראו סעיף 9 להלן.
- 4.3.3 ליום 31 בדצמבר 2016, לחברה יתרת התחייבויות בגין כתבי התחייבות נדחים למוסדות בנקאיים בסך של כ-85.0 מליון ש"ח.
- 4.3.4 לתיאור הלוואות החברה לזמן ארוך מגורמי חוץ ושימושיהן, ראו באור 18 לדוחות הכספיים וסעיף 4.12 לפרק תיאור עסקי התאגיד.
- 4.3.5 לחלוקת דיבידנד שביצעה החברה, ראה סעיף 1.4.1 לפרק תיאור עסקי התאגיד.
- כחלק מניהול ההון השוטף של החברה, ובכלל זה עמידה בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח) תשנ"ח-1998, יתכן והחברה תגייס הון משני ו/או שלישוני ו/או תחליף הון משני קיים בהון משני ו/או שלישוני בעל מח"מ ארוך יותר.

5. פרטים בדבר חשיפה לסיכוני שוק וזרכי ניהולם

למידע בדבר סיכוני אשראי וריבית במאוחד ליום 31 בדצמבר 2016, ראה ביאור 33 לדוחות הכספיים השנתיים לשנת 2016.

5.1 האחראי על ניהול סיכוני שוק בחברה

נכון למועד פרסום הדוח, האחראי על ניהול סיכוני השוק בחברה הינו מר דוד בן חיים. לפרטים אודות מר בן חיים, ראה תקנה 26א לפרק הפרטים הנוספים של החברה לשנת 2016.

5.2 תיאור סיכוני השוק

סיכוני שוק הינם סיכונים להכנסות החברה ולהונה העצמי הנובעים מתנודתיות בשוויים ההוגן של מכשירים פיננסיים. ככלל, החברה חשופה לסיכוני שוק כגון: שינויים בשיעורי ריביות, במדד המחירים לצרכן, בשערי מט"ח, במרווחי אשראי, במחירי המניות בארץ ובחוו"ל ובמחירי הנדל"ן וזאת לאור אחזקותיה בנכסים פיננסיים שונים.

5.3 מדיניות החברה בניהול סיכוני שוק

עיקרי מדיניות ניהול סיכוני השוק ומדיניות ההשקעות של החברה נקבעים על ידי האורגנים המתאימים בחברה ומאושרים על ידי דירקטוריון החברה. הדירקטוריון וועדות ההשקעה

של החברה מקבלים דיווחים תקופתיים על חשיפת תיקי ההשקעות השונים של החברה לשינויים בשוק ההון, שיעורי הריבית, שערי חליפין ואינפלציה וכדומה. בהתייחס לכך דנים ברמות החשיפה של אפיקי ההשקעה השונים.

כמו כן, מעת לעת במהלך השנה מקיימות וועדות ההשקעה וכן חברי הדירקטוריון דיונים בהתייחס לחשיפות שנקבעו.

5.4 הפיקוח על מדיניות ניהול סיכוני שוק ואופן מימושה

הפיקוח על ניהול סיכוני שוק של החברה מתבצע באמצעות ועדות ההשקעה. ועדת השקעות תיק משתתף מתכנסת לפחות פעמים בחודש וועדת השקעות נוסטרו לפחות אחת לחודש. הוועדות מדווחות על רמות החשיפה של תיקי ההשקעות הן באמצעות מדידת ערך הסיכון (VaR), המודד את ההפסד המירבי הפוטנציאלי בהסתברות נתונה והן ע"י בחינת ההפסד הצפוי לחברה בתרחישי קיצון שונים.

דירקטוריון החברה מקבל דיווח מהיחידה לניהול סיכונים בתדירות של אחת לרבעון.

כחלק משיפור מעורבות הדירקטוריון בנושא ניהול הסיכונים בחברה, החליט הדירקטוריון להקים וועדת פיקוח ייעודית לתחום ניהול הסיכונים. הוועדה מורכבת מחברי דירקטוריון ותפקידה לפקח על המדיניות וניהול הסיכונים בחברה.

5.5 דוח בסיסי הצמדה ליום 31 בדצמבר 2016

נתונים בדבר בסיסי הצמדה ראה באור 33 לדוחות הכספיים.

5.6 נתוני נגזרים ליום 31 בדצמבר 2016

ביום 31.12.2016 ובמהלך השנה לא החזיקה החברה בנגזרים בסכומים משמעותיים.

5.7 מבחני רגישות ליום 31 בדצמבר 2016

נתונים בדבר מבחני רגישות, ראה באור מספר 33 לדוחות הכספיים.

5.8 הליכים משפטיים מהותיים

נכון למועד הדוח החברה אינה צד להליך משפטי מהותי. לפרטים בדבר בקשות לאישור תובענות ייצוגיות ראו ביאור 35 לדוחות הכספיים.

6. יעדים ואסטרטגיה עסקית

יובהר כי המידע הנכלל בפרק זה כולל מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח – 1968. מידע צופה פני עתיד הינו מידע בלתי וודאי לגבי העתיד המבוסס על אינפורמציה הקיימת בחברה במועד הדו"ח וכולל הערכות של החברה או כוונות שלה.

6.1 תיאור האסטרטגיה העסקית של החברה ויעדיה העיקריים

6.1.1 במסגרת גיבוש האסטרטגיה, ביצעה החברה מיפוי וניתוח SWOT ואת השלכותיו על פעילותה. בעקבות ניתוח זה, הגדירה החברה ארבעה עוגנים אסטרטגיים עיקריים אשר עליהם תתבסס האסטרטגיה שלה. כמו כן, כמפתח להצלחת התכנית האסטרטגית, הושם דגש מיוחד לשינוי הנדרש בתרבות הארגונית של החברה. העוגנים אשר הוגדרו הינם (ראה הרחבה בסעיפים 6.1.2-6.1.5):

✓ הובלה בפיננסים

✓ חדשנות בשירות ובאיכות המוצר

✓ קרבה למבוטח

✓ תשתית וקדמה טכנולוגית

6.1.2 הובלה בפיננסים

החברה שמה לה כיעד להתבסס כמובילת שוק בתחום הפיננסים ולהגדיל את כמות הכסף החדש אשר מגויס, תוך שמירה על יציבות התיק על ידי מתן דגש בתחומים הבאים:

✓ טכנולוגיה - מתבצעות פעולות אשר ישפרו את הפעילות של הסוכן אל מול הלקוח כגון הפקה אוטומטית ואפשרות מקוונת לערוך שינויים, בניית סימולאטורים שיווקיים לחסכון והקמת צוות ייעודי של מערכות מידע ומו"פ לצורך פיתוחים שונים בפעילות הפיננסים אשר יתנו מענה לצרכי השוק.

✓ מקצוענות – שיפור תשואות ושיווקן, יחס אישי ללקוח הקצה - ייעוץ על בסיס זיהוי צרכי הלקוח, המלצה על מסלול בהתאם, וביצוע הדרכות פיננסיות לסוכנים.

✓ חדשנות - כניסה לשווקים חדשים תוך שיתוף פעולה עם גופים גדולים ומוצרים חדשניים.

6.1.3 חדשנות בשירות ובאיכות המוצר

החברה שמה לה כיעד להוביל בחדשנות אשר תבוא לידי ביטוי בשירות ובאיכות המוצרים על ידי מתן דגש בתחומים הבאים:

✓ טכנולוגיה - ביצוע תהליך מכירה וחינוש אוטומטי, ניהול תביעה באפליקציה, יצירת אפשרות הפקה אצל הסוכן, הוספת ברקוד בתעודת חובה ועוד כלים טכנולוגיים חדשים עבור הסוכנים והמבוטחים.

- ✓ מקצוענות - הקמת צוות מחקר ופיתוח, שדרוג מסלולי החיתום בביטוח חיים – ירוק, כתום ואדום, רייטינג לקוח.
- ✓ שירות - מתן גג אחד למוצרי הביטוח - סל מלא של מוצרי אלמנטרי וחיסכון ארוך טווח, תוך סיפוק יחס אישי ואנושי למבוטח בעת הצורך (תביעה, תקלה).

6.1.4 קרבה למבוטח

החברה שמה לעצמה כיעד את היותה קרובה למבוטח, מתוך רצון להגביר את נאמנות ושביעות הרצון של הלקוח. ליישום יעד זה נוקטת החברה בפעולות בתחומים שונים:

- ✓ שימת צרכי הלקוח במרכז, בין היתר, על ידי ביצוע סקרים, קבוצות מיקוד.
- ✓ יצירת תודעה חיובית למותג הכשרה באמצעות תרומה ושיתוף פעולה עם הקהילה.
- ✓ שיווק - פרסום אגרסיבי במדיות ומיתוג הכשרה, שיווק יתרונותיה של הכשרה ביטוח, מתן חסויות לתחרויות ארציות והקמת מרכז מבקרים.
- ✓ שירות - חווית שירות יוצאת דופן בעת תביעה על ידי שירות אנושי ולא אוטומטי והטמעת שירות מעולה ללקוח הקצה בשפה אחידה כחלק מה-DNA של החברה.

6.1.5 תשתית דיגיטלית וקדמה טכנולוגית

החברה שמה לעצמה כיעד להיות מעודכנת במבחינה טכנולוגית ביחס לשוק על ידי מתן דגש בתחומים הבאים:

- ✓ תפעול – בניית תשתית תפעולית יעילה, אשר תדע לתת מענה עתידי לדרישות חדשות תוך ייעול וקיצור זמן תהליכי העבודה ואוטומציה של תהליכי עבודה תפעוליים אנכיים ורוחביים.
- ✓ מקצוענות - הקמת צוות מחקר ופיתוח ייעודי, הקצאת צוותי עבודה ושימוש במיקור חוץ לצורך יישום קידמה טכנולוגית חדשה בענף.

6.2 תיאור כללי של תכניות החורגות ממהלך העסקים הרגיל, שהחברה מעריכה כי תבצען

בשנה הקרובה

החברה שוקלת בשנה הקרובה לבנות מותג ביטוח דיגיטלי ללקוח הקצה ובנוסף שוקלת החברה, כניסה לעולם האשראי הצרכני.

7. היבטי ממשל תאגידי

7.1 דירקטורים שהינם בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית

על פי החלטת דירקטוריון החברה, המספר המזערי הנדרש של דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית בחברה הינו 2 דירקטורים.
לפרטים בדבר הדירקטורים המכהנים בחברה שהינם בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית, ראה תקנה 26 לפרטים הנוספים.

7.2 גילוי בדבר שיעור הדירקטורים הבלתי תלויים

החברה לא אימצה את הוראות הממשל התאגידי המומלצות בהתאם להוראות סעיף 19 (א2) לחוק החברות וכמפורט בתוספת הראשונה לחוק החברות, יחד עם זאת יצויין כי בחברה מכהנים ארבעה דירקטורים בלתי תלויים שמתוכם שלושה דירקטורים חיצוניים מבין דירקטוריון המונה בתקופת הדוח שבעה חברים.

7.3 מדיניות התאגיד בנושא מתן תרומות

בישיבת דירקטוריון של החברה שהתקיימה ביום 27 בדצמבר 2015, כחלק מאחריות חברתית תאגידית החליט דירקטוריון החברה להעמיד את תקציב התרומות החברה לשנת 2016 בסכום של עד 660 אלפי ש"ח או עד מקסימום אחוז אחד (1%) מהרווח השנתי לאחר מס של שנת 2016. בתקופת הדו"ח תרמה החברה למטרות שונות סך של 600 אלפי ש"ח, כאשר 216 אלפי ש"ח מתקציב התרומות הועברו לקרן אלעזרא אשר נוסדה בשנת 2004 על ידי בעל השליטה בחברה, מתוך תפיסה של שילוב עשייה עסקית לצד נתינה חברתית, ואילו היתרה למטרות שונות.

7.4 אחריות הבקרה פנימית על הדיווח הכספי (404 ו-SOX 302) בחברה

לתיאור אחריות בקרה פנימית על הדיווח הכספי (404 ו-SOX 302) בחברה, ראה סעיף 5.4 לפרק תיאור עסקי התאגיד.

7.5 היערכות החברה ל-Solvency II

לתיאור אודות היערכות החברה ל-Solvency II, ראה סעיף 5.5 לפרק תיאור עסקי התאגיד וכן סעיף 4.1.2 לעיל.

7.6 עסקאות זניחות

לעניין חובת הדיווח החלה על החברה בקשר עם עסקאות עם בעל השליטה בחברה ו/או עסקאות של החברה אשר לבעל השליטה יש בהן עניין אישי, כהגדרת המונח בחוק החברות, קבע דירקטוריון החברה, כי עסקה תחשב כעסקה זניחה אם יתקיימו כל התנאים כמפורט להלן:

- היא איננה עסקה חריגה (כמשמעות המונח בחוק החברות).
- השפעתה על הפרמטר הרלוונטי (כאמור להלן) הינה בשיעור של פחות מאחוז אחד (1%).

- בכל עסקה או התקשרות העומדת לבחינת רף הזניחות, יבחנו הפרמטרים הרלוונטיים על בסיס הדוחות הכספיים המאוחדים של החברה טרום האירוע כמפורט להלן:
  - א. יחס נכסים – היקף הנכסים נשוא האירוע (נכסים נרכשים או נמכרים) חלקי סך הנכסים.
  - ב. יחס התחייבויות – ההתחייבות נשוא האירוע חלקי סך ההתחייבויות.
  - ג. נטילת מימון מבעל שליטה – היקף המימון מבעל השליטה נשוא האירוע חלקי סך המימון של החברה.
  - ד. יחס הון עצמי – הגידול או הקיטון בהון העצמי חלקי הון העצמי.
  - ה. יחס פרמיות – הפרמיות נשוא האירוע חלקי סך הפרמיות השנתיות הממוצעות במגזר הפעילות הרלוונטי (ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח, ביטוח בריאות, ביטוח כללי) כשהן מחושבות על בסיס 12 הרבעונים האחרונים שפורסמו לגביהם דוחות כספיים סקורים או מבוקרים.
  - ו. יחס הכנסות משירותים שונים – היקף ההכנסות נשוא האירוע חלקי סך ההכנסות השנתיות הממוצעות בשלוש השנים האחרונות שאינן מפרמיות, מחושבות על בסיס 12 הרבעונים האחרונים שפורסמו לגביהם דוחות כספיים סקורים או מבוקרים.
  - ז. יחס הוצאות בגין שירותים שונים - היקף ההוצאות נשוא האירוע חלקי הוצאות הנהלה וכלליות השנתיות הממוצעות כשהן מחושבות על בסיס 12 הרבעונים האחרונים שפורסמו לגביהם דוחות כספיים סקורים או מבוקרים.
  - ח. יחס הוצאות בגין שירותים שונים - היקף עמלות נשוא האירוע חלקי העמלות השנתיות הממוצעות במגזר הביטוח הרלוונטי כשהן מחושבות על בסיס 12 הרבעונים האחרונים שפורסמו לגביהם דוחות כספיים סקורים או מבוקרים.
  - ט. יחס רווחים – הרווחים או ההפסדים המשויכים לאירוע חלקי הרווח או ההפסד השנתי הכולל לתקופה (לרבות שינויים בקרנות הון) הממוצע בשלוש השנים האחרונות, מחושב על בסיס 12 הרבעונים האחרונים שפורסמו לגביהם דוחות כספיים סקורים או מבוקרים.

מבלי לפגוע בצורך להעריך עבור כל אירוע שזניחותו נבחנת איזה מהמדדים לעיל הינם רלוונטיים, ייחשבו המדדים הבאים כרלוונטיים לעסקאות המפורטות להלן:

  - (א) רכישת נכס – יחס נכסים.
  - (ב) מכירת נכס – יחס רווחים, יחס נכסים.
  - (ג) רכישה או מכירה של ביטוח או ביטוח משנה – יחס פרמיות.
  - (ד) קבלת שירותים (לרבות קבלת שירותי ליסינג, אחזקת רכב, דלק, שכירות נכסים וכיוצ"ב) - יחס הוצאות בגין שירותים שונים.
  - (ה) מתן שירותים (למעט שירותי ביטוח, ולרבות שירותי תיווך בביטוח, חיתום, עסקאות מימון, השכרת נכסים, שירותים פיננסיים שונים) - יחס הכנסות משירותים שונים.

במקרים בהם, לפי שיקול דעת החברה, כל אמות המידה הכמותיות הנזכרות לעיל אינן רלבנטיות לבחינת זניחותה של עסקת בעל שליטה, תיחשב העסקה כזניחה בהתאם לאמת מידה רלבנטית אחרת, שתקבע על ידי החברה, ובלבד שאמת המידה הרלבנטית המחושבת לעסקה תהיה בשיעור של פחות מ-1%. העסקה הינה זניחה גם מבחינה איכותית.

- במסגרת בחינה איכותית של אירוע ייבחנו גם ההיבטים הבאים:
    - (1) כרוכים באירוע סיכונים או סיכויים משמעותיים. ייבדק האם ובאיזו מידה מבטאים הסיכונים הכרוכים באירוע, גורמי סיכון להם חשופה החברה.
    - (2) האירוע עשוי להשפיע על עמידת החברה בדרישות רגולטוריות או חוזיות משמעותיות.
    - (3) האם עסקת בעל השליטה עשויה להוביל לסיווג העסקה כעסקה לא זניחה למרות המפורט לעיל. כך למשל ולשם הדוגמא בלבד, עסקת בעל שליטה לא תיחשב בדרך כלל כזניחה אם היא נתפסת כאירוע משמעותי על-ידי הנהלת החברה ומשמשת כבסיס לקבלת החלטות ניהוליות או אם במסגרת עסקת בעל השליטה צפויים בעלי השליטה לקבל טובות הנאה שיש חשיבות במסירת דיווח עליהם בציבור.
- בבחינת זניחותו של אירוע אשר אמור להתרחש בעתיד יש לבחון בין היתר, את מידת הסבירות להתממשותו של האירוע וכן מידת הסיכונים הכרוכים בו, ויש למצוא כי הם אינם עולים על הסיכונים שהחברה נוהגת ליטול על עצמה במהלך עסקיה הרגיל.
- ועדת הביקורת של החברה תבחן את הצורך בעדכון הוראות נוהל זה מעת לעת, בשים לב לעסקאות בעלי השליטה בהן מתקשרת החברה ושינויים בהוראות הדין הרלבנטיות.
- אחריות ליישום הנוהל תהיה של הוועדה הפנימית בחברה לאישור עסקאות עם צדדים קשורים בהתאם לתקנון החברה.

7.7 שינויים בהרכב הדירקטוריון ובמצבת נושאי משרה בכירה בתקופת הדוח ועד לתאריך

פרסום הדוח

- ביום 30 ביוני 2016 סיים מר שפר אבלסון את כהונתו בחברה בתפקיד סמנכ"ל וראש אגף מערכות מידע (לפרטים נוספים ראה דיווח מידי שפרסמה החברה באתר המאיה ביום 28 בפברואר, 2016, אסמכתא מספר 036577-01-2016).
- ביום 15 במאי, 2016, מונה מר סמי ברקוביץ כמנהל מערכות המידע וכסמנכ"ל בחברה. מינויו של מר ברקוביץ כמנהל מערכות מידע הינו לאחר שהתקבלה אי התנגדותה של הממונה למינוי (לפרטים נוספים ראה דיווחים מידיים שפרסמה החברה באתר המאיה ביום 15 במאי, 2016, אסמכתא מספר 025959-01-2016 ואסמכתא מספר 01-2016-026004).
- ביום 13 ביולי, 2016, הודיעה הגב' אסתר אלישקוב על התפטרותה מתפקידה כסמנכ"לית החברה. בהתאם להסכם העסקתה של הגב' אלישקוב, קיימת תקופת הודעה מוקדמת בת 180 ימים, כך שסיום העסקתה היה ביום 12 בינואר 2017 (לפרטים נוספים ראה

- דיווח מיידי שפרסמה החברה באתר המאיה ביום 13 ביולי, 2016, אסמכתא מספר 2016-01-081049). הגב' אלישקוב מחזיקה ב-1.21% ממניות החברה.
- ביום 1 באוגוסט, 2016, מונה מר שמעון מירון לתפקיד מנכ"ל החברה. מינויו של מר מירון הינו לאחר שהתקבלה אי התנגדותה של הממונה למינוי (לפרטים נוספים ראה דיווחים מיידיים שפרסמה החברה באתר המאיה ביום 20 ביולי, 2016, וביום 1 באוגוסט 2016, אסמכתא מספר 2016-01-86734 ואסמכתא מספר 2016-01-094996, בהתאמה).
  - ביום 25 באוקטובר 2016 סיים מר שרון עמירה את כהונתו בחברה כסמנכ"ל וכראש אגף ביטוח אלמנטארי – תחום עסקים (לפרטים נוספים ראה דיווח מיידי שפרסמה החברה באתר המאיה ביום 27 ביולי, 2016, אסמכתא מספר 2016-01-091669).
  - ביום 30 בנובמבר 2016 סיים מר יוסי אפרתי את כהונתו בחברה בתפקיד סמנכ"ל וכראש מחלקת השקעות (לפרטים נוספים ראה דיווח מיידי שפרסמה החברה באתר המאיה ביום 28 בספטמבר, 2016, אסמכתא מספר 2016-01-056742).
  - ביום 1 בנובמבר, 2016, מונה מר רמי דורפמן כמנהל אגף ביטוח חיים ופיננסים וכסמנכ"ל בחברה (לפרטים נוספים ראה דיווח מיידי שפרסמה החברה באתר המאיה ביום 28 בספטמבר, 2016, אסמכתא מספר 2016-01-056793).
  - ביום 1 בדצמבר, 2016, מונה מר רועי קדוש כמנהל מחלקת השקעות וכסמנכ"ל בחברה (לפרטים נוספים ראה דיווח מיידי שפרסמה החברה באתר המאיה ביום 28 בנובמבר, 2016, אסמכתא מספר 2016-01-132901).
  - ביום 1 בדצמבר, 2016, סיים מר רועי דבורין את תפקידו בחברה כסמנכ"ל, יועץ משפטי ומזכיר החברה (לפרטים נוספים ראה דיווח מיידי שפרסמה החברה באתר המאיה ביום 4 בדצמבר, 2016, אסמכתא מספר 2016-01-136183).
  - ביום 7 בדצמבר, 2016, סיים מר רמי פריאנט את כהונתו בחברה בתפקיד כסמנכ"ל וכמנהל הסיכונים של החברה (לפרטים נוספים ראה דיווח מיידי שפרסמה החברה באתר המאיה ביום 8 בדצמבר, 2016, אסמכתא מספר 2016-01-137689).
  - ביום 7 בדצמבר, 2016, חדל לכהן מר נוריאל חזות כסמנכ"ל וכראש אגף אלמנטארי פרט בחברה. מר חזות ממלא כיום תפקיד בתחום מערך האשראי הצרכני בחברה (לפרטים נוספים ראה דיווח מיידי שפרסמה החברה באתר המאיה ביום 8 בדצמבר, 2016, אסמכתא מספר 2016-01-137689).
  - ביום 8 בדצמבר, 2016, מונה מר דוד בן חיים כסמנכ"ל וכמנהל סיכונים בחברה. מינויו של מר בן חיים כמנהל סיכונים היה כפוף לאי התנגדותה של הממונה, שניתנה בחודש מרס 2017 (לפרטים נוספים ראה דיווח מיידי שפרסמה החברה באתר המאיה ביום 14 במרס, 2017, אסמכתא מספר 2017-01-023916).
  - ביום 14 בדצמבר, 2016, מונה מר עדי בן אברהם כיועץ משפטי ראשי וכמזכיר חברה. מינויו של מר בן אברהם כיועץ משפטי היה כפוף לאי התנגדותה של הממונה, שניתנה

בחודש ינואר 2017 (לפרטים נוספים ראה דיווח מיידי שפרסמה החברה באתר המאיה ביום 18 בינואר, 2017, אסמכתא מספר 2017-01-007695).

- ביום 16 בפברואר 2017, אישרה אסיפת בעלי מניות של החברה את מינויו של מר יצחק עמר כדירקטור חיצוני בחברה. תקופת כהונתו של מר עמר החלה ביום 18 בפברואר 2017 (לפרטים נוספים ראו דיווחים מיידיים שפרסמה החברה ביום 16 בפברואר 2017, אסמכתאות מספר 2017-01-016908 ו-2017-01-016911). יצוין כי אי התנגדות הממונה לכהונה, נתקבלה ביום 14 בפברואר, 2017.
- ביום 17 בפברואר 2017, הסתיימה כהונתו השלישית של מר יעקב דיין כדירקטור חיצוני בחברה (לפרטים נוספים ראה דוח מיידי מיום 17 בפברואר 2017, אסמכתא מספר 2017-01-016917).

8. הוראות גילוי בקשר עם הדיווח הפיננסי של התאגיד

8.1 אומדנים חשבונאיים קריטיים

החברה רושמת את ההתחייבויות הביטוחיות בהתאם לכללי החשבונאות החלים על מבטח, בין היתר, על פי חישובים ואומדנים אקטואריים. לעניין האומדנים החשבונאיים הקריטיים ראה באור 2 לדוחות הכספיים.

8.2 אירועים לאחר תאריך המאזן

ביום 26 בפברואר 2017, אישר דירקטוריון החברה רכישת שירותי דרך וגרירה מאת חברת ממסי שירותי דרך וגרירה בע"מ (להלן: "חברת ממסי") לפוליסות ביטוח הרכב אותן מוכרת החברה. חברת ממסי, נכון למועד פרסום דוח זה, הינה חברה בשליטת בעל השליטה בחברה (באמצעות אלבר ציי-רכב (ר.צ) בע"מ). היקף ההתקשרות השנתי עומד על 4.5 מליון ש"ח.

9. גילוי ייעודי למחזיקי אגרות החוב*

הלן פרטים בדבר תעודות התחייבות של החברה שבמחזור סמוך למועד הדוח:

סדרה	מועד הנפקה	שווי נקוב			שכום הריבית שנצברה ליום המאזן	השווי ההוגן כפי שנכלל בדו"חות הכספיים האחרונים	שווי בורסאי ליום 28.03.17	שיעור הריבית	מועדי תשלום		האם אגרות החוב ניתנות להמרה? לנייר ערך אחר?	זכות החברה לבצע פדיון מוקדם או המרה כפויה לני"ע אחרים, והתנאים	ערבות לתשלום התחייבות החברה	דירוג
		במועד ההנפקה	במועד הדו"ח	כשהוא מוערך מחדש לפי תנאי הצמדה ליום המאזן					קרן	ריבית				
1	ינואר 2011	92,401,000	92,401,000	96,528,010	-	102,269,427	5.7%	2	2	לא	3	-	4	Baa2
	30,000,000	30,000,000	31,339,924	-	33,204,000	11								
2	פברואר 2014	40,000,000	40,000,000	39,437,110	645,000	40,712,000	3.85%	6	6	לא	7	-	5	Baa2

*אגרות חוב (סדרה 1) ו(סדרה 2) כמפורט לעיל אינן מהותיות לחברה, היות והתחייבויות החברה על פיהן לתום שנת הדיווח, אינן מהוות 5% או יותר מסך התחייבויות החברה.

1. במסגרת הרחבת סדרה.
2. בתשלום אחד אשר ישולם ביום 31 בדצמבר בשנת 2021. יובהר כי איגרות החוב (סדרה 1) הוכרו על ידי הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון כהון משני מורכב של החברה, ובהתאם לתשלומי הקרן ו/או הריבית בגין איגרות החוב עשויים להידחות בשל התקיימות של נסיבות משהות להון משני מורכב – לעניין זה ראו דוח הצעת מדף שפרסמה החברה ביום 4 בינואר 2011 (אסמכתא: 2011-01-2011006030). הריבית משולמת פעמיים בשנה ביום 30 בחודש יוני וביום 31 בחודש דצמבר של כל אחת מהשנים 2011 עד 2021 (כולל), בעד התקופה של שישה חודשים שנסתיימה ביום הקודם ליום התשלום.
3. החברה תהיה רשאית לפדות בפדיון מוקדם, מלא או חלקי, את איגרות החוב ביום 31 בדצמבר 2018 ("מועד הפדיון המוקדם"). לאחר מועד הפדיון המוקדם, לא תהיה החברה רשאית לפדות בפדיון מוקדם את אגרות החוב. פדיון מוקדם יתאפשר באישורה מראש של הממונה, אלא אם כן שיעור ההון המוכר של החברה לאחר הפדיון המוקדם יעלה על 120% מההון המינימאלי הנדרש מהחברה, יבוצע הפדיון המוקדם ללא צורך באישורה המוקדם של הממונה על הביטוח. ככל שלא תנצל החברה את זכותה לפדות בפדיון מוקדם את איגרות החוב החל ממועד הפדיון המוקדם, תיווסף לריבית אותה נושאות איגרות החוב באותה עת, תוספת ריבית בשיעור של 50% ממרווח הסיכון המקורי (כהגדרתו בסעיף 2.15.3.2 לתשקיף המדף שפרסמה החברה ביום 28 במאי 2010), שנקבע בהנפקה ביחס לאיגרות החוב.
4. אגרות החוב דורגו לראשונה על ידי מידרוג בע"מ ("מידרוג") בדירוג Baa1 בחודש דצמבר 2010, לפרטים נוספים אודות דירוג כאמור, ראה דוח מידי שפרסמה החברה ביום 20 בדצמבר 2010 (אסמכתא: 2010-01-724752). ביום 24 בפברואר 2011 אשררה מדרג את הדירוג האמור לאגרות החוב שבמחזור וכן אישרה דירוג זהה לגיוס אגרות חוב נוספות בהיקף של עד 30 מליון ש"ח ע.נ. באמצעות הרחבת סדרת אגרות החוב. ביום 18.12.2011 הוכנסו אגרות החוב (סדרה 1) לרשימת המעקב של מדרוג וביום 19.1.2012 הורד דירוגן של אגרות החוב ל – Baa2 negative (ראו דוחות מיידים מיום 18.12.2011 מספר אסמכתא 2011-01-365937 ומיום 19.1.2012 מספר אסמכתא 2012-01-020346). ביום 21.2.2013 הותירה חברת מידרוג את דירוגן של אגרות החוב ב – Baa2 negative (ראו דוחות מיידים מיום 21.02.2013 מספר אסמכתא 2013-01-045267). ביום 27.1.2014 הותירה חברת מידרוג את דירוגן של אגרות החוב ב – Baa2 negative (ראו דוח מידי מיום 27.01.2014 מספר אסמכתא 2014-01-025714). ביום 21 במאי 2014 פרסמה מידרוג דוח דירוג במסגרתו הותירה מידרוג את דירוגן של אגרות החוב (סדרה 1) בדירוג Baa2 תוך שהיא משנה את אופק הדירוג משלילי ליציב (ראו דוח מידי מיום 21.5.2014 מספר אסמכתא 2014-01-069816). ביום 15 ביולי 2015 פרסמה מידרוג דוח דירוג במסגרתו הותירה מידרוג את דירוגן של אגרות החוב (סדרה 1) בדירוג Baa2 באופק הדירוג יציב (ראו

- דוח מיידני מיום 15.7.2015 מספר אסמכתא 2015-01-073938 ודוח תיקון שפורסם לו ביום 19.7.2015 מספר אסמכתא 2015-01-076296. ביום 10 בנובמבר, 2016 פרסמה מידרוג דוח דירוג במסגרתו הותירה מידרוג את דירוגן של אגרות החוב (סדרה 1) בדירוג Baa2 באופן הדירוג יציב (ראו דוח מיידני מיום 10.11.2016 מספר אסמכתא 2016-01-076182).
5. אגרות החוב דורגו לראשונה על ידי מידרוג בע"מ ("מידרוג") בדירוג Baa2 negative בחודש ינואר 2014, לפרטים נוספים אודות דירוג כאמור, ראה דוח מיידני שפרסמה החברה ביום 28 בינואר 2014 (אסמכתא: 2014-01-025714). ביום 21 במאי 2014 פרסמה מידרוג דוח דירוג במסגרתו הותירה מידרוג את דירוגן של אגרות החוב (סדרה 2) בדירוג Baa2 תוך שהיא משנה את אופן הדירוג משלילי ליציב (ראו דוח מיידני מיום 21.5.2014 מספר אסמכתא 2014-01-069816). ביום 15 ביולי 2015 פרסמה מידרוג דוח דירוג במסגרתו הותירה מידרוג את דירוגן של אגרות החוב (סדרה 1) בדירוג Baa2 באופן הדירוג יציב (ראו דוח מיידני מיום 15.7.2015 מספר אסמכתא 2015-01-073938 ודוח תיקון שפורסם לו ביום 19.7.2015 מספר אסמכתא 2015-01-076296). ביום 10 בנובמבר 2016 פרסמה מידרוג דוח דירוג במסגרתו הותירה מידרוג את דירוגן של אגרות החוב (סדרה 1) בדירוג Baa2 באופן הדירוג יציב (ראו דוח מיידני מיום 10.11.2016 מספר אסמכתא 2016-01-076182).
6. בתשלום אחד אשר ישולם ביום 31 בינואר בשנת 2025. יובהר כי איגרות החוב (סדרה 2) הוכרו על ידי הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון כהון משני מורכב של החברה, ובהתאם תשלומי הקרן ו/או הריבית בגין איגרות החוב עשויים להידחות בשל התקיימות של נסיבות משהות להון משני מורכב – לעניין זה ראו דוח הצעת מדף שפרסמה החברה ביום 9 בפברואר 2014 (אסמכתא: 2014-01-035644). הריבית משולמת פעמיים בשנה ביום 31 בחודש יולי וביום 31 בחודש ינואר של כל אחת מהשנים 2014 עד 2025 (כולל), בעד התקופה של שישה חודשים שנסתיימה ביום הקודם ליום התשלום. התשלום הראשון של ריבית אגרות החוב שולם ביום 31 ביולי 2014 עבור התקופה המתחילה ביום המסחר הראשון 11 בפברואר 2014. התשלום האחרון של הריבית ישולם ביום 31 בינואר 2025.
7. החברה תהיה רשאית לפדות בפדיון מוקדם, מלא או חלקי, את איגרות החוב ביום 28 בפברואר 2019 ("מועד הפדיון המוקדם"). לאחר מועד הפדיון המוקדם, תהיה החברה רשאית לפדות בפדיון מוקדם את אגרות החוב באחד מאלה: (1) בתנאי שבמקביל לפדיון המוקדם של אגרות החוב באמצעות תשלום כמפורט בסעיף 6.1.5 לדוח הצעת המדף שפרסמה החברה ביום 9 בפברואר 2014, תנפיק החברה מכשיר הון בעל איכות זהה או עדיפה; (2) פדיון מוקדם יתאפשר באישורו מראש של הממונה. ככלל על פי הממונה, פדיון מוקדם יתאפשר במידה שההון העצמי של החברה לאחר הפדיון המוקדם יעלה על 120% מההון המינימאלי הנדרש מהחברה על פי תקנות ההון.
- ככל שלא תנצל החברה את זכותה לפדות בפדיון מוקדם את איגרות החוב החל ממועד הפדיון המוקדם, תיווסף לריבית אותה נושאות איגרות החוב באותה עת, תוספת ריבית בשיעור של 50% ממרווח הסיכון המקורי (כהגדרתו בסעיף 2.20.3 לתשקיף המדף שפרסמה החברה ביום 31 במאי 2013), שנקבע בהנפקה ביחס לאיגרות החוב.

10. פרטים נוספים

[א] הנאמן לאגרות החוב (סדרה 1): רזניק פז נבו ר.פ.נ. נאמנויות (2007) בע"מ. שם האחראי על הסדרה: מיכל אבטליון ראשוני: טלפון: 03-6389200; פקס: 03-6389222. כתובת למשלוח הודעות: רח' יד החרוצים 14, תל אביב.

[ב] הנאמן לאגרות החוב (סדרה 2): רזניק פז נבו נאמנויות בע"מ. שם האחראי על הסדרה: יוסי רזניק: טלפון: 03-6389200; פקס: 03-6389222. כתובת למשלוח הודעות: רח' יד החרוצים 14, תל אביב.

[ג] למועד הדוח החברה עומדת בכל התנאים וההתחייבויות מכוח שטר הנאמנות ולא התקיימו תנאים המקיימים עילה להעמדת אגרות החוב לפירעון מיידי.

11. פרטים אודות תעודות התחייבות שנפרעו במלואן בשנת הדיווח

אין

הדירקטוריון מודה להנהלת החברה לעובדיה ולסוכניה על תרומתם להישגיה.

שמעון מירון,
מנכ"ל

אלי אלעזרא,
יו"ר הדירקטוריון

חולון, 29 במרץ, 2017

הכשרה חברה לביטוח בע"מ

הצהרה (certification)

אני, שמעון מירון, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הכשרה חברה לביטוח בע"מ (להלן: "חברת הביטוח") לשנת 2016 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של חברת הביטוח למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בחברת הביטוח המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של חברת הביטוח; וכן-
  - א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לחברת הביטוח, לרבות חברות מאוחדות שלה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברת הביטוח ובאותן חברות, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
  - ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לתקני דיווח בינלאומיים (IFRS) ולהוראות הממונה על שוק ההון;
  - ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של חברת הביטוח והצגנו את מסקונתינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
  - ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי;
5. אני ואחרים בחברת הביטוח המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדה לבחינת הדוחות הכספיים (ועדת המאזן) של חברת הביטוח, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
  - א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של חברת הביטוח לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן-
  - ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

שמעון מירון, מנהל כללי

תאריך: 29.3.2017

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי - הצהרות, דוחות וגילויים.

הכשרה חברה לביטוח בע"מ

הצהרה (certification)

אני, דוד סלמה, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הכשרה חברה לביטוח בע"מ (להלן: "חברת הביטוח") לשנת 2016 (להלן: "הדוח").

2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.

3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של חברת הביטוח למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.

4. אני ואחרים בחברת הביטוח המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של חברת הביטוח; וכן-

(א) קבענו בקרות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקרות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לחברת הביטוח, לרבות חברות מאוחדות שלה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברת הביטוח ובאותן חברות, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;

(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לתקני דיווח בינלאומיים (IFRS) ולהוראות הממונה על שוק ההון;

(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של חברת הביטוח והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-

(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי;

5. אני ואחרים בחברת הביטוח המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדה לבחינת הדוחות הכספיים (ועדת המאזן) של חברת הביטוח, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:

(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של חברת הביטוח לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן-

(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

דוד סלמה, סמנכ"ל כספים

תאריך: 29.3.2017

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי - הצהרות, דוחות וגילויים.

הכשרה חברה לביטוח בע"מ

דוח הדירקטוריון והנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי

הנהלה, בפקוח הדירקטוריון, של הכשרה חברה לביטוח בע"מ ("חברת הביטוח") אחראית לקביעתה וקיומה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי. מערכת הבקרה הפנימית של חברת הביטוח תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של חברת הביטוח לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) והוראות המפקח על הביטוח. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

הנהלה בפקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות הנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, הנהלה בפקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת חברת הביטוח, בפקוח הדירקטוריון, העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר, 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של ה-COSO Sponsoring Organizations of the Treadway Committee of (Commission). בהתבסס על הערכה זו, הנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר, 2016, הבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

יו"ר הדירקטוריון אלי אלעזרא (חתימה) _____

מנכ"ל שמעון מירון (חתימה) _____

סמנכ"ל הכספים דוד סלמה (חתימה) _____

תאריך אישור הדוח: 29.3.2017

חלק 3

**דוחות כספיים מאוחדים
ליום 31 בדצמבר 2016**

הכשרה חברה לביטוח בע"מ

הכשרה חברה לביטוח בע"מ

דוחות כספיים מאוחדים

ליום 31 בדצמבר, 2016

הכשרה חברה לביטוח בע"מ

דוחות כספיים מאוחדים

ליום 31 בדצמבר, 2016

תוכן העניינים

עמוד

2	דוח רואה החשבון המבקר בדבר בקרה פנימית על הדיווח הכספי
3	דוח רואה החשבון המבקר
4-5	דוחות מאוחדים על המצב הכספי
6	דוחות מאוחדים על הרווח או הפסד ורווח כולל אחר
7	דוחות מאוחדים על השינויים בהון
8-10	דוחות מאוחדים על תזרימי המזומנים
11-167	באורים לדוחות הכספיים המאוחדים
168-170	נספח לדוחות הכספיים המאוחדים

דוח רואה החשבון המבקר לבעלי המניות של הכשרה חברה לביטוח בע"מ

בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון

בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הכשרה חברה לביטוח בע"מ (להלן - החברה) ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן - COSO). הדירקטוריון וההנהלה של החברה אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על רכיבי הבקרה פנימית על דיווח כספי של החברה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-PCAOB Public Company Accounting Oversight Board (בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קוימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים שחשבנו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של חברה שהיא גוף מוסדי הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של בטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ובהתאם לדרישות הגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) התשמ"א-1981. בקרה פנימית על דיווח כספי של חברה שהיא גוף מוסדי כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי החברה (לרבות הוצאתם מרשותה) (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ובהתאם לדרישות הגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) התשמ"א-1981 ושקבלת כספים והוצאת כספים של החברה נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון וההנהלה של החברה; ו-(3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי החברה, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקרות תהפוכנה לבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, החברה קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2016 בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים המאוחדים של החברה לימים 31 בדצמבר 2016 ו-2015 ולכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 והדוח שלנו מיום 29 במרס, 2017, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים וכן הפנית תשומת לב לאמור בבאור 35 לדוחות הכספיים המאוחדים בדבר חשיפה להתחייבויות תלויות.

דוח רואה החשבון המבקר

לבעלי המניות של הכשרה חברה לביטוח בע"מ

ביקרנו את הדוחות המאוחדים על המצב הכספי המצורפים של הכשרה חברה לביטוח בע"מ (להלן - החברה) לימים 31 בדצמבר, 2016 ו-2015 ואת הדוחות המאוחדים על רווח או הפסד ורווח כולל אחר, השינויים בהון ותזרימי המזומנים לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2016. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון וההנהלה של החברה. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שישומו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון וההנהלה של החברה וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, בהתבסס על ביקורתנו, הדוחות הכספיים המאוחדים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של החברה והחברה המאוחדת שלה לימים 31 בדצמבר, 2016 ו-2015 ואת תוצאות פעולותיהן, השינויים בהון ותזרימי המזומנים שלהן לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2016 בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS), ובהתאם לדרישות הגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) התשמ"א-1981.

כמו כן, לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל ערוכים בהתאם להוראות תקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים), התש"ע-2010, עד כמה שתקנות אלו חלות על חברת ביטוח.

מבלי לסייג את חוות דעתנו הנ"ל אנו מפנים את תשומת הלב לאמור בבאור 35 לדוחות הכספיים המאוחדים בדבר חשיפה להתחייבויות תלויות.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של החברה ליום 31 בדצמבר, 2016 בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO והדוח שלנו מיום 29 במרס, 2017 ככל חוות דעת בלתי מסוייגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של החברה.

ליום 31 בדצמבר		באור	
2015	2016		
אלפי ש"ח			<u>נכסים</u>
44,049	63,209	4	נכסים בלתי מוחשיים
272,051	309,214	5	הוצאות רכישה נדחות
101,696	124,558	6	רכוש קבוע
-	132,714	8	נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה
338,117	508,833	8	נדל"ן להשקעה - אחר
399,210	(*1,106,209	15	נכסי ביטוח משנה
19,718	85,796		נכסי מסים שוטפים
30,831	31,166	9	חייבים ויתרות חובה
236,877	265,107	10	פרמיה לגביה
4,676,655	5,571,894	11	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
		12	השקעות פיננסיות אחרות:
1,376,262	1,087,160		נכסי חוב סחירים
1,092,108	1,164,092		נכסי חוב שאינם סחירים
78,727	83,399		מניות
32,121	25,535		אחרות
<u>2,579,218</u>	<u>2,360,186</u>		סך הכל השקעות פיננסיות אחרות
252,879	336,887	13	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
129,927	103,939	13	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
<u>9,081,228</u>	<u>10,999,712</u>		סך הכל הנכסים
<u>4,996,463</u>	<u>6,126,337</u>	11	סך הכל נכסים עבור חוזים תלויי תשואה

(* לעניין השפעות של עסקאות עם מבטחי משנה ראה ביאורים 15 ו-20.
הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

ליום 31 בדצמבר		באור	
2015	2016		
אלפי ש"ח			
		14	<u>הון והתחייבויות</u>
			<u>הון</u>
200,201	200,201		הון מניות
47,885	47,885		פרמיה על מניות
10,775	17,135		קרנות הון
114,663	101,967		יתרת עודפים
373,524	367,188		סך הכל הון
			<u>התחייבויות</u>
3,057,757	3,245,487	15 א'	התחייבויות בגין חוזי ביטוח שאינם תלויי תשואה
4,953,852	6,081,178	15 ב'	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
52,335	50,716	31	התחייבויות בגין מיסים נדחים
19,226	20,490	19	התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
252,635	252,305	18	התחייבויות פיננסיות
229,086	(*770,882)	20	חברות ביטוח
142,813	211,466	21	זכאים ויתרות זכות
8,707,704	10,632,524		סך הכל ההתחייבויות
9,081,228	10,999,712		סך הכל ההון וההתחייבויות

(* לעניין השפעות של עסקאות עם מבטחי משנה ראה ביאורים 15 ו-20.
הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

29 במרס, 2017

דוד סלמה
סמנכ"ל כספיםשמעון מירון
מנכ"לאלי אלעזרא
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים

לשנה שהסתיימה ביום			באור	
31 בדצמבר				
2014	2015	2016		
אלפי ש"ח (למעט נתוני רווח למניה)				
1,544,344	1,638,910	1,818,150	22	פרמיות שהורווחו ברוטו
169,995	227,526	1,045,665	22	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
1,374,349	1,411,384	772,485	22	פרמיות שהורווחו בשייר
317,591	191,071	322,278	23	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
37,012	42,640	47,960	24	הכנסות מדמי ניהול
38,039	68,558	95,219	25	הכנסות מעמלות
1,766,991	1,713,653	1,237,942		סך הכל הכנסות
1,404,363	1,420,952	1,800,599		תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
117,167	151,184	970,181	15,20	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
1,287,196	1,269,768	830,418	26	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
289,256	307,760	329,053	27	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
53,917	50,346	40,253	28	הוצאות הנהלה וכלליות
26,616	19,684	30,491	29	הוצאות מימון
901	-	-	30	הוצאות אחרות
1,657,886	1,647,558	1,230,215		סך הכל הוצאות
109,105	66,095	7,727		רווח לפני מסים על הכנסה
(37,245)	(22,832)	2,504	31	הטבת מס (מסים על ההכנסה)
71,860	43,263	10,231		רווח נקי לתקופה
				רווח (הפסד) כולל אחר:
				סכומים שיסווגו או המסווגים מחדש לרווח או הפסד בהתקיים תנאים ספיציפיים
44,546	21,010	3,097		שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שנזקפו לקרנות הון
(45,333)	(26,641)	(7,494)		רווחים, נטו ממימוש נכסים פיננסיים זמינים למכירה שהועברו לדוח רווח והפסד
782	-	-		הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
2	2,134	1,769	31	הטבת מס
(3)	(3,497)	(2,628)		סה"כ רכיבים שיסווגו או המסווגים מחדש לרווח או הפסד
				סכומים שלא יסווגו מחדש לאחר מכן לרווח או הפסד:
7,699	1,840	13,771		הערכה מחדש בגין שיערוך בנייני משרד
1,067	(1,283)	(3,137)		רווח (הפסד) אקטוארי בגין תוכניות להטבה מוגדרת
(3,306)	(199)	(3,573)	31	מס
5,460	358	7,061		סה"כ רכיבים שלא יסווגו מחדש לרווח או הפסד
5,457	(3,139)	4,433		רווח (הפסד) כולל אחר, נטו
77,317	40,124	14,664		סה"כ רווח כולל
				רווח נקי למניה המיוחס לבעלי המניות של החברה(בש"ח):
0.40	0.24	0.06	32	רווח בסיסי ומדולל למניה

סך הכל הון	יתרת עודפים	קרן הון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה	קרן הערכה מחדש	פרמיה על מניות	הון מניות	
אלפי ש"ח						
373,524	114,663	4,886	5,889	47,885	200,201	<u>יתרה ליום 1 בינואר, 2016</u>
10,231	10,231	-	-	-	-	רווח נקי לתקופה
4,433	(2,001)	(2,628)	9,062	-	-	רווח (הפסד) כולל אחר, נטו ממס
14,664	8,230	(2,628)	9,062	-	-	סה"כ רווח (הפסד) כולל
-	74	-	(74)	-	-	העברה מקרן הערכה מחדש בגין שיערוך רכוש קבוע בגובה פחת, נטו ממס
(21,000)	(21,000)	-	-	-	-	דיבידנד ששולם
<u>367,188</u>	<u>101,967</u>	<u>2,258</u>	<u>14,887</u>	<u>47,885</u>	<u>200,201</u>	<u>יתרה ליום 31 בדצמבר, 2016</u>

סך הכל הון	יתרת עודפים	קרן הון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה	קרן הערכה מחדש	פרמיה על מניות	הון מניות	
אלפי ש"ח						
363,880	102,616	8,383	4,795	47,885	200,201	<u>יתרה ליום 1 בינואר, 2015</u>
43,263	43,263	-	-	-	-	רווח נקי לתקופה
(3,139)	(797)	(3,497)	1,155	-	-	רווח (הפסד) כולל אחר, נטו ממס
40,124	42,466	(3,497)	1,155	-	-	סה"כ רווח (הפסד) כולל
-	-	-	-	-	-	השפעה מצטברת ליום 31 בדצמבר, 2015 של עדכון חלקם של מבטחי משנה בפרמיה שטרם הורווחה ובהוצאות הרכישה הנדחות
(3,480)	(3,480)	-	-	-	-	(ראה באור 2(ה)(2)(ד)(4))
-	61	-	(61)	-	-	העברה מקרן הערכה מחדש בגין שיערוך רכוש קבוע בגובה פחת, נטו ממס
(27,000)	(27,000)	-	-	-	-	דיבידנד ששולם
<u>373,524</u>	<u>114,663</u>	<u>4,886</u>	<u>5,889</u>	<u>47,885</u>	<u>200,201</u>	<u>יתרה ליום 31 בדצמבר, 2015</u>

סך הכל הון	יתרת עודפים	קרן הון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה	קרן הערכה מחדש	פרמיה על מניות	הון מניות	
אלפי ש"ח						
323,383	66,911	8,386	-	47,885	200,201	<u>יתרה ליום 1 בינואר, 2014</u>
71,860	71,860	-	-	-	-	רווח נקי לתקופה
5,457	665	(3)	4,795	-	-	רווח (הפסד) כולל אחר
77,317	72,525	(3)	4,795	-	-	סה"כ רווח (הפסד) כולל, נטו ממס
-	-	-	-	-	-	השפעה מצטברת ליום 31 בדצמבר, 2014 של ביטול רישום הצבירה ויישום לראשונה של הנוהג המיטבי בביטוח כללי (ראה באור 2(ה)(2)(ד)(4))
19,180	19,180	-	-	-	-	דיבידנד ששולם
(56,000)	(56,000)	-	-	-	-	
<u>363,880</u>	<u>102,616</u>	<u>8,383</u>	<u>4,795</u>	<u>47,885</u>	<u>200,201</u>	<u>יתרה ליום 31 בדצמבר, 2014</u>

לשנה שהסתיימה ביום			נספח	
31 בדצמבר				
2014	2015	2016		
אלפי ש"ח				
67,834	31,186	113,911	א'	<u>תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת</u>
				<u>תזרימי מזומנים מפעילות השקעה</u>
(74,562)	(15,897)	(3,458)		רכישת רכוש קבוע
3,325	-	-		תמורה ממימוש רכוש קבוע
(17,645)	(19,505)	(31,433)		השקעה בנכסים בלתי מוחשיים
(88,882)	(35,402)	(34,891)		<u>מזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה</u>
				<u>תזרימי מזומנים מפעילות מימון</u>
39,276	-	-		תמורה מהנפקת אגרות חוב בניכוי הוצאות הנפקה
-	25,000	-		תמורה מהנפקת כתבי התחייבות מבנקים ואחרים
(6,331)	(14,152)	-		פרעון הלוואות מבנקים ואחרים
(56,000)	(27,000)	(21,000)		דיבידנד ששולם
(23,055)	(16,152)	(21,000)		<u>מזומנים נטו ששימשו לפעילות מימון</u>
(44,103)	(20,368)	58,020		<u>עלייה (ירידה) במזומנים ושווי מזומנים</u>
447,277	403,174	382,806	ב'	<u>יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת התקופה</u>
403,174	382,806	440,826	ג'	<u>יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף התקופה</u>

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
אלפי ש"ח		
71,860	43,263	10,231
נספח א' - תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת		
רווח לתקופה		
התאמות הדרושות להצגת תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת:		
התאמות לסעיפי רווח והפסד:		
רווחים נטו מהשקעות פיננסיות עבור חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה		
(156,459)	(53,712)	(173,888)
הפסדים (רווחים) נטו מהשקעות פיננסיות אחרות:		
(25,643)	(35,243)	11,786
נכסי חוב סחירים		
5,719	(79,818)	(69,953)
נכסי חוב שאינם סחירים ופקדונות מניות		
1,404	(9,658)	(4,672)
השקעות אחרות		
(10,022)	(20,394)	(2,107)
הוצאות מימון בגין התחייבויות פיננסיות		
13,761	12,754	13,599
הפסד (רווח) מממוש רכוש קבוע		
901	-	-
הפסד מממוש נדל"ן להשקעה		
5,308	-	-
תמורה מממוש נדל"ן להשקעה		
37,245	73,236	20,000
תמורה מממוש נדל"ן להשקעה עבור חוזי ביטוח תלויי תשואה		
-	32,200	-
שינוי בשווי הוגן של נדל"ן להשקעה עבור חוזי ביטוח תלויי תשואה		
100	(300)	509
שינוי בשווי ההוגן של נדל"ן להשקעה אחר		
(14,184)	(15,893)	(35,980)
פחת והפחתות:		
רכוש קבוע		
1,763	3,049	4,080
נכסים בלתי מוחשיים		
9,977	9,414	12,273
שינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה		
127,288	81,804	187,730
שינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה		
941,591	850,400	1,127,326
שינוי בנכסי ביטוח משנה		
94,936	60,108	(706,999)
שינוי בהוצאות רכישה נדחות		
(39,047)	(49,730)	(37,163)
מסים על ההכנסה (הטבת מס)		
37,245	22,832	(2,504)
שינויים בסעיפים מאזניים אחרים :		
השקעות פיננסיות ונדל"ן להשקעה עבור חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה:		
(777,433)	(925,378)	(848,787)
רכישות, נטו של השקעות פיננסיות		
-	-	(133,223)
רכישת נדל"ן להשקעה		
(44,141)	(22,641)	(163,038)
השקעות פיננסיות ונדל"ן להשקעה אחר:		
(202,612)	(109,424)	177,309
רכישת נדל"ן להשקעה		
(67,729)	10,720	(28,230)
רכישות, נטו של השקעות פיננסיות		
11,335	(12,452)	(335)
פרמיות לגבייה		
(109,894)	(4,731)	609,064
חייבים ויתרות חובה		
1,645	1,298	(1,873)
זכאים ויתרות זכות*		
(157,039)	(181,559)	(45,076)
התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו		
(13,415)	(14,181)	(13,955)
סך ההתאמות הדרושות להצגת תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת		
182,698	188,457	206,776
מזומנים ששולמו והתקבלו במהלך השנה עבור:		
(44,679)	(41,516)	(66,650)
ריבית ששולמה		
1,432	11,518	539
ריבית שהתקבלה		
26,977	25,204	22,046
מסים ששולמו		
153,013	169,482	148,756
מסים שהתקבלו		
67,834	31,186	113,911
דיבידנד שהתקבל		
סך הכל תזרימי מזומנים שנבעו מפעילות שוטפת		

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים. (*לעניין השפעות של עסקאות עם מבטחי משנה ראה באור 20 ב')

לשנה שהסתיימה ביום

31 בדצמבר

2014	2015	2016
אלפי ש"ח		

170,943	235,667	252,879
276,334	167,507	129,927
<u>447,277</u>	<u>403,174</u>	<u>382,806</u>

235,667	252,879	336,887
167,507	129,927	103,939
<u>403,174</u>	<u>382,806</u>	<u>440,826</u>

נספח ב' - מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה

מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה

מזומנים ושווי מזומנים אחרים

יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה

נספח ג' - מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה

מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה

מזומנים ושווי מזומנים אחרים

יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

באור 1: - כללי

א. השליטה בחברה

החברה הינה חברה בת של הכשרה החזקות ביטוח בע"מ (להלן - החברה האם) אשר מחזיקה במניות החברה בשיעור של 53.6% שהיא חברה בת של אלעזרא החזקות בע"מ (להלן - חברת אם סופית) וכתובתה הרשמית היא רחוב המלאכה 6, חולון.

החברה הינה תאגיד מדווח מכיוון שאגרות החוב שלה מוחזקות בידי הציבור.

ב. החברה המאוחדת היחידה הפעילה של החברה הינה איגוד מקרקעין בשם פנינת אפרידר בע"מ (להלן - אפרידר) המוחזק בבעלות מלאה. בדוחות השנתיים לימים 31 בדצמבר, 2016 ו-2015 לא צורף מידע כספי נפרד כנדרש לפי תקנה 19' לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), תש"ל-1970 לאור ההשפעה הזניחה שיש לדוחות הכספיים של אפרידר על הדוחות הכספיים המאוחדים.

הפרמטרים ששימשו את החברה בכדי לקבוע את ההשפעה האמורה הם: נכסים, הכנסות, ותזרים מזומנים מפעילות שוטפת של עד 5% מסך הנכסים, ההכנסות ותזרים מזומנים מפעילות שוטפת שבדוחות הכספיים המאוחדים, בהתאמה.

ג. הגדרות

בדוחות הכספיים:

- החברה - הכשרה חברה לביטוח בע"מ.
- החברה האם - הכשרה החזקות ביטוח בע"מ
- הקבוצה - החברה וחברה מאוחדת המצויינת בבאור 7.
- בעלי עניין ובעל שליטה - כהגדרתם בתקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים), התש"ע - 2010.
- צדדים קשורים - כהגדרתם ב- IAS 24.
- המפקח או הממונה - הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון.
- חוק הפיקוח - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981.
- תקנות ההון - תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח-1998, על תיקונן.
- כללי השקעה - תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012 וחוזר "כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים" שפורסם ע"י הממונה.

באור 1: - כללי (המשך)

ג. הגדרות (המשך)

בדוחות הכספיים (המשך)

- תקנות פרטי דין וחשבון - תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (פרטי דין וחשבון), התשנ"ח-1998, על תיקונן.
- חוזי ביטוח - חוזים לפיהם צד אחד (המבטח) לוקח סיכון ביטוחי משמעותי מצד אחר (בעל הפוליסה), על ידי הסכמה לפצות את בעל הפוליסה אם אירוע עתידי לא ודאי מוגדר (מקרה הביטוח) ישפיע באופן שלילי על בעל הפוליסה .
- חוזי השקעה - פוליסות שאינן מהוות חוזי ביטוח.
- חוזים תלויי תשואה - חוזי ביטוח וחוזי השקעה במגזר ביטוח חיים בהם ההתחייבויות צמודות לתשואת תיק ההשקעות (פוליסות משתתפות ברווחי השקעה), או נובעות מחוזים אלה.
- נכסים עבור חוזים תלויי תשואה - נכסים המוחזקים כנגד התחייבויות הנובעות מביטוח משתתף ברווחים.
- התחייבויות בגין חוזי ביטוח - עתודות ביטוח ותביעות תלויות במגזרי הפעילות ביטוח חיים וביטוח כללי.
- נכסי ביטוח משנה - חלקם של מבטחי המשנה בעתודות הביטוח ובתביעות התלויות.
- פרמיות - פרמיות לרבות דמים.
- פרמיות שהורווחו - פרמיות המתייחסות לתקופת הדוח.

באור 2: - עיקרי מדיניות חשבונאית

א. בסיס הצגת הדוחות הכספיים

1. בסיס המדידה

הדוחות הכספיים של החברה ערוכים על בסיס העלות, למעט נדל"ן להשקעה, בנייני משרד המשמשים כרכוש קבוע, הטבות לעובדים, נכסים פיננסיים זמינים למכירה, נכסים והתחייבויות פיננסיות (כולל מכשירים נגזרים) המוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד, התחייבויות ביטוחיות ונכסי ביטוח משנה. למידע נוסף בדבר אופן המדידה של נכסים והתחייבויות אלו ראה סעיפים ה', ו', ז', ח' ויג' להלן.

2. מתכונת העריכה של הדוחות הכספיים

דוחות כספיים אלו נערכו בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (להלן - IFRS). כמו כן, הדוחות הכספיים נערכו בהתאם לדרישות הגילוי כפי שנקבעו בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) התשמ"א-1981 והתקנות שהותקנו על פיו והוראות תקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים) התש"ע-2010, עד כמה שתקנות אלו חלות על חברת ביטוח.

3. תקופת המחזור התפעולי

תקופת המחזור התפעולי הרגיל של החברה, עולה בעיקרה על שנה, במיוחד בהתייחס לעסקי ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח ולעסקי ביטוח כללי בעלי זנב ארוך.

4. מבנה הדיווח הנוכחי

הדוחות על המצב הכספי הכוללים בעיקר את הנכסים וההתחייבויות של החברה, הוצגו לפי סדר נזילות ללא הבחנה בין שוטף ללא שוטף. הצגה זו, מספקת מידע מהימן ורלוונטי יותר, כפי שנדרש ב- IAS 1.

5. מדיניות חשבונאית עקבית וישום לראשונה של תקני IFRS

המדיניות החשבונאית שיושמה בדוחות הכספיים יושמה באופן עקבי בכל התקופות המוצגות, למעט ביטול רישום הצבירה ויישום לראשונה של הנוהג המיטבי בביטוח כללי בשנת 2015 לרבות הצעד המשלים של תיקון חלקם של מבטחי משנה בעתודות ביטוח ובהוצאות רכישה נדחות, ראה באור 2(ה)(2)(ד)(4).

באור 2: - עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

ג. עיקרי השיקולים, האומדנים וההנחות בעריכת הדוחות הכספיים השיקולים

בתהליך יישום עיקרי המדיניות החשבונאית של החברה שקלה ההנהלה את הנושאים הבאים, שלהם ההשפעה המהותית ביותר על הסכומים שהוכרו בדוחות הכספיים:

1. סיווג חוזי ביטוח וחוזי השקעה

חוזי ביטוח הינם חוזים בהם המבטח לוקח סיכון ביטוחי משמעותי מצד אחר. ההנהלה שוקלת לגבי כל חוזה וחוזה, או לגבי קבוצה של חוזים דומים, האם הם כרוכים בלקיחת סיכון ביטוחי משמעותי ועל כן יש לסווגם כחוזי ביטוח או שהם חוזי השקעה.

2. סיווג ויעוד ההשקעות הפיננסיות

הנהלת החברה הפעילה שיקול דעת בבואה לסווג ולייעד את ההשקעות הפיננסיות לקבוצות הבאות:

- נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד.
- השקעות המוחזקות לפדיון.
- הלוואות וחייבים.
- נכסים פיננסיים זמינים למכירה.

ראה באורים 11 ו-12 להלן.

אומדנים והנחות

בעת הכנת הדוחות הכספיים, נדרשת ההנהלה להסתייע באומדנים, הערכות והנחות המשפיעים על יישום המדיניות החשבונאית ועל הסכומים המדווחים של נכסים, התחייבויות, הכנסות והוצאות. האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. השינויים באומדנים החשבונאיים נזקפים בתקופה בה נעשה השינוי באומדן.

בעת גיבושם של אומדנים חשבונאיים ואקטואריים, המשמשים בהכנת הדוחות הכספיים של החברה, נדרשת הנהלת החברה להניח הנחות באשר לנסיבות ואירועים הכרוכים באי וודאות משמעותית. בשיקול דעתה בקביעת האומדנים, מתבססת הנהלת החברה על ניסיון העבר, עובדות שונות, גורמים חיצוניים ועל הנחות סבירות לרבות ציפיות לעתיד, ככל שניתנות להערכה, בהתאם לנסיבות המתאימות לכל אומדן. יובהר שההנחות בפועל עלולות להיות שונות מאומדנים אלה, בין היתר, עקב שינויים רגולטוריים שפורסמו או צפויים להתפרסם בתחום הביטוח ואשר קיימת אי וודאות באשר לאופן התממשותם והשלכותיהם.

להלן ההנחות העיקריות שנעשו בדוחות הכספיים בקשר לאי הודאות לתאריך המאזן ואומדנים קריטיים שחושבו על ידי החברה ואשר שינוי מהותי באומדנים ובהנחות עשויים לשנות את ערכם של נכסים והתחייבויות בדוחות הכספיים בשנה העוקבת:

1. התחייבויות בגין חוזי ביטוח

ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח מבוססות על שיטות הערכה אקטוארית ועל הנחות המפורטות בבאור 33ה(1) לגבי ביטוח חיים ובבאור 33ה(2) לגבי ביטוח כללי.

ההערכות האקטואריות וההנחות השונות נגזרות בעיקר מניסיון העבר ומבוססות, על כך שדפוס ההתנהגות והתביעות בעבר מייצג את מה שיקרה בעתיד. השתנות בגורמי הסיכון, בשכיחות האירועים או בחומרתם, וכן שינוי המצב המשפטי עשויים להשפיע באופן מהותי על גובה ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח. לגבי שינויים בהנחות עיקריות ששימשו בחישוב ההתחייבויות ראה באור 33ה. לגבי ניתוחי הרגישות של הסיכון הביטוחי בביטוח חיים ראה באור 33ה(1)(5).

באור 2: - עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

ב. עיקרי השיקולים, האומדנים וההנחות בעריכת הדוחות הכספיים (המשך)

אומדנים קריטיים (המשך)

2. תביעות משפטיות שאינן במהלך העסקים הרגיל

נגד החברה תלויות ועומדות תביעות משפטיות וכן בקשות לאישור תובענות כייצוגיות. בהערכות סיכויי התביעות המשפטיות שהוגשו נגד החברה וחברות מוחזקות שלה, הסתמכו החברות על חוות דעת יועצה המשפטיים. הערכות אלה של היועצים המשפטיים מתבססות על מיטב שיפוטם המקצועי, בהתחשב בשלב בו מצויים ההליכים, וכן על הניסיון המשפטי שנצבר בנושאים השונים. מאחר שתוצאות התביעות תקבענה בבתי המשפט, עלולות תוצאות אלה להיות שונות מהערכות אלה. ראה מידע נוסף בבאור 35.

בנוסף לתביעות האמורות, החברה חשופה לטענות/תביעות משפטיות שטרם נטענו/הוגשו, וזאת, בין היתר, בהתקיים ספק בפרשנות הסכם ו/או הוראת דין ו/או אופן יישומם. חשיפה זו מובאת לידיעת החברה וחברות מוחזקות שלה במספר דרכים, ובין היתר: באמצעות פניות לקוחות לגורמים בחברה ובמיוחד לממונה על פניות הציבור בחברה, באמצעות תלונות לקוחות ליחידה לפניות הציבור במשרד המפקח, ובאמצעות תביעות (שאינן ייצוגיות) המוגשות לבית המשפט. נושאים אלו מובאים לידיעת הנהלת החברה אם וככל שהגורמים המטפלים מזהים כי הטענות עשויות להיות בעלות השלכות רחבות. בהערכת הסיכון הנובע מטענות/תביעות שטרם הוגשו מסתמכות החברות בחברה על הערכות פנימיות של הגורמים המטפלים וההנהלה, המשקללות את הערכת הסיכוי להגשת תביעה ואת הסיכוי להצלחת התביעה, אם וככל שתוגש. ההערכה מבוססת על הניסיון שנצבר ביחס להגשת תביעות ועל ניתוח הטענות לגופן. מטבע הדברים, לאור השלב הראשוני בו מצוי ברור הטענה המשפטית, עשויה התוצאה בפועל להיות שונה מההערכה שנעשתה בשלב שטרם הוגשה התביעה.

3. קביעת שווי הוגן של מכשירים פיננסיים לא סחירים

השווי ההוגן של אגרות חוב בלתי סחירות, הלוואות ופיקדונות, מחושב לפי מודל המבוסס על היוון תזרימי המזומנים כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על ידי חברה המספקת ציטוטי מחירים ושיעורי ריבית לגופים מוסדיים.

4. ירידת ערך של השקעות פיננסיות

כאשר קיימת ראייה אובייקטיבית שקיים הפסד מירידת ערך בגין הלוואות וחייבים המוצגים בעלותם המופחתת, או שערכם של נכסים פיננסיים זמינים למכירה נפגם וקיימת ירידת ערך לגביהם, סכום ההפסד נזקף לדוח רווח והפסד. ראה באור 12. בכל תאריך מאזן בוחנת החברה האם קיימת ראייה אובייקטיבית כאמור.

5. נדל"ן להשקעה

נדל"ן להשקעה ונדל"ן להשקעה בפיתוח הניתן למדידה מהימנה מוצגים לפי שווי הוגן לתאריך הדיווח כאשר שינויים בשווי ההוגן נזקפים לרווח או הפסד. השווי ההוגן נקבע בדרך כלל על ידי מעריכי שווי חיצוניים בלתי תלויים, בהתאם להערכות שווי כלכליות הכוללות שימוש בטכניקות הערכה והנחות לגבי אומדנים של תזרימי מזומנים עתידיים הצפויים מהנכס ואומדן שיעור היוון מתאים לתזרימי מזומנים אלה. אם ניתן, השווי ההוגן נקבע בהתייחס לעסקאות שנעשו לאחרונה בנדל"ן בעל אופי ומיקום דומים לזה המוערך.

במדידת השווי ההוגן של נדל"ן להשקעה נדרשים מעריכי השווי והנהלת החברה להשתמש בהנחות מסוימות לגבי שיעורי התשואה הנדרשים לגבי נכסי החברה, מחירי ההשכרה העתידיים, שיעורי התפוסה, חידושי חוזים, הסתברות להשכרת שטחים פנויים, הוצאות תפעול הנכסים, איתנותם הפיננסית של השוכרים והשלכות הנובעות מהשקעות שיידרשו לפיתוח עתידי, על מנת להעריך את תזרימי המזומנים העתידיים מהנכסים. שינוי בהנחות המשמשות במדידת הנדל"ן להשקעה עשוי לגרום לשינוי בשווי ההוגן. ראה מידע נוסף בסעיף ח' להלן. ראה גם באור 8 להלן.

באור 2: - עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

ב. עיקרי השיקולים, האומדנים וההנחות בעריכת הדוחות הכספיים (המשך)

אומדנים קריטיים (המשך)

6. מדידה מהימנה של נדל"ן להשקעה בהקמה

לצורך הבחינה האם השווי ההוגן של נדל"ן להשקעה בהקמה ניתן למדידה מהימנה, מביאה החברה בחשבון, בין היתר, את הקריטריונים הרלוונטיים הבאים:

1. מיקום הנדל"ן בהקמה באיזור שבו השוק מפותח ונזיל.
2. ציטוט מחיר מעסקאות אחרונות או הערכות קודמות של רכישה או מכירה של נכסים במצב ומיקום דומים.
3. אחוז מהשטחים המיועדים להשכרה אשר הושכר מראש לשוכרים.
4. אומדן מהימן של עלויות הקמה.
5. אומדן מהימן של שווי הנכס המוגמר.

כאשר בחינת הגורמים לעיל מעלה כי שווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה בהקמה ניתן למדידה מהימנה, הנדל"ן נמדד לפי שווי ההוגן בהתאם למדיניות החברה לגבי נדל"ן להשקעה. כאשר מדידה מהימנה אינה אפשרית, נדל"ן להשקעה בהקמה נמדד לפי עלות בניכוי הפסד מירידת ערך, במידה שקיים.

7. קביעת ברות ההשבה של הוצאות רכישה נדחות

ברות ההשבה של הוצאות הרכישה הנדחות נבדקת אחת לשנה תוך שימוש בהנחות לגבי שיעורי ביטולים, תמותה ותחלואה ומשתנים נוספים כאמור בבאור 33ה(1) אם תחת הנחות אלו לא תתקיים ברות ההשבה, יתכן שיהיה צורך בהאצת ההפחתה או אף במחיקת הוצאות הרכישה הנדחות.

8. הטבות בגין פנסיה לעובדים והטבות אחרות לאחר סיום העסקה

התחייבות בגין תוכניות להטבה מוגדרת לאחר סיום העסקה נקבעת תוך שימוש בטכניקות הערכה אקטואריות. חישוב ההתחייבות כרוכה בקביעת הנחות בין השאר לגבי שיעורי היוון, שיעורי תשואה צפויים על נכסים, שיעור עליית השכר ושיעורי תחלופת עובדים. יתרת ההתחייבויות עשויה להיות מושפעת בצורה משמעותית בגין שינויים באומדנים אלו.

9. נכסי מסים נדחים

נכסי מסים נדחים מוכרים בגין הפסדים מועברים לצורכי מס והפרשים זמניים, שטרם נוצלו, במידה שצפוי שתהיה הכנסה חייבת עתידית שכנגדה ניתן יהיה לנצלם. נדרש אומדן של ההנהלה על מנת לקבוע את סכום נכס המסים הנדחים שניתן להכיר בו בהתבסס על העיתוי וסכום ההכנסה החייבת במס הצפויה ואסטרטגיית תכנון המס.

10. הערכה מחדש של רכוש קבוע

החברה מודדת מבנים ומקרקעין המהווים רכוש קבוע בסכומים משוערכים, והשינויים בשווי הוגן נזקפים לרווח כולל אחר. החברה מודדת את השווי ההוגן אחת לשנה. המבנים ומקרקעין מוערכים על בסיס התייחסות לראיות זמינות בשוק, תוך שימוש במחירים בני השוואה המותאמים לגורמי שוק ספציפיים כגון סוג הנכסים, מיקומם ומצבם, וכן בשיטת היוון ההכנסות הצפויות.

באור 2: - עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

ג. מטבע הפעילות ומטבע חוץ

1. מטבע הפעילות ומטבע ההצגה

מטבע ההצגה של הדוחות הכספיים הינו ש"ח, שהינו מטבע הפעילות של החברה. ש"ח הינו המטבע שמייצג את הסביבה הכלכלית בה פועלת החברה.

2. עסקאות, נכסים והתחייבויות במטבע חוץ

עסקאות הנקובות במטבע חוץ (מטבע השונה ממטבע הפעילות) נרשמות עם ההכרה הראשונית בהן לפי שער החליפין במועד העסקה. לאחר ההכרה הראשונית, נכסים והתחייבויות כספיים הנקובים במטבע חוץ מתורגמים בכל תאריך דיווח למטבע הפעילות לפי שער החליפין במועד זה. הפרשי שער, למעט אלה המהוונים לנכסים כשירים או נזקפים להון בעסקאות גידור, נזקפים לדוח רווח והפסד. נכסים והתחייבויות לא כספיים המוצגים לפי עלות מתורגמים לפי שער החליפין במועד העסקה. נכסים והתחייבויות לא כספיים הנקובים במטבע חוץ המוצגים לפי שווי הוגן מתורגמים למטבע הפעילות בהתאם לשער החליפין במועד שבו נקבע השווי ההוגן.

3. פריטים כספיים צמודי מדד

נכסים והתחייבויות כספיים הצמודים על פי תנאיהם לשינויים במדד מותאמים לפי המדד הרלוונטי, בכל תאריך דיווח בהתאם לתנאי ההסכם.

ד. דוחות כספיים מאוחדים

הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את הדוחות הכספיים של חברה, שלחברה יש שליטה בה (חברה בת). שליטה מתקיימת כאשר לחברה יש כח השפעה על הישות המושקעת, חשיפה או זכויות לתשואות משתנות כתוצאה ממעורבותה בישות המושקעת וכן היכולת להשתמש בכח שלה כדי להשפיע על סכום התשואות שינבע מהפעילות המושקעת. בבחינת שליטה מובאת בחשבון השפעת זכויות הצבעה פוטנציאליות רק אם הן ממשיות. איחוד הדוחות הכספיים מתבצע החל ממועד השגת השליטה, ועד למועד בו הופסקה השליטה.

הדוחות הכספיים של החברה והחברה המאוחדת ערוכים לתאריכים ולתקופות זהים. המדיניות החשבונאית בדוחות הכספיים של החברה המאוחדת יושמה באופן אחיד ועקבי עם זו שיושמה בדוחות הכספיים של החברה.

יתרות ועסקאות הדדיות מהותיות ורווחים והפסדים הנובעים מעסקאות בין חברות הקבוצה בוטלו במלואם בדוחות הכספיים המאוחדים.

ה. חוזי ביטוח וחוזים לניהול נכסים

IFRS 4 הדרן בחוזי ביטוח מאפשר למבטח להמשיך במדיניות החשבונאית בה נקט לפני מועד המעבר לתקינה הבינלאומית לגבי חוזי ביטוח שהוא מנפיק (לרבות עלויות רכישה קשורות ונכסים בלתי מוחשיים קשורים) וכן חוזי ביטוח משנה שהוא רוכש. להלן תמצית המדיניות החשבונאית בקשר לחוזי ביטוח:

1. ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח

(א) הכרה בהכנסות - ראה סעיף ט"ו להלן.

(ב) התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים:

התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים מחושבות בהתאם להוראות המפקח (תקנות וחוזרים), כללים חשבונאיים ושיטות אקטואריות מקובלות. ההתחייבויות מחושבות

באור 2: - עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

ה. חוזי ביטוח וחוזים לניהול נכסים (המשך)

1. ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

בהתאם לנתוני הכיסויים הרלוונטיים, כגון: גיל המבוטח, ותק הכיסויים, סוג הביטוח, סכום הביטוח וכו'.

התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים נקבעות על בסיס הערכה אקטוארית, המבוצעת על-ידי האקטואר הממונה בחברה, מר שלמה בן עמרם שהינו עובד החברה. חלקם של מבטחי המשנה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים נקבע על פי התנאים של החוזים הרלוונטיים.

(ג) התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים הצמודות למדד וההשקעות צמודות למדד המשמשות כיסוי להתחייבויות אלה, נכללו בדוחות הכספיים לפי המדד שפורסם לאחרונה לפני תאריך המאזן.

(ד) הנחיות המפקח בדבר התחייבויות לתשלום קיצבה

בחוזרים שפרסם המפקח בדבר חישוב התחייבויות לתשלום קיצבה בפוליסות ביטוח חיים נקבעו הוראות עדכניות לחישוב ההפרשות וזאת עקב קצב השיפור בתוחלת החיים המצריך מעקב אחר הלימות ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים המאפשרות קבלת קיצבה והשלמתן באופן ראוי.

ראה גם באור 33ה(1).

(ה) הוצאות רכישה נדחות

(1) הוצאות הרכישה הנדחות בגין פוליסות ביטוח חיים (להלן - ה-DAC) כוללות עמלות לסוכנים ומפקחי רכישה והוצאות הנהלה וכלליות הקשורות לרכישת פוליסות חדשות. ה-DAC מופחת בשיעורים שנתיים שווים על פני תקופת הפוליסה, אך לא יותר מ-15 שנה. ה-DAC המתייחס לפוליסות שבוטלו או סולקו נמחק במועד הביטול או הסילוק.

(2) אקטואר החברה בודק מידי שנה את ברות השבת ה-DAC. הבדיקה נערכת על מנת לוודא שההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בניכוי ה-DAC מספיקה, ושהפוליסות צפויות ליצור הכנסות עתידיות שתכסנה את הפחתת ה-DAC ואת ההתחייבויות הביטוחיות, הוצאות התפעול והעמלות בגין אותן פוליסות.

ההנחות המשמשות לבדיקה זו, כוללות הנחות בגין ביטולים, הוצאות תפעול, תשואה מנכסים, תמותה ותחלואה, הנקבעות על-ידי אקטואר החברה מדי שנה על-פי בדיקות ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים עדכניים.

(ו) בדיקת נאותות ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים (Liability Adequacy):

החברה עורכת בדיקה לגבי הלימות של ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים. במידה והבדיקה מעלה כי כל ההכנסות של הפוליסות הרלבנטיות אינן מכסות את כל ההוצאות של פוליסות אלו, נרשמת הפרשה מיוחדת בגין החוסר. הבדיקה נעשית בנפרד עבור קבוצות פוליסות שהוגדרו ע"י המפקח.

ההנחות המשמשות לבדיקות הנ"ל כוללות הנחות בגין ביטולים, הוצאות תפעול, תשואה מנכסים, שיעורי ריבית, פרמיות אי נזילות, תמותה, שיעורי מימוש גמלה ותחלואה, ובהתחשב בעודף השווי ההוגן של הנכסים מעל ערכם בספרים. ההנחות נקבעות על ידי האקטואר מדי שנה על פי בדיקות, ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים אחרים. עבור פוליסות קולקטיביות הבדיקה נעשית בהתאם לניסיון התביעות של הקולקטיב הבודד ובכפוף למהימנות הסטטיסטית של ניסיון זה.

ראה באור 33ה(1)

באור 2: - עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

ה. חוזי ביטוח וחוזים לניהול נכסים (המשך)

1. ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

(ז) תביעות תלויות:

תביעות תלויות בניכוי חלק מבטחי המשנה בהן מחושבות באופן פרטני, בהתאם להערכת מומחי החברה על בסיס ההודעות בגין אירועי הביטוח וסכומי הביטוח.

הפרשות לתשלומי גמלאות, ההפרשות לתביעות מתמשכות בתשלום בביטוח אובדן כושר עבודה, ההוצאות הישירות והעקיפות הנובעות מהן, וכן הפרשות לתביעות שאירעו אך לא דווחו (IBNR), נכללו במסגרת התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה.

(ח) חוזי השקעה:

תקבולים בגין חוזי השקעה לא נכללים בסעיף פרמיות שהורווחו אלא נזקפים ישירות להתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה. פדיונות ותום תקופה בגין חוזים אלה לא נזקפים לדוח רווח והפסד אלא נגרעים ישירות מהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה.

בדוח רווח והפסד נזקפים בשל חוזים אלה ההכנסות מהשקעות, שינוי בהתחייבויות ותשלומים בגין חוזי ביטוח בשל חלקם של המבוטחים בהכנסות מהשקעות, דמי ניהול, עמלות לסוכנים והוצאות הנהלה וכלליות.

(ט) הפרשה בגין השתתפות ברווחים של המבוטחים בביטוח קבוצתי:

ההפרשה נכללה בסעיף "זכאים ויתרות זכות". כמו כן, השינוי בהפרשה קוזז מההכנסות מפרמיה.

2. ביטוח כללי

(א) הכרה בהכנסה - ראה סעיף ט"ו להלן.

(ב) סעיף תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו ושייר כולל, בין היתר, סילוק ועלויות טיפול ישירות בגין תביעות ששולמו, הוצאות עקיפות ליישוב תביעות, תלויות שאירעו בשנת הדוח וכן עדכון ההפרשה לתביעות התלויות (הכוללת הפרשה לעלויות ישירות ועקיפות בטיפול בתביעות) שנרשמה בשנים קודמות.

(ג) התחייבויות בגין חוזי ביטוח והוצאות רכישה נדחות:

עתודות הביטוח והתביעות התלויות הכלולות בסעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח, וחלקם של מבטחי משנה בעתודה ובתביעות התלויות, הכלול בסעיף נכסי ביטוח משנה, חושבו בהתאם לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (חישוב עתודות בביטוח כללי), התשע"ג-2013, (להלן - "תקנות חישוב עתודות"), הנחיות הממונה ושיטות אקטואריות מקובלות לחישוב תביעות תלויות, המיושמות בהתאם לשיקול דעתו של האקטואר הממונה, מר עמר רקובר שהינו עובד החברה.

באור 2: - עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

ה. חוזי ביטוח וחוזים לניהול נכסים (המשך)

2. ביטוח כללי (המשך)

- (ד) סעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח, מורכב מעתודות ביטוח ותביעות תלויות, כלהלן:
- (1) הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה (Unearned Premium Reserve), משקפת את דמי הביטוח המתייחסים לתקופת ביטוח שלאחר תאריך המאזן.
  - (2) הפרשה לפרמיה בחסר (Premium Deficiency). הפרשה זו נרשמת במידה והפרמיה שטרם הורווחה (בניכוי הוצאות הרכישה הנדחות) אינה מכסה את העלות הצפויה בגין חוזי הביטוח. בענפים רכב חובה, רכב רכוש ומקיף דירות ההפרשה מבוססת בין היתר על מודל, שנקבע בתקנת חישוב עתודות.
  - (3) עתודות ביטוח ותביעות תלויות המחושבות לפי השיטות כמפורט להלן:
    - 3.1 תביעות תלויות וחלקם של מבטחי המשנה בהן נכללו לפי הערכה אקטוארית, למעט לגבי הענפים המפורטים בסעיף 3.2 להלן. הוצאות עקיפות ליישוב תביעות נכללות לפי הערכה אקטוארית. התחשיב האקטוארי עבור החברה, בוצע על-ידי האקטואר הממונה, מר עמר רקובר, שהינו עובד החברה.
    - 3.2 בענפי חבות המוצר ואחריות מקצועית, וכן בענפי הרכוש (ללא מקיף דירות ורכב רכוש), קבע האקטואר כי לא ניתן ליישם מודל אקטוארי עקב העדר מובהקות סטטיסטית ולפיכך הוערכו במקובץ.
    - 3.3 עודף הכנסות על הוצאות

לגבי עסקים עם זנב תביעות ארוך (ענפים בהם הזמן הנדרש למתן הודעה על קרות הנזק ו/או לקביעת הנזק והפיצוי בגינו, ארוך ועשוי להימשך מספר שנים, כגון ענפי חבויות ורכב חובה) חושב, עד ליום 31 בדצמבר, 2014, עודף הכנסות על הוצאות על בסיס תלת שנתי מצטבר.

העודף חושב, בהתאם לתקנות חישוב עתודות ולהנחיית המפקח, על בסיס ההכנסות מפרמיות בניכוי הוצאות רכישה ותביעות (עד מגבלה שנקבעה על ידי המפקח כשיעור מהפרמיה), בתוספת הכנסות מהשקעות המחושבות לפי שיעור תשואה ריאלית של 3% לשנה (ללא תלות בתשואה בפועל על ההשקעות), בניכוי חלקם של מבטחי המשנה, לפי ענפי הביטוח ושנת החיתום המתייחסת. העודף המצטבר עד למועד שחרורו ממועד שנת תחילת הביטוח בניכוי הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות, ובניכוי התביעות התלויות כפי שחושבו כמפורט לעיל, נכלל עד ליום 31 בדצמבר 2014 בסעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח, והגירעון נזקף כהוצאה. לעניין ביטול העודף בסוף שנת 2014, ראה סעיף 4 להלן.
    - 3.4 שיבובים ושרידים מובאים בחשבון בבסיס הנתונים לפיו מחושבות ההערכות האקטואריות של התביעות התלויות.
    - 3.5 להערכת החברה התביעות התלויות הינן נאותות, וזאת בהתחשב בכך שהתביעות התלויות מחושבות בעיקרן על בסיס אקטוארי ויתרתן כוללת הפרשות מתאימות ככל שנדרש ל-IBNR.

באור 2: - עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

ה. חוזי ביטוח וחוזים לניהול נכסים (המשך)

2. ביטוח כללי (המשך)

(ד) סעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח, מורכב מעתודות ביטוח ותביעות תלויות, כלהלן:
(המשך)

(4) שינויים בחישוב עתודות ביטוח בביטוח כללי

בחודש ינואר 2013 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (חישוב עתודות ביטוח בביטוח כללי), התשע"ג-2013 (להלן - "התקנות החדשות") וחוזר, שעודכן בחודש ינואר 2015. בנוסף פורסמה בחודש ינואר 2015 עמדת הממונה, לעניין נוהג מיטבי לחישוב עתודות ביטוח בביטוח כללי לצורך הדוחות הכספיים (להלן ביחד - "התיקון").

התיקון ביטל את תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי חישוב הפרשות לתביעות עתידיות בביטוח כללי), התשמ"ה-1984, כאשר במקומן תבואנה התקנות החדשות. השינוי המרכזי שיחול עם כניסת התיקון לתוקף הינו ביטול הצבירה בענפי רכב חובה וחבויות ויישום עמדת הממונה לעניין הנוהג המיטבי המפורטת בבאור 33ה(2)(4) להלן.

התיקון נכנס לתוקף החל מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015, אך ניתן היה ליישמו ביישום מוקדם החל מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר, 2014. החברה ישמה את התיקון ביישום מוקדם בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר, 2014. התיקון טופל כשינוי מדיניות חשבונאית, אשר יישומו למפרע אינו פרקטי, ולפיכך השפעת השינוי נזקפה כהתאמה לעודפים ליום 31 בדצמבר, 2014 ללא יישום למפרע.

כצעד משלים לתיקון עודכנו, בחודש אוקטובר 2015, הוראות המדידה, הכלולות בחוזר המאוחד, לגבי חלקם של מבטחי משנה בהוצאות רכישה נדחות ובפרמיה שטרם הורווחה בענף ביטוח כללי וזאת החל מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015.

תיקון העתודות כאמור טופל גם הוא כשינוי מדיניות חשבונאית, אשר בשל חוסר המהותיות שבו ובהלימה לפרקטיקה הנהוגה בענף, נזקף גם הוא כהתאמה לעודפים ליום 31 לדצמבר, 2015.

השפעת התיקון האמור על הדוחות הכספיים של החברה ליום 31 בדצמבר 2014 הייתה הגדלת סעיף העודפים בסך של כ- 19,180 אלפי ש"ח וליום 31 בדצמבר 2015 הייתה הקטנת סעיף עודפים בסך של כ- 3,480 אלפי ש"ח.

(ה) הוצאות רכישה נדחות בביטוח כללי כוללות עמלות לסוכנים והוצאות הנהלה וכלליות בקשר עם רכישת פוליסות, המתייחסות לפרמיות שטרם הורווחו. הוצאות הרכישה מחושבות לפי שיעורי ההוצאות בפועל או לפי שיעורים תקינים, שנקבעו בתקנות הפיקוח, כאחוז מהפרמיה שטרם הורווחה, לכל ענף בנפרד, לפי הנמוך שבהם.

(ו) עסקים המתקבלים מהתאגיד המנהל של המאגר לביטוח רכב חובה ("הפול") בע"מ (להלן - הפול), נכללים לפי דיווחים המתקבלים עד לתאריך המאזן בתוספת הפרשות לפי העניין, והכול בהתאם לשיעור השתתפות החברה בהם.

באור 2: - עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

ה. חוזי ביטוח וחוזים לניהול נכסים (המשך)

3. ביטוח בריאות (נכלל בביטוח חיים)

(א) הכרה בהכנסה - ראה סעיף ט"ו להלן.

(ב) התחייבויות בגין חוזי ביטוח בריאות, שנכללו כחלק מעסקי ביטוח חיים

ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח בריאות מחושבות בהתאם להוראות הממונה (תקנות וחוזרים), כללים חשבונאיים ושיטות אקטואריות מקובלות. ההתחייבויות מחושבות בהתאם לנתוני הכיסויים הרלוונטיים, כגון: גיל המבוטח, ותק הכיסויים, סוג הביטוח, סכום הביטוח וכו'.

ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח בריאות וחלקם של מבטחי המשנה בהן נקבעות על בסיס הערכה אקטוארית, המבוצעת על-ידי האקטואר הממונה בחברה, שלמה בן עמרם, שהינו עובד החברה.

(ג) תביעות תלויות

ההפרשות לתביעות מתמשכות בתשלום בביטוח סיעודי, ההוצאות הישירות והעקיפות הנובעות מהן, וכן הפרשות לתביעות שאירעו אך לא דווחו (IBNR), נכללו במסגרת ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח.

(ד) הפרשה בגין השתתפות ברווחים של מבוטחים בביטוח קבוצתי

ההפרשה נכללה בסעיף "זכאים ויתרות זכות". כמו כן, השינוי בהפרשה קוזז מסעיף פרמיה שהורווחה.

(ה) העתודה לסיכונים שטרם חלפו (Unexpired Risk Reserve), הכלולה בסעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח, כוללת, במידת הצורך, הפרשה בגין הפסד צפוי בשייר (פרמיה בחסר) המחושבת, על בסיס הערכה אקטוארית על בסיס אומדן תזרים מזומנים בגין החוזה.

(ו) הוצאות רכישה נדחות

הוצאות הרכישה הנדחות כוללות עמלות לסוכנים ומפקחי רכישה והוצאות הנהלה וכלליות הקשורות לרכישת פוליסות חדשות בענף מחלות ואישפוז מופחתות בשיעורים שווים על פני תקופת הפוליסה, אך לא יותר משש שנים ובביטוחי בראיות ארוכי טווח (כגון סיעוד ומחלות קשות) לא יותר מ-15 שנים. הוצאות הרכישה הנדחות המתייחסות לפוליסות שבוטלו נמחקות במועד הביטול.

מידי שנה בודק אקטואר החברה את ברות ההשבה של ה-DAC. הבדיקה נערכת על מנת לוודא שההתחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי ה-DAC בגין הפוליסות שנמכרו מספיקות ושהפוליסות צפויות ליצור הכנסות עתידיות שתכסנה את הפחתת ה-DAC ואת ההתחייבויות הביטוחיות, הוצאות התפעול והעמלות בגין אותן פוליסות.

ההנחות המשמשות לבדיקה זו כוללות הנחות בגין ביטולים, הוצאות תפעול, תשואה מנכסים, תמותה ותחלואה, הנקבעות על ידי אקטואר החברה מדי שנה על פי בדיקות ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים עדכניים.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

1. מכשירים פיננסיים

1. מכשירים פיננסיים שאינם נגזרים

מכשירים פיננסיים שאינם נגזרים כוללים הן נכסים פיננסיים והן התחייבויות פיננסיות. נכסים פיננסיים כוללים השקעות פיננסיות (נכסי חוב סחירים, נכסי חוב בלתי סחירים, מניות ואחרות) וכן נכסים פיננסיים אחרים כגון: פרמיות לגביה, חייבים אחרים, מזומנים ושווי מזומנים. כמו כן, מכשירים פיננסיים כוללים התחייבויות פיננסיות, כגון הלוואות ואשראי שנתקבלו ואשראי ספקים וזכאים אחרים.

ההכרה הראשונית במכשירים פיננסיים שאינם נגזרים הינה לפי שווי הוגן ולגבי מכשירים שאינם מוצגים בשווי ההוגן דרך רווח או הפסד בתוספת כל עלויות העסקה הישירות הניתנות לייחוס. לאחר ההכרה הראשונית, מכשירים פיננסיים שאינם נגזרים נמדדים כמפורט בהמשך.

מכשיר פיננסי מוכר כנכס או כהתחייבות במועד קבלת התנאים החוזיים על ידי החברה (מועד העסקה).

מזומנים ושווי מזומנים

מזומנים כוללים יתרות מזומנים לשימוש מיידי ופקדונות לפי דרישה. שווי מזומנים כוללים השקעות לזמן קצר ברמת נזילות גבוהה אשר ניתנות להמרה בנקל לסכומים ידועים של מזומנים ואשר חשופות לסיכון בלתי משמעותי של שינויים בשווי ואשר אינם מוגבלים בשעבוד.

השקעות המוחזקות לפדיון

כאשר לחברה יש כוונה מפורשת ויכולת להחזיק מכשירי חוב עד למועד פדיונם, מכשירי החוב מסווגים כמוחזקים לפדיון. השקעות המוחזקות לפדיון נמדדות לפי עלות מופחתת בשיטת הריבית האפקטיבית המביאה בחשבון גם את עלויות העסקה בניכוי הפסדים מירידת ערך.

נכסים פיננסיים זמינים למכירה

נכסים פיננסיים זמינים למכירה הינם נכסים פיננסיים שאינם נגזרים שיועדו כזמינים למכירה או שאינם מסווגים לאחת הקבוצות הבאות: נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד, השקעות המוחזקות לפדיון או הלוואות וחייבים. לאחר ההכרה הראשונית, נכסים פיננסיים זמינים למכירה נמדדים לפי השווי ההוגן. רווחים או הפסדים כתוצאה מהתאמות שווי הוגן, למעט בגין ריבית, הפרשי שער המתייחסים למכשירי חוב ודיבידנד ממכשיר הונן, מוכרים ברווח כולל אחר. במועד גריעת ההשקעה או במקרה של ירידת ערך, הרווח (הפסד) כולל אחר מועבר לדוח רווח או הפסד.

נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד

מכשיר פיננסי מסווג כנמדד לפי שווי הוגן דרך רווח או הפסד, אם הוא מוחזק למסחר או אם יועד ככזה בעת ההכרה הראשונית בו.

הלוואות וחייבים

הלוואות וחייבים הינן השקעות המוחזרות בתשלומים קבועים או הניתנים לקביעה שאינן נסחרות בשוק פעיל. לאחר ההכרה הראשונית, הלוואות מוצגות על פי תנאיהן לפי העלות בתוספת עלויות עסקה ישירות תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית ובניכוי הפרשה לירידת ערך. חייבים לזמן קצר מוצגים לפי תנאיהם, בדרך כלל בערכם הנומינלי.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

1. מכשירים פיננסיים (המשך)

2. מכשירים פיננסיים נגזרים

נגזרים פיננסיים מוכרים לראשונה לפי שווי הוגן; עלויות עסקה הניתנות לייחוס נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן. לאחר ההכרה הראשונית, נמדדים הנגזרים לפי שווי הוגן, כשהשינויים בשווי ההוגן נזקפים לדוח רווח והפסד.

3. נכסים והתחייבויות צמודי מדד שאינם נמדדים לפי שווי הוגן

ערכם של נכסים והתחייבויות פיננסיות צמודי מדד, שאינם נמדדים לפי שווי הוגן, משוערכים בכל תקופה בהתאם לשיעור עליית המדד בפועל.

4. החברה קיבלה החלטות לייעוד הנכסים כדלקמן:

נכסים הכלולים בתיקי השקעה של פוליסות משתתפות ברווחי השקעות

מרבית נכסים אלו, הכוללים מכשירים פיננסיים סחירים ומכשירים פיננסיים לא סחירים, יועדו לקבוצת שווי הוגן דרך רווח והפסד, וזאת מהנימוקים הבאים: מדובר בתיקים מנוהלים, נפרדים ומזהים, אשר הצגתם לפי שווי הוגן מקטינה באופן משמעותי עיוות חשבונאי של הצגת נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות לפי בסיסי מדידה שונים (mismatch), כמו כן הניהול מתבצע לפי שווי הוגן וביצועי התיק נמדדים לפי שווי הוגן בהתאם לאסטרטגיית ניהול סיכונים מתועדת, והמידע לגבי המכשירים הפיננסיים מדווח להנהלה (וועדת ההשקעות הרלוונטית) באופן פנימי על בסיס שווי הוגן.

מכשירים פיננסיים הכוללים נגזרים משובצים שנדרש להפרידם

נכסים אלו יועדו לקבוצת שווי הוגן דרך דוח רווח או הפסד.

נכסים סחירים אשר נכללים בתיקי השקעות כנגד פוליסות בחוזים שאינם תלויי תשואה (נוסטרו) שאינם כוללים נגזרים משובצים או שאינם מהווים נגזרים

נכסים אלו סווגו כנכסים פיננסיים זמינים למכירה, למעט מספר מכשירי חוב סחירים שמרביתם צמודי מדד, אשר סווגו כמוחזקים לפדיון. הנימוקים לסיווגם של מכשירי החוב לקטגוריית מוחזקים לפדיון, הינם כי בכוונת וביכולת החברה להחזיק בנכסים אלו עד למועד פדיונם הסופי. כמו כן, נכסים אלו עומדים כנגד התחייבויות ביטוחיות שבמרביתן הנן צמודות מדד, סיווג הנכסים לקטגוריה זו יוצר התאמה ברגישות לשינויים במדד המחירים לצרכן בין הנכסים להתחייבויות שכנגדן הם עומדים

נכסים שאינם סחירים אשר נכללים בתיקי השקעות כנגד פוליסות בחוזים שאינם תלויי תשואה (נוסטרו)

נכסים העונים לקריטריונים של קבוצת הלוואות וחייבים, לרבות אג"ח ח"צ, סווגו לקבוצה זו ונמדדו על פי עלות מופחתת, תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית. מניות שאינן סחירות סווגו כנכסים פיננסיים זמינים למכירה.

5. קיזוז מכשירים פיננסיים

נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות מקוזזים והסכום נטו מוצג בדוח על המצב הכספי אם קיימת זכות שניתנת לאכיפה משפטית לקזז את הסכומים שהוכרו, וכן קיימת כוונה לסלק את הנכס ואת ההתחייבות על בסיס נטו או לממש את הנכס ולסלק את ההתחייבות במקביל.

הזכות לקזז חייבת להיות ניתנת לאכיפה משפטית לא רק במהלך העסקים הרגיל של הצדדים לחוזה אלא גם במקרה של פשיטת רגל או חדלות פרעון של אחד הצדדים. על מנת שהזכות לקזז תהיה קיימת באופן מיידי, אסור שהיא תהיה תלויה באירוע עתידי או שיהיו פרקי זמן שבהם היא לא תחול, או שיהיו אירועים שיגרמו לפקיעתה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

1. מכשירים פיננסיים (המשך)

6. התחייבויות פיננסיות

ההתחייבויות מוכרות לראשונה בשווי הוגן, הלוואות והתחייבויות אחרות הנמדדות בעלות מופחתת מוצגות בניכוי עלויות עסקה ישירות. לאחר ההכרה הראשונית, הטיפול החשבונאי בהתחייבויות פיננסיות מבוסס על סיווגם כמפורט להלן:

התחייבויות פיננסיות בעלות מופחתת

לאחר ההכרה הראשונית, הלוואות, והתחייבויות אחרות, מוצגות על פי תנאיהן לפי העלות בניכוי עלויות עסקה ישירות תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית.

7. גריעת מכשירים פיננסיים

א. נכסים פיננסיים

נכס פיננסי נגרע כאשר פקעו הזכויות החוזיות לקבלת תזרימי המזומנים מהנכס הפיננסי, או החברה העבירה את הזכויות החוזיות לקבלת תזרימי המזומנים מהנכס הפיננסי או נטלה על עצמה מחויבות לשלם את תזרימי המזומנים שהתקבלו במלואם לצד השלישי, ללא עיכוב משמעותי. בנוסף, העבירה באופן ממשי את כל הסיכונים וההטבות הקשורים בנכס, או לא העבירה ואף לא הותירה באופן ממשי את כל הסיכונים וההטבות הקשורים בנכס אך העבירה את השליטה בנכס.

כאשר החברה העבירה את זכויותיה לקבל תזרימי מזומנים מהנכס ולא העבירה ולא הותירה באופן ממשי את הסיכונים וההטבות הקשורים בנכס ואף לא העבירה את השליטה על הנכס, מוכר נכס חדש בהתאם למידת המעורבות הנמשכת של החברה בנכס. מעורבות נמשכת בדרך של ערבות לנכס המועבר נמדדת לפי הנמוך מבין היתרה המקורית של הנכס בדוחות הכספיים והסכום המירבי של התמורה שהחברה עשויה להידרש לשלם בחזרה.

ב. התחייבויות פיננסיות

התחייבות פיננסית נגרעת כאשר היא מסולקת, דהיינו ההתחייבות נפרעה, בוטלה או פקעה. התחייבות פיננסית מסולקת כאשר החייב פורע את ההתחייבות על ידי תשלום במזומן, בנכסים פיננסיים אחרים, בסחורות או שירותים, או משוחרר משפטית מההתחייבות.

כאשר התחייבות פיננסית קיימת מוחלפת בהתחייבות אחרת כלפי אותו מלווה בתנאים שונים מהותית, או כאשר נעשה שינוי מהותי בתנאי התחייבות קיימת, ההחלפה או השינוי מטופלים כגריעה של ההתחייבות המקורית וכהכרה של התחייבות חדשה. ההפרש בין היתרה של שתי ההתחייבויות הנ"ל בדוחות הכספיים נזקף לדוח רווח והפסד. במידה שההחלפה או השינוי אינם מהותיים, הם מטופלים כשינוי תנאי ההתחייבות המקורית ולא מוכר רווח או הפסד מההחלפה. בעת הבחינה האם מדובר בשינוי מהותי בתנאי התחייבות קיימת, מביאה החברה בחשבון שיקולים איכותיים וכמותיים.

8. לגבי ירידת ערך נכסים פיננסיים, ראה ' להלן.

2. רכוש קבוע

פריטי הרכוש הקבוע (למעט בנייני המשרד) מוצגים לפי העלות בתוספת עלויות רכישה ישירות, בניכוי פחת שנצבר, בניכוי הפסדים מירידת ערך שנצברו, ואינם כוללים הוצאות תחזוקה שוטפת. העלות כוללת חלקי חילוף וציוד עזר המשמשים את הרכוש הקבוע.

רכיבי פריט רכוש קבוע בעלי עלות משמעותית ביחס לסך העלות של הפריט, מופחתים בנפרד, לפי שיטת הרכיבים.

עלות פריטי רכוש קבוע כוללת את האומדן הראשוני של העלויות לפירוק ופינוי של הנכס ושיקום האתר בו ממוקם הנכס.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ז. רכוש קבוע (המשך)

פחת מחושב בשיעורים שנתיים שווים על בסיס שיטת הקו הישר לאורך תקופת החיים השימושיים בנכס כדלקמן:

%	
2-4	בניינים
10	שיפורים במושכר
15	כלי רכב
10-33	מחשבים וציוד היקפי
6-15	ריהוט וציוד

שיפורים במושכר מופחתים לפי שיטת הקו הישר על פני תקופת השכירות (לרבות תקופת האופציה להארכה שבידי החברה שבכוונתה לממשה) או בהתאם לתקופת החיים המשוערת של השיפור, לפי הקצר שבהם.

אורך החיים השימושיים, שיטת הפחת, וערך השייר נבחנים לפחות בכל סוף שנה והשינויים מטופלים כשינוי אומדן חשבונאי באופן של מכאן ולהבא. הפחתת נכסים מופסקת כמוקדם מבין המועד בו הנכס מסווג כמוחזק למכירה לבין המועד שבו הנכס נגרע.

החל משנת 2014 החברה מודדת את כל הקרקעות והמבנים שברשותה על בסיס הערכה מחדש. שערך הרכוש הקבוע כאמור, שמקורו בשני בניינים בשימוש החברה: חלק מהבניין בחולון וחלק מהבניין בחיפה (ראה באור 6), נזקף לקרן הערכה מחדש המוצגת בהון, בניכוי השפעת המס. קרן הערכה מחדש מועברת ישירות לעודפים כאשר הנכס נגרע, או במהלך השימוש בנכס בהתאם לקצב הפחתתו.

שווים של הקרקעות והמבנים שבבעלות החברה מתבסס על הערכת שווי שמבוצעת על ידי מעריך שווי חיצוני בלתי תלוי שהינו מומחה בהערכת שווי של נדל"ן והינו בעל הידע והניסיון הדרושים. הערכות מחדש מבוצעות באופן סדיר על מנת לוודא שהיתרה בדוחות הכספיים אינה שונה באופן מהותי מהערך שהיה נקבע לפי השווי ההוגן בתאריך הדיווח.

ירידת ערך של נכס שהוערך מחדש נזקפת ישירות לרווח כולל אחר, עד לסכום שבו קיימת יתרת זכות בקרן ההערכה מחדש בגין אותו נכס. ירידת ערך נוספת, אם קיימת, נזקפת לרווח או הפסד. עלייה בערכו של נכס כתוצאה מהערכה מחדש, מוכרת ברווח או הפסד עד לסכום שבו היא מבטלת ירידה, שהוכרה קודם לכן ברווח או הפסד. כל עלייה נוספת לאחר מכן נזקפת לקרן הערכה מחדש.

ח. נדל"ן להשקעה

נדל"ן להשקעה הינו נדל"ן (קרקע או מבנה, או שניהם) המוחזק על ידי הבעלים (מחכיר בחכירה תפעולית) או חוכר בחכירה מימונית לצורך הפקת דמי שכירות או לשם עליית ערך, או שתיהן, ושלא לצורך שימוש בייצור או הספקת סחורות או שירותים או למטרות מנהלתיות, או מכירה במהלך העסקים הרגיל.

נדל"ן להשקעה נגרע כאשר הוא ממומש או כאשר נפסק השימוש בו ולא צפויות הטבות כלכליות עתידיות ממימושו. הפרש בין התמורה נטו ממימוש הנכס לבין היתרה בדוחות הכספיים מוכר ברווח או הפסד בתקופה שבה נגרע הנכס.

נדל"ן להשקעה נמדד לראשונה לפי העלות כולל עלויות רכישה ישירות. לאחר ההכרה הראשונית, נדל"ן להשקעה נמדד בשווי ההוגן, אשר משקף את תנאי השוק במועד הדיווח. רווחים או הפסדים הנובעים משינויים בשווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה נזקפים לרווח או הפסד במועד התהוותם, נדל"ן להשקעה אינו מופחת באופן שיטתי.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ח. נדל"ן להשקעה (המשך)

נדל"ן להשקעה בפיתוח המיועד לשימוש עתידי כנדל"ן להשקעה נמדד אף הוא בשווי הוגן כאמור לעיל וזאת כאשר השווי הוגן ניתן למדידה מהימנה. כשהשווי הוגן אינו ניתן למדידה מהימנה, בשל אופי והיקף סיכוני הפרוייקט, אזי הוא נמדד על פי עלותו, בניכוי הפסדים מירידת ערך במידה שקיימים, עד למועד שבו השווי הוגן ניתן למדידה מהימנה או השלמת הבנייה, כמוקדם מביניהם. בסיס העלות של נדל"ן להשקעה בפיתוח כולל את עלות המקרקעין בתוספת עלויות אשראי המשמשות למימון ההקמה, עלויות תכנון ופיתוח ישירות תוספתיות ודמי תיווך בשל התקשרויות בהסכמים להשכרתו.

לצורך קביעת השווי הוגן של הנדל"ן להשקעה מתבססת החברה על הערכת שווי שמבוצעת על ידי מעריכים חיצוניים בלתי תלויים שהינם מומחים בהערכות שווי של נדל"ן והינם בעלי הידע והניסיון הנדרשים.

ט. נכסים בלתי מוחשיים

נכסים בלתי מוחשיים הנרכשים בנפרד נמדדים עם ההכרה הראשונית לפי העלות בתוספת עלויות רכישה ישירות. נכסים בלתי מוחשיים הנרכשים בצירופי עסקים נמדדים לפי השווי הוגן במועד הרכישה. עלויות בגין נכסים בלתי מוחשיים אשר פותחו באופן פנימי, למעט עלויות פיתוח מהוונות, נזקפות לרווח או הפסד בעת התהוותן.

נכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים שימושיים בלתי מוגדר אינם מופחתים באופן שיטתי וכפופים לבחינת ירידת ערך מדי שנה וכן בכל עת שקיים סימן המצביע כי ייתכן שחלה ירידת ערך. אורך החיים השימושיים של נכסים אלה נבחן מדי שנה כדי לקבוע אם הערכת אורך החיים כבלתי מוגדר עדיין תקפה. אם האירועים והנסיבות אינם תומכים עוד בהערכה כאמור, השינוי באורך החיים השימושיים מבלתי מוגדר למוגדר מטופל כשינוי באומדן חשבונאי ובאותו מועד נבחנת גם ירידת ערך. החל מאותו מועד מופחת הנכס באופן שיטתי על פני תקופת אורך החיים השימושיים שלו.

נכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים שימושיים מוגדר מופחתים על פני אורך החיים השימושיים שלהם ונבחנת לגביהם ירידת ערך כאשר קיימים סימנים המצביעים על ירידת ערך. תקופת הפחתה ושיטת הפחתה של נכס בלתי מוחשי בעל אורך חיים שימושיים מוגדר נבחנות לפחות בכל סוף שנה.

1. עלויות פיתוח תוכנה

הוצאות פיתוח תוכנה מהוונות אך ורק אם ניתן למדוד באופן מהימן את עלויות הפיתוח; התוכנה ישימה מבחינה טכנית ומסחרית; צפויה הטבה כלכלית עתידית מהפיתוח, ולחברה כוונה ומקורות מספיקים להשלים את הפיתוח ולהשתמש בתוכנה. הוצאה שהוונה כוללת את עלות החומרים, שכר עבודה ישיר והוצאות תקורה שניתן לייחסן ישירות להכנת הנכס לשימושו המיועד. הוצאות פיתוח אחרות נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

הוצאות פיתוח שהוונו נמדדות לפי עלות בניכוי הפחתות והפסדים מירידת ערך שנצברו.

2. תוכנות

נכסי החברה כוללים מערכות מחשב המורכבות מחומרה ותוכנות. תוכנות המהוות חלק אינטגרלי מחומרה, אשר אינה יכולה לפעול ללא התוכנות המותקנות עליה, מסווגות כרכוש קבוע. לעומת זאת, רישיונות לתוכנות העומדות בפני עצמן ומוסיפות פונקציונליות נוספת לחומרה, מסווגים כנכסים בלתי מוחשיים.

3. עלויות עוקבות

עלויות עוקבות מוכרות כנכס בלתי מוחשי אך ורק כאשר הן מגדילות את ההטבה הכלכלית העתידית הגלומה בנכס בגינו הן הוצאו. כל העלויות האחרות, לרבות עלויות הקשורות למוניטין או מותגים שפותחו באופן עצמי, נזקפות לדוח רווח והפסד עם התהוותן. הפחתה נזקפת לדוח רווח והפסד על פני אומדן אורך החיים השימושי של הנכסים הבלתי מוחשיים, מהמועד שבו הנכסים זמינים לשימוש.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ט. נכסים בלתי מוחשיים (המשך)

4. הפחתה

תוכנות - מופחתות בקו ישר על פני 10-3 שנים.

האומדנים בדבר שיטת הפחת ואורך החיים השימושי נבחנים מחדש בכל סוף שנת דיווח.

י. ירידת ערך

החברה בוחנת בכל תאריך דיווח האם קיימת ראייה אובייקטיבית לירידת ערך בגין הנכסים הבאים:

1. נכסים פיננסיים

א. נכסים פיננסיים הנמדדים בעלות מופחתת

ראיה אובייקטיבית לירידת ערך קיימת כאשר אירוע אחד או יותר השפיעו באופן שלילי על אומדן תזרימי המזומנים העתידיים מהנכס לאחר מועד ההכרה. סכום ההפסד הנזקף לדוח רווח והפסד נמדד כהפרש בין יתרת הנכס בדוחות הכספיים לבין הערך הנוכחי של אומדן תזרימי המזומנים העתידיים (שאינם כוללים הפסדי אשראי עתידיים שטרם התהוו), המהוונים בהתאם לשיעור הריבית האפקטיבית המקורית של הנכס הפיננסי. אם הנכס הפיננסי נושא ריבית משתנה, ההיוון נעשה בהתאם לשיעור הריבית האפקטיבית הנוכחית. בתקופות עוקבות הפסד מירידת ערך מבוטל כאשר ניתן לייחס באופן אובייקטיבי את השבת ערכו של הנכס לאירוע שהתרחש לאחר ההכרה בהפסד. ביטול כאמור נזקף לרווח והפסד עד לגובה ההפסד שהוכר.

החברה בוחנת ראיות לירידת ערך לגבי נכסי חוב המסווגים להלוואות וחייבים הן ברמת הנכס הבודד והן ברמה של קבוצת נכסים בעלי מאפייני סיכון אשראי דומים (בחינה קולקטיבית). ההלוואות והחייבים שהינם משמעותיים באופן פרטני נבחנים ספציפית לירידת ערך. ההלוואות והחייבים אשר בגינם לא זוהתה ירידת ערך ספציפית מקובצים יחדיו ולגביהם נבחנת קיומה של ירידת ערך קולקטיבית במטרה לאתר ירידת ערך שהתרחשה וטרם זוהתה.

בבחינה קולקטיבית של ירידת ערך, החברה עושה שימוש במגמות היסטוריות של ההסתברות להפדה, עיתוי קבלת ההחזר וסך ההפסד בפועל, בהתאם לשיקול דעת ההנהלה בדבר השאלה האם ההפסדים בפועל צפויים להיות גדולים או קטנים יותר בהשוואה להפסדים העולים מהמגמות ההיסטוריות לאור המצב הכלכלי ותנאי האשראי הקיימים.

ב. נכסים פיננסיים זמינים למכירה

הראיה לירידת ערך לגבי נכסים פיננסיים זמינים למכירה שהם מכשירים הוניים, כוללת ירידה משמעותית או מתמשכת בשווי ההוגן של הנכס מתחת לעלותו וכן בחינת שינויים בסביבה הטכנולוגית, הכלכלית או המשפטית או בסביבת השוק בה פועלת החברה שהנפיקה את המכשיר. הבחינה של ירידה משמעותית או מתמשכת, תלויה בנסיבות בכל תאריך דיווח, כאשר, במסגרת הבחינה, מובאות בחשבון התנודתיות ההיסטורית בשווי ההוגן וכן קיומה של מגמה מתמשכת של ירידה בשווי ההוגן בשעור כולל של 20% ויותר או משך זמן של ירידה בשווי ההוגן של 6 חודשים ויותר. כאשר קיימת ראיה לירידת ערך, ההפסד המצטבר שנזקף לרווח כולל אחר, מסווג מחדש לרווח או הפסד.

בתקופות עוקבות, ביטול הפסד מירידת ערך אינו נזקף לרווח והפסד אלא נזקף להון כרווח (הפסד) כולל אחר.

ראיות לירידת ערך לגבי נכסים פיננסיים זמינים למכירה שהם מכשירי חוב, כוללות אירוע אחד או יותר השפיעו באופן שלילי על אומדן תזרימי המזומנים העתידיים מהנכס לאחר מועד ההשקעה. כאשר קיימת ראיה לירידת ערך, ההפסד המצטבר שנזקף לרווח כולל אחר, מוכר כהפסד מירידת ערך בדוח רווח או הפסד. בתקופות עוקבות הפסד מירידת ערך מבוטל כאשר ניתן לייחס באופן אובייקטיבי את העלייה בשווי ההוגן לאירוע שהתרחש לאחר ההכרה בהפסד מירידת הערך. ביטול כאמור נזקף לרווח והפסד עד לגובה ההפסד שהוכר.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

י. ירידת ערך (המשך)

2. ביטוח משנה

(א) ההתחייבויות של מבטחי המשנה כלפי החברה אינן משחררות אותה מהתחייבויותיה כלפי המבוטחים על פי פוליסות הביטוח.

מבטח משנה, אשר לא יעמוד בהתחייבויותיו על פי חוזי ביטוח המשנה, עלול לגרום לחברה הפסדים.

(ב) החברה מבצעת הפרשה לחובות מסופקים בגין חובות מבטחי משנה שגבייתם מוטלת בספק על בסיס הערכות סיכון פרטניות ועל בסיס עומק החוב.

בנוסף, בקביעת חלקם של מבטחי המשנה בהתחייבויות הביטוחיות מתחשבת החברה, בין היתר, בהערכת אפשרות הגביה ממבטחי המשנה. כאשר חלקם של מבטחי המשנה כאמור מחושב על בסיס אקטוארי, חלקם של אותם מבטחי משנה שבקשיים מחושב בהתאם להמלצת האקטואר, המביאה בחשבון את כלל גורמי הסיכון. כמו כן, מתחשבת החברה בעת עריכת ההפרשות, בין היתר, בנכונות הצדדים להגיע להסכמי CUT OFF (ניתוק התקשרויות בדרך של פרעון סופי של החובות) במטרה לצמצם את החשיפה.

3. פרמיה לגביה

הפרשה לחובות מסופקים בגין פרמיות לגביה בעסקי ביטוח כללי ובעסקי ביטוח חיים ובריאות מחושבות לפי אומדנים המבוססים, בין היתר, על עומק חובות בפיגור ועל הבטחונות הקיימים.

4. נכסים שאינם פיננסיים

החברה בוחנת את הצורך בירידת ערך נכסים לא פיננסיים, שאינם הוצאות רכישה נדחות, נדל"ן להשקעה, נכסים הנובעים מהטבות לעובדים ונכסי מס נדחים כאשר ישנם סימנים כתוצאה מאירועים או שינויים בנסיבות המצביעים על כך שהיתרה בדוחות הכספיים אינה בר-השבה. במקרים בהם היתרה בדוחות הכספיים של הנכסים הלא פיננסיים עולה על הסכום בר-ההשבה שלהם, מופחתים הנכסים לסכום בר-ההשבה שלהם. שווי בר-ההשבה הינו הגבוה מבין שווי הוגן בניכוי עלויות מכירה ושווי שימוש. בהערכת שווי השימוש מהוונים תזרימי המזומנים הצפויים לפי שיעור ניכיון לפני מס המשקף את הסיכונים הספציפיים לכל נכס. בגין נכס שאינו מייצר תזרימי מזומנים עצמאיים נקבע סכום בר-השבה עבור היחידה מניבת המזומנים שאליה שייך הנכס. הפסדים מירידת ערך נזקפים לדוח רווח והפסד לסעיף הוצאות אחרות.

הפסד מירידת ערך של נכס, מבוטל רק כאשר חלו שינויים באומדנים ששימשו בקביעת הסכום בר-ההשבה של הנכס מהמועד בו הוכר לאחרונה ההפסד מירידת הערך. ביטול ההפסד כאמור מוגבל לנמוך מבין סכום ירידת הערך של הנכס שהוכר בעבר (בניכוי פחת או הפחתה) או סכום בר-ההשבה של הנכס. לגבי נכס הנמדד לפי העלות, ביטול הפסד כאמור נזקף לרווח או הפסד.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

מדידת שווי הוגן יא.

שווי הוגן הוא המחיר שהיה מתקבל במכירת נכס או המחיר שהיה משולם להעברת התחייבות בעסקה רגילה בין משתתפים בשוק במועד המדידה.

מדידת שווי הוגן מבוססת על ההנחה כי העסקה מתרחשת בשוק העיקרי של הנכס או ההתחייבות, או בהיעדר שוק עיקרי, בשוק הכדאי (advantageous) ביותר.

השווי ההוגן של נכס או התחייבות נמדד תוך שימוש בהנחות שמשתתפים בשוק ישתמשו בעת תמחור הנכס או ההתחייבות, בהנחה שמשתתפים בשוק פועלים לטובת האינטרסים הכלכליים שלהם.

מדידת שווי הוגן לנכס לא פיננסי מביאה בחשבון את היכולת של משתתף בשוק להפיק הטבות כלכליות באמצעות הנכס בשימוש המיטבי שלו או על ידי מכירתו למשתתף אחר בשוק שישתמש בנכס בשימוש המיטבי שלו.

החברה משתמשת בטכניקות הערכה שהן מתאימות לנסיבות ושקיימים עבורן מספיק נתונים שניתנים להשגה כדי למדוד שווי הוגן, תוך מיקסום השימוש בנתונים רלוונטיים שניתנים לצפייה ומיזעור השימוש בנתונים שאינם ניתנים לצפייה.

השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים הנסחרים בשוק פעיל נקבע על ידי מחירי השוק בתאריך הדיווח בגין מכשירים פיננסיים שלהם אין שוק פעיל, השווי ההוגן נקבע באמצעות שימוש בשיטות הערכה.

שיטות אלו כוללות התבססות על עסקאות שבוצעו לאחרונה בתנאי שוק, התייחסות לשווי השוק הנוכחי של מכשיר אחר דומה במהותו, היוון תזרימי מזומנים או שיטות הערכה אחרות. השווי של אגרות חוב בלתי סחירות, הלוואות ופקדונות, מחושב לפי מודל המבוסס על היוון תזרימי המזומנים ראו באור 13 ו'.

כל הנכסים וההתחייבויות הנמדדים בשווי הוגן או שניתן גילוי לשווי ההוגן שלהם מחולקים לקטגוריות בתוך מידרג השווי ההוגן, בהתבסס על רמת הנתונים הנמוכה ביותר, המשמעותית למדידת השווי ההוגן בכללותה:

- רמה 1: מחירים מצוטטים (ללא התאמות) בשוק פעיל של נכסים והתחייבויות זהים.
- רמה 2: נתונים שאינם מחירים מצוטטים שנכללו ברמה 1 אשר ניתנים לצפייה במישרין או בעקיפין.
- רמה 3: נתונים שאינם מבוססים על מידע שוק ניתן לצפייה (טכניקות הערכה ללא שימוש בנתוני שוק ניתנים לצפייה).

הון מניות יב.

עלויות המתייחסות ישירות להנפקת מניות מוצגות כהפחתה מההון.

הטבות לעובדים יג.

בחברה קיימים מספר סוגי הטבות לעובדים:

1. הטבות עובד לזמן קצר

הטבות לעובדים לזמן קצר הינן הטבות אשר חזויות להיות מסולקות במלואן לפני 12 חודש לאחר תום תקופת הדיווח השנתית שבה העובדים מספקים את השירותים המתייחסים. הטבות אלו כוללות משכורות, ימי חופשה, מחלה, הבראה והפקדות מעסיק לביטוח לאומי ומוכרות כהוצאה עם מתן השירותים. התחייבות בגין בונוס במזומן או תוכנית להשתתפות ברווחים, מוכרת כאשר לחברה קיימת מחוייבות משפטית או משתמעת לשלם את הסכום האמור בגין שירות שניתן על ידי העובד וניתן לאמוד באופן מהימן את הסכום.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

י.ג. הטבות לעובדים (המשך)

2. הטבות לאחר סיום העסקה

תכנית להפקדה מוגדרת

לחברה תוכניות להפקדה מוגדרת, בהתאם לסעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין שלפיהן החברה משלמת באופן קבוע תשלומים מבלי שתהיה לה מחויבות משפטית או משתמעת לשלם תשלומים נוספים גם אם בקרן לא הצטברו סכומים מספיקים כדי לשלם את כל ההטבות לעובד המתייחסות לשירות העובד בתקופה השוטפת ובתקופות קודמות.

הפקדות לתוכנית להפקדה מוגדרת בגין פיצויים או בגין תגמולים, מוכרות כהוצאה בעת ההפקדה לתוכנית במקביל לקבלת שירותי העבודה מהעובד.

בנוסף לחברה תוכנית להטבה מוגדרת בגין תשלום פיצויים בהתאם לחוק פיצויי פיטורין. לפי החוק, זכאים עובדים לקבל פיצויים עם פיטוריהם או עם פרישתם. ההתחייבות בשל סיום העסקה נמדדת לפי שיטת שווי אקטוארי של יחידת הזכאות החזויה. החישוב האקטוארי מביא בחשבון עליות שכר עתידיות ושיעור עזיבת עובדים, וזאת על בסיס הערכה של עיתוי התשלום. הסכומים מוצגים על בסיס היוון תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים, לפי שיעורי הריבית בהתאם לתשואה במועד הדיווח של אגרות חוב קונצרניות צמודות מדד באיכות גבוהה, אשר מועד פרעון דומה לתקופת ההתחייבות המתייחסת לפיצויי הפרישה. לגבי השפעת השינוי כתוצאה משימוש בשיעור ריבית של אגרות חוב קונצרניות צמודות מדד באיכות גבוהה, ראה סעיף כ' להלן.

החברה מפקידה כספים בגין התחייבויותיה לתשלום פיצויים לחלק מעובדיה באופן שוטף בקרנות פנסיה וחברות ביטוח (להלן - נכסי התוכנית). נכסי התוכנית הם נכסים המוחזקים על ידי קרן הטבות עובד לזמן ארוך או בפוליסות ביטוח כשירות. נכסי התוכנית אינם זמינים לשימוש נושי החברה, ולא ניתן לשלםם ישירות לחברה.

מרכיב הפיצויים, בפוליסות שהופקו על ידי החברה, אינו מהווה נכסי תוכנית ומקוזה מההתחייבויות בגין חוזי ביטוח.

ההתחייבות בשל הטבות לעובדים המוצגת בדוח על המצב הכספי מייצגת את הערך הנוכחי של התחייבות ההטבות המוגדרת בניכוי השווי ההוגן של נכסי התוכנית.

מדידות מחדש של ההתחייבות נטו נזקפות לרווח כולל אחר.

3. הטבות עובד אחרות לטווח ארוך

עובדי החברה זכאים להטבות בגין חופשה. הטבות אלו מטופלות כהטבות אחרות לטווח ארוך מאחר שהחברה צופה כי הטבות אלו ינוצלו, ומחויבות החברה בגינן תסולק, במהלך תקופת העסקה ולאחר שנה מתום תקופת הדיווח השנתית בה העובדים סיפקו את השירות המתייחס.

ההתחייבות נטו של החברה בגין הטבות עובד אחרות לטווח ארוך המחושבת על בסיס הערכה אקטוארית, הינה בגין סכום ההטבה העתידית המגיעה לעובדים בגין שירותים שהוענקו בתקופה השוטפת ובתקופות קודמות, תוך התחשבות בשיעור עליית שכר צפויה.

סכום הטבות אלו מהווה לערכו הנוכחי. שיעור ההיוון נקבע בהתאם לתשואה במועד הדיווח על אגרות חוב קונצרניות צמודות מדד באיכות גבוהה אשר מועד הפרעון שלהן דומה לתקופת המחויבות של החברה. לגבי השפעת השינוי כתוצאה משימוש בשיעור ריבית של אגרות חוב קונצרניות צמודות מדד באיכות גבוהה ראה באור 19' להלן.

מדידות מחדש של ההתחייבות נטו נזקפות לרווח או הפסד בתקופה בה הן התהוו.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יג. הטבות לעובדים (המשך)

4. הטבות בגין פיטורין

פיצויי פיטורין לעובדים נזקפים כהוצאה כאשר החברה התחייבה לפיטורי עובדים לפני הגיעם לגיל הפרישה המקובל והיא אינה יכולה לבטל את ההצעה או כאשר החברה מכירה בעלויות בגין שינוי מבני אשר כולל תשלום של הטבות בגין פיטורין, כמוקדם מביניהם.

יד. הפרשות

הפרשה בהתאם ל-37 IAS מוכרת כאשר לחברה קיימת מחויבות בהווה (משפטית או משתמעת) כתוצאה מאירוע שהתרחש בעבר, צפוי שיידרש שימוש במשאבים כלכליים על מנת לסלק את המחויבות וניתן לאמוד אותה באופן מהימן. כאשר החברה צופה שחלק או כל ההוצאה תוחזר לחברה, כגון בחוזה ביטוח, ההחזר יוכר כנכס נפרד, רק במועד בו קיימת וודאות למעשה לקבלת הנכס. ההוצאה תוכר בדוח רווח והפסד בניכוי החזר ההוצאה.

להלן סוגי הפרשות שנכללו בדוחות הכספיים:

תביעות משפטיות

הפרשה בגין תביעות מוכרת כאשר לחברה קיימת מחויבות משפטית בהווה או מחויבות משתמעת כתוצאה מאירוע שהתרחש בעבר, כאשר יותר סביר מאשר לא (more likely than not) כי החברה תידרש למשאביה הכלכליים לסילוק המחויבות וניתן לאמוד אותה באופן מהימן.

חוזים מכבידים

הפרשה לחוזים מכבידים מוכרת כאשר ההטבות הצפויות להתקבל מהחוזים על ידי החברה נמוכות ביחס לעלויות הבלתי נמנעות כתוצאה מעמידה במחויבויות החוזיות. ההפרשה נמדדת על פי הנמוך מבין הערך הנוכחי של העלות החזויה לביטול החוזה והערך הנוכחי של העלות החזויה נטו להמשך קיום החוזה.

היטלים

היטלים המוטלים על החברה על ידי מוסדות ממשלה באמצעות חקיקה, מטופלים בהתאם לפרשנות IFRIC 21, לפיה ההתחייבות לתשלום ההיטל תוכר רק בעת קרות האירוע היוצר את המחויבות לתשלום.

טו. הכרה בהכנסה

1. פרמיות

(א) פרמיות במגזר ביטוח חיים וחסכון לטווח ארוך, לרבות פרמיות חסכון ולמעט תקבולים בגין חוזי השקעה נרשמות כהכנסות בהגיע מועד גבייתן.

ביטולים נרשמים במועד קבלת ההודעה מבעל הפוליסה, או באופן יזום על ידי החברה עקב פיגורים בתשלום, בכפוף להוראות כל דין. השתתפות המבוטחים ברווחים מנוכה מהפרמיות.

(ב) פרמיות בביטוח כללי נרשמות כהכנסות על בסיס דוחות תפוקה חודשיים. הפרמיות מתייחסות בעיקרן לתקופת ביטוח של שנה. ההכנסות מפרמיה ברוטו ושינויים בפרמיה שטרם הורווחה בגינה, נרשמים בסעיף פרמיות שהורווחו, ברוטו.

פרמיות בענף רכב חובה נרשמות בעת פירעון הפרמיה הואיל והכיסוי הביטוחי מותנה בתשלום הפרמיה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

טו. הכרה בהכנסה (המשך)

1. פרמיות (המשך)

ב. (המשך)

פרמיות מפוליסות שתחילת הביטוח שלהן לאחר תאריך המאזן נרשמים כהכנסות מראש.

ההכנסות שנכללו בדוחות הכספיים הינן לאחר ביטולים שנתקבלו מבעלי פוליסות, ובניכוי ביטולים והפרשות עקב אי פירעון דמי הביטוח, בכפוף להוראות כל דין ובניכוי השתתפות המבוטחים ברווחים, על בסיס ההסכמים שבתוקף.

2. דמי ניהול

דמי ניהול בגין חוזי ביטוח תלויי תשואה

דמי הניהול מחושבים בהתאם להנחיות הממונה על בסיס התשואה וצבירת החסכון של המבוטחים בתיק המשתתף ברווחים.

דמי הניהול כוללים את המרכיבים כדלקמן:

פוליסות שנמכרות החל מ-1 בינואר, 2004 - דמי ניהול קבועים בלבד.

גגין פוליסות שנמכרו עד ליום 31 בדצמבר, 2003 - דמי ניהול קבועים ומשתנים.

דמי הניהול הקבועים מחושבים בשיעורים קבועים מצבירת החסכון ונרשמים על בסיס צבירה.

דמי הניהול המשתנים מחושבים כשיעור מהרווח הריאלי השנתי (מה- 1 בינואר ועד ה- 31 בדצמבר) שנזקף לפוליסה בניכוי דמי הניהול הקבועים שנגבו מאותה הפוליסה. ניתן לגבות רק דמי ניהול משתנים חיוביים ובניכוי סכומים שליליים שנצברו בשנים הקודמות.

במהלך השנה נרשמים דמי הניהול המשתנים על בסיס צבירה בהתאם לתשואה החודשית הריאלית, ככל שהיא חיובית. בחודשים בהם התשואה הריאלית שלילית מוקטנים דמי הניהול המשתנים עד לגובה סך דמי הניהול המשתנים שנגבו במצטבר מתחילת השנה. תשואה שלילית שלא בוצעה בגינה הקטנה של דמי הניהול במהלך שנה שוטפת, תנוכה, לצורך חישוב דמי הניהול מתשואה חיובית בתקופות עוקבות.

3. עמלות

הכנסות מעמלות ממבטחי משנה בביטוח כללי, חיים ובריאות נזקפות בעת התהוותן.

4. הכנסות מדמי שכירות-

הכנסות מדמי שכירות מוכרות לפי שיטת הקו הישר על פני תקופת השכירות.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

טז. רווחים (הפסדים) מהשקעות נטו, הכנסות מימון והוצאות מימון

רווחים (הפסדים) מהשקעות נטו, והכנסות מימון כוללים הכנסות ריבית והפרשי הצמדה בגין נכסי חוב, הכנסות מדיבידנדים, רווחים (הפסדים) נטו ממכירת נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה, שינויים בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד, רווחים (הפסדים) ממטבע חוץ בגין נכסי חוב, שינויים בשווי ההוגן של נדל"ן להשקעה והכנסות מדמי שכירות של נדל"ן להשקעה. רווחים (הפסדים) ממימוש השקעות המחושבים כהפרש בין תמורת המימוש נטו ובין העלות המקורית או העלות המופחתת ומוכרים בעת קרות אירוע המכירה. הכנסות ריבית מוכרות עם צבירתן, באמצעות שיטת הריבית האפקטיבית. הכנסות מדיבידנדים מוכרות במועד בו מוקנית לחברה הזכות לקבלת תשלום. באם מתקבל הדיבידנד בגין מניות סחירות, מכירה החברה בהכנסות מדיבידנד ביום האקס.

רווחים והפסדים מהפרשי שער ושינויים בשווי ההוגן של ההשקעות מרווחים בנטו.

הוצאות מימון כוללות הוצאות ריבית, הפרשי הצמדה והפרשי שער על הלוואות שנתקבלו, ריבית והפרשי שער על פיקדונות ועל יתרות מבטחי משנה, ושינויים בגין ערך הזמן בגין הפרשות. עלויות האשראי, שאינן מהוונות, נזקפות לדוח רווח והפסד לפי שיטת הריבית האפקטיבית.

יז. הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות הנהלה וכלליות מסווגות להוצאות עקיפות ליישוב תביעות (הנכללות בסעיף תשלומים ושינוי בהתחייבות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה), להוצאות הקשורות ברכישה (הנכללות בסעיף עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות) וליתרת הוצאות הנהלה וכלליות אחרות הנכללות בסעיף זה. הסיווג נערך בהתאם למודלים פנימיים של החברה המבוססים על הוצאות ישירות שנקפו והוצאות עקיפות שהועמסו.

יח. מסים על הכנסה

תוצאות המס בגין מסים שוטפים או נדחים נזקפות לרווח או הפסד, למעט אם הן מתייחסות לפריטים הנזקפים לרווח כולל אחר או להון.

1. מסים שוטפים

חבות בגין מסים שוטפים נקבעת תוך שימוש בשיעורי המס וחוקי המס שחוקקו או אשר חקיקתם הושלמה למעשה, עד לתאריך הדיווח, וכן התאמות נדרשות בקשר לחבות המס לתשלום בגין שנים קודמות.

2. מסים נדחים

מסים נדחים מחושבים בגין הפרשים זמניים בין הסכומים הנכללים בדוחות הכספיים לבין הסכומים המובאים בחשבון לצורכי מס.

יתרות המסים הנדחים מחושבות לפי שיעור המס הצפוי לחול כאשר הנכס ימומש או ההתחייבות תסולק, בהתבסס על חוקי המס שחוקקו או אשר חקיקתם הושלמה למעשה עד לתאריך הדיווח.

בכל תאריך דיווח נכסי מסים נדחים נבחנים ובמידה שלא צפוי ניצולם הם מופחתים. הפסדים מועברים והפרשים זמניים ניתנים לזיכוי, בגינם לא הוכרו נכסי מסים נדחים, נבחנים בכל תאריך דיווח ובמידה שניצולם צפוי מוכר נכס מס נדחה מתאים.

המסים הנדחים בגין נדל"ן להשקעה המוחזק במטרה להשיב את מרבית (substantially all) ההטבות הכלכליות הגלומות בו בדרך של מימוש ולא בדרך של שימוש, נמדדים לפי אופן היישוב הצפוי של נכס הבסיס, על בסיס מימוש ולא שימוש.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יח. מסים על הכנסה (המשך)

2. מסים נדחים (המשך)

במקרים בהם החברה מחזיקה בחברת נכס, והאופן שבו החברה צופה לממש את ההשקעה הוא על ידי מכירת מניות חברת הנכס ולא על ידי מימוש הנכס עצמו, החברה נדרשת להכיר במסים נדחים הן בהתייחס להפרשים הזמניים הפנימיים (inside differences) הנובעים מהפער בין בסיס המס של הנכס לבין ערכו בספרים והן בהתייחס להפרשים הזמניים החיצוניים (outside differences) הנובעים מהפער בין בסיס המס של המניות לבין חלק החברה המחזיקה בנכסים נטו של החברה הבת בדוחות המאוחדים.

בחישוב המסים הנדחים לא מובאים בחשבון המסים שהיו חלים במקרה של מימוש ההשקעות בחברות מוחזקות כל עוד מכירת ההשקעות בחברות מוחזקות אינה צפויה בעתיד הנראה לעין. כמו כן, לא הובאו בחשבון מסים נדחים בגין חלוקת רווחים על ידי חברות מוחזקות כדיבידנדים, מאחר שחלוקת הדיבידנד אינה כרוכה בחבות מס נוספת, או בשל מדיניות החברה שלא ליזום חלוקת דיבידנד על ידי חברה מאוחדת הגוררת חבות מס נוספת.

מסים נדחים מקוזזים אם קיימת זכות חוקית לקיזוז נכס מס שוטף כנגד התחייבות מס שוטפת והמסים הנדחים מתייחסים לאותה ישות החייבת במס ולאותה רשות מס.

ט. רווח למניה

רווח למניה מחושב על ידי חלוקה של הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות החברה במספר המניות הרגילות המשוקלל הקיים בפועל במהלך התקופה.

כ. חכירות

המבחנים לסיווג חכירה כמימונית או כתפעולית מבוססים על מהות ההסכמים והם נבחנים במועד ההתקשרות על-פי הכללים להלן שנקבעו ב-17 IAS:

החברה כחוכר

1. חכירה מימונית

נכסים אשר כל הסיכונים וההטבות הקשורים לבעלות על הנכס הועברו לחוכר, מסווגים כחכירה מימונית. הנכס החכור נמדד בתחילת תקופת החכירה לפי הנמוך מבין השווי ההוגן של הנכס החכור או הערך הנוכחי של תשלומי החכירה המינימליים.

הנכס בחכירה מופחת לאורך תקופת החיים השימושיים שלו, או תקופת החכירה כנמוך שבהם.

2. חכירה תפעולית

נכסים אשר לא מועברים באופן ממשי כל הסיכונים וההטבות הגלומים בבעלות על הנכס החכור, מסווגים כחכירה תפעולית. תשלומי החכירה מוכרים כהוצאה ברווח או הפסד בקו ישר על פני תקופת החכירה.

החברה כמחכיר

חכירה תפעולית

נכסים אשר לא מועברים באופן ממשי כל הסיכונים וההטבות הקשורים לבעלות על הנכס, מסווגים כחכירה תפעולית. עלויות ראשוניות ישירות שהתהוו בגין הסכם החכירה, מתווספות לעלות הנכס המוחכר ומוכרות כהוצאה לאורך תקופת החכירה לפי אותו בסיס.

תקבולי החכירה מוכרים כהכנסה ברווח או הפסד בקו ישר על פני תקופת החכירה. תקבולי חכירה מותנים נזקפים לדוח רווח והפסד כהכנסה במועד שבו לחברה זכאות לקבלם.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כא. גילוי לתקני IFRS חדשים בתקופה שלפני יישומם

1. IFRS 15 - הכרה בהכנסה מחוזים עם לקוחות

IFRS 15 (להלן - התקן) פורסם על ידי ה-IASB במאי, 2014.

התקן מחליף את IAS 18 הכנסות, IAS 11 חוזי הקמה ואת IFRIC 13 תכניות נאמנות לקוחות, IFRIC 15 הסכמים להקמת מבנים, IFRIC 18 העברות של נכסים מלקוחות ו-31 SIC הכנסות - עסקאות חליפין הכוללות שירותי פרסום.

התקן מציג מודל בן חמישה שלבים שיחול על הכנסות הנובעות מחוזים עם לקוחות:

- שלב 1 - זיהוי החוזה עם הלקוח, לרבות התייחסות לקיבוץ חוזים וטיפול בשינויים (modifications) בחוזים.
- שלב 2 - זיהוי מספר מחויבויות ביצוע נפרדות (distinct) בחוזה.
- שלב 3 - קביעת מחיר העסקה, לרבות התייחסות לתמורה משתנה, רכיב מימון משמעותי, תמורות שאינן במזומן ותמורה שתשולם ללקוח.
- שלב 4 - הקצאת מחיר העסקה לכל מחויבות ביצוע נפרדת על בסיס מחיר המכירה היחסי הנפרד תוך שימוש במחירים נצפים אם הם זמינים, או באומדנים והערכות.
- שלב 5 - הכרה בהכנסה בעת עמידה במחויבות ביצוע, תוך הבחנה בין קיום מחויבות במועד מסוים לבין קיום מחויבות לאורך זמן.

התקן ייושם למפרע החל מהדוחות הכספיים לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר, 2018 או לאחריו. אימוץ מוקדם אפשרי. התקן מאפשר לבחור ביישום למפרע חלקי עם הקלות מסוימות, שלפיו התקן ייושם על חוזים קיימים החל מתקופת היישום לראשונה ואילך, ולא תידרש הצגה מחדש של מספרי ההשוואה.

התקן לא צפוי להשפיע על ההכרה בהכנסה בגין פוליסות שבתחולת IFRS4. החברה בוחנת את ההשפעה האפשרית של התקן על ההכרה בהכנסה בגין חוזים אחרים.

2. IFRS 9 - מכשירים פיננסיים

בחודש יולי 2014 ה-IASB פרסם את הנוסח המלא והסופי של IFRS 9 - מכשירים פיננסיים, המחליף את IAS 39 - מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה. IFRS 9 (להלן - התקן) מתמקד בעיקר בסיווג ובמדידה של נכסים פיננסיים והוא חל על כל הנכסים הפיננסיים שבתחולת IAS 39.

התקן קובע כי בעת ההכרה לראשונה כל הנכסים הפיננסיים יימדדו בשווי הוגן. בתקופות עוקבות יש למדוד מכשירי חוב בעלות מופחתת רק אם מתקיימים שני התנאים המצטברים הבאים:

- הנכס מוחזק במסגרת מודל עסקי שמטרתו היא להחזיק בנכסים על מנת לגבות את תזרימי המזומנים החוזיים הנובעים מהם.
- על פי התנאים החוזיים של הנכס הפיננסי, החברה זכאית, במועדים מסויימים, לקבל תזרימי מזומנים המהווים אך ורק תשלומי קרן ותשלומי ריבית על יתרת קרן.

המדידה העוקבת של כל יתר מכשירי החוב והנכסים הפיננסיים האחרים תהיה על פי שווי הוגן. התקן קובע הבחנה בין מכשירי חוב אשר ימדדו בשווי הוגן דרך רווח או הפסד ומכשירי חוב שימדדו בשווי הוגן דרך רווח כולל אחר.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כא. גילוי לתקני IFRS חדשים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

2. IFRS 9 - מכשירים פיננסיים (המשך)

נכסים פיננסיים שהינם מכשירים הוניים יימדדו בתקופות עוקבות בשווי הוגן, וההפרשים ייזקפו לרווח והפסד או לרווח (הפסד) כולל אחר, על פי בחירת החברה לגבי כל מכשיר ומכשיר.

אם מדובר במכשירים הוניים המוחזקים למטרות מסחר, חובה למדוד אותם בשווי הוגן דרך רווח או הפסד.

לעניין גריעה ובנושא התחייבויות פיננסיות קובע התקן את אותן הוראות שנדרשות לפי הוראות IAS 39 לגבי גריעה ולגבי התחייבויות פיננסיות שלא נבחרה לגביהן חלופת השווי ההוגן.

לפי התקן, סכום השינוי בשווי ההוגן של ההתחייבות - שמיוחס לשינויים בסיכון האשראי - ייזקף לרווח כולל אחר. כל יתר השינויים בשווי ההוגן ייזקפו לרווח או הפסד. התקן כולל דרישות חדשות בנוגע לחשבונאות גידור.

התקן ייושם החל מהתקופות השנתיות המתחילות ביום 1 בינואר, 2018. אימוץ מוקדם אפשרי.

בחודש ספטמבר 2016 פורסם תיקון לתקן IFRS 4 אשר מתיר לישות שמנפיקה חוזי ביטוח לאמץ את IFRS 9 עם התאמות (להלן: "The overlay approach") או לדחות את אימוץ IFRS 9 ליום 1 בינואר 2021 (להלן: "גישת הדחיה").

לצורך יישום גישת הדחיה על הישות לעמוד בקריטריונים הבאים:

1. הישות לא יישמה קודם לכן גרסה כלשהי של IFRS 9.
2. פעילויות הישות הן באופן ניכר פעילויות הקשורות לביטוח.

בהתאם לתקן, פעילויות הישות הן באופן ניכר פעילויות הקשורות לביטוח כאשר:

(א) הערך בספרים של התחייבויותיה הנובע מחוזי ביטוח, כולל רכיבי פיקדון או נגזרים משובצים אשר הופרדו מחוזי הביטוח, הוא משמעותי ביחס לסך הערך בספרים של כלל התחייבויות; וכן

(ב) שיעור הערך בספרים של ההתחייבויות הקשורות לביטוח ביחס לסך הערך בספרים של כלל ההתחייבויות הינו:

- גדול מ-90% או;
- בין 80% ל-90% כולל, וכן למבטח אין פעילות משמעותית שאיננה קשורה לביטוח.

מבטח אשר בוחר ליישם את גישת הדחיה נדרש לתת גילוי אשר יאפשר למשתמשים בדוחות הכספיים:

1. להבין כיצד הישות עומדת בקריטריונים לצורך יישום גישת הדחיה;
2. לערוך השוואה בין מבטחים אשר מיישמים את גישת הדחיה לבין ישויות שמיישמות את IFRS 9.

החברה בוחנת את עמידתה בקריטריונים לעיל לצורך דחיית יישום IFRS 9 כפי שמתיר התיקון כאמור.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כא. גילוי לתקני IFRS חדשים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

3. תיקונים ל-7 IAS דוח על תזרימי מזומנים, בדבר גילויים נוספים לגבי התחייבויות פיננסיות

בינואר 2016 פרסם ה-IASB תיקונים ל-7 IAS דוח על תזרימי מזומנים (להלן - התיקונים) אשר דורשים מתן גילויים נוספים לגבי התחייבויות פיננסיות. התיקונים דורשים להציג את התנועה בין יתרת הפתיחה ליתרת הסגירה של התחייבויות פיננסיות, לרבות השינויים הנובעים מתזרימי מזומנים מפעילות מימון, מרכישת או איבוד שליטה במוחזקות, משינויים בשערי חליפין ומשינויים בשווי הוגן.

התיקונים ייושמו החל מהתקופות השנתיות המתחילות ביום 1 בינואר, 2017 או לאחריהם. לא נדרש לכלול גילויים כאמור בהתייחס למספרי השוואה לתקופות הקודמות למועד התחילה של התיקונים. אימוץ מוקדם אפשרי.

החברה תכלול את הגילויים הנדרשים בדוחותיה הכספיים הרלוונטיים.

4. IFRS 16 חכירות

בינואר 2016 פרסם ה-IASB את תקן דיווח כספי בינלאומי מספר 16 בדבר חכירות (להלן – התקן החדש).

בהתאם לתקן החדש, חכירה מוגדרת כחובה, או חלק מחובה, אשר מעביר בתמורה לתשלום את זכות השימוש בנכס לתקופת זמן מוגדרת. להלן עיקרי התקן החדש:

- התקן החדש דורש מחוכרים להכיר בכל החכירות בנכס מול התחייבות בדוח על המצב הכספי (פרט למקרים מסוימים) באופן דומה לטיפול החשבונאי בחכירה מימונית בהתאם לתקן הקיים-17 IAS חכירות.
- חוכרים יכירו בהתחייבות בגין תשלומי החכירה ומנגד יכירו בנכס זכות-שימוש. כמו כן, החוכרים יכירו בהוצאות ריבית ובהוצאות פחת בנפרד.
- תשלומי חכירה משתנים שאינם תלויים במדד או בריבית אשר מבוססים על ביצוע או שימוש (לדוגמה, אחוז מהפדיון) יוכרו כהוצאה מצד החוכרים או כהכנסה מצד המחכרים במועד היווצרותם.
- במקרה של שינוי בתשלומי חכירה משתנים הצמודים למדד, על החוכר להעריך מחדש את ההתחייבות בגין החכירה כאשר השפעת השינוי תיזקף לנכס זכות-השימוש.
- התקן החדש כולל שני חריגים שבהם החוכרים רשאים לטפל בחכירות בהתאם לטיפול החשבונאי הקיים בהתייחס לחכירות תפעוליות וזאת במקרה של חכירות נכסים בעלי ערך כספי נמוך או במקרה של חכירות לתקופה של עד שנה.
- הטיפול החשבונאי מצד המחכיר נותר ללא שינוי מהותי לעומת התקן הקיים, קרי, סיווג כחכירה מימונית או כחכירה תפעולית.

התקן החדש ייושם החל מהתקופות השנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2019, או לאחריהם. אימוץ מוקדם אפשרי, כל עוד IFRS 15 הכרה בהכנסה מחוזים עם לקוחות, מיושם במקביל.

התקן החדש מאפשר לחוכרים לבחור בגישת יישום למפרע מלאה או בגישת יישום למפרע חלקי עם הקלות מסוימות בגין החכירות שיהיו קיימות במועד המעבר, אשר לפיה לא תידרש הצגה מחדש של מספרי השוואה.

להערכת החברה, לתקן לא צפויה להיות השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כא. גילוי לתקני IFRS חדשים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

5. תיקונים ל- IAS 40 נדל"ן להשקעה - העברות של נדל"ן להשקעה

בחודש דצמבר 2016 פרסם ה- IASB תיקונים ל- IAS 40 נדל"ן להשקעה (להלן - התיקונים). התיקונים מבהירים ומספקים הנחיות יישום להוראות IAS 40 לגבי העברות של נדל"ן להשקעה או לנדל"ן להשקעה. עיקרי התיקונים הינם הקביעה כי רשימת האירועים המפורטת בתקן לגבי העברות נדל"ן להשקעה מהוות דוגמאות לראיות לשינוי בשימוש הנדל"ן ואינן מהוות רשימה סגורה. כמו כן, התיקונים מבהירים כי שינוי בכוונת ההנהלה, כשלעצמה, לא מספקת ראייה לשינוי בשימוש.

התיקונים ייושמו למפרע החל מהדוחות הכספיים לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר, 2018. אימוץ מוקדם אפשרי. התיקונים מאפשרים לבחור ביישום למפרע חלקי, שלפני התיקונים ייושמו לגבי העברות שהתרחשו החל מתקופת היישום לראשונה ואילך, ולא תידרש הצגה מחדש של מספרי ההשוואה. במקרה זה, תיאומים לערך בספרים של נכסים למועד היישום לראשונה של התיקונים יזקפו ישירות להון.

כב. להלן שיעורי השינוי של מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר

שער חליפין יציג של הדולר ארה"ב	מדד המחירים לצרכן		
	מדד ידוע	מדד בגין	
%	%	%	
(1.5)	(0.3)	(0.2)	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2016
0.3	(0.9)	(1.0)	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2015
12.0	(0.1)	(0.2)	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2014

כג. סווג מחדש

החברה סיווגה מחדש את מספרי ההשוואה של ענף צד ג' קבלנים לתקופות שהסתיימו ביום 31 לדצמבר, 2015 ו 2014 מענפי רכוש לענפי חבויות. לפרטים ראה באור 33(2)(6).

כללי

מגזרי הפעילות נקבעו בהתבסס על המידע הנבחן על ידי מקבל החלטות התפעוליות הראשי (CODM) לצורכי קבלת החלטות לגבי הקצאת משאבים והערכת ביצועים. בהתאם לזאת, למטרות ניהול, החברה פועלת במגזרי הפעילות הבאים:

1. מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח

מגזר ביטוח חיים וחסכון לטווח ארוך כולל את ענפי ביטוח חיים וביטוח בריאות והוא מתמקד בעיקר בחסכון לטווח ארוך (במסגרת פוליסות ביטוח לסוגיהן) וכן בכיסויים ביטוחיים של סיכונים שונים כגון: מוות, נכות, אובדן כושר עבודה, בריאות ועוד. החברה פועלת להקמת קרן השתלמות וקופת גמל. יובהר כי תוכניות אלו כפופות לאישורו של הממונה על שוק ההון במשרד האוצר ולדרישות רגולטוריות נוספות.

2. מגזר ביטוח כללי

מגזר הביטוח הכללי כולל את ענפי החבויות והרכוש. בהתאם להוראות המפקח מפורט מגזר הביטוח הכללי לפי ענפי רכב חובה, רכב רכוש, ענפי רכוש אחרים, ענפי חבויות אחרים וענף ביטוח בריאות זמן קצר.

• ענף רכב חובה

ענף רכב חובה מתמקד בכיסוי אשר רכישתו על ידי בעל הרכב או הנוהג בו היא חובה על פי דין ואשר מעניק כיסוי לנזק גוף (לנהג הרכב, לנוסעים ברכב או להולכי רגל) כתוצאה משימוש ברכב מנועי.

• ענף רכב רכוש

ענף רכב רכוש מתמקד בכיסוי נזקי רכוש לרכב המבוטח ונזקי רכוש שהרכב המבוטח יגרום לצד שלישי.

• ענפי חבויות אחרים

ענפי החבויות מיועדים לכיסוי של חבויות המבוטח בגין נזק שהוא יגרום לצד שלישי. ענפים אלו כוללים: אחריות כלפי צד ג', אחריות מעבידים, אחריות מקצועית ואחריות המוצר.

• ענפי רכוש ואחרים

יתר ענפי הרכוש שאינם רכב וחבויות וכן ענפי ביטוח אחרים לרבות אש, בתי-עסק, אובדן רכוש, קבלנים, הנדסי ועוד.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2016				
סה"כ	לא מיוחס למגזרי פעילות	ביטוח כללי	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	
אלפי ש"ח				
1,818,150	-	1,097,507	720,643	פרמיות שהורווחו ברוטו
1,045,665	-	937,258	108,407	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
772,485	-	160,249	612,236	פרמיות שהורווחו בשייר
322,278	18,116	94,360	209,802	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
47,960	-	-	47,960	הכנסות מדמי ניהול
95,219	-	43,613	51,606	הכנסות מעמלות
1,237,942	18,116	298,222	921,604	סך הכל הכנסות
1,800,599	-	963,372	837,227	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
970,181	-	(*916,388)	53,793	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
830,418	-	46,984	783,434	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
329,053	-	212,995	116,058	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
40,253	3,477	17,623	19,153	הוצאות הנהלה וכלליות
30,491	13,599	17,059	(167)	הוצאות מימון
1,230,215	17,076	294,661	918,478	סך הכל הוצאות
7,727	1,040	3,561	3,126	רווח לפני מסים על ההכנסה
6,237	13,410	(6,477)	(696)	רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
13,964	14,450	(2,916)	2,430	סה"כ רווח כולל לפני מסים על ההכנסה

(* לעניין השפעות של עסקאות עם מבטח משנה ראה באור 20 ב')

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2015				
סה"כ	לא מיוחס למגזרי פעילות	ביטוח כללי	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	
אלפי ש"ח				
1,638,910	-	1,042,811	596,099	פרמיות שהורווחו ברוטו
227,526	-	125,927	101,599	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
1,411,384	-	916,884	494,500	פרמיות שהורווחו בשייר
191,071	17,969	87,373	85,729	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
42,640	-	-	42,640	הכנסות מדמי ניהול
68,558	-	20,721	47,837	הכנסות מעמלות
1,713,653	17,969	1,024,978	670,706	סך הכל הכנסות
1,420,952	-	816,855	604,097	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
151,184	-	103,864	47,320	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
1,269,768	-	712,991	556,777	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
307,760	-	212,106	95,654	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
50,346	1,400	26,628	22,318	הוצאות הנהלה וכלליות
19,684	12,754	7,136	(206)	הוצאות מימון
1,647,558	14,154	958,861	674,543	סך הכל הוצאות
66,095	3,815	66,117	(3,837)	רווח לפני מסים על ההכנסה
(5,074)	1,032	(6,047)	(59)	רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
61,021	4,847	60,070	(3,896)	סה"כ רווח כולל לפני מסים על ההכנסה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2014				
סה"כ	לא מיוחס למגזרי פעילות	ביטוח כללי	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	
אלפי ש"ח				
1,544,344	-	988,257	556,087	פרמיות שהורווחו ברוטו
169,995	-	116,585	53,410	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
1,374,349	-	871,672	502,677	פרמיות שהורווחו בשייר
317,591	27,266	97,346	192,979	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
37,012	-	-	37,012	הכנסות מדמי ניהול
38,039	-	19,447	18,592	הכנסות מעמלות
1,766,991	27,266	988,465	751,260	סך הכל הכנסות
1,404,363	-	738,543	665,820	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
117,167	-	86,772	30,395	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
1,287,196	-	651,771	635,425	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
289,256	-	199,564	89,692	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
53,917	1,400	34,195	18,322	הוצאות הנהלה וכלליות
26,616	13,760	12,043	813	הוצאות מימון
901	901	-	-	הוצאות אחרות
1,657,886	16,061	897,573	744,252	סך הכל הוצאות
109,105	11,205	90,892	7,008	רווח לפני מסים על ההכנסה
8,761	7,721	1,168	(128)	רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
117,866	18,926	92,060	6,880	סה"כ רווח כולל לפני מסים על ההכנסה

ליום 31 בדצמבר, 2016

סה"כ	לא מיוחס למגזרי פעילות		ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	
	אלפי ש"ח			
63,209	12,873	20,574	29,762	נכסים בלתי מוחשיים
309,214	-	81,645	227,569	הוצאות רכישה נדחות
132,714	-	-	132,714	נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה
508,833	108,923	399,910	-	נדל"ן להשקעה אחר
5,571,894	-	-	5,571,894	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
1,087,160	129,190	804,055	153,915	השקעות פיננסיות אחרות
1,164,092	-	344,143	819,949	נכסי חוב סחירים
83,399	-	83,399	-	נכסי חוב שאינם סחירים
25,535	-	25,535	-	מניות
2,360,186	129,190	1,257,132	973,864	אחרות
336,887	-	-	336,887	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות
103,939	42,671	26,405	34,863	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
1,106,209	-	(*1,075,613)	30,596	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
265,107	-	198,714	66,393	נכסי ביטוח משנה
241,520	124,666	115,603	1,251	פרמיות לגבייה
10,999,712	418,323	3,175,596	7,405,793	נכסים אחרים
6,126,337	-	-	6,126,337	סך כל הנכסים
				סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה
				התחייבויות:
3,245,487	-	2,273,523	971,964	התחייבויות בגין חוזי ביטוח שאינם תלויי תשואה
6,081,178	-	-	6,081,178	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
252,305	252,305	-	-	התחייבויות פיננסיות
1,053,554	74,264	861,671	117,619	התחייבויות אחרות
10,632,524	326,569	3,135,194	7,170,761	סך כל ההתחייבויות

(* לעניין השפעות של עסקאות מבטחי משנה ראה באור 20 ב')

ליום 31 בדצמבר, 2015			
סה"כ	לא מיוחס למגזרי פעילות	ביטוח כללי	ביטוח חיים וחסכון ארוך טוח
אלפי ש"ח			
44,049	7,160	17,539	19,350
272,051	-	85,867	186,184
338,117	174,956	162,314	847
4,676,655	-	-	4,676,655
1,376,262	127,022	1,124,790	124,450
1,092,108	565	296,018	795,525
78,727	16,603	62,124	-
32,121	25,311	362	6,448
2,579,218	169,501	1,483,294	926,423
252,879	-	-	252,879
129,927	36,865	90,831	2,231
399,210	-	368,150	31,060
236,877	-	186,705	50,172
152,245	96,355	49,423	6,467
9,081,228	484,837	2,444,123	6,152,268
4,996,463	-	-	4,996,463
3,057,757	-	2,126,227	931,530
4,953,852	-	-	4,953,852
252,635	252,635	-	-
474,732	81,396	304,838	57,226
8,707,704	334,031	2,431,065	5,942,608

נכסים

נכסים בלתי מוחשיים
 הוצאות רכישה נדחות
 נדל"ן להשקעה אחר
 השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי
 תשואה
השקעות פיננסיות אחרות
 נכסי חוב סחירים
 נכסי חוב שאינם סחירים
 מניות
 אחרות
 סך הכל השקעות פיננסיות אחרות
 מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים
 תלויי תשואה
 מזומנים ושווי מזומנים אחרים
 נכסי ביטוח משנה
 פרמיות לגבייה
 נכסים אחרים
סך כל הנכסים
סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי
תשואה

התחייבויות:

התחייבויות בגין חוזי ביטוח שאינם
 תלויי תשואה
 התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי
 השקעה תלויי תשואה
 התחייבויות פיננסיות
 התחייבויות אחרות
סך כל ההתחייבויות

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)
נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2016

סה"כ	ענפי רכוש (אחרים *)	ענפי חבויות אחרים (** אלפי ש"ח	רכב רכוש	רכב חובה	
1,099,245	215,185	119,024	378,633	386,403	פרמיות ברוטו
992,128	105,699	13,918	1,614	(870,897) (***)	פרמיות ביטוח משנה
107,117	109,486	105,106	377,019	(484,494)	פרמיות בשייר
(53,132)	1,010	2,710	(2,335)	(54,517)	שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
160,249	108,476	102,396	379,354	(429,977)	פרמיות שהורווחו בשייר
94,360	5,048	15,695	15,328	58,289	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
43,613	23,561	1,405	161	18,486	הכנסות מעמלות
298,222	137,085	119,496	394,843	(353,202)	סך כל ההכנסות
963,372	107,250	116,250	310,465	429,407	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו
916,388	55,293	11,898	1,958	(847,239) (***)	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
46,984	51,957	104,352	308,507	(417,832)	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
212,995	56,205	28,304	88,026	40,460	הוצאות הנהלה וכלליות
17,623	2,886	1,417	4,856	8,464	הוצאות מימון
17,059	371	-	-	16,688	
294,661	111,419	134,073	401,389	(352,220)	סך כל ההוצאות
3,561	25,666	(14,577)	(6,546)	(982)	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
(6,477)	(322)	(1,081)	(1,056)	(4,018)	הפסד כולל אחר לפני מיסים על הכנסה
(2,916)	25,344	(15,658)	(7,602)	(5,000)	סה"כ הרווח (ההפסד) הכולל לפני מיסים על הכנסה
2,273,523	115,543	347,783	267,060	1,543,137	התחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו ליום 31 בדצמבר, 2016
1,197,910	58,636	311,860	266,722	560,692	התחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר ליום 31 בדצמבר, 2016

(* ענפי רכוש אחרים כוללים בעיקר נתונים של ענף ביטוח מקיף דירות ובתי עסק אשר הפעילות בגינו מהווה 62.6% מסך הפרמיות בענפים אלו.

(** ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר נתונים של ענף ביטוח צד ג' אשר הפעילות בגינו מהווה 49.8% מסך הפרמיות בענפים אלו.

(*** לעניין השפעות של עסקאות עם מבטח משנה ראה באור 20 ב'.

נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2015 *

סה"כ	ענפי רכוש (אחרים)**	ענפי חבויות אחרים (***) אלפי ש"ח	רכב רכוש	רכב חובה	
1,062,389	200,165	108,936	378,280	375,008	פרמיות ברוטו
131,706	98,103	14,253	1,420	18,030	פרמיות ביטוח משנה
930,683	102,162	94,683	376,860	356,978	פרמיות בשייר
13,799	2,779	5,762	18,035	(12,777)	שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
916,884	99,383	88,921	358,825	369,755	פרמיות שהורווחו בשייר
87,373	3,103	10,750	10,977	62,543	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
20,721	19,302	1,316	103	-	הכנסות מעמלות
1,024,978	121,788	100,987	369,905	432,298	סך כל ההכנסות
816,855	116,078	86,782	296,160	317,835	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
103,864	65,111	17,600	1,663	19,490	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה בשייר
712,991	50,967	69,182	294,497	298,345	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
212,106	53,899	25,944	87,084	45,179	הוצאות הנהלה וכלליות
26,628	4,620	2,249	8,324	11,435	הוצאות מימון
7,136	228	-	-	6,908	סך כל ההוצאות
958,861	109,714	97,375	389,905	361,867	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
66,117	12,075	3,611	(20,000)	70,431	רווח כולל אחר לפני מסים על הכנסה
(6,047)	(200)	(746)	(761)	(4,340)	סה"כ הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על הכנסה
60,070	11,874	2,868	(20,761)	66,091	התחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו ליום 31 בדצמבר, 2015
2,126,227	114,177	284,374	261,990	1,465,306	התחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר ליום 31 בדצמבר, 2015
1,758,077	56,328	251,074	260,154	1,190,521	

(* לעניין סווג מחדש של מספרי השוואה ראה באור 2 כג')
 (** ענפי רכוש אחרים כוללים בעיקר נתונים של ענף ביטוח מקיף דירות ובתי עסק אשר הפעילות בגינו מהווה 63.3% מסך הפרמיות בענפים אלו.
 (***) ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר נתונים של ענף ביטוח צד ג' אשר הפעילות בגינו מהווה 45.8% מסך הפרמיות בענפים אלו.

נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2014 (*

רכב חובה	רכב רכוש	ענפי חבויות אחרים (***)	ענפי רכוש אחרים (**)	סה"כ	
אלפי ש"ח					
413,730	337,039	94,832	182,407	1,028,008	פרמיות ברוטו
17,069	874	12,358	90,407	120,708	פרמיות ביטוח משנה
396,661	336,165	82,474	92,000	907,300	פרמיות בשייר
17,288	9,144	5,079	4,117	35,628	שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
379,373	327,021	77,395	87,883	871,672	פרמיות שהורווחו בשייר
71,808	12,141	9,518	3,879	97,346	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
-	6	1,237	18,204	19,447	הכנסות מעמלות
451,181	339,168	88,150	109,966	988,465	סך כל ההכנסות
326,046	244,970	80,566	86,961	738,543	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
30,124	(192)	6,973	49,867	86,772	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה בשייר
295,922	245,162	73,593	37,094	651,771	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
47,128	79,002	22,068	51,366	199,564	הוצאות הנהלה וכלליות
17,334	8,378	2,666	5,817	34,195	הוצאות מימון
11,473	-	-	570	12,043	
371,857	332,542	98,327	94,847	897,573	סך כל ההוצאות
79,324	6,626	(10,177)	15,119	90,892	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
876	139	116	37	1,168	רווח כולל אחר לפני מיסים על הכנסה
80,200	6,765	(10,061)	15,156	92,060	סה"כ הרווח (הפסד) הכולל לפני מיסים על הכנסה
1,494,942	226,862	246,256	92,606	2,060,666	התחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו ליום 31 בדצמבר, 2014
1,136,369	226,093	225,154	38,267	1,625,883	התחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר ליום 31 בדצמבר, 2014

(* לעניין סוג מחדש של מספרי השוואה ראה באור 2 כג'.
 (** ענפי רכוש אחרים כוללים בעיקר נתונים של ענף ביטוח מקיף דירות ובתי עסק אשר הפעילות בגינו מהווה 64.0% מסך הפרמיות בענפים אלו.
 (***) ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר נתונים של ענף ביטוח צד ג' אשר הפעילות בגינו מהווה 46.0% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 4 - נכסים בלתי מוחשיים

הרכב ותנועה:

תוכנה		
אלפי ש"ח		
76,753		<u>עלות</u>
19,505		יתרה ליום 1 בינואר, 2015
96,258		רכישות ופיתוח עצמי (*)
42,795		יתרה ליום 31 בדצמבר, 2015
9,414		<u>הפחתה שנצברה</u>
52,209		יתרה ליום 1 בינואר, 2015
44,049		תוספות במשך השנה
96,258		יתרה ליום 31 בדצמבר, 2015
31,433		עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר, 2015
127,691		<u>עלות</u>
52,209		יתרה ליום 1 בינואר, 2016
12,273		רכישות ופיתוח עצמי (*)
64,482		יתרה ליום 31 בדצמבר, 2016
63,209		<u>הפחתה שנצברה</u>
		יתרה ליום 1 בינואר, 2016
		תוספות במשך השנה
		יתרה ליום 31 בדצמבר, 2016
		עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר, 2016

(*) תוספות בגין פיתוח עצמי מסתכמות לסך של 28,438 אלפי ש"ח בשנת 2016 ו-19,310 אלפי ש"ח בשנת 2015.

באור 5 - הוצאות רכישה נדחות

א. ההרכב:

31 בדצמבר		
2015	2016	
אלפי ש"ח		
186,184	227,569	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
85,867	81,645	ביטוח כללי
272,051	309,214	

באור 5: - הוצאות רכישה נדחות (המשך)

ב. התנועה בהוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (לרבות ביטוח בריאות):

ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח אלפי ש"ח	
141,655	יתרה ליום 1 בינואר, 2015
68,026	תוספות:
20,747	עמלות רכישה
88,773	הוצאות רכישה
(27,258)	סך הכל תוספות
(16,986)	הפחתה שוטפת
186,184	הפחתה בגין ביטולים
65,959	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2015
18,974	תוספות:
84,933	עמלות רכישה
(25,987)	הוצאות רכישה
(17,561)	סך הכל תוספות
227,569	הפחתה שוטפת
	הפחתה בגין ביטולים
	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2016

באור 6: - רכוש קבוע

א. הרכב ותנועה:

שנת 2016

סך הכל	כלי רכב	מחשבים	ריהוט וציוד משרדי	שיפורים במושכר	חלק בבניין משרדים ראה ב(1)	עלות
אלפי ש"ח						
123,407	22	16,759	7,050	4,029	95,547	יתרה ליום 1 בינואר, 2016
3,458	-	414	804	-	2,240	רכישות
13,771	-	-	-	-	13,771	הערכה מחדש שהוכרה ברווח כולל אחר גריעות*)
(16,671)	-	(10,493)	(2,170)	(4,008)	-	העברה מנדל"ן להשקעה
9,713	-	-	-	-	9,713	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2016
133,678	22	6,680	5,684	21	121,271	פחת שנצבר
21,711	3	12,440	2,547	4,026	2,695	יתרה ליום 1 בינואר, 2016
4,080	3	2,041	459	3	1,574	תוספות
(16,671)	-	(10,493)	(2,170)	(4,008)	-	גריעות*)
9,120	6	3,988	836	21	4,269	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2016
124,558	16	2,692	4,848	-	117,002	יתרת עלות מופחתת
						יתרה ליום 31 בדצמבר, 2016

(* כולל גריעות נכסים שהופחתו במלואם.)

באור 6: - רכוש קבוע (המשך)

<u>שנת 2015</u>						
סך הכל	כלי רכב	מחשבים	ריהוט וציוד משרדי	שיפורים במושכר	חלק בבניין משרדים ראה ב(1)	
אלפי ש"ח						
109,271	-	15,821	5,571	4,026	83,853	עלות יתרה ליום 1 בינואר, 2015
15,897	22	3,671	2,347	3	9,854	רכישות הערכה מחדש שהוכרה ברווח כולל אחר גריעות*)
1,840	-	-	-	-	1,840	
(3,601)	-	(2,733)	(868)	-	-	
123,407	22	16,759	7,050	4,029	95,547	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2015
<u>פחת שנצבר</u>						
22,263	-	13,672	3,128	3,974	1,489	יתרה ליום 1 בינואר, 2015
3,049	3	1,501	287	52	1,206	תוספות גריעות*)
(3,601)	-	(2,733)	(868)	-	-	
21,711	3	12,440	2,547	4,026	2,695	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2015
<u>יתרת עלות מופחתת</u>						
101,696	19	4,319	4,503	3	92,852	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2015

(* כולל גריעות נכסים שהופחתו במלואם.

ב. פרטים בדבר זכויות במקרקעין לשימוש עצמי של החברה

<u>31 בדצמבר</u>	
2015	2016
<u>אלפי ש"ח</u>	
92,852	117,002
92,852	117,002

בחכירה מהוונת

1. בניין המשרדים של החברה ממוקם במרכז העסקים "גב ים" (להלן - מרכז העסקים) בחלקו הצפוני של אזור התעשייה של העיר חולון. חלק מהבניין עומד לשימושה העצמי של החברה ומסווג כרכוש קבוע, וחלק אחר משמש כנדל"ן להשקעה.

בחודש פברואר, 2015 עברה החברה למבנה המשרדים החדש.

באור 6: - רכוש קבוע (המשך)

ב. פרטים בדבר זכויות במקרקעין לשימוש עצמי של החברה (המשך)

2. לחברה זכויות חכירה בבניין משרדים בשטח של כ- 668 מ"ר ברוטו ב"מרכז שקמונה" בחיפה. ליום 31 בדצמבר, 2016, כל שטח המשרדים הינו לשימוש עצמי. לעניין תקופת החכירה- רה ביאור 8 ו' להלן.

ג. הערכה מחדש של קרקע ומבנים

החברה התקשרה עם מר ירון ספקטור מעריך שווי מוסמך בלתי תלוי, שהוא בעל כישורים מקצועיים מוכרים וניסיון רב בנוגע למיקום ולסוג הנדל"ן שהוערך, על מנת לקבוע את השווי ההוגן של הקרקע והמבנה במרכז העסקים גב ים.

השווי ההוגן נקבע בהתבסס על עסקאות שנערכו לאחרונה בשוק ביחס לנדל"ן דומה ובמיקום דומה לזה של הנדל"ן שבבעלות החברה, שכירות על פי חוזים חתומים, משא ומתן שמנהלת החברה עם מספר שוכרים פוטנציאליים וכן בהתבסס על אומדן דמי שכירות ראויים לנכסים דומים. בחישוב השווי ההוגן השתמש מעריך השווי בשיעורי היוון שבין 7.70% ל- 8.25% לשנה. שווי חלק הנכס המשמש כרכוש קבוע על פי הערכת השווי עמד על סכום של כ-110 מיליון ש"ח כולל מע"מ.

לגבי בניין משרדים במרכז שקמונה בחיפה, החברה התקשרה עם מר ספי רביב, שמאי מוסמך ובלתי תלוי, שהוא בעל כישורים מקצועיים מוכרים וניסיון רב בנוגע למיקום ולסוג הנדל"ן שהוערך, על מנת לקבוע את השווי ההוגן של הקרקע והמבנה. השווי ההוגן של המבנים נקבע בשיטת ההשוואה לנכסים דומים בשוק.

שווי הנכס על פי הערכת השווי עמד על סכום של כ-7 מיליון ש"ח כולל מע"מ.

אם הקרקע והמבנים היו נמדדים תוך שימוש במודל העלות, ערכיהם בדוחות הכספיים היו כדלקמן:

31 בדצמבר		
2015	2016	
אלפי ש"ח		
85,776	95,302	עלות
(2,365)	(3,821)	פחת שנצבר
83,411	91,481	עלות מופחתת

באור 7: - מידע נוסף בגין חברות מוחזקות פעילות

ליום 31 בדצמבר				
2015		2016		
מניות	מניות	מניות	מניות	
המקנות	המקנות	המקנות	המקנות	
זכויות	זכויות	זכויות	זכויות	
לרווחים	הצבעה	לרווחים	הצבעה	
שיעור ההחזקה באחוזים				
100	100	100	100	פנינת אפרידר בע"מ

פנינת אפרידר בע"מ מחזיקה בנכס מקרקעין באשקלון. הנכס כולל שטחי מסחר בנויים ומגרש מסחרי ריק. הנכס ממוקם במרכז העיר אשקלון, בשכונת "אפרידר". שווי ההוגן של הנכס ליום 31 בדצמבר, 2016, על פי הערכת שמאית מוסמכת גב' נחמה בוגין, הינו בסך של כ- 54.4 מיליון ש"ח. במועד ההכרה לראשונה בנכס לא נוצרה עתודה למס על ידי החברה על פי כללי התקינה הבינלאומית אך מכיוון ששווי של הנכס פגום בשל העדר יכולת להפחית את מלואו לצרכי מס, הופחת השווי בסך של כ- 1.9 מיליון ש"ח וכתוצאה מכך שווי הנכס בספרים ליום 31 בדצמבר, 2016 הינו 52.5 מיליון ש"ח.

כמו כן, הושתה על החברה דרישת הון מיוחדת בסך של 3 מיליון ש"ח בגין הנכס כאמור. ראה באור 14'.

באור 8 - נדל"ן להשקעה - לרבות נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה

א. הרכב ותנועה:

נדל"ן להשקעה				
אחר		עבור חוזים תלויי תשואה		
2015	2016	2015	2016	
אלפי ש"ח				
372,819	338,117	31,900	-	יתרה ליום 1 בינואר
				<u>תוספות במשך השנה</u>
22,641	163,038	-	133,223	רכישות ותוספות לנכסים קיימים (ד)
(73,236)	(20,000)	(32,200)	-	מימושים
-	(8,302)	-	-	העברה לרכוש קבוע
15,893	35,980	300	(509)	התאמת שווי הוגן
<u>338,117</u>	<u>508,833</u>	<u>-</u>	<u>132,714</u>	יתרה ליום 31 בדצמבר

נדל"ן להשקעה מורכב כדלקמן:

31 בדצמבר		
2015	2016	
אלפי ש"ח		
138,997	378,328	נדל"ן להשקעה
199,120	263,219	נדל"ן להשקעה בהקמה המוצג לפי שווי הוגן
<u>338,117</u>	<u>641,547</u>	סך הכל

ב. נדל"ן להשקעה מוצג על בסיס השווי ההוגן כפי שנקבע בהערכות השווי שבוצעו על ידי מעריכי שווי חיצוניים בלתי תלויים בעלי כישורים מקצועיים מוכרים וניסיון רב בנוגע למיקום וסוג הנדל"ן שהוערך. השווי ההוגן נקבע בהתבסס על עסקאות שנערכו לאחרונה בשוק ביחס לנדל"ן דומה ובמיקום דומה לזה של הנדל"ן שבבעלות החברה, וכן/או בהתבסס על אומדן תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים מהנכס (למעט נדל"ן בהקמה, אשר הערכת השווי שלו בוצעה בגישת ההשוואה כאשר היא משולבת בגישת החילוץ. מהנתון שמתקבל על בסיס עסקאות ההשוואה, המשקף את שווי הנכס כבנוי, חולץ שווי הקרקע בגישת החילוץ שהיא נגזרת של גישת העלות. על פי גישה זו מפחיתים משווי הנכס הבנוי את מרכיבי היזמות ועלויות הבניה. התוצאה המתקבלת הינה אומדן שווי המקרקעין). באמידת תזרימי המזומנים הובא בחשבון הסיכון המובנה שלהם והם מהוונים בשיעור תשואה המשקף את הסיכונים הגלומים בתזרימי המזומנים אשר נקבע בהתחשב בתשואה המקובלת בשוק המקרקעין תוך התאמה למאפיינים הספציפיים של הנכס ורמת הסיכון של ההכנסות הצפויות ממנו.

באור 8: - נדל"ן להשקעה - לרבות נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)
ב. (המשך)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר

2015	2016
אלפי ש"ח	
5,712 (1,093)	14,359 (2,225)
4,619	12,134

הכנסות שוטפות בגין נדל"ן להשקעה
הוצאות תפעוליות
סך הכל הכנסות שוטפות, נטו

הנחות משמעותיות (על בסיס ממוצעים משוקללים) ששימשו בהערכות השווי מוצגות להלן:

31 בדצמבר 2016	1,197 5.8% 1,221
31 בדצמבר 2015	396 3.4% 403
31 בדצמבר 2016	110 8.1%
31 בדצמבר 2015	92 8.3%

נדל"ן להשקעה
דמי שכירות ממוצעים לחודש (באלפי ש"ח)
תשואה על הנכס (ב-%)
דמי שכירות חזויים לחודש (באלפי ש"ח)

נדל"ן להשקעה
דמי שכירות ממוצעים לחודש (באלפי ש"ח)
תשואה על הנכס (ב-%)
דמי שכירות חזויים לחודש (באלפי ש"ח)

נדל"ן להשקעה בהקמה הנמדד בשווי הוגן
דמי שכירות ממוצעים למ"ר (בש"ח)
תשואה ממוצעת מותאמת לסיכונים
ששמשה להיוון תזרימי המזומנים (ב-%)

נדל"ן להשקעה בהקמה הנמדד בשווי הוגן
דמי שכירות ממוצעים למ"ר (בש"ח)
תשואה ממוצעת מותאמת לסיכונים
ששמשה להיוון תזרימי המזומנים (ב-%)

ג. ליום 31 בדצמבר, 2016 החברה מחזיקה בשבעה נכסי נדל"ן להשקעה כדלקמן: מבנה תעשייתי בגרמניה, מבנה באשדוד, מבנה בחולון, מרכז מסחרי באשקלון ומרכז מסחרי בהקמה באשקלון שני מגרשי מקרקעין באשקלון (27+21 ומגרש 26). במהלך השנה נמכר נכס בירושלים בתמורה לסך של 20,000 אלפי ש"ח.

בתאריך 7 לאוגוסט, 2016 פורסמו תיקונים מספר 107+108 לחוק התכנון והבניה העוסקים בעידוד התיירות וחובת מתן הקלה לתוספת יח"ד. בעקבות התיקונים האמורים, באשר למגרש שטרם נבנה בעת הגשת תוכנית, בסמכות ועדה מקומית לקבוע כי 20% מהשטח הכולל המותר לבניה על המגרש ישמש למגורים. בהתאם, החברה מקדמת תב"ע של כ-500 יחידות דיור, בנוסף לתב"ע לצורכי מלונאות ומסחר מלווה טיילת. כתוצאה מכך, החברה רשמה רווח משערך מגרשים 26+27+21 בסך של כ-31 מלש"ח.

ד. ביום 4 בפברואר, 2016 התקשרה החברה בהסכם לרכישת זכויות בעלות במקרקעין באזור התעשייה אשדוד (השקעת כספי הנוסטרו וכספי המשתתף, בחלקים שווים) מאת צד שלישי (להלן: "המוכר") בתמורה לסך של כ-248.5 מיליון ש"ח, בתוספת מע"מ כדין. על המקרקעין מצויים בניין משרדים המיועדים להשכרה (נדרשת בגינו השלמת הליכי רישוי) הכולל קומת קרקע מסחרית ברמת גמר וחמש קומות משרדים ברמת שלד מחופה זכוכית וחניון תת קרקעי אליו צמודה תחנת תדלוק וכן מרכז מסחרי בשם פאוור סנטר אשר מרבית שטחיו מושכרים לבתי עסק שונים (בניין המשרדים, תחנת הדלק והמרכז המסחרי להלן: "הממכר"). בכוונת החברה להשלים את פיתוחו של בניין המשרדים והחניון התת קרקעי ולשם כך נקבעו בהסכם הוראות בדבר שיתוף פעולה בין החברה לבין המוכר לצורך חידוש היתר הבניה ביחס למבנה זה.

באור 8: - נדל"ן להשקעה - לרבות נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

ה. להלן פרטים בדבר שיעורי ההיוון ששימשו בקביעת השווי ההוגן

2015	2016	סוג הנכס
8%-8.5%	7.6%-8.3%	משרדים בישראל
8%-8.5%	8.2%	מרכזים מסחריים בישראל
7%	6.7%	משרדים ומפעל בחו"ל

כל מדידות השווי ההוגן הינן ברמה 3 בהיררכיית השווי ההוגן.

התאמה בגין מדידת השווי ההוגן של נדל"ן להשקעה (רמה 3 במידרג השווי ההוגן):

נדל"ן להשקעה		
מבנה	מרכז מסחרי	
משרדים	אלפי ש"ח	
287,281	50,836	יתרה ליום 1 בינואר, 2016
34,989	991	מדידה מחדש שהוכרה ברווח או הפסד (1)
(20,000)	-	מכירות
29,688	133,349	רכישות
(8,302)	-	העברות לרכוש קבוע
<u>323,657</u>	<u>185,176</u>	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2016

(1) מתוכו :

34,989	991	סך רווח (הפסד) לתקופה שלא מומש ושהוכר ברווח או הפסד בגין נדל"ן להשקעה המוחזק בסוף תקופת הדיווח
--------	-----	--

נדל"ן להשקעה		
מבנה	מרכז מסחרי	
משרדים	אלפי ש"ח	
922,734	50,085	יתרה ליום 1 בינואר, 2015
15,893	-	מדידה מחדש שהוכרה ברווח או הפסד (1)
(73,236)	-	מכירות
21,890	751	רכישות
<u>287,281</u>	<u>50,836</u>	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2015

(1) מתוכו :

15,593	-	סך רווח (הפסד) לתקופה שלא מומש ושהוכר ברווח או הפסד בגין נדל"ן להשקעה המוחזק בסוף תקופת הדיווח
--------	---	--

באור 8: - נדל"ן להשקעה - לרבות נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

1. פרטים בדבר זכויות במקרקעין המשמשות את החברה כנדל"ן להשקעה:

מועדי סיום תקופת החכירה (בשנים)		ליום 31 בדצמבר	
2015	2016	אלפי ש"ח	
291,556	599,041		בבעלות
46,561	42,506		בחכירה מהוונת (*)
<u>338,117</u>	<u>641,547</u>		סך הכל

חלק מהקרקעות בבעלות בישראל טרם נרשמו על שם חברות הקבוצה בלשכת רישום המקרקעין לרוב בשל הסדרי רישום או בעיות טכניות. כמו כן, זכויות במקרקעין מחוץ לישראל בשווי של 17,930 אלפי ש"ח רשומות על שם החברה בלשכת רשם המקרקעין הגרמני.

(*) ליום 31 בדצמבר, 2016, כולל חלק ממבנה בחולון אשר ערכו בספרים בסעיף נדל"ן להשקעה (לרבות המבנה) הוא 42,506 אלפי ש"ח חכור בחכירה מהוונת ממנהל מקרקעי ישראל לתקופה של 999 שנים.

ליום 31 בדצמבר, 2015 כולל מבנה בחיפה אשר ערכו בספרים בסעיף נדל"ן להשקעה (לרבות המבנה) הוא 847 אלפי ש"ח חכור בחכירה מהוונת ממנהל מקרקעי ישראל עד שנת 2042. בשנת 2016 הנכס הועבר לשימוש עצמי.

וחלק ממבנה בחולון אשר ערכו בספרים בסעיף נדל"ן להשקעה הוא 45,714 אלפי ש"ח.

באור 9: - חייבים ויתרות חובה

ההרכב:

ליום 31 בדצמבר		
2015	2016	אלפי ש"ח
7,059	5,208	חייבים בגין מכירת שרידים ותביעות שיבוב לקבל אחרות
8,123	9,803	הוצאות מראש
2,480	11,786	חברות ביטוח ומבטחי משנה בחשבון שוטף (*)
8,417	-	מוסדות ורשויות ממשלתיות
118	108	חברות קשורות
2,102	1,374	הכנסות לקבל
1,549	1,549	חייבים בגין מכירת נדל"ן להשקעה
983	1,338	אחרים
<u>30,831</u>	<u>31,166</u>	

(*) ראה באור 20 ב'.

באור 10: - פרמיה לגביה

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	
204,023	216,866
50,847	67,016
254,870	283,882
(17,993)	(18,775)
236,877	265,107
108,448	103,475

פרמיות לגביה (*):
 ביטוח כללי
 ביטוח חיים
 סה"כ פרמיות לגביה
 בניכוי הפרשה לחובות מסופקים (ג)
 סה"כ פרמיות לגביה
 (* כולל המחאות לגביה והוראות קבע.

ב. גיול:

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	
166,683	191,948
50,670	39,311
13,511	10,808
1,395	17,728
232,259	259,795
4,618	5,312
236,877	265,107

פרמיה לגביה שערכה לא נפגם
 ללא פיגור
 בפיגור:
 מתחת ל-90 ימים
 בין 90 ל-180 ימים
 מעל 180 ימים
 סה"כ פרמיה לגביה שערכה לא נפגם
 פרמיה לגביה שערכה נפגם
 סה"כ פרמיה לגביה

ג. להלן התנועה בהפרשה לחובות מסופקים:

אלפי ש"ח
16,191
1,802
17,993
782
18,775

יתרה ליום 1 בינואר, 2015
 שינוי בהפרשה
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2015
 שינוי בהפרשה
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2016

באור 11: - נכסים עבור חוזים תלויי תשואה

א. פירוט הנכסים המוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:

ליום 31 בדצמבר		
2015	2016	
אלפי ש"ח		
-	132,714	נדל"ן להשקעה
		<u>השקעות פיננסיות</u>
2,487,371	3,231,777	נכסי חוב סחירים
120,234	140,231	נכסי חוב שאינם סחירים
1,330	-	פקדונות בבנקים
486,587	754,164	מניות
<u>1,581,133</u>	<u>1,445,722</u>	השקעות פיננסיות אחרות
<u>4,676,655</u>	<u>5,571,894</u>	סך הכל השקעות פיננסיות
252,879	336,887	מזומנים ושווי מזומנים
66,929	84,842	אחר
<u>4,996,463</u>	<u>6,126,337</u>	סך הכל נכסים עבור חוזים תלויי תשואה

מידע נוסף בדבר השקעות פיננסיות עבור חוזים תלוי תשואה, ראה באור 133' בדבר ניהול סיכונים.

ב. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות (ראה באור 2 יא')

ליום 31 בדצמבר, 2016				
סה"כ	רמה 3	רמה 2	רמה 1	
אלפי ש"ח				
				<u>השקעות פיננסיות</u>
3,231,777	-	-	3,231,777	נכסי חוב סחירים
140,231	-	140,231	-	נכסי חוב שאינם סחירים
754,164	64,569	-	689,595	מניות
<u>1,445,722</u>	<u>62,633</u>	-	<u>1,383,089</u>	השקעות פיננסיות אחרות
<u>5,571,894</u>	<u>127,202</u>	<u>140,231</u>	<u>5,304,461</u>	סה"כ

לגבי השיטות וההנחות ששימשו לקביעת השווי ההוגן של הנכסים הפיננסיים, ראה באור 12 ו'.

באור 11: - נכסים עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

ב. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות (ראה באור 2 יא') (המשך)

הטבלה שלהלן מציגה ניתוח מכשירים פיננסיים המוצגים בשווי הוגן.

ליום 31 בדצמבר, 2015

סה"כ	רמה 3	רמה 2	רמה 1	
אלפי ש"ח				
2,487,371	-	-	2,487,371	השקעות פיננסיות
120,234	-	120,234	-	נכסי חוב סחירים
1,330	-	1,330	-	נכסי חוב שאינם סחירים
486,587	52,736	32,816	401,035	פקדונות בבנקים
1,581,133	30,025	-	1,551,108	מניות
4,676,655	82,761	154,380	4,439,514	השקעות פיננסיות אחרות
				סה"כ

לגבי השיטות וההנחות ששימשו לקביעת השווי הוגן של הנכסים הפיננסיים, ראה באור 12 ו'.

ג. התנועה בנכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן והמסווגים לרמה 3

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח

נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד			
סה"כ	השקעות פיננסיות אחרות אלפי ש"ח	מניות לא סחירות	
82,761	30,025	52,736	יתרה ליום 1 בינואר, 2016
21,448	9,615	11,833	סך הרווחים שהוכרו ברווח והפסד
26,540	26,540	-	רכישות
(3,547)	(3,547)	-	מכירות
127,202	62,633	64,569	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2016
21,402	9,569	11,833	סך הרווחים לתקופה שנכללו ברווח (הפסד) בגין נכסים המוחזקים נכון ליום 31 בדצמבר, 2016

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח

נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד			
סה"כ	השקעות פיננסיות אחרות אלפי ש"ח	מניות לא סחירות	
92,267	43,254	49,013	יתרה ליום 1 בינואר, 2015
4,449	2,297	2,152	סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו ברווח והפסד
-	(1,571)	1,571	העברה
16,830	16,830	-	רכישות
(30,785)	(30,785)	-	מכירות
82,761	30,025	52,736	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2015
4,449	2,297	2,152	סך הרווחים לתקופה שנכללו ברווח והפסד בגין נכסים המוחזקים נכון ליום 31 בדצמבר, 2015

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות
ההרכב:

ליום 31 בדצמבר, 2016					
סה"כ	מוצגים כפקדונות הלוואות וחייבים	מוחזקים לפדיון	זמינים למכירה	מוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	
אלפי ש"ח					
1,087,160	-	445,775	641,385	-	נכסי חוב סחירים (א)
1,164,092	1,164,092	-	-	-	נכסי חוב שאינם סחירים (ב)
83,399	-	-	18,561	64,838	מניות (ד)
25,535	-	-	-	25,535	אחרות (ה)
<u>2,360,186</u>	<u>1,164,092</u>	<u>445,775</u>	<u>659,946</u>	<u>90,373</u>	סה"כ

ליום 31 בדצמבר, 2015					
סה"כ	מוצגים כפקדונות הלוואות וחייבים	מוחזקים לפדיון	זמינים למכירה	מוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	
אלפי ש"ח					
1,376,262	-	358,777	1,017,485	-	נכסי חוב סחירים (א)
1,092,108	1,092,108	-	-	-	נכסי חוב שאינם סחירים (ב)
78,727	-	-	21,360	57,367	מניות (ג)
32,121	-	-	16,974	15,147	אחרות (ד)
<u>2,579,218</u>	<u>1,092,108</u>	<u>358,777</u>	<u>1,055,819</u>	<u>72,514</u>	סה"כ

א. נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	
824,491	473,159
192,994	168,226
358,777	445,775
551,771	614,001
<u>1,376,262</u>	<u>1,087,160</u>
-	-
<u>381,859</u>	<u>471,384</u>

אגרות חוב ממשלתיות

זמינות למכירה

נכסי חוב אחרים:

שאינם ניתנים להמרה

זמינים למכירה

מוחזקים לפידיון(*)

סה"כ שאינם ניתנים להמרה

סך הכל נכסי חוב סחירים

ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

(* השווי ההוגן של נכסי חוב הסחירים המוחזקים לפדיון

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ב. נכסי חוב שאינם סחירים

31 בדצמבר			
שווי הוגן		ערך בספרים	
2015	2016	2015	2016
אלפי ש"ח			
977,318	1,009,674	767,475	792,766
348,268	392,659	324,633	371,326
1,325,586	1,402,333	1,092,108	1,164,092
		3,740	2,547

אגרות חוב מיועדות (*)

נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה
מוצגים כהלוואות וחייבים למעט פקדונות בבנקים

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים

ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

(*) השווי ההוגן של אגרות חוב מיועדות חושב על פי מועד הפרעון החוזי (הצפוי).

ג. פרטים בדבר רבית והצמדה בגין נכסי חוב

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
ריבית אפקטיבית	
%	

1.83 3.02
1.99 2.46
5.21 4.28

נכסי חוב סחירים

בסיסי הצמדה

צמוד למדד המחירים לצרכן

שקלי

צמוד מט"ח

נכסי חוב שאינם סחירים

בסיסי הצמדה

צמוד למדד המחירים לצרכן

שקלי

צמוד מט"ח

ד. מניות

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	

21,361 18,561

57,366 64,838

78,727 83,399

- -

סחירות

זמינות למכירה

שאינן סחירות

מוצגות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד שיועדו בעת הכרה לראשונה

סך הכל מניות

ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ה. השקעות פיננסיות אחרות

השקעות פיננסיות אחרות כוללות השקעות בתעודות סל, תעודות השתתפות בקרנות נאמנות, קרנות השקעה, נגזרים פיננסיים, חוזים עתידיים, אופציות ומוצרים מובנים.
1. להלן ההרכב:

ליום 31 בדצמבר		
2015	2016	
אלפי ש"ח		
16,974	-	<u>סחירות</u>
		זמינות למכירה
		<u>לא סחירות</u>
		מוצגות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה - מכשירים מובנים וקרנות השקעה
7,833	16,199	מכשירים נגזרים
7,314	9,336	סה"כ השקעות פיננסיות אחרות לא סחירות
15,147	25,535	סה"כ השקעות פיננסיות אחרות
32,121	25,535	ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)
-	-	

לגבי התחייבות החברה להשקעה בקרנות השקעה, ראה באור 35(ה) להלן.

2. מכשירים נגזרים

להלן סכום החשיפה, נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של העסקאות הפיננסיות שנעשו לתאריך הדוח הכספי:

ליום 31 בדצמבר		
2015	2016	
אלפי ש"ח		
(9,863)	(6,259)	<u>מניות</u>

1. השיטות וההנחות ששימשו לקביעת השווי ההוגן

השווי ההוגן של השקעות הנסחרות באופן פעיל בשווקים פיננסיים מוסדרים נקבע על-ידי מחירי השוק בתאריך הדיווח. בגין השקעות שלהן אין שוק פעיל, השווי נקבע כדלהלן:

1. נכסי חוב שאינם סחירים

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד וכן של נכסי חוב פיננסיים שאינם סחירים אשר מידע לגבי השווי ההוגן ניתן לצרכי באור בלבד נקבעים באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שערי ההיוון מתבססים בעיקרם על התשואות של אגרות חוב ממשלתיות והמרווחים של אגרות חוב קונצרני כפי שנמדדו בבורסה לני"ע בתל אביב.

ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברה שזכתה במכרז, שפורסם על ידי משרד האוצר, להקמה ולתפעול של מאגר ציטוטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים.

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ו. השיטות וההנחות ששימשו לקביעת השווי ההוגן (המשך)

1. נכסי חוב שאינם סחירים (המשך)

שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אחוזים	

נכסים פיננסיים

עבור נכסי חוב שאינם סחירים - בארץ, לפי דירוג מקומי *

1.16	1.34	AA ומעלה
2.98	3.19	A
5.63	4.83	BBB
7.14	6.17	נמוך מ-BBB
7.61	7.95	לא מדורג

(* המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג "מעלות", "מדרוג" ודירוג פנימי. נתוני חברת מדרוג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

2. מניות לא סחירות

השווי ההוגן של ההשקעה במניות לא סחירות הוערך באמצעות מודל DCF. ההערכה דורשת מההנהלה להניח הנחות מסוימות לגבי נתוני המודל לרבות תזרימי מזומנים חזויים, שיעורי היוון, סיכון אשראי ותנודתיות. ההסתברויות בגין האומדנים שבטווח ניתנות לאומדן מהימן וההנהלה משתמשת בהן לשם קביעת והערכת השווי ההוגן של אותן השקעות במניות לא סחירות.

3. אופציות לא סחירות

הערכת השווי של האופציות הלא סחירות מתבססת בעיקר על תמחור מנגנון ההגנה אשר בוצע בעזרת מודל בינומי דינאמי.

ז. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות

הטבלה שלהלן מציגה ניתוח מכשירים פיננסיים המוצגים בשווי הוגן.

היתרה בדוחות הכספיים של מזומנים, פרמיות לגביה, לקוחות, חייבים ויתרות חובה, נכסי מיסים שוטפים, תואמת או קרובה לשווי ההוגן שלהם.

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ז. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2016			
סה"כ	רמה 3	רמה 2	רמה 1
אלפי ש"ח			
641,385	-	-	641,385
83,399	64,838	-	18,561
25,535	25,535	-	-
750,319	90,373	-	659,946
1,402,333	-	1,402,333	-

נכסי חוב סחירים
מניות
השקעות פיננסיות אחרות
סה"כ

נכסי חוב שאינם סחירים אשר ניתן גילוי של שווים ההוגן 12(ב) לעיל)

ליום 31 בדצמבר, 2015			
סה"כ	רמה 3	רמה 2	רמה 1
אלפי ש"ח			
1,017,485	-	-	1,017,485
78,727	57,367	21,360	-
32,121	15,147	-	16,974
1,128,333	72,514	21,360	1,034,459
1,325,586	-	1,325,586	-

נכסי חוב סחירים
מניות
השקעות פיננסיות אחרות
סה"כ

נכסי חוב שאינם סחירים אשר ניתן גילוי של שווים ההוגן 12(ב) לעיל)

התנועה בנכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן והמסווגים לרמה 3

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח		
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ונכסים פיננסיים זמינים למכירה		
סה"כ	השקעות פיננסיות אחרות	מניות לא סחירות
אלפי ש"ח		
72,514	15,147	57,367
8,943	1,472	7,471
9,130	9,130	-
(214)	(214)	-
90,373	25,535	64,838
8,938	1,467	7,471

יתרה ליום 1 בינואר, 2016
סך הרווחים שהוכרו ברווח והפסד
רכישות
מכירות
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2016
סך הרווחים לתקופה שנכללו ברווח בגין נכסים המוחזקים נכון ליום 31 בדצמבר, 2016

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ז. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות (המשך)

התנועה בנכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן והמסווגים לרמה 3 (המשך)

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח		
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד		
סה"כ	השקעות פיננסיות אחרות אלפי ש"ח	מניות לא סחירות
61,463	12,245	49,218
6,134	(444)	6,578
-	(1,571)	1,571
4,917	4,917	-
<u>72,514</u>	<u>15,147</u>	<u>57,367</u>
<u>6,134</u>	<u>(444)</u>	<u>6,578</u>

יתרה ליום 1 בינואר, 2015

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו ברווח והפסד

העברה

רכישות

יתרה ליום 31 בדצמבר, 2015

סך הרווחים (ההפסדים) לתקופה שנכללו ברווח

(הפסד) בגין נכסים המוחזקים נכון ליום 31 בדצמבר,

2015

ח. גיול השקעות בנכסי חוב פיננסיים לא סחירים

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	
1,088,866	1,161,990
6,982	4,649
(3,740)	(2,547)
<u>3,242</u>	<u>2,102</u>
<u>1,092,108</u>	<u>1,164,092</u>

נכסי חוב שערכם לא נפגם :

ללא פיגור

נכסים שערכם נפגם, ברוטו

הפרשה להפסד

נכסי חוב שערכם נפגם, נטו

סך הכל נכסי חוב לא סחירים

א. מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה

31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	
252,879	336,887

מזומנים ופקדונות למשיכה מיידית

המזומנים בתאגידים הבנקאיים נושאים ליום המאזן ריבית שוטפת המבוססת על שיעורי ריבית בגין הפקדות בנקאיות יומיות (0%-0.06%).

באשר לתנאי ההצמדה, ראה באור 33(ג)(4).

ב. מזומנים ושווי מזומנים אחרים

31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	
47,527	95,679
82,400	8,260
129,927	103,939

מזומנים ופקדונות למשיכה מיידית

פקדונות לזמן קצר

המזומנים בתאגידים הבנקאיים נושאים ליום המאזן ריבית שוטפת המבוססת על שיעורי ריבית בגין הפקדות בנקאיות יומיות (0%-0.01%, זהה לאשתקד).

פקדונות לזמן קצר המופקדים בתאגידים הבנקאיים הינם לתקופות של בין שבוע לשלושה חודשים. הפקדונות נושאים ריבית בשיעור 0%-0.06% (זהה לאשתקד). באשר לתנאי ההצמדה וריבית של המזומנים והפקדונות לזמן קצר, ראה באור 33(ג)(4).

באור 14: - הון ודרישות הון

א. הרכב הון המניות

הרכב:

ליום 31 בדצמבר, 2015		ליום 31 בדצמבר, 2016	
מונפק	מונפק	מונפק	מונפק
רשום	ונפרע	רשום	ונפרע
400,000	181,924	400,000	181,924

מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.ג. כ"א

ב. התנועה בהון המניות

במהלך 2015 ו-2016 לא היו תנועות בהון מונפק ונפרע של החברה.

ג. זכויות הנלוות למניות

1. זכויות הצבעה באסיפה הכללית, זכות לדיבידנד, זכויות בפירוק החברה וזכות למינוי הדירקטורים בחברה.

2. בשנת 2011 מחקה החברה את המניות מהמסחר בבורסה לניירות ערך בתל אביב.

ד. דיבידנד שהוכרז ושולם

הדיבידנדים הבאים הוכרזו ושולמו על-ידי החברה:

לשנה שהסתיימה ביום

31 בדצמבר		
2014	2015	2016
אלפי ש"ח		
56,000	27,000	21,000

1 ש"ח למניה רגילה

ביום 29 במאי, 2016 אישר דירקטוריון החברה חלוקת דיבידנד בסך של 21 מיליון ש"ח, לאחר קבלת אישורו של הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

הדיבידנד משקף תשלום של כ-11.54 אגורות למניה.

ה. קרן הערכה מחדש

קרן הערכה מחדש משמשת לרישום התאמות בשווי הוגן (בניכוי השפעת מס) של רכוש קבוע.

באור 14: - הון ודרישות הון (המשך)

ו. ניהול ודרישות הון

1. ההון הנדרש והקיים של החברה

ההון הנדרש והקיים של החברה נקבע בהתאם לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח) התשנ"ח-1998 על תיקוניה (להלן - תקנון ההון) והנחיות המפקח.

להלן נתונים בדבר ההון הנדרש והקיים של החברה:

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	
593,325	605,880
373,524	367,188
167,599	167,305
81,417	77,487
249,016	244,792
622,540	611,980
29,215	6,100

הסכום הנדרש על פי תקנות והנחיות המפקח (א)

הסכום הקיים המחושב על פי תקנות ההון:

הון ראשוני בסיסי

הון משני

הון שלישוני מורכב

סך הכל הון משני והון שלישוני

סך ההון הקיים המחושב על פי תקנות ההון

עודף ליום הדוח הכספי

באור 14: - הון ודרישות הון (המשך)

ג. ניהול ודרישות הון (המשך)
 1. (המשך)

ליום 31 בדצמבר		
2015	2016	
אלפי ש"ח		
		(א) הסכום הנדרש כולל דרישות הון בגין:
202,253	140,262	תביעות תלויות בביטוח כללי וביטוח סיעודי
		הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים ובביטוח מפני מחלות ואשפוז
184,341	226,073	עבודה לסיכונים יוצאים מן הכלל מיוחדים בביטוח חיים
27,697	25,462	נכסים בלתי מוכרים כהגדרתם בתקנות ההון
1,554	1,212	נכסי השקעה ונכסים אחרים
102,597	134,916	סיכוני קטסטרופה בביטוח כללי
19,605	19,891	סיכונים תפעוליים
52,278	55,064	
3,000	3,000	דרישות הון מיוחדות על פי הנחיות המפקח
593,325	605,880	סה"כ הסכום הנדרש על פי תקנות ההון המתוקנות

ב. לעניין כתבי התחייבות המהווים הון משני ושלישוני, ראה באור 18.

2. Solvency II

בחודש פברואר 2017 פורסמו והועברו לוועדת הכספים של הכנסת הוראות ליישום משטר כושר פירעון מבוסס Solvency II (להלן – "ההוראות המעודכנות"). ההוראות המעודכנות נועדו לכוון משטר כושר פירעון חדש לחברות ביטוח בישראל. זאת, בהתבסס על הוראות דירקטיבה EC/2009/138, המכונה "Solvency II" (להלן – "הדירקטיבה"), שאומצה על ידי האיחוד האירופי ומיושמת החל מינואר 2016 בכל המדינות החברות בו.

הדירקטיבה כוללת בחינה מקיפה של סיכונים להם חשופות חברות ביטוח וסטנדרטים לניהולם ומדידתם, ומבוססת על שלושה נדבכים: נדבך ראשון כמותי שעניינו יחס כושר פירעון מבוסס סיכון, נדבך שני איכותי, הנוגע לתהליכי בקרה פנימיים, לניהול סיכונים, לממשל תאגידי ולתהליך הערכה עצמי של סיכונים וכושר פירעון (ORSA) ונדבך שלישי הנוגע לקידום משמעת שוק, גילוי ודיווח.

בדעת המפקחת לפרסם הנחיות לעניין ניהול הון וקביעת יעד הון פנימי, לעניין סקר פערים שעל חברות הביטוח יהיה לבצע ביחס למערך ניהול הסיכונים, הבקורות והממשל התאגידי ונייר התייעצות לקידום תהליך להערכה עצמית של סיכונים וכושר פירעון.

ההוראות המעודכנות מבוססות על הנדבך הכמותי לפי הדירקטיבה והוראותיה הנלוות, תוך התאמה לשוק בישראל. הנדבך הכמותי ייושם בישראל החל מ-30 ביוני 2017. יחד עם זאת, חברות ביטוח תידרשנה לעמוד, בשלב זה, גם במשטר הקיים לפי תקנות ההון.

בהתאם לדירקטיבה קיימות שתי רמות של דרישות הון:

- ההון הנדרש לשמירה על כושר הפרעון של חברת ביטוח (להלן – SCR). ה-SCR רגיש לסיכונים ומבוסס על חישוב צופה פני עתיד על בסיס ההנחיות ליישום משטר כושר הפרעון החדש. דרישה זו נועדה להבטיח התערבות מדויקת ועתית של רשויות הפיקוח.
- רמה מינימלית של הון (להלן – MCR או "סף הון").

באור 14: - הון ודרישות הון (המשך)

1. ניהול ודרישות הון (המשך)

2. Solvency II (המשך)

ההוראות המעודכנות כוללות הוראות דיווח לממונה במקרים בהם החברה אינה עומדת או חוששת שלא תעמוד ברמות ההון האמורות וכן הוראות להגשת תוכנית להבטחת עמידתה ברמות ההון האמורות.

בהתאם לחוזר, סף ההון יהיה שווה לסכום הנדרש לפי תקנות ההון אך לא יותר מ-45% מה-SCR ולא פחות מהגובה מבין 25% מה-SCR או סכום הנגזר מגובה עתודות ביטוח ופרמיות שהגדרתן בהוראות המעודכנות.

החוזר כולל, בין היתר, הוראות מעבר ליישום Solvency II, המבוססות על הדירקטיבה שעיקרן:

(א) עמידה בדרישות ההון (SCR):
ההון הנדרש לכושר פירעון של חברת ביטוח בתקופה שתחילתה ביום 30 ביוני, 2017 וסיומה ביום 31 בדצמבר, 2021 (להלן – "תקופת הפריסה") לא יפחת מהשיעורים הבאים שיחושבו על נתוני:

שיעור מה-SCR

60%	31 בדצמבר, 2016
65%	31 בדצמבר, 2017
70%	31 בדצמבר, 2018 ו-30 ביוני, 2019
80%	31 בדצמבר, 2019 ו-30 ביוני, 2020
90%	31 בדצמבר, 2020 ו-30 ביוני, 2021
100%	31 בדצמבר, 2021

(ב) דרישת הון מוקטנת על סוגים מסוימים של השקעות המוחזקות ע"י המבטח בכל מועד דיווח, כאשר דרישה זו תלך ותגדל באופן הדרגתי במשך 7 שנים עד שדרישת ההון בגין השקעות אלו תגיע לשיעורה המלא.

כחלק מההיערכות ליישום המודל, בוצעו, עפ"י הנחיית האוצר, מספר תרגילים (IQIS) - סימולציות של השפעת הדירקטיבה על הונו של המבטח בהינתן תמהיל העסקים והמאזן הקיימים שלו) שמטרתם לכייל את המודל. התרגיל האחרון שבוצע התייחס ליום 31, בדצמבר 2015 (להלן IQIS5) והיה מבוסס על תקנות סופיות והנחיות טכניות ליישום שפרסמה הנציבות האירופית וכן על חוזר הנחיה לביצוע שפרסמה המפקחת בחודש אפריל 2016.

על פי תרגיל IQIS5 שביצעה החברה, המבוסס על תמהיל ההשקעות וההתחייבויות הביטוחיות ליום 31 בדצמבר, 2015, לחברה יחס כושר פירעון העולה על 100%.

תוצאת תרגיל IQIS 5 האמורה לעיל מבוססת על הנחיות IQIS 5 ואיננה מעודכנת להוראות המעודכנות השונות בנושאים מסוימים מההנחיות ליישום IQIS 5. ההוראות הסופיות, לאחר אישורן על ידי ועדת הכספים, עשוי לכלול שינויים נוספים בחלק מסעיפיהן לעומת ההנחיות ששימשו בחישוב IQIS 5.

כפוף לאמור לעיל, תוצאת תרגיל IQIS5 מהווה אינדיקציה מסוימת להשפעת משטר כושר פירעון מבוסס סולבנסי II ומשקפת בעיקר, דרישות ההון גבוהות יותר ביחס לדרישות ההון הקיימות בגין סיכונים פיננסיים (הן בתיק הנוסטרו והן בתיק המשתתף) וביטוחיים (בין היתר אריכות חיים, ביטולים ותחלואה).

באור 14: - הון ודרישות הון (המשך)

1. ניהול ודרישות הון (המשך)

2. Solvency II (המשך)

הסכומים לעיל אינם כוללים את השפעת פעילות החברה במהלך שנת 2016 ותוצאותיה על תמהיל ההשקעות וההתחייבויות הביטוחיות וכן השפעות אקסוגניות כגון שינוי של עקום הריבית חסרת הסיכון ושינויים רגולטוריים המשפיעים על הסביבה העסקית.

יודגש כי למודל, במתכונתו הנוכחית, רגישות גבוהה מאוד לשינויים במשתני שוק ואחרים ולפיכך מצב ההון המשתקף ממנו עשוי להיות תנודתי מאוד.

כאמור על פי הנחיית הפיקוח, בוצעו מספר תרגילים המהווים סימולציות של השפעת הדירקטיבה על הונו של המבטח שמטרתם לכייל את המודל ולהתאימו. אי לכך, ייתכן שהתוצאות בפועל יהיו שונות מתוצאות התרגילים. יחד עם זאת, וכמפורט לעיל, החברה נערכת לעמידה במשטר ההון החדש בהתאם לאינדיקציות המתקבלות מתוצאות התרגילים.

3. מכתב הממונה בדבר חלוקת דיבידנד

בחודש אוגוסט 2016 פרסמה הממונה מכתב בדבר חלוקה דיבידנד על ידי חברת ביטוח (להלן - "המכתב") הבא במקום מכתב קודם מחודש דצמבר 2011. בהתאם למכתב, חברת ביטוח לא רשאית לחלק דיבידנד אלא אם לאחר ביצוע החלוקה יש לחברה יחס הון עצמי מוכר להון עצמי נדרש ("יחס כושר פרעון") בשיעור של 115% לפחות לפי תקנות ההון הקיימות (טרם ההפחתה בגין הקלה שניתנה בגין הפרש מקורי המיוחס לרכישת פעילות של קופות גמל וחברות מנהלות) ויחס כושר פרעון בשיעורים הנקובים להלן לפי תרגיל הערכה הכמותי המעודכן ליישום משטר כושר פרעון חדש (IQIS5), או לפי הנחיות ליישום הנדבך הראשון במשטר כושר הפרעון החדש, כשהוא מחושב ללא הוראות המעבר. יחס כושר הפרעון הנדרש, לאחר ביצוע החלוקה, יהיה לפחות בשיעורים הבאים:

- עד וכולל הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר, 2017 – 115%.
- עד וכולל הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר, 2018 – 120%.
- החל מהדוחות הכספיים ליום 31 במרס, 2019 – 130%.

תרגיל IQIS5 כמפורט בסעיף 2' לעיל, משקף יחס כושר פרעון בשיעור הנמוך מיחס כושר הפרעון הנדרש על פי המכתב כאמור.

על חברת הביטוח למסור לממונה בתוך עשרה ימי עסקים ממועד החלוקה תחזית רווח שנתית של החברה לשנתיים העוקבות למועד חלוקת הדיבידנד; תכנית שרות חוב מעודכנת של החברה שאושרה על ידי דירקטוריון החברה, וכן תכנית שרות חוב מעודכנת של חברת האחזקות המחזיקה בחברה שאושרה על ידי דירקטוריון חברת האחזקות; תכנית ניהול הון שאושרה על ידי דירקטוריון החברה; פרוטוקול הדיון בדירקטוריון החברה בו אושרה חלוקת הדיבידנד, בצרוף חומר הרקע לדיון.

לעניין חלוקת דיבידנד על ידי החברה, ראה סעיף ד' לעיל.

4. מר אלי אלעזרא (בעל השליטה בחברה) התחייב במסגרת ההיתר לשליטה ולהחזקת אמצעי שליטה בחברה להשלים בכל עת את ההון העצמי של חברה לסכום הקבוע בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח-1998, כפי שיהיו מעת לעת, או כל תקנה או דין אחר שיבואו במקומן.

באור 15: - התחייבות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה

א. התחייבויות בגין חוזי ביטוח שאינם תלויי תשואה

ל- 31 בדצמבר					
2015	2016	2015	2016	2015	2016
שייר		ביטוח משנה		ברוטו	
אלפי ש"ח					
923,121	963,245	12,271	12,512	935,392	975,757
(3,862)	(3,793)	-	-	(3,862)	(3,793)
919,259	959,452	12,271	12,512	931,530	971,964
1,758,077	1,197,910	368,150	1,075,613	2,126,227	2,273,523
<u>2,677,336</u>	<u>2,157,362</u>	<u>380,421</u>	<u>1,088,125</u>	<u>3,057,757</u>	<u>3,245,487</u>

ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח:
חוזי ביטוח סכומים המופקדים בחברה במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי החברה סה"כ התחייבויות בגין חוזי ביטוח שאינם תלויי תשואה התחייבויות בגין חוזי ביטוח בביטוח כללי סה"כ התחייבויות בגין חוזי ביטוח שאינם תלויי תשואה

ב. התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

ל- 31 בדצמבר					
2015	2016	2015	2016	2015	2016
שייר		ביטוח משנה		ברוטו	
אלפי ש"ח					
3,309,362	3,722,172	18,789	18,084	3,328,151	3,740,256
1,642,765	2,358,490	-	-	1,642,765	2,358,490
4,952,127	6,080,662	18,789	18,084	4,970,916	6,098,746
(17,064)	(17,568)	-	-	(17,064)	(17,568)
<u>4,935,063</u>	<u>6,063,094</u>	<u>18,789</u>	<u>18,084</u>	<u>4,953,852</u>	<u>6,081,178</u>

ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח:
חוזי ביטוח חוזי השקעה בניכוי סכומים המופקדים בחברה במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי החברה סה"כ התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

בחוזי ביטוח תלויי תשואה תגמולי הביטוח שלהם זכאי המוטב תלויים או צמודים לתשואה שמניבות השקעות מסוימות של החברה בניכוי דמי ניהול. חוזים אלה כוללים, בין היתר, תוכניות ביטוח המזכות/מחייבות את המבוטח בבנוס/מאלוס לפי תוצאות ההשקעות של תיק הפוליסות המשתתפות ברווחי השקעה של החברה. בחוזי ביטוח שאינם תלויי תשואה תגמולי הביטוח שלהם זכאי המבוטח אינם תלויים ברווח או ההפסד מההשקעות שביצעה החברה.

ההבחנה בין חוזים תלויי תשואה לבין חוזים שאינם תלויי תשואה נעשית ברמת הכיסוי הבודד, כך שישנן פוליסות ביטוח עם מספר כיסויים אשר חלקם תלויי תשואה וחלקם אינם תלויי תשואה.

באור 15: - התחייבות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה (המשך)

ג. תנועה בהתחייבות ברוטו בגין חוזי ביטוח חיים תלויי תשואה ושאנים תלויי תשואה וחוזי השקעה

ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח			
סך הכל	חוזי השקעה	חוזי ביטוח	
	אלפי ש"ח		
5,038,222	1,098,156	3,940,066	יתרה ליום 1 בינואר, 2015
39,008	(10,120)	49,128	ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעה
1,321,991	891,461	430,530	גידול בגין פרמיות שנזקפו להתחייבויות
(508,029)	(336,732)	(171,297)	קיטון בגין תביעות, פדיונות ותום תקופה
15,486	-	15,486	שינויים בהנחות (3)
(370)	-	(370)	שינויים אחרים
5,906,308	1,642,765	4,263,543	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2015
154,271	42,523	111,748	ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעה
1,769,143	1,233,518	535,625	גידול בגין פרמיות שנזקפו להתחייבויות
(760,401)	(560,316)	(200,085)	קיטון בגין תביעות, פדיונות ותום תקופה
4,034	-	4,034	שינויים בהנחות (3)
1,147	-	1,147	שינויים אחרים
7,074,502	2,358,490	4,716,012	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2016

1. ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעות - סעיף זה כולל ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעות בגין היתרה לתחילת השנה, בתוספת ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעות בגין הפרמיות לחסכון בלבד שנרשמו בתקופת הדו"ח.
2. גידול בגין פרמיות שנזקפו להתחייבויות - פרמיה זו איננה כוללת את כל הפרמיה שנרשמה כהכנסה בחברה. הפרמיה כוללת את הפרמיה לחסכון וחלק מהפרמיה במוצרים בעלי פרמיה קבועה.
3. שינויים בהנחות - בשנת 2015, בעקבות מחקר של מבטח משנה עדכנה החברה את העתודה לתביעות מסוג אובדן כושר עבודה בסך של כ-15.5 מיליון שח בברוטו (10.5 מיליון שח בשייר העצמי). בסוף שנת 2016 ביצעה החברה מחקר כנדרש בהוראות האוצר על שיעורי לקיחת הגמלא. כתוצאה ממחקר זה, הגדילה החברה את העתודה לגמלאות בסך של כ-4 מלש"ח.
4. שינויים אחרים - הסעיף כולל שינויים בעתודה בגין תביעות תלויות, רזרבה לתביעות עיתיות, IBNR, קצבאות בתשלום וכדומה (על פי ההנחות שהיו בשימוש בסוף השנה הקודמת). בנוסף הסעיף כולל גם את השפעת הריבית, הפרשי הצמדה ורווחי ההשקעה שלא נכללו בסעיף "ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעות", כגון: ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעה על תשלומי תביעות ועל פרמיות שאינן חסכון.

באור 16: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי

א. 1. ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי לפי סוגים (***)

ל- 31 בדצמבר					
**2015	2016	**2015	2016	**2015	2016
שייר		ביטוח משנה		ברוטו	
אלפי ש"ח					
ענף רכב חובה (*)					
הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה					
147,794	93,276	-	54,486	147,794	147,762
תביעות תלויות והפרשה לפרמיה בחסר					
1,042,727	467,416	274,785	*927,959	1,317,512	1,395,375
סך הכל ענף רכב חובה (ראה ב'1 להלן)					
1,190,521	560,692	274,785	982,445	1,465,306	1,543,137
ענפי חבויות					
הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה					
40,406	43,577	2,977	2,331	43,383	45,908
תביעות תלויות והפרשה לפרמיה בחסר					
210,218	268,283	30,773	33,592	240,991	301,875
סך הכל ענפי חבויות (ראה ב'1 להלן)					
250,624	311,860	33,750	35,923	284,374	347,783
סך הכל ענפי רכב חובה וחבויות					
1,441,145	872,552	308,535	1,018,368	1,749,680	1,890,920
ענפי רכוש ואחרים					
הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה					
196,154	194,817	31,862	32,894	228,466	227,711
תביעות תלויות והפרשה לפרמיה בחסר					
120,328	130,541	27,753	24,351	148,081	154,892
סך הכל ענפי רכוש ואחרים (ראה ב'2 להלן)					
316,932	325,358	59,615	57,245	376,547	382,603
סך הכל התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי					
1,758,077	1,197,910	368,150	1,075,613	2,126,227	2,273,523
הוצאות רכישה נדחות:					
25,967	19,542	608	7,166	26,575	26,708
ענפי רכב חובה וחבויות					
51,942	47,141	7,350	7,796	59,292	54,937
ענפי רכוש ואחרים					
77,909	66,683	7,958	14,962	85,867	81,645
סך הכל התחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי בניכוי הוצאות רכישה נדחות:					
1,415,178	853,010	309,927	1,011,202	1,723,105	1,864,212
ענפי רכב חובה וחבויות					
264,990	278,217	52,265	49,449	317,255	327,666
ענפי רכוש ואחרים					
סך הכל התחייבויות בחוזי ביטוח כללי בניכוי הוצאות רכישה נדחות					
1,680,168	1,131,227	360,192	1,060,651	2,040,360	2,191,878

(* לעניין השפעות עסקאות מבטחי משנה ראה באור 20 ב'
 (** לעניין סווג מחדש של מספרי השוואה ראה באור 2 כג'
 (***) בדבר שינויים בחישוב עתודות ביטוח כללי, ראה באור 2(ה)(2)(ד)(4)

באור 16: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי: (המשך)

א. 2. ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי לפי שיטות חישובן

ל- 31 בדצמבר					
2015	2016	2015	2016	2015	2016
שייר		ביטוח משנה		ברוטו	
אלפי ש"ח					
1,327,814	866,240	305,822	*985,902	1,633,636	1,852,142
הערכות אקטואריות: מר עמר רקובר					
הפרשות על בסיס הערכות אחרות					
45,459	-	27,490	-	72,948	-
הערכות מחלקת תביעות בגין התביעות התלויות הידועות					
384,804	331,670	34,838	89,711	419,642	421,381
עתודה בגין פרמיה שטרם הורווחה					
430,263	331,670	62,328	89,711	492,591	421,381
1,758,077	1,197,910	368,150	1,075,613	2,126,227	2,273,523
סך הכל התחייבויות ביטוח בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי					

*לעניין השפעות של עסקאות עם מבטחי משנה ראה באור 20 ב'

באור 16: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)
 ב. תנועה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזרי ביטוח כללי, בניכוי הוצאות רכישה נדחות
 1. ענפי רכב חובה וחבויות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2015*	2016	2015*	2016	2015*	2016
שייר		ביטוח משנה		ברוטו	
אלפי ש"ח					
1,355,792	1,416,078	367,763	307,477	1,723,555	1,723,555
390,745	265,303	13,690	155,671	404,435	420,974
17,529	19,762	7,013	5,607	24,542	25,369
-	34,273	-	20,790	-	55,063
(67,834)	(678,622)	27,240	(** 724,800)	(40,594)	46,158
340,440	(359,304)	47,943	906,868	388,383	547,564
(14,527)	(6,804)	(23)	(1,003)	(14,550)	(7,807)
(265,627)	(196,960)	(108,206)	(202,140)	(373,833)	(399,100)
(280,154)	(203,764)	(108,229)	(203,143)	(388,383)	(406,907)
1,416,078	853,010	307,477	1,011,202	1,723,555	1,864,212

1. יתרות הפתיחה והסגירה כוללות: תביעות תלויות, הפרשה לפרמיה בחסר, צבירה, פרמיה שטרם הורווחה ובניכוי הוצאות רכישה נדחות.
  2. עלות התביעות המצטברת (Ultimate) הינה: יתרת תביעות תלויות (ללא צבירה), הפרשה לפרמיה בחסר, פרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות בתוספת סך תשלומי התביעות כולל הוצאות ישירות ועקיפות לישוב תביעות.
  3. התשלומים כוללים הוצאות עקיפות לישוב תביעות (הנהלה וכלליות הנרשמות בתביעות) בייחוס לשנות החיתום.
  4. בשנת 2016 השינוי באומדן עלות התביעות המצטברות בגין שנות חיתום קודמות נובע בעיקר מתפתחות שליליות של התביעות בשנות החיתום הישנות בענפים רכב חובה וחבות מעבידים וצ"ג. לפרטים ראה באור 33ה(2)(3)(ב)(5,6).
- (* לעניין סווג מחדש של מספרי השוואה ראה באור 2 כג'.
 (** לעניין השפעות של עסקאות עם מבטחי משנה ראה באור 20 ב'.

ב. תנועה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזרי ביטוח כללי, בניכוי הוצאות רכישה נדחות (המשך):

2. ענפי רכוש ואחרים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2015	2016	2015	2016	2015	2016	
שייר		ביטוח משנה		ברוטו		
אלפי ש"ח						
219,920	263,958	42,046	52,224	261,966	316,182	יתרה לתחילת השנה
331,003	354,099	68,892	56,776	399,895	410,875	עלות התביעות המצטברת בגין אירועים בשנת הדוח שינוי בעלות התביעות המצטברות בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח
12,035	5,416	936	490	12,971	5,906	שינוי בעלות התביעות המצטברות
343,038	359,515	69,828	57,266	412,866	416,781	תשלומים לישוב תביעות במהלך השנה:
(237,358)	(245,483)	(40,987)	(34,352)	(278,345)	(279,835)	בגין אירועים של שנת הדוח
(87,094)	(104,764)	(17,044)	(26,313)	(104,138)	(131,077)	בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח
(324,452)	(350,247)	(58,031)	(60,665)	(382,483)	(410,912)	סך תשלומים שינוי בהפרשה לפרמיה שטרם הורווחה, נטו מהוצאות רכישה נדחות
15,439	4,051	3,956	624	19,395	4,675	שינוי בהפרשה לפרמיה בחסר
4,438	940	-	-	4,438	940	השפעת יישום לראשונה של הנוהג המיטבי
5,575	-	(5,575)	-	-	-	יתרה לסוף השנה
263,958	278,217	52,224	49,449	316,182	327,666	

1. יתרות הפתיחה והסגירה כוללות: תביעות תלויות בתוספת הפרשה לפרמיה בחסר, פרמיה שטרם הורווחה ובניכוי הוצאות רכישה נדחות.
2. עלות התביעות המצטברת בגין אירועים בשנת הדוח כוללת את יתרת תביעות תלויות לסוף שנת הדוח בתוספת סך תשלומי התביעות בתקופת הדוח לרבות הוצאות ישירות ועקיפות לישוב תביעות.
3. שינוי בעלות התביעות המצטברות בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח כוללים תשלומים בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח ובתוספת השינוי ביתרת תביעות תלויות בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח.
4. התשלומים ליישוב תביעות כוללים הוצאות ישירות ועקיפות ליישובן (הוצאות הנהלה וכלליות הנרשמות בתביעות) ביחוס לשנות הנזק.
5. בשנת 2016 הגידול בעלות התביעות המצטברות בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח בברוטו ובשייר נובע בעיקר מענף רכב-רכוש בעקבות גידול בעלות לפוליסה כתוצאה מהחמרה בתביעות בענף צ"ג.

ג 1. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות, ברוטו בענפי ביטוח רכב חובה וחבויות (1)

ליום 31 בדצמבר, 2016

שנת חיתום

סך הכל	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
אלפי ש"ח מותאמים למדד נובמבר 2016*										
	7,807	14,507	8,144	9,614	6,687	6,996	6,319	5,692	8,062	14,521
		42,106	43,497	40,806	44,690	42,492	32,176	38,230	53,209	67,287
			105,140	99,596	106,024	98,062	78,247	78,989	104,082	126,719
				164,656	170,663	148,845	133,334	124,741	149,714	173,841
					235,978	202,438	173,653	168,926	196,327	214,320
						245,810	216,962	206,768	233,869	257,816
							269,576	242,868	265,125	301,604
								272,638	293,849	322,946
									314,397	344,505
										352,012
	420,974	403,221	423,882	403,256	413,285	403,617	355,709	323,039	373,517	381,279
		419,969	406,568	373,679	412,076	402,794	357,867	327,995	371,968	381,341
			438,217	366,061	382,994	410,452	364,744	334,791	383,778	389,210
				381,205	376,393	349,652	296,752	319,572	340,453	360,993
					409,788	353,876	313,326	312,159	331,848	360,129
							371,652	322,474	314,987	351,602
								341,732	316,593	363,518
									315,258	368,564
										371,089
										373,217
(155,732)		(16,748)	(14,335)	(7,526)	(26,794)	(22,000)	(44,980)	4,314	(15,439)	(12,224)
(4.79%)		(4.15%)	(3.38%)	(2.01%)	(7.00%)	(6.29%)	(15.16%)	1.35%	(4.53%)	(3.39%)
3,827,904	420,974	419,969	438,217	381,205	409,788	371,652	341,732	315,258	355,892	373,217
2,010,120	7,807	42,106	105,140	164,656	235,978	245,810	269,576	272,638	314,397	352,012
1,817,784	413,167	377,863	333,077	216,549	173,810	125,842	72,156	42,620	41,495	21,205
46,428										
1,864,212										

תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה:

לאחר שנה ראשונה

לאחר שנתיים

לאחר שלוש שנים

לאחר ארבע שנים

לאחר חמש שנים

לאחר שש שנים

לאחר שבע שנים

לאחר שמונה שנים

לאחר תשע שנים

לאחר עשר שנים

אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים) בסוף השנה:

לאחר שנה ראשונה (**)

לאחר שנתיים

לאחר שלוש שנים

לאחר ארבע שנים

לאחר חמש שנים

לאחר שש שנים

לאחר שבע שנים

לאחר שמונה שנים

לאחר תשע שנים

לאחר עשר שנים

עודף (חוסר) ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה (***)

שיעור סטייה ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה

אומדן תביעות מצטברות ליום 31 בדצמבר, 2016

תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר, 2016

יתרת התביעות התלויות

תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת חיתום 2006

סהכ התחייבויות בגין חוזי ביטוח בענפי רכב חובה וחבויות

בניכוי הוצאות רכישה נדחות ליום 31 בדצמבר, 2016

(1) לפי בחינה שביצעה החברה בענפי רכוש ואחרים, אי הוודאות לגבי הסכום והעיתוי של עלות התביעות נפתרת, בדרך כלל, תוך שנה. לפיכך לא ניתן מידע בדבר התפתחות התביעות בענפים אלו.

(*) הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים.

(**) אומדן התביעות המצטברות בסוף השנה הראשונה כולל את העתודה לפרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות.

(***) הפער בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הראשונה שלא כוללת את הצבירה להערכת התביעות המצטברות, נכון ליום 31 בדצמבר, 2016 נובע בעיקרו מהתפתחות שלילית של התביעות בשנות החיתום הישנות

בענפים רכב חובה וחבות צ"ג ומעבידים ומהפרשת וינוגרד. לפרטים ראה באור 33(2)(3)(ב)(5)

באור 16: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג. 2. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות, בשייר עצמי, בענפי ביטוח רכב חובה ותבויות (1)

ליום 31 בדצמבר, 2016

סך הכל	שנת חיתום									
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
	אלפי ש"ח מותאמים למדד נובמבר, 2016*									
	6,804	14,384	8,037	9,323	6,483	6,760	6,132	5,506	7,845	14,130
		18,046	43,008	39,680	43,436	41,233	31,214	37,104	44,639	65,392
			65,946	98,026	102,716	95,302	76,003	76,685	94,139	123,235
				142,962	166,185	144,491	129,615	79,855	136,106	169,091
					214,947	197,239	165,412	85,523	138,991	208,466
						229,664	206,935	90,218	144,232	211,538
							241,514	93,251	147,451	214,396
								96,994	151,287	215,223
									154,471	216,649
										217,031
	265,303	386,909	400,370	369,341	378,872	369,456	327,578	313,527	325,173	369,256
		112,534	379,537	352,871	372,525	361,828	323,809	308,932	316,268	365,105
			166,815	354,748	348,378	369,847	331,988	315,408	326,665	372,201
				268,408	351,299	325,110	278,846	93,116	289,879	344,729
					330,201	331,207	286,484	94,137	148,730	345,681
						317,710	295,808	99,061	150,933	216,590
							291,273	101,009	154,189	217,429
								103,759	158,242	217,984
									159,745	219,271
										219,605
484,855								203,588	147,428	133,839
702,308		275,313	234,020	97,014	44,587	30,935	20,439			
(133,417)		(938)	(465)	(12,551)	(26,410)	(23,535)	(32,866)	(10,643)	(17,294)	(8,715)
(4.73%)		(0.24%)	(0.12%)	(3.56%)	(7.58%)	(7.24%)	(11.79%)	(11.43%)	(5.97%)	(2.53%)
2,235,353	265,303	112,534	166,815	268,408	330,201	317,710	291,273	103,759	159,745	219,605
1,388,379	6,804	18,046	65,946	142,962	214,947	229,664	241,514	96,994	154,471	217,031
846,974	258,499	94,488	100,869	125,446	115,254	88,046	49,759	6,765	5,274	2,574
6,036										
853,010										

תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה:

לאחר שנה ראשונה
לאחר שנתיים
לאחר שלוש שנים
לאחר ארבע שנים
לאחר חמש שנים
לאחר שש שנים
לאחר שבע שנים
לאחר שמונה שנים
לאחר תשע שנים
לאחר עשר שנים
אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים) בסוף השנה:
לאחר שנה ראשונה (**)
לאחר שנתיים
לאחר שלוש שנים
לאחר ארבע שנים
לאחר חמש שנים
לאחר שש שנים
לאחר שבע שנים
לאחר שמונה שנים
לאחר תשע שנים
לאחר עשר שנים
העברת תיק למבטח משנה בח"ל

עסקאות ביטוח משנה בענף רכב חובה בשנת 2016 (ראה באור 20 ב')

עודף (חסור) ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה (***)
שיעור סטייה ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה
אומדן תביעות מצטברות ליום 31 בדצמבר, 2016
תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר, 2016
יתרת התביעות התלויות

תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת חיתום 2006

סהכ התחייבויות בגין חוזי ביטוח בענפי רכב חובה ותבויות בניכוי הוצאות רכישה נדחות ליום 31 בדצמבר, 2016

(1) לפי בחינה שביצעה החברה בענפי רכוש ואחרים, אי הוודאות לגבי הסכום והעיתוי של עלות התביעות נפתרת, בדרך כלל, תוך שנה. לפיכך לא ניתן מידע בדבר התפתחות התביעות בענפים אלו.
 (*) הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים.
 (**) אומדן התביעות המצטברות בסוף השנה הראשונה כולל את העתודה לפרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות.
 (***) הפער בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הראשונה שלא כוללת את הצבירה להערכת התביעות המצטברות, נכון ליום 31 בדצמבר, 2016 נובע בעיקרו מהתפתחות שלילית של התביעות בשנות החיתום הישנות בענפים רכב חובה וחבות צ"ג ומעבידים. ומהפרשת וינוגרד. לפרטים ראה באור 33ה(2)(3)(ב)(5,6)

ג. 3. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות, ברוטו בענף ביטוח רכב חובה (1)

ליום 31 בדצמבר, 2016

סך הכל	שנת חיתום									
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
	אלפי ש"ח מותאמים למדד נובמבר 2016 (*)									
	5,138	13,146	5,265	7,661	4,920	5,372	5,131	4,759	7,318	13,037
		35,664	34,291	35,618	39,129	37,703	28,017	35,342	50,407	63,827
			88,031	88,881	94,312	88,558	70,548	72,721	98,149	119,932
				146,328	150,324	134,946	122,020	115,190	138,780	163,824
					202,954	179,157	156,455	153,555	182,349	200,753
						217,719	191,872	186,450	214,491	241,092
							240,240	218,948	242,418	281,935
								244,966	267,279	302,405
									284,595	322,526
										329,650
	341,533	329,241	354,370	342,884	360,634	357,237	316,068	291,996	349,797	357,936
		346,097	343,982	319,337	361,497	358,441	319,482	298,260	350,456	360,488
			369,589	315,880	332,453	365,467	326,346	304,402	357,859	367,564
				316,808	322,717	308,647	266,489	296,084	318,899	341,933
					340,874	308,522	280,150	287,589	307,821	339,445
						321,298	283,005	284,458	307,453	329,662
							296,655	283,586	313,004	340,723
								280,820	320,861	345,222
									320,673	346,469
										348,282
(73,643)	-	(16,856)	(15,219)	2,529	(8,421)	(12,651)	(30,166)	15,264	(1,774)	(6,349)
(2.57%)	-	(5.12%)	(4.29%)	0.79%	(2.53%)	(4.10%)	(11.32%)	5.16%	(0.56%)	(1.86%)
3,282,629	341,533	346,097	369,589	316,808	340,874	321,298	296,655	280,820	320,673	348,282
1,795,285	5,138	35,664	88,031	146,328	202,954	217,719	240,240	244,966	284,595	329,650
1,487,344	336,395	310,433	281,558	170,480	137,920	103,579	56,415	35,854	36,078	18,632
40,234										
1,527,578										

תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה:

לאחר שנה ראשונה
לאחר שנתיים
לאחר שלוש שנים
לאחר ארבע שנים
לאחר חמש שנים
לאחר שש שנים
לאחר שבע שנים
לאחר שמונה שנים
לאחר תשע שנים
לאחר עשר שנים

אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים) בסוף השנה:

לאחר שנה ראשונה (**)
לאחר שנתיים
לאחר שלוש שנים
לאחר ארבע שנים
לאחר חמש שנים
לאחר שש שנים
לאחר שבע שנים
לאחר שמונה שנים
לאחר תשע שנים
לאחר עשר שנים

עודף (חסור) ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה (***)

שיעור סטייה ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה

אומדן תביעות מצטברות ליום 31 בדצמבר, 2016

תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר, 2016

יתרת התביעות התלויות

תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת חיתום 2006

סכך התחייבויות בגין חוזי ביטוח בענף רכב חובה בניכוי הוצאות רכישה נדחות ליום 31 בדצמבר, 2016

(1) לפי בחינה שביצעה החברה בענפי רכוש ואחרים, אי הוודאות לגבי הסכום והעיתוי של עלות התביעות נפתרת, בדרך כלל, תוך שנה. לפיכך לא ניתן מידע בדבר התפתחות התביעות בענפים אלו.

(*) הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים.

(**) אומדן התביעות המצטברות בסוף השנה הראשונה כולל את העתודה לפרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות.

(***) הפער בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הראשונה שלא כוללת את הצבירה להערכת התביעות המצטברות, נכון ליום 31 בדצמבר, 2016 נובע בעיקרו מהתפתחות שלילית של התביעות בשנות החיתום הישנות ומהפרשת וינוגרד. לפרטים ראה באור 33(2)(3)(ב)(5,6)

ליום 31 בדצמבר, 2016

שנת חיתום

סך הכל	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
				אלפי ש"ח מותאמים למדד נובמבר, 2016*						
	4,201	13,146	5,265	7,661	4,920	5,372	5,131	4,759	7,319	13,038
		11,982	34,291	35,618	39,129	37,703	28,017	35,342	43,089	63,732
			50,405	88,881	94,312	88,558	70,548	72,721	90,831	119,837
				126,475	150,324	134,946	122,020	72,721	128,965	163,729
					191,469	179,157	153,107	72,721	128,965	200,657
						208,305	153,107	72,721	128,965	200,657
							183,568	72,721	128,965	200,657
								72,721	128,966	200,657
									128,965	200,658
										200,658
	190,759	319,830	344,415	325,995	344,034	338,661	302,885	291,998	312,375	357,936
		42,876	325,601	310,336	340,769	335,954	302,688	290,092	305,429	356,089
			104,057	309,646	314,591	343,402	309,804	296,437	311,810	362,519
				214,949	309,275	294,190	256,677	72,721	276,440	335,197
					279,672	295,491	262,897	72,721	128,965	334,538
						275,333	230,731	72,721	128,965	200,657
							220,426	72,721	128,965	200,657
								72,721	128,966	200,657
									128,965	200,658
										200,658
	484,855							203,588	147,428	133,839
	702,308	275,313	234,020	97,014	44,587	30,935	20,439			
	1,165	-	1,641	6,338	(1,627)	(9,668)	(12,078)	-	47	700
	0.05%	-	0.51%	1.84%	(0.52%)	(3.07%)	(4.11%)	-	0.02%	0.21%
	1,730,416	190,759	42,876	104,057	214,949	279,672	275,333	220,426	72,721	128,965
	1,178,749	4,201	11,982	50,405	126,475	191,469	208,305	183,568	72,721	128,965
	551,667	186,558	30,894	53,652	88,474	88,203	67,028	36,858	-	-
	11									
	551,678									

תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה:

לאחר שנה ראשונה

לאחר שנתיים

לאחר שלוש שנים

לאחר ארבע שנים

לאחר חמש שנים

לאחר שש שנים

לאחר שבע שנים

לאחר שמונה שנים

לאחר תשע שנים

לאחר עשר שנים

אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים) בסוף

השנה:

לאחר שנה ראשונה (**)

לאחר שנתיים

לאחר שלוש שנים

לאחר ארבע שנים

לאחר חמש שנים

לאחר שש שנים

לאחר שבע שנים

לאחר שמונה שנים

לאחר תשע שנים

לאחר עשר שנים

העברת תיק למבטח משנה בחו"ל

עסקאות ביטוח משנה בשנת 2016 ראה באור 20 ב'

עודף (חוסר) ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה

(***)

שיעור סטייה ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה

אומדן תביעות מצטברות ליום 31 בדצמבר, 2016

תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר, 2016

יתרת התביעות התלויות

תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת חיתום 2006

סכח התחייבויות בגין חוזי ביטוח בענף רכב חובה בניכוי הוצאות רכישה נדחות ליום 31 בדצמבר, 2016

(1)

לפי בחינה שביצעה החברה בענפי רכוש ואחרים, אי הוודאות לגבי הסכום והעיתוי של עלות התביעות נפתרת, בדרך כלל, תוך שנה. לפיכך לא ניתן מידע בדבר התפתחות התביעות בענפים אלו.

(*)

הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים.

(**)

אומדן התביעות המצטברות בסוף השנה הראשונה כולל את העתודה לפרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות.

(***)

הפער בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הראשונה שלא כוללת את הצבירה להערכת התביעות המצטברות, נכון ליום 31 בדצמבר, 2016 נובע בעיקרו מהתפתחות שלילית של התביעות בשנות החיתום הישנות ומהפרשת וינוגרד. לפרטים ראה באור 33ה(ב)(5,6)

באור 16: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג. 5. נתונים בדבר שנות חיתום בענפי ביטוח רכב חובה:

שנת חיתום						
2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
אלפי ש"ח						
336,481	386,925	398,581	387,437	411,705	376,987	399,087
58,292	62,863	48,989	39,028	23,516	9,762	16,527
-	-	34,818	11,148	4,488	-	-
59,923	58,192	51,298	41,560	31,581	14,386	5,005

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2016:

פרמיות ברוטו

רווח (הפסד) כולל בשייר בגין שנת החיתום מצטבר

כולל יתרת עודף הכנסות על הוצאות בשייר שנזקפו, בשנת 2014, ישירות לעודפים בסך

השפעת ההכנסות מהשקעות מצטבר על הרווח הכולל המצטבר בשייר בגין שנת החיתום

ג. 6. נתונים מצטברים בדבר שנות חיתום בענף ביטוח חבויות אחרות:

שנת חיתום						
2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
אלפי ש"ח						
47,189	56,644	65,531	76,720	87,281	99,934	121,040
(4,143)	(6,266)	(4,960)	1,431	3,154	(406)	4,259
-	-	2,496	5,472	6,058	-	-
9,413	9,432	9,694	10,202	9,270	7,597	4,296

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2016:

פרמיות ברוטו

רווח (הפסד) כולל בשייר בגין שנת החיתום מצטבר

כולל יתרת עודף הכנסות על הוצאות בשייר שנזקפו, בשנת 2014, ישירות לעודפים בסך

השפעת ההכנסות מהשקעות מצטבר על הרווח הכולל המצטבר בשייר בגין שנת החיתום

באור 17: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח

א. פירוט ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה לפי חשיפות

נתונים ליום 31 בדצמבר, 2016

סך הכל	בריאות אחר	פוליסות ללא מרכיב חסכון		פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה			עד שנת (* 1990)	עד שנת 2003	משנת 2004 תלוי תשואה
		סיעודי	סיכון הנמכר כפוליסה בודדת	קבוצתי	פרט	פרט			
688,395	-	-	-	-	-	688,395	-	-	(א) לפי חשיפה ביטוחית: התחייבויות בגין חוזי ביטוח קצבה ללא מקדמים מובטחים קצבה עם מקדמים מובטחים: עד חודש מאי 2001 695,495 מחודש יוני 2001 -
1,686,599	-	-	-	-	-	-	991,104	1,419,988	17,601
1,480,073	-	-	-	-	-	45,458	398,838	43,623	101,247
162,471	-	-	-	-	-	38,547	36,619	7,855	108,643
552,939	-	-	-	-	-	2,209,989	1,530,269	2,358,490	913,240
145,536	8,527	13,226	2,302	38,460	38,460	4,568,479	1,530,269	4,568,479	913,240
4,716,013	8,527	13,226	2,302	38,460	38,460	4,556,119	1,522,295	4,556,119	-
2,358,490	-	-	-	-	-	2,358,490	-	2,358,490	-
7,074,503	8,527	13,226	2,302	38,460	38,460	4,568,479	1,530,269	4,568,479	913,240
6,089,735	-	-	-	11,321	11,321	4,556,119	1,522,295	4,556,119	-
984,768	8,527	13,226	2,302	27,139	27,139	12,360	7,974	12,360	913,240
7,074,503	8,527	13,226	2,302	38,460	38,460	4,568,479	1,530,269	4,568,479	913,240

(ב) לפי חשיפה פיננסית:
תלוי תשואה
אינו תלוי תשואה
סך הכל

(* המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) היו בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בעיקרם באגרות חוב מיועדות.

א. פירוט ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה לפי חשיפות (המשך)

נתונים ליום 31 בדצמבר, 2015

סך הכל	בריאות ואחר	סיעודי		פוליסות ללא מרכיב חסכון		פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה			עד שנת 1990 (*)	עד שנת 2003	משנת 2004 תלוי תשואה	אלפי ש"ח
		קבוצתי	פרט	קבוצתי	פרט	קבוצתי	פרט					
406,250	-	-	-	-	-	406,250	-	-				(א) לפי חשיפה ביטוחית: קצבה ללא מקדמים מובטחים קצבה עם מקדמים מובטחים:
1,648,981	-	-	-	-	-	-	952,010	696,971				עד חודש מאי 2001
1,385,981	-	-	-	-	-	1,329,008	56,973	-				מחודש יוני 2001
126,702	-	-	-	-	-	8,484	32,344	85,874				קצבה בתשלום
560,334	-	-	-	-	-	45,377	424,880	90,077				הוני (ללא אופציה לקצבה)
135,295	8,035	-	8,710	2,789	34,856	29,987	42,837	8,081				מרכיבי סיכון אחרים
4,263,543	8,035	-	8,710	2,789	34,856	1,819,106	1,509,044	881,003				סך הכל בגין חוזי ביטוח התחייבויות בגין חוזי השקעה
1,642,765	-	-	-	-	-	1,642,765	-	-				
5,906,308	8,035	-	8,710	2,789	34,856	3,461,871	1,509,044	881,003				סך הכל
4,952,139	-	-	-	-	11,373	3,442,120	1,498,646	-				(ב) לפי חשיפה פיננסית: תלוי תשואה
954,169	8,035	-	8,710	2,789	23,483	19,751	10,398	881,003				אינו תלוי תשואה
5,906,308	8,035	-	8,710	2,789	34,856	3,461,871	1,509,044	881,003				סך הכל

(* המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) היו בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בעיקרם באגרות חוב מיועדות.

ב. פירוט התוצאות לפי סוגי פוליסות (המשך)

נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2016

סך הכל	בריאות אחר	סיעודי		פוליסות ללא מרכיב חסכון		פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה		
		קבוצתי	פרט	קבוצתי	פרט	משנת 2004 תלוי תשואה	עד שנת 2003	עד שנת (1) 1990
7,798	-	-	-	-	-	-	5,566	2,232
525,936	-	-	-	-	-	464,233	52,134	9,569
186,909	21,799	-	6,628	-	77,030	67,814	11,044	2,594
720,643	21,799	-	6,628	-	77,030	532,047	68,744	14,395
1,233,518						1,233,518	-	-
51,019						33,683	14,221	3,115
778,788	8,219	-	4,744	403	45,220	543,604	108,250	68,348
58,439						58,439	-	-
3,126	2,328	-	1,459	(349)	2,781	4,232	7,123	(14,448)
(696)	-	-	-	-	-	-	-	(696)
2,430	2,328	-	1,459	(349)	2,781	4,232	7,123	(15,144)
185,086	2,719	-	5,389	-	25,065	151,913	-	-
31,623						30,893	730	-
91,240						91,240		
1,085,758						1,085,758		
60,443						60,443		
34,640						34,640	-	-

פרמיות ברוטו:

מסורתי/מעורב

מרכיב החיסכון

אחר

סה"כ (2)

תקבולים בגין חוזי השקעה שנזקפו ישירות
לעתודות ביטוח

מרווח פיננסי כולל דמי ניהול (3)

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
ברוטו

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה

רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים

רווח (הפסד) כולל אחר מעסקי ביטוח חיים

סך כל הרווח(הפסד) הכולל מעסקי ביטוח חיים

פרמיה משוננת בגין חוזי ביטוח - עסק חדש

פרמיה חד פעמית בגין חוזי ביטוח

פרמיה משוננת בגין חוזי השקעה- עסק חדש

פרמיה חד פעמית בגין חוזי השקעה

העברות לחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה

העברות מהחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה

1. המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) היו בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בעיקרם בחלקם באגרות חוב מיועדות (ראה באור 33 ה (1) להלן).

2. הגדלות בפוליסות קיימות אינן נכללות במסגרת הפרמיה המשוננת בגין עסק חדש, אלא במסגרת תוצאות הפעילות של הפוליסה המקורית.

3. המרווח הפיננסי אינו כולל הכנסות נוספות של החברה הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול ההשקעות המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על הכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המבוטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת לשנה בקרנות הביטוח השונות. לעניין זה, הכנסות מהשקעות כוללות גם את השינוי בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שנזקף לדוח על הרווח הכולל. בחוזים תלוי תשואה, המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשתנים המחושבים על בסיס התשואה והיתרה הממוצעת של עתודות הביטוח.

ב. פירוט התוצאות לפי סוגי פוליסות (המשך)

נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2015

סך הכל	בריאות ואחר	סיעודי		פוליסות ללא מרכיב חסכון		פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה			
		קבוצתי	פרט	קבוצתי	פרט	משנת 2004 תלוי תשואה	עד שנת 2003	עד שנת 1990 (1)	
									פרמיות ברוטו:
10,000	-	-	-	-	-	-	7,451	2,549	מסורתי/מעורב
421,127	-	-	-	-	-	359,596	51,799	9,732	מרכיב החיסכון
164,972	18,040	-	3,771	-	75,445	51,621	13,321	2,774	אחר
596,099	18,040	-	3,771	-	75,445	411,217	72,571	15,055	סה"כ (2)
891,461						891,461	-	-	תקבולים בגין חוזי השקעה שנוקפו ישירות לעתודות ביטוח
43,989						28,583	14,006	1,400	מרווח פיננסי כולל דמי ניהול (3)
600,141	7,111	-	2,615	1,018	39,618	394,721	107,422	47,636	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
3,956						3,956	-	-	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה
(3,837)	384	-	(263)	(891)	384	(2,873)	1,431	(2,009)	רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים
(59)	-	-	-	-	-	-	(19)	(40)	רווח (הפסד) כולל אחר מעסקי ביטוח חיים
(3,896)	384	-	(263)	(891)	384	(2,873)	1,412	(2,049)	סך כל הרווח(הפסד) הכולל מעסקי ביטוח חיים
206,892	7,272	-	2,844	-	15,617	181,159	-	-	פרמיה משוננת בגין חוזי ביטוח - עסק חדש
85,145						84,227	919		פרמיה חד פעמית בגין חוזי ביטוח
56,012						56,012			פרמיה משוננת בגין חוזי השקעה- עסק חדש
767,074						767,074			פרמיה חד פעמית בגין חוזי השקעה
58,009						58,009			העברות לחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה
17,298						17,298			העברות מהחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה

1. המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) היו בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בעיקרם/בחלקם באגרות חוב מיועדות (ראה באור 33 ה (1) להלן).

2. הגדלות בפוליסות קיימות אינן נכללות במסגרת הפרמיה המשוננת בגין עסק חדש, אלא במסגרת תוצאות הפעילות של הפוליסה המקורית.

3. המרווח הפיננסי אינו כולל הכנסות נוספות של החברה הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול ההשקעות המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על הכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המבוטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת לשנה בקרנות הביטוח השונות. לעניין זה, הכנסות מהשקעות כוללות גם את השינוי בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שנוקף לדוח על הרווח הכולל. בחוזים תלויי תשואה, המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשתנים המחושבים על בסיס התשואה והיתרה הממוצעת של עתודות הביטוח.

באור 17: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

ב. פירוט התוצאות לפי סוגי פוליסות (המשך)

נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2014

סך הכל	סיעודי		פוליסות ללא מרכיב חסכון		פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה			
	בריאות ואחר	קבוצתי	פרט	קבוצתי	פרט	משנת 2004 תלוי תשואה	עד שנת 2003	עד שנת 1990 (1)
11,146	-	-	-	-	-	-	9,097	2,049
394,417	-	-	-	-	-	326,418	56,739	11,260
150,524	14,624	-	1,261	-	72,691	46,052	13,074	2,822
556,087	14,624	-	1,261	-	72,691	372,470	78,910	16,131
715,190						715,190	-	-
40,490						20,199	16,749	3,542
628,464	4,642	(53)	1,038	563	32,945	401,293	129,265	58,771
37,356						37,356	-	-
7,008	1,361	53	(111)	(856)	6,989	(6,940)	12,714	(6,202)
(128)	-	-	-	-	-	-	(43)	(85)
6,880	1,361	53	(111)	(856)	6,989	(6,940)	12,671	(6,287)
178,099	4,890	-	1,954	-	16,640	154,615	-	-
30,174						28,717	1,457	
56,012						56,012		
639,219						639,219		
89,054						89,054		
18,981						18,981		

פרמיות ברוטו:
 מסורתית/מעורב 2,049
 מרכיב החסכון 11,260
 אחר 2,822
 סה"כ (2) 16,131
 תקבולים בגין חוזי השקעה שנזקפו ישירות לעתודות ביטוח 9,097
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו 56,739
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה 13,074
 מרווח פיננסי כולל דמי ניהול (3) 78,910
 רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים 372,470
 רווח (הפסד) כולל אחר מעסקי ביטוח חיים 16,749
 סך כל הרווח(הפסד) הכולל מעסקי ביטוח חיים 129,265
 פרמיה משוננת בגין חוזי ביטוח - עסק חדש 3,542
 פרמיה חד פעמית בגין חוזי ביטוח 58,771
 פרמיה משוננת בגין חוזי השקעה- עסק חדש -
 פרמיה חד פעמית בגין חוזי השקעה 1,457
 העברות לחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה 56,012
 המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) היו בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בעיקרם/בחלקם באגרות חוב מיועדות (ראה באור 33 ה (1) להלן).
 הגדלות בפוליסות קיימות אינן נכללות במסגרת הפרמיה המשוננת בגין עסק חדש, אלא במסגרת תוצאות הפעילות של הפוליסה המקורית.
 המרווח הפיננסי אינו כולל הכנסות נוספות של החברה הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול ההשקעות המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על הכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המבוטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת לשנה בקרנות הביטוח השונות. לעניין זה, הכנסות מהשקעות כוללות גם את השינוי בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שנזקף לדוח על הרווח הכולל. בחוזים תלויי תשואה, המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשתנים המחושבים על בסיס התשואה והיתרה הממוצעת של עתודות הביטוח.

באור 17: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

ג. מידע אודות תשואה ודמי ניהול בגין התחייבויות תלויות תשואה

דמי ניהול לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	דמי ניהול לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	דמי ניהול לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	תשואה שנתית ממוצעת נומינלית 5 שנים		תשואה שנתית נומינלית ברוטו						
			אחרי דמי ניהול	לפני דמי ניהול	2016	2015	2014	2013	2012		
2014	2015	2016									
15,933	13,428	13,606	4.59	5.68	2.69	1.98	4.08	0.18	9.48		קרן י'
6,540	8,133	12,455	4.97	5.83	2.81	1.86	5.11	10.54	8.82		מסלולית כללית (*)
14,539	21,079	21,899									אחר
37,012	42,640	47,960									סך הכל

הסכומים שנכללו בסעיף דמי ניהול בגין פוליסות משתתפות ברווחים שבדוח עסקי ביטוח חיים חושבו בהתאם להנחיות המפקח על הביטוח על בסיס התשואה והיתרות היומיות של עתודות הביטוח.

(*) החל משנת 2004.

באור 17: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

ד. מידע אודות העברות כספים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2014	2015	2016	
אלפי ש"ח			
			העברה לחברה מגופים אחרים :
55,072	21,785	17,888	העברות מחברות ביטוח אחרות
13,931	26,695	34,584	העברות מקרנות פנסיה
20,051	9,529	7,971	העברות מקופות גמל
89,054	58,009	60,443	סך כל ההעברות לחברה
			העברות מהחברה לגופים אחרים:
7,582	1,252	5,887	העברות לחברות ביטוח אחרות
5,630	10,126	22,483	העברות לקרנות פנסיה
5,769	5,920	6,270	העברות לקופות גמל
18,981	17,298	34,640	סך כל ההעברות מהחברה
70,073	40,711	25,803	העברות נטו לחברה

באור 18: - התחייבויות פיננסיות

באור זה מספק מידע בדבר התנאים החוזיים של התחייבויות פיננסיות. מידע נוסף בדבר החשיפה של החברה לסיכונים ריבית, מטבע חוץ ונזילות, ניתן בביאור 33, בדבר מכשירים פיננסיים.

א. פרוט התחייבויות פיננסיות

31 בדצמבר				
שווי הוגן		ערך בספרים		
2015	2016	2015	2016	
אלפי ש"ח				
				התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת
87,623	87,441	85,036	85,000	כתבי התחייבות נדחים מתאגידים בנקאיים
181,105	176,185	167,599	167,305	אגרות חוב וכתבי התחייבויות נדחים מאחרים
268,728	263,626	252,635	252,305	סך התחייבויות פיננסיות (*)
				(* מזה כתבי התחייבות נדחים המהווים הון לצורך תקנות ההון
		167,599	167,305	הון משני מורכב
		81,417	77,487	הון שלישוני מורכב
		249,016	244,792	

השווי ההוגן של ההתחייבויות הפיננסיות של החברה הניתן לצורכי גילוי בלבד. שווי הוגן של כתבי התחייבויות נדחים מתאגידים בנקאיים נקבע במודל DCF, תוך שימוש בשיעור ההיוון המשקף את שיעור הריבית של המנפיק לסוף תקופת הדיווח ושל אגרות חוב וכתבי התחייבויות נדחים אחרים לפי שווים בבורסה.

באור 18: - התחייבויות פיננסיות (המשך)

ב. התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת

ב1. התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת

זכות לפדיון מוקדם	מועדי תשלום הריבית	מועדי תשלום הקרן	שווי הוגן	ערך בספרים	שווי הוגן	ערך בספרים	שעור הריבית	סחיר/לא סחיר	תנאי הצמדה	דירוג החוב וחברה מדרגת	סכום הלוואה מקורי	מועד הנפקה	סוג ההון	סוג התחייבות	
															2015
31 בדצמבר															
אלפי ש"ח															
01.07.2018	רבעוני	01.07.2020	22,039	20,036	22,219	20,000	6.70%	לא סחיר	צמוד למדד	לא מדורג	20,000	27.06.2013	שלישוני	כתב התחייבות נדחה	
01.07.2018	רבעוני	01.07.2020	40,280	40,000	40,174	40,000	פריים 4.4%+	לא סחיר	שקלי	לא מדורג	40,000	27.06.2013	שלישוני	כתב התחייבות נדחה	
26.03.2018	רבעוני	26.03.2020	25,304	25,000	25,048	25,000	4.59%	לא סחיר	שקלי	לא מדורג	25,000	26.03.2015	שלישוני	כתב התחייבות נדחה	
31.12.2018	חצי שנתי	31.12.2021	140,357	128,220	135,473	127,868	5.70%	סחיר	צמוד למדד	Baa2	122,401	05.01.2011	משני מורכב	כתב התחייבות נדחה(סדרה ראשונה)	
28.02.2019	חצי שנתי	31.01.2025	40,748	39,379	40,712	39,437	3.85%	סחיר	צמוד למדד	Baa2	40,000	09.02.2014	משני מורכב	כתב התחייבות נדחה(סדרה שניה)	
			<u>268,728</u>	<u>252,635</u>	<u>263,626</u>	<u>252,305</u>									סה"כ

באור 18: - התחייבויות פיננסיות (המשך)

ב. התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת (המשך)

ב2. התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת - פרטים בדבר ריבית והצמדה

31 בדצמבר		
ריבית אפקטיבית		
2015	2016	
אחוזים		בסיס הצמדה:
5.42	5.06	צמוד למדד המחירים לצרכן
5.46	5.46	שקלי
		ג. מועדי פירעון
ליום 31 בדצמבר		
2015	2016	
אלפי ש"ח		שנה ראשונה
-	-	שנה שניה
-	-	שנה שלישית
-	85,000	שנה רביעית
252,635	167,305	שנה חמישית ואילך
252,635	252,305	סה"כ

ד. שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן:

ריבית אפקטיבית		
31 בדצמבר		
2015	2016	
אחוזים		כתבי התחייבויות נדחים לתאגידים בנקאיים
3.76	4.1	ה. פרטים נוספים

(1) כתבי התחייבויות נדחים מתאגידים בנקאיים ומוסדות כספיים לצורך הון משני ושלישוני בחברה

א. לחברה כתבי התחייבות נדחים בסכום של 85,000 אלפי ש"ח מבנקים שונים.

1. ביום 27 ביוני, 2013 הנפיקה החברה כתב התחייבות נדחה לתאגיד בנקאי בסך של 20 מיליון ש"ח. כתב ההתחייבות הינו צמוד למדד המחירים לצרכן ונושא ריבית בשיעור 6.7%. פרעונו של כתב ההתחייבות הינו בתשלום אחד ביום 1 ביולי, 2020 עם אופציה לפרעון מוקדם ביום 1 ביולי, 2018. תשלום הריבית הינו מידי רבעון החל מיום 1 באוקטובר, 2013. כתב ההתחייבות משמש כהון שלישוני של החברה בהתאם לתקנות ההון.

2. ביום 27 ביוני, 2013 הנפיקה החברה כתב התחייבות נדחה לתאגיד בנקאי בסך של 40 מיליון ש"ח. כתב ההתחייבות אינו צמוד למדד המחירים לצרכן ונושא ריבית בשיעור פריים+4.4%. פרעונו של כתב ההתחייבות הינו בתשלום אחד ביום 1 ביולי, 2020 עם אופציה לפרעון מוקדם ביום 1 ביולי, 2018. תשלום הריבית הינו מידי רבעון החל מיום 1 באוקטובר, 2013. כתב ההתחייבות משמש כהון שלישוני של החברה בהתאם לתקנות ההון.

באור 18: - התחייבויות פיננסיות (המשך)

ה. פרטים נוספים (המשך)

(1) כתבי התחייבויות נדחים מתאגידים בנקאיים ומוסדות כספיים לצורך הון משני ושלישוני בחברה (המשך)

א. המשך

3. ביום 26 במרס, 2015 הנפיקה החברה כתב התחייבות נדחה לתאגיד בנקאי בסך של 25 מיליון ש"ח. כתב ההתחייבות אינו צמוד למדד המחירים לצרכן ונושא ריבית קבועה בשיעור 4.59%. פרעונו של כתב ההתחייבות הינו בתשלום אחד ביום 26 במרס, 2020 עם אופציה לפירעון מוקדם ביום 26 במרס, 2018. תשלום הריבית הינו מידי רבעון החל מיום 1 ביולי, 2015. כתב ההתחייבות משמש כהון שלישוני של החברה בהתאם לתקנות ההון.

ב. לחברה כתבי התחייבות נדחים שהונפקו כאג"ח מהציבור בסכום של 167,305 אלפי ש"ח.

1. ביום 5 בינואר, 2011 התקיים מכרז לציבור לפיו הנפיקה החברה 92,401,000 ש"ח ערך נקוב אגרות חוב (סדרה 1) בתמורה כוללת (ברוטו) של 92,401,000 ש"ח. כמו כן, הנפיקה החברה בפברואר 2011, 30,000,000 ש"ח ערך נקוב אגרות חוב (סדרה 1) במסגרת הרחבת סדרה 1 של אגרות החוב. התמורה שהשתלמה לחברה בגין אגרות החוב הנוספות הסתכמה לסך של 31,380,000 ש"ח. סך הכל אגרות החוב סדרה 1 של החברה כוללת 122,401,000 ש"ח ערך נקוב, נושאות ריבית שנתית בשיעור 5.7%, צמודות (קרן וריבית) למדד שפורסם בגין חודש נובמבר 2010. תעודות התחייבות (סדרה 1) עומדות לפרעון בתשלום אחד ביום 31 בדצמבר, 2021 עם אופציה לפרעון מוקדם ביום 31 בדצמבר, 2018.

אגרות החוב (סדרה 1) של החברה הוכרו על ידי המפקח, כהון משני מורכב בידי החברה.

הוצאות ההנפקה של אגרות החוב הנ"ל בסך 218 אלפי ש"ח, מוצגות בקיזוז מיתרת אגרות החוב.

2. מכוח תשקיף מדף של החברה מיום 31 במאי, 2013, פרסמה החברה ביום 9 בפברואר, 2014 דוח הצעת מדף במסגרתו הנפיקה החברה 40,000,000 ש"ח ע.ג. אגרות חוב (סדרה 2) של החברה נושאות ריבית שנתית בשיעור 3.85% צמודות (קרן וריבית) למדד שפורסם בגין חודש דצמבר, 2013. תעודות התחייבות עומדות לפרעון בתשלום אחד ביום 31 בינואר, 2025 אם אופציה לפירעון מוקדם ביום 28 בפברואר, 2019. אגרות החוב (סדרה 2) של החברה הוכרו על ידי המפקח, כהון משני מורכב בידי החברה. התמורה ברוטו בגין ההנפקה האמורה הסתכמה לסך של כ-40 מיליון ש"ח. על פי האמור בדוח הצעת המדף, תמורת ההנפקה שימשה את החברה לשם עיבוי ההון הקיים בהתאם להוראות המפקח.

הוצאות ההנפקה של אגרות החוב הנ"ל בסך 563 אלפי ש"ח, מוצגות בקיזוז מיתרת אגרות החוב.

ביום 10 בנובמבר, 2016, פרסמה מדרוג דוח דירוג לחברה ולאגרות החוב (סדרה 1 ו-2) של החברה, לפיו הותירה את דירוגה של החברה בדירוג A3 עם אופק יציב ואת דירוגן של אגרות החוב (סדרה 1 ו-2) של החברה בדירוג Baa2 באופק יציב.

(1) כתבי התחייבויות נדחים מתאגידים בנקאיים ומוסדות כספיים לצורך הון משני בחברה (המשך)

ג. כתבי ההתחייבויות הינן בעלות מאפיינים מיוחדים כמפורט להלן:

1. בהתקיימן של "נסיבות משהות להון שלישוני מורכב" ידחה תשלום קרן בגין תעודות ההתחייבות (סעיף א' 3), (4) ו- (5) לעיל) אשר תמורתן הוכרה על ידי המפקח על הביטוח כהון שלישוני מורכב ("הון שלישוני").

"נסיבות משהות להון שלישוני מורכב" בהתאם להוראות המפקח על הביטוח משמען, התקיימות אחת או יותר מהנסיבות הבאות: (1) סכום ההון העצמי המוכר של החברה ירד אל מתחת להון המינימאלי הנדרש ממנה (על פי ההסדר התחיקתי, (וזאת על פי הדוחות הכספיים האחרונים) שנתיים או רבעוניים) שקדמו למועד פירעון הקרן הרלוונטי (2); המפקח על הביטוח הורה על דחיית תשלום קרן עקב פגיעה משמעותית בהון העצמי המוכר של החברה או אם ראה כי יש חשש ממשי קרוב ליכולתה של החברה לא לעמוד בהון המינימאלי הנדרש ממנה.

2. בהתקיימן של "נסיבות משהות להון משני מורכב" ידחו תשלום קרן ו/או תשלומי ריבית בגין תעודות התחייבות (סדרה 1) אשר תמורתן הוכרה על ידי המפקח על הביטוח כהון משני מורכב.

"נסיבות משהות להון משני מורכב" בהתאם להוראות המפקח על הביטוח משמען: התקיימות אחת או יותר מהנסיבות הבאות:
ביחס לדחיית תשלום ריבית - (1) היעדר רווחים ראויים לחלוקה בחברה, כמשמען בחוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן: "חוק החברות"), וזאת על פי הדוחות הכספיים האחרונים (שנתיים או רבעוניים) שקדמו למועד פירעון הריבית הרלוונטי;

ביחס לדחיית תשלום קרן ו/או תשלומי ריבית - (1) סכום ההון העצמי המוכר של החברה ירד אל מתחת להון המינימאלי הנדרש ממנה (על פי הוראות הדין החלות על החברה על פי הנחיות המפקח על הביטוח (להלן: "ההסדר התחיקתי"), וזאת על פי הדוחות הכספיים האחרונים שנתיים או רבעוניים שקדמו למועד פירעון הריבית ו/או הקרן הרלוונטי; (2) דירקטוריון החברה הורה על דחיית תשלום ריבית או על דחיית תשלום קרן, אם קבע כי יש חשש ממשי קרוב ליכולתה של החברה לעמוד בהון המינימאלי הנדרש ממנה (על פי ההסדר התחיקתי) ובלבד שהתקבל לכך אישור המפקח על הביטוח מראש; (3) דירקטוריון החברה הורה על דחיית תשלום ריבית ו/או על דחיית תשלום קרן, אם קבע כי יש חשש ממשי קרוב ליכולתה של החברה לפרוע במועדן התחייבויות שדרגת הקדימות שלהן גבוהה מזו של תעודות ההתחייבות, ובלבד שהתקבל לכך אישור המפקח על הביטוח מראש (4) המפקח על הביטוח הורה על דחיית תשלום קרן ו/או ריבית עקב פגיעה משמעותית בהון העצמי המוכר של החברה או אם ראה כי יש חשש ממשי קרוב ליכולתה של החברה לא לעמוד בהון המינימאלי הנדרש ממנה.

הטבות לעובדים כוללות הטבות לטווח קצר, הטבות לאחר סיום העסקה, הטבות בגין פיטורין והטבות אחרות לטווח ארוך.

הטבות לאחר סיום העסקה

דיני העבודה וחוק פיצויי פיטורין בישראל מחייבים את החברה לשלם פיצויים לעובד בעת פיטורין או פרישה או לבצע הפקדות שוטפות בתוכנית להפקדה מוגדרת, לפי סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין כמתואר להלן. התחייבויות החברה בשל כך מטופלות כהטבות לאחר סיום העסקה.

חישוב התחייבות החברה בשל הטבות לעובדים מתבצע על פי הסכם העסקה בתוקף ומבוסס על משכורת העובד ותקופת העסקתו שיוצרים את הזכות לקבלת הפיצויים.

ההטבות לעובדים לאחר סיום העסקה, ממומנות, בדרך כלל, על ידי הפקדות המסווגות כתוכנית הטבה מוגדרת או כתוכנית להפקדה מוגדרת כמפורט להלן:

תוכנית הפקדה מוגדרת

לגבי חלק מתשלומי הפיצויים, חלים תנאי סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין, התשכ"ג-1963, על-פיו הפקדותיה השוטפות של החברה בקרנות פנסיה ו/או בפוליסות בחברות ביטוח, פוטרות אותה מכל התחייבות נוספת לעובדים, בגינם הופקדו הסכומים כאמור לעיל. הפקדות אלו וכן הפקדות בגין תגמולים מהוות תוכנית הפקדה מוגדרת. ההוצאות בגין תוכנית ההפקדה המוגדרת הסתכמו בשנים 2016, 2015 ו-2014 לסך של 2,079 אלפי ש"ח, 1,327 אלפי ש"ח ו-997 אלפי ש"ח, בהתאמה ונכללו במסגרת הוצאות הנהלה וכלליות.

תוכנית להטבה מוגדרת

החלק של תשלומי הפיצויים שאינו מכוסה על ידי הפקדות בתוכנית להפקדה מוגדרת, כאמור לעיל, מטופל על ידי החברה כתוכנית להטבה מוגדרת לפיה מוכרת התחייבות בגין הטבות עובדים ובגינה החברה מפקידה סכומים בקופות מרכזיות לפיצויים ובפוליסות ביטוח מתאימות. בנוסף, ישנן הפקדות בפוליסות ביטוח שהונפקו על ידי החברה אשר אינן מהוות נכסי תוכנית.

א. הרכב ההתחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו

31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	
23,447	25,101
(8,822)	(8,695)
14,625	16,406
4,601	4,084
19,226	20,490

התחייבות בגין תוכנית הטבה מוגדרת
שווי הוגן של נכסי התוכנית
סך הכל התחייבות, נטו
הטבות אחרות לזמן ארוך
סה"כ התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו

באור 19: - נכסים והתחייבויות בשל הטבות לעובדים (המשך)

ב. השינויים בערך הנוכחי של ההתחייבות בגין תוכנית הטבה מוגדרת

יתרה ליום 1 בינואר, 2016	עלות שירות שוטף וסילוקים	הכנסות (הוצאות ריבית), נטו	הוצאות שנזקפו לרווח או הפסד		רווח שנזקף לרווח כולל אחר					
			הפסד לרווח או בתקופה	שנזקפו הוצאות סה"כ	רווח אקטוארי בגין שינויים בהנחות	רווח (הפסד) אקטוארי בגין סטיות בניסיון	סה"כ השפעה לרווח כולל אחר בתקופה	הפקדות לתוכנית ע"י המעביד	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2016	
אלפי ש"ח										
(23,447)	(2,449)	(795)	(3,244)	4,464	(120)	(2,754)	(2,874)	-	(25,101)	התחייבויות להטבה
8,822	(99)	328	229	(1,819)	-	(263)	(263)	1,728	8,695	שווי הוגן של נכסי תוכנית
(14,625)	(2,548)	(467)	(3,015)	2,645	(120)	(3,017)	(3,137)	1,728	(16,406)	התחייבות (נכס) נטו בגין הטבה מוגדרת

באור 19: - נכסים והתחייבויות בשל הטבות לעובדים (המשך)

ג. ההנחות האקטואריות העיקריות בקביעת ההתחייבות בגין תוכנית הטבה מוגדרת

2014	2015	2016	
			%
3.66	3.74	3.49	שיעור ההיוון
3.91	3.66	3.74	שיעור התשואה הצפויה על נכסי התוכנית (*)
2.69	2.46	2.33	שיעור עליית שכר צפויה נומינלי

(*) שיעור ההיוון ליום מבוסס על אגרות חוב קונצרניות צמודות מדד באיכות גבוהה.

ד. סכומים, עיתוי ואי וודאויות של תזרימי מזומנים עתידיים

1. להלן ההפקדות העתידיות הצפויות בתוכנית:

2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,514	1,766	עד שנה
1,552	1,807	משנה עד שנתיים
4,888	5,679	משנתיים עד 5 שנים
8,981	10,382	מ- 5 שנים עד 10 שנים
26,923	31,043	מעל 10 שנים
43,858	50,677	סך תשלומים צפויים

2. להלן שינויים אפשריים הנחשבים לסבירים לסוף תקופת הדיווח, לכל הנחה אקטוארית בהנחה שיתר ההנחות האקטואריות נותרו ללא שינוי:

השינוי
במחויבות
להטבה מוגדרת
אלפי ש"ח

ליום 31 בדצמבר 2016:

מבחן רגישות לשינוי בשיעור עליית שכר צפויה

השינוי כתוצאה מ:

1,268

עליית שכר של 1%

מבחן רגישות לשינוי שיעור ההיוון של התחייבות ונכסי התכנית

השינוי כתוצאה מ:

(1,053)

עליית שיעור היוון של 1%

1,373

ירידת שיעור היוון של 1%

א. להלן ההרכב:

יתרות זכות

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	
170,682	(*)695,804
35,880	50,981
206,562	746,785
15,664	13,754
6,860	10,343
22,524	24,097
229,086	770,882

ביטוח כללי
פקדונות של מבטחי משנה
חשבונות אחרים

ביטוח חיים
פקדונות של מבטחי משנה
חשבונות אחרים

סה"כ חברות ביטוח בזכות

(* לעניין השפעות של עסקאות עם מבטח משנה ראה סעיף ב'
ב. הסכמי ביטוח משנה מהותיים

ביטוח כללי

במהלך הרבעון השני של שנת 2016 התקשרה החברה בהסכמי ביטוח משנה עם מספר מבטחי משנה, במסגרתם רכשה ביטוחי משנה לסיכונים בגין התביעות התלויות בשייר החברה בענף ביטוח חובה בלבד, בגין שנות החיתום 2010 עד 2015 כולל. במסגרת הסכמים אלה העבירה החברה למבטחי המשנה חלק מהסיכונים של התביעות התלויות בשייר, והתקבל כיסוי בגובה של כ-123% ממוצע מגובה התביעות התלויות. בנוסף, רכשה החברה ביטוח משנה יחסי בגין השנים 2015 ו-2016. פרמיית ביטוח המשנה ששולמה, למעט סך של כ-113 מליון ש"ח אשר שולמו למבטחי המשנה, תישאר בידי החברה לכל אורך תקופת העסקה כפיקדון ממנו תשולמנה התביעות, כאשר בגין הפיקדון עבור שנים 2010 עד 2015 כולל תשולם ריבית למבטחי המשנה בשיעור שנתי ממוצע של כ-2.5% (לא צמוד) ובגין הפיקדון עבור עסקת ביטוח משנה יחסי לשנים 2015 ו-2016 תשולם ריבית למבטחי המשנה בשיעור שנתי ממוצע של 0.5% (לא צמוד). הריבית על הפיקדון חושבה החל מה-1 לאפריל, 2016. יש לציין כי אין השפעה על הרווח או ההפסד מעצם ביצוע העסקאות הנ"ל. חלקם של מבטחי משנה בתביעות התלויות ליום ביצוע העסקאות הנ"ל מסתכם לסך של 736 מליון ש"ח.

ביטוח חיים

החברה חתמה על הסכם בתוקף מיום 1 בדצמבר, 2016 ועד לסוף שנת 2016 עם מבטח משנה בדרוג A- בדבר העברת 85% מפרמיית סיכון המוות למבטח המשנה, בגין כלל מבוטחיה, כנגד תשלום פרמיית משנה. כמו כן, זכאית החברה לעמלת השתתפות ברווחים. בעקבות חתימת ההסכם, החברה חשופה רק ל- 15% מסיכון המוות בשייר בגין מבוטחיה.

ליום 31 בדצמבר		
2015	2016	
אלפי ש"ח		
12,791	14,426	עובדים והתחייבויות אחרות בשל שכר ומשכורת
1,865	1,839	ריבית לשלם
10,449	13,612	ספקים ונותני שירותים
8,356	1,248	מוסדות ורשויות ממשלתיות
29,015	37,192	סוכני ביטוח בגין עמלות
57,877	110,376	מבוטחים
1,629	521	הכנסות ופרמיה מראש
3,161	3,319	הפרשה לתביעות משפטיות
7,958	14,962	הוצאות רכישה נדחות בגין ביטוח משנה
9,712	13,971	אחרים
<u>142,813</u>	<u>211,466</u>	

ראה פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לבסיסי הצמדה במסגרת באור 33(ג)(4).

לשנה שהסתיימה ביום			
ביום 31 בדצמבר, 2016			
שייר	ביטוח משנה	ברוטו	
אלפי ש"ח			
612,236	108,407	720,643	פרמיות בביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
107,117	992,128	1,099,245	פרמיות בביטוח כללי
719,353	1,100,535	1,819,888	סך הכל פרמיות
53,132	(54,870)	(1,738)	בניכוי - שינוי ביתרת הפרמיה שטרם הורווחה (*)
<u>772,485</u>	<u>1,045,665</u>	<u>1,818,150</u>	סך הכל פרמיות שהורווחו

(*) בביטוח כללי בלבד.

לשנה שהסתיימה ביום

31 בדצמבר, 2015

שייר	ביטוח משנה אלפי ש"ח	ברוטו
494,500	101,599	596,099
930,683	131,706	1,062,389
1,425,183	233,305	1,658,488
(13,799)	(5,779)	(19,578)
<u>1,411,384</u>	<u>227,526</u>	<u>1,638,910</u>

פרמיות בביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
פרמיות בביטוח כללי
סך הכל פרמיות
בניכוי - שינוי ביתרת הפרמיה שטרם הורווחה (*
סך הכל פרמיות שהורווחו
בביטוח כללי בלבד. (*)

לשנה שהסתיימה ביום

31 בדצמבר, 2014

שייר	ביטוח משנה אלפי ש"ח	ברוטו
502,677	53,410	556,087
907,300	120,708	1,028,008
1,409,977	174,118	1,584,095
(35,628)	(4,123)	(39,751)
<u>1,374,349</u>	<u>169,995</u>	<u>1,544,344</u>

פרמיות בביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
פרמיות בביטוח כללי
סך הכל פרמיות
בניכוי - שינוי ביתרת הפרמיה שטרם הורווחה (*
סך הכל פרמיות שהורווחו
בביטוח כללי בלבד. (*)

באור 23: - רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון (המשך)

א. רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה

לשנה שהסתיימה ביום			
31 בדצמבר			
2014	2015	2016	
אלפי ש"ח			
45,333	26,641	7,494	רווחים נטו מניירות ערך שמומשו
(782)	-	-	ירידות ערך נטו שנזקפו לרווח והפסד
<u>44,551</u>	<u>26,641</u>	<u>7,494</u>	סך הכל רווחים מהשקעות בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה

ב. רווחים (הפסדים) מהשקעות בגין נכסים המוצגים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד

לשנה שהסתיימה ביום			
31 בדצמבר			
2014	2015	2016	
אלפי ש"ח			
			שינויים בשווי ההוגן נטו, לרבות רווח ממימוש:
(767)	5,842	10,580	בגין נכסים שיועדו דרך רווח והפסד

ג. הפסדים מהשקעות בגין נכסים המוחזקים לפדיון

לשנה שהסתיימה ביום			
31 בדצמבר			
2014	2015	2016	
אלפי ש"ח			
(316)	-	(959)	ירידות ערך נטו שנזקפו לרווח או הפסד

ד. רווחים (הפסדים) מהשקעות בגין נכסים המוצגים כהלוואות וחייבים

לשנה שהסתיימה ביום			
31 בדצמבר			
2014	2015	2016	
אלפי ש"ח			
-	17,262	-	רווחים נטו ממימוש נכסים המוצגים כהלוואות וחייבים
(845)	(84)	1,193	ביטול ירידות ערך (ירידות ערך) נטו שנזקפו לרווח והפסד
<u>(845)</u>	<u>17,178</u>	<u>1,193</u>	סך הכל רווחים (הפסדים) מהשקעות בגין הנכסים המוצגים כהלוואות וחייבים

באור 24: - הכנסות מדמי ניהול

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2014	2015	2016	
אלפי ש"ח			
7,966	5,022	5,372	דמי ניהול משתנים בגין חוזי ביטוח חיים
21,308	23,542	26,672	דמי ניהול קבועים בגין חוזי ביטוח חיים
7,738	14,076	15,916	דמי ניהול בגין חוזי השקעה
<u>37,012</u>	<u>42,640</u>	<u>47,960</u>	סך הכל הכנסות מדמי ניהול

באור 25: - הכנסות מעמלות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2014	2015	2016	
אלפי ש"ח			
38,039	68,558	95,219	עמלות ביטוח משנה, בניכוי שינוי בהוצאות רכישה נדחות בגין ביטוח משנה

באור 26: - תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2014	2015	2016	
אלפי ש"ח			
64,513	66,499	78,432	בגין חוזי ביטוח חיים: תביעות ששולמו ותלויות בגין מקרי מוות, נכות ואחרים
32,795	44,121	56,302	בניכוי ביטוח משנה
31,718	22,378	22,130	
148,926	151,370	187,749	פוליסות שנפדו
10,951	15,526	19,017	פוליסות שמועדן תם
8,180	9,370	11,716	גמלאות
199,775	198,644	240,612	סך כל התביעות גידול בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים (למעט שינוי בתלויות) בשייר
398,294	354,177	484,383	גידול בהתחייבויות בגין חוזי השקעה בשל מרכיב התשואה
37,356	3,956	58,439	סך כל התשלומים והשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
635,425	556,777	783,434	סך כל התשלומים והשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי:
738,543	816,855	963,372	ברוטו
86,772	103,864	(*916,388)	ביטוח משנה
651,771	712,991	46,984	בשייר
<u>1,287,196</u>	<u>1,269,768</u>	<u>830,418</u>	סך כל התשלומים והשינוי בהתחייבות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

(* לעניין השפעות של עסקאות עם מבטח משנה ראה באור 20 ב'.

באור 27: - עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

לשנה שהסתיימה ביום			
31 בדצמבר			
2014	2015	2016	
אלפי ש"ח			
182,483	200,644	203,938	הוצאות רכישה:
98,194	101,137	89,767	עמלות רכישה
(39,045)	(49,730)	(37,163)	הוצאות רכישה אחרות
241,632	252,051	256,542	שינוי בהוצאות רכישה נדחות
46,440	54,231	70,776	סה"כ הוצאות רכישה
1,184	1,478	1,735	עמלות שוטפות אחרות
289,256	307,760	329,053	הוצאות שיווק אחרות
			סה"כ עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

באור 28: - הוצאות הנהלה וכלליות

לשנה שהסתיימה ביום			
31 בדצמבר			
2014	2015	2016	
אלפי ש"ח			
109,242	115,412	(**88,306	שכר עבודה ונלוות
27,527	22,200	24,815	אחזקת משרדים ותקשורת
4,374	4,709	2,867	שיווק ופרסום
6,829	5,783	6,035	ייעוץ משפטי ומקצועי
4,617	4,933	4,873	סקרים והוצאות רפואיות
8,527	8,423	8,215	הוצאות בנק והבטחת אשראי
11,205	12,864	16,353	פחת והפחתות
8,640	5,834	5,966	אחרות
180,961	180,158	157,430	סך הכל (*)
			בניכוי:
27,666	27,197	25,676	סכומים שסווגו בסעיף שינוי בהתחייבויות ותשלומים בגין חוזי ביטוח
99,378	102,615	91,501	סכומים שסווגו בסעיף הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
53,917	50,346	40,253	הוצאות הנהלה וכלליות
18,576	21,936	23,657	

(* הוצאות הנהלה וכלליות כוללות הוצאות מיכון בסך

(**) בניכוי מס שכר להחזר בסך 12.7 מיליון ש"ח.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
אלפי ש"ח		
5,043	4,948	4,833
8,718	7,806	8,766
12,855	6,930	16,892
26,616	19,684	30,491

הוצאות ריבית והפרשי הצמדה בגין:
כתבי התחייבויות נדחים לבנקים
כתבי התחייבות נדחים לאחרים
הוצאות ריבית למבטחי משנה
סך הכל הוצאות מימון

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
אלפי ש"ח		
901	-	-

הפסד ממימוש רכוש קבוע

א. חוקי המס החלים על החברה

1. כללי

החברה הינה מוסד כספי כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף התשל"ו-1972. המס החל על מוסד כספי מורכב ממס חברות וממס רווח.

על החברה המאוחדת פנינת אפרידר חל מס חברות בלבד.

2. חוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה), התשמ"ה-1985

על החברה חל, עד לתום שנת 2007, חוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה), התשמ"ה-1985. על-פי החוק, נמדדו התוצאות לצורכי מס כשהן מותאמות לשינויים במדד המחירים לצרכן.

בחודש פברואר 2008 התקבל בכנסת תיקון לחוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה), התשמ"ה-1985 שקבע כי תחולתו של חוק התיאומים תסתיים בשנת המס 2007, ומשנת המס 2008 לא יחולו עוד הוראות החוק, למעט הוראות המעבר שמטרתן למנוע עיוותים בחישובי המס. החל משנת 2008, נמדדות התוצאות לצורכי מס בערכים נומינליים למעט תיאומים מסוימים בגין שינויים במדד המחירים לצרכן בתקופה שעד ליום 31 בדצמבר, 2007. תאומים המתייחסים לרווחי הון, כגון בגין מימוש נדל"ן (שבח) וניירות ערך, ממשיכים לחול עד למועד המימוש. התיקון לחוק כולל בין היתר את ביטול התוספת והניכוי בשל אינפלציה והניכוי הנוסף בשל פחת (לנכסים בני פחת שנרכשו לאחר שנת המס 2007) החל משנת 2008.

באור 31: - מסים על הכנסה (המשך)

א. חוקי המס החלים על החברה (המשך)

3. הסדרי מס ייחודיים לענף הביטוח

(א) הסכם עם שלטונות המס

בין התאחדות חברות הביטוח לבין שלטונות המס קיים הסכם (להלן - הסכם המס) המתחדש ומתעדכן מדי שנה, המסדיר סוגיות מס ייחודיות לענף בגין שנות המס עד וכולל שנת המס 2015.

ההסכמים האמורים מתייחסים בין היתר לנושאים הבאים:

1. הוצאות רכישה נדחות (DAC) - הוצאות ישירות של חברות ביטוח לרכישת חוזי ביטוח חיים, בגין שנות חיתום עד וכולל 2014, תותרנה בניכוי לצורכי מס בחלקים שווים בפריסה על פני ארבע שנים ובגין שנות חיתום 2015 עד 2020 על פני עשר שנים. הוצאות כאמור המתייחסות לחוזי ביטוח חיים שבוטלו תותרנה בניכוי בשנת הביטול.

הוצאות רכישה נדחות בביטוח מפני מחלות ואשפוז מופחתות על פני תקופה של שש שנים, בדומה לשיעור ההפחתה בספרים.

2. ייחוס הוצאות להכנסות מועדפות - להכנסות החייבות בשיעורי מס מופחתים ולהכנסות הפטורות ממס המתקבלות בחברות הביטוח ("הכנסות מועדפות") יתבצע ייחוס הוצאות שמשמעותו הפיכת חלק מההכנסות המועדפות להכנסות חייבות במס מלא, בהתאם לשיעור הייחוס. שיעור הייחוס שנקבע בהסכם תלוי במקור הכספים המניבים את ההכנסות המועדפות.

3. אופן מיסוי הכנסות מנכסים המוחזקים כהשקעות חופפות להתחייבויות תלויות תשואה.

4. הפרשה להוצאות עקיפות ליישוב תביעות - יבוצע תאום חלקי של הפרשה להוצאות עקיפות ליישוב תביעות בתחום ביטוח כללי ובריאות, בגין שנת חיתום 2012. הסכום יוכר לצרכי מס בשנים 2013 ו-2014. בנוסף, החל משנת 2013 עד שנת 2020, יתואם חלק מהגידול בהפרשה והסכום שיתואם יוכר לצורכי מס במשך שלושת שנות המס הבאות.

ההפרשה למס בדוחות הכספיים לשנת 2016 נערכה בהתאם לעקרונות ההסכם האמור לעיל.

ב. שיעורי המס החלים על החברה

1. המס הסטטוטורי החל על מוסדות כספיים ובכללם החברה, המהווה את עיקר פעילות החברה, מורכב ממס חברות וממס רווח.

2. בינואר 2016 אושר החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 216) (הפחתת שיעור מס חברות), התשע"ו-2016, אשר כולל הפחתת שיעור מס החברות מ-26.5% ל-25%. תחילתו של תיקון זה ביום 1.1.2016. בהתאם לתיקון האמור שיעור המס הכולל שיחול על מוסדות כספיים, ובכלל זה החברה, החל משנת 2016 יעמוד על 35.90%.

בחדש דצמבר 2016, אושר חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2017 ו-2018), התשע"ז-2016). אשר יכנס לתוקפו ביום 1 בינואר 2017. במסגרת זאת, אושרה, בין היתר, הורדת מס חברות משיעור של 25% ל-24% החל מינואר 2017 ולשיעור של 23% החל מינואר 2018 ואילך. בהתאם לתיקון האמור שיעור המס הכולל שיחול על מוסדות כספיים, ובכלל זה החברה, בשנת 2017 יעמוד על 35.04% והחל מינואר 2018 על 34.19%.

בעקבות השינויים האמורים, חל קיטון בסך 5.9 מיליון ש"ח ביתרת ההתחייבויות בגין מסים נדחים. לפיכך, נרשמה בתקופת הדיווח ברווח או הפסד רווח כולל אחר הכנסה בסך של 5.9 מיליון ש"ח.

באור 31 - מסים על הכנסה (המשך)
 ג. שיעורי המס החלים על החברה (המשך)

3. בחודש נובמבר 2015 פורסם צו מס ערך מוסף (שיעור המס על מלכ"רים ומוסדות כספיים) (תיקון), התשע"ו-2015 אשר קבע כי שיעור מס השכר החל על מוסדות כספיים יעמוד על 17% מהשכר ששולם בעד עבודה בחודש אוקטובר ואילך ומס הרווח יעמוד על 17% מהרווח שהופק. ההוראה לגבי מס הרווח בשנת המס 2015 תחול לגבי החלק היחסי מהרווח בשנה זו.
- השינוי האמור בשיעור מס הרווח הביאו, בשנת 2015, להקטנת יתרות המסים הנדחים בסך של כ-0.4 מליון ש"ח כנגד הקטנת הוצאות מסים בסך של כ-0.4 מליון ש"ח. השפעה על הרווח הכולל זניחה.
4. להלן שיעורי המס הסטטוטוריים החלים על מוסדות כספיים ובכללם החברה בעקבות השינויים האמורים:

שיעור מס כולל במוסדות כספיים	שיעור מס רווח	שיעור מס	שנה
		חברות %	
37.71	18.00	26.5	2014
37.58 (*)	17.75 (*)	26.5	2015
35.90	17.00	25.0	2016
35.04	17.00	24.0	2017
34.19	17.00	23.0	2018 ואילך

(*) שיעור משוקלל.

ג. שומות מס

לחברה הוצאו שומות מס סופיות עד וכולל שנת המס 2012. לחברות הבנות לא הוצאו שומות מיום היווסדן.

ד. מסים על הכנסה הכלולים בדוחות רווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2014	2015	2016	
אלפי ש"ח			
32,284	9,144	1,239	מסים שוטפים
4,961	13,751	3,561	מסים נדחים המתייחסים ליצירה והיפוך של הפרשים זמניים
-	(389)	(5,921)	התאמת יתרות מסים נדחים בעקבות שינוי בשיעורי המס
-	-	(1,063)	התאמות במיסים נדחים בגין שנים קודמות
-	326	(320)	מסים בגין שנים קודמות
<u>37,245</u>	<u>22,832</u>	<u>(2,504)</u>	

מסים על הכנסה המתייחסים לסעיפי רווח כולל אחר

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2014	2015	2016	
אלפי ש"ח			
(2)	(2,134)	(1,769)	הטבת מס בגין נכסים פיננסיים זמניים למכירה מיסים על הכנסה בגין הערכה מחדש בגין שיערוך בנייני משרד
2,904	686	4,709	
402	(487)	(1,136)	מיסים על הכנסה (הטבת מס) בגין רווח (הפסד) אקטוארי עבור תוכניות להטבה מוגדרת
<u>3,304</u>	<u>(1,935)</u>	<u>1,804</u>	

באור 31: - מסים על הכנסה (המשך)

ד. מסים על ההכנסה הכלולים בדוחות רווח והפסד (המשך)

מסים על הכנסה המתייחסים לסעיפי הון

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
אלפי ש"ח		
11,612	-	-
-	(2,095)	-

מסים על הכנסה בגין השפעה מצטברת ליום 31 בדצמבר, 2014 של הפסקת רישום הצבירה ויישום לראשונה של הנוהג המיטבי בביטוח כללי

עדכון חלק מבטחי משנה בפרמיה שטרם הורווחה ובהוצאות רכישה נדחות

ה. מסים נדחים

הרכב:

סה"כ	הפסדים מועברים	אחרים (בעיקר הפרשה לחובות מסופקים)	מכשירים פיננסיים	הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים	התאמת ערך בניינים להשכרה ובנייני משרד
אלפי ש"ח					
(40,908)	-	7,591	(3,124)	(22,505)	(22,870)
1,935	-	487	2,134	-	(686)
(13,362)	-	57	(3,566)	(5,593)	(4,260)
(52,335)	-	8,135	(4,556)	(28,098)	(27,816)
1,063	-	-	-	-	1,063
5,921	(560)	(733)	671	2,729	3,814
(1,804)	-	1,136	1,769	-	(4,709)
(3,561)	14,895	(296)	(4,863)	(4,358)	(8,939)
(50,716)	14,335	8,242	(6,979)	(29,727)	(36,587)

יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 1 בינואר, 2015 שינויים אשר נזקפו לרווח כולל אחר שינויים אשר נזקפו לרווח והפסד

יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 31 בדצמבר, 2015

התאמות בגין שנים קודמות השפעת השינוי בשיעור המס שינויים אשר נזקפו לקרן הון

שינויים אשר נזקפו לרווח והפסד

יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 31 בדצמבר, 2016

1. מס תיאורטי

להלן מובאת התאמה בין סכום המס, שהיה חל אילו כל ההכנסות וההוצאות, הרווחים וההפסדים בדוח על הרווח הכולל היו מתחייבים במס לפי שיעור המס הסטטוטורי החל על מוסדות כספיים, לבין סכום מסים על ההכנסה שנזקף בדוח על הרווח או הפסד ורווח כולל אחר:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
אלפי ש"ח		
109,105	66,095	7,727
37.71%	37.58%	35.90%
41,143	24,839	2,774
-	-	8,173
356	430	142
(663)	(420)	(538)
(3,080)	(1,720)	(4,787)
(433)	(192)	(1,022)
-	(389)	(5,921)
-	326	(1,383)
(78)	(42)	58
37,245	22,832	(2,504)
34.14%	34.54%	(32.40%)

רווח לפני מסים על ההכנסה
 שיעור המס הסטטוטורי הכולל החל על מוסדות כספיים (ראה סעיף
 ב(5) לעיל)
 מס מחושב לפי שיעור המס הסטטוטורי הכולל
 עלייה (ירידה) במסים על ההכנסה הנובעת מהגורמים הבאים:
 הטבת מס בגין מס שכר לקבל שנרשמה בהוצאות הנהלה וכלליות
 הוצאות שאינן מותרות בניכוי לצורכי מס
 הכנסות פטורות
 מס רווח על הכנסות הפטורות ממס זה
 מס רווח על הכנסות מחברה מאוחדת
 עדכון יתרות מסים נדחים בגין שינויים בשיעורי המס
 מסים בגין שנים קודמות
 אחרים
 מסים על ההכנסה (חסכון במס)
 שיעור מס אפקטיבי ממוצע

רווח (הפסד) בסיסי ומדולל למניה

חישוב הרווח הבסיסי והמדולל למניה התבסס על רווח המיוחס לבעלי המניות הרגילות מחולק בממוצע המשוקלל של מספר המניות הרגילות שבמחזור.

לשנה שהסתיימה ביום

31 בדצמבר

2014	2015	2016
אלפי ש"ח		
71,860	43,263	10,231

רווח נקי לתקופה המיוחס לבעלי המניות הרגילות של החברה

לשנה שהסתיימה ביום

31 בדצמבר

2014	2015	2016
אלפים		
181,924	181,924	181,924

ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות ששימשו לצורך חישוב רווח בסיסי למניה

1. מגזרי פעילות

החברה פועלת במגזרי הפעילות העיקריים הבאים: ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח וביטוח כללי. פעילויות החברה חושפות אותה לסיכונים הבאים:

- סיכוני שוק;
- סיכוני נזילות;
- סיכונים ביטוחיים;
- סיכוני אשראי;
- סיכונים תפעוליים;

2. תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים

פעילות ניהול הסיכונים בחברה מתבססת על שלושה קווי הגנה:

- קו הגנה ראשון- הנהלת היחידות העסקיות נושאות באחריות לזיהוי, להערכה, למדידה, לניטור, להפחתה ולדיווח על הסיכונים המובנים במוצרים, בפעילויות, בתהליכים ובמערכות הנתונות לאחריותם וכן לניהול סביבת בקרה נאותה בהקשר של ניהול סיכונים. פונקציות תומכות כגון ניהול טכנולוגיית המידע מהוות חלק מקו ההגנה הראשון. העובדים והמנהלים בחברה, כמי שנוטלים ויוצרים את הסיכונים, הם אחראים בפועל לניהול התהליכים העסקיים, הסיכונים והבקורות בתחומם והם מוגדרים כבעלי הסיכון (Risk Owner). בתהליכים חוצי ארגון, האחריות לניהול הסיכונים תחול על הגוף לו הזיקה המרבית לתהליך. מנהלי היחידות אחראים על יישום מדיניות ניהול הסיכונים ביחידותיהם. העובדים אחראים לציית למדיניות זו, לרבות תהליך הדיווח בגין סיכונים ואירועים תפעוליים.
  - קו הגנה שני- יחידה בלתי תלויה לניהול הסיכונים משמשת כקו ההגנה השני, ותפקידה הוא להטמיע את תרבות ניהול הסיכונים אצל היחידות העסקיות המתפקדים כנוטלי הסיכונים. היחידה לניהול סיכונים הינה בלתי תלויה ביחידות העסקיות, יוצרות הסיכון והינה אחראית לתכנון, לתחזוקה ולפיתוח השוטף של מסגרת העבודה לניהול הסיכונים בחברה. תפקידה המרכזי של היחידה הינו לאתגר את נאותות התשומות של נוטלי הסיכונים, ניהול הסיכון, מדידת הסיכון ומערכות הדיווח של החברה וכן את נאותות התפוקות המתקבלות. פונקציות ציות, מעקב ובקרה אחרות, דוגמת קצין הציות ואיסור הלבנת הון ומחלקת SOX מהוות גם הן חלק מקו ההגנה השני. החברה מגדירה את הממשקים בין כל הפונקציות המהוות את קו ההגנה השני על מנת להבטיח תיאום ושיתוף פעולה ביניהן.
  - קו הגנה שלישי- מושתת על הביקורת הפנימית, אשר מבצעת סקירה בלתי תלויה ותיקוף של הבקורות, התהליכים והמערכות בחברה וכן מבצעת מעקב אחר תיקון הליקויים שזוהו.
- דירקטוריון החברה קובע ומפקח על יישומה של מסגרת עבודה מתאימה לטיפול בתחום ניהול הסיכונים, באמצעות אישור מסגרת למדיניות ניהול סיכונים הכוללת את תיאבון הסיכון וחשיפה לסיכונים השונים, דרכי המדידה שלהם, המגבלות לסיכונים השונים ודרכי הבקרה והדיווח על סיכונים אלו.
- הדירקטוריון מקבל דיווחים תקופתיים על הסיכונים ודרכי התמודדות עימם ובוחר אותם באופן תקופתי בתחומים השונים.
- המידע כולל, בין היתר את מצב החשיפות לסיכונים השונים מול מגבלות ושינויים מהותיים בפרופיל הסיכון של החברה. כמו כן, מקבל הדירקטוריון דיווח לגבי מדדים כמותיים של סיכונים והערכת השפעתם הפוטנציאלית של החשיפות לסיכונים המהותיים על המצב הכספי העתידי בחברה וההון העצמי הנדרש כנגד סיכונים אלו.
- בחברה מכהנת וועדת דירקטוריון לניהול סיכונים וסולבנסי שתפקידה, בין היתר, לפתח ולפקח על מדיניות ניהול הסיכונים בחברה. אחת ממטרות הוועדה הינן קיום דיונים מקדימים ומעמיקים בנושאים הקשורים לניהול סיכונים בכדי לסייע לדירקטוריון בשיקוף, הערכה וניהול הסיכונים הגלומים בליבת הפעילות העסקית של החברה, לרבות, אך לא רק, סיכונים ביטוחיים, סיכוני נזילות, סיכוני שוק ואשראי,

2. תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים (המשך)

סיכונים תפעוליים, סיכוני רגולציה ועוד. בנוסף, הוועדה ממפה ומפקחת על תהליכי עבודה עיקריים ועל אופן לקיחת הסיכונים במהלך העסקים השוטף של החברה ומוודאת כי הנהלת החברה פועלת למיפוי הסיכונים וניהולם לרבות נקיטת צעדים והשקעת משאבים ראויים להקטנתם ובתוך כך הטמעת תרבות ניהול סיכונים בחברה.

כמו כן, הוועדה מבצעת בחינה מתמדת על מנת לוודא כי דירקטוריון החברה מקבל מידע מקיף, ברור אודות סיכונים אלו, באופן שיאפשר לדירקטוריון לבחון את רמות החשיפה של החברה ויכולתה להפחיתם.

בחברה פועל פורום לניהול סיכונים בראשות המנכ"ל ומנהלי היחידות הרלוונטיות בחברה. הוועדה אחראית לפעול לצמצום החשיפה לסיכונים, בהתאם למדיניות ולקווים המנחים שהוגדרו בדירקטוריון החברה, כולל יישום מסגרת העבודה.

בחברה נמשכת ההיערכות ליישום משטר כושר פירעון על בסיס עקרונות הדירקטיבה האירופאית Solvency II. החברה פועלת במטרה ליצור יכולת להערכה עצמית של ההון הכלכלי הנדרש לפעילותה. החברה עורכת סקרים כמותיים, על בסיס מתודולוגית הגישה הסטנדרטית של הנדבך הראשון ונערכת ליישום הנדבך השני. כמו כן, הוקמה ועדה ייעודית של הדירקטוריון שתפקידה להנחות ולפקח על תהליך היישום של הדירקטיבה עצמה. החברה בוחנת את הלימות ההון שלה אל מול הסיכון הכולל כפי שמוערך ע"פ משטר הסולבנסי החדש ובהתאם לכך קובעת את הון היעד. כמו כן, החברה בוחנת את השפעות השינויים בגורמי סיכון על הונה הרגולטורי (על בסיס דוחותיה הכספיים) ואת יכולת הלימות ההון הנגזרת מהן.

א. סיכוני שוק

סיכוני שוק מנוהלים על ידי מנהל ההשקעות, בהתאם להוראות הדין ולמדיניות של וועדות ההשקעה המאושרת על ידי הדירקטוריון. בנוסף לדירקטוריון, יש שתי וועדות השקעה, האחת של תיק נכסי הפוליסות המשתתפות ברווחים והשנייה של תיק הנכסים של הנוסטרו. וועדות אלו מקבלות דיווחים על חשיפת תיקי ההשקעות לשינויים בשווקי הכספים וההון הכוללים שינויים בשווי ההון של נכסים, שינויי ריבית ושינויי שערי חליפין ואינפלציה, לרבות ניהול הנכסים מול ההתחייבויות בהתאם לכך מתקיימים דיונים בנוגע לרמות חשיפה לאפיקי השקעה, המהווים תשתית לביצוע ההשקעות ע"י מנהל ההשקעות. מדידת החשיפות של תיקי הנכסים בתיק המשתתף נעשית מידי חודש, כמו גם בדיקת מצב החשיפות לגורמי סיכון, בהשוואה למגבלות שנקבעו ע"י הדירקטוריון וועדות ההשקעה השונות.

מנהל ההשקעות וועדות ההשקעה מקבלים תמונה מלאה על רמות הסיכון בכל אחד מתיקי ההשקעה השונים ובין היתר, דו"חות על החשיפה לסיכונים ריבית, מניות, סחורות, דו"חות על החשיפה לסיכונים הנובעים מבסיסי הצמדה, השוואת ביצועים מול תיקי סמן, ניתוח נכסים מול התחייבויות בתיק הנכסים של הנוסטרו, מדד HS-STD (סטיית תקן היסטורית), VaR (ההפסד המקסימלי בהסתברות נתונה), ניתוח תרחישי קיצון, כולל בדיקת עמידה במגבלות ההשקעה אשר נקבעות ומאושרות בדירקטוריון החברה אחת לשנה.

ועדות ההשקעה בתיק המשתתף ברווחים מקיימות דיונים בתדירות חודשית, על נתוני החשיפות לסיכונים השונים המוצגים על ידי היחידה לניהול סיכונים. ועדות ההשקעה מנחות את מנהל ההשקעות להקטין את הסיכונים במידה ואלו חורגים ממדיניותה.

בקר ההשקעות והיחידה לניהול סיכונים מבצעים בקרה שוטפת ובקרות פתע, אשר בודקות עמידה בתקנות ההשקעה ובמדיניות ההשקעה של התיקים השונים. ממצאיה מדווחים בוועדות ההשקעה ובדירקטוריון.

ב. סיכוני נזילות

סיכוני הנזילות מנוהלים על ידי יחידת ניהול הסיכונים, אשר מבצעת בדיקת התאמה בין תזרימי מזומנים ושווים של הנכסים לבין תזרימי המזומנים ושווים של ההתחייבויות (ALM), וזאת על מנת לנטר באופן שוטף את סיכון הנזילות הגלום בתיק.

כמו כן, מתבצע מעקב שוטף על מח"מ הנכסים מול מח"מ ההתחייבויות בתיק הנוסטרו הן במצב עסקי שוטף והן במצב של התרחשות אירוע קיצון. היחידה מדווחת על ממצאיה לוועדות ההשקעה ולדירקטוריון. בנוסף, בודקת היחידה מול בקר ההשקעות, כי ישנם אמצעים נזילים מספקים, אותם ניתן לממש במקרה הצורך. דיווח בקר ההשקעות נבדק מדגמית ע"י היחידה לניהול סיכונים.

באור 33: - ניהול סיכונים (המשך)

א. כללי (המשך)

2. תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים (המשך)

ג. סיכונים ביטוחיים

סיכוני הביטוח העיקריים נובעים בעיקר מתמחור, חיתום, סיכוני מודל ופרמטר, הערכת רזרבות ביטוחיות וקטסטרופות.

סיכוני הביטוח מנוהלים על-ידי אגף אקטואריה בשיתוף מחלקת ביטוח משנה. בהתייחס להערכת חשיפות החברה לסיכונים הביטוחיים וכן לסיכון האקטוארי, קובע הדירקטוריון את תאבון סיכון ומגבלות החשיפה של החברה לסיכונים אלו.

כמו כן, בכדי להקטין את החשיפה לסיכונים, החברה מיישמת מדיניות בדיקת תביעות קפדנית, בחינה שוטפת של תהליכי הטיפול בתביעות ומבצעת חקירות לאיתור הונאות. בנוסף, החברה נוקטת במדיניות ניהול אקטיבי שוטף של התביעות, על מנת להקטין את החשיפה להתפתחויות בלתי צפויות העשויות להשפיע עליה לרעה.

החברה נוקטת במדיניות של הגבלת החשיפה לקטסטרופות על ידי קביעת סכומי כיסוי מרביים בחוזים מסוימים וכן על ידי רכישת כיסוי ביטוח משנה מתאים. מטרת מדיניות החיתום וביטוח המשנה הינה, בין היתר, הגבלת החשיפה לקטסטרופות להפסד מרבי שנקבע מראש, בהתאם לתאבון הסיכון של החברה כפי שנקבעו על ידי הדירקטוריון.

ד. סיכוני אשראי

סיכוני אשראי אגב פעילות השקעה

סיכוני אשראי אגב פעילות השקעה מנוהלים על ידי מנהל ההשקעות ומבוקרים על ידי בקר השקעות ואשראי ויחידת ניהול הסיכונים בהתאם להוראות הדין ולמדיניות הדירקטוריון וועדות ההשקעה. המדיניות כוללת מגבלות המתייחסות לחשיפה ללווה בודד ו/או לקבוצת לוויים, לענפי משק, לדירוגי סיכון אשראי וכן לחשיפות לפי אזורים גיאוגרפיים, נזילות, בטוחות וכו'. תהליכי העבודה כוללים, בין השאר, בדיקות וניתוחים בעת מתן אשראי ובקרה שוטפת אחר הרכב ואיכות חשיפות האשראי. החברה פועלת גם בתחום מתן האשראי הלא סחיר. בחברה קיימת יחידה מתמחה הכוללת אנליסט, בקר השקעות ואת היחידה לניהול סיכונים, הבוחנת את כדאיות מתן האשראי, דירוג הלווה ועמידת העסקה בדרישות הפנימיות וכן דרישות המפקח.

סיכוני אשראי של מבטחי משנה

החברה עשויה להיות חשופה לסיכונים הנובעים מאי יכולת מבטח משנה אחד או יותר לשלם את חלקם בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח המשנה ואת חובותיהם הנובעים מתביעות ששולמו למבטחים. חשיפות החברה מפוזרות בין מבטחי משנה שונים, והעיקריות שבהן הינן למבטחי משנה המדורגים בדירוגים בינ"ל גבוהים.

סיכוני מבטחי משנה מנוהלים ע"י מחלקת ביטוח משנה המביאים בפני הדירקטוריון את החשיפה לסיכוני האשראי בגין מבטחי המשנה. הדירקטוריון קובע את מגבלות החשיפה לדירוגי סיכון אשראי של מבטחי המשנה בין היתר, בהתייחס לסוג הענף הביטוחי זנב ארוך/קצר, ולמבטח משנה בודד. באופן שוטף חשיפות אלה מנוהלות ע"י מעקב אחר איתנותו הפיננסית של כל מבטח משנה בשוק העולמי וכן אחר קיום התחייבותו הכספית.

2. תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים (המשך)

ה. סיכונים תפעוליים

סיכונים תפעוליים מוגדרים כסיכונים להפסדים כתוצאה מכישלון או ליקוי במבנה ארגוני, תהליכים פנימיים, אנשים או מערכות, או כתוצאה מאירוע חיצוני. סיכונים תפעוליים נבדלים מהסיכונים האחרים בכך שלעומת מרבית הסיכונים, המנוהלים עסקית ביחידות מוגדרות בחברה, הסיכונים התפעוליים הינם חוצי ארגון, זאת כתוצאה ממאפייני גורמי הסיכון המרכזיים:

- אנשים: הונאות (לקוחות), מעילות (עובדים), שגיאות בביצוע תהליך עבודה וכדומה.
- תהליכים: חוסר בתהליכים, תהליכים שגויים/לא מלאים וכדומה.
- טכנולוגיה: תקלות במערכות ממוכנות וכדומה.
- גורמים חיצוניים: נזקי גוף או נזקי סביבה לעובדים או ללקוחות.

הסיכונים התפעוליים משולבים בכל הפעילויות הארגוניות ובכל תהליכי העבודה השונים בארגון. קיימים מצבים בהם מימוש של סיכון אשראי, סיכון שוק או סיכון משפטי נגרם כתוצאה מכשל תפעולי. מאפיינים ייחודיים אלו מחייבים הקמת מנגנוני ניהול ובקרה יעילים, בעלי מוטת שליטה רחבים ברמת החברה, אשר יאפשרו לנהל את הסיכונים התפעוליים תוך עמידה ביעדים הבאים:

- שליטה ובקרה – לקיחת סיכונים מול סיכויים עסקיים.
- מזעור התרחשותם של סיכונים.
- צמצום הנזק ע"י גידור סיכונים.

הערכה כמותית לסיכונים תפעוליים מתבצעת במסגרת סקרי הערכה כמותיים על פי משטר הסולבנסי. החברה נוקטת בפעולות שונות בתחום ניהול הסיכונים התפעוליים, בין היתר, עריכה ותרגול של תכנית המשכיות עסקית (DRP (Disaster Recovery Plan) \ תכנית התאוששות מאסון (BCP (Business Continuity Plan) להקמה מחדש של המערכות המיכוניות במקרה של אירוע חיצוני קטסטרופלי שיפגע במשרדה לתפעול שוטף של החברה.

החברה פועלת בהתאם לחוזר המפקח ולמדיניות שאושרה בדירקטוריון בנושא ניהול סיכונים מעילות והונאות.

בחברה מבוצע סקר סיכונים כולל אחת ל- 4 שנים עליו מתבססת תכנית ביקורת רב שנתית ממוקדת סיכונים מתוך הכרה כי קיומם והאפקטיביות של תהליכי ביקורת ובקרה פנימית עשויים להפחית את הסיכונים התפעוליים.

בחברה קיים כמתחייב בין היתר מהוראות הרגולטור, יחידת אבטחת מידע לטיפול בסיכונים אבטחת מידע. הוגדרה תכנית לניהול סיכונים IT ע"פ דרישות חוזר ניהול טכנולוגיות. בנוסף, החברה נערכת ליישום חוזר סייבר על כל נדבכיו.

במסגרת יישום סעיף 404 לחוק לגופים מוסדיים ובהתאם להנחיות המפקח, בוצע תהליך של הערכת הסיכונים הקשורים לדיווח הכספי ולגילוי נאות, נקבעו בקרות שמטרתן למנוע ולצמצם את הסיכונים. במסגרת זו אימצה החברה את מודול הבקרה הפנימית של ה- COSO המהווה מסגרת מוגדרת ומבוקרת להערכת הבקרה הפנימית.

3. דרישות חוקיות

על גופים מוסדיים מוטלת חובה חוקית למנות מנהל סיכונים שתפקידו העיקריים הינם:

- זיהוי הסיכונים הביטוחיים והפיננסים המהותיים לחוסנו של המבטח ולעמידה בחבותו למבוטחים קיימים ועתידיים, לרבות סיכונים מהותיים הנובעים מהנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות תלויות תשואה (משתפות ברווחים).
- כימות החשיפה והערכת השפעה הפוטנציאלית של הסיכונים המהותיים שזוהו לפי אמות מידה שיוגדרו על ידי המבטח ולתקופות עתידיות שיקבעו.
- הערכת ההון העצמי הנדרש (ההון הכלכלי) מחברת הביטוח לצורך נשיאה בסיכונים המהותיים תוך התייחסות למידת המתאם בין הסיכונים השונים.

ב. סיכוני שוק

1. הגדרה

סיכון שוק הינו הסיכון שהשווי ההוגן או תזרימי המזומנים העתידיים של נכסים פיננסיים, התחייבויות פיננסיות או התחייבויות ביטוחיות ישתנו כתוצאה משינויים בגורמי סיכון השוק. גורמי סיכון שוק כוללים, בין היתר, שינויים בעקומי הריבית, בשערי מניות, במדד מחירים לצרכן, בשערי מטבע חוץ, במרווחי האשראי ובמחירי הנדל"ן.

בשנים האחרונות נרשמה תנועתיות בשווקים הפיננסיים בארץ ובעולם. החברה מושפעת מתנועתיות זו הן בגין תיק ההשקעות הסחיר של החברה, שאינו מוחזק כנגד התחייבויות תלויות תשואה (תיק "הנוסטרו"), והן בגין דמי הניהול המשתנים שהיא גובה עבור ניהול הפוליסות המשתתפות ברווחים שהופקו בין השנים 1991 - 2003 כמפורט להלן.

2. חוזים תלויי תשואה

התחייבויות תלויות תשואה הינן התחייבויות בגין חוזים בהם תגמולי הביטוח שלהם זכאי המוטב תלויים בתשואה שמניבות השקעות מסוימות של החברה, בניכוי דמי ניהול כמפורט להלן:

- לגבי פוליסות שהונפקו עד שנת 2004, דמי ניהול קבועים וכן דמי ניהול משתנים בשיעור 15% מהתשואה הריאלית לאחר ניכוי דמי הניהול הקבועים.
- בפוליסות שהונפקו משנת 2004 ואילך - דמי ניהול קבועים.

לגבי הנכסים וההתחייבויות בגין מוצרים אלו לא קיימת לחברות הביטוח חשיפה ישירה בגין שינויים בריבית, בשווי ההוגן של ההשקעות או במדד. השפעת התוצאות הכספיות על רווחי חברת הביטוח מצטמצמת לחשיפה הנגזרת מדמי הניהול המשתנים בהתאם לתנועתיות בתשואה הנזקפת למבוטחים, וזאת רק לגבי פוליסות שהוצאו עד 2004, ומן ההיקף הכולל של ההתחייבות ממנה נגזרים דמי הניהול הקבועים של המבטח לגבי כלל המוצרים תלויי התשואה.

לאור האמור, מבחני הרגישות ומועדי הפירעון של ההתחייבויות המפורטים בסעיפים הבאים אינם כוללים חוזים תלויי תשואה.

כל שינוי של 1% בתשואה הריאלית על ההשקעות במסגרת חוזים תלויי תשואה בגין פוליסות שהונפקו עד שנת 2004, שהיקף ההתחייבויות בגינם ליום 31 בדצמבר, 2015 כ- 1.5 מיליארד ש"ח, משפיע על דמי הניהול בסך של כ- 2 מיליון ש"ח. השפעת שינוי כאמור על פוליסות שהונפקו משנת 2004 ואילך איננה מהותית.

3. מבחני רגישות הנוגעים לסיכוני שוק

להלן ניתוח רגישות ביחס להשפעת השינוי במשתנים אלה על הרווח (הפסד) לתקופה ועל ההכנסה הכוללת (הון עצמי). ניתוח הרגישות הינו ביחס לערך בספרים של הנכסים הפיננסיים, ההתחייבויות הפיננסיות וההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי ההשקעה בגין משתנה הסיכון הרלבנטי נכון לכל מועד דיווח, ובהנחה שכל שאר המשתנים האחרים קבועים. כך, למשל, השינוי בריבית הינו בהנחה שכל הפרמטרים האחרים לא השתנו. ניתוח הרגישות אינו כולל כאמור את השפעתם של חוזים תלויי תשואה כמפורט לעיל. כמו כן, הונח שהשינויים האמורים אינם משקפים ירידת ערך פרמנטית של נכסים המוצגים בעלות מופחתת או של נכסים זמינים למכירה ולפיכך, בנייתוח הרגישות להלן, לא נכללו בגין נכסים אלו הפסדים מירידת ערך.

מבחני הרגישות, מביאים לידי ביטוי השפעות ישירות בלבד ללא השפעות משניות.

יצוין גם כי הרגישויות אינן ליניאריות, כך ששינויים גדולים או קטנים יותר ביחס לשינויים שמתוארים להלן אינם בהכרח אקסטרפולציה פשוטה של השפעת אותם שינויים.

3. מבחני רגישות הנוגעים לסיכוני שוק (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2016

שיעור השינוי בשע"ח של מטבע חוץ		שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן		השקעות במכשירים הונניים		שיעור הריבית (1)		
10%-	10%+	1%-	1%+	10%-	10%+	1%-	1%+	
אלפי ש"ח								
(4,116)	4,116	7,369	(7,369)	(5,793)	5,793	(14,132)	12,718	רווח (הפסד)
(5,245)	5,245	7,369	(7,369)	(6,983)	6,983	1,976	(2,816)	רווח (הפסד) כולל (2)

ליום 31 בדצמבר, 2015

שיעור השינוי בשע"ח של מטבע חוץ		שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן		השקעות במכשירים הונניים		שיעור הריבית (1)		
10%-	10%+	1%-	1%+	10%-	10%+	1%-	1%+	
אלפי ש"ח								
(5,195)	5,195	6,773	(6,773)	(4,211)	4,211	(14,516)	13,009	רווח (הפסד)
(6,483)	6,483	6,773	(6,773)	(5,541)	5,541	17,520	(17,309)	רווח (הפסד) כולל (2)

(1) ניתוח הרגישות ביחס לשינוי בריבית הינו גם ביחס למכשירים בריבית קבועה וגם ביחס למכשירים בריבית משתנה. ביחס למכשירים בריבית קבועה החשיפה הינה ביחס לערך הפנקסני של המכשיר וביחס למכשירים עם ריבית משתנה החשיפה הינה ביחס לתזרים המזומנים מהמכשיר הפיננסי. לצורך ניתוח הרגישות נלקח בחשבון שינוי בריבית מתחילת השנה גם לגבי נכסים שנרכשו במהלך השנה. ניתוחי הרגישות מבוססים על הערך בספרים ולא על שווי כלכלי. במבחני הרגישות לא נלקחו בחשבון מתוך הנכסים בעלי סיכון ריבית ישיר, נכסי החוב שאינם סחירים, מזומנים ושווי מזומנים, נכסי ביטוח משנה, התחייבויות פיננסיות והתחייבויות ביטוחיות כולל בדיקת נאותות העתודות בביטוח חיים.

ניתוחי הרגישות מבוססים על הערך הכספי ולא על שווי כלכלי. על כן במבחני הרגישות לא נלקחו בחשבון מתוך הנכסים בעלי סיכון ריבית ישיר, נכסי חוב שאינם סחירים, המסווגים כהלוואות חייבים, מזומנים ושווי מזומנים, נכסי ביטוח משנה, התחייבות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, התחייבויות פיננסיות ופקדונות ויתרות מבטחי משנה. הנכסים עליהם הופעל ניתוח הרגישות מהווים 47.8% מתוך סך הנכסים עבור חוזים שאינם תלויי תשואה (31.12.15%-63.6%).

ההשפעה של עליה/ירידה של 1% בשיעור הריבית על הרווח והרווח הכולל בגין התחייבויות ביטוחיות הכלולה בניתוח הרגישות מוערכת בגידול בסך אלפי ש"ח וקיטון בסך אלפי ש"ח בהתאמה כמוסבר להלן:

בביטוחי חיים ובריאות, (למעט התחייבויות להשלמה לגמלה) שיעור ההיוון נגזר בדרך כלל מהריבית התעריפית ואינו משתנה בהכרח בהתאם לשינויים בריבית השוק. בביטוח כללי התחייבויות הביטוחיות בענף רכב חובה, חבות צד ג' וחבות מעבידים מהוונות בשיעור ריבית של 2% בהתאם לתשואות העתידיות שהחברה צופה להשיג בתיק ההשקעות של הנוסטר, ובהסתמך על ההנחה שההתחייבויות הביטוחיות בענפים אלו מוחזקות כנגד נכסים הולמים שזמני פירעונם ו/או רמת הנזילות שלהם מותאמים לזרם התשלומים הצפוי של התביעות בעתיד.

באור 33: - ניהול סיכונים (המשך)

ב. סיכוני שוק (המשך)

3. מבחני רגישות הנוגעים לסיכוני שוק (המשך)

ההתחייבויות הביטוחיות אשר משתנות באופן ישיר או עקיף בהתאם לשינויים ברבית השוק ואשר, נכללו בניתוח הרגישות לעיל, הן בעיקר ההפרשה הנובעת מבדיקת נאותות ההתחייבויות הביטוחיות (LAT) ראה באור 33(ד1)(1) להלן לגבי ביטוח חיים וההתחייבויות להשלמה לגמלה ראה באור 2(ה1)(1).

(2) ניתוחי הרגישות ביחס לרווח הכולל מביאים לידי ביטוי גם את ההשפעה על הרווח (הפסד) לתקופה.

4. סיכון ריבית ישיר

סיכון ריבית ישיר הינו הסיכון ששינוי בריבית השוק יגרום לשינוי בשווי ההוגן של הנכס או ההתחייבות הפיננסי או בתזרים המזומנים הנובע מהם. סיכון זה מתייחס לנכסים שהסליקה שלהם נעשית במזומן. תוספת המילה "ישיר" מבליטה את העובדה ששינוי הריבית יכול להשפיע גם על סוגי נכסים אחרים אבל לא באופן ישיר, כדוגמת השפעת שינוי הריבית על שערי המניות.

באור 33: - ניהול סיכונים (המשך)

ב. סיכוני שוק (המשך)

4. סיכון ריבית ישיר (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2015

סך הכל	תלוי תשואה אלפי ש"ח	שאינו תלוי תשואה	
3,863,632	2,487,370	1,376,262	נכסים עם סיכון ריבית ישיר (*)
			נכסי חוב סחירים
			נכסי חוב שאינם סחירים:
792,086	24,611	767,475	אג"ח חץ
420,255	95,622	324,633	אחר
			נכסים אחרים:
382,806	252,879	129,927	מזומנים ושווי מזומנים
399,210	18,789	380,421	נכסי ביטוח משנה
5,857,989	2,879,271	2,978,718	סך הכל נכסים עם סיכון ריבית ישיר
3,223,239	2,117,192	1,106,047	נכסים ללא סיכון ריבית ישיר
9,081,228	4,996,463	4,084,765	סך הכל נכסים
			התחייבויות שלהן סיכון ריבית ישיר (**)
252,635	-	252,635	התחייבויות פיננסיות
8,011,609	4,953,852	3,057,757	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה
8,264,244	4,953,852	3,310,392	סה"כ התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר
443,460	42,522	400,938	התחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר
373,524	-	373,524	הון
9,081,228	4,996,374	4,084,854	סה"כ הון והתחייבויות
373,524	89	373,435	סך נכסים בניכוי התחייבויות

(*) נכסים שאין להם סיכון ריבית ישיר כוללים: מניות, רכוש קבוע ומקרקעין להשכרה, הוצאות רכישה נדחות ורכוש אחר וכן קבוצות מאזניות של נכסים פיננסיים (פרמיות לגבייה, יתרות שוטפות של חברות ביטוח וחייבים ויתרות חובה) שמשך החיים הממוצע (מח"מ) שלהם עד חצי שנה ולפיכך סיכון הריבית בגינם נמוך יחסית.

(**) התחייבויות שאין להן סיכון ריבית ישיר כוללות: עתודות למס, יתרות חו"ז למיניהן וכו'.

באור 33: - ניהול סיכונים (המשך)

ב. סיכוני שוק (המשך)

5. פירוט הנכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה

ליום 31 בדצמבר, 2016						
סה"כ	התחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה	פריטים לא פיננסים ואחרים	במטבע חוץ או בהצמדה (אליו *)	בש"ח צמוד למדד	בש"ח לא צמוד	
אלפי ש"ח						
63,209	-	63,209	-	-	-	נכסים בלתי מוחשנים
309,214	2,041	307,173	-	-	-	הוצאות רכישה נדחות
124,558	-	124,558	-	-	-	רכוש קבוע
132,714	132,714	-	-	-	-	נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה
508,833	-	490,903	17,930	-	-	נדל"ן להשקעה אחר
1,106,209	18,084	-	-	1,054,179	33,946	נכסי ביטוח משנה
85,796	-	-	-	85,796	-	נכסי מיסים שוטפים
31,166	689	-	-	470	30,007	חייבים ויתרות חובה
265,107	64,028	-	3,338	96,805	100,936	פרמיות לגבייה
5,571,894	5,571,894	-	-	-	-	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
						השקעות פיננסיות אחרות:
1,087,160	-	-	17,608	603,109	466,443	נכסי חוב סחירים
1,164,092	-	-	60,943	978,694	124,455	נכסי חוב שאינם סחירים
83,399	-	83,399	-	-	-	מניות
25,535	-	16,444	9,091	-	-	אחרות
<u>7,932,080</u>	<u>5,571,894</u>	<u>99,843</u>	<u>87,642</u>	<u>1,581,803</u>	<u>590,898</u>	סה"כ השקעות פיננסיות
336,887	336,887	-	-	-	-	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
103,939	-	-	9,617	-	94,322	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
<u>10,999,712</u>	<u>6,126,337</u>	<u>1,085,686</u>	<u>118,527</u>	<u>2,819,053</u>	<u>850,109</u>	סך כל הנכסים

(* עיקר הביטוחים שמבצעת החברה נקובים בשקלים וחשיפתה לשינויים בשערי החליפין איננה מהותית. במקום בו קיימת חשיפה לשערי חליפין היא נובעת בעיקרה מחשיפה לדולר.

באור 33: - ניהול סיכונים (המשך)

ב. סיכוני שוק (המשך)

5. פירוט הנכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2016						
סה"כ	התחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה	פריטים לא פיננסים ואחרים	במטבע חוץ או בהצמדה אליו (*)	בש"ח צמוד למדד	בש"ח לא צמוד	
אלפי ש"ח						
367,188	-	367,188	-	-	-	סך הכל הון התחייבויות :
						התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
3,245,487	-	-	36,706	2,941,720	267,061	
						התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
6,081,178	6,081,178	-	-	-	-	
50,716	-	50,716	-	-	-	התחייבויות מסים נדחים
20,490	-	-	-	-	20,490	התחייבות בשל הטבות לעובדים, נטו
982,348	96,485	-	-	839,706	46,157	זכאים ויתרות זכות
252,305	-	-	-	187,305	65,000	התחייבויות פיננסיות
10,632,524	6,177,663	50,716	36,706	3,968,731	398,708	סך הכל התחייבויות
10,999,712	6,177,663	417,904	36,706	3,968,731	398,708	סך הכל הון והתחייבויות
-	(51,326)	667,782	81,822	(1,149,678)	451,401	סך הכל חשיפה מאזנית
(188,349)	(182,090)	-	-	-	(6,259)	חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים במונחי דלתא
(188,349)	(233,416)	667,782	81,822	(1,149,678)	445,142	סך הכל חשיפה מאזנית

(* עיקר הביטוחים שמבצעת החברה נקובים בשקלים וחשיפתה לשינויים בשערי החליפין איננה מהותית. במקום בו קיימת חשיפה לשערי חליפין היא נובעת בעיקרה מחשיפה לדולר.

באור 33: - ניהול סיכונים (המשך)

ב. סיכוני שוק (המשך)

5. פירוט הנכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה

ליום 31 בדצמבר, 2015

סה"כ	התחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה	פריטים לא פיננסים ואחרים	במטבע חוץ או בהצמדה (אליו *)	בש"ח צמוד למדד	בש"ח לא צמוד	
אלפי ש"ח						
44,049	-	44,049	-	-	-	נכסים בלתי מוחשיים
272,051	69	271,982				הוצאות רכישה נדחות
101,696	-	101,696	-	-	-	רכוש קבוע
338,117	-	316,517	21,600	-	-	נדל"ן להשקעה אחר
399,210	18,789	-	12	334,742	45,667	נכסי ביטוח משנה
19,718	-	-	-	19,718	-	נכסי מיסים שוטפים
30,831	230	-	-	426	30,175	חייבים ויתרות חובה
236,877	47,841	-	3,570	68,414	117,052	פרמיות לגבייה
4,676,655	4,676,655	-	-	-	-	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה השקעות פיננסיות אחרות:
1,376,262	-	-	20,629	827,197	528,436	נכסי חוב סחירים
1,092,108	-	-	38,163	957,316	96,629	נכסי חוב שאינם סחירים
78,727	-	78,521	206	-	-	מניות
32,121	-	24,288	7,833	-	-	אחרות
7,255,873	4,676,655	102,809	66,831	1,784,513	625,065	סה"כ השקעות פיננסיות
252,879	252,879	-	-	-	-	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
129,927	-	-	11,866	-	118,061	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
9,081,228	4,996,463	837,053	103,879	2,207,813	936,020	סך כל הנכסים

(* עיקר הביטוחים שמבצעת החברה נקובים בשקלים וחשיפתה לשינויים בשערי החליפין איננה מהותית. במקום בו קיימת חשיפה לשערי חליפין היא נובעת בעיקרה מחשיפה לדולר.

באור 33: - ניהול סיכונים (המשך)

ב. סיכוני שוק (המשך)

5. פירוט הנכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2015

סה"כ	התחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה	פריטים לא פיננסים ואחרים	במטבע חוץ או בהצמדה אליו (*	בש"ח צמוד למדד	בש"ח לא צמוד	
אלפי ש"ח						
373,524	-	373,524	-	-	-	סך הכל הון התחייבויות :
3,057,757	-	-	24	2,825,407	232,326	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
4,953,852	4,953,852	-	-	-	-	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
52,335	-	52,335	-	-	-	התחייבויות מסים נדחים
19,226	-	-	-	-	19,226	התחייבות בשל הטבות לעובדים, נטו
371,899	42,522	-	-	279,891	49,486	זכאים ויתרות זכות
252,635	-	-	-	187,635	65,000	התחייבויות פיננסיות
8,707,704	4,996,374	52,335	24	3,292,933	366,038	סך הכל התחייבויות
9,081,228	4,996,374	425,859	24	3,292,933	366,038	סך הכל הון והתחייבויות
-	89	411,194	103,855	(1,085,120)	569,982	סך הכל חשיפה מאזנית
(591,250)	(583,371)	-	-	-	(7,879)	חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים במונחי דלתא
(591,250)	(584,859)	411,194	103,855	(1,085,120)	562,103	סך הכל חשיפה מאזנית

(* עיקר הביטוחים שמבצעת החברה נקובים בשקלים וחשיפתה לשינויים בשערי החליפין איננה מהותית. במקום בו קיימת חשיפה לשערי חליפין היא נובעת בעיקרה מחשיפה לדולר.

באור 33: - ניהול סיכונים (המשך)

ב. סיכוני שוק (המשך)

6. פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות במכשירים הונניים

ליום 31 בדצמבר, 2016				נסחרות במדד מניות היתר	ענף משק
% מסה"כ	סך הכל	לא סחיר	אלפי ש"ח		
22.3	18,561	-	18,561		מסחר
76.7	63,992	63,992	-		השקעות והחזקות
1	846	846	-		אחר
<u>100</u>	<u>83,399</u>	<u>64,838</u>	<u>18,561</u>		סך הכל

ליום 31 בדצמבר, 2015				נסחרות במדד מניות היתר	ענף משק
% מסה"כ	סך הכל	לא סחיר	אלפי ש"ח		
27.1	21,361	-	21,361		מסחר
70.6	55,558	55,558	-		השקעות והחזקות
2.3	1,808	1,808	-		אחר
<u>100</u>	<u>78,727</u>	<u>57,366</u>	<u>21,361</u>		סך הכל

ג. סיכוני נזילות

סיכון נזילות הינו הסיכון שהחברה תידרש לממש את נכסיה במחיר נחות על מנת לעמוד בהתחייבויותיה.

1. החברה חשופה לסיכונים הנובעים מאי הוודאות לגבי המועד בו תידרש החברה לשלם תביעות והטבות אחרות למבוטחים ביחס להיקף הכספים שיהיו זמינים לכך באותו מועד. אולם, חלק ניכר מהתחייבויותיה הביטוחיות במגזר ביטוח חיים אינן חשופות לסיכון הנזילות בגלל אופיים של חוזי הביטוח כמתואר להלן.

יצוין, עם זאת, כי צורך אפשרי לגיוס מקורות באופן בלתי צפוי ובזמן קצר עשוי לחייב מימוש נכסים משמעותי באופן מהיר ומכירתם במחירים שלא בהכרח ישקפו את שווי השוק שלהם.

2. חוזים תלויי תשואה, בביטוח חיים - על פי תנאי החוזים זכאים בעליהם לקבל את שווי ההשקעות האמורות ותו לא. לפיכך אם ערך ההשקעות ירד מכל סיבה שהיא תהיה במקביל ירידה זהה בגובה התחייבויות החברה.

באור 33: - ניהול סיכונים (המשך)

ג. סיכוני נזילות (המשך)

3. חוזים שאינם תלויי תשואה בביטוח חיים – 83.5% מתיק ביטוח החיים הינו בגין חוזים שאינם תלויי תשואה אך מבטיחים תשואה מוסכמת. חוזים אלו מגובים בעיקרם באגרות חוב מיועדות (ח"ץ) המונפקות על ידי בנק ישראל. החברה זכאית לממש אג"ח אלו בעת שנדרש פדיון הפוליסות האמורות.
- סיכון הנזילות של החברה נובע, אפוא, בעיקר מיתרת הנכסים שאינם אגרות חוב מיועדות ואינם כנגד חוזים תלויי תשואה. נכסים אלו מהווים 1.4% בלבד (כ-157 מיליון ש"ח) מכלל נכסי החברה, נכון ליום 31 בדצמבר 2016.
4. מתוך יתרת הנכסים האמורה, סך של כ- 7.1 מיליארד ש"ח הינם נכסים סחירים ונזילים הניתנים למימוש מיידי.
5. על פי תקנות דרכי ההשקעה על החברה להחזיק בנכסים נזילים, כהגדרתם בתקנות ההשקעה, כנגד ההון העצמי וכנגד התחייבויות אחרות, בסכום שלא יפחת מ-30% מההון הנדרש, בהתאמות המפורטות בתקנות ההשקעה.

ניהול נכסים והתחייבויות

החברה מנהלת את נכסיה והתחייבויותיה בהתאם לדרישות חוק הפיקוח על תקנותיו.

הטבלאות להלן מרכזות את מועדי הפירעון המשוערים של סכומי ההתחייבויות הביטוחיות והפיננסיות הבלתי מהוונות של החברה. היות ומדובר בסכומים בלתי מהוונים הרי שאין התאמה בינם לבין יתרות ההתחייבויות הביטוחיות והפיננסיות במאזן.

מועדי הפירעון המשוערים של ההתחייבויות בביטוח חיים ובריאות נכללו בטבלאות כדלקמן:

כספי חסכון - מועדי פירעון חוזיים, דהיינו גיל הפרישה, ללא הנחות ביטולים, בהנחה שכל החסכון יימשך כהוני ולא כקצבה.

אכ"ע בתשלום - על בסיס אומדן אקטוארי.

אחר - מדווח תחת העמודה "ללא מועד פירעון מוגדר". בביטוח כללי התחייבויות ביטוחיות בענפי ביטוח לא סטטיסטיים, למעט ענפי רכוש; התחייבויות ביטוחיות בענפים עליהם האקטואר לא חותם ועודף הכנסות על הוצאות (צבירה). בביטוח חיים תביעות תלויות. התחייבויות ביטוחיות בענפים לא סטטיסטיים בענף רכוש יכללו בעמודה של זמן פירעון עד 3 שנים.

מועדי הפירעון של התחייבויות פיננסיות והתחייבויות בגין חוזי השקעה נכללו על בסיס מועדי הפירעון החוזיים. בחוזים בהם הצד שכנגד רשאי לבחור את עיתוי התשלום של סכום, ההתחייבות נכללת על בסיס של המועד המוקדם ביותר שבו החברה יכולה להידרש לשלם את ההתחייבות.

באורים לדוחות הכספיים המאוחדים

באור 33: - ניהול סיכונים (המשך)

ג. סיכוני נזילות (המשך)

התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים* (*)

סה"כ	ללא מועד פרעון מוגדר	מעל 15 שנים	מעל 10	מעל 5	מעל שנה	עד שנה	
			שנים ועד 15 שנים	שנים ועד 10 שנים	ועד 5 שנים		
אלפי ש"ח							
1,206,492	35,634	95,998	201,136	270,835	194,432	408,457	ליום 31 בדצמבר 2016
1,188,749	33,412	112,323	232,264	254,773	209,310	346,667	ליום 31 בדצמבר 2015

(*) לא כולל בגין חוזים תלויי תשואה.

התחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי

סה"כ	ללא מועד פרעון מוגדר	מעל 5 שנים	מעל 3	עד 3	
			שנים ועד 5 שנים		
אלפי ש"ח					
1,895,310	-	284,677	371,045	1,239,588	ליום 31 בדצמבר 2016
2,015,315	-	330,693	394,661	1,289,961	ליום 31 בדצמבר 2015

התחייבויות פיננסיות והתחייבויות בגין חוזי השקעה

סה"כ	מעל 5	מעל שנה	עד שנה	
	שנים ועד 10 שנים	ועד 5 שנים		
אלפי ש"ח				
318,729	44,620	260,381	13,728	ליום 31 בדצמבר 2016: התחייבויות פיננסיות* (*)
2,358,490	-	-	2,358,490	התחייבויות בגין חוזי השקעה תלויי תשואה
333,026	181,957	137,316	13,753	ליום 31 בדצמבר 2015: התחייבויות פיננסיות
1,642,765	-	-	1,642,765	התחייבויות בגין חוזי השקעה תלויי תשואה

(*) בבואה להעריך ולבחון את סיכון הנזילות, החברה בוחנת שטרי הון מהבנקים וכתבי התחייבות נדחים כמקשה אחת ללא הבחנה במסגרת ניהול וסקירת סיכון הנזילות.

ד. סיכונים ביטוחיים

הסיכונים הביטוחיים הם בסיס העסק של החברה. סיכונים אלה כוללים בין היתר:

- **סיכוני חיתום:** הסיכון לשימוש בתמחיר שגוי כתוצאה מליקויים בתהליך החיתום ומהפער בין הסיכון בעת התמחור וקביעת הפרמיה, לבין ההתרחשות בפועל כך שהפרמיות הנגבות אינן מספיקות לכיסוי תביעות עתידיות והוצאות. הפערים עשויים לנבוע משינויים מקריים בתוצאות העסקיות ומשינויים בעלות התביעה הממוצעת ואו בשכיחות התביעות כתוצאה מגורמים שונים.

- **סיכוני רזרבה:** הסיכון להערכה לא נכונה של ההתחייבויות הביטוחיות אשר עלולה לגרום לכך שהרזרבות האקטואריות אינן מספקות לכיסוי כל ההתחייבויות והתביעות. המודלים האקטוארים על פיהם, בין היתר, מעריכה החברה את התחייבויותיה הביטוחיות, מבוססים על כך שדפוס ההתנהגות והתביעות בעבר מייצג את העתיד לקרות. חשיפת החברה מורכבת מהסיכונים הבאים:

(1) סיכון מודל - הסיכון לבחירת מודל שגוי לתמחור ו/או להערכת ההתחייבויות הביטוחיות;

(2) סיכון פרמטר - הסיכון לשימוש בפרמטרים שגויים וביניהם הסיכון שהסכום שישולם עבור סילוק ההתחייבויות הביטוחיות של החברה, או שמועד סילוק ההתחייבויות הביטוחיות, יהיה שונה מזה הצפוי.

- **סיכון קטסטרופה:** חשיפה לסיכון שאירוע בודד בעל השפעה רבה (קטסטרופה) כגון אסון טבע, מלחמה, טרור, נזקי טבע או רעידת אדמה, יביא להצטברות נזקים בהיקף גבוה. אירוע הקטסטרופה המהותי אליו חשופה החברה בארץ הינו רעידת אדמה.

גודל ההפסד המרבי הצפוי בעסקי ביטוח כללי, כתוצאה מהחשיפה לנזק גדול או הצטברות נזקים בגין אירוע גדול במיוחד בהסתברות נזק מירבי (MPL) של כ- 1.8% הינה כ- 547 מיליון ש"ח ברוטו מהם 5.8 מיליון ש"ח בשייר עצמי.

לעניין נתונים בדבר מוצרי הביטוח השונים אשר בגינם נוצר למבטח חשיפה לסיכון ביטוחי ראה פירוט ההתחייבויות הביטוחיות לפי סיכוני ביטוח בבאור 16(א) - נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי. בבאור 17(א) - פירוט ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים וחוזי השקעה לפי חשיפה ביטוחית.

ד(1). סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח חיים ובריאות

כללי

להלן תיאור מוצרי הביטוח השונים והשיטות וההנחות המשמשות לחישוב ההתחייבויות בגינם בהתאם לסוג המוצר.

באופן כללי בהתאם להוראות המפקח ההתחייבויות הביטוחיות מחושבות על ידי אקטואר, על-פי שיטות אקטואריות מקובלות ובאופן עקבי לשנה קודמת. ההתחייבויות מחושבות בהתאם לנתוני הכיסויים הרלוונטיים, כגון: גיל ומין המבוטח, תקופת הביטוח, מועד תחילת הביטוח, סוג הביטוח. פרמיה תקופתית וסכום הביטוח.

השיטות האקטואריות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות

(1) תוכניות ביטוח מסוג "עדיף ומסלולי השקעה":

בתוכניות ביטוח מסוג "עדיף" ומסוג "מסלולי השקעה" קיים מרכיב חסכון מזהה. העתודה הבסיסית והעיקרית היא בגובה החסכון שנצבר בתוספת תשואה בהתאם לתנאי הפוליסה כדלקמן:

- קרן צמודה לתשואת תיק השקעות (חוזים תלויי תשואה).
- קרן צמודה למדד בתוספת ריבית קבועה מובטחת או מזוכה בתשואה מובטחת כנגד נכסים מותאמים (חוזים מבטיחי תשואה).
- בגין מרכיבים ביטוחיים המצורפים לפוליסות אלו (אי כושר עבודה, מקרה מוות, סיעודי וכו') מחושבת התחייבות ביטוחית בנפרד כאמור להלן.

השיטות האקטואריות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות (המשך)

(2) תוכניות ביטוח מסוג "מעורב" וכדומה ("מסורתית"):

תוכניות ביטוח מסוג "מעורב" וכדומה משלבות מרכיב של סכום חסכון במקרה שהמבוטח נשאר בחיים בתום תקופת התוכנית עם מרכיב ביטוחי של סיכון מוות במשך תקופת התוכנית. בגין מוצרים אלה מחושבת התחייבות ביטוחית לכל כיסוי כהיוון של תזרים המזומנים בגין התביעות הצפויות, כולל תשלום בתום התקופה, בניכוי הפרמיות העתידיות הצפויות. חישוב זה מבוסס על ההנחות לפיהן תומחרו המוצרים ו/או על הנחות שהופקו מניסיון התביעות, כולל שיעורי הריבית (להלן - ריבית תעריפית), לוח התמורה או התחלואה. החישוב נעשה בשיטה הידועה בשם "Reserve Net Premium", אשר אינה כוללת בזרם התקבולים הצפוי את המרכיב שהועמס בתעריף הפרמיות לכיסוי העמלות וההוצאות, ומנגד אינה מנכה את ההוצאות והעמלות הצפויות.

בגין מוצרים מסורתיים תלויי תשואה, נכללת בעתודה גם הפרשה בגובה יתרת הבונוס המצטבר בפועל. הבונוס משקף את הפער בין התשואה בפועל בניכוי דמי ניהול לבין הריבית התעריפית.

(3) התחייבויות לגמלאות בתשלום מחושבות בהתאם לתוחלת החיים הצפויה על בסיס לוחות תמותה עדכניים אשר נבנו לאחר בחינת נסיון החברה ובסיוע נתונים אשר פורסמו על-ידי אקטואר האוצר בחוזר המפקח משנת 2013.

(4) התחייבויות בגין גמלאות המשולמות לכל החיים בגין פוליסות בתוקף (משולמות ומסולקות) שטרם הגיעו לשלב מימוש הגמלא או הגיעו לגיל פרישה וטרם התחיל התשלום בפועל, כוללות עתודה בסיסית המשקפת את ערך הפדיון שנצבר לזכות המבוטח ועתודה משלימה לגמלאות. העתודה המשלימה לגמלה נצברת באופן הדרגתי בגין הכספים שנצברו בפוליסות עד לתום תקופת הדיווח, בהתחשב ברווחים הצפויים מהפוליסות, לאורך התקופה שנתורה עד למועד הגיע המבוטח לגיל פרישה.

ההפרשה לעתודה המשלימה לגמלאות מבוצעת באופן הדרגתי על ידי שימוש בפקטור היוון K, הנקבע כך שיביא לצבירה הדרגתית נאותה של העתודה עד למועד הפרישה הצפוי. פקטור זה מוגבל עד לשיעור ההכנסות העתידיות הצפויות מדמי ניהול או ממרווח פיננסי הנובעים מהשקעות המוחזקות כנגד עתודת הביטוח בשל הפוליסה או מתשלומי פרמיות בניכוי ההוצאות המתייחסות לפוליסה. באופן דומה תחושב הפרשה הדרגתית גם עבור פרמיות שתתקבלנה בעתיד במסגרת הפוליסות וזאת ממועד קבלת הפרמיות.

החברה קבעה שני ערכי K, אחד בגין פוליסות שמרכיב החסכון בהן תלוי תשואה ("פוליסות תלויות תשואה") ושני בגין פוליסות שמרכיב החסכון שלהן כולל תשואה מובטחת ("פוליסות שאינן תלויות תשואה").

(5) התחייבויות בגין קצבאות המשולמות לכל החיים בגין פוליסות בתוקף (משולמות ומסולקות) שטרם הגיעו לשלב מימוש הגמלא או הגיעו לגיל פרישה וטרם התחיל התשלום בפועל, מחושבות בהתאם להסתברות למשיכת הגמלא ובהתאם לתוחלת החיים הצפויה על בסיס לוחות תמותה עדכניים. בעת עדכון לוחות התמורה נעשית הגדלה הדרגתית של ההתחייבויות לגמלא בהתחשב ברווחים הצפויים מהפוליסות עד הגיע המבוטחים למועד הפרישה בהתאם לחוזרי המפקח. ככל שמקדמי הקצבה המובטחים בפוליסות גבוהים יותר, ההגדלה הנדרשת גבוהה יותר.

השיטות האקטואריות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות (המשך)

(6) תוכניות ביטוח חיים אחרות כוללות מוצרי סיכון טהור בפרמיה קבועה (אובדן כושר עבודה, מקרה מוות, סיעודי, מחלות קשות, נכויות וכו') הנמכרות כפוליסות עצמאיות או שהן מצורפות לפוליסות עם תוכנית יסודית מסוג "עדיף", "מסלולי השקעה" או "מסורתית". בגין תוכניות אלו מחושבת התחייבות אקטוארית. החישוב נעשה בשיטה הידועה בשם Net Premium Reserve לשאר התוכניות מחושבת הרזרבה בגובה ה-IBNR (תביעות אשר אירעו אך טרם דווחו).

בגין תביעות מתמשכות בתשלום, בביטוח סיעודי ובביטוח אובדן כושר עבודה, מחושבת התחייבות ביטוחית בהתאם למשך תקופת התשלום הצפויה, כשהיא מהוונת לפי שיעור הריבית התעריפית שבמוצר.

(7) עתודה ל-IBNR (תביעות אשר אירעו וטרם דווחו) מחושבת בהתבסס על ניסיון העבר.

(8) ההתחייבות בגין תביעות תלויות בביטוח חיים כוללות בעיקר הפרשות לתביעות תלויות עבור מקרי מוות ואובדן כושר עבודה ונכויות.

ההנחות העיקריות המשמשות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות

1. שיעור ההיוון

בגין תוכניות ביטוח מסוג "מעורב" וכדומה ("מסורתית") ומוצרי סיכון טהור עם פרמיה קבועה הריבית המשמשת להיוון הינה כדלקמן:

- בתוכניות ביטוח המגובות בעיקרן באגרות חוב מיועדות ריבית תעריפית בשיעורים של בין 3% ל-5% צמודה;
- בגין מוצרים תלויי תשואה, שהונפקו בשנים 1991 ואילך ריבית תעריפית בשיעור 2.5%, צמודה. בהתאם לתנאי הפוליסה שינויים בריבית יזקפו למבוטחים.
- בגין מוצרי בריאות וסיעוד שאינן תלויי תשואה, ריבית תעריפית ריאלית בשיעור 2.5%.

רידה בשיעור הרבית לטווח הארוך עלולה להגדיל את עתודות הביטוח בגין המרכיב החופשי (שאיננו מגובה באגרות חוב מיועדות) של פוליסות שמרכיב החסכון בהן כולל תשואה מובטחת הגבוהה משיעור ריבית ההיוון, וזאת כתוצאה מהצורך בהעמדת עתודה נוספת במסגרת בדיקת נאותות העתודות (LAT). החברה בדקה את נאותות ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח (LAT) ומצאה כי בהתחשב בגובה העתודות הקיימות אין צורך בהשלמה הנובעת מ-LAT. ראה באור 2' לעיל.

2. שיעורי תמותה ותחלואה

(א) שיעורי התמותה ששימשו לחישוב התחייבויות ביטוחיות בגין תמותה של מבוטחים לפני הגיעם לגיל פרישה (כלומר לא כולל תמותה של מבוטחים מקבלי קצבאות זקנה ומקבלי פיצוי חודשי אי כושר עבודה או סיעוד) זהים, בדרך כלל, לשיעורים אשר שימשו לקביעת התעריף.

באור 33: - ניהול סיכונים (המשך)

ד. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ד(1). סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח חיים ובריאות (המשך)

ההנחות העיקריות המשמשות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות (המשך)

ב) ההתחייבות לקצבאות המשולמות לכל החיים מחושבת בהתאם ללוחות תמותה עדכניים.

עליה בהנחה של שיעור התמותה, עקב עליה בשיעור התמותה בפועל לרמה העולה על ההנחה הקיימת, תביא לגידול בהתחייבויות ביטוחיות בגין תמותה של מבוטחים לפני הגיעם לגיל פרישה ולקיטון ההתחייבות לקצבאות המשולמות לכל החיים.

ג) שיעורי התחלואה מתייחסים לשכיחות של מקרי תביעה בגין תחלואה ממחלות קשות, אובדן כושר עבודה, סיעוד, ניתוחים ואשפוז, נכות מתאונה וכיוצ"ב. שיעורים אלה נקבעו על בסיס ניסיון החברה או מחקרים של מבטחי משנה. בענפי סיעוד ואובדן כושר עבודה נקבעת תקופת תשלום הקצבאות בהתאם לניסיון החברה או מחקרים של מבטחי משנה.

ככל שההנחה לגבי שיעור התחלואה תעלה כך תגדל ההתחייבות הביטוחית בגין תחלואה ממחלות קשות, אובדן כושר עבודה, סיעוד, ניתוחים ואשפוז, נכות מתאונה.

3. שיעורי לקיחת גמלא

חוזי ביטוח חיים, הכוללים מרכיב חסכון, התנהלו, בגין כספים שהופקדו עד שנת 2008 בשני מסלולים: מסלול הוני או מסלול קצבתי. בחלק מהחוזים המבוטח רשאי לבחור את המסלול במועד הפרישה. היות וסכום ההתחייבות הביטוחית שונה בכל אחד משני מסלולים אלו, מוטל על החברה לקבוע את שיעור הפוליסות בהן יבחרו המבוטחים במסלול הגמלא. שיעור זה נקבע על פי הנחיות הפיקוח.

4. שיעורי ביטולים

שיעור הביטולים משפיע על ההתחייבויות הביטוחיות ועל גמלאות המשולמות לכל החיים בתקופה שלפני התחלת התשלומים. ביטולי חוזי ביטוח יכולים לנבוע מביטול פוליסות הזום על ידי החברה עקב הפסקת תשלומי הפרמיות או פדיונות פוליסות לבקשת בעליהן. ההנחות לגבי שיעורי הביטולים מבוססות על ניסיון החברה והן מבוססות על סוג המוצר, משך החיים של המוצר ומגמות מכירה.

5. ניתוחי רגישות בביטוח חיים ובריאות

ליום 31 בדצמבר, 2016

שיעור הביטולים (פדיונות, סילוקים) והקטנות							
שיעור לקיחת גמלא		שיעור תמותה		שיעור תחלואה			
5%-	5%+	10%-	10%+	10%-	10%+	10%-	10%+
4,738	(4,738)	(12,634)	10,609	-	-	(589)	-

רווח (הפסד)

באור 33: - ניהול סיכונים (המשך)

ד. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ד(1). סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח חיים ובריאות (המשך)

שינויים בהנחות עיקריות ששימשו בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות (המשך)

5. (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2015

שיעור לקיחת גמלא		שיעור תמותה		שיעור תחלואה		שיעור הביטולים (פדיונות, סילוקים) (והקטנות)		רווח (הפסד)
5%-	5%+	10%-	10%+	10%-	10%+	10%-	10%+	
4,208	(4,208)	(11,151)	9,318	-	-	(472)	-	

שינויים באומדנים ובהנחות עיקריות ששימשו בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות

בשנת 2014 בעקבות מחקר בגין שיעור מימוש הגמלא, החברה הגדילה את העתודות הביטוחיות בסכום של 4 מלש"ח. מנגד, בעקבות שינוי תמהיל של בחירת תקופת הבטחה קטנה העתודה ב-1.3 מלש"ח. בשנת 2015, בעקבות מחקר של מבטח משנה עדכנה החברה את העתודה לתביעות מסוג אובדן כושר עבודה בסך של כ-15.5 מיליון שח בברוטו (10.5 מיליון שח בשייר העצמי). בשנת 2016 ביצעה החברה מחקר כנדרש בהוראות האוצר על שיעורי לקיחת הגמלא. כתוצאה ממחקר זה, הגדילה החברה את העתודה לגמלאות בסך של כ-4 מלש"ח.

ההתחייבויות בגין גמלאות המשולמות לכל החיים, בגין פוליסות שבתוקף (משולמות ומסולקות), שטרם הגיעו לשלב מימוש הקצבה או שמבוטחיהן הגיעו לגיל פרישה אך טרם החלו לקבל קצבה בפועל ("פוליסות"), כוללות עתודה בסיסית המשקפת את ערך הפדיון שנצבר לזכות המבוטח ועתודה משלימה לגמלאות.

העתודה המשלימה לגמלאות מחושבת בהתאם להסתברות למשיכת גמלא ובהתאם לתוחלת החיים הצפויה על בסיס לוחות תמותה עדכניים וכן על פי שיעורי ביטולים צפויים ושיעורי היוון הרלוונטיים בתיק הגמלא עד למועד הפרישה. אומדנים אלו מחושבים בהתאם לניסיון החברה בשילוב עם נתונים שפורסמו על ידי המפקח.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
אלפי ש"ח		
1.7	(0.4)	1.2
4.0	-	4.0
-	15.5	-
5.7	15.1	5.2
3.5	10.0	3.4

השפעת הקיטון (הגידול) בשיעור ריבית
היוון בחישוב העתודה המשלימה
לגמלאות

שינוי בשיעור מימוש הגמלה

שינוי בעתודה לתביעות אכ"ע
סך הכל לפני מס

סך הכל לאחר מס

באור 33: - ניהול סיכונים (המשך)

ד. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ד(1). סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח חיים ובריאות (המשך)

שינויים בהנחות עיקריות ששימשו בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות (המשך)

ההפרשה ההדרגתית נעשית על ידי שימוש בפקטור היוון K המייצג את שיעור ההכנסות העתידיות הצפויות מדמי ניהול או ממרווח פיננסי, הנובעים מההשקעות המוחזקות כנגד עתודת הביטוח בשל הפוליסה או מתשלומי פרמיה עבור הפוליסה (להלן - "פקטור K"). פקטור K מובא בחשבון בחישוב ההשלמה לעתודה לתשלום קצבה.

בחוזר העתודות לקצבה עודכנו לוחות התמותה על בסיס האומדנים המעודכנים של תוחלת החיים והשיפורים העתידיים בה וכן עודכנה הדרישה לאופן קביעת ערכי פקטור K. במסגרת חוזר זה נדרשת החברה לקבוע, על פי שיקול דעתו המקצועי של האקטואר שני ערכי K: האחד בגין התחייבויות בשל מרכיב חסכון תלוי תשואה, והשני בגין התחייבויות בשל מרכיב חסכון מבטיח תשואה. קביעת ערכי ה-K תעשה באופן זהיר, ועל בסיס בחינה של פוליסות שנמכרו לפני ה-1 ביוני 2001.

הניתוח מבוצע על בסיס הנחות פיננסיות שמרניות, באופן שמעיד על כך שדמי הניהול או המרווח הפיננסי הנובעים מהשקעות המוחזקות כנגד העתודה לתשלום קצבה בשל הפוליסה ותשלומי הפרמיות עבור הפוליסה, עשויים להפיק הכנסות עתידיות העולות על פקטור K, שיספיקו לכיסוי כל ההוצאות הקשורות לפוליסה ולהשקעות האמורות עד לגיל הפרישה הצפוי. ערך ה-K שיבחר יהיה זה שיביא לפריסה נאותה של העתודה לתשלום קצבה כאמור.

מעט לעת עורכת החברה מחקרים בהם היא בוחנת את שיעור המבוטחים המממשים את זכאותם לקבלת קצבה.

בשנת 2016 המשיכה מגמה של עליה מתונה בשיעור מימוש הזכאות לקצבה. ההשפעה של עדכון זה גרם לעליה בהפרשה בסך של כ-4.0 מיליוני ש"ח.

סכום ההפרשה, שנצבר בספרים במשך השנים עד ליום 31 בדצמבר 2016, הכולל את העדכון לעיל, הסתכם בסך של כ-74.2 מיליוני ש"ח (לעומת כ-61.2 מיליוני ש"ח אשתקד). יתרת ההפרשות בגובה הסכום המוערך ליום 31 בדצמבר 2016 בסך של כ-44 מיליון ש"ח, תיזקף לאורך חיי הפוליסה הנותרים עד גיל הפרישה על פי נוסחה גיאומטרית המתחשבת, בין היתר, בפקטורי ריבית ההיוון - K, כמפורט לעיל.

העלות הכוללת (הנובעת, בין היתר, מהתארכות תוחלת החיים) של העתודה המשלימה לגמלאות, הצפויה להיות משולמת לאורך השנים בעתיד, בגין הכספים שנצברו בפוליסות לתום תקופת הדיווח, עומדת על סך של כ-118 מיליוני ש"ח (לעומת כ-104 מיליוני ש"ח אשתקד).

ד. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ד(2). סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח כללי

להלן תיאור מוצרי הביטוח השונים והשיטות וההנחות המשמשות לחישוב התחייבויות בגינם בהתאם לסוג המוצר.

1. תיאור תמציתי של ענפי הביטוח העיקריים בהם היא פועלת

החברה כותבת חוזי ביטוח בתחומי הביטוח הכללי בעיקר בענפי רכב חובה, חבויות, רכב קסקו, בתי עסק וביטוח דירות.

פוליסת ביטוח רכב חובה מכסה את בעל הפוליסה והנוהג מפני כל חבות שהם עשויים לחוב לפי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים תשל"ה-1975 בשל נזק גוף שנגרם כתוצאה משימוש ברכב מנועי לנהג ברכב, לנוסעים ברכב, או להולכי רגל שנפגעו על ידי הרכב. תביעות ברכב חובה מתאפיינות ב-"זנב ארוך" LONG TAIL דהיינו לעיתים חולף זמן רב ממועד קרות האירוע ועד מועד הסילוק הסופי של התביעה.

כיום התעריף האקטוארי הינו דיפרנציאלי וכל חברה מחשבת את התעריף על בסיס נסיונה הפרטי ותחת מגבלות בהמלצת רון בינה אקטוארית.

ביטוחי חבויות מיועדים לכיסוי חבותו של מבוטח בגין נזק שהוא עלול לגרום לצד שלישי. סוגי הביטוח העיקריים הינם: ביטוח אחריות כלפי צד ג', ביטוח אחריות מעבידים, ביטוח חבויות אחרים כגון אחריות מקצועית, חבות מוצר ואחריות דירקטורים ונושאי משרה.

עיתוי הגשת תביעות וסילוקה מושפעת ממספר גורמים כגון סוג הכיסוי, תנאי הפוליסה, חקיקה ותקדימים משפטיים. בדרך כלל תביעות בתחום החבויות מתאפיינות ב "זנב ארוך" LONG TAIL דהיינו לעיתים חולף זמן ארוך ממועד קרות האירוע ועד מועד הסילוק הסופי של התביעה.

פוליסה לביטוח נזקי רכב ולנזקי רכב רכוש צד ג' מעניקים למבוטח כיסוי לנזק רכוש. הכיסוי בדרך כלל מוגבל לשווי הרכב שניזוק. התעריף לביטוח רכב רכוש מחייב אישור, כמו גם אישור הפוליסה בכללותה, על ידי המפקח על הביטוח והינו תעריף אקטוארי ובחלקו דיפרנציאלי (שאינו אחיד לכלל המבוטחים ומותאם לסיכון). התעריף האמור מבוסס על מספר פרמטרים, הן אלה הקשורים לרכב המבוטח בפוליסה (כגון סוג הרכב, שנת ייצור, וכיו"ב) והן אלה הקשורים לאפיוני המבוטח (גיל הנהג, ניסיון תביעות וכו'). תהליך החיתום מתבצע בחלקו באמצעות התעריף עצמו ובחלקו באמצעות מערכת נהלים שנועדו לבדוק את ניסיון התביעות של המבוטח הכוללים הצגת אישור העדר תביעות ממבטח קודם במשך שלוש שנים אחרונות, הצגת אישור מיגון עדכני וכו', ומשולבים באופן ממוכן בתהליך ההפקה של הפוליסות.

1. תיאור תמציתי של ענפי הביטוח העיקריים בהם היא פועלת (המשך)

במרבית המקרים, הפוליסות בביטוחי רכב רכוש מונפקות לפרק זמן של שנה. כמו כן, במרבית המקרים, תביעות בגין פוליסות אלו מתבררות בסמוך למועד קרות מקרה הביטוח.

פוליסות רכוש מיועדים להעניק למבוטח כיסוי כנגד נזק פיזי לרכושו ואובדן רווחים עקב הנזק לרכושו.

הסיכונים העיקריים המכוסים בפוליסות רכוש הינם סיכוני אש, התפוצצות, פריצה, רעידת אדמה ונזקי טבע. ביטוחי הרכוש כוללים לעיתים כיסוי לנזקי אובדן רווחים עקב הנזק הפיזי שנגרם לרכוש. ביטוחי רכוש מהווים נדבך חשוב בביטוחי דירות, ביטוחי בתי עסק, ביטוחים הנדסיים, מטענים בהובלה (ימית, יבשתית, אווירית) וכו'. במרבית המקרים, תביעות בגין פוליסות אלו מתבררות בסמוך למועד קרות מקרה הביטוח.

2. עקרונות חישוב ההערכה האקטוארית בביטוח כללי

כללי

(א) ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי כוללות את המרכיבים העיקריים הבאים:

- הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה
- הפרשה לפער בין העתודה לסיכונים שטרם חלפו ברמת השייר לבין הפרמיה שטרם הורווחה
- תביעות תלויות, תביעות ייצוגיות ואחרות
- ובניכוי - הוצאות רכישה נדחות.

ההפרשה לפרמיה שטרם הורווחה והוצאות הרכישה הנדחות מחושבים בדרך שאינה תלויה בהנחות כל שהן ולכן אינן חשופות לסיכון הרזרבה. לעניין האופן בו מחושבות הפרשות אלה ראה באור מדיניות חשבונאית.

(ב) בהתאם להוראות המפקח התביעות התלויות מחושבות על ידי אקטואר, על-פי שיטות אקטואריות מקובלות באופן עקבי לשנה הקודמת. בחירת השיטה האקטוארית המתאימה לכל ענף ביטוח ולכל שנת אירוע/חיתום, נקבעת על סמך שיקול דעת לפי מידת ההתאמה של השיטה לענף ולעיתים נעשה שילוב בין השיטות השונות. ההערכות מתבססות בעיקרן על ניסיון העבר של התפתחות תשלומי התביעות ו/או התפתחות סכום התשלומים וההערכות הפרטניות. ההערכות כוללות הנחות בדבר עלות התביעה הממוצעת, עלויות הטיפול בתביעות, שכיחות התביעות. הנחות נוספות יכולות להתייחס לשינויים בשערי הריבית, שערי חליפין ובעיות ביצוע התשלומים. תשלומי התביעות כוללים הוצאות ישירות ועקיפות ליישוב תביעות, בניכוי שיבובים והשתתפויות עצמיות.

(ג) השימוש בשיטות אקטואריות המבוססות על התפתחות התביעות מתאים בעיקר כאשר קיים מידע יציב ומספק בתשלומי התביעות ו/או בהערכות הפרטניות כדי להעריך את סך עלות התביעות הצפויה. כאשר המידע הקיים בניסיון התביעות בפועל אינו מספק, משתמש האקטואר לעיתים, בחישוב המשקלל בין אומדן ידוע (בחברה ו/או בענף) כגון LR לבין התפתחות התביעות בפועל. משקל גדול יותר ניתן להערכה המבוססת על ניסיון ככל שהזמן עובר ומצטבר מידע נוסף על התביעות.

(ד) כן נכללות הערכות איכותיות ושיקול דעת באשר למידה שמגמות העבר לא ימשכו בעתיד. לדוגמה: עקב אירוע חד פעמי, שינויים פנימיים, כגון שינוי בתמהיל התיק, במדיניות החיתום ונוהלי הטיפול בתביעות וכן בגין השפעת גורמים חיצוניים כגון פסיקה משפטית, חקיקה וכו'. כאשר שינויים כאמור לעיל, לא באו לידי ביטוי באופן מלא בניסיון העבר, האקטואר מעדכן את המודלים ו/או מבצע הפרשות ספציפיות על סמך הערכות סטטיסטיות ו/או משפטיות לפי העניין.

באור 33: - ניהול סיכונים (המשך)

ד. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ד2. סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח כללי (המשך)

2. עקרונות חישוב ההערכה האקטוארית בביטוח כללי (המשך)

ה) בתביעות גדולות בעלות אופי לא סטטיסטי, העתודה נקבעת (בברוטו ובשייר) על סמך חוות דעת מומחי החברה, ובהתאם להמלצות יועציה המשפטיים.

ו1) חלקם של מבטחי המשנה בתביעות התלויות נאמד בהתחשב בסוג ההסכם (יחסי/בלתי יחסי), ניסיון התביעות בפועל והפרמיה שהועברה למבטחי משנה.

ז2) הערכת התביעות התלויות עבור חלק החברה בפול התבססה על חישוב שבוצע על ידי הפול.

3. א. פירוט השיטות האקטואריות בענפי הביטוח העיקריים

לצורך חישוב התביעות התלויות נעשה שימוש במודלים אקטואריים המפורטים להלן, בחירת השיטה המתאימה לכל ענף ביטוחי ולכל שנת חיתום או שנת אירוע, נקבעה על סמך שיקול דעת, לפי מידת ההתאמה של השיטה למקרה ולעיתים נעשה שימוש במספר שיטות שונות. במקרים מסויימים האקטואר מעדכן את המודלים בגין מגמות, פסיקה, שינויי חקיקה או גורמים אחרים שעשויים להשפיע על התביעות בעתיד באופן שונה מאשר ההתפתחות בעבר:

1. Chain Ladder

"שיטת הסולם" היא שיטה המתבססת על התפתחות התביעות ההיסטוריות, על מנת להעריך את התפתחות התביעות הקיימות והעתידיות. השיטה מתאימה לחיזוי התפתחות התשלומים העתידיים והתפתחות כמות התביעות הצפויות.

עבור העתודה לביטוחי רכב חובה, רכב רכוש, מקיף דירות, חבות צד שלישי וחבות מעבידים השתמשה החברה במספר וריאציות של שיטת הסולם. (שיטת סולם לתשלומים מצטברים, שיטת סולם להתפתחות תביעות המבוסס על תשלומים ותלויות, שיטת סולם לתשלומים מצטברים בניטרול מקדמי התפתחות חריגים).

העתודה בענפי חובה וחבויות (חבות צד שלישי וחבות מעבידים) נבחנה כאמור במספר שיטות סולם. לגבי השנים הצעירות שבהן רמת אי הוודאות גבוהה ושיטת הסולם הציגה ערכים נמוכים מדי, השתמשה החברה בשיטת BF כאמור בסעיף 3(2) ובשיטת ממוצעים של העלות לפוליסה כאמור בסעיף 3(3). בענפים אלו הוסיפה החברה אומדן מפורש לזנב ההתפלגות. מעבר לכך התווספה סטיית תקן אשר חושבה לפי שיטת Mack. לכל האמור התווספה הערכת התלויות לתביעות גדולות ויוצאות דופן, על סמך חוות דעת מומחי החברה במחלקת התביעות ואומדן לתביעות הגדולות IBNR (תביעות שאירעו אך טרם דווחו לחברה). תביעות אלו הן בעלות אופי לא סטטיסטי, ולכן הוחרגו מהאומדן האקטוארי. בשנים הישנות נלקחו הערכים ממחלקת תביעות ללא אומדן האקטואריה, כאשר מדובר במספר קטן של תביעות פתוחות וההערכות הפרטניות מדויקות יותר מהמודל האקטוארי מהיכרותם את אופי התביעות.

בביטוחי רכב רכוש משתמשת החברה כאמור בשיטת סולם. המודל נבנה בנפרד עבור נזקי תאונה וצד ג' ועבור נזקי גניבה. המודל נבחן בהפרדה לסוגי רכב מאופיינים (רכב פרט ומסחרי מעל 3.5 טון וכו'), וכמודל כללי. התוצאות שהתקבלו היו דומות בשני המקרים.

העתודה לביטוחי דירות מחושבת על בסיס שיטת סולם כאמור, כאשר בכל שנת נזק נלקחת העתודה האקטוארית או הערכת מחלקת התביעות של החברה, הגבוה מביניהם.

בהתאם להנחיות המפקח על הביטוח, כאמור בהמשך בחנה החברה אפשרות חישוב הפרשות אקטואריות גם בענפים העיקריים: מקיף לבתי עסק, ביטוח הנדסי וביטוח קבלנים.

באור 33: - ניהול סיכונים (המשך)

ד. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ד2. סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח כללי (המשך)

3. פירוט השיטות האקטואריות בענפי הביטוח העיקריים (המשך)

1. Chain Ladder (המשך)

עקב היעדר מובהקות סטטיסטית לא יושם מודל אקטוארי בענפים אלו.

התביעות התלויות בענפים אלו הוערכו במקובץ לענפי החבויות (מקצועית ומוצר) יחד ולשאר ענפי הרכוש יחד. בדומה לענפים הלא מקובצים נעשה שימוש בשיטת הסולם, מעבר לכך התווספה סטיית תקן אשר חושבה לפי שיטת Mack.

2. BF (Bornhuetter-Ferguson)

שיטה זו משלבת בין אומדן מוקדם (אפריורי) הידוע בחברה או בענף, ואומדן נוסף המבוסס על התביעות עצמן. האומדן המוקדם משתמש בפרמיות ושיעור הנזקים להערכת סך כל התביעות. האומדן השני משתמש בניסיון התביעות בפועל, על סמך שיטות אחרות (כגון: chain ladder) הערכת התביעות המשולבת משקללת את שני האומדנים, כאשר ניתן משקל גדול יותר להערכה המבוססת על ניסיון התביעות ככל שהזמן עובר, ומצטבר מידע נוסף על התביעות. השימוש בשיטה זו מתאים בעיקר במקרים בהם אין מספיק מידע מהתביעות או כאשר מדובר בעסק חדש או כזה ללא מידע היסטורי מספיק.

3. ממוצעים:

לעיתים, כאשר ניסיון התביעות בתקופות האחרונות אינו מספיק, ישנו שימוש בשיטת ממוצעים היסטוריים. בשיטה זו נקבעת עלות התביעות על סמך עלות התביעה לפוליסה בשנים מוקדמות וכמות הפוליסות בשנים המאוחרות.

4. במאזן הנוכחי, בענף רכב חובה וחבויות (צ"ג ומעבידים) נעשה שימוש במודל סטוכסטי להערכת הרזרבה (מודל BOOTSTRAP), וזאת לצורך עמידה בדרישות עמדת הממונה.

ב. ההנחות העיקריות שנלקחו לצורך ההערכה האקטוארית

1) נעשה היוון לתביעות תלויות בענף רכב חובה, צד ג' וחבות מעבידים בהתאם לשיעור ריבית שנתי של 2.0%. אולם בבדיקת העתודות על פי עקרונות חוזר הנוהג המיטבי נעשה היוון בשיעור ריבית חסרת סיכון בתוספת פרמית אי נזילות.

2) נכללה תוספת בגין מרווח לסיכון (סטיית תקן) בבסיס העתודה לכל ענפי בטוח כללי.

3) נכללה תוספת מפורשת לזנב ההתפלגות בענף חובה וחבויות (חבות צד שלישי וחבות מעבידים).

4) אומדן ההערכה לתביעות התלויות בענפי חובה וחבויות (חבות צד שלישי וחבות מעבידים) כולל תיקון בהתאם להוראות חוזר ביטוח 1-2013.

5) ריבית היוון קצבאות ביטוח לאומי

בהתאם לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה-1995, (להלן: "החוק") מוקנית למוסד לביטוח לאומי ("מל"ל") זכות תביעה מצד שלישי להשבת גמלאות ששילם או עתיד לשלם, אם המקרה משמש עילה גם לחייב צד שלישי לפי פקודת הנזיקין או חוק הפלת"ד ("זכות שיבוב"), כלומר המל"ל יכול לתבוע את חברות הביטוח בגין כספים אשר שילם או עתיד לשלם למבוטחיהן.

גובה הערך המהוון של הקצבאות שישולמו לנפגעי תאונות עבודה ואופן היוון של אותן קצבאות, נקבע בתקנות הביטוח הלאומי (היוון), התשל"ח-1978 ("התקנות").

באור 33: - ניהול סיכונים (המשך)

ד. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ד(2). סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח כללי (המשך)

3. פירוט השיטות האקטואריות בענפי הביטוח העיקריים (המשך)

ב.5 (המשך)

בחדש יוני 2016 פורסם תיקון לתקנות ("התיקון") הכולל, בין היתר, עדכון של לוחות התמותה ושל שיעורי ההיוון לצורך חישוב הקצבאות האמורות.

בהתאם לתיקון יעמוד שיעור הריבית לצורך היוון קצבה שנתית על 2% במקום 3% שהיו קבועים בתקנות ערב תיקון.

כמו כן קובע התיקון כי לוחות התמותה ושיעורי היוון הקצבאות יעודכנו שוב ב-1 בינואר 2020 ובכל ארבע שנים שלאחר מועד זה.

בחדש ספטמבר 2016 פורסם תיקון לתיקון האמור לפיו נדחה מועד כניסת התיקון לתוקף בשנה אחת.

להערכת החברה, בעקבות האמור, יגדל גובה הסכומים שיהיה על חברות הביטוח לשלם לביטוח לאומי במסגרת תביעות שיבוב שמגיש המל"ל כנגד מבטחים בגין הקצבאות שזכאים להם נפגעי תאונות עבודה ובהתאמה יכול והדבר ישפיע גם על גובה הסכומים שיהיה על חברות הביטוח לשלם לנפגעים בתביעות נכות ומוות אחרות.

בהתאם לכך ביצעה החברה אומדן של השפעת העדכון האמור ובהתאם לכך הגדילה את ההפרשות, בשנת 2016, בענף רכב חובה בסך של כ-27.9 אלפי ש"ח בשייר ובענפי צד ג' ומעבידים בסך של כ-6.3 אלפי ש"ח בשייר לפני מס. ההשפעה לאחר מס בגין העדכון כאמור הסתכמה לסך של כ-21.9 אלפי ש"ח. החברה התבססה על חוות דעת משפטית המשקללת תרחיש של השפעה מלאה של התיקון על שיעורי ההיוון שייקבעו בבית המשפט ותרחיש לפיו שיעורי ההיוון שייקבעו בבית המשפט ישקפו תשואות בעלות סיכון נמוך במכשירי השקעה רלוונטיים.

6) בשנת 2016 נצפו המשך מגמת החמרה בעלויות לשנות החיתום הותיקות בענפים חובה, חבות מעבידים וצד ג' והמשך הגידול בשיעור הנזקים בסך ההתפתחות הסופית (Ultimate). בעקבות החמרה זו העמיקה החברה את מחקריה. כתוצאה מכך ובעקבות הבחינות האקטואריות שערך אקטואר החברה, הוא הגיע למסקנה שיש לתת ביטוי למגמת החמרה גם בשנות החיתום הצעירות יותר על ידי הגדלת ההתחייבויות הביטוחיות כך שהן תשקפנה את ההערכה המעודכנת ביותר על בסיס ניסיון העבר. הגדלה זו הסתכמה בשנת 2016 לסך של כ-27.1 מיליון ש"ח בשייר בענף רכב חובה ו-24 מיליון ש"ח בשייר בענפים חבות מעבידים וצד ג' וזאת לשנות החיתום עד 2015 לפני מס (כ-17.4 מיליון ש"ח לאחר מס בענף רכב חובה וכ-15.4 מיליון ש"ח בענפים חבות מעבידים וצד ג').

באור 33: - ניהול סיכונים (המשך)

ד. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ד(2). סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח כללי (המשך)

4. שינויים בחישוב עתודות ביטוח בביטוח כללי

כאמור בבאור 2ה(2), החברה בחרה לאמץ את המדיניות החדשה לחישוב עתודות ביטוח כללי בהתאם להוראות החוזר כבר לדוחות הכספיים של שנת 2014. עמדת הממונה לעניין הנוהג המיטבי (ראה באור 2ה(2)) כוללת, בין היתר, את הקביעות הבאות:

- א. זהירות משמעה כי, לגבי עתודה שחושבה על ידי אקטואר "עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח" פרושה כי קיים סיכוי סביר למדי ("fairly likely") - כי ההתחייבות הביטוחית שנקבעה תספיק לכיסוי התחייבויות המבטח. לגבי תביעות תלויות בענפי חובה וחבויות הבחינה של "סיכוי סביר למדי" תכוון לאומדן הסתברות של 75% לפחות.
- ב. התייחסות תחת קריטריון זה לסיכון הרנדומלי והסיכונים הסיסטמיים, אשר משפיעים על גובה ההתחייבות הביטוחית שנקבעה.
- ג. לצורך קביעת שיעור הריבית להיוון תזרים ההתחייבויות נדרש האקטואר להתחשב בנושאים המפורטים בתקן ההיוון של אגודת האקטוארים בישראל, ולהציג את השיקולים (כולל הנחות ומגבלות) בבחירת שיעורי ההיוון.
- ד. קיבוץ - לצורך עקרון הזהירות בענפים שאינם מקובצים (כהגדרתם בחוזר- ענפים סטטיסטיים), יש להתייחס לכל ענף בנפרד, אך ניתן לקבץ את הסיכונים מכל שנות החיתום (או נזק) בענף. בענפים מקובצים (שאינם סטטיסטיים), ניתן להתייחס לכולם כמקשה אחת.
- ה. קביעת גובה התחייבויות ביטוחיות בגין פוליסות שנמכרו בפרקי זמן הסמוכים ליום המאזן ולסיכונים שטרם חלפו.

בבדיקת עקרון ה"זהירות" כהגדרתו בחוזר קבע האקטואר כי העתודות בענפים המוערכים בנפרד ובענפים המקובצים מספיקות מול דרישות החוזר.

5. רגישות ההפרשות לשינויים בהנחות

- ההערכה האקטוארית כפופה לאי וודאות משמעותית. האומדנים האקטואריים לחיזוי התביעות התלויות, מתייחסים לתוחלת התביעות. בגלל האופי הסטוכסטי של תשלומי התביעות, יש אפשרות של סטיות סביב התוחלת. בנוסף לכך, האומדן הסטטיסטי מבוסס על הנחות שונות, אשר לא בהכרח יתממשו. במידה ויחול שינוי באופן סילוק התביעות או לחילופין בהיקף התביעות המדווחות, עלול להיווצר פער בין ההערכה האקטוארית לבין התוצאה בפועל. גם שינוי בגובה התשואה, עלול לגרום לפערים בין ההערכות לתוצאה בפועל.
- היות והמודל האקטוארי מבוסס על ניסיון העבר, הרי ששינוי לא צפוי בהנחות המודל או בהתנהגות התביעות, יגרמו לשינוי בעתודה.
- יצויין שסיכונים אלו נלקחו בחשבון תחת דרישות עמדת הממונה באומדנים לסיכונים הסיסטמיים.

6. שינויים בהנחות העיקריות שנלקחו לצורך ההערכה האקטוארית

בהמשך להמלצת המבקר מטעם האוצר, בביקורת שנעשתה בשנת 2016 על ענפי חבות צד ג' וחבות מעבידים על העתודות לסוף שנת 2015, נוספה הערכה של תביעות צד ג' בענפי הקבלנים להערכת ההתחייבויות של ענפי חבות צד ג' במאזן הנוכחי. בנוסף, אומצה עמדת הממונה, כאמור בסעיף 3 לעיל, וכתוצאה מאימוץ זה חוזקו עתודות הביטוח כבר בסוף שנת 2014, שנמצאו בחסר ונעשה עדכון במודלים האקטואריים (חיזוק סטיות תקן שנלקחו על בסיס מודל Mack) בכדי לעמוד בדרישות החוזר.

באור 33: - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכוני אשראי
סיכון אשראי הוא סיכון לחדלות פרעון של הלווה וסיכון לירידה באיכות האשראי שלו.

1. חלוקת נכסי חוב על פי מיקומם

ליום 31 בדצמבר, 2016

סה"כ	שאינם סחירים ופקדונות אלפי ש"ח	סחירים (*)	
2,233,758	1,164,092	1,069,666	בארץ
17,494	-	17,494	בח"ל
<u>2,251,252</u>	<u>1,164,092</u>	<u>1,087,160</u>	סה"כ נכסי חוב

ליום 31 בדצמבר, 2015

סה"כ	שאינם סחירים ופקדונות אלפי ש"ח	סחירים (*)	
2,448,385	1,092,108	1,356,277	בארץ
19,985	-	19,985	בח"ל
<u>2,468,370</u>	<u>1,092,108</u>	<u>1,376,262</u>	סה"כ נכסי חוב

(*) נכסי חוב סחירים מסווגים בעיקר לקטגוריית זמינים למכירה ומוצגים בשווי הוגן.

באורים לדוחות הכספיים המאוחדים

באור 33: - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכוני אשראי (המשך)

2. פירוט נכסים בחלוקה לדרוגים

1.א. נכסי חוב

דרוג מקומי (*)				
ליום 31 בדצמבר 2016				
אלפי ש"ח				
סך הכל	לא מדורג	נמוך מ-BBB	BBB עד +A	-AA ומעלה
473,159	-	-	-	473,159
596,507	-	27,109	348,035	221,363
1,069,666	-	27,109	348,035	694,522
792,766	-	-	-	792,766
228,913	-	441	104,364	124,108
415	-	-	-	415
141,363	3,286	-	23,704	114,373
635	635	-	-	-
1,164,092	3,921	441	128,068	1,031,662
2,233,758	3,921	27,550	476,103	1,726,184
23,704	-	-	23,704	-

נכסי חוב בארץ

נכסי חוב סחירים

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות

סך הכל נכסי חוב סחירים
בארץ

נכסי חוב שאינם סחירים

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות

נכסי חוב אחרים לפי בטחונות

הלוואות על פוליסות

בטחונות אחרים

לא מובטחים

סה"כ נכסי חוב שאינם סחירים
בארץ

סך הכל נכסי חוב בארץ

מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי

(*) כל דירוג כולל בתוכו את כל הטוחחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד +A.

באורים לדוחות הכספיים המאוחדים

באור 33: - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכוני אשראי (המשך)

2. פירוט נכסים בחלוקה לדרוגים (המשך)

א.1 נכסי חוב (המשך)

דרוג מקומי (*)					
ליום 31 בדצמבר, 2015					
אלפי ש"ח					
סך הכל	לא מדורג	נמוך מ-BBB	BBB עד +A	-AA ומעלה	
					<u>נכסי חוב בארץ</u>
					<u>נכסי חוב סחירים</u>
824,491	-	-	-	824,491	אגרות חוב ממשלתיות
531,786	-	30,232	260,353	241,201	אגרות חוב קונצרניות
<u>1,356,277</u>	<u>-</u>	<u>30,232</u>	<u>260,353</u>	<u>1,065,692</u>	סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ
					<u>נכסי חוב שאינם סחירים</u>
767,475	-	-	-	767,475	אגרות חוב ממשלתיות
200,147	-	565	69,248	130,334	אגרות חוב קונצרניות
					<u>נכסי חוב אחרים לפי בטחונות</u>
747	-	-	-	747	הלוואות על פוליסות
123,120	4,722	-	21,769	96,629	בטחונות אחרים
619	619	-	-	-	לא מובטחים
<u>1,092,108</u>	<u>5,341</u>	<u>565</u>	<u>91,017</u>	<u>995,185</u>	סה"כ נכסי חוב שאינם סחירים בארץ
<u>2,448,385</u>	<u>5,341</u>	<u>30,797</u>	<u>351,370</u>	<u>2,060,877</u>	סך הכל נכסי חוב בארץ
<u>21,769</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>21,769</u>	<u>-</u>	מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי

(*) כל דירוג כולל בתוכו את כל הטוחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד +A.

באורים לדוחות הכספיים המאוחדים

באור 33: - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכוני אשראי (המשך)

2. פירוט נכסים בחלוקה לדרוגים (המשך)

א.1 נכסי חוב (המשך)

דרוג בינלאומי				
ליום 31 בדצמבר, 2016				
אלפי ש"ח				
סך הכל	לא מדורג	נמוך מ-BBB	BBB עד A	A ומעלה
17,494	-	-	17,494	-

אגרות חוב קונצרניות

דרוג בינלאומי				
ליום 31 בדצמבר, 2015				
אלפי ש"ח				
סך הכל	לא מדורג	נמוך מ-BBB	BBB עד A	A ומעלה
19,985	-	-	9,084	10,901

אגרות חוב קונצרניות

א.2. סיכוני אשראי בגין נכסים אחרים (בארץ)

מידע נוסף

דרוג מקומי				
ליום 31 בדצמבר 2016				
אלפי ש"ח				
סך הכל	לא מדורג	נמוך מ-BBB	BBB עד A	A ומעלה
19,380	19,380	-	-	-
25,535	25,535	-	-	-
104,073	-	-	7,837	96,236
148,988	44,915	-	7,837	96,236

חייבים ויתרות חובה למעט יתרות מבטחי משנה השקעות פיננסיות אחרות מזומנים ושווי מזומנים

באורים לדוחות הכספיים המאוחדים

באור 33: - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכוני אשראי (המשך)

2. פירוט נכסים בחלוקה לדרוגים (המשך)

א.2. סיכוני אשראי בגין נכסים אחרים (בארץ) (המשך)

דרוג מקומי				
ליום 31 בדצמבר, 2015				
אלפי ש"ח				
סך הכל	לא מדורג	נמוך מ-BBB	BBB עד A	A ומעלה
16,518	16,518	-	-	-
32,121	15,147	-	-	16,974
129,927	-	-	-	129,927
<u>178,566</u>	<u>31,665</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>146,901</u>

חייבים ויתרות חובה למעט יתרות מבטחי משנה השקעות פיננסיות אחרות מזומנים ושווי מזומנים

א.3. סיכוני אשראי בגין נכסים אחרים (בח"ל)

דרוג בינלאומי				
ליום 31 בדצמבר 2016				
אלפי ש"ח				
סך הכל	לא מדורג	נמוך מ-BBB	BBB עד A	A ומעלה
-	-	-	-	-

מזומנים ושווי מזומנים

דרוג בינלאומי				
ליום 31 בדצמבר, 2015				
אלפי ש"ח				
סך הכל	לא מדורג	נמוך מ-BBB	BBB עד A	A ומעלה
1	-	-	1	-

מזומנים ושווי מזומנים

באור 33: - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכוני אשראי (המשך)

3. מידע נוסף בדבר סיכוני אשראי

1. דרוג פנימי מבוסס על מודל שגיבשה החברה כאשר החברה בוחנת באופן שוטף את הפערים, ככל שהם קיימים, בין דרוגים שבוצעו על ידה לבין דרוגים שבוצעו על ידי חברות דרוג חיצוניות בגין חברות דומות.
2. קיים שוני בסולמות דרוג בין נכסי חוב בארץ לבין נכסי חוב בחו"ל. יצוין, כי בהתאם לחוזר שוק ההון 1-6-2008, בדבר פרסום סולם המרה בין סולם הדירוג הישראלי לסולם הדירוג הבינלאומי, הורה המפקח כי עד ליום 1 בינואר 2009 על חברות הדירוג שקיבלו אישור מהממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון לפעול כחברה מדרגת בהתאם לחוזר שוק ההון 1/2004, לפרסם סולם המרה בין הדרוג המקומי לבין סולם הדירוג הבינלאומי.
3. מידע בדבר סיכוני אשראי בבאור זה אינו כולל את הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה המוצגים בבאור נפרד.
4. לעניין יתרות פרמיה לגבייה בסך 236,877 אלפי ש"ח ראה באור 10 - פרמיה לגבייה.

4. פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב פיננסיים סחירים ושאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר, 2016

סיכון אשראי מאזני		
סכום		
אלפי ש"ח	%	
116,086	5.16	ענף משק
277,073	12.31	אנשים פרטיים
183,177	8.14	בינוי ונדל"ן
408,991	18.17	שירותים
985,327	43.78	אחר
1,265,925	56.22	אג"ח מדינה
2,251,252	100.00	סך הכל

באור 33: - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכוני אשראי (המשך)

4. פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב פיננסיים סחירים ושאנים סחירים (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2015

סיכון אשראי מאזני		
	סכום	
%	אלפי ש"ח	
		<u>ענף משק</u>
4.73	116,593	בנקים
9.35	230,733	בינוי ונדל"ן
7.57	186,944	שירותים
13.86	342,134	אחר
35.51	876,404	
64.49	1,591,966	אג"ח מדינה
100.00	2,468,370	סך הכל

5. ביטוח משנה

1. החברה מבטחת חלק מעסקיה בביטוח משנה באמצעות מבטחי משנה בחו"ל. עם זאת, ביטוח המשנה אינו משחרר את המבטחים הישירים מחובתם כלפי מבטחיהם על פי פוליסות הביטוח.

החברה עשויה להיות חשופה לסיכונים הנובעים מאי יכולת מבטח משנה אחד ו/או כמה לשלם את חלקם בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח המשנה ואת חובותיהם הנובעים מתביעות ששולמו למוטחים. חשיפה זו מנוהלת על ידי מעקב שוטף אחר מצבו של כל מבטח משנה בשוק העולמי וכן אחר קיום התחייבויותיו הכספיות.

בהתאם להנחיית המפקח קובע דירקטוריון החברה, אחת לשנה, מסגרות חשיפה מרביות למבטחי המשנה, עימם התקשרה ו/או תתקשר החברה, המבוססות על דירוגם הבינלאומי. חשיפות אלו מנוהלות בחברה על ידי הערכה פרטנית של כל אחד ממבטחי המשנה באופן נפרד.

כמו כן, חשיפות החברה מפוזרות בין מבטחי משנה שונים, והעיקריות שבהן הינן למבטחי משנה המדורגים בדירוגים בינ"ל גבוהים.

באור 33: - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכוני אשראי (המשך)

5. ביטוח משנה (המשך)

2. חשיפה לסיכוני אשראי של מבטחי משנה

ליום 31 בדצמבר, 2016

חובות בפיגור		סה"כ		פיקדונות		נכסי ביטוח משנה		סך פרמיות למבטחי משנה		דרוג		אחרים
מעל שנה	בין חצי שנה לשנה	חשיפה (א)	מבטחי משנה	בביטוחי חובה וחבויות	בביטוח רכוש וחבויות	בביטוח חיים	יתרות בחובה (זכות) נטו (ב)	לשנת 2016	חברה מדרגת	מבטחי המשנה		
אלפי ש"ח												
-	-	55,996	92,588	132,305	7,726	9,804	1,566	(2,817)	95,947	S & P	AA	אחרים
-	2	40,251	42,845	62,231	-	36,037	5,726	(20,898)	105,101	S & P	-AA	Swiss Reinsurance Co Munich Reinsurance Co AG
-	-	24,485	179,011	197,005	554	-	16,433	(10,496)	243,184	S & P	-AA	Partner Reinsurance Europe Ltd
-	-	17,461	140,808	162,580	-	-	-	(4,311)	182,698	S & P	+A	XL Re Europe SE
-	-	96,444	88,700	173,351	682	11,854	-	(743)	186,671	S & P	+A	Amlin AG
-	-	28,123	139,182	157,781	1,207	11,231	-	(2,914)	190,086	S & P	A	אחרים
-	2	89,687	26,424	76,116	14,182	20,785	6,871	(1,843)	96,848	S & P	A	אחרים
-	-	182	-	182	-	-	-	-	-	S & P	נמוך מ-BBB או ללא דירוג	אחרים
-	4	352,629	709,558	961,551	24,351	89,711	30,596	(44,022)	1,100,535			סה"כ

באור 33: - ניהול סיכונים (המשך)
 ה. סיכוני אשראי (המשך)
 5. ביטוח משנה (המשך)
 2. חשיפה לסיכוני אשראי של מבטחי משנה (המשך)
 ליום 31 בדצמבר, 2015

חובות בפיגור		סה"כ		פיקדונות		נכסי ביטוח משנה		פרמיות למבטחי משנה		דרוג	מבטחי המשנה
מעל שנה	בין חצי שנה לשנה	חשיפה (א)	מבטחי משנה	בביטוחי חובה וחבויות	בביטוח רכוש	בביטוחי רכוש וחבויות	בביטוחי רכוש וחבויות	בתרבות בחובה (זכות) נטו	לשנת 2014		
שנה	לשנה	(א)	משנה	וחבויות	רכוש	וחבויות	רכוש	חיים	נטו	2014	המשנה
אלפי ש"ח											
-	-	27,845	132,263	160,108	-	-	-	-	-	-	+AA National Indemnity Co
-	-	42,932	17,028	42,446	10,586	10,464	9,378	(12,914)	48,188	AA אחרים	
-	-	13,434	7,471	13,125	730	163	14,051	(7,164)	28,762	-AA Munich Reinsurance Co	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	54,206	-AA Partner Reinsurance Europe Ltd	
-	1	73,217	25,882	65,409	18,478	20,805	7,631	(13,224)	90,756	A אחרים	
-	-	21,205	3,702	18,936	3,313	3,406	-	(748)	11,393	-A Odyssey Reinsurance Co	
-	-	84	-	181	-	-	-	(97)	-	נמוך מ-BBB או ללא דירוג	אחרים
-	1	178,717	186,346	300,205	33,107	34,838	31,060	(34,147)	233,305	סה"כ	

באור 33: - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכוני אשראי (המשך)

5. ביטוח משנה (המשך)

2. חשיפה לסיכוני אשראי של מבטחי משנה (המשך)

הערות

- (א) סה"כ החשיפה למבטחי המשנה הינה: סך כל חלקם של מבטחי משנה בעתודות הביטוח ובתביעות התלויות, בניכוי הפיקדונות שנתקבלו ממבטחי המשנה כערבות להתחייבויותיהם ובתוספת (בניכוי) היתרות בחובה (בזכות) נטו.
- (ב) הדירוג נקבע בעיקרו לפי חברת הדירוג S&P, במקרים מסוימים בהם לא ניתן דירוג למבטח המשנה על ידי S&P, נקבע הדירוג על ידי חברת דירוג AM-BEST והומר הדירוג לפי מפתח שנקבע בתקנות דרכי ההשקעה.
- (ג) סך-כל החשיפה של מבטחי המשנה בחוזים היחסיים של החברה לסיכוני רעידת אדמה בשנת 2016 בהנחת הסתברות של נזק בשיעור של 1.8% (MPL) עומד על 972 מיליון ש"ח ובנוסף, החברה מגינה על השייר הישיר בהנחת הסתברות של נזק בשיעור של 1.8% (MPL) בגובה של כ- 547 מיליון ש"ח (אשתקד כ-524 מיליון ש"ח), ממנה חלקו של מבטח המשנה המשמעותי ביותר בחשיפה זו הינו 15% (בדומה לאשתקד).
- (ד) לא קיימים מבטחי משנה נוספים פרט לאלו אשר פורטו לעיל אשר החשיפה בגינם עולה על 15% מהחשיפה הכוללת של מבטחי משנה לרעידת אדמה או שהפרמיה בגינם עולה על 10% מסך הפרמיות לביטוח משנה בענפי הרכוש לשנת 2016.
- (ה) לגבי הסכמים מיוחדים עם מבטחי משנה - ראה באור 20 ב'.

1. סיכונים גיאוגרפיים (*)

ליום 31 בדצמבר, 2016

סה"כ	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות(**)	נדל"ן להשקעה אלפי ש"ח	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות	
2,864,559	(6,259)	2,870,818	119,468	478,293	82,822	924,310	1,265,925	ישראל
54,508	-	54,508	10,003	-	-	44,505	-	ארה"ב
38,689	-	38,689	-	21,600	577	16,512	-	אחר
2,957,756	(6,259)	2,964,015	129,471	499,893	83,929	985,327	1,265,925	סה"כ

ליום 31 בדצמבר, 2015

סה"כ	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות(**)	נדל"ן להשקעה אלפי ש"ח	תעודות סל	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות		
2,960,003	(9,863)	2,969,866	253,906	316,517	16,974	77,412	713,091	1,591,966	ישראל
405,588	-	405,588	368,657	-	-	-	36,931	-	ארה"ב
52,229	-	52,229	27,418	21,600	-	1,315	1,895	-	אחר
3,417,820	(9,863)	3,427,683	649,981	333,817	16,974	78,727	751,918	1,591,966	סה"כ

(*) הגילויי בבאור לא כולל נכסים עבור חוזים תלויי תשואה.

(**) השקעות אחרות כוללות נכסי ביטוח משנה, השקעות בחברות כלולות, מזומנים והשקעות פיננסיות אחרות שלא נכללו בטורים האחרים.

באור 33: - ניהול סיכונים (המשך)

- ז. השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
 1. פירוט הרכב ההשקעות לפי בסיסי הצמדה

ליום 31 בדצמבר, 2016

סה"כ	פריטים לא פיננסים ואחרים	במטבע חוץ או בהצמדה אליו אלפי ש"ח	בש"ח צמוד למדד	בש"ח לא צמוד	
336,887	-	24,962	-	311,925	מזומנים ושווי מזומנים
5,292,801	2,061,023	206,994	1,466,404	1,558,380	נכסים סחירים
279,093	138,862	22,621	111,973	5,637	נכסים בלתי סחירים
<u>5,908,781</u>	<u>2,199,885</u>	<u>254,577</u>	<u>1,578,377</u>	<u>1,875,942</u>	סך כל הנכסים

ליום 31 בדצמבר, 2015

סה"כ	פריטים לא פיננסים ואחרים	במטבע חוץ או בהצמדה אליו אלפי ש"ח	בש"ח צמוד למדד	בש"ח לא צמוד	
252,879	-	39,320	-	213,559	מזומנים ושווי מזומנים
4,463,378	1,976,007	158,040	1,289,410	1,039,921	נכסים סחירים
213,277	91,713	17,809	103,755	-	נכסים בלתי סחירים
<u>4,929,534</u>	<u>2,067,720</u>	<u>215,169</u>	<u>1,393,165</u>	<u>1,253,480</u>	סך כל הנכסים

2. סיכון אשראי עבור נכסים בארץ

ליום 31 בדצמבר, 2016

דרוג מקומי (*)

סה"כ (**)	נמוך מ-BBB או לא מדורג	BBB עד A	AA ומעלה
1,872,625	-	-	1,872,625
1,189,239	24,602	531,384	633,253
115,251	11,306	58,270	45,675
<u>3,177,115</u>	<u>35,908</u>	<u>589,654</u>	<u>2,551,553</u>

נכסי חוב בארץ

אגרות חוב ממשלתיות
 נכסי חוב אחרים - סחירים
 נכסי חוב אחרים - בלתי סחירים
 סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ

באור 33: - ניהול סיכונים (המשך)

ז. השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

2. סיכון אשראי עבור נכסים בארץ (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2015

דרוג מקומי *			
סה"כ (**)	נמוך מ-BBB		
	או לא מדורג	BBB עד A	AA ומעלה
אלפי ש"ח			
1,358,806	-	-	1,358,806
928,850	36,627	422,026	470,197
109,894	15,391	67,318	27,185
<u>2,397,550</u>	<u>52,018</u>	<u>489,344</u>	<u>1,856,188</u>

נכסי חוב בארץ

אגרות חוב ממשלתיות
נכסי חוב אחרים - סחירים
נכסי חוב אחרים - בלתי סחירים
סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ

(* המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מדורג". נתוני חברת מדורג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטוחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(** הערך בספרים מהווה קירוב לסיכון האשראי המירבי. לפיכך, טור סה"כ מייצג סיכון אשראי מירבי.

3. סיכון אשראי עבור נכסים בחו"ל

דרוג בינלאומי *				
ליום 31 בדצמבר 2016				
אלפי ש"ח				
סך הכל (**)	נמוך לא מדורג	נמוך		
		מ-BBB	BBB	A ומעלה
194,893	-	52,156	117,924	24,813

סך הכל נכסי חוב בחו"ל

(* המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי המפקח S&P, Mood's ו-Fitch. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטוחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(** הערך בספרים מהווה קירוב לסיכון האשראי המירבי. לפיכך, טור סה"כ מייצג סיכון אשראי מירבי.

באור 33: - ניהול סיכונים (המשך)

ז. השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

3. סיכון אשראי עבור נכסים בחו"ל (המשך)

דרוג בינלאומי (*)

ליום 31 בדצמבר 2015

אלפי ש"ח

סך הכל	נמוך			
	לא מדורג	מ-BBB	BBB	A ומעלה
114,061	-	48,145	54,054	11,863

סך הכל נכסי חוב בחו"ל

(*) המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי המפקח S&P, Mood's ו-Fitch. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(**) הערך בספרים מהווה קירוב לסיכון האשראי המירבי. לפיכך, טור סה"כ מייצג סיכון אשראי מירבי.

באור 34: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר, 2016

בעל עניין	בעל שליטה
קשורים	(החברה)
אחרים	האם)

אלפי ש"ח

חייבים אחרים

הלוואות (ראה סעיפים ה' ו-ו' להלן)

זכאים ויתרות זכות

1,361	108
(*54,732)	-
(1,708)	-

(*) יתרת ההלוואות הגבוהה ביותר במהלך השנה עמדה על 54,732 אלפי ש"ח.

באור 34: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

א. (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2015

בעל עניין וצדדים קשורים אחרים	בעל שליטה (החברה האם)	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
		90	118
		(37,769)*	-
		(160)	-

חייבים אחרים
הלוואות (ראה סעיפים ה' ו-ו' להלן)
זכאים ויתרות זכות

(* יתרת ההלוואות הגבוהה ביותר במהלך השנה עמדה על 76,302 אלפי ש"ח.

ב. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים:

בעל עניין וצדדים קשורים אחרים			
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2014	2015	2016	
אלפי ש"ח			
46,454	26,338	38,333	פרמיות ברוטו (ראה סעיפים ו' ו-ז' להלן)
3,060	2,614	2,701	הכנסות מהשקעות (ראה סעיפים ה' ו-ז' להלן)
(3,947)	(6,991)	(10,184)	תביעות משולמות (ראה סעיפים ו, יא' ו-יב' להלן)
(19,265)	(13,121)	(13,623)	הוצאות הנהלה וכלליות (ראה סעיפים ד', ז', ח' ו יא' להלן)

ג. תגמולים והטבות לאנשי מפתח ניהוליים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2014		2015		2016	
מס'	מס'	מס'	מס'	מס'	מס'
סכום אנשים	סכום אנשים	סכום אנשים	סכום אנשים	סכום אנשים	סכום אנשים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
11,153	9	6,510	9	6,766	9
613	3	331	3	495	3
11,766	9	6,841	9	7,261	9

הטבות לזמן קצר (*)
הטבות בגין פיטורין

(* כולל שכר ל- 6 דירקטורים חיצוניים בשנת 2016 בעלות של 1,045 אלפי ש"ח, בשנת 2015 בעלות של 1,062 אלפי ש"ח ובשנת 2014 בעלות של 1,066 אלפי ש"ח.

באור 34: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ד. תנאי העסקאות עם צדדים קשורים

חלק מפעילותה הכספית והביטוחית של החברה נעשית עם צדדים קשורים ובעלי עניין במהלך העסקים הרגיל ובמחירי שוק. יתרות שטרם נפרעו לתום השנה אינן מובטחות, אינן נושאות ריבית ויישובן יעשה במזומן. לא התקבלו או ניתנו כל ערבויות בגין סכומים לקבל או לשלם. לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2016 החברה לא רשמה כל הפרשה לחובות מסופקים בגין סכומים לקבל מצדדים קשורים.

1. אלי אלעזרא - יו"ר החברה

האסיפה הכללית של בעלי מניות החברה אישרו בחודש אוקטובר 2016 את חידוש ועדכון תנאי העסקתו של מר אלעזרא כיו"ר דירקטוריון פעיל של החברה, כך שכיום תנאי העסקתו הינם כדלקמן:

א. שכרו החודשי (ברוטו) של מר אלעזרא הינו בסך של 137 אלפי ש"ח. כאשר העלות השנתית הכוללת של השכר לא תעלה על סכום של 2.5 מיליון ש"ח ותורכב מרכיב קבוע בלבד (לא כולל מס שכר) והכל בהתאם לקבוע בחוק תגמול נושאי משרה ולקבוע בתיקון בחוזר מדיניות תגמול-תיקון.

ב. החברה תפריש מדי חודש לתוכנית ביטוח פנסיונית או ביטוח מנהלים, לפי בחירת מר אלעזרא, סכומים בשיעור של 8.33% משכרו החודשי על חשבון פיצויי פיטורין, 6% על חשבון תגמולים, 2.5% לביטוח מפני אובדן כושר עבודה, ו-7.5% לקרן השתלמות. ההפקדות בגין תגמולים וקרן השתלמות יעשו עד לתקרה המוכרת לצרכי מס מעת לעת, וכל עודף מעל לתקרה ייוסף לשכרו של מר אלעזרא. במקרה של הפרשות מלאות בשכר לא יתווספו לשכרו של מר אלעזרא ההפרשים בגין התקרות.

ג. החברה מעמידה לרשות מר אלעזרא רכב מקבוצת רישוי 7, ונושאת בכל הוצאות האחזקה והשימוש בו (למעט קנסות והוצאות אחרות עקב עבירות תנועה ו/או עבירות על חוקי עזר עירוניים). המס בגין שווי השימוש ברכב יגולם, אולם גילום כאמור לא יזכה את מר אלעזרא בהטבות הסוציאליות המפורטות בס"ק ב' לעיל.

ד. מר אלעזרא זכאי להחזר הוצאות שיוציא במסגרת ועבור עבודתו בחברה. לא נקבעה כל מגבלה על סכום ההחזר.

ה. החברה תישא בהוצאות אחזקה ושימוש בטלפון בביתו של מר אלעזרא וטלפון נייד בו יעשה מר אלעזרא שימוש. המס בגין הטבות אלו מגולם אולם הגילום אינו מזכה את מר אלעזרא בהטבות סוציאליות המפורטות בס"ק ב' לעיל.

ו. מר אלעזרא זכאי ל-26 ימי חופשה בשנה ול-30 ימי מחלה בשנה, הניתנים כל אחד לצבירה עד למקסימום של 90 ימי חופשה או לפדיון, לפי שיקול דעתו של מר אלעזרא. כן יהיה זכאי מר אלעזרא ל-10 ימי הבראה בשנה על פי התעריף המקובל בחברה.

ז. תקופת העסקתו של מר אלעזרא הוארכה ל-5 שנים נוספות והיא ניתנת לסיום בכל עת על ידי מר אלעזרא או החברה, בהודעה מראש של 180 יום.

2. אתי אלישקוב - מנכ"לית החברה לשעבר

ביום 13 ביולי, 2016, הודיעה הגב' אסתר אלישקוב על התפטרותה מתפקידה כמנכ"לית החברה.

3. מר שמעון מירון, מנכ"ל החברה

ביום 1 באוגוסט, 2016, מונה מר שמעון מירון כמנהל הכללי של החברה. בהתאם לתנאי העסקתו, כפי שאושרו על ידי האסיפה הכללית של בעלי מניות החברה בחודש יולי 2016, זכאי מר מירון לשכר חודשי בסך של 78 אלפי ש"ח (ברוטו) החל משכר חודש אוגוסט 2016 תוך הצמדה רבעונית למדד המחירים לצרכן של חודש יוני 2016. העלות הכוללת של השכר (רכיב קבוע ורכיב משתנה) לא תעלה על סכום של 2 מיליון ש"ח (לא כולל מס שכר). עד למועד בו החל מר מירון לכהן בתפקיד מנכ"ל החברה, כיהן מר מירון בחברה בתפקיד משנה למנכ"ל וראש אגף ביטוח חיים ופיננסים והיה זכאי לשכר חודשי בסך של 60 אלפי ש"ח (ברוטו).

הסכם העסקתו של מר מירון אינו קצוב בזמן וכל אחד מהצדדים רשאי לסיימו בכל עת, מכל סיבה שהיא, תוך מתן הודעה מוקדמת בכתב בת 180 יום, למעט במקרים המפורטים בהסכם העסקתו. בהסכם נקבעו למר מירון זכויות נלוות כדלקמן: (1) החברה תפריש ותפקיד מדי חודש לפוליסת ביטוח מנהלים סכומים בשיעור של 8.33% מהשכר על חשבון פיצויי פיטורין ו-6% על חשבון תגמולים וכן תפריש, על חשבונה, לקרן ההשתלמות 7.5% מהשכר החודשי ברוטו, (לעניין קרן ההשתלמות ו/או עבירות על חוקי עזר עירוניים). המס בגין שווי השימוש ברכב יגולם על ידי החברה.

באור 34: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ד. תנאי העסקאות עם צדדים קשורים (המשך)

3. מר שמעון מירון, מנכ"ל (המשך)

ההפרשה נעשית על מלוא המשכורת ולא עד התקרה המוכרת לצרכי מס). (2) החברה תבטח את מר מירון, על חשבונה, בסכומים ששיעורם יהיה עד 2.5% מהשכר החודשי, בביטוח מפני אובדן כושר עבודה. (3) החברה תשלם למר מירון דמי אחזקת טלפון נייד ללא הגבלה. (4) מר מירון זכאי ל-23 ימי חופשה בשנה וכן ל-13 ימי הבראה. (5) החברה תעמיד לרשות מר מירון מכונית בשווי של עד 350 אלף ש"ח ותישא בכל הוצאות האחזקה והשימוש ברכב (למעט קנסות והוצאות אחרות עקב עבירות תנועה).

4. שמעון חזות - יועץ בכיר ליו"ר הדירקטוריון

ביום 26 בפברואר, 2015, מונה מר שמעון חזות, שכיהן עד אותה עת כיועץ ליו"ר דירקטוריון החברה בתחום הפיתוח העסקי והשקעות ריאליות ולפני כן כדירקטור בחברה, לתפקיד יועץ ועוזר ליו"ר הדירקטוריון. במסגרת תנאי העסקתו, מועסק מר חזות בהיקף משרה של 60% והוא זכאי למשכורת חודשית (ברוטו) בסך של 30,000 ש"ח. בנוסף זכאי מר חזות לנשיאה של החברה בעלויות רכב מקבוצת רישוי בדרגה 6 כאשר החברה נושאת בכל הוצאות האחזקה והשימוש ברכב וכן הוא זכאי לתנאים סוציאליים אשר כוללים הפרשות על חשבון פיצויי פיטורין בשיעור 8.33%, ביטוח מנהלים בשיעור 5%, אובדן כושר עבודה בשיעור 2.5% וקרן השתלמות בשיעור 7.5%. מר חזות זכאי לכל התנאים, למענקים ובנוסחים משתנים בהתאם למנגנון התגמול שנקבע במדיניות התגמול לנושאי משרה בחברה בדרגת סמנכ"ל.

5. ביום 20 ביולי, 2016, אישר דירקטוריון החברה לאחר אישורה של ועדת הביקורת בחברה, את העסקת מר אור אלעזרא - בנו של יו"ר הדירקטוריון ובעל השליטה בחברה, בתפקיד עוזר אישי ליו"ר הדירקטוריון. שכרו החודשי יעמוד על סכום של 25,000 ש"ח ברוטו. בנוסף זכאי מר אור אלעזרא לרכב בשווי שימוש של עד 4,100 ש"ח או לנשיאה של החברה בעלויות רכב מקבוצת רישוי בדרגה האמורה, כאשר החברה תישא בכל הוצאות האחזקה והשימוש ברכב (למעט קנסות והוצאות אחרות עקב עבירות תנועה ו/או עבירות על חוקי עזר עירוניים). המס בגין שווי השימוש ברכב יגולם על ידי החברה. כמו כן, החברה תפריש מדי חודש סכומים בשיעור של 8.33% משכרו החודשי על חשבון פיצויי פיטורין, 6% על חשבון תגמולים, 2.5% לביטוח מפני אובדן כושר עבודה, ו-7.5% לקרן השתלמות. ההפקדות בגין תגמולים וקרן השתלמות יעשו עד לתקרה המוכרת לצרכי מס מעת לעת. מר אור אלעזרא זכאי ל-16 ימי חופשה בשנה ול-8 ימי הבראה.

ה. מתן הלוואה לחברה בבעלות בעל השליטה

החברה העניקה לאפרידר הלוואה בסך של 30,000 אלפי ש"ח בהתאם להסכם הלוואה מיום 18 בנובמבר, 2008. הלוואה אושרה מלכתחילה לתקופה של 4 שנים כשהקן עומדת לפירעון בתשלום אחד ביום 1 במרץ, 2013, כשהיא נושאת הפרשי הצמדה וריבית לפי הגבוה משני אלה: הצמדה למדד המחירים לצרכן בשיעור שנתי של 9%; או הצמדה לשער היציג של הדולר (ארה"ב) וריבית צמודה לשער היציג של הדולר בשיעור שנתי של 6.25%. בחודש ינואר, 2013, אישר דירקטוריון החברה, לאחר אישורה של ועדת הביקורת, את התקשרות החברה בתיקון להסכם הלוואה האמור במסגרתו עודכן שיעור הריבית כך שהחל מחודש מרץ, 2009, יגדל שיעור הריבית ב-0.4% וזאת בהתייחס לחלופת הצמדת המדד כאמור לעיל, ותוקנו מועדי הפירעון של הלוואה כך שקרן הלוואה הממודדת לאותו המועד בסך של 34,000 אלפי ש"ח תיפדה בשמונה תשלומים שנתיים שווים (קרן וריבית) החל מיום 31 במאי, 2014. כמו כן נקבע, כי לאפרידר קיימת אופציה לדחיית תשלום הקרן הראשונה כך שתשתלם יחד עם תשלום הקרן השנייה ביום 31 במאי, 2015. ביום 24 בפברואר, 2014, הודיעה אפרידר על כוונתה לממש את האופציה לדחיית תשלום הקרן הראשונה כאמור לעיל ובהתאם נדחה תשלום הקרן.

במסגרת התיקון, נוספה התניה פיננסית של אפרידר לפיה ההתחייבויות הפיננסיות שלה חלקי ההון העצמי בתוספת ההתחייבויות הפיננסיות שלה, לא יעלו על 80%. אפרידר תהא רשאית לפרוע את הלוואה בפירעון מוקדם, בכל עת בכפוף לתשלום עמלת פרעון מוקדם. בחודש אפריל 2015 אישר ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה את דחיית מועד תשלום הקרן הראשונה ליום 31 בדצמבר 2015. על אף דחיית תשלום הקרן, בחודשים יוני וספטמבר 2015 ביצעה אפרידר תשלומים על חשבון הלוואה בסכום של 4.5 מליון ש"ח ו-7.5 מליון ש"ח, בהתאמה, באופן בו פרעה אפרידר תשלומים על חשבון תשלומי הקרן הראשונה והשנייה. בנוסף, בחודש אוקטובר 2015, אפרידר הקדימה ושילמה את התשלום שהיה אמור להשתלם בחודש מאי 2016. יתרת חוב האשראי הכספי השוטף ליום 31 בדצמבר, 2016 הסתכמה לסך של כ-23.7 מליון ש"ח.

להבטחת פירעון הלוואה שעבדה אלעזרא החזקות בשעבוד שני בדרגה, את מניות אפרידר שבבעלותה. מניות אפרידר המוחזקות על ידי אלעזרא החזקות משועבדות בשעבוד ראשון בדרגה

באור 34: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ה. מתן הלוואה לחברה בבעלות בעל השליטה (המשך)

לבנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "הבנק"), שהינו בנק מלווה בהסכמי ליווי פיננסי לפרויקטים של נדל"ן שאפרידר מבצעת, להבטחת פרעון חובות אפרידר לבנק. יצוין, כי אפרידר העמידה לבנק בטחונות הכוללים, בין היתר, שעבודים צפים על כל נכסי אפרידר וכן שעבודים על נכסי מקרקעין. כמו כן, העמיד מר אלעזרא ערבות אישית לטובת החברה להבטחת התחייבויותיה של אפרידר בהתאם להסכם הלוואה.

1. לקראת סוף שנת 2011 החלה החברה להציע למבוטחיה אשר רכשו פוליסות ביטוח רכב, שירותי דרך וגרירה מאת חברת ממסי שירותי דרך וגרירה בע"מ (להלן - "ממסי") שהינה חברה בשליטת בעל השליטה בחברה (חברה בת בשליטת (60%) אלבר ציי-רכב (ר.צ) בע"מ).

ביום 27 במרס, 2016 דירקטוריון החברה אישר את חידוש ההתקשרות עם חברת ממסי ל-12 חודשים נוספים. היקף השירותים הנרכשים מממסי על בסיס שנתי עומד על כ-4 מיליון ש"ח בדומה לאשתקד.

ביום 26 בפברואר, 2017 דירקטוריון החברה אישר את חידוש התקשרות האמורה עם ממסי לתקופה של 12 חודשים נוספים בתנאים זהים.

2. הסכמים הקשורים במרכז מסחרי אפרידר באשקלון

בתאריך 29 במרס, 2009 רכשה החברה מאפרידר החברה לשיכון ופיתוח ישראל בע"מ (להלן אפרידר), כנגד הקצאת מניות, נכס מקרקעין בעיר אשקלון שבבעלות פנינת אפרידר בע"מ, חברת בת של החברה (להלן - "פנינת אפרידר") (ראה באור 7 להלן). במסגרת אישור האסיפה הכללית של בעלי מניות החברה ניתן אישור להתקשרויות הבאות:

(1) הסכם שכירות בין פנינת אפרידר לבין אפרידר. במסגרת התקשרות זו תשכור אפרידר מפנינת אפרידר שטחים במרכז מסחרי אפרידר המשמשים אותה לצורך פעילותה (נכון למועד זה- 337 מ"ר) בתמורה ל-50 ש"ח למ"ר בתוספת מע"מ לחודש. ההסכם חודש מיום 1 באפריל, 2014 לתקופה של 12 חודשים (החל מ- 1 באפריל, 2014 ועד 31 במרס, 2015) + 2 תקופות אופציה בנות שנה כל אחת, כשהאחרונה עתידה להסתיים ביום 31 במרס, 2017. אפרידר החליטה לממש את האופציות.

התקשרות זו אושרה כהתקשרות בהתאם לתקנה 1(3) לתקנות החברה (הקלות בעסקאות עם בעלי עניין) התש"ס-2000 כעסקת מסגרת.

(2) הסכם ניהול מרכז מסחרי אפרידר.

בתאריך 29 במרס, 2009 נחתם הסכם לתקופה של 5 שנים בין פנינת אפרידר לאפרידר לפיו אפרידר תנהל את המרכז המסחרי החל מה- 1 לאפריל, 2009 עבור פנינת אפרידר. תקופת ההתקשרות הינה ל-12 חודשים, כשכל שנה יתחדש ההסכם מאליו למשך שנה וזאת עד ליום 31 במרס, 2014.

ביום 1 באפריל, 2014 נחתם תוספת להסכם הניהול במסגרתו תמשיך אפרידר לנהל את המרכז המסחרי בשטח של 4,181 מ"ר לתקופה של 36 חודשים. דמי הניהול שישולמו עבור ניהול זה הינם 9 ש"ח למ"ר בתוספת מע"מ לחודש.

ח. ביום 28 בפברואר, 2016, אישר דירקטוריון החברה את חידוש התקשרות החברה, לאחר אישורה של ועדת הביקורת בחברה שסיווגה את ההתקשרות כהתקשרות שאיננה חריגה, עם חברת אלבר ציי-רכב (ר.צ) בע"מ ("אלבר") בהסכם ליסינג תפעולי. אלבר הינה חברה שלבעל השליטה בהכשרה ביטוח, מר אלי אלעזרא, עניין אישי בהתקשרות מכוח החזקותיו במישרין ו/או באמצעות חברות בשליטתו באפרידר, בעלת השליטה באלבר. כמו כן, מכהן מר אלעזרא כנושא משרה באלבר ובאפרידר. במסגרת ההסכם מעמידה אלבר לחברה, נכון למועד אישור העסקה, 84 כלי רכב מקבוצות רישוי שונות בתמורה כוללת חודשית של כ-261,000 ש"ח בתוספת מע"מ. תקופת החכירה נקבעה ל-36 חודשים ומכסת הקילומטרים השנתית לכל רכב נקבעה ל-30 אלפי ק"מ.

באור 34 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ט. שיפוי וביטוח דירקטורים ונושאי משרה

תקנות החברה מאפשרות שיפוי וביטוח של דירקטורים נושאי משרה על פי דין. בהתאם לכך, החליטה החברה לבטח את אחריותם של נושאי משרה, והכל בכפוף להוראות הדין ולהגבלות נוספות.

הסכום ששולם עבור שיפוי וביטוח נושאי המשרה בחברה:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
אלפי ש"ח		
235	223	206

עבור ביטוח דירקטורים ונושאי משרה

י. ביום 28 בדצמבר, 2016 אישר דירקטוריון החברה את חידוש ההתקשרות עם חברת אלבר ציי-רכב (ר.צ) בע"מ ("אלבר") ל-12 חודשים נוספים. אלבר רוכשת מהחברה פוליסות מסוג ביטוח רכב חובה בעבור רכבי הליסינג וההשכרה אשר נמצאים בבעלותה וכן בעבור רכבים תפעוליים שבבעלותה. נכון למועד זה מסתכמת כמות הרכבים שבבעלות אלבר לסך של 30,768 רכבים וכן 18 רכבים מסחריים מעל משקל של 3.5 טון. היקף ההתקשרות עמד בשנת 2016 על סך של כ-36 מיליון ש"ח. ליום 31 בדצמבר, 2016 ישנה יתרה בגין מימון חובה בסך של כ-31 מלש"ח, שנפרעה במלואה לאחר תאריך המאזן.

יא. ביום 25 במאי, 2015 לאחר אישורה של ועדת הביקורת בחברה שסיווגה את ההתקשרות כהתקשרות שאיננה חריגה, התקשרה החברה עם מוטו פרטס בע"מ, חברה בת (75%) של ממסי (להלן: "מוטו פרטס") לאספקת חלקי חילוף למוסכי ההסדר עימם קשורה החברה. התקשרות עם מוטו פרטס, הינה במקביל להתקשרות קיימת של החברה עם צד שלישי שאינו קשור לחברה, אשר מעניק לחברה שירותים זהים לאלו המוענקים על ידי מוטו פרטס. היקף ההתקשרות בשנת 2016 עם מוטו פרטס עמד על סך של כ-3,273 אלפי ש"ח. תקופת ההסכם אינה מוגבלת בזמן וניתנת לסיום על ידי אחד מהצדדים בהודעה מוקדמת בת 30 ימים.

יב. בחודש מאי 2015 נוספה לרשימת מוסכי ההסדר עימם קשורה החברה, רשת "מוסכי אקספרס" שבבעלות ממסי (להלן: "מוסכי אקספרס"). ההתקשרות עם רשת מוסכי אקספרס הינה במקביל להתקשרות קיימת של החברה עם כ-80 מוסכי הסדר בפריסה ארצית ובתנאים דומים. היקף ההתקשרות בשנת 2016 עם מוסכי אקספרס עמד על סך של כ-1 מיליון ש"ח. תקופת ההסכם אינה מוגבלת בזמן וניתנת לסיום על ידי אחד מהצדדים בהודעה מוקדמת בת 30 ימים.

יג. במהלך השנה החברה ביצעה עסקאות זניחות עם בעל השליטה בה או שלבעל השליטה בה היה עניין באישורן, בעלות סוגים ומאפיינים כמפורט בנוהל עסקאות זניחות. עסקאות אלה כללו את ההתקשרויות הבאות: (א) התקשרות עם ממסי לרכישת פוליסות מסוג ביטוח רכב חובה ומסוג ביטוח רכב מקיף בעבור צי המשאיות שבבעלות ממסי בהיקף שנתי בסך של 343 אלפי ש"ח. (ב) השכרת שטח מסחרי לאלבר בבניין גב ים שבבעלות החברה בעלות שנתיית בסך של 361 אלפי ש"ח. (ג) אישור תקציב תרומות לקרן אלעזרא לשנים 2016 ו-2017 בסכומים של 660 אלפי ש"ח ו-550 אלפי ש"ח, בהתאמה. (ד) התקשרות עם אלבר לרכישת פוליסות ביטוח עסקים בעלות שנתיית בסך של כ-960 אלפי ש"ח. (ה) התקשרות עם אפרידור לרכישת פוליסות ביטוח עסקים וחבויות בעלות שנתיית בסך של כ-304 אלפי ש"ח. (ו) בחודש ספטמבר 2016 אישר דירקטוריון החברה לאחר שוועדת הביקורת סיווגה את העסקה כלא חריגה, השכרת שטח משרדים לאלבר בבניין גב ים שבבעלות החברה. נכון למועד פרסום הדוח, ההתקשרות טרם השתכללה לכדי הסכם מחייב. (ז) בחודש מרס 2017 אישר דירקטוריון החברה, לאחר שוועדת הביקורת סיווגה את העסקאות כלא חריגות, שיתוף פעולה עם אלבר לקבלת הפניות למכירת ביטוחי רכב של החברה וכן לצירופה של החברה למועדון הצרכנות של אלבר.

א. תובענות ייצוגיות - בקשות לאישור תובענות כייצוגיות ותובענות אשר אושרו כייצוגיות

בבקשות לאישור תובענות כייצוגיות המתוארות בסעיפים 1-3, הנהלת החברה ביצעה הפרשה בדוחותיה הכספיים, וזאת בהתאם להערכתה המתבססת על חוות-דעת יועציה המשפטיים, כי יותר סביר מאשר לא (more likely than not), כי טענות ההגנה של החברה תדחה או מקום בו קיימת נכונות לפשרה מצד החברה.

בבקשות לאישור תובענות כייצוגיות המפורטות בסעיפים 4-12 להלן, אשר בהן להערכת ההנהלה המתבססת בין היתר על חוות-דעת יועציה המשפטיים, יותר סביר מאשר לא (more likely than not), כי טענות ההגנה של החברה תתקבלנה והבקשה לאישור התובענה כייצוגית תידחה, או לחילופין, תובענות בהן החברה עדיין לומדת את פרטיהן, לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים.
להלן פרוט הבקשות לאישור תובענות כייצוגיות:

1. המדובר בבקשה לאישור תובענה ייצוגית על סך כ-21 מיליון ש"ח אשר הוגשה נגד החברה ונגד חברות ביטוח נוספות ביום 13 באוגוסט, 2008. לטענת התובע הייצוגי, מאחר והחברה מחייבת את מבוטחיה להתקין אמצעי מיגון לרכבם, כתנאי לתוקף הכיסוי הביטוחי, עליה לטפוחם, במקרי נזק כאמור, גם בגין הנזק שנגרם לאמצעי המיגון.
הצדדים גיבשו מתווה מוסכם לקראת הסדר פשרה עתידי, ולאחר שנוסח ההסדר אושר על ידי כל חברות הביטוח המעורבות בתיק, הגיש היועץ המשפטי לממשלה את התנגדותו להסדר. לאור התנגדותו, והתנגדות ב"כ התובעים הייצוגיים לחלק מעיקרי ההסדר, התכנסו הצדדים לצורך גיבוש הסדר פשרה מתוקן. בהמשך, הגישו הצדדים הסדר פשרה מתוקן לבית המשפט, אולם החברה לא הצטרפה להסדר האמור.

ביום 2 באוגוסט, 2012 ניתנה החלטה על ידי השופטת אגמון במסגרתה הורתה על מינוי בודק שיבחן את ההסדר המוצע. בהמשך, התקבלה עמדת הממונה והיועץ המשפטי לממשלה להסדר המתוקן שהוגש, כאשר ההערות המהותיות נגעו לשיעור הפחת ושכר טרחת עוה"ד.

בהמשך, העביר הבודק את חוות דעתו בנוגע לסבירות הפשרה ביחס לחברות שהצטרפו להסדר.

בהמשך לאמור, התבקש בית המשפט לאשר את הסדר הפשרה. בתגובה, הורה בית המשפט לשתי החברות שלא הצטרפו להסדר, וביניהן החברה, להבהיר מדוע לא הצטרפו עד כה לפשרה. בית המשפט הציע כי החברה תשקול להצטרף להסדר ללא בדיקת בודק.

ביום 5 במאי 2015, בית המשפט הורה לצדדים לפנות לבודק על מנת שיבחן את אופן יישומו של ההסכם לאחר שתוקן בהתאם להנחיות ביהמ"ש.

ביום 17 בדצמבר 2015 הוגשה לבית המשפט חוות דעתו המשלימה של הבודק.

ביום 21 בפברואר 2016 נתן בית המשפט החלטה בה הבהיר, כי שיעור הפחת שיש לנכות משווי אמצעי המיגון של מבוטחים שאין להם קבלות להוכחת שווי אמצעי המיגון ושאינם יודעים את מועד התקנתם - הינו 50%.

ביום 1 במאי 2016 הוגש לבית המשפט הסכם פשרה מתוקן בהתאם להערות בית המשפט ומסקנות דוח הבודק. ביום 19 ביוני, 2016 ניתן פסק דין המאשר את הסכם הפשרה.

באור 35: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות - בקשות לאישור תובענות כייצוגיות ותובענות אשר אושרו כייצוגיות (המשך)

2. המדובר בבקשה לאישור תובענה ייצוגית על סך כ-16.5 מיליון ש"ח אשר הוגשה נגד החברה ונגד חברות ביטוח נוספות ביום 1 ביוני, 2011. לטענת התובע הייצוגי, המשיבות מעכבות אצלן תגמולי ביטוח מחמת עיקולים או צווי כינוס המוטלים על תגמולים אלו, וכאשר תגמולים אלו מועברים לבסוף למבוטח, הם מועברים בערכים נומינאליים בלבד, או במקרים מסוימים, בצירוף הפרשי הצמדה בלבד, וזאת לכאורה בניגוד לדיון, הקובע חובת שיערוך. עילות התובענה שנטענו במקור הינן, בין היתר, הפרת חוזה הביטוח, הפרת חובה חקוקה, עשיית עושר ולא במשפט, הפרת חובות מכוח חוק השומרים והפרת חובת הנאמנות. בדיון שהתקיים ביום 22 במרס, 2012 צומצמה המחלוקת לעילת עשיית עושר ולא במשפט בלבד.
- ביום 12 בדצמבר, 2012, ולאחר חקירת המומחה מטעם המבקשים, הגשת עיקרי טיעון והצגת סיכומים בעל פה מטעם הצדדים, ניתנה החלטה המאשרת את ניהול התובענה כייצוגית.
- במסגרת ההחלטה, הוגדרו חברי הקבוצה כמבוטחים וניזוקים אשר תגמולי הביטוח ששולמו להם לאחר 1 ביוני, 2008, ואשר זכותם לתשלום עוכבה בגין עיקול שהוטל על הנכס. עילת התביעה הוגדרה כזכותם של חברי הקבוצה לקבלת הפרשי הצמדה וריבית מכוח חוק עשיית עושר ולא במשפט ומכוח חוק חוזה הביטוח.
- ביום 8 בינואר, 2013 הגיעו הצדדים להסדר דיוני מוסכם שקיבל תוקף של החלטה של הערכאה המוסמכת, לפיו הדיון בתובענה ידחה למשך 90 יום במהלכם יקיימו הצדדים הליך גישור בפני מגשר מוסכם; וכי ידחה המועד להגשת בר"ע על ההחלטה לאשר את התובענה כייצוגית עד לאחר מיצוי הליך הגישור.
- ביום 24 באפריל, 2013, הודיע ב"כ התובע הייצוגי כי הליך הגישור כשל ובירור התובענה ימשך בבית המשפט. לאחר מועד זה, הצדדים הביעו נכונות לשוב לאפיק הגישור. בדיון המקדמי שנערך ביום 16 ביוני, 2013, נקבע כי התובענה יכולה להתייחס לטענה לפיה גם בפוליסות "משתתפות ברווחים" לא מועברת מלוא טובת ההנאה המופקת מעיכוב הכספים לידי חברי הקבוצה. לעומת זאת, לא תיכלל הטענה לפיה חברות הביטוח נדרשות לשאול את המבוטח כיצד הוא מבקש שינהגו בכסף.
- בדיון שהתקיים ביום 10 במרס 2016 הודיעו הצדדים, כי הם מצויים בשלבים מתקדמים של גיבוש הסכם פשרה שיוגש לבית המשפט עד ליום 3 באפריל 2016. דיון קדם משפט התקיים ביום 15 במאי 2016 ובו מסרו כי בכוונתם להגיש בתוך זמן קצר, הסכם פשרה חתום ובקשה לאישור ההסכם.
- בדיון האחרון שהתקיים ביום 21 באוגוסט 2016 סוכם, כי בתוך שבועיים הצדדים יגישו הסכם חתום ובקשה לאישור הסדר פשרה. ביום 13 באוקטובר 2016 הוגשה לבית המשפט בקשה לאישור הסכם פשרה. ביום 2 בנובמבר 2016 ניתנה החלטת בית משפט הקובעת כי דבר הגשת בקשת האישור יפורסם בהודעה לצורך התייחסויות בהתאם לסעיף 18(ג) לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006, עוד נקבע כי ההודעה כאמור תפורסם בשניים מתוך ארבעת העיתונים הנפוצים והיא תכלול בין היתר פרטים אודות הדרכים בהן ניתן לעיין בנוסח בקשת האישור, הסדר הפשרה והחלטת בית המשפט. עוד קבע בית המשפט, כי ניתן יהיה להגיש התנגדויות לבקשת האישור עד ליום 1 בינואר 2017 וכי הדיון בבקשת האישור יתקיים ביום 15 בינואר 2017. ביום 14 בנובמבר 2016 התפרסמה הודעה כאמור בעיתונים "מעריב" ו"ישראל היום".
- ביום 1 בינואר, 2017 הוגשה התנגדות מטעם תנועת אזרחים וותיקים לשיפור חיי האזרחים הוותיקים בישראל.
- ביום 15 בינואר, 2017 התקיים דיון בבית המשפט במסגרתו נדונו היבטים שונים של יישום הסכם הפשרה. בית המשפט קבע דיון נוסף ביום 26 בפברואר, 2017. ביום 16 בפברואר, 2017 נעתר בית המשפט לבקשה למחוק את ההתנגדות, וההתנגדות נמחקה. לנוכח בקשת היועמ"ש להאריך את המועד למתן עמדתו, הדיון נדחה ליום 24 באפריל, 2017.

באור 35: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות - בקשות לאישור תובענות כייצוגיות ותובענות אשר אושרו כייצוגיות (המשך)

3. המדובר בבקשה לאישור תובענה ייצוגית על סך כ-37 מיליון ש"ח אשר הוגשה נגד החברה

ונגד חברות ביטוח נוספות ביום 13 ביוני, 2012. עניין התובענה הינו גביית סכומי כסף העולים לעיתים כדי שיעור נכבד מן הפרמיה המשולמת על ידי המבוטחים והקרויים "גורם פוליסה" ו/או "דמי ניהול אחרים" ("גורם פוליסה"). לטענת התובעת הייצוגית, אמנם במסגרת חוזרי הממונה הותר לחברות הביטוח לגבות "גורם פוליסה" בפוליסות לביטוח חיים, בכפוף למספר מגבלות, אלא שזהו תנאי הכרחי אך לא מספיק ולצורך גביית "גורם פוליסה" נדרשת גם הסכמה חוזית.

הקבוצה אותה מבקשת לייצג התובעת הנה כל מי שהוא ו/או שהיה מבוטח של המשיבה ושנגבה ממנו סכום כלשהו כ"גורם פוליסה" ו/או כעמלה זהה בשם אחר. התובעת עותרת לסעד של תשלום סכום הפיצוי/השבה השווה לסכום גורם הפוליסה שנגבה מחברי הקבוצה בפועל, בצירוף התשואה שנמנעה מהם ביחס לסכום זה. כן עותרת התובעת למתן צו עשה המורה לחברה לשנות את דרך פעולתה בכל הקשור בגביית גורם פוליסה ולתשלום גמול לתובעת ושכר טרחה לבאי כוחה.

החברה הגישה תגובה לבקשה לאישור התובענה כייצוגית, התובעת הגישה תשובה לתגובה לבקשה לאישור התובענה כייצוגית, ובהמשך הוגשה עמדת היועץ המשפטי לממשלה.

בקדם המשפט שהתקיים ביום 1 בספטמבר, 2013 נקבע התיק להגשת סיכומים בכתב בבקשת האישור.

בתחילת אוקטובר 2013, הוגשו סיכומים מטעם החברה, ובהמשך הוגשו סיכומי תשובה מטעם המבקשת.

בהמשך, התקיימו פגישות עם נציגי הפיקוח בניסיון לבחון את עמדתם באשר לאפשרות לסיום התיק בפשרה. נציגי הפיקוח ביקשו שהות כדי לבחון העניין.

במקביל, נציגת היועמ"ש הודיעה כי אין מניעה מבחינת הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון כי תינתן החלטה בבקשה לאישור התובענה כייצוגית.

לפני כשנה התקיים בתיק מקביל (ת"צ 30028-04-11) הליך גישור, שהסתיים בהגשת הסכם גישור לבית המשפט.

ההסכם הוגש ביום 10 ביוני, 2015, וביום 11 ביוני, 2015 הורה בית המשפט בתיק המקביל על פרסום הסדר הפשרה, וכן הורה על מינויו של פרופ' אייל זמיר כבודק בתיק, וזאת בהתאם לסעיף 19 (ב) לחוק תובענות ייצוגיות.

המשיבות בתיק המקביל עתרו לביהמ"ש בבקשה שיעיין מחדש בהחלטתו על מינוי בודק מתחום המשפט, אולם בהחלטתו מיום 29 ביוני, 2015, הותר בית המשפט את החלטתו זו על כנה.

בתחילת חודש ספטמבר 2015 השלים הבודק את חוות דעתו והעבירה לבית המשפט, ובה הוא פירט את הערותיו והמלצותיו.

ביום 18 באוקטובר, 2015 התקיים דיון בבית המשפט המחוזי מרכז בבקשה התלויה ועומדת לאישור הסכם הפשרה שהוגש בתיק המקביל.

בדיון הנ"ל הבהיר ביהמ"ש כי יש לו השגות בנוגע להסדר הפשרה, וכי ככל שלא יוכנסו בו שינויים לרבות הגדלת סכום הפשרה - הוא לא יאשר את ההסדר במתכונתו הנוכחית.

בחודש מרס 2016 הגיש היועמ"ש את עמדתו והערותיו להסדר הפשרה. המשיבות הגישו תגובה לעמדת היועץ המשפטי לממשלה וטענו בין היתר, כי יש לאשר את הסדר הפשרה אליו הגיעו הצדדים.

ביום 21 בנובמבר 2016 ניתנה החלטת בית משפט הן בבקשה לאישור הסדר הפשרה (בתיק המקביל) והן בבקשות לאישור התובענות כייצוגיות. באשר לבקשה לאישור הסדר הפשרה (בתיק המקביל) קבע בית המשפט כי יש לדחות את הסדר הפשרה, באשר לשיטתו של בית המשפט אין הוא מהווה הסדר ראוי וסביר בהתחשב בעניינם של חברי הקבוצה. באשר לבקשות לאישור התובענות כייצוגיות קבע בית המשפט כי יש מקום לאשר באופן חלקי את ניהול התובענות כייצוגיות. בית המשפט הגדיר את חברי הקבוצה והם "מבוטחים של כל אחת מחברות הביטוח בפוליסות ביטוח חיים משולבות חיסכון שנערכו בין השנים 1992-2003 (פוליסות המכונות בשמות שונים כגון "עדיף", "מיטב", "יותר", "עדי", "מעולה" וכיר"ב), אשר החיסכון שנצבר לטובתם נפגע בשל גביית גורם הפוליסה". עילת התביעה אותה אישר בית

באור 35 : - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות - בקשות לאישור תובענות כייצוגיות ותובענות אשר אושרו כייצוגיות (המשך)

3. (המשך)

המשפט הינה הפרת פוליסת הביטוח בשל גבייה ללא בסיס משפטי של עמלת "גורם פוליסה" באופן שפגע בחיסכון שנצבר לטובת המבוטח החל משבע שנים קודם להגשת התובענה – החל מיום 13 ביוני 2005 ביחס לחברה. בית המשפט אישר לתבוע את הסעדים הבאים: תיקון ההפרה על דרך של עדכון החיסכון הצבור לטובת המבוטח בסכום החיסכון הנוסף שהיה נצבר לטובתו אילו לא היה נגבה גורם הפוליסה או פיצוי המבוטח בסכום האמור, וכן הפסקת גביית גורם הפוליסה מעתה ואילך.

בית המשפט פסק לבאי הכוח של המבקשים שכר טרחה (בגין טיפולם עד לשלב זה) סכום של 100,000 ש"ח בתוספת מע"מ, סכום זה ישולם על ידי כל אחת מהמשיבות. התובעים הגישו כתב תביעה נגד כלל הנתבעות ביום 12 בינואר, 2017. הנתבעות (לרבות החברה) הגישו בקשה להארכת מועד להגשת כתב הגנה והמועד הוארך עד ליום 20 באפריל 2017, המועד להגשת כתב תשובה הוארך עד ליום 4 ביוני, 2017. ישיבת קדם המשפט נדחתה ליום 13 ביולי 2017. בית המשפט העליון נעתר לבקשת הנתבעות והאריך בשנית את המועד להגשת בקשת רשות ערעור עד ליום 9 באפריל, 2017. בד בבד עם הגשת בקשת רשות הערעור יגישו הנתבעות בקשה לעיכוב ההליך בבית המשפט המחוזי.

4. בקשה לאישור תובענה ייצוגית על סך כ-46 מיליון ש"ח אשר הוגשה נגד "הפול" ונגד 14 חברות ביטוח נוספות (להלן - "המשיבות") ביום 13 בינואר, 2013. עניינה של התובענה הנו גביית פרמיות בביטוח רכב חובה לתקופה של שנה מלאה, גם מקום בו תעודת הביטוח משולמת על ידי המבוטח במועד מאוחר מהתאריך הנקוב בתעודת הביטוח.

בתובענה מבוקש, בין היתר, סעד כספי כלפי המשיבות להשבת דמי ביטוח שנגבו ביתר ושלא כדין ממבוטחיהן. הקבוצה הוגדרה כמבוטחי 15 הנתבעות בביטוח רכב חובה, אשר שילמו את הפרמיה לאחר המועד הנקוב בתעודת הביטוח שהונפקה להם, בתקופה בת 7 שנים שקדמו להגשת התובענה. לחלופין בלבד, ומחמת הזהירות, מבוטחי "הפול" בלבד.

תשובות המשיבות לבקשה לאישור התובענה כתובענה ייצוגית הוגשו. ביום 10 באוקטובר, 2013 הגישה המבקשת תגובה לתשובת המשיבות.

ביום 31 באוקטובר, 2013 התקיים קדם משפט, בו נקבע כי המבקשת רשאית להגיש בקשה לתיקון הבקשה לאישור התובענה כייצוגית.

בקדם משפט נוסף שהתקיים ביום 25 במרס, 2014, החליט כב' השופט גרוסקופף למחוק את התביעה נגד החברה, זאת בשל העדר עילה תביעה אישית כנגדה. בכך הגיעו התביעה והבקשה כנגד החברה לידי סיום.

יחד עם זאת, ביום 30 באפריל, 2014, התקיים דיון ביחס לאיחוד התביעה עם תביעה ייצוגית זהה שהוגשה לביהמ"ש, בסופו, החליט כב' השופט גרוסקופף לאחד את התביעות כך שידונו כתובענה אחת (עיקרי התביעה מתוארים בדוחותיה הכספיים של החברה לרבעון הראשון לשנת 2014).

איחוד התביעות למעשה "החייה" את התביעה כנגד החברה.

ביום 31 באוגוסט, 2014, הגישו המשיבות בקשה מוסכמת להסדר דיוני, לפיו, המשיבות רשאיות להגיש כתבי תשובה מתוקנים עד ליום 21 בספטמבר, 2014, ואילו תגובת התובעים לכתבי התשובה המתוקנים, תוגש עד ליום 2 בנובמבר, 2014. כתבי-הדין האמורים הוגשו במועדים הרלוונטיים.

בקדם משפט שהתקיים ביום 16 בנובמבר, 2014, הציע בית המשפט מתווה עתידי להסדרת ביטוחי החובה, וכן, הציע כי הצדדים יבואו בדיון ודברים במטרה להגיע לפשרה בתיק זה ביחס לתקופת העבר בלבד.

בתום הדיון נקבע כי על המפקחת על הביטוח להתייחס עד ליום 25 בדצמבר, 2014 לשאלה האם הצעת בית המשפט ביחס לעתיד, אפשרית מבחינת הדין והאם היא רצויה על פי השקפתה (מועד הדיון נדחה לבקשת ב"כ המפקחת). עוד נקבע כי על חברות הביטוח למסור הודעת הבהרה לבית המשפט ביחס לשני עניינים, וזו הוגשה במועד.

בדיון שהתקיים ביום 8 בפברואר, 2015 בנוכחות ב"כ ונציג המפקחת על הביטוח, הביעו אלו את התנגדותם למתווה המוצע, שכן לעמדתם, הדבר מנוגד להוראות הדין ועלול להוות תמריץ לאי עריכת ביטוח במועד ונסיעה בניגוד לדין.

באור 35 : - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות - בקשות לאישור תובענות כייצוגיות ותובענות אשר אושרו כייצוגיות (המשך)

4. (המשך)

בתום הדיון נקבע כי ככל שהמשיבים יוותרו על חקירות מצהירים, יוגשו סיכומי המבקשים עד ליום 29 במרס, 2015, ואילו סיכומי המשיבים יוגשו עד ליום 31 במאי, 2015. עוד צוין, כי המפקחת על הביטוח תהא רשאית להגיש התייחסות לסיכומי הצדדים עד ליום 30 ביוני, 2015 והצדדים יהיו רשאים להגיש תגובה לעמדתה עד ליום 15 ביולי, 2015. בנוסף, ניתנה למבקשים זכות תשובה לסיכומי המשיבים עד ליום 15 ביולי, 2015.

עוד נקבע, שככל שהצדדים יעמדו על חקירות המצהירים, עליהם להודיע כן לבית המשפט עד ליום 15 בפברואר, 2015, וככל שיתקיימו חקירות בתיק, הרי שהמועדים שנקבעו להגשת סיכומי הצדדים בתיק לא יהיו תקפים.

ביום 15 בפברואר, 2015, הודיעו המשיבות כי מבלי לפגוע בטענותיהן, הן אינן עומדות על קיום דיון הוכחות בתיק.

ביום 23 בפברואר, 2015, ניתנה החלטה לפיה הסיכומים יוגשו בהתאם למועדים הנקובים לעיל.

ביום 12 במרס, 2015 הגישו המבקשים בקשה לצירוף ראייה והמשיבות התנגדו לה.

ביום 14 באפריל, 2015, קבע בית המשפט כי יש לקבל את בקשת המבקשים לצירוף ראייה. כמו כן, האריך בית המשפט את מועד הגשת הסיכומים מטעם המשיבות ב-60 יום, ובהתאם לכך גם את יתר המועדים שנקבעו בדיון מיום 8 בפברואר, 2015. ביום 25 באוקטובר 2015 הגישו המבקשים את תשובתם לסיכומים מטעם המשיבות. ביום 5 באפריל, 2016 ניתן פסק דין הדוחה את הבקשה לאישור תובענה כייצוגית ללא חיוב בהוצאות.

ביום 5 ביוני, 2016 הגישו המבקשים כתב ערעור לבית המשפט העליון בירושלים על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז.

במסגרת כתב הערעור נטען, כי בית המשפט קמא שגה כאשר קבע כי הדין הישראלי אינו מספק בסיס משפטי לתביעתם וכי לא עומדת להם זכות להשבה יחסית בגין התקופה בה לא קיבלו כיסוי ביטוחי. בנוסף, טענו כי שגה בית המשפט קמא שעה שקבע כי אין עילה לתביעת השבה של דמי ביטוח כל עוד חוזה הביטוח המסדיר את יחסי הצדדים עומד בתוקפו.

ביום 9 באוקטובר 2016 התקיים דיון קדם ערעור, בהמלצת בית המשפט המערערים משכו את הערעור ללא צו להוצאות.

5. תובענה ובצדה בקשה לאישור התובענה כייצוגית (להלן: "התביעה") על סך כ- 15 מיליון ש"ח, אשר הוגשה נגד החברה ביום 13 באוגוסט, 2014. התביעה הוגשה כנגד 7 חברות ביטוח נוספות בחודש יוני, 2014 (להלן יחדיו: "הנתבעות"). עניינה של התביעה הנה גביית תשלומי פרמיה גבוהים במסגרת פוליסות ביטוח חיים המונפקות על ידי הנתבעות לצרכי ביטוחי משכנתא, תוך התעשרות שלא כדין על גבי המבוטחים. לטענת התובעים, תשלומי הפרמיה העודפים נגרמים עקב קביעת סכומי ביטוח גבוהים מיתרות ההלוואה בבנק המלווה, וכפועל יוצא מכך נאלצים המבוטחים לשלם לנתבעות סכומי פרמיה חודשיים גבוהים מאלו שהיו משלמים להם, לו הסכום המבוטח היה מותאם לסכום הלוואת המשכנתא הרשומה באותה עת בספרי הבנק.

עילות התביעה כנגד הנתבעות הן: הפרת חובה חקוקה, הפרת חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981, הפרת חובת תום לב, רשלנות ועשיית עושר ולא במשפט.

הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג הנה כלל לקוחות הנתבעות אשר היו מבוטחים של אחת או יותר מהנתבעות ב-7 השנים האחרונות (כולן או מקצתן) שקדמו להגשת הבקשה, אשר רכשו ממנה פוליסת ביטוח חיים לצורך ביטוח הלוואת משכנתא אותה נטלו באחד מהבנקים למשכנתאות בישראל, ואשר סכום הביטוח ממנו נגזרות פרמיות הביטוח שנדרשו לשלם, ב-7 השנים האחרונות, עלה על יתרת ההלוואה בבנק וכתוצאה מכך שילמו המבוטחים תשלומי יתר בגין ביטוח החיים למשכנתא אותה נטלו. התובעים עותרים, בין היתר, להשבת הפרשי הפרמיות ששולמו, לטענתם, ביתר.

באור 35 : - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות - בקשות לאישור תובענות כייצוגיות ותובענות אשר אושרו כייצוגיות (המשך)

5. (המשך)

הנזק הנטען הכולל לכלל חברי הקבוצה מהחברה מסתכם להערכת התובע, בסכום של 15,046,618 ש"ח. סכום התביעה האישי של התובע כנגד החברה בגין השנים 2009 ועד 2013 עומד על סך של 282 ש"ח. יצוין כי הערכת הנזק נעשתה על-ידי בא כוח התובעים בהסתמך על נתונים מדוחותיה הכספיים הגלויים של החברה.

ביום 14 באוגוסט, 2014, הגיש המבקש בקשה לאיחוד הדיון בבקשת האישור יחד עם הדיון בבקשת אישור נוספת, שהוגשה לבית המשפט בעילות זהות לטענותו, באמצעות אותם באי כוח, נגד שבע חברות ביטוח נוספות (להלן: "הבקשה לאיחוד דיון").

בהחלטתו מיום 31 באוגוסט, 2014 קבע בית המשפט, כי הבקשה לאיחוד דיון תידון לאחר שתושלם הגשת כתבי הטענות בשתי בקשות האישור.

ביום 28 בספטמבר, 2014 הגיש המבקש הודעה ובקשה לדחיית ההליכים בתיק למשך שלושה חודשים (להלן: "בקשת הדחיה").

ביום 6 באוקטובר, 2014, הגישה החברה את תשובתה לבקשת הדחיה, לפיה היא אינה מתנגדת לדחיה המבוקשת.

בהחלטתו מיום 7 באוקטובר, 2014, הורה בית המשפט כי בשלב זה המבקש לא יידרש להגיש תגובה לתשובתה של החברה לבקשת האישור והתובענה לא תיקבע לדיון, אולם אין בכך כדי לגרוע מחובתה של החברה להגיש תשובתה לבקשת האישור.

ביום 15 בינואר, 2015, הגישה החברה את תשובתה לבקשת האישור.

ביום 19 באפריל, 2015, הגיש המבקש את תגובתו לתשובה לבקשת האישור.

ביום 14 ביוני, 2015, התקיים דיון מקדמי בבקשת האישור בו, בין היתר, הודיע בית המשפט כי בכוונתו לפנות למפקחת על הביטוח בשאלות העולות מבקשת האישור, והזמין את הצדדים להציע שאלות כאמור, וזאת עד ליום 16 ביולי, 2015.

בדיון קדם משפט שהתקיים ביום 20 ביולי, 2015, הורה בית המשפט על הסוגיות אשר תועברנה למפקחת על הביטוח, אשר הגישה את עמדתה בעניינן עד ליום 20 באוקטובר, 2015. תגובת הצדדים לעמדתה של המפקחת על הביטוח הוגשה ביום 20 בנובמבר, 2015.

ביום 19 באוקטובר, 2015 הגישה פרקליטות מחוז ירושלים בקשה להארכת המועד להגשת עמדת המפקחת על הביטוח, כך שהוגשה ביום 20 בנובמבר, 2015, ובהתאמה, כי התייחסות הצדדים לעמדת המפקחת על הביטוח תוגש עד ליום 20 בדצמבר 2015. ביום 21 באוקטובר 2015 האריך בית המשפט את המועדים כמבוקש. ביום 23 בנובמבר, 2015 פרקליטות מחוז ירושלים הגישה בקשה נוספת להארכת המועד להגשת עמדת המפקחת על הביטוח כך שתוגש עד ליום 15 בדצמבר 2015, והארכת המועד להגשת התייחסות הצדדים בהתאם, וכן לדחיית הדיון המקדמי הנוסף שנקבע בהליך ליום 3 בינואר 2016.

ביום 21 בדצמבר 2015 הודיעה המפקחת על הביטוח לבית המשפט, כי העבירה להתייחסותה של המפקחת על הבנקים את שאלות בית המשפט.

ביום 23 במרס 2016 הגישה המפקחת על הביטוח את עמדתה, אשר לכאורה תומכת בעיקר בטענות שהעלו המשיבות בתשובתן לבקשת האישור.

ביום 7 באפריל 2016 המשיבות הגישו את התייחסותן לעמדת המפקחת, במסגרתה נטען בין היתר, כי עמדת המפקחת מאששת את טענות המשיבות בתשובתן לבקשת האישור, וכי לאור עמדת המפקחת מן הראוי שהמבקשים יסתלקו מבקשת האישור ומהתביעה נגד החברה.

ביום 10 באפריל 2016 התקיים דיון קדם משפט נוסף, במהלכו הורה בית המשפט כי בעקבות עמדת המפקחת, ב"כ המבקשים יודיע לבית המשפט עד ליום 1 במאי 2016 האם הוא מסכים למקד את התביעה ואת בקשת האישור בסוגיית היקף יידוע המבוטחים לעניין אופן שיערוך סכום הביטוח (שיעורי הריבית) במועד עריכת חוזה הביטוח. בהקשר זה יודיע גם ב"כ המבקשים האם הוא מוותר על טענותיו בכל המתייחס לתקופת חיי הפוליסה (במובחן ממועד עריכת חוזה הביטוח).

באור 35 : - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות - בקשות לאישור תובענות כייצוגיות ותובענות אשר אושרו כייצוגיות (המשך)

5. (המשך)

ביום 11 במאי 2016 המבקשים הודיעו לבית המשפט, כי הם החליטו בשלב זה שאין בכוונתם לוותר על הטענות שהועלו בבקשת האישור, וכי הם סבורים שבקשת האישור מעלה סוגיות חשובות בהיבטים של חובות היידוע של חברות הביטוח ושל עדכון הסכום המבוטח לאורך חיי הסכם הביטוח ("הודעה המבקשים").

ביום 19 במאי 2016 הגישה החברה בקשה למחיקת הודעת המבקשים מן הטעם שהיא כוללת, מעבר להודעה בעניין מיקוד בקשת האישור, טענות נוספות המהוות הרחבת חזית ומקצה שיפורים לטענות שהועלו בבקשת האישור.

ביום 24 במאי 2016 התקיים קדם משפט נוסף במסגרתו נעתרו המבקשים להצעת בית המשפט למיקוד התובענה בסוגיית היקף הידוע בשלב הטרם חוזי ושלב עריכת החוזה (במובחן מחיי הפוליסה). בית המשפט הציע לצדדים לפנות לגישור בסוגיות שונות במחלוקת. המבקשים הסכימו להצעה. ביום 12 ביולי 2016 התקיים דיון קדם משפט נוסף, במהלכו הסכימו הצדדים להצעת בית המשפט להפנות את הסוגיות שונות במחלוקת להליך גישור.

ביום 23 בנובמבר, 2016 התקיימה ישיבת גישור בפני המגשר עו"ד גיורא ארדינסט ("המגשר"). ביום 26 בינואר, 2017 התקיים דיון קדם משפט, בו הורה בית המשפט למשיבות להודיע תוך 7 ימים האם הן נכונות להמשיך בהליך הגישור ולקבל את הצעת המגשר. ביום 9 בפברואר, 2017 הודיעו המשיבות לבית המשפט כי הן נכונות להמשיך בהליך הגישור. בימים אלו מקיימים הצדדים הליך גישור בפני המגשר. דיון קדם משפט נוסף קבוע ליום 4 ביוני, 2017.

6. המדובר בבקשה לאישור תובענה כייצוגית ("התובענה" ו-"בקשת האישור", בהתאמה) אשר הוגשה ביום 17 בדצמבר 2015 נגד החברה ונגד חברות ביטוח נוספות ("המשיבות") על ידי העמותה למען משרתי המילואים ("המבקשת").

בבקשת האישור נטען, כי המשיבות גובות פרמיות ביטוח מלאות מחיילי מילואים, אך מספקות להן כיסוי ביטוחי חלקי וחסר אשר שוויו נמוך מדמי הפרמיות הנגבות מהם. זאת, מאחר שלטענת המבקשת, המשיבות אינן מבטחות את חיילי המילואים במהלך תקופת שירות המילואים, אך מחייבות את מבוטחיהן בתשלום פרמיות גם בגין תקופת שירות המילואים. הקבוצה, בשמה עותרת המבקשת לנהל את התובענה הייצוגית, הינה כל מי שהייתה או שנמצאת בבעלותו פוליסת ביטוח שכללה החרגה שעניינה שירות מילואים, אשר שילם למשיבות פרמיות ביטוח בתקופה בה היה בשירות מילואים, וזאת בשבע השנים שקדמו להגשת הייצוגית.

במקביל לתיק זה, מתנהלת בבית המשפט המחוזי מרכז תובענה ייצוגית נוספת בעניין דומה נגד חברות ביטוח נוספות, במסגרתו הוגשה בקשה לאישור הסדר דינוני לאיחוד הדיונים בבקשת האישור ובהליך הנוסף.

ביום 27 בינואר 2016 אישר בית המשפט המחוזי מרכז את ההסדר הדינוני והורה על איחוד בקשת האישור וההליך הנוסף.

ביום 11 ביולי 2016 הוגשה תשובתה של החברה לבקשת האישור, במסגרתה טענה, בין היתר, כי המבוטחים אינם משלמים פרמיה עודפת אלא פרמיה התואמת את הסיכון הגלום בעסקת הביטוח ובשקלול ההחרגות בפוליסה, שכן הסיכון בגין נזקים שמקורם בשירות מילואים כלל לא תומחרו בפוליסה והפרמיה אינה משקפת אותם; כי הביטוח נושא ערך למבוטח גם במהלך תקופת המילואים; כי התנהלותה נעשתה על פי הוראות הדין ובהתאם לעמדת המפקח על הביטוח; וכי המבקשים לא הצביעו על מקור חוקי כלשהו לתמיכה בטענותיהם. לתשובה לבקשת האישור ובתמיכה לטענות האקטואריות שהועלו במסגרתה, צורפה חוות דעת של מומחה אקטואר מטעם כל המשיבות בבקשת האישור.

ביום 7 בספטמבר 2016 הגישה המבקשת את התגובה לתשובה לבקשת האישור ("התגובה לתשובה"), במסגרתה טענה, בין היתר, כי המשיבות נוקטות ב"סבסוד צולב" על חשבון מבוטחיהם המשרתים במילואים, וכי בידי המשיבות היכולת לתמחר את הפרמיה בגין סיכוני נזקי המילואים.

ביום 18 בספטמבר 2016 התקיים דיון מקדמי בבקשת האישור, אשר בתומו בית המשפט הבהיר למבקשת, כי בדרך לאישור התובענה כייצוגית עומדים בפניה מכשולים, ועליה לשקול האם היא עומדת על המשך ניהול בקשת האישור.

באור 35 : - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות - בקשות לאישור תובענות כייצוגיות ותובענות אשר אושרו כייצוגיות (המשך)

6. (המשך)

ביום 5 במארס 2017 הודיעו הצדדים לבית המשפט כי הגיעו להבנות עקרוניות באשר לאופן הסדרת המחלוקת מושא בקשת האישור. לצורך הגשת בקשה סדורה בקשר עם הסדרת המחלוקת מושא בקשת האישור, עתרו הצדדים לשהות קצרה, כך שהמועד להגשת בקשת הסתלקות יוארך עד ליום 2 באפריל 2017.

ביום 6 במארס 2017 נעתר בית המשפט לבקשת הצדדים.

7. המדובר בתובענה ייצוגית אשר הוגשה ביום 2 בדצמבר, 2015 נגד החברה ונגד "אש אינווסט

סוכנות לביטוח בע"מ" ("הסוכנות" וביחד "המשיבות"). סכום התובענה האישית מוערך בסכום של 584 ש"ח. סכום התביעה הקבוצתית מוערך בסכום של 2,500,000 ש"ח. עניינה של תובענה זו הינה במצג שווא והטעיה של המשיבות כלפי לקוחותיהם. לטענת המבקשת, החברה פרסמה תעריפי ביטוח חובה, שאף פורסמו באתר משרד האוצר, הכוללים הנחה משמעותית לכלי הרכב בהם מותקנות מערכות התרעה על אי שמירת מרחק והתרעה על סטייה מנתיב. עם זאת, בסוכנויות הביטוח המוכרות את הפוליסות מטעם החברה, בהן הסוכנות, מצוי מסד נתונים שונה אשר אינו מבחין בין רכב מדגם מסוים המצויד במערכות אלו לבין רכב שאינו מצויד בה, ולכן בפועל הפוליסות נמכרות בתעריפים גבוהים יותר. על המשיבות להגיש את תשובותיהן לבקשת האישור עד ליום 1 במרס, 2016. על המבקשת להגיש תגובתה לתשובות המשיבות לבקשה לאישור עד ליום 1 באפריל, 2016. טרם נקבע מועד דיון בתיק.

ביום 29 בפברואר, 2016 הוגשה בקשה בהסכמה להארכת מועד הגשת תשובה לבקשת האישור, נוכח ניהול משא ומתן בין הצדדים. המשיבה ביקשה כי תשובתה, ככל שיהיה צורך בכך, תוגש 45 ימים ממועד מסירת הודעה מתאימה מטעם הצדדים באשר לתוצאות ההידברות ביניהם. בית המשפט נעתר לבקשת הארכה, כך שהתשובה לבקשת האישור תוגש עד ליום 17 באפריל 2016, ככל שיהיה צורך בכך. ביום 15 במאי, 2016 הגישו הצדדים בקשה מוסכמת להסתלקות מן הבקשה לאישור.

ביום 3 ביוני, 2016 אישר בית המשפט את בקשת ההסתלקות.

8. המדובר בתובענה ייצוגית אשר הוגשה ביום 9 באוגוסט, 2016 נגד החברה ונגד 7 חברות

ביטוח נוספות ("המשיבות"). סכום התביעה האישית הינה בסך של 2,000 ש"ח. סכום התביעה הקבוצתית הוגשה בסכום של 100,000,000 ש"ח. עניינה של התובענה הינה בטענה כי המשיבות מוכרות ביטוחי רכב חובה ומקיף כאשר תעריפי הביטוח נקבעים על פי פרמטרים קבועים מראש וביניהם גיל המבוטח וזאת על אף שלעיתים המבוטח במהלך תקופת הביטוח מגיע לגיל בו הוא זכאי לתעריף נמוך יותר והדבר ידוע מראש ובדיעבד, עם זאת, המשיבות אינן משנות את התעריף בהתאם לשינוי הצפוי בגיל. לטענת המבקשים קביעת דמי הביטוח בהתעלמות מהשינוי בגיל המבוטח במהלך תקופת הביטוח גורמת לגבייה ביתר, שתוצאתה בגביית פרמיות יקרות יותר, ללא עילה או צורך והתעשרות שלא כדין של המשיבות על גבם של המבוטחים. על פי הבקשה לאישור התובענה כייצוגית, הגדרת הקבוצה הינה כל מי שרכש ביטוח מאת המשיבות אשר במהלך תקופת הביטוח השתנה גילו או בשל משך הזמן בו החזיק ברישיון נהיגה, היה זכאי להפחתה בתעריף פרמיית הביטוח, מבלי שחברת הביטוח הפחיתה את דמי הביטוח (הפרמיה) בהתאם, ב- 7 השנים האחרונות. בעקבות בקשת המבקשים והסכמת המשיבות, וביניהן החברה, אושר למבקשים לתקן את התביעה והבקשה לאשרה כתובענה ייצוגית כך שתעסוק אך ורק בקביעת דמי התעריף של ביטוח מקיף. על החברה להגיש תשובה לבקשה לאישור התביעה כייצוגית תוך 90 ימים מיום הגשת הבקשה לאישור המתוקנת.

9. המדובר בתובענה ייצוגית אשר הוגשה ביום 7 בספטמבר 2016 נגד החברה. סכום התובענה

האישית מוערך בכ- 235 ש"ח וסכום התובענה של כלל חברי הקבוצה מוערך בסכום של 8,100,000 ש"ח. עיקרה של התובענה הינה גבייה של הוצאות ניהול השקעות וזאת ללא הסכמה מפורשת על כך במסגרת הפוליסה. יובהר, כי גבייה של הוצאות ניהול השקעות אינה מנוגדת לדין אלא אינה במסגרת ההסכמה החוזית בין הצדדים שכן על פי הפוליסה נקבע כי מהמבקשת ייגבה דמי ניהול בלבד.

ביום 26 בינואר 2017 הוגשה תשובת החברה לבקשת האישור.

ביום 12 במרץ 2017 הוגשה תגובת המבקשים לתשובה לבקשת האישור.

ביום 14 במרץ 2017 התקיים דיון קדם משפט מאוחד, במסגרתו נקבע כי החברה, ביחד עם הנתבעות האחרות בתיקים הנוספים, יודיעו תוך 30 ימים בקשר להסכמתם לפנות להליך גישור או לקבוע מועד לסיכומים ולאפשר לבית המשפט לפסוק בבקשה לאישור על סמך כתבי הטענות, מבלי להידרש להוכחות.

מועד דיון קדם משפט נוסף, למקרה בו הצדדים לא יסכימו על הליך גישור, נקבע ליום 3 במאי 2017.

באור 35 : - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות - בקשות לאישור תובענות כייצוגיות ותובענות אשר אושרו כייצוגיות (המשך)

10. המדובר בתובענה ייצוגית ובקשה לאישור התובענה כייצוגית אשר הוגשה ביום 13 בנובמבר

2016 כנגד החברה לבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב. לטענת התובעות, החברה מפרה כביכול התחייבויות במסגרת פוליסות לביטוחי מנהלים ולאבדן כושר עבודה באופן כזה שהחברה, בין היתר, מסיטה כספי מבוטחים וגורעת כספים מתוך רכיבי הגמל והפיצויים המופרשים על-ידי המבוטחים לטובת רכיב אובדן כושר עבודה, וכך מקטינה לכאורה את הסכומים הנצברים עבור המבוטחים כפנסיה (גמל ופיצויים) ומגדילה את הפרמיות הנגבות על-ידיה עבור רכיב "אובדן כושר", וכל זאת בניגוד לתנאי פוליסת הביטוח לטענתה. הקבוצה אותה מבקשות התובעות לייצג כוללת כל מבוטח בעל פוליסת ביטוח מנהלים אצל החברה וכן מי שבעל ביטוח אובדן כושר עבודה, החל משנת 2015. הערכת התובעות באשר לנזק היא כי סכום הנזק המצרפי של חברי הקבוצה הינו בגבולות 5 מיליון ש"ח לערך, לשנת 2015 בלבד. סכום זה, לשיטת התובעות, הינו מינימלי, שכן הוא אינו לוקח בחשבון את הרווחים שהיו אמורים להיצבר על הכספים שנגזלו אילו היו נזקפים כיאות בפוליסות של המבוטחים בחברי הקבוצה. על כן, יש להוסיף לכך את התשואה שתושג בסוף שנת 2016 על הפקדות של שנת 2015 (כאשר בשנת 2015 התשואה עמדה על כ-2%).

ביום 16 בינואר, 2017 קיבל בית הדין את בקשת החברה להארכת המועד להגשת תשובתה לבקשת האישור, כך שהיא תוגש עד יום 15 במרץ, 2017, ותשובה לה תוגש על ידי המבקשות עד יום 9 באפריל, 2017.

ביום 15 במרץ, 2017 הוגשה תשובתה של החברה לבקשת האישור, במסגרתה טענה, בין היתר, כי החברה פעלה ופועלת בהתאם להוראות הפוליסה; כי כספים המופרשים לרכיבי הגמל והפיצויים של מבוטחיה, אינם נגרעים לטובת כסוי אובדן כושר עבודה; כי ככל שקיים שינוי ביחסי ההפקדות כפי שמשתקף בדיווחי החברה למבוטחיה, הרי שמקורו באי התאמה רישומית זמנית הנובעת מהנחה שניתנה למבוטח ושטרם עודכנה; כי למבקשות או למי מחברי הקבוצה הנטענת כלל לא נגרם נזק, שכן הזכות לפדיון הכספים שנצברו ברכיבי הפנסיה כלל לא נתגבשה; וכי המבקשות לא הצביעו על מקור חוקי כלשהו לתמיכה בטענותיהן.

ביום 9 באפריל, 2017 על המבקשות להגיש את תשובתן לתשובת החברה לבקשת האישור. מועד דיון מקדמי בבקשת האישור קבוע ליום 22 באפריל, 2017.

11. המדובר בתובענה ייצוגית ובקשה לאישור התובענה כייצוגית אשר הוגשה ביום 16 בנובמבר

2016 נגד החברה ונגד ארבע חברות ביטוח נוספות ("הנתבעות") לבית המשפט המחוזי מחוז מרכז. עניינה של התובענה בטענה, כי בפוליסות ביטוח חיים אגב הלוואה לדיר, בהן מסלול ההלוואה הינו כזה שבו קרן ההלוואה מוחזרת בסוף התקופה, הנתבעות אינן משלמות, כביכול, למבוטחים, בעת קרות מקרה ביטוח, את מלוא יתרת חוב ההלוואה לדיר, אלא חלק ממנו בלבד. בכך מפרות הנתבעות, לטענת התובעים, את חובת הגילוי החלה עליהן, מטעות את מבוטחיהן, מפרות את חוק חוזה הביטוח, מפרות חובה חקוקה, פועלות ברשלנות, מפרות את הוראות פוליסת הביטוח ופועלות בחוסר תום לב. הקבוצה הראשונה אותם מבקשים התובעים לייצג הינה לקוחות הנתבעות (או יורשיהם) שנטלו הלוואה לדיר, שבה קרן ההלוואה מוחזרת בסוף התקופה, אשר רכשו פוליסת חיים אגב משכנתא מהנתבעות שלא באמצעות סוכנויות הביטוח של הבנקים, ובכללם אלו שבקרות אירוע ביטוח מזכה לא קיבלו מהנתבעות את מלוא יתרת חוב המשכנתא כפי שהופיע בספרי הבנק. הקבוצה השנייה אותה מבקשים התובעים לייצג הינה לקוחות המחזיקים כיום בפוליסות מהסוג האמור. התובעים מעריכים את הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג ביחס לכל אחת מהנתבעות בכ-15 מיליון ש"ח וזאת הנזק הכולל הנתבע במסגרת התובענה בסכום של 75 מיליון ש"ח.

על החברה להגיש את תשובתה לבקשת האישור עד ליום 8 במאי, 2017.
על המבקשים להגיש את תגובתם לתשובת החברה עד ליום 7 ביוני, 2017.
מועד דיון קדם משפט נקבע ליום 17 ביולי, 2017.

12. המדובר בתובענה ייצוגית ובקשה לאישור התובענה כייצוגית אשר הוגשה ביום 22 בינואר,

2017 נגד החברה לבית המשפט מחוזי מחוז מרכז. עניינה של בקשת האישור בטענת המבקשים הינה גביית יתר מן המבוטחים והפרת חובותיהן המוגברות של חברות הביטוח כלפי מבוטחיהן, בכל הנוגע לאפשרות עדכון הגיל ו/או וותק הנהיגה בעת חציית מדרגת גיל ו/או וותק נהיגה המזכה אותם בהפחתה בפרמיית הביטוח. סכום התביעה לכלל חברי הקבוצה ביחס לחברה מוערך בסך של 12,250,000 ש"ח. סכום התביעה האישי של המבקשים מוערך בסך של 1,547.44 ש"ח בתוספת הפרשי הצמדה וריבית ממועד גביית היתר. קבוצת התובעים, אשר בשמם מעוניינים המבקשים לפעול, הוגדרו כדלקמן: "מבוטחי המשיבה בביטוח רכב חובה, מקיף וצד ג', בתקופה שתחילתה 7 שנים קודם להגשת התובענה ועד

באור 35 : - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות - בקשות לאישור תובענות כייצוגיות ותובענות אשר אושרו כייצוגיות (המשך)
12. (המשך)

למתן פסק דין בתובענה, אשר הגיעו במהלך תקופת הביטוח למדרגת הגיל ו/או ותק הנהיגה המזכה בהפחתת דמי הביטוח, ואשר המשיבה נמנעה מלנהוג כלפיהם על פי הפרקטיקה הנוהגת, ואשר כתוצאה מכך לא קיבלו את ההפחתה".

על החברה להגיש את תשובתה לבקשה לאישור עד ליום 1 במאי 2017. על המבקשים להגיש תגובה לתשובה לבקשת האישור עד ליום 4 ביוני 2017. דיון קדם משפט נקבע ליום 22 ביוני, 2017.

ב. להלן פירוט תובענות שאושרו כתביעות ייצוגיות והבקשות לאישור תובענות כייצוגיות:
טבלה מסכמת:

סוג	כמות תביעות	הסכום הנתבע אלפי ש"ח
<u>תובענות שאושרו כתביעות ייצוגיות</u>		
צוין סכום המתייחס לחברה	1	16,496
<u>בקשות תלויות לאישור תובענות כייצוגיות:</u>		
צוין סכום המתייחס לחברה	5	87,717
התביעה מתייחסת למספר חברות ולא יוחס סכום ספציפי לחברה	1	100,000
לא צוין סכום התביעה	2	-

סכום ההפרשה הכולל בגין התביעות שהוגשו כנגד החברה כמפורט לעיל מסתכם בכ- 5,918 אלפי ש"ח (31 לדצמבר, 2015 - 5,611 אלפי ש"ח).

ג. תביעות אחרות

חוץ מהליכים המשפטיים המתוארים לעיל, אין לחברה הליכים נוספים שאינם במסגרת עסקי ביטוח.

כנגד החברה מוגשות, מעת לעת, תלונות, לרבות תלונות לממונה על שוק ההון, הביטוח וחסכון במשרד האוצר (להלן - "הממונה") ביחס לזכויות מבוטחים על פי פוליסות ביטוח ו/או הדין. תלונות אלו מטופלות באופן שוטף על ידי אגפי תלונות הציבור בחברה. הכרעות הממונה בתלונות אלו, אם וככל שניתנה בהן הכרעה, ניתנות לעיתים, ובשנים האחרונות אף יותר כהכרעות רוחביות ביחס לקבוצת מבוטחים. לפני הוצאת נוסח סופי של הכרעות, מוציא הממונה בדרך כלל טיוטת הכרעה.

כן עורך הממונה, מעת לעת, לרבות בעקבות תלונות מבוטחים, ביקורות מטעמו בחברה ו/או בקשות לקבלת נתונים, בהן בין היתר, מתקבלות דרישות להכנסת שינויים במוצרים השונים, ו/או מתן הנחיות ביחס לטיפול החברה במוצרים השונים בעבר, לרבות מתן הנחיות לביצוע החזרים ו/או הנחיות ו/או הוראות בקשר לפעולות המבוצעות על-ידי הגופים המוסדיים, לרבות הנחיות לתיקון ו/או ביצוע פעולות שונות. בהתאם לממצאי ביקורות ו/או נתונים המועברים, מטיל הממונה עיצומים כספיים בהתאם לחוק סמכויות האכיפה, וזאת בהמשך להודעה על כוונה להטיל עיצום כספי וניתנת הזדמנות לטעון כנגד הכוונה להטיל את העיצום הכספי.

ד. בנוסף על הבקשות לאישור תובענות כייצוגיות שהוגשו כנגד החברה וההליכים המשפטיים ואחרים, קיימת חשיפה כללית, אשר לא ניתן להעריכה ו/או לכמתה, הנובעת, בין היתר, ממורכבותם של השירותים הניתנים על-ידי החברה למבוטחיה. מורכבות הסדרים אלו צופנת בחובה, בין היתר, פוטנציאל לטענות פרשנות ואחרות עקב פערי מידע בין החברה לבין הצדדים השלישיים לחוזה הביטוח הנוגעות לשורה ארוכה של תנאים מסחריים ורגולטוריים.

חשיפה זו באה לידי ביטוי בעיקר בתחומי החסכון הפנסיוני והביטוח ארוך טווח, לרבות ביטוח בריאות, בהם פועלת החברה. בתחומים אלו המדובר בפוליסות אשר נבחנות על פני שנים בהן מתרחשים שינויים במדיניות, ברגולציה ובמגמות הדין, לרבות בפסיקת בתי המשפט. שינויים אלה

באור 35 : - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ד. (המשך)

מיושמים על ידי מערכות מיכוניות העוברות שינויים והתאמות באופן תדיר. מורכבות שינויים אלו והחלת השינויים לגבי מספר רב של שנים, יוצרת חשיפה תפעולית מוגברת. במסגרת זו פורסמו בשנים 2011 ו-2012 חוזרים שעניינם "טיוב נתוני זכויות עמיתים בגופים המוסדיים".

החברה מטפלת אופן שוטף בטיוב זכויות מבוטחים, בכל הקשור לניהול המוצרים בחברה, בהתאם לחוזר "טיוב נתוני זכויות עמיתים בגופים המוסדיים" ובהתאם לפערים המתגלים מעת לעת. החברה מבצעת הפרשות מסוימות בהתאם לצורך. לא ניתן להעריך באופן מלא באם נדרשות הפרשות נוספות בקשר עם תהליכי טיוב נתוני זכויות העמיתים.

בנוסף, קבלת פרשנות חדשה לאמור בפוליסות ביטוח ובמוצרים פנסיונים ארוכי טווח, עלולה לעיתים להשפיע על הרווחיות העתידית של החברה בגין התיק הקיים, זאת בנוסף לחשיפה הגלומה בדרישות לפיצוי ללקוחות בגין פעילות העבר.

לא ניתן לצפות מראש את סוגי הטענות שיועלו בתחום זה ואת החשיפה הנובעת מטענות אלו ואחרות בקשר עם חוזה הביטוח המועלות, בין היתר, המנגנון הדיוני הקבוע בחוק תובענות ייצוגיות.

ה. חכירות

חכירות בהן החברה היא החוכרת בחכירה תפעולית
החברה קשורה בהסכמי חכירה מסחריים ביחס לנדל"ן שברשותה, אשר כוללת את חלק ממשרדי החברה. חכירות אלו בעלות אורך חיים של 5-20 שנים.
החברה קשורה בהסכמי חכירה תפעוליים ביחס לכלי רכב. לחכירות אורך חיים ממוצע של 3-5 שנים, מבלי שקיימת אופציית הארכה בחוזה.

חכירות בהן החברה היא המחכירה בחכירה תפעולית
החברה מחכירה מספר מבנים (נכסי נדל"ן להשקעה) לגופים חיצוניים. הסכמי החכירה הם לתקופה של 2-5 שנים ואינם ניתנים לביטול. חידוש החוזים בתום התקופה כפוף להסכמת שני הצדדים.

באור 36 : - אירועים לאחר תקופת הדיווח

- א. לעניין תביעה חדשה שהוגשה כנגד חברה, ראה באור 35 (א) (12).
- ב. לעניין התקשרות חדשה עם חברת אלבר, ראה באור 34 (יג).
- ג. ביום 29 באוגוסט, 2016, נחתם הסכם בין החברה לאלטשולר שחם חברת ביטוח בע"מ להעברת התיק הביטוחי והפיננסי של אלטשולר שחם לידי החברה בהתאם לתנאים הקבועים בהסכם. התיק הביטוחי כולל העברת תיק ריסק בשווי 8.5 מיליון ש"ח פרמיה משונתת, ותיק פיננסיים בשווי 283 מיליון ש"ח צבירה. העברת התיק הושלמה ביום 1 בינואר, 2017.

מידע נוסף עבור השקעות פיננסיות אחרות

א. נכסי חוב סחירים

אגרות חוב ממשלתיות

זמינות למכירה
נכסי חוב אחרים:
שאינם ניתנים להמרה
זמינים למכירה
מוחזקים לפדיון*
ניתנים להמרה
מוחזקים למסחר
סך הכל נכסי חוב סחירים
ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

(* השווי ההוגן של נכסי חוב הסחירים המוחזקים לפדיון

ליום 31 בדצמבר, 2016	
עלות מופחתת	הערך בספרים
אלפי ש"ח	
418,046	473,159
163,532	168,226
445,775	445,775
609,307	614,001
-	-
1,027,353	1,087,160
-	-
	471,384

ליום 31 בדצמבר, 2015	
עלות מופחתת	הערך בספרים
אלפי ש"ח	
704,379	824,491
186,769	192,994
358,777	358,777
545,546	551,771
1,249,925	1,376,262
-	-
	381,859

אגרות חוב ממשלתיות

זמינות למכירה
נכסי חוב אחרים:
שאינם ניתנים להמרה
זמינים למכירה
מוחזקים לפדיון*
סך הכל נכסי חוב סחירים

ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)
(*השווי ההוגן של נכסי חוב הסחירים המוחזקים לפדיון

מידע נוסף עבור השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ב. מניות

ליום 31 בדצמבר, 2016		
עלות	הערך בספרים	
אלפי ש"ח		
16,621	18,561	מניות סחירות
52,280	64,838	מניות שאינן סחירות
68,901	83,399	סך הכל מניות
	-	ירידות ערך שנזקפו לדוח רווח והפסד (במצטבר)

ליום 31 בדצמבר, 2015		
עלות	הערך בספרים	
אלפי ש"ח		
16,621	21,361	מניות סחירות
52,280	57,366	מניות שאינן סחירות
68,901	78,727	סך הכל מניות
	-	ירידות ערך שנזקפו לדוח רווח והפסד (במצטבר)

ג. השקעות פיננסיות אחרות

ליום 31 בדצמבר, 2016		
עלות	הערך בספרים	
אלפי ש"ח		
15,913	16,199	שאינן סחירות
4,867	9,336	מוצגות בשווי הוגן דרך רווח והפסד
20,780	25,535	מכשירים נגזרים
	-	סה"כ השקעות פיננסיות אחרות שאינן סחירות
	-	ירידות ערך שנזקפו לדוח רווח והפסד (במצטבר)

מידע נוסף עבור השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ג. השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2015	
עלות	הערך בספרים
אלפי ש"ח	
16,979	16,974
6,980	7,833
4,867	7,314
11,847	15,147
28,826	32,121
	-

סחירות

זמינות למכירה

שאינן סחירות

מוצגות בשווי הוגן דרך רווח והפסד

מכשירים נגזרים

סה"כ השקעות פיננסיות אחרות שאינן סחירות

סך הכל השקעות פיננסיות אחרות

ירידות ערך שנזקפו לדוח רווח והפסד (במצטבר)

השקעות פיננסיות אחרות כוללות בעיקר השקעות בתעודות סל, תעודות השתתפות בקרנות נאמנות, קרנות השקעה, קרנות גידור, אופציות, מוצרים מובנים.

חלק 4

פרטים נוספים על התאגיד

תוכן עניינים

3	1.	פרטים כללים אודות החברה
4	2.	השקעות בחברות בת וחברות קשורות שהינן חברות פעילות לתאריך הדוח על המצב הכספי (תקנה 11)
4	3.	הכנסות של חברות בנות וחברות קשורות פעילות והכנסות מהן לשנה שנסתיימה ביום 31.12.2016 (תקנה 13)
5-8	4.	תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה (תקנה 21)
8	5.	בעל השליטה בתאגיד (תקנה א21)
9-14	6.	עסקאות עם בעל שליטה (תקנה א22)
15	7.	החזקות בעלי עניין ונושאי משרה בכירה (תקנה א24)
15	8.	הון רשום והון מונפק (תקנה א24)
15	9.	מרשם בעלי המניות (תקנה א24)
16-17	10.	הדירקטורים של התאגיד נכון לתאריך 31.12.2016 (תקנה 26)
18-20	11.	נושאי משרה בכירה של התאגיד נכון ליום 31.12.2016, לרבות נושאי משרה בכירה שכהונתם החלה לאחר תאריך הדוח (תקנה א26)
21	12.	מורשה חתימה של התאגיד (תקנה א26)
21	13.	רואי החשבון של החברה (תקנה א27)
21	14.	שינוי בתזכיר או בתקנון (תקנה א28)
21	15.	החלטות והמלצות הדירקטוריון שאינן טעונות אישור אסיפה כללית (תקנה א29)
21	16.	החלטות אסיפה כללית מיוחדת (תקנה א29)
21-22	17.	החלטות החברה (תקנה א29)

ההפניה לתקנות בחלק זה הינה לתקנות בתקנות ניירות ערך (דו"חות תקופתיים ומיידיים), התש"ל-1970

שם החברה: הכשרה חברה לביטוח בע"מ

מס' חברה ברשם החברות: 52-004217-7

מען רשום: רחוב המלאכה 6, חולון 5811801
(תקנה 25א)

טלפון: 03-7960000
(תקנה 25א)

פקסימיליה: 03-5167870
(תקנה 25א)

כתובת דוא"ל: hcsrains@hcsra.co.il
(תקנה 25א)

תאריך המאזן: 31 בדצמבר 2016
(תקנה 9)

תאריך הדוח: 29 במרץ 2017
(תקנות 1 ו-7)

תקנה 11 - רשימת השקעות בחברות בת ובחברות קשורות

שם החברה	סוג המניה	כמות מניות	סה"כ ערך נקוב (בש"ח)	ערכן בדוח הכספי הנפרד לתאריך הדוח על המצב הכספי (אלפי ש"ח)	שיעור ההחזקה (באחוזים)					יתרת אגרות החוב וההלוואות בדוח על המצב הכספי (באלפי ש"ח) ועיקר תנאיהן
					במניה	בהון המונפק	בהון הצבעה	בסמכות למנות דירקטורים		
פנינת אפרידר בע"מ	רגילה	1,000,000	1,000,000	188,759	100%	100%	100%	100%	100%	*124,250

*שטרי הון צמייתים שהונפקו להכשרה ביטוח ללא ריבית והצמדה לתקופה של תפחת מחמש שנים.

תקנה 13 - הכנסות של חברות-בת וחברות קשורות והכנסות מהן

שם החברה	רווח לפני הפרשה למס (אלפי ש"ח)	רווח לאחר הפרשה למס (אלפי ש"ח)	הרווח הכולל (מותאם לתאריך הדו"ח על המצב הכספי) (אלפי ש"ח)		דיבידנד ודמי ניהול		הכנסות (הוצאות) ריבית (תוך ציון מועדי התשלום)
			רווח/הפסד	רווח כולל אחר	שנתקבלו עד תאריך הדוח על המצב הכספי בגין שנת 2016 או תקופה שלאחר מכן (מותאם לתאריך הדוח על המצב הכספי)	שנתקבלו לאחר תאריך הדוח על המצב הכספי או שזכאית לקבל, בגין שנת 2016 או תקופה שלאחר מכן (תוך ציון מועדי התשלום)	
פנינת אפרידר בע"מ*	9,048	7,058	7,058	-	-	-	-

* חברה המחזיקה בנכס מקרקעין בעיר אשקלון. מוחזקת 100% על ידי החברה.

תקנה 21 - תגמולים לבעלי עניין לנושאי משרה בכירה (באלפי ש"ח)

להלן פרטים בדבר התגמולים כפי שהוכרו בדו"חות הכספיים לשנת 2016, לכל אחד מחמשת בעלי התגמולים הגבוהים ביותר מבין נושאי המשרה הבכירה בחברה או בתאגיד בשליטתה, ואשר ניתנו להם בקשר עם כהונתם בחברה או בתאגיד בשליטתה, וכן לבעלי ענין בחברה. לפירוט בדבר תנאי העסקה של נושאי המשרה – ראה להלן:

סה"כ	תגמולים אחרים			תגמולים בעבור שירותים						פרטי מקבל התגמולים				
	אחר	דמי שכירות	ריבית	אחר	עמלה	דמי ייעוץ	דמי ניהול	תשלום מבוסס מניות	מענק**	שכר/גמול דירקטורים	שיעור החזקה בהון התאגיד	היקף המשרה	תפקיד	שם
תגמולים לחמשת בעלי התגמולים הגבוהים ביותר מבין נושאי המשרה בחברה														
2,868	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,868 ³	-	1	יו"ר דירקטוריון	אלי אלעזרא
1,435	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,435	-	100%	מנכ"ל	שמעון מירון ⁴
1,912	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,912	-	100%	מנכ"לית	אתי אלישקוב ⁵
717	-	-	-	-	-	-	-	-	-	717	-	100%	סמנכ"ל וראש אגף אלמנטארי ותביעות	ערן אופיר
695	-	-	-	-	-	-	-	-	-	695	-	100%	סמנכ"ל, יועץ משפטי ומזכיר חברה	רועי דבורין ⁶
תגמולים לבעלי עניין בחברה														
1,044	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,044	-	-	-	דירקטורים ⁷

* הסכומים הנקובים משקפים את העלות לחברה בגין שכר, אחזקת רכב, טלפון, הפרשות סוציאליות, הוצאות נלוות לשכר וכיו"ב.

1. בהסכם ההעסקה לא נקבע היקף משרה, עם זאת, בהתאם להסכם כאמור, התחייב מר אלעזרא להקדיש את כל הזמן שיידרש במסגרת הגדרת האסטרטגיה העסקית של החברה ויישומה, לרבות פיתוח והכוונת פעילות החברה בשווקים הפיננסיים ובשוקי ההון.
2. מר אלי אלעזרא מחזיק במישרין ב-1.87% מהון המניות המונפק והנפרע של החברה. כמו כן, אלעזרא החזיק בע"מ, חברה בבעלותו (100%) של מר אלעזרא (להלן: "אלעזרא החזקות") מחזיקה במישרין ובעקיפין בחברה כדלקמן: (1) אלעזרא החזקות מחזיקה ב-99.02% מהון המניות המונפק והנפרע של הכשרה החזקות ביטוח בע"מ (להלן: "החזקות ביטוח" או "הכשרה החזקות") המחזיקה בשיעור של 53.60% מהונה המונפק והנפרע של החברה (2) אלעזרא החזקות מחזיקה ב-100% מהונה המונפק והנפרע של אפרידר החברה לשיכון ופיתוח ישראל בע"מ (להלן: "אפרידר") המחזיקה ב-34.67% מהון המניות המונפק והנפרע של החברה וכן (3) אלעזרא החזקות מחזיקה ב-5.11% מהון המניות המונפק והנפרע של החברה.
3. ביום 9 באוקטובר, 2016, אישרה האסיפה הכללית (לאחר אישורם של דירקטוריון החברה וועדת התגמול בחברה) את תנאי העסקתו של יו"ר הדירקטוריון ובעל השליטה בחברה - מר אלי אלעזרא. על פי תנאי העסקתו, החל מיום 12 באוקטובר 2016, יהיה זכאי מר אלעזרא למשכורת חודשית בסך של כ-137 אלף ש"ח (ברוטו), כאשר העלות השנתית הכוללת של השכר לא תעלה על סכום של 2.5 מיליון ש"ח ותורכב מרכיב קבוע בלבד (לא כולל מס שכר) והכל בהתאם לקבוע בחוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016 (להלן: "חוק תגמול נושאי משרה") ולקבוע בתיקון חוזר מס' 31-9-2015 של הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון "מדיניות תגמול בגופים מוסדיים – תיקון" (להלן: "חוזר מדיניות תגמול - תיקון"). הסכם העסקתו של מר אלעזרא הינו לתקופה בת 5 שנים (עד ליום 11 באוקטובר, 2021) והוא ניתן לסיום בכל עת על ידי מר אלעזרא או החברה, בהודעה מראש של 180 יום (לפרטים נוספים ראה דיווח מידי שפרסמה החברה באתר המאיה ביום 9 באוקטובר, 2016, אסמכתא מספר 061581-01-2016).
4. מר מירון החל לכהן כמנכ"ל החברה ביום 1 באוגוסט 2016. עד למועד זה כיהן בחברה בתפקיד משנה למנכ"ל וראש אגף ביטוח חיים ופיננסים. החברה העמידה למר מירון הלוואה כנגד שעבוד זכויותיו לקבלת כספי פיזיונים וכן תגמולים אחרים אשר נצברו לו בפוליסת ביטוח המנהלים שבעלותו. ההלוואה, שיתרתה נכון ליום 29 בינואר 2017 מסתכמת לכ-72 אלפי ש"ח, נושאת ריבית בשיעור של 3.5%, צמודה למדד המחירים לצרכן ונפרעת בת-3 תשלומים שנתיים שווים החל מחודש מאי 2017.
5. בחודש יולי 2016 הודיעה הגבי אלישקוב על התפטרותה מתפקידה כמנכ"לית החברה. ההתפטרות נכנסה לתוקף ביום 12 ביולי 2016, כאשר בהתאם להסכם העסקתה, קיימת תקופת הודעה מוקדמת בת 180 יום.

6. בחודש דצמבר 2016 סיים מר דבורין את תפקידו כיועץ משפטי ומזכיר החברה. סיום העסקתו נכנס לתוקף ביום 1 בדצמבר 2016, בכפוף לתקופת הודעה מוקדמת.
7. לתקופת הדוח חברי דירקטוריון החברה המקבלים גמול דירקטורים הינם הי"ה: דניאל חזוט, יצחק קאול, מיכאל בר חיים, יעקב דיין, שמעון שטרית ורות רלבג. לאחר תקופת הדוח, ביום 18 בפברואר 2017, מונה מר יצחק עמר כדירקטור חיצוני בחברה חלף מר יעקב דיין שסיים את כהונתו השלישית כדירקטור חיצוני בחברה.

פירוט תנאי העסקה

מר אלי אלעזרא, יו"ר הדירקטוריון:

האסיפה הכללית של בעלי מניות החברה אישרו בחודש אוקטובר 2016 את חידוש ועדכון תנאי העסקתו של מר אלעזרא כיו"ר דירקטוריון פעיל של החברה, כך שכיום תנאי העסקתו הינם כדלקמן:

א. שכרו החודשי (ברוטו) של מר אלעזרא הינו בסך של 137 אלפי ש"ח. כאשר העלות השנתית הכוללת של השכר לא תעלה על סכום של 2.5 מיליון ש"ח ותורכב מרכיב קבוע בלבד (לא כולל מס שכר) והכל בהתאם לקבוע בחוק תגמול נושאי משרה ולקבוע בתיקון בחוזר מדיניות תגמול-תיקון.

ב. החברה תפריש מדי חודש לתוכנית ביטוח פנסיונית או ביטוח מנהלים, לפי בחירת מר אלעזרא, סכומים בשיעור של 8.33% משכרו החודשי על חשבון פיצויי פיטורין, 6% על חשבון תגמולים, 2.5% לביטוח מפני אובדן כושר עבודה, ו-7.5% לקרן השתלמות. ההפקדות בגין תגמולים וקרן השתלמות יעשו עד לתקרה המוכרת לצרכי מס מעת לעת, וכל עודף מעל לתקרה ייוסף לשכרו של מר אלעזרא. במקרה של הפרשות מלאות בשכר לא יתווספו לשכרו של מר אלעזרא ההפרשים בגין התקרות.

ג. החברה מעמידה לרשות מר אלעזרא רכב מקבוצת רישוי 7, ונושאת בכל הוצאות האחזקה והשימוש בו (למעט קנסות והוצאות אחרות עקב עבירות תנועה ו/או עבירות על חוקי עזר עירוניים). המס בגין שווי השימוש ברכב יגולם, אולם גילום כאמור לא יזכה את מר אלעזרא בהטבות הסוציאליות המפורטות בס"ק ב' לעיל.

ד. מר אלעזרא זכאי להחזר הוצאות שיוציא במסגרת ועבור עבודתו בחברה. לא נקבעה כל מגבלה על סכום החזר.

ה. החברה תישא בהוצאות אחזקה ושימוש בטלפון בביתו של מר אלעזרא וטלפון נייד בו יעשה מר אלעזרא שימוש. המס בגין הטבות אלו מגולם אולם הגילום אינו מזכה את מר אלעזרא בהטבות סוציאליות המפורטות בס"ק ב' לעיל.

ו. מר אלעזרא זכאי ל-26 ימי חופשה בשנה ול-30 ימי מחלה בשנה, הניתנים כל אחד לצבירה עד למקסימום של 90 ימי חופשה או לפדיון, לפי שיקול דעתו של מר אלעזרא. כן יהיה זכאי מר אלעזרא ל-10 ימי הבראה בשנה על פי התעריף המקובל בחברה.

ז. תקופת העסקתו של מר אלעזרא הוארכה ל-5 שנים נוספות והיא ניתנת לסיום בכל עת על ידי מר אלעזרא או החברה, בהודעה מראש של 180 יום.

מר שמעון מירון, מנכ"ל החברה:

ביום 1 באוגוסט, 2016, מונה מר שמעון מירון כמנהל הכללי של החברה. בהתאם לתנאי העסקתו, כפי שאושרו על ידי האסיפה הכללית של בעלי מניות החברה בחודש יולי 2016, זכאי מר מירון לשכר חודשי בסך של 78 אלפי ש"ח (ברוטו) החל משכר חודש אוגוסט 2016 תוך הצמדה רבעונית למדד המחירים לצרכן של חודש יוני 2016. העלות הכוללת של השכר (רכיב קבוע ורכיב משתנה) לא תעלה על סכום של 2 מיליון ש"ח (לא כולל מס שכר). עד למועד בו החל מר מירון לכהן בתפקיד מנכ"ל החברה, כיהן מר מירון בחברה בתפקיד משנה למנכ"ל וראש אגף ביטוח חיים ופיננסים והיה זכאי לשכר חודשי בסך של 60 אלפי ש"ח (ברוטו).

הסכם העסקתו של מר מירון אינו קצוב בזמן וכל אחד מהצדדים רשאי לסיימו בכל עת, מכל סיבה שהיא, תוך מתן הודעה מוקדמת בכתב בת 180 יום, למעט במקרים המפורטים בהסכם העסקתו. בהסכם נקבעו למר מירון זכויות נלוות כדלקמן: (1) החברה תפריש ותפקיד מדי חודש לפוליסת ביטוח מנהלים סכומים בשיעור של 8.33% מהשכר על חשבון פיצויי פיטורין ו-6% על חשבון תגמולים וכן תפריש, על חשבונה, לקרן השתלמות 7.5% מהשכר החודשי ברוטו, (לעניין קרן השתלמות ההפרשה נעשית על מלוא המשכורת ולא עד התקרה המוכרת לצרכי מס). (2) החברה תבטח את מר מירון, על חשבונה, בסכומים ששיעורם יהיה עד 2.5% מהשכר החודשי, בביטוח מפני אובדן כושר עבודה. (3) החברה תשלם למר מירון דמי אחזקת טלפון נייד ללא הגבלה. (4) מר מירון זכאי ל-23 ימי חופשה בשנה וכן ל-13 ימי הבראה. (5) החברה תעמיד לרשות מר מירון מכונית בשווי של עד 350 אלף ש"ח ותישא בכל הוצאות האחזקה והשימוש ברכב (למעט קנסות והוצאות אחרות עקב עבירות תנועה ו/או עבירות על חוקי עזר עירוניים). המס בגין שווי השימוש ברכב יגולם על ידי החברה.

מר ערן אופיר, סמנכ"ל וראש אגף אלמנטארי ותביעות:

בהתאם לתנאי העסקתו, כפי שאושרו על ידי ועדת התגמול ודירקטוריון החברה בחודש דצמבר 2014, זכאי מר אופיר לשכר חודשי בסך של 40 אלפי ש"ח (ברוטו), תוך הצמדה רבעונית למדד המחירים לצרכן של חודש ינואר,

2015. מר אופיר זכאי לרכב בעלות ליסינג חודשית של עד 4,100 ש"ח, כאשר תשלום המס בגין הרכב חל על נושא המשרה.

מר אופיר זכאי בנוסף לזכויות נלוות ולתנאים כדלקמן: (1) הפרשה מדי חודש לפוליסת ביטוח מנהלים בשיעור של 8.33% מהשכר על חשבון פיצויי פיטורין ו-6% על חשבון תגמולים וכן הפרשה בשיעור של 7.5% מהשכר החודשי ברוטו לקרן ההשתלמות (לעניין קרן ההשתלמות ההפרשה נעשית על מלוא המשכורת ולא עד התקרה המוכרת לצרכי מס). (2) הפרשה בסכומים ששיעורם יהיה עד 2.5% מהשכר החודשי, בביטוח מפני אובדן כושר עבודה. (3) תשלום עבור אחזקת טלפון נייד עד לתקרה של 400 ש"ח.

הסכמי ההעסקה של מר אופיר אינו קצוב בזמן וכל אחד מהצדדים רשאי לסיימו בכל עת, מכל סיבה שהיא, תוך מתן הודעה מוקדמת בכתב בת 90 יום, למעט במקרים המפורטים בהסכם.

כמו כן נושאי המשרה המופיעים בטבלה שלעיל מחזיקים בכתבי פטור ושיפוי וכן מבוטחים בביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה כדלקמן:

כתבי פטור ושיפוי:

על פי הוראות כתב השיפוי, התחייבות החברה לשיפוי מוגבלת למעשה או מחדל בקשר עם אחת מהפעולות ו/או העניינים המפורטים בכתב השיפוי. השיפוי כולל הוצאות התדיינות סבירות, לרבות שכר טרחת עורך דין, שיוציא נושאי המשרה עקב חקירה או הליך שהתנהל נגד נושאי המשרה בידי רשות המוסמכת לנהל חקירה או הליך, ואשר הסתיים ללא הגשת כתב אישום נגדו ומבלי שהוטלה עליו חבות כספית כחלופה להליך פלילי, או שהסתיים ללא הגשת כתב אישום נגדו אך בהטלת חבות כספית כחלופה להליך פלילי בעבירה שאיננה דורשת הוכחת מחשבה פלילית או בקשר לעיצום כספי. סכום השיפוי שיינתן על-פי כתבי ההתחייבות לשיפוי, לכל נושאי המשרה (לרבות הדירקטורים) בחברה, במצטבר, למקרה, בניכוי תשלומי תגמולי הביטוח, הוגבל לשיעור של 25% מההון העצמי של החברה, בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים האחרונים של החברה והכל בנוסף לסכומים שהתקבלו, אם יתקבלו, מחברת ביטוח במסגרת ביטוח בו התקשרה החברה. על פי הוראות כתב הפטור, התחייבה החברה לפטור את נושא המשרה בכפוף להוראות סעיפים 259 ו-263 לחוק החברות, התשנ"ט – 1999 וכל הוראת דין שתבוא במקומם מכל אחריות כלפיה בשל כל נזק שייגרם לה ו/או נגרם לה, בין במישרין ובין בעקיפין, בשל הפרת חובת הזהירות כלפי החברה בפעולות שנעשו בתום לב ובתוקף היותם נושאי משרה בחברה ו/או מועסקים בחברה, למעט הפרת חובת הזהירות שנעשתה מתוך כוונה או מתוך פזיזות או עקב הפרת חובת הזהירות בכל הקשור לעניין חלוקה.

כתבי הפטור והשיפוי אושרו במועדים שונים כמפורט בתקנה 29א להלן.

ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה:

ביום 27 באוקטובר 2016 אישרה האסיפה הכללית של בעלי מניות החברה לאחר אישורם של ועדת התגמול ודירקטוריון החברה את חידוש פוליסת ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה המשותפת לה ולהכשרה החזקות, החברה האם, לתקופת כיסוי של 18 חודשים מיום 1 בנובמבר, 2016 ועד ליום 30 באפריל, 2018, בתנאים הבאים: (1) גבול הכיסוי לכל התביעות נגד המבוטחים בתקופת הביטוח – 20 מיליון דולר ארה"ב לתביעה ובגין כל תקופת הביטוח. (2) פרמיה שנתית: פרמיה כוללת לתקופת ביטוח של 18 חודשים של כ-101.4 אלפי דולר ארה"ב, מתוכם חלקה של החברה כ-96.4 אלפי דולר ארה"ב. (3) לא קיימת השתתפות עצמית לנושא משרה בחברה. באשר לחברה, השתתפות עצמית בסך של 10,000 דולר ארה"ב; עבור תביעות בארה"ב וקנדה – סך של 30,000 דולר ארה"ב, עבור כל מקום אחר בעולם – סך של 10,000 דולר ארה"ב ועבור תביעות שעניינן ניירות ערך – סך של 35,000 דולר ארה"ב.

תקנה 21א – השליטה בתאגיד

למועד הדוח בעל השליטה בחברה הינו מר אלי אלעזרא – לפירוט אופן החזקותיו של מר אלעזרא בחברה ראה סעיף 1.1.2 לפרק תיאור עסקי התאגיד הנכלל במסגרת הדוח התקופתי של החברה לשנת 2016, וכן ה"ש 2 בתקנה 21 לעיל.

תקנה 22 - עסקאות עם בעל שליטה

להלן פרטים, למיטב ידיעת החברה, בדבר כל עסקה עם בעל השליטה או שלבעל השליטה יש עניין אישי באישורה, אשר החברה התקשרה בה בשנת 2016 או במועד מאוחר לסוף שנת 2016 ועד למועד הגשת הדוח או שהיא עדיין תקפה במועד הדוח:

העניין האישי של בעל השליטה	זהות צדדי העסקה, תוכנה ומאפייניה האיכותיים והכמותיים	פרטי האורגן המאשר	מועד אישור אחרון	
עסקאות המנויות בסעיף 270(א4) (או 270(4) עת החברה פעלה כחברה ציבורית)				
אלי למר אלעזרא עניין אישי בהתקשרות לאור היותו צד לה.	מר אלי אלעזרא מכהן כיו"ר דירקטוריון החברה – לפרטים ביחס לתנאי העסקתו בתפקיד זה ואופן אישורם ראה תקנה 21 לעיל.			1.
אלי למר אלעזרא עניין אישי בהתקשרות מכוח החזקותיו באמצעות אלעזרא החזקות באפרידר המחזיקה בשיעור של כ-34.7% בחברה.	<p>החברה העניקה לאפרידר הלוואה בסך של 30,000 אלפי ש"ח בהתאם להסכם הלוואה מיום 18 בנובמבר, 2008. הלוואה אושרה מלכתחילה לתקופה של 4 שנים כשהקרן עומדת לפירעון בתשלום אחד ביום 1 במרץ, 2013, כשהיא נושאת הפרשי הצמדה וריבית לפי הגבוה משני אלה: הצמדה למדד המחירים לצרכן בשיעור שנתי של 9%; או הצמדה לשער היציג של הדולר (ארה"ב) וריבית צמודה לשער היציג של הדולר בשיעור שנתי של 6.25%. בחודש ינואר, 2013, אישר דירקטוריון החברה, לאחר אישורה של ועדת הביקורת, את התקשרות החברה בתיקון להסכם הלוואה האמור במסגרתו עודכן שיעור הריבית כך שהחל מחודש מרץ, 2009, יגדל שיעור הריבית ב-0.4% וזאת בהתייחס לחלופת הצמדת המדד כאמור לעיל, ותוקנו מועדי הפירעון של הלוואה כך שקרן הלוואה הממודדת לאותו המועד בסך של 34,000 אלפי ש"ח תיפדה בשמונה תשלומים שנתיים שווים (קרן וריבית) החל מיום 31 במאי, 2014. כמו כן נקבע, כי לאפרידר קיימת אופציה לדחיית תשלום הקרן הראשונה כך שתשתלם יחד עם תשלום הקרן השנייה ביום 31 במאי, 2015. ביום 24 בפברואר, 2014, הודיעה אפרידר על כוונתה לממש את האופציה לדחיית תשלום הקרן הראשונה כאמור לעיל ובהתאם נדחה תשלום הקרן. במסגרת התיקון, נוסף קובננט של אפרידר לפיו ההתחייבויות הפיננסיות שלה חלקי ההון העצמי בתוספת ההתחייבויות הפיננסיות שלה, לא יעלו על 80%. אפרידר תהא רשאית לפרוע את הלוואה בפירעון מוקדם, בכל עת בכפוף לתשלום עמלת פרעון מוקדם. בחודש אפריל 2015 אישרו ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה את דחיית מועד תשלום הקרן הראשונה ליום 31 בדצמבר 2015. על אף דחיית תשלום הקרן, בחודשים יוני וספטמבר 2015 ביצעה אפרידר תשלומים על חשבון הלוואה בסכום של 4.5 מליון ש"ח ו-7.5 מליון ש"ח, בהתאמה, באופן בו פרעה אפרידר תשלומים על חשבון תשלומי הקרן הראשונה והשנייה. בנוסף, בחודש אוקטובר 2015, אפרידר הקדימה ושילמה את התשלום</p>	<p>דירקטוריון החברה</p> <p>ועדת הביקורת</p>	<p>30 באפריל, 2015</p> <p>27 ו-30 באפריל, 2015</p>	2.

	<p>שהיה אמור להשתלם בחודש מאי 2016. יתרת חוב האשראי הכספי השוטף והסכמי הליווי הפיננסי ליום 31 בדצמבר, 2016, הסתכמו לסך של כ-23.7 מליון ש"ח.</p> <p>להבטחת פירעון ההלוואה שעבדה אלעזרא החזקות בשעבוד שני בדרגה, את מניות אפרידר שבבעלותה. מניות אפרידר המוחזקות על ידי אלעזרא החזקות משועבדות בשעבוד ראשון בדרגה לבנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "הבנק"), שהינו בנק מלווה בהסכמי ליווי פיננסי לפרויקטים של נדל"ן שאפרידר מבצעת, להבטחת פרעון חובות אפרידר לבנק. יצוין, כי אפרידר העמידה לבנק בטחונות הכוללים, בין היתר, שעבודים צפים על כל נכסי אפרידר וכן שעבודים על נכסי מקרקעין.</p> <p>כמו כן, העמיד מר אלעזרא ערבות אישית לטובת החברה להבטחת התחייבויותיה של אפרידר בהתאם להסכם ההלוואה.</p>			
<p>למר אלי אלעזרא עניין אישי בהתקשרות לאור היותו מוטב בפוליסה, על פי תנאיה.</p>	<p>מר אלי אלעזרא המכהן כנושא משרה בחברה, מבוטח בפוליסת ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה מכוח התקשרות של החברה האם, החזקות ביטוח, בפוליסה קבוצתית לביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה בחברה. לפרטי הפוליסה ר' תקנה 21 לעיל.</p>	<p>אסיפה כללית</p> <p>דירקטוריון החברה</p> <p>ועדת התגמול של החברה</p>	<p>27 באוקטובר, 2016</p> <p>28 בספטמבר, 2016</p> <p>18 באוגוסט, 2015</p>	<p>3.</p>
<p>למר אלי אלעזרא עניין אישי בהתקשרות לאור היותו זכאי לכתב פטור ושיפוי.</p>	<p>מר אלי אלעזרא מחזיק בכתב פטור ושיפוי בתנאים מקובלים בחברה – לתנאי כתב הפטור והשיפוי ראה תקנה 21 לעיל.</p>	<p>אסיפה כללית</p> <p>דירקטוריון החברה</p> <p>ועדת התגמול של החברה</p>	<p>11 בינואר, 2015</p> <p>28 בדצמבר, 2014</p> <p>18 בדצמבר, 2014</p>	<p>4.</p>
<p>למר אלי אלעזרא עניין אישי בהתקשרות מכוח החזקותיו באמצעות אלעזרא החזקות באפרידר המחזיקה בשיעור של כ-34.7% בחברה.</p>	<p>הסכמים הקשורים בנכס מקרקעין בעיר אשקלון שבבעלות פנינת אפרידר בע"מ, חברה בת של החברה (להלן: "פנינת אפרידר") הידוע כמרכז מסחרי אפרידר. פנינת אפרידר נרכשה על ידי החברה כנגד הקצאת מניות לאפרידר, לצורך עמידה בדרישות הלימות ההון החלות על החברה כמבטח. להלן פירוט ההתקשרויות: (1) הסכם שכירות בין פנינת אפרידר לבין אפרידר – לפיו אפרידר שוכרת מפנינת אפרידר שטחים במרכז מסחרי אפרידר המשמשים אותה לצורך פעילותה (נכון למועד זה – 337 מ"ר) בתמורה לסך של 50 ש"ח למ"ר. בחודש אפריל 2014 אישר דירקטוריון החברה (לאחר שוועדת הביקורת של החברה אישרה כי ההתקשרות איננה חריגה) את הארכת ההתקשרות ל-12 חודשים נוספים עם אופציה לשתי תקופות שכירות נוספות בנות 12 חודשים כל אחת. בעת מימוש כל תקופת אופציה, לחברה הזכות לדרוש העלאה נוספת של עד 5% בשיעור</p>	<p>ועדת הביקורת של החברה</p> <p>דירקטוריון החברה</p>	<p>27 באפריל, 2014</p> <p>30 באפריל, 2014</p>	<p>5.</p>

	דמי השכירות. ביום 29 במרס 2017 אישר דירקטוריון החברה (לאחר שוועדת הביקורת של החברה אישרה כי ההתקשרות איננה חריגה) את הארכת ההתקשרות לתקופה נוספת החל מחודש אפריל 2017. (2) הסכם ניהול המרכז המסחרי פנינת אפרידר על ידי אפרידר – בחודש אפריל 2014 אישר דירקטוריון החברה (לאחר שוועדת הביקורת של החברה אישרה כי ההתקשרות איננה חריגה) את הארכת ההתקשרות החל מיום 1 באפריל 2014 לתקופה של 36 חודשים בעלות של 9 ש"ח למ"ר לכל התקופה (סך הכל עלות חודשית של כ-28 אלפי ש"ח ללא תוספת מע"מ). ביום 29 במרס 2017 אישר דירקטוריון החברה (לאחר שוועדת הביקורת של החברה אישרה כי ההתקשרות איננה חריגה) את הארכת ההתקשרות החל מיום 1 באפריל 2017 לתקופה של 36 חודשים.			
למר אלעזרא עניין אישי בהתקשרות מכוח החזקותיו באמצעות אלעזרא החזקות ואפרידר, באלבר. כמו כן מכהן אלעזרא בנושא משרה באלבר.	בהתאם להסכם לסינג תפעולי מחודש פברואר 2016, החברה חוכרת מאלבר ציי-רכב (ר.צ.) בע"מ, חברה בת של אלבר (להלן: "אלבר ציי-רכב") כלי רכב מסוגים שונים. נכון למועד זה, העמידה אלבר ציי רכב לחברה 78 כלי רכב מקבוצות רישוי שונות בתמורה כוללת חודשית של כ-283 אלפי ש"ח בתוספת מע"מ. תקופת החכירה נקבעה ל-36 חודשים ומכסת הקילומטרים השנתית לכל כלי רכב נקבעה ל-30 אלפי ק"מ. התקשרות זו החליפה התקשרות דומה קודמת שנערכה בין הצדדים ביחס לכ-65 כלי רכב בתמורה כוללת חודשית של כ-231 אלפי ש"ח.	דירקטוריון החברה	28 בפברואר, 2016	.6
	ועדת הביקורת של החברה סיווגה את ההתקשרות כהתקשרות שאינה חריגה	24 בפברואר, 2016		
למר אלעזרא עניין אישי בהתקשרות מכוח החזקותיו באמצעות אלעזרא החזקות ואפרידר, באלבר. כמו כן מכהן אלעזרא בנושא משרה באלבר.	החברה מוכרת ללקוחותיה הרוכשים פוליסת ביטוח מסוג מקיף ו/או צד שלישי, שירותי רכב וגרירה מאת ממסי שירותי דרך וגרירה בע"מ (להלן: "ממסי") שהינה חברה בת של אלבר ציי-רכב. היקף השירותים הנרכשים מממסי עמדו בשנת 2016 על כ-4.0 מליון ש"ח. ביום 26 בפברואר 2017 דירקטוריון החברה אישר את חידוש התקשרות האמורה עם ממסי לתקופה של 12 חודשים נוספים בתנאים זהים.	דירקטוריון החברה	26 בפברואר, 2017	.7
	ועדת הביקורת של החברה סיווגה את ההתקשרות כהתקשרות שאינה חריגה	22 בפברואר, 2017		
למר אלעזרא עניין אישי בהתקשרות מכוח החזקותיו באמצעות אלעזרא החזקות ואפרידר, באלבר. כמו כן מכהן אלעזרא בנושא משרה באלבר.	אלבר רוכשת מהחברה פוליסות מסוג ביטוח רכב חובה בעבור רכבי הליסינג וההשכרה אשר נמצאים בבעלותה וכן בעבור רכבים תפעוליים שבבעלותה. נכון למועד זה מסתכמת כמות הרכבים שבבעלות אלבר לסך של 30,768 רכבים וכן 18 רכבים מסחריים מעל משקל של 3.5 טון. היקף ההתקשרות עמד בשנת 2016 על סך של כ-36 מיליון ש"ח.	דירקטוריון החברה	28 בדצמבר, 2016	.8
	ועדת הביקורת של החברה סיווגה את ההתקשרות כהתקשרות שאינה חריגה	22 בדצמבר, 2016		
למר אלעזרא עניין אישי בהתקשרות מכוח החזקותיו באמצעות אלעזרא החזקות ואפרידר, באלבר. כמו כן מכהן אלעזרא בנושא משרה באלבר.	החברה התקשרה עם מוטו פרטס בע"מ, חברה בת (75% של ממסי (להלן: "מוטו פרטס"))	דירקטוריון החברה	25 במאי, 2015	.9

<p>אישי בהתקשרות מכוח החזקותיו באמצעות אלעזרא החזקות ואפרידר, כאלבר. כמו כן מכהן מר אלעזרא בנושא משרה באלבר.</p>	<p>לאספקת חלקי חילוף למוסכי ההסדר עימם קשורה החברה. התקשרות עם מוטו פרטס, הינה במקביל להתקשרות קיימת של החברה עם צד שלישי שאינו קשור לחברה, אשר מעניק לחברה שירותים זהים לאלו המוענקים על ידי מוטו פרטס. היקף ההתקשרות בשנת 2016 עם מוטו פרטס עמד על סך של כ-3,557 אלפי ש"ח. תקופת ההסכם אינה מוגבלת בזמן וניתנת לסיום על ידי אחד מהצדדים בהודעה מוקדמת בת 30 ימים.</p>	<p>ועדת הבקורת של החברה סיווגה את ההתקשרות כהתקשרות שאינה חריגה</p>	<p>20 במאי, 2015</p>	
<p>למר אלעזרא עניין אישי בהתקשרות מכוח החזקותיו באמצעות אלעזרא החזקות ואפרידר, כאלבר. כמו כן מכהן מר אלעזרא בנושא משרה באלבר.</p>	<p>בחודש מאי 2015 נוספה לרשימת מוסכי ההסדר עימם קשורה החברה, רשת "מוסכי אקספרס" שבבעלות ממסי (להלן: "מוסכי אקספרס"). ההתקשרות עם רשת מוסכי אקספרס הינה במקביל להתקשרות קיימת של החברה עם כ-80 מוסכי הסדר בפריסה ארצית ובתנאים דומים. היקף ההתקשרות בשנת 2016 עם מוסכי אקספרס עמד על סך של כ-1.0 מליון ש"ח. תקופת ההסכם אינה מוגבלת בזמן וניתנת לסיום על ידי אחד מהצדדים בהודעה מוקדמת בת 30 ימים.</p>	<p>דירקטוריון החברה</p>	<p>25 במאי, 2015</p>	<p>10.</p>
<p>למר אלעזרא עניין אישי בהתקשרות מכוח החזקותיו באמצעות אלעזרא החזקות ואפרידר, כאלבר. כמו כן מכהן מר אלעזרא בנושא משרה באלבר.</p>	<p>בחודש מאי 2015 נוספה לרשימת מוסכי ההסדר עימם קשורה החברה, רשת "מוסכי אקספרס" שבבעלות ממסי (להלן: "מוסכי אקספרס"). ההתקשרות עם רשת מוסכי אקספרס הינה במקביל להתקשרות קיימת של החברה עם כ-80 מוסכי הסדר בפריסה ארצית ובתנאים דומים. היקף ההתקשרות בשנת 2016 עם מוסכי אקספרס עמד על סך של כ-1.0 מליון ש"ח. תקופת ההסכם אינה מוגבלת בזמן וניתנת לסיום על ידי אחד מהצדדים בהודעה מוקדמת בת 30 ימים.</p>	<p>ועדת הבקורת של החברה סיווגה את ההתקשרות כהתקשרות שאינה חריגה</p>	<p>20 במאי, 2015</p>	
העסקת קרובים של בעל השליטה*				
<p>למר אלי אלעזרא עניין אישי בהתקשרות לאור קרבת המשפחה למר מאיר אלעזרא.</p>	<p>מר אור אלעזרא, בנו של מר אלי אלעזרא, מועסק על ידי החברה בתפקיד עוזר אישי ליו"ר הדירקטוריון החל מחודש יולי 2016. במסגרת תנאי העסקתו, מועסק מר אור אלעזרא בהיקף משרה של 80% והוא זכאי למשכורת חודשית (ברוטו) בסך של 25,000 ש"ח. בנוסף זכאי מר אור אלעזרא לרכב בשווי שימוש של עד 4,100 ש"ח או לנשיאה של החברה בעלויות רכב מקבוצת רישוי בדרגה האמורה, כאשר החברה תישא בכל הוצאות האחזקה והשימוש ברכב (למעט קנסות והוצאות אחרות עקב עבירות תנועה ו/או עבירות על חוקי עזר עירוניים). המס בגין שווי השימוש ברכב יגולם על ידי החברה. כמו כן, זכאי אור להפרשות לביטוח מנהלים או קרן פנסיה כמקובל לעובדים בחברה מדרגתו וכן הפרשה בשיעור של 7.5% לקרן השתלמות.</p>	<p>ועדת ביקורת</p>	<p>20 ביולי, 2016</p>	<p>11.</p>
<p>למר אלי אלעזרא עניין אישי בהתקשרות לאור קרבת המשפחה למר מאיר אלעזרא.</p>	<p>מר מאיר אלעזרא, אחיו של מר אלי אלעזרא, מועסק על ידי החברה כשמאי רכב מתחילת שנת 2007, במשרה מלאה. במסגרת תנאי העסקתו זכאי מר מאיר אלעזרא לביטוח מנהלים, קרן השתלמות, דמי אחזקת טלפון נייד ורכב. בחודש יוני 2013, וכחלק מעדכוני שכר רוחביים אשר בוצעו לעובדי החברה, עודכן שכרו של מר מאיר אלעזרא בסך של 1,400 ש"ח. נכון למועד זה עומד שכרו החודשי של מר מאיר אלעזרא על סך של 20,000 ש"ח. לפרטים נוספים, ראה על דרך ההפניה דיווח מידי של החברה מיום 19 ביוני, 2013 (אסמכתא מס' 01-068934-2013).</p>	<p>דירקטוריון החברה</p>	<p>19 ביוני, 2013</p>	<p>12.</p>
<p>למר אלי אלעזרא עניין אישי בהתקשרות לאור קרבת המשפחה למר מאיר אלעזרא.</p>	<p>הגב' עדן שיראל, אחותו של מר אלי אלעזרא, מועסקת בהיקף משרה בשיעור של 40% כרכזת שירות סוכנים בחברה. בחודש אוקטובר, 2013,</p>	<p>דירקטוריון החברה</p>	<p>23 באוקטובר, 2013</p>	<p>13.</p>

<p>בהתקשרות לאור קרבת המשפחה לגבי' עדן שיראל.</p>	<p>עודכן שכר של הגב' שיראל כך שעומד כעת על סך של כ-3,500 ש"ח לחודש (ברוטו) בתוספת רכיב נסיעות בסך של 400 ש"ח. לפרטים נוספים, ראה על דרך ההפניה דיווח מידי של החברה מיום 30 באוקטובר, 2013 (אסמכתא מס' 01-2013-178704). ביום 29 במאי 2013 אושרו תנאי ההתקשרות האמורים בין הגב' עדן שיראל לחברה גם על ידי האורגנים של החברה האם של החברה.</p>	<p>ועדת הבקורת של החברה</p>	<p>30 באוקטובר, 2013</p>	
<p>למר אלי אלעזרא עניין אישי בהתקשרות לאור קרבת המשפחה לגבי' שוש אלעזרא, אשת אחיו של מר אלי אלעזרא.</p>	<p>החברה מקבלת שירותים משפטיים, במהלך העסקים הרגיל, מעו"ד שוש אלעזרא, גיסתו של מר אלי אלעזרא. מתן השירותים המשפטיים קשור לרייזר שנותנת החברה לפוליסת ביטוח רכב במסגרתה ניתן טיפול וסיוע משפטי למבוטח בבית משפט לתביעות קטנות, וכן למתן שירותים משפטיים למחלקת התביעות של החברה, כגון, טיפול בתביעות כנגד החברה ו/או מבוטחיה במסגרת פוליסה לביטוח "חובה" לגבי נזקי גוף עקב תאונות דרכים, טיפול בתביעות רכוש של החברה וטיפול בתביעות כנגד החברה ו/או מבוטחיה במסגרת פוליסות לביטוח חבויות. השירותים המשפטיים מוענקים על ידי הגב' שוש אלעזרא כקבלן עצמאי בעלות שאינה מהותית לחברה ואינה שונה באופן מהותי משכר עורכי דין אחרים המועסקים בחברה שאינם בעלי קרבה משפחתית כאמור.</p> <p>בנוסף, החל מחודש ינואר 2011, זכאית החברה לקבל, במהלך העסקים הרגיל שירותי יעוץ משפטי, מעו"ד שוש אלעזרא למתן שירותים משפטיים למחלקת התביעות של האגף לביטוח חיים, כגון טיפול בתביעות לתגמולי ביטוח במסגרת פוליסה לביטוח חיים, אובדן כושר עבודה וכיוצ"ב. יצוין, כי החברה קשורה בהסכמים דומים עם משרדי עו"ד חיצוניים נוספים, כאשר התמורה בגין השירותים משולמת בסיום ההליך המשפטי והינה על בסיס אחוזי חיסכון מסכום התביעה.</p> <p>בשנת 2016 שילמה החברה לעו"ד שוש אלעזרא סך של כ-1,292 אלפי ש"ח.</p>	<p>דירקטוריון החברה</p>	<p>26 בפברואר, 2007</p>	<p>14.</p>
		<p>דירקטוריון החברה</p>	<p>28 ינואר, 2008</p>	
		<p>דירקטוריון החברה</p>	<p>26 בדצמבר, 2010</p>	
<p>למר אלי אלעזרא עניין אישי בהתקשרות לאור קרבת המשפחה לגבי' שמחה חבוק חזות, אשתו של שמעון חזות בן דודו של מר אלי אלעזרא, אך אינו עונה על הגדרת "קרוב" בחוק החברות.</p>	<p>בחודש מאי 2008 התקשרה החברה עם עו"ד שמחה חבוק-חזות, רעייתו של שמעון חזות, מנכ"ל אלעזרא החזקות המשמש גם יועץ ועוזר ליו"ר הדירקטוריון, שהינו גם בן דודו של מר אלי אלעזרא בעל השליטה בחברה, קרבה שאינה עונה על הגדרת "קרוב" בחוק החברות, בהתקשרות לקבלת שרותי גביית חובות לביטוח אלמנטארי וכן ייצוג בתביעות נזיקין, רכוש וחבויות. על פי ההתקשרות ביחס לגביית חובות לביטוח אלמנטארי, שכר הטרחה משולם רק עבור גבייה בפועל ובהתאם לשיעורים הקבועים בהוצל"פ ובבתי המשפט. תנאי ההתקשרות עם משרד חבוק-חזות אינם שונים מתנאי ההתקשרות עם משרדי עורכי דין אחרים המספקים לחברה שירותים דומים. בשנת 2016 שילמה החברה לעורכת הדין חבוק-חזות סך של כ-409 אלפי ש"ח. בישיבת ועדת הביקורת שהתקיימה ביום 24 ביולי, 2013, בחנה ועדת הביקורת את תנאי ההתקשרות לעיל, וקבעה כי תנאי ההתקשרות</p>	<p>דירקטוריון החברה</p>	<p>29 במאי, 2008</p>	<p>15.</p>

	סבירים ובהתאם למקובל.			
16.	<p>ביום 26 בפברואר, 2015, מונה מר שמעון חזות, שכיהן עד אותה עת כיועץ ליו"ר דירקטוריון החברה בתחום הפיתוח העסקי והשקעות ריאליות ולפני כן כדירקטור בחברה, לתפקיד יועץ ועוזר ליו"ר הדירקטוריון. במסגרת תנאי העסקתו, מועסק מר חזות בהיקף משרה של 60% והוא זכאי למשכורת חודשית (ברוטו) בסך של 30,000 ש"ח. בנוסף זכאי מר חזות לנשיאה של החברה בעלויות רכב מקבוצת רישוי בדרגה 6 כאשר החברה נושאת בכל הוצאות האחזקה והשימוש ברכב וכן הוא זכאי לתנאים סוציאליים אשר כוללים הפרשות על חשבון פיצויי פיטורין, ביטוח מנהלים, אובדן כושר עבודה ולקרן השתלמות. מר חזות זכאי לכל התנאים, למענקים ובנוסעים משתנים בהתאם למנגנון התגמול שנקבע במדיניות התגמול לנושאי משרה בחברה בדרגת סמנכ"ל.</p>	ועדת הביקורת של החברה	21 בינואר, 2015	
		דירקטוריון החברה	26 בפברואר, 2015	
17.	<p>החברה ביצעה עסקאות זניחות עם בעל השליטה בה או שלבעל השליטה בה היה עניין באישורן, בעלות סוגים ומאפיינים כמפורט בנוהל עסקאות זניחות, המפורט בסעיף 7.8 לדוח הדירקטוריון של החברה ליום 31.12.2016. עסקאות אלה כללו את ההתקשרויות הבאות: (א) התקשרות עם ממסי לרכישת פוליסות מסוג ביטוח רכב חובה ומסוג ביטוח רכב מקיף בעבור צי המשאיות שבבעלות ממסי בהיקף שנתי בסך של 343 אלפי ש"ח. (ב) השכרת שטח מסחרי לאלבר בבניין גב ים שבבעלות החברה בעלות שנתית בסך של 361 אלפי ש"ח. (ג) אישור תקציב תרומות לקרן אלעזרא לשנים 2016 ו-2017 בסכומים של 660 אלפי ש"ח ו-550 אלפי ש"ח, בהתאמה. לפרטים בדבר תקציב קרן אלעזרא מסך תקציב התרומות, ראו סעיף 7.4 לדוח הדירקטוריון של החברה. (ד) התקשרות עם אלבר לרכישת פוליסות ביטוח עסקים בעלות שנתית בסך של כ-960 אלפי ש"ח. (ה) התקשרות עם אפרידר לרכישת פוליסות ביטוח עסקים וחבויות בעלות שנתית בסך של כ-304 אלפי ש"ח. (ו) בחודש ספטמבר 2016 אישר דירקטוריון החברה לאחר שוועדת הביקורת סיווגה את העסקה כלא חריגה, השכרת שטח משרדים לאלבר בבניין גב ים שבבעלות החברה. נכון למועד פרסום הדוח, ההתקשרות טרם השתכללה לכדי הסכם מחייב. (ז) בחודש מרס 2017 אישר דירקטוריון החברה, לאחר שוועדת הביקורת סיווגה את העסקאות כלא חריגות, שיתוף פעולה עם אלבר לקבלת הפניות למכירת ביטוחי רכב של החברה וכן לצירופה של החברה למועדון הצרכנות של אלבר. (ח) בחברה קיימת ועדת הנהלה פנימית ("ועדה לצדדים קשורים") שתפקידה לאשר עסקאות הנערכות במהלך העסקים הרגיל של החברה, בתנאי שוק ואשר עומדות בתנאים המפורטים בנוהל עסקאות זניחות של החברה.</p>	התקשרויות זניחות		

* כמו כן, מועסקים בחברה קרובי משפחה של אלי אלעזרא, שאינם עונים על הגדרת "קרוב" בחוק החברות.

תקנה 24 – החזקות בעלי עניין ונושאי משרה בכירה

להחזקות בעלי עניין ונושאי משרה בכירה - ראה דיווח מיידית של החברה מיום 1 באוגוסט, 2016 (אסמכתא מס' 2016-01-095074).

תקנה 24א – הון רשום ומונפק

הון מניות מונפק בניכוי מניות רדומות	הון מניות מונפק	הון מניות רשום	
181,923,458	181,923,458	400,000,000	מקנות זכויות הצבעה
-	-	-	שאינן מקנות זכויות הצבעה
-	-	-	אינן מקנות זכויות כלשהן

תקנה 24ב – מרשם בעלי המניות

למרשם בעלי המניות של החברה ראה דיווח מיידית של החברה מיום 14 בדצמבר, 2016 – מצבת הון ומרשמי ניירות הערך של התאגיד והשינויים בה (אסמכתא מס' 2016-01-139384).

תקנה 26 – הדירקטורים של החברה¹

מספר זהוי	דניאל חזוט	יצחק קאול	יצחק עמר	שמעון שטרית	רות רלבג	מיכאל בר חיים
068137421	022439301	000741397	067551788	9114398	056520851	052638616
תאריך לידה	12.6.1966	28.10.1945	24.7.1951	1.3.1946	10.8.1960	28.9.1954
מען להמצאת כתבי-בין	המלאכה 6, חולון	היגוב 5, רמת השרון	נצח ישראל 58, הוד השרון	ההבטחה 6, ירושלים	החלוץ 44, ירושלים	אינו שקי 6, ירושלים
נתינות	ישראלית	ישראלית	ישראלית	ישראלית	ישראלית	ישראלית
חברות בועדות דירקטוריון	--	יו"ר ועדת Solvency וניהול סיכונים; ועדת בקורת; ועדה לבחינת הדוחות הכספיים; ועדת תגמול	ועדת השקעות נוסטרו; יו"ר ועדת תגמול; ועדת בקורת; ועדה לבחינת הדוחות הכספיים	יו"ר ועדת בקורת; ועדה לבחינת הדוחות הכספיים; ועדת השקעה משתתפת; ועדת תגמול; ועדת Solvency וניהול סיכונים	יו"ר הועדה לבחינת הדוחות הכספיים; ועדת בקורת; ועדת תגמול; ועדת Solvency וניהול סיכונים	--
דח"צ או בלתי תלוי כהגדרתו בחוק החברות: אם כן, האם בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או בעל כשירות מקצועית, ואם דח"צ – האם דח"צ מומחה, בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית כאמור בתקנה 3(2) לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דירקטוריון וועדותיו), התשס"ז-2007 ("תקנות הדירקטוריון"), בעל מומחיות מוכחת ומובהקת בתחום הביטוח כאמור בתקנה 2(2)(א) לתקנות הדירקטוריון	--	--	דח"צ – בעל מומחיות בעל מומחיות ביטוחית	דח"צ – בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית אינו בעל מומחיות ביטוחית	דח"צ – בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית אינה בעלת מומחיות ביטוחית	דב"ת – בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית אינו בעל מומחיות ביטוחית
עובד/ת של החברה, חברה בת, חברה קשורה שלה או של בעל עניין בה	לא	לא	לא	לא	לא	לא

¹ בתקופת הדוח כיהן מר יעקב דייך כדירקטור חיצוני. ביום 17 בפברואר 2017 הסתיימה כהונתו השלישית כדירקטור חיצוני.

1.3.2010	7.6.2009	28.5.2008	18.2.2017	26.10.2006	26.10.2006	26.10.2006	התאריך שבו החלה/לכהן כדירקטור/ית בחברה
בוגר כלכלה - האוניברסיטה העברית	תואר מוסמך במדיניות ציבורית, בוגרת כלכלה ומנהל עסקים - האוניברסיטה העברית	בוגר ומוסמך במשפטים - האוניברסיטה העברית; מוסמך ד"ר למשפטים - אוניברסיטת שיקאגו בארה"ב; פרופ' למשפטים - האוניברסיטה העברית.	בוגר מדעי החברה במקצוע מורחב של כלכלה ומנהל עסקים - אוניברסיטת בר אילן.	מוסמך ובוגר לימודי סוציולוגיה ועבודה (מגמת ניהול וכלכלה) - אוניברסיטת תל אביב; לימודי השלמה לתואר שלישי בתעשייה וניהול - טכניון, חיפה (ללא תואר)	תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות - אוניברסיטת בר גוריון; תואר שני במשפטים - אוניברסיטת בר אילן; בעל רישיון רואה חשבון	תואר ראשון בכלכלה וראיית חשבון - אוניברסיטת בר גוריון; תואר שני במשפטים - אוניברסיטת בר אילן	השכלה (תחום, מוסד, תואר אקדמי או תעודה מקצועית)
אלעזרא החזקות בע"מ, יו"ר דירקטוריון אפרידר החברה לשיכון ולפתוח ישראל בע"מ ויו"ר אלבר שירותי מימונית בע"מ	משנת 2011 ואילך סמנכ"לית כספים של המרכז הרפואי שערי צדק	בחודש דצמבר 2014 פרש לגמלאות מהאוניברסיטה העברית בירושלים. עד אז פרופ' מן המניין באוניברסיטה. כיום עוסק בייעוץ משפטי ומחקר. בשנים 2011 - 2015 כיהן כחבר דירקטוריון באוצר התיישבות היהודים בע"מ.	עד לסוף חודש פברואר 2015 שימש כראש ניהול סיכוני אשראי נדל"ן בבנק לאומי לישראל בע"מ;	בעלים של חברת י. קאול השקעות 2000 בע"מ; יועץ לחברה הבינלאומית "אקסנצ'ר"; בעלים משותף בחברת מדי-קל מימוש זכויות רפואיות בע"מ; יו"ר וחבר דירקטוריון במסלול האקדמי המכללה למנהל; יועץ לחברת החשמל לישראל	בעל משרד עצמאי לראיית חשבון; דירקטור באלבר שירותי מימונית בע"מ.	יו"ר דירקטוריון החברה; יו"ר דירקטוריון אלעזרא החזקות בע"מ; יו"ר דירקטוריון הכשרה החזקות ביטוח בע"מ; יו"ר דירקטוריון אלבר שירותי מימונית בע"מ; יו"ר דירקטוריון באפרידר החברה לשיכון ולפתוח ישראל בע"מ; דירקטור באשיל נכסים והשקעות; דירקטור באשיל מבנים להשכרה בע"מ;	עיסוק בחמש השנים האחרונות
יו"ר ועדת אשראי משותפת; פניקס חברה לביטוח בע"מ; שמן משאבי נפט וגז בע"מ; דח"צ חברת שופרסל בע"מ; אורביט טכנולוגיס בע"מ	סוחר נדל"ן בע"מ; מ. אביב תעשיות בניה (1973) בע"מ; גולף אנד קו בע"מ	קונסלט ג'נרל מחקר וייעוץ בע"מ; המועצה לצרכנות.	בנק לאומי רומניה.	יו"ר י. קאול השקעות 2000 בע"מ; א.מ. המרכז למימוש זכויות רפואיות (2010) בע"מ; עמותת תפוח ועמותת צפונות תרבות; מכבי שירותי בריאות; החברה לשירותים לאיכות הסביבה בע"מ.	אלבר שירותי מימונית בע"מ; חזוט ניהול בע"מ; חזוט דניאל יוזמה בע"מ; גל הבונים יזמות בע"מ.	יו"ר דירקטוריון אלעזרא החזקות בע"מ; יו"ר דירקטוריון הכשרה החזקות בטוח בע"מ; יו"ר דירקטוריון אלעזרא יוזמה והשקעות בע"מ; יו"ר דירקטוריון באפרידר החברה לשיכון ולפתוח ישראל בע"מ; יו"ר דירקטוריון אלבר שירותי מימונית בע"מ;	תאגידים נוספים בהם הוא/היא מכהן/ת כדירקטור/ית
לא	לא	לא	לא	לא	בן דוד של אלי אלעזרא, בעל השליטה בחברה ויו"ר הדירקטוריון (אינו עונה על הגדרת קרוב)	בן דוד של ה"ה דניאל חזוט המשמש כדירקטור בחברה (אינו עונה להגדרת קרוב)	בן/בת משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד
כן	כן	כן	כן	כן	כן	כן	דירקטור/ית שהחברה רואה אותו/תה כבעל/ת מומחיות חשבונאית ופיננסית לצורך עמידה במספר המזערי שקבע הדירקטוריון לפי סעיף 92(א)(12) לחוק החברות, התשנ"ט-1999

תקנה 26א: נושאי משרה בכירה של התאגיד

ניסיון עסקי בחמש השנים האחרונות	השכלה		בעל עניין או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בחברה	התפקיד שממלא בחברה, בחברת בת, בחברה קשורה או בבעל עניין בחברה	תאריך תחילת כהונה	תאריך לידה	מספר תעודת זהות	שם נושא המשרה הבכירה
	תואר אקדמי/ תעודה מקצועית/ מקצוע	מוסד לימודים						
משנה למנכ"ל וראש אגף ביטוח חיים ופיננסים בחברה	תואר ראשון בביטוח B.A	מכללת תל אביב לביטוח	לא	מנכ"ל החברה	01.08.2016	22.08.1969	024276834	שמעון מירון
	תואר C.L.U בביטוח	מכללת תל אביב לביטוח						
	יועץ פיננסי בעל רישיון	משרד האוצר						
יועמ"ש של לשכת סוכני הביטוח; יועץ משפטי לחטיבה לחסכון ארוך טווח בישראל בכלל חברה לביטוח בע"מ; מנהל מחלקת תביעות ביטוח חיים בכלל חברה לביטוח בע"מ	בוגר משפטים LLB	אוניברסיטת חיפה	לא	יועץ משפטי ראשי, מזכיר החברה והממונה על הציות והאכיפה הפנימית	14.12.2016	21.07.1972	029276060	עדי בן אברהם
	מוסמך משפטים LLM	אוניברסיטת בר אילן						
הביקורת הפנימית בחברה 2008-2011 מנהלת	תואר ראשון במדעי החברה והרוח B.A	אוניברסיטת בר אילן	לא	מבקרת הפנימית הראשית בחברה	03.10.2011	22.05.1961	057146573	רחל זוזוט וקנין
	תואר שני במנהל ותכנון החינוך M.A	האוניברסיטה העברית						
	תואר ראשון במשפטים L.L.B	מכללת שערי משפט						
	תואר שני במדעי המדינה במגמה לממשל ומדיניות ציבורית בתוכנית לימודי ביקורת פנימית וציבורית M.A	אוניברסיטת בר אילן						

<u>ניסיון עסקי בחמש השנים האחרונות</u>	<u>השכלה</u>		<u>בעל עניין או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בחברה</u>	<u>התפקיד שממלא בחברה, בחברת בת, בחברה קשורה או בבעל עניין בחברה</u>	<u>תאריך תחילת כהונה</u>	<u>תאריך לידה</u>	<u>מספר תעודת זהות</u>	<u>שם נושא המשרה הבכירה</u>
	<u>תואר אקדמי/ תעודה מקצועית/ מקצוע</u>	<u>מוסד לימודים</u>						
מנהל כספים בחברה; חשב ביטוח כללי	בוגר מנהל עסקים	המכללה למנהל המסלול האקדמי, ראשון לציון	לא	סמנכ"ל ומנהל הסיכונים בחברה	08.12.2016	16.11.1975	038258349	דוד בן חיים
	מוסמך ראיית חשבון	מועצת רואי החשבון						
חשב ביטוח חיים בחברה	בוגר מנהל עסקים וחשבונאות	המכללה למנהל המסלול האקדמי, ראשון לציון	לא	סמנכ"ל כספים בחברה	01.08.2012	28.09.1976	033214552	דוד סלמה
	מוסמך בראיית חשבון	מועצת רואי החשבון						
מנהלת צוות משאבי אנוש ולוגיסטיקה בחברה	בוגרת B.A מנהל עסקים ומימון	המכללה למנהל	לא	סמנכ"ל משאבים ושירות בחברה	28.12.2009	25.08.1972	029393154	אודליה בשן
	לימודי תעודה בניהול משאבי אנוש	אוניברסיטת בר אילן						
	חשבות שכר והנהלת חשבונות	המכללה למנהל						
מנהל צוות השקעות אג"ח בחברת אקסלנס גמל בע"מ	בוגר כלכלה ומזרח אסיה	האוניברסיטה העברית	לא	סמנכ"ל ומנהל מחלקת השקעות בחברה	01.12.2016	12.11.1978	036204105	רועי קדוש
	מוסמך מנהל עסקים	המכללה למנהל						
מנהל מערכות מידע בתחום חיסכון ארוך טווח בחברת ביטוח	הנדסאי תוכנה	מכללה אקדמית הדסה ירושלים	לא	סמנכ"ל וראש אגף מערכות מידע בחברה	15.05.2016	30.08.1974	017035205	סמי ברקוביץ

<u>ניסיון עסקי בחמש השנים האחרונות</u>	<u>השכלה</u>		<u>בעל עניין או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בחברה</u>	<u>התפקיד שממלא בחברה, בחברת בת, בחברה קשורה או בבעל עניין בחברה</u>	<u>תאריך תחילת כהונה</u>	<u>תאריך לידה</u>	<u>מספר תעודת זהות</u>	<u>שם נושא המשרה הבכירה</u>
	<u>תואר אקדמי / תעודה מקצועית / מקצוע</u>	<u>מוסד לימודים</u>						
מנהל מחלקת תביעות כללי בחברה	בוגר במשפטים	אוניברסיטת Sussex	לא	סמנכ"ל ומנהל אגף אלמנטארי ותביעות בחברה	24.06.2007	15.8.1970	027748904	ערן אופיר
	מוסמך מנהל עסקים	המכללה למנהל						
סמנכ"ל חיסכון לטוח ארוך, ביטוח חיים ובריאות בהתאחדות חברות הביטוח; ראש תחום אסטרטגיה בינלאומית בביטוח חיים בחברת AIG העולמית (ניו יורק); ראש תחום ביטוח חיים של המדינות המפותחות בחברת AIG העולמית (מדריד, ספרד)	תואר ראשון בביטוח B.A	המכון לביטוח	לא	סמנכ"ל וראש אגף ביטוח חיים ופיננסים בחברה	01.11.2016	25.04.1959	055876080	רפי דורפמן

תקנה 26(ב) - מורשה חתימה של החברה

לחברה אין מורשי חתימה עצמאיים.

תקנה 27 - רואה החשבון של החברה

קוסט פורר גבאי את קסירר רואי חשבון, רח' עמינדב 3, תל אביב.

תקנה 28 – שינוי בתזכיר או בתקנון

בתקופת הדוח לא בוצע שינוי בתקנון החברה.

תקנה 29(א) – המלצות הדירקטורים והחלטות שאינן טעונות אישור אסיפה כללית

לעניין תשלום דיבידנד – ראו סעיף 1.4 בדוח תיאור עסקי התאגיד.

תקנה 29(ג) - החלטות אסיפה כללית מיוחדת

תאריך	החלטות שהתקבלו	אסמכתא
27 ביולי, 2016	אישור תנאי כהונתו והעסקתו של מר שמעון מירון כמנכ"ל החברה.	דוח מיידי מיום 27 ביולי 2016 (אסמכתא מס' 01-2016-091525).
9 באוקטובר, 2016	(1) אישור מדיניות תגמול לנושאי משרה בחברה; (2) אישור עדכון לתנאי העסקתו של יו"ר הדירקטוריון מר אלי אלעזרא.	דוח מיידי מיום 9 באוקטובר 2016 (אסמכתא מס' 01-2016-061581).
27 באוקטובר, 2016	אישור ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה בחברה.	דוח מיידי מיום 27 באוקטובר 2016 (אסמכתא מס' 01-2016-068340).
16 בפברואר, 2017	אישור מינויו של מר יצחק עמר כדירקטור חיצוני בחברה לתקופת כהונה בת 3 שנים החל מיום 18 בפברואר 2017.	דוח מיידי מיום 16 בפברואר 2017 (אסמכתא מס' 01-2017-016908).

תקנה 29א – החלטות חברה

1. ביטוח לנושאי משרה: לפירוט תנאי הפוליסה, ראה תקנה 21 לעיל.
  2. פטור והתחייבות לשיפוי לנושא משרה: לפירוט תנאי כתב השיפוי, ראה תקנה 21 לעיל.
- כמו כן העניקה החברה לנושאי המשרה בה כתבי פטור ושיפוי כמופרט להלן:

- א. ביום 28 בדצמבר 2014 אישר דירקטוריון החברה מתן כתבי שיפוי ופטור לנושאי משרה בחברה שאינם דירקטורים שכיהנו באותה העת בחברה (לפרטים נוספים ראו דיווח מיידי מיום 28 בדצמבר 2014, אסמכתא מס' 2014-01-232446).
- ב. ביום 11 בינואר 2015 אישרה האסיפה הכללית מתן כתבי שיפוי ופטור לדירקטורים בחברה וכן למר אלי אלעזרא (לפרטים נוספים ראו דיווח מיידי מיום 11 בינואר 2015, אסמכתא מס' 2015-01-008617).
- ג. ביום 29 במרץ 2017, אישר דירקטוריון החברה מתן כתבי שיפוי ופטור לנושאי משרה בחברה שאינם דירקטורים המכהנים בחברה.

שמעון מירון,
מנכ"ל

אלי אלעזרא,
יו"ר הדירקטוריון

29 במרץ, 2017

חלק 5

נספחים

הכשרה חברה לביטוח בע"מ

29 מרץ, 2017

לכבוד,
מנכ"ל ודירקטוריון הכשרה חברה לביטוח בע"מ

הצהרת אקטואר בענפי ביטוח כללי

של הכשרה חברה לביטוח בע"מ

נכון ל - 31.12.2016

פרק 1: הצהרת האקטואר בביטוח כללי לגבי עתודות הביטוח של הכשרה חברה

לביטוח, לסוף 2016

פרק א: זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי הכשרה חברה לביטוח להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בענפי ביטוח רכוש. ההצהרה ניתנת עבור הדו"חות הכספיים של החברה ליום 31/12/16, כפי שמפורט להלן. הנני שכיר של החברה, בתפקיד אקטואר ראשי בביטוח כללי, וממונה בביטוח כללי על פי מינוי ממשרד המפקח מאוקטובר 2013. למיטב ידיעתי, אין לי קשרים עסקיים אחרים עם המבטח ולא עם בן משפחה של בעל עניין במבטח, ולא עם חברה הקשורה למבטח או גורם אחר המספק שירותים למבטח.

פרק ב' – היקף חוות הדעת האקטוארית

1. נוסח פסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

- א. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.
- ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.
- ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות בענפים המפורטים להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.
- ד. לצורך חישוב השייר ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות. כללתי את הערכותיהם בחישובי.
- ה. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים:
  - 1) ההפרשה שחושבה בגין הסדר ביטוח שיורי ("הפול") נעשתה תוך התבססות על חישוב שנעשה ע"י הפול. אין לחברה עסקים נכנסים כהגדרתם בתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי חישוב הפרשות לתביעות עתידיות בביטוח כללי), התשמ"ה 1984.
  - 2) לא חושבה ההפרשה עבור ביטוחים משותפים בהם החברה אינה מבטח מוביל. אין לחברה ביטוחים משותפים כאלה.

3) לא נלקח בחשבון העדר מתאם בין הענפים השונים לצורך הפחתת סך ההפרשה הכוללת עבור כל הענפים הכלולים בהערכת. היות ואין מתאם מלא בין ענפי החובה וחבויות וענפי הרכוש, אי התחשבות בהעדר המתאם היא שמרנית. נבחן בעתיד אפשרות להתחשב בהעדר המתאם בין הענפים.

2. נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

א. ההפרשות מפורטות להלן:

א) הפרשה לתביעות תלויות וההוצאות הישירות הנובעות מהן, הן ברמת הברוטו והן ברמת השייר - כולל הפרשה לתביעות שעליהן המבטח טרם קיבל דיווח (אלפי ₪):
 (Reserve for Unpaid Losses and Unpaid Allocated Loss Adjustment Expenses):

ענף	תלויות ברוטו	תלויות בשייר
מקיף דירות	10,996	5,384
רכב רכוש	105,620	105,580
רכב חובה	1,492,797	516,322
אחריות מעבידים	111,442	107,900
צד שלישי	165,090	136,680
סה"כ	1,885,945	871,866

ב) בענפים מקובצים (אלפי ₪):

ענף	תלויות ברוטו	תלויות בשייר
סה"כ ענפים שאינם מקובצים	1,885,945	871,866
ענפים מקובצים*	77,430	38,709
סה"כ מקובצים ו שאינם מקובצים	1,963,375	910,575

- בענף רכב חובה ובענפי החבויות (מקובצים ו שאינם מקובצים) חישוב העתודה לתביעות תלויות וההוצאות הישירות הנובעות מהן כולל בתוכו את מלוא החשיפה בגין כל שנת החיתום, ולכן כולל את כל ההפרשה בגין סיכונים שטרם חלפו, בניכוי הוצאות רכישה נדחות.
- הסכומים אינם כוללים את ההפרשה להוצאות עקיפות לשוב תביעות.
- לגבי ההפרשה המחושבת בגין שנת החיתום האחרונה, כנדרש בחוזר ביטוח 2013-1-1 בענפי רכב חובה, אחריות מעבידים ואחריות צד ג', לא נכללו בתביעות התלויות החלק המיוחס לימי הביטוח שלאחר תקופת הדוח. אומדן ההערכה לתביעות התלויות אינו כולל מרכיב זה.

*פירוט על ענפי הביטוח המקובצים ניתן לראות בפרק ד' 4. להצהרה.

(2) הפרשה להוצאות עקיפות ליישוב התביעות הן ברמת הברוטו והן ברמת השייר:
 (Reserve for Unpaid Unallocated Loss Adjustment Expenses):

ענפים שאינם מקובצים (אלפי ₪):

הוצאות עקיפות ליישוב התביעות - שייר	הוצאות עקיפות ליישוב התביעות - ברוטו	ענף
238	238	מקיף דירות
2,275	2,275	רכב רכוש
24,403	26,598	רכב חובה
3,365	3,365	אחריות מעבידים
4,945	4,945	צד שלישי
35,226	37,421	סה"כ
1,584	1,584	ענפים מקובצים
36,810	39,005	סה"כ מקובצים ו שאינם מקובצים

(3) הפרשה לפער בין העתודה לסיכונים שטרם חלפו ברמת השייר לבין הפרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות (אלפי ₪):

העתודה לסיכונים שטרם חלפו כללו את המרכיבים הבאים:

- (א) עלות הסיכון הביטוחי;
- (ב) מרווח לחוסר הוודאות הנלווה לסיכון (כהגדרתו בנייר העמדה);
- (ג) העלות ליישוב תביעות וההוצאות הנלוות לביטוחים אלה.

בענפי הביטוח הבאים:

- (א) ביטוח לפי דרישות פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], התש"ל-1970 – יש צורך בהפרשה לפרמיה בחסר בברוטו בגובה של כ - 8,100 אלפי ₪, ובשייר בגובה של כ - 4,400 אלפי ₪.
- (ב) ביטוח רכב מנועי - רכוש (עצמי וצד שלישי) – יש צורך בהפרשה לפרמיה בחסר בגובה של כ - 5,400 אלפי ₪.
- (ג) ביטוח מקיף לדירות – אין צורך בהפרשה.
- (ד) ביטוח אחריות מעבידים – יש צורך בהפרשה לפרמיה בחסר בגובה של כ - 3,600 אלפי ₪.
- (ה) ביטוח צד שלישי – יש צורך בהפרשה לפרמיה בחסר בגובה של כ - 3,200 אלפי ₪.

ב. הערות:

1) ההפרשות המפורטות לעיל כוללות את ההפרשות המחושבות בגין הסדר ביטוח שירי ("הפול").

פרק ג' – חוות הדעת

אני מצהיר ומאשר כי בענפים שאינם מקובצים: רכב חובה, רכב רכוש, מקיף דירות, אחריות מעבידים ואחריות צד שלישי -

1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי:
  - א. הוראות חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א - 1981 והתקנות לפיו;
  - ב. הוראות והנחיות המפקח על הביטוח;
  - ג. עמדת המפקח בנושא חישוב עתודות בביטוח כללי;
  - ד. כללים אקטוארים מקובלים.
2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.
3. ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.
4. ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 2.א.1), בגין הענפים שאינם מקובצים רכב חובה, רכב רכוש, מקיף דירות, אחריות מעבידים וצד שלישי מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין התביעות התלויות, המוגדרות לעיל, בכל ענף שפורט בנפרד, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
5. סך ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 2.א.1), מהווה לפי מיטב ידיעתי והערכתי עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין התביעות התלויות בענפים המקובצים ושאין מקובצים בכללותם, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
6. ההפרשה המפורטת בפרק ב' סעיף 2.א.2), מהווה לפי מיטב ידיעתי והערכתי עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין הוצאות עקיפות ליישוב התביעות, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
7. ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 2.א.3), מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין הפער בין הסיכונים שטרם חלפו והפרמיה שטרם הורווחה ברמת השייר (ככל שקיים) בענפים שפורטו, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' – הערות והבהרות

1. הערות והבהרות לחוות הדעת האקטוארית

חוות דעת זו מתייחסת להפרשות המפורטות בפרק ב' לעיל בענפי ביטוח כללי עבור הדוחות הכספיים של החברה ליום 31 דצמבר 2016. נסמכת על הנחה שההפרשות מוחזקות בנכסים הולמים שזמני פירעונם ו/או רמת הנזילות שלהם מותאמים לזרם התשלומים הצפוי של התביעות בעתיד. ההפרשות המפורטות בפרק ב' מחושבות עבור הדוחות הכספיים של החברה ליום 31 דצמבר 2016 ואין להשתמש בהן בהקשר אחר.

1.1 אי וודאות סטטיסטית

מעצם טבעם, אומדנים אקטואריים הינם לא וודאיים מאחר והם תלויים באירועים עתידיים מותנים. גם כאשר טכניקות והנחות אקטואריות מתאימות מצביעות על כך שסכום העתודה הנקוב הינו סביר, הרי שהסכום הממשי שיידרש למלא את ההתחייבויות עשוי להיות שונה באופן משמעותי מסכום העתודה הנקוב. בפרט, שיטת האומדן החדשה אשר יושמה בסוף שנת 2014, נייר עמדה (שה) (2015-2016) "נוהג מיטבי לחישוב עתודות ביטוח בביטוח כללי", חושפת את החברה לאי וודאויות נוספות הקשורות במתודולוגיות ושיטות אמידה חדשות.

1.2 חשיפה להתפתחויות ולשינויים עתידיים

יתכנו שינויים בסיכונים, בגורמים סביבתיים, בפסיקות ותקדימים בבתי משפט אשר לא ניתן לחזותם מראש. עלות התביעות בפועל יכולה להיות גבוהה או נמוכה יותר. לכן, אומדני ההערכה יכולים לעלות או לרדת במשך הזמן. ככל שיצטבר ניסיון רב יותר בשימוש במתודולוגיות ובשיטות החדשות, כך איכות האומדנים צפויה להשתפר.

1.3 תקנים מקצועיים לביצוע הערכה אקטוארית

1.3.1. במרץ 2011 פרסמה אגודת האקטוארים בישראל תקן בנוגע להערכה

אקטוארית לתביעות התלויות. תקן זה מבוסס בעיקרו על תקן של האקדמיה לאקטוארים בארה"ב בנושא ביטוח כללי, הכולל עקרונות וכללי מקצוע בנוגע להערכת התביעות התלויות, לרבות התייחסות לאיכות הנתונים, היוון, תיעוד, גילוי והצהרת האקטואר לגבי העתודות שחישב. ההערכות האקטואריות מבוססות על העקרונות וכללי המקצוע הללו.

1.3.2. במרץ 2014 פרסמה האגודה תקן נוסף בנושא שיעור ריבית ההיוון בהערכת התביעות התלויות. בהתאם לדרישות התקן, נוקטת החברה בגישת תיק ההשקעות כבסיס לשיעור היוון העתודות.

1.3.3. בדצמבר 2016 פרסמה האגודה תקן נוסף בנושא יישום דרישות עמדת ממונה – נוהג מיטבי לחישוב עתודות ביטוח בביטוח כללי. כאמור קודם לכן, יישמה החברה את הנוהג בסוף שנת 2014. ההערכות האקטואריות של החברה מבוססות על העקרונות וכללי המקצוע הללו.

1.4. נוהג מיטבי לחישוב עתודות הביטוח

כאמור לעיל, בחרה החברה ביישום מוקדם של הוראות נייר העמדה (שה. 2015-2076) "נוהג מיטבי לחישוב עתודות ביטוח בביטוח כללי" בסוף שנת 2014. במסגרת היישום בוטלה שיטת "הצבירה" שהייתה נהוגה בענפי החובה והחבויות בעבר, וההערכות האקטואריות נקבעו לעמוד באומדן הסתברות של 75% לפחות.

1.5. בדיקת נאותות העתודות הנדרשת לפי הנוהג המיטבי

החברה ביצעה בדיקת נאותות של עתודות הביטוח בכל ענף שהוערך בנפרד למול העתודות אשר חושבו על-פי עקרונות הנוהג המיטבי, הכוללות בין היתר, מרווח ביטחון הלוקח בחשבון סיכונים רנדומליים וסיסטמיים והיוון, לפי עקום ריבית חסר סיכון RF בתוספת 50% פרמית אי נזילות. נמצא כי מרווחי הביטחון הקיימים בענפים המוערכים בנפרד הינם ברמת הלימות מספקת לפי דרישות הנוהג. לגבי ההפרשות בגין הענפים המקובצים, אלו נמצאו הולמות את התחייבויות החברה בגין התביעות התלויות כחלק מההפרשות של כל הענפים במצטבר נכון ליום 31 דצמבר 2016.

2. שינויים מהותיים בהנחות ובשיטות האקטואריות

2.1. העתודה בענף רכב חובה, חבות מעבידים וצד שלישי הוונה בשיעור שנתי ריאלי של 2% כאשתקד.

2.2. בהמשך להמלצות וועדת וינוגרד שפורסמו ביוני 2016 ובהתבסס על חוות דעת משפטית שהוזמנה על ידי החברה, עתודות החברה בענפי חובה וחבויות כוללות השפעת שיעור שינוי ריבית ההיוון לצורך היוון קצבה לפי שיעור של 2%.

2.3. במרץ 2016 חתמה החברה על עסקאות ביטוח משנה LPT בענף רכב חובה בשיעורים שונים לגבי שנות החיתום הצעירות בגובה של כ 60% משייר החברה. בנוסף בוצעה עסקת QS גם כן בענף רכב חובה על השנה השוטפת בשיעור של כ 45%.

3. שינויים מהותיים בהפרשות

3.1. ענף רכב חובה

כאמור לעיל, במרץ 2016 חתמה החברה על עסקאות ביטוח משנה LPT בענף רכב חובה בשיעורים שונים לגבי שנות החיתום הצעירות בגובה של כ 60% משייר החברה. בנוסף בוצעה עסקת QS לשנה השוטפת בשיעור של כ 45%. להסכמים אלו היתה השפעה משמעותית על גובה השייר של החברה. בנוסף, כאמור, היתה הפרשה בגין מסקנות וועדת וינוגרד בענף, וחיזוק של העתודה כתוצאה מהתפתחות שלילית של שנות החיתום הותיקות.

3.2. ענפי החבויות

בעקבות החמרה בעלויות לשנות החיתום הותיקות בענפים חבות מעבידים וצד ג' גדל שיעור סך התפתחות הנזקים הסופית לשנים אלו. בהתאמה, עדכון זה הביא לעליה באומדנים עבור שנות החיתום הצעירות יותר אשר מתבססות על אומדנים אלו ובסך העלות המצטברת של התביעות. חיזוק זה של העתודה בוצע כבר במחצית השנה. בנוסף, כאמור, היתה הפרשה בגין מסקנות וועדת וינוגרד לענפי החבויות.

3.3. ענף רכב רכוש

לאור המשך המגמה של גידול בחומרות צד ג' רכב רכוש, חוזקה העתודה והוגדלה ההפרשה לפרמיה בחסר.

4. ענפים שלא נכללו בהערכה אקטוארית – ענפים מקובצים

לא בוצעה הערכה נפרדת לענפים הבאים: אובדן רכוש, בנקים למשכנתאות, מקיף בתי עסק, אחריות מקצועית, אחריות המוצר, מטענים בהובלה, ביטוח הנדסי, ביטוח חקלאי וסיכונים אחרים. זאת מאחר וברמת הענף הבודד הניסיון אינו מתאים לביסוס הערכה אקטוארית בגלל השונות הרבה בין מאפייני הכיסוי השונים בכל פוליסה ומיעוט נתונים. כאמור, בוצעה הערכה במצטבר לענפי אחריות המוצר ואחריות מקצועית במקובץ, ולשאר ענפי הרכוש במקובץ במטרה לייצר אומדנים "fairly likely" לעמוד בקריטריון ה'זהירות' כהגדרתו בחוזר.

_____	<u>עמר רקובר</u>	<u>אקטואר ממונה</u>	<u>29/03/2017</u>
חתימה	שם האקטואר	תפקיד	תאריך

29 במרץ, 2017

הצהרת אקטואר ביטוח חיים לדצמבר 2016

פרק א' – זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי הכשרה חברה לביטוח בע"מ להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בביטוח חיים עבור הדוחות הכספיים של המבטח (להלן – ההפרשות) ליום 31.12.2016, כפי שמפורט להלן. אני שכיר של המבטח ומשמש אקטואר ראשי בביטוח חיים מאז 1/7/2008. אינני בעל עניין במבטח או בעל משפחה של בעל עניין במבטח.

פרק ב' – היקף חוות הדעת האקטוארית

1. היקף חוות הדעת האקטוארית

- א. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השווייתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.
- ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.
- ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.
- ד. לצורך חישוב השייר ביקשתי מהגורמים המוסכמים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.
- ה. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים:
  1. אין לחברה עסקים נכנסים.
  2. ההפרשה שחושבה בגין ביטוחים משותפים התקבלה הפרשה שחושבה ע"י אקטואר חברת הביטוח מגדל.

2. נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

א. פרוט סכומי הפרשות ברמת הברוטו והנטו

בנספחים א' ו'ב' להלן מפורטים סכומי הפרשות באלפי ₪, הן ברמת הברוטו והן ברמת השייר כדלהלן:

1. הפרשה לתביעות תלויות (תביעות שאירעו אך טרם שולמו במלואן, בין אם אושרו ובין אם לאו למעט תביעות המשולמות כקצבאות כגון: סיעודי, אכ"ע והכנסה למשפחה), כולל הפרשה לתביעות שעליהן המבטח קיבל דיווח (IBNR – Incurred but not reported).
  2. הפרשה (עתודה) הנובעת מתנאי חוזה הביטוח בביטוח חיים בנפרד, לרבות:
    - א. עתודה לתוכנית עם צבירה.
    - ב. הפרשה הנדרשת כאשר חלק מהפרמיה הנגבית בשנים המוקדמות של החוזה מיועדת למתן כיסוי עתידי במועד מאוחר יותר, כגון: הפרשה בגין פרמיה קבועה, ברות ביטוח והמשכיות.
  3. חלק העתודה בגין תביעות בתשלום, לרבות תביעות המשולמות כקצבאות כגון: סיעודי, אכ"ע והכנסה למשפחה.
  4. הפרשה בגין השתתפות ברווחים – ההפרשה נמצאת בסעיף מאזני זכאים.
  5. נעשתה בדיקת נאותות העתודה על פי חוזר ביטוח 14-1-2015 ולא נמצא צורך בהשלמה זו.
  6. הפרשות נוספות לפי הוראות המפקח, כגון: הפרשה בגין עתודה להשלמה (DAC) על פי חוזר המפקח 10/1998, השלמת העתודה לפוליסות גמלא, על פי חוזר המפקח 2-1-2013.
  7. הפרשה בגין עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל – הפרשה זו בוטלה.
  8. הפרשה בגין טיוב נתונים בהתאם לחוזר גופים מוסדיים 10-9-2011.
- מאחר שהרכב הנתונים, שמופיע בטפסים 12 א' ו-12 ב', מבוסס על הפרדת מרכיבי הפוליסות (כיסויים הנמכרים בפוליסה), הרכב זה אינו בהכרח מתאים להרכב המופיע בדוחות הכספיים של החברה ובביאורים, הואיל והרכב זה מבוסס על נתונים ברמת הכיסוי.

ב. השפעת שינויים / עדכונים על הפרשות

השפעת השינויים המפורטים להלן על הפרשות, במלש"ח, הן ברמת הברוטו והן ברמת השייר :

1. עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לאחר תום תקופת הדוח הכספי השנתי האחרון – סכום ההתאמה של הפרשות, אשר נובע מההבדלים בין הנחות בסיס הפרמיה לבין הנחות בסיס ההפרשה - לא נדרשה התאמה.
2. גידול בעתודה בסך כ- 6.5 מיליון ₪ ברוטו ושייר, כאשר עיקר ההשפעה מגיעה מהגדלת שיעור לקיחת קצבה.

פרק ג' – חוות הדעת

אני מצהיר ומאשר כי בענף ביטוח חיים:

1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכל כתוקפם ביום הדוח הכספי:
  - א. הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א – 1981 והתקנות לפיו.
  - ב. הוראות והנחיות המפקח על הביטוח.
  - ג. כללים אקטוארים מקובלים.

2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכת.
3. ההנחות והשיטות להערכת הפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.
4. ההפרשות המפורטות בפרק ב', מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין חבותו הנובעת מחוזי ביטוח חיים, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' – הערות והבהרות

- א. הערות והבהרות.
- א.1. למעט מה שצוין בפרק ב. 2. לא חלו שינויים מהותיים בהנחות ובשיטות האקטואריות בהשוואה להערכה האקטוארית השנתית הקודמת.
- ב. התאמות ושינויים מהותיים - ראה פרק ב. 2.
- ג. מגבלות סטטיסטיות:
- ישנה אי-וודאות סטטיסטית מובנת בתהליך החישוב האקטוארי. לכן, אם אין שינוי בהתפלגות התביעות, העלות הסופית של התביעות עשויה להיות שונה מהערכה האקטוארית, וזאת, על אף שנלקחו בחשבון ההתנדבותיות והשונות של החישוב עצמו.
- ד. חשיפה להתפתחויות ולשינויים עתידיים:
- בעתיד יתכנו ההתפתחויות ושינויים בכל הקשור לשוק הביטוח בישראל, עקב שינוי רגולציה, החלטות בית דין, התפתחויות טכנולוגיות ושינויים סביבתיים, שלו ניתנו לחיזוי ועשויים להשפיע על הערכה האקטוארית של הפרשות.

29 במרץ, 2017

שלמה בן עמרם

חתימה

שם אקטואר ממונה

תאריך

מצ"ב: טופס 12א': תביעות תלויות, עתודה ועתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל ברוטו
 טופס 12ב': תביעות תלויות, עתודה ועתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בשייר

טופס 12א'

תביעות תלויות, עתודה ועתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל -
ברוטושם החברה: הכשרת חב' לביטוח בע"מ
(באלפי ש"ח)

31/12/2016

ליום:

כיסויים (אחרים 1)	סיעודי		אכ"ע	סיכון מוות טהור או מרכיב סיכון מוות בפוליסה		חסכון טהור או מרכיב החיסכון בפוליסות (עדיף, מסלול)		חסכון וסיכון מוות (קלאסי, מסורתי)		סה"כ	
	קבוצתי	פרט		קבוצתי	פרט	משתתף	מבטיח תשואה	משתתף	מבטיח תשואה		
6	5ב	5א	4	3ב	3א	2ב	2א	1ב	1א		
1,396		67	15,387		13,541				20	30,412	1 תביעות תלויות
1,139		13,143	81,418		2,041	5,898,360	770,313	124,502	140,961	7,031,876	2 עתודה (סה"כ שורות 1א2 עד 6)
32			1,377		44		633,200		130,862	765,514	1א2 פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה:
168			3,369		382	1,298,810		123,868		1,426,597	פוליסות שהונפקו עד שנת 1990 פוליסות שהונפקו בין השנים 1991- 2003
20			967			4,510,733				4,511,720	פוליסות שהונפקו לאחר שנת 2004
220			5,713		427	5,809,542	633,200	123,868	130,862	6,703,831	סה"כ (1א2 עד 3א2)
919		12,752	328		1,615					15,614	2ב פוליסות שאינן כוללות מרכיב חסכון
		391	75,377			60,651	92,574	573	8,673	238,238	3 חלק העתודה בגין תביעות בתשלום
											4 השתתפות ברווחים
											5 השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה
						28,167	44,539	61	1,427	74,194	6 אחר
											7 עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל
											(1) כיסויים אחרים, לרבות: נכויות, כפל תאונה וכד'
											8א השפעת התאמת ההפרשות בגין עסקים חדשים
						-2,511	8,990			6,479	8ב1 שינויים בהנחות
											8ב2 שינויים בשיטות
											8ב3 הבדלים בגובה הפרמיה
											8ב4 שינויים אחרים

טופס 12'ב

תביעות תלויות, עתודה ועתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל
- שיירשם החברה: הכשרת חב' לבטוח בע"מ
(באלפי ש"ח)

ליום: 31/12/2016

כיסויים (אחרים 1)	סיעודי		אכ"ע	סיכון מוות טהור או מרכיב סיכון מוות בפוליסה		חסכון טהור או מרכיב החיסכון בפוליסות (עדיף, מסלול)		חסכון וסיכון מוות (קלאסי, מסורתי)		סה"כ	
	קבוצתי	פרט		קבוצתי	פרט	משתתף	מבטיח תשואה	משתתף	מבטיח תשואה		
6	5ב	5א	4	3ב	3א	2ב	2א	1ב	1א		
902		17	7,541		10,117				17	18,593	1 תביעות תלויות
1,139		12,762	66,380		1,958	5,898,360	770,313	124,502	140,961	7,016,375	2 עתודה (סה"כ שורות 1א2 עד 6)
32			1,377		44		633,200		130,862	765,514	1א2 פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה:
168			3,369		382	1,298,810		123,868		1,426,597	2א2 פוליסות שהונפקו בין השנים 1991-2003
20			967		0	4,510,733				4,511,720	3א2 פוליסות שהונפקו לאחר שנת 2004
220			5,713		427	5,809,542	633,200	123,868	130,862	6,703,831	4א2 סה"כ (1א2 עד 3א2)
919		12,572	328		1,532					15,531	2ב פוליסות שאינן כוללות מרכיב חסכון
		10	60,339			60,651	92,574	573	8,673	222,820	3 חלק העתודה בגין תביעות בתשלום
											4 השתתפות ברווחים
											5 השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה
						28,167	44,539	61	1,427	74,194	6 אחר
											7 עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל
											(1) כיסויים אחרים, לרבות: נכיות, כפל תאונה וכו'
										6,479	8א השפעת התאמת הפרשות בגין עסקים חדשים
						-2,511	8,990				1ב8 שינויים בהנחות
											2ב8 השפעת התאמת הפרשות בגין עסקים קיימים
											3ב8 הבדלים בגובה הפרמיה
											4ב8 שינויים אחרים

29 במרץ, 2017

הצהרת אקטואר ביטוח בריאות לדצמבר 2016

פרק א' – זהות האקטואר

"נתבקשתי על ידי הכשרה חברה לביטוח בע"מ להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בביטוח חיים עבור הדוחות הכספיים של המבטח (להלן – ההפרשות) ליום 31.12.2016, כפי שמפורט להלן".
אני שכיר של המבטח ומשמש אקטואר ראשי בביטוח חיים מאז 1/7/2008.
אינני בעל עניין במבטח או בעל משפחה של בעל עניין במבטח.

פרק ב' – היקף חוות הדעת האקטוארית

1. היקף חוות הדעת האקטוארית

- א. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.
- ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.
- ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.
- ד. לצורך חישוב השייר ביקשתי מהגורמים המוסכמים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.
- ה. אין לחברה עסקים נכנסים ו/או ביטוחים משותפים ככל הנוגע לדו"ח זה.

2. נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

א. פרוט סכומי הפרשות ברמת הברוטו והנטו

עסקים המדווחים בביטוח חיים

אין לחברה פוליסות בריאות קבוצתיות

סכומי הפרשות באלפי ₪

תאור	הוצאות רפואיות	מחלות קשות	תאונות אישיות	סה"כ
ברוטו				
תביעות תלויות	2,341	1,661	1,024	5,027
הוצאות עקיפות	178	4	34	216
תנאי חוזה ביטוח	469	2,977	3,527	6,972
סה"כ ברוטו	2,988	4,642	4,585	12,215

תאור	הוצאות רפואיות	מחלות קשות	תאונות אישיות	סה"כ
שייר				
תביעות תלויות	706	530	513	1,749
הוצאות עקיפות	178	4	34	216
תנאי חוזה ביטוח	469	2,977	3,527	6,972
סה"כ שייר	1,353	3,510	4,074	8,937

עסקים המדווחים בביטוח כללי

אין לחברה עסקים המדווחים בביטוח כללי

ב. השפעת שינויים / עדכונים על הפרשות

- השפעת השינויים המפורטים להלן על הפרשות, באלפי ₪, הן ברמת הברוטו והן ברמת השייר;
- (1) עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לאחר תום תקופת הדוח הכספי השנתי האחרון – סכום ההתאמה של הפרשות, אשר נובע מההבדלים בין הנחות בסיס הפרמיה לבין הנחות בסיס הפרשה - לא נדרשה התאמה.
  - (2) עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לפני הדוח הכספי השנתי האחרון – סכום ההתאמה של הפרשות, אשר נובע משינויים בהנחות, בשיטות או ברמת הפרמיה הצפויה להיגבות, ומתיקונים אחרים : לא נדרשה התאמה.

פרק ג' – חוות הדעת

- אני מצהיר ומאשר כי בתת ענפי ביטוח בריאות הבאים : הוצאות רפואיות, ומחלות קשות ותאונות אישיות
1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכל כתוקפם ביום הדוח הכספי:
    - א. הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א – 1981 והתקנות לפיו.
    - ב. הוראות והנחיות המפקח על הביטוח.
    - ג. כללים אקטוארים מקובלים.
  2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.
  3. ההנחות והשיטות להערכת הפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.
  4. הפרשות המפורטות בפרק ב', מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין חבותו הנובעת מחוזי ביטוח בריאות, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' – הערות והבהרות

מגבלות סטטיסטיות:

ישנה אי-וודאות סטטיסטית מובנת בתהליך החישוב האקטוארי. לכן, אם אין שינוי בהתפלגות התביעות, העלות הסופית של התביעות עשויה להיות שונה מהערכה האקטוארית, וזאת, על אף שנלקחו בחשבון התנודתיות והשונות של החישוב עצמו.

חתימה

שלמה בן עמרם
שם אקטואר ממונה

29 במרץ, 2017
תאריך